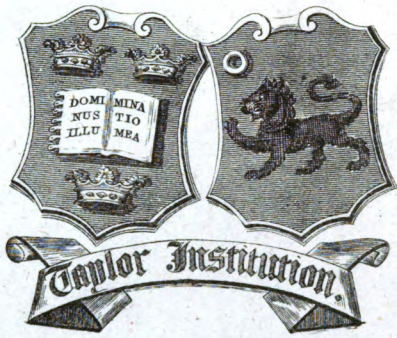

✓

~~108. f. 10.~~

III. b. 11.

S A M L I N G A R

U T G I F N A

A F

S V E N S K A

F O R N S K R I F T - S Ä L L S K A P E T .

Sjette Delen.

STOCKHOLM, 1848.

TRYCKTA HOS P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

SVENSKA
MEDELTIDENS
BIBELARBETEN.

*S*fter *S*amla *S*andskrifter

UTGIFNA

AF

G. E. KLEMMING.

FÖRSTA BANDET.

STOCKHOLM, 1848.

P. A. NORSTEDT & SÖNER,

Kongl. Boktryckare.

Hær begynnas biblia pa swensko

ADam war förste man skapadher aff iordh/
 hans kona ewa aff eno riwe hans siidho The
 waro iæmskyt the wordho swa wæxen som 5.
 tilhörir mänskio natwro/ tha hon ær thrætighi
 aara gamul Moyses sigher m; faam ordhom
 aff hans næsta synom Sanctus methodius sigher
 främmer meer aff them/ æpter thy som then hælghē
 ande wiiste honum/ then tima han war a sinom 10.
 bñnom tha han la fangin i hæftom oc iærnom. Oc
 sigher sanctus methodius swa A fæmptanda
 aare sidhan the waro skapath/ oc wt kastath aff
 paradisi/ tha fødde ewa adame son/ oc kalladhe
 han chayn. Apter skamman tima sidhan fødde hon 15.
 dotter/ chayni syster/ oc kalladhe hona calmana
 Then tima thrætighi aar waro lidhin/ sidhan adam
 oc ewa waro skapath/ tha fødde ewa adame annan
 son/ oc kalladho han abel. Oc ther næst fødde hon
 abels syster som heet delbora Then tima chayn war 20.
 hundradha aara gamal/ oc fæmptan aara/ oc abel
 war hundradha aara/ tha drap chayn abel

Strabus en wiis mästare sigher/ at adam
 oc ewa græto fore abels dödh hundradha aar i
 reenliwe/ oc aldre hafdho the sidhan natwro bland/ 25.
 för æn gudh siælwer wiiste them at gud; son ihesus
 christus skulle fødhas aff eens thera sona slækt som æn
 war tha ofödder Sidhan waro the badhen saman hion

oc föddo en son oc kalladho han sæt Twhundradh aar oc thrætighi aara gamul/ waro adam oc ewa tha them föddes set Thrætighi syner oc xxx dötter fingo the adam oc ewa/ vtan abel oc chayn oc thera sy-
 5. ster/ æn tho at moyses i genesi talar ænkte aff them/ thy at han skyndadhe sik til noe/ oc fra noe/ oc til abraham Oc aff eenfamins set slækt wiliom wi sörst tala/ oc leta henna räkning til war herra sialwan

10. **A**lt thz som föddes aff adam oc ewa tappadhos i noe flodh/ vtan noe oc hans hwsbion/ som söddos wt aff setz affkömd Sæt affladhe son/ oc kalladhe han enos. Aff enos kom caynan. Aff caynan malaleel. Aff malaleel kom iareth Aff iareth kom enoch Thenne enoch war badhe godher oc wiis oc
 15. hitte göra sörst bokstawa/ oc skreff wiisdoom i böcker han war sördher liwandis til paradiis/ oc liwer ther æn/ til han komber ater fore domadagh Then tima enoch war thryhundradha oc adhertan aara gamal. tha do adam hans alderfadher thwsfanda aara gamal/ oc xxx aara. Oc lifdhe aldre nakar man i
 20. thæsse wærlid iæmlænge som adam Oc the som sfighia/ at matufale lifdhe længer/ the driwas ater frammeer ther wi ræknom hwars thera alder Fyretighi oc vij aar lifdhe enoch i thæsse wærlid æpter adams dödh/
 Sid. 2.
 25. sör æn han sördhis til paradiis Oc war enoch siwnde man aff adam Aff enoch kom matufale. Aff matufale kom lamech. Aff lamech kom noe Noe war tionde man aff adam Fra adam sidhan han war skapadher/ oc til noe ræknas twthwsand aar/ oc twhundrath oc fyra aar
 30. oc xl. Oc ther mæ ændas sörste wærlidizna alder

Aff noe fôddes fore noe flodh thri sôner Oc the en-
 sampne beholdo liwith i archinne m̃ fadher oc
 modher oc sinom konom / oc aff them komo alla iordh-
 rikis slækter. Oc æpter thera thrænne slækter / skiptes
 all wærlidin i thry Aff sãm noe syni komo alle the 5.
 som bo i grekland oc iorſalaland oc i all ſiria / caldea /
 india / oc i blamæznaland / oc i tartara land / oc i
 rytzeland Oc heter then delin aff wærlidizne Asia oc
 ær wæl halffdelin aff wærlidizne

Aff iaphet komo alle the som bo i ſwerike / oc 10.
 danmark oc norghe oc all landen om kring mæl-
 lan alandz haff oc iorſala haff / oc mællan wæſtra haff /
 oc ôſtra oc heter then delin aff wærlidizne europa Oc
 figher yſodorus en wiis mæſtare / oc biſkop aff yſpa-
 nia / wtkomin aff wæſtgôtom At flæſt all europa ær 15.
 komin aff gôtom / oc gôta aff magog ſonaſône iaphet
 Thz ma oc her m̃ prôwas / at mankônith ôgxladhis
 alt æpter noe flodh / fôrft hin wægh iorſala haff / thy
 at ther ligger armenia ſom archen ſtadhnadhe æpter
 flodhina Oc ær thæs mere waan / at mæn kuzno ekki 20.
 thaghar ledhena ower hawith / oc ey waro mæn tha-
 ghar ſwa kône til ſkip at gôra dromunda oc ſighla
 Oc fore thy bygdho the landen fôrft weſtan iorſala
 haff oc ôſtan greklandz haff. Oc gato aldre komith
 om kring gæcklandz haff. fôr æn the bygdho alt fram 25.
 fore ſik ower rytzeland oc ſwa landwæghis in i ſwe-
 rike / oc gôttland / oc bygdho ſwa wærlidina fram ſi-
 dhan ſwdher oc wæſter in til iorſala haff Fore thy
 æru ſwerike oc gôttland ælſta land oc bygdher thenna
 wægh iorſala haff 30.

Aff cham noe sone komo alle the som bo oc byg-
gia wæstan nordhan iorfala haff Oc heter then
deel aff wærdizne affrica ¶ Aff enom adams sone
som heet sæt ær alt mankônith wtkomith æpter noe
5. flodh. Thy at noe war nionde man aff sæt adams sone
Æn chayns slækt oc alt annath som kom aff androm
Sid. 3. adams sônóm tappadhes i noe flodh Aff sæt adams sone/
oc iaphet noe sone / æru gôta oc swia wt kompne

10. **N**w wiliom wi ekki her meer tala aff iaphet oc
cham oc aff thera slæktom / Vtan aff sem oc hans
slækt / thy at aff henne ær war frv wtkomin wars
herra modher Fæm hundrath aar war noe gamall /
tha han affladhe sæm / oc hundradha aarom æpter
sidhan sæm war sôdder kom noe flodh Twem aarom
15. æpter noe flodh affladhe sæm en son oc heet arfaxat /
oc war tha sæm hundradha aara oc thry aara gamall
Thy at alt et helt aar war han mꝝ sinom fadher i ar-
chinne til iordhen war wæl thôr æpter flodhina Thry
hundrath aar oc sæmtighi aar æpter flodhena liffdhe
20. noe / oc do nihundradha oc sæmtighi aara gamall

- A**ff sæm kom arfaxat Aff arfaxat kom kainan Aff
kainan kom sale Sale bygdhe sôrft ierusalem. Oc
heet stadhin sôrft ekki meer. æn salem aff hans nampne
sale Aff sale kom heber J hans daghum bygdhe nem-
25. rot babel torn / oc alle mæn mꝝ honum / vtan heber /
han wille ekki mꝝ them wara. Oc fore thy hiolt han
ensamen / thꝝ gambla mæalith som adam war skapa-
dher mꝝ. Oc alle mæn taladho thꝝ ther til war
herra skipte tungom widher them som opgiordho ba-
30. bels torn Oc fore thy kallas thꝝ gambla maalith nw
hebreift maal aff honum heber som ensamen hiolt thꝝ /

thy at han war ekki widh tornith babel Aff honum callas oc iudha hebrei. som æn tala thz sama maalith Aff heber kom phalegh Aff phalegh kom ragan Aff ragan kom saruch Aff saruch kom nakor Aff nakor kom thare Aff thare kom abraham An liffdhe sãm 5. noe son i abrahams daghum Oc liffdhe sãm æpter rækning ællo wo aldru gha manna aldra Oc æpter there rækning war sãm wæl nær thwfsanda aara gamall/ æn han war ey meer Thy at fra noe daghum ther ær at sighia Fra thy annar wærlidinna alder byriadhis innan 10. noe daghum/ oc til abrahams daga/ lidhu niöhundradh aar oc siæxtighi aar Thz ær xl aar minna æn et thwfsand aar Oc i abrahams daghum byriadhis thriidhi wærlidinna alder Æpter thæsse rækning waro mællan thæs adam skapadhis oc abraham söddes thry thw- 15. sand aar oc tw huzdrath aar oc syra aar

Abraham bodhe först oc hans brodher aram i caldea Caldei waro affgudha dyrkara. Oc hioldo eld fore gudh Oc fore thy at the brödher abraham oc aram willo ey weta eldenom gudhlikan hedher Fore 20. Sid. 4. thy kastadho caldei them badha a baal oc bran aram til dödb/ æn abraham kom vndan lewandis aff baaleno m3 gud3 hiælp Oc fore thy wardh han widha om wærlidina riiker oc wældogher Nicholaus damascenus sigher at abraham wardh konunger om siidher 25. i damasco/ oc ma synas ther hwar hans palacium war Waar herra bödh honum oc hans affkömpd omskærilse först/ til et tekn oc märke at hans slækt war wtwald aff allo manköne/ til thæs at gud3 son skulle södhas om siidher aff henne Aff abraham kom 30. ysaac Aff ysaac kom iacob Thæsse thre patriarche/

- læto sik iordha ther som adam war iordhadher Aff iacob komo tolff patriarche/ Ruben/ symeon/ leui/ iudas yfacar/ zabalun/ beniamin/ dan/ neptalim/ gad/ asser/ iosep Wt aff thæssa tolff walde war
5. herra iudam oc hans affkõmd/ at aff henne skulle gudʒ son sõdhas Aff iudha kom phares. Aff phares kom esrom. Aff esrom kom arain Aff aram kom aminadab Aff aminadab kom nason Aff nason kom salmon J phares daghum kom iacob som andro nampne
10. kallas israels/ oc ellowo patriarche hans sõnir mʒ thera konom oc barnom til egiptum Josef then tollste war ther fore them. Oc waro ther israels sõnir alt til salmon war sõdder oc wæxen man Hundradha oc xliiij aar waro israels sõner i egipto mʒ mõdho oc thræl-
15. dom/ sidhan iosep war dõdher

- I** salmons daghum tha war moyses aff leui slækt siærdhe man aff leui Swa at aff leui kom caʒth Oc aff caʒth kom amram. Oc aff amram kom moyses Moyses ledde israels sona slækt wt aff egipto ower
20. thõrt haff til iorsala land/ oc gaff them lagh oc ræt aff gudʒ weyna Siaʒ hundrath thwʒsand mæn/ vtan konor oc barn waro the israels sonasõnir som wtforo aff egipto mʒ moyʒi. Fyretighi aar waro the i wæghum i ðdhemarkom sõr aʒn the komo til iorsala land
25. Salmon war hõffdhinge ower alla sina slækt/ som aff iuda war komin Aff salmon kom bootʒ Aff bootʒ kom obet Aff obet kom iesse. som andro nampne kallas yfay Aff yfay/ kom dauid konunger Twa konunga hafdho israels sõner hafft fore dauid Fõrste war abimelech aff
30. iosep slækt. Oc manasse ioseps son/ han wardh konung mʒ wald oc ey mʒ ræt Annar war saul aff beniamin slækt

oc kom han wæl oc rættlika til walda / oc foor sidhan
illa m̄ sino walde Oc fore thy fingo thera slækt ængin
framgang saul oc abimelech til rikith æpter thera dōdh

Sid. 5.

DAuid kom rættelika til rikith m̄ gud̄ skipilse /
oc foor m̄ waldom dygdhelika / oc fore thy fik 5.
hans slækt framgang til rikith æpter han J hans da-
ghum byriadh̄is siærdhe wærlid̄inna alder. Oc waro
nw lidhin fra abraham oc til dauid mæsta et thw̄sand
aar / xx aar minna Dauid fik loff oc priis aff gud̄hi
siælfwom / at gud̄h siælw̄er sagdhe aff dauid Jak ha- 10.
wer sunnith en man æpter mit biærta som gōr alt
th̄z iak wil Engin man war grymare them ey willo
nadher thiggia / oc ængin nadhighare them honum
willo wæghia Engin war fiendom hardhare æ mædhan
the matto nakath mot honum Oc ængin man war si- 15.
nom fiendom nadhighare sidhan the matto minna æn
han vtan the waro hedhne

Aff dauid konung kom salomon wise / riker konun-
ger oc wældogher æpter sin fadher Aff salomone
kom roboam konunger Aff roboam kom abias konun- 20.
ger Aff abia kom asa konunger Aff asa kom iosaphat
konunger Aff iosaphat kom ioram konunger Aff ioram
kom ozias konunger Aff ozia kom ioatan konunger Aff
ioathan kom achaz konunger Aff achaz kom ezechias
konunger Aff ezechia kom manasses konunger Thenne 25.
war s̄orste ilder oc ogudhliker. ther til han wardh fan-
gen aff konungenom i babilonia m̄ swikom Ther kæn-
dis han widh syndagiæld oc beddis nadher aff gud̄hi /
oc wardh frāls oc wardh sidhan godher konunger Aff
manasse kom amon konunger Thenne war iæmpn ilder 30.

- oc ogudhliker allan sin alder som hans fadher war tha han war vnger Aff amon kom iosias konunger båt̄zster aff allom āpter dauid ¶ Aff iosia komo thre konunga hwar āpter annan Then āl̄zste heet ieconias. Annar
5. ioacāz thridhi sedechias Landith togh then midhlafta til konung āpter thera fadher Thenne wardh swa fwl oc ogudhliker at han war owārdher fore gudhi at wara lānger konunger. Thre manadha war han konunger Konungin aff egipto kom til ierusalem oc fangadhe
10. han sīalwan konungin ioachāz oc lagdhe hans land vnder skat hwart aar til hundradha pund silff. oc et pund gull. Oc skipadhe hans brodher iechoniam konung fore ioachāz Jechonias wardh ekki b̄atre ān hans brodher En gud̄z propheta vrias predikadhe honum gud̄z h̄ampd.
15. Ān han b̄atradhe sik ey. Ther fore lāt iechonias drāpa vriam Jeremias propheta taladhe til alla iudha. oc til
- sid. 6. alla ieruselems bwra Thry aar oc tiughu hawer iak nw predikath fore idher / oc enkte wyrdhin i hwath iak sigher Nw sigher war herra sīalwer swa til idher
20. Jak skal ledha ower thetta land nabogodonofor min thiānista swen. konungin aff babilonia. han skal idher fanga oc hādhan s̄ora til sit land oc skulin ther wara hans thrāla siwtighi aar Tha wille almennis folkith drāpa ieremiam / land̄zens herra frālsto han aff thera
25. handom / oc lukto han inne ther til at han skulle ey oppinbarlika predika Jeremias hafde sin scriffwara baruch prophetam m̄z sik. han skreff aff hans mwne all hans ordh i ena book. Sidhan sagdhe ieremias til baruch Mādhan iak ār innelukter. tha tagh thāssa
30. book oc lās hona ther alle mān koma saman i ierusalem B̄at̄sto mān aff rikeno togho bokina aff baruch / oc badho han vndan ryma m̄z ieremia s̄or ān

konungin finge thz at wita Sidhan gingo the bætysto
 mæn in fore konungin m3 bokinne/ Sidan konun-
 gen haffde læsit litit aff bokenne/ tha skar han bo-
 kina sunder m3 sinom kniiff/ oc kastadhe fore sik i
 eld oc brænde/ a mot godhra manna radhe. Oc bôdh 5.
 lata fanga ieremiam oc baruch. War herra gômde
 them fra hans handom Jeremias læt sidhan scriffwa
 alt thz sama som sôr war scriffwath/ oc æn thz ther
 til a mot ioachim konung. som andro nampne heet
 ieconias At aldre skulle son sôdhas aff honum til ri- 10.
 kith at radha

Ther æpter kom nabogodonor babilonie konunger
 til ierusalem oc fangadhe iechoniam konung/ oc
 wælborna mæn m3 honum J bland them war daniel
 oc hans kompana Nabogodonor sôrdhe sina fanga m3 15.
 sik langan wægh Han sænde ater om siidher iechoniam
 konung til ierusalem at thia'na vnder skat Jechonias
 trôste sik a mot nabogodonor/ oc wille ey sidhan
 skatta som han hafde lowath Fore thy soor nabogodo-
 nor ater til ierusalem ok sik stadhen m3 swikom/ oc 20.
 læt kasta iechoniam wt qwer mwrin oc do ther aff Na-
 bogodonor læt hans son som oc heet iechonias tio da-
 gha beradha sik/ sidhan han kom ater til ierusalem
 Jechonias vnge giordhe som ieremias propheta rædh ho- 25.
 num aff gud3 weyna/ oc gaff stadhin oc sik sia'wan na-
 bogodonor thy at thz war gud3 wili fore iudha syn-
 der Tha sôrdhe nabogodonor iechoniam oc hans mo-
 dber til babilonem m3 sik oc m3 them tw thwsand iwdha
 land3 hõffdhingia/ oc viij thwsand slõgha mæn til al3sko-
 na gerning oc smidhe Tha skipadhe nabogodonor se- 30.
 dechiam yngxsta son iosie konungx/ fadherbrodher ie-
 chonie vnga/ konung ower iwdha land oc ierusalem

Sid. 7.

- F**Alse propheta daradho sedechiam The sagdho honum at nabogodonosor oc hans rike skulle for-därwas i skamman tima aff egiptolandz konunge Jeremias enfamin oc baruch the sagdho honum sant Se-
5. dechias trodhe bäter false oc wille ey skatta vnder nabogodonosor Jeremias kom fore konungin oc sagdhe Swa sigher war herra Jak skapadhe iordhina/ oc iak ma oc giwa hona hwem iak wil Nw hawer iak gi-with all thässe land nabogodonosor konunge/ oc hwa
 10. som ey thiärnar honum han skal illa fara vnder swärdh/ oc hunger/ oc eld/ Lydhin ekki falsom prophetis/ som idher trösta a mot nabogodonosor/ æn i wilin ey illa fara m; them Ananias war en fals propheta/ han togh et iärn i sina hand oc bröt sunder fore
 15. konungxins öghom oc sagdhe Swa sigher war herra Swa skal iak bryta nabogodonosor wald i thässe thry aar/ oc skal alt th; aterkoma til ierusalem som bort ær fört badhe folk oc gersämer Jeremias swaradhe Gudh gawe at swa matte wardha som thu sigher An
 20. iak sigher nw thik anania. Thik hawer ekki gudh wtsänt/ oc thu darar thetta folk/ thu tröster them widh lygdh/ thu skal liwa twa manadha oc ekki længer Ananias do som ieremias spadhe honum ¶ Aff hans dödh räddes sedechias/ oc trodhe ieremie/ oc
 25. sände skat til babilonem Jeremias sände siin breff m; konungx sändebudhom til the iwdha som sördhe waro til babilonem fangne/ oc badh them a gud; weyna ther bo m; nadhom/ oc thiärna nabogodonosor/ oc bidhia gudh fore honum oc hans rike ther til at the
 30. matto nyta hans fridh oc bo m; nadhom Oc sagdhe them aff gud; weyna at the skullo ther bo siwtighi aar/ oc sidhan ater koma m; fridhi til ierusalem oc

eghna ater iwdha land Falso propheta waro oc i bland iwdha i babilonia. oc predikadho a mot ieremiam oc fando ater breff a mote honum til fedechiam konung/ oc rōgdho ieremiam/ ther til fedechias trōste sik ater a mot nabogodonor/ oc nekadhe honum skat 5.

Tha kom nabogodonor mæktogher oc belagdhe ierusalem meer æn halft annath aar Jeremias rædh fedechie giwa sik An falso propheta predikadho a mot honum/ ther til at konungin læt illa gōra widh ieremiam oc kasta han i torn wæl tyfwar fōr æn stadhin 10. wardh fangen Tha war om siidher engin sōdhan i stadhenom/ swa at qwinnor aato siin eghin barn Epter halft annath aar/ tha gawo the wæriona/ som ytra mwren gōmdo Tha rympde fedechias annan wægh aff stadhenom/ oc hans bæysto mæn mæ honum, Nabogodonor mæn gato gripith honum/ oc fōrdho han til 15. sin herra Nabogodonor læt dræpa fore hans ōghom hans sōnir. oc biskopen aff ierusalem/ oc hans hærtugha. oc manga hans godha mæn/ oc siidhan læt han wtstinga badhin hans ōghon/ oc læt binda han/ oc 20. fōra han til babilonem Hær andas nw iwdha rike oc fiærdhe wærlidnna alder Thera rike oc thenne alder stodh fæmhundrath aar oc xiiij aar/ oc vi manadha oc xx dagha. vnder xxij konungom

Sid. 8.

Hær bōrias fæmpte wærlidnna alder 25.

Nabogodonor læt nidherbryta ieruselems mwra alla om kring/ oc læt fōra bort alla iwdha til babilonem utan kutkarla/ them læt han ater wara at ærwodha iordhina vnder han Nabogodonor læt biwdha ieremie/ at gōra hwath han wille hælder fara til 30.

- babilonem m̄ honum m̄ hedher oc 'aro. eller bo hwar haz wille fræls i iwdha lande Jeremias walde sik at bo i iwdha lande Nabogodonosor skipadhe en godhan man godoliam foghotta ower iwdeam En aff
5. iwdha konunga slækt. som heet ismael / han war rymder aff ierusalem / s̄or æn han war fangen / han kom ater sidhan konungx makt aff babilone war heem faren aff iwdea Tha kom ismael ater m̄ sinom kompanom oc drap godoliam iwdha land; foghota Tha wordho
10. iwdha rædde the fatighe som ater saato i iwdea. at the aff babilonia mondo ater koma æpter thæsse tidhande. oc ðdha them swa at ængin lifdhe æpter annan

- I**wdei giordho sik radh a mot ieremie prophete radhe. Oc rymdo alle m̄ konom oc barnom wt aff iudea / oc
15. ater til egiptum / som thera forfædher foro fordhom wt aff til iorsala land Skamman tima ther æpter striddo ther konungin aff babilonia / oc konungin aff egipto / oc wan konungin aff babilonia s̄igher aff egipto konunge / swa som ieremias propheta spadhe
20. Jwdha drapo ieremiam i egipto s̄or æn stridhen wardh / fore thy at han spadhe / at the skullo æn dræpas oc fangas i egipto aff babilonie konunge / oc at han skulle swa winna egiptum som han wan iwdha land Egipcij hioldo ieremiam wærdhoghan æ mædhan han
25. lifdhe / oc trodho bæter honum æn iudei siælswæ Han propheterade fore egipciis at thera affgudha skullo nidherfalla / oc brista / then tima en m̄ s̄odde barn Oc fore thy giordho thera preste bilæte badhe m̄onne oc barneno i sino templo / oc giordho them gudhlikan
30. hedher Oc war th; s̄orsta wara frv bilæte mangom sarom giort. s̄or æn hon war s̄od Egipcij iordhadho ieremiam m̄ hedher oc 'aro næst sinom konungom

ther the iordhadhos Enkte eterblandath ma koma nær hans mwld Alexander konung aff grecia. han kom thiit tha han foor om wærlidina oc hõrdhe at hans been oc hans muld hafdho tholka dygdh oc læt sõra them ærlika til alexandriam oc ther iordha Oc aff 5. them tima matte ther ænkte eter wara

Sid. 9.

N Abogodonoſor ðdde ſwa egiptum ſom iudeam oc ſangadhe oc ſõrdhe bort badhe fa' oc folk Oc alla iudha ther waro kompne ſõrdhe han til babilonem Sidhan ſtoth iudea ðdhe lxx aar aff iudha 10. bygning Nabogodonoſor ſatte iwdha land m̄ hedhno folke Thæſſa captiuitatem ther ær at ſighia ſængiſe propheteradhe ezechiel i babilonia. Han war en aff them ſom til babilonem komo m̄ vnga iechonia ſom andro nampne kallas ioachim. ſwa ſom hans fadher 15. hafdhe oc the tw nampn Mædhan iwdha waro i babilonia / tha war daniel propheta mæær m̄ nabogodonoſor / oc war daniel vnger aff iudha konungx ſlækt Honum gaff gudh mykin wiifdom / thy at han faſtadhe gerna. oc drak litith 20.

N Abogodonoſor ſaa en rædhelikin drøm / oc mintis Ney drõmin ſidhan han waknadhe / oc waknadhe ſwa rædder aff drõmenom. at han glõmde hurw han war Han læt kalla ſaman alla hedhna ſpaamæn oc ſpordhe them hwath honum drõmpde / oc hwath hans 25. drøm teknadhe Engin hittis then honum kænne thz wiifa ſõr æn daniel kalladhis fore konungin Daniel ſagdhe til konungen / thz ær omðghelikith nakrom manne wiifa Gudh ær then i hymnom ſom lyſer oc wiifar lönlik thing / han wille wiifa idher m̄ idhrom 30.

- drömom hwath wardha skal J thænkte herra fôr æn i sompnadhe / hwath æpter idhra dagha skulle wardha oc hwilke mæn landom skullo raadha / oc hurw længe idhert rike skal standa swa wældikt ower all riike
5. Sidhan i sompnadhe tha tedhe war herra idher thz mz tholkom drömom J saghen fore idher ena stora statuum / thz ær at sighia et belæte eller ena scriff The sama statua hafde howodh oc hals aff gull / bryft oc arma aff silff / buken aff eer / benin aff iærn / sô-
10. trene waro some aff iærn / oc some skôre som staa J min herra oc idhre arwa / ærin gulhowodhith oc idhert rike swa længe som thz stander Epter idhert rike komber annath rike. som fordærwar idhert rike / oc wardher tho aldre swa ærlikt som idhert rike war
15. Thz rike war ciri konungx badhe ower persiam oc mediam Thz rike hafde swa som twa arma / thz ær
- Sid. 10. twa konunga hwar æpter annan cirum oc darium som nidher bruto babilonis rike Thridhia rikith aff eer / thz ær at sighia mz eer teknath Thz skal biwdha oc
20. budh hawa ower alla wærlidina. Ther mz thydhes regnum grecorum Alexander magnus byriadhe oc fulkompnadhe i tolff aar rikia ower alla wærlidina Thz teknas wæl mz eer oc kopar / som mæst liwdh giwa aff sik Thy at ænkte rike fræghadhis iæmwidha i stak-
25. kit tiidh Fiærdha rikith aff iærn / wardher romara rike / swa starkt at thz smidhar oc tyktar vnder lydhno all riken / swa som iærn alla malma Thæs sôter æru blandadhe mz iærn oc staa Thy at om siidher wardher thz annaz wægh krankt oc annaz wægh stark /
30. thy at thz faar munga missæmior oc ðrlôgh inbyrdhis mællan sinna keyfara / swa som sannadhis opta badhe mællan iulium oc antonium / oc swa mællan constan-

tinum magnum oc maxencium En steen kom aff eno berghe vtan mantz hand/ oc brôt nidher scrifflina el-
 ler belätith Thz ær at sigbia/ the fyra rikin Stenin
 thydher ihesum christum/ som aff the högxsto oc ær-
 likasto mð kom/ vtan mantz hand/ thz ær at sigbia 5.
 vtan likama bland Om then tima sagdhe daniel skal
 war herra opresa himpna rike i iordhrike Thz ær cri-
 stendomin/ oc the hælgha kirkio oc henna wald/ oc
 thz rikith faar aldre ænda/ thy at henna wald ful-
 kompnas a domadagh oc ekki ændas Tha fiðll nabo- 10.
 godonosor a knæl fore daniel/ oc gaff honum herra-
 dom oc owerbudh/ ower alt babilonie rike Daniel
 skipadhe swa mz konungx godhwilia/ at hans thre
 kompana oc frænder ananias/ azarias/ misael. wordho
 wældogher ower alt rikith. Oc han siælwer daniel 15.
 rædh ower babilonem siælswan

N Abogodonosor war tho at hwaro hedhen/ oc ma-
 nakar vndra hurw war herra kallar han mz iere-
 mie owermeer sin thiæniste swen Thz ær swa at vn-
 derstanda/ at swa som en lime thiænær mz fadhernom/ 20.
 at giwa mz disciplinam/ hans kærasta sône/ oc ka-
 star sidhan fadherin liman wli eld oc brænner mz an-
 dröm widh/ oc sonin tagher arwith æpter han Swa
 war nabogodonosor ther mz wars herra thiæniste swen/
 at war herra hæmpde mz honum ower sina sônir iw- 25.
 dhana oc plaghadhe sit folk fore thera synder/ oc gaff
 them himerikis waan/ sidhan the kændos widh sik Oc
 nabogodonosor kastadhe han wti heluitis eld

N Abogodonosor læt gðra ena statuam a enne mark
 lx alna högha/ och vi alna bredha/ oc bödh al- 30.

- Sid. 11. Iom rikom oc fatighom som nær waro at offra til the statuam swa som sännom gudhi. Oc at hwa som ey giordhe swa/ han skulle kastas i en brännanda oghn Loghin gik xlix alna högher ower oghnin Daniel war
5. mædhan hema i babilonia Thre hans kompana ananias/ azarias/ oc misael rögdhos fore konungenom/ at the willo ey offra/ oc ey a knæ falla fore hans statuam/ the kastadhos i brännanda oghn Loghin brände konungxins swena som næst stodho oghnenom/
10. æn ananie/ azarie/ oc misaeli giordhe then elder ængin skadha Ther sungo the thre ananias/ azarias/ oc misael wars herra loff m̄ glædhi/ oc vtan meen Then fanger heter Benedicite All creatwr manas i them sang oc lowa wan herra Konungin oc aller moghin
15. m̄ honum sagho then siærdha m̄ them threm/ oc sagdhe konungin/ oc õpte at han war liker gud̄z sōne Tha õpte nabogodonor oc sagdhe/ at ængin ær annar tholkin gudh som iwdha gudh ær til hiælp Oc skipadhe at hwa som taladhe ogudhlika om han/ hans
20. liiff oc got̄z skulle wara forgiort Han gaff oc ater them threm thera wald oc s̄yslo

- N**Abogodonor drömpde annan tima som haz saghe et swa stort træ/ at th̄z rækte op til himilen oc om kring wærlidina/ oc al̄skõns sughla bodho oc
25. sungo i træno/ oc al̄skõns sæ war vnder træno/ oc badhe sæ oc folk söddis widh thæs frwkt Ther næst hördhe han ena röst aff himilin/ oc sagdhe swa Huggin nidher træth m̄ q̄wistom oc frwkt/ oc sughla oc diwr ryme/ laten thæs röter standa Siw aar skal
30. th̄z thola sin dom/ th̄z skal skipta mant̄z wit/ i et
nõt̄z

nõtꝫ wit / oc skal æta græs som en oxæ / ther til at
 man kænnes widh / at then høghe gudh radher landom /
 oc giwer rike hwem han wil Daniel thydde honum
 drömin At træith teknadhe han siælwan Ther æpter
 at / sidhan nabogodonosor rosadhe aff sino walde / tha 5.
 kom bradhlika gudꝫ domber ower han / oc miste
 witith swa at honum siælwom syntis / at han war
 framman til oxæ oc apten til leon / oc kastadhis wt
 fra mannom oc waldom Daniel badh fore honum /
 oc fore hans bön skuld / skipte war herra widh han / 10.
 siw aar i siw manadha Sidhan fik nabogodonosor
 ater badhe wit oc rike / oc wille tho ey siælwer se
 fore rikeno / vtan skipadhe fore sik siw domara Siw
 aar sidhan han fik ater wit oc rike / giordhe han
 sina scriffth swa som daniel propheta rædh honum / han 15.
 aat hwarce kôt eller brödh / oc ey drak han wiin i Sid. 12.
 the siw aar. Josephus sipher at nabogodonosor war
 konunger xliiij aar. Atta aar war han konunger / för
 æn han sangadhe iwdha / oc sördhe til babilonem oc
 xxxvi aar sidhan 20.

Epter nabogodonosor gambla döddhan / togh widh
 Erikeno nabogodonosor hans vnge son Thenne na-
 bogodonosor / war iæmwældogher som hans fadher / oc
 giordhe manga stora gærninga widha om wærlidina
 Han hadhe brodher som heet eiulmerodach. Thenne 25.
 eiulmerodach foor ostorlika mædhan hans fadher lifdhe /
 oc war halfföör Oc fore thy læt hans fadher kasta
 han i thꝫ sama torn / sidhan han fik ater wit oc ri-
 ke / som ioachim yngre iwdha konunger la fangen Oc
 ther wordho the godhe kompana / eiulmerodach oc 30.

- ioachim Eulmerodach la fangen & mæðhan hans fadher oc brodher lifdho Epter nabogodonor vnga dödhan / war eulmerodach konunger wældogher / han lypte op ioachim iwdha konung aff tornith / oc hiolt
5. han wærdhoghare m̄ sik æn nakan annan konung Eulmerodach ræddis at hans fadher monde æn opstanda ater aff dödha / oc fa æn s̄wa ater liwith / som han fik s̄for ater witith. Oc hafðhe radh m̄ ioachim / oc m̄ hans radhe læt han opgræwa sins faders liik oc
10. skipte bwkin mællan thryhundradha ðrna / oc læt s̄wa hwar thera flygha sin wægh Hwilkin tima thæsse alle ðrna sagðhe ioachim / koma alle ater saman / tha ma thu ræðhas at thin fadher stander ater op aff dödð oc aldre s̄for
15. **E**iulmerodach hafðhe son som heet baltazar / han wardh konung æpter hans faders dödð J hans daghum tedhe war herra danieli the syra sæghersta rike babilonie / persie / grecie / oc romara m̄ eno diwre / som s̄for tedhis nabugodonor gambla m̄ enne
20. statua Danieli tedhis æn meer badhe aff antichristo oc s̄wa aff domadaghe. Oc at antichristus skal fa wald ower alla hælgða mæn i thæsse wærlð at pina them oc dræpa / Oc at hans wald skal standa halfft fiærdha aar. Oc en røst aff himpnom skal dræpa han
25. Røsten skal ekki meer s̄ghia æn Morere Thz ær at s̄ghia. dð Jhesus christus han skal siælwer s̄ghia the røstina S̄wa som sanctus paulus sigher. Oc sidhan wardher domadagher Oc sigher daniel / at han sa hwru iomfrunna son kom nidher m̄ skyiom /
30. oc sattis næst them godha gambla gudhinom / thy at han ær honum iæmpn sinom fadher at guddominom /

oc iæmgamal/ oc tho at hwario yngre at mandome-
 nom Danieli tedhis i baltazars daghum/ hurw antio-
 chus konunger skulle spiælla gudꝫ altara i ierusalem/
 oc hans offer/ æn sidhan thꝫ wordhe ater op giort/ Sid. 13.
 oc at thꝫ skulle standa ödhe siæx aar oc thre mana- 5.
 dha/ oc tiwghu dagha

Cirus persie konunger/ oc darius medie konunger
 lagdho sik oc sit herskap saman/ a mot baltazar
 oc babilonem Oc belagdhe cirus babilonem Baltazar
 reddis them ænkte/ oc hiöldt dighert hoff i stadhenom/ 10.
 oc læt bæra in fore sik/ the gulkar oc silskar som
 hans fadherfadher sördhe aff templo domini i ie-
 rusalem til babilonem/ oc drak aff them han
 oc hans winir Tha sa baltazar ena hand scriffwa
 ower honum a wæggene The scriffst kænne ængin 15.
 læsa oc thydha sör æn daniel kom/ Swa war scriff-
 wath Mane/ techel/ phares/ Mane thydher
 tall Techel mæt/ Phares skipte Daniel sagdhe
 til baltazar Gudh aff himpnom/ gaff thinom fadher-
 fadher rike/ oc fore thy at han kændis ey widh gudh 20.
 sörst/ tha gaff han honum æta græs som oxa/ til han
 kændis widh gudh Thetta wiste thu wæl. Oc for-
 smadhe tho at hwaro gudh siælwan oc drikker aff
 hans altara karom oc lowar thina affgudha Thæsse
 scriffstin budhar thik bradhlika gudꝫ hæmpd Mane 25.
 sigher oc thydher swa Thit rike ær nw talt oc thæs
 dagha wardha ekki flere Techel sigher swa oc
 thydher At thu æst lagdher i gudꝫ mæt skaal oc wæ-
 gher lith/ thy at thu wardher minna wyrdher hæ-
 dhan fra Phares sigher swa oc thydher/ at thit 30.
 rike skulo skipta medi oc persi The samo nat fik cirus

babilonem/ oc wòrdho the badhe darius oc cirus wældoghe/ oc komo alt nabogodonoſor rike vnder perſie oc medie rike. oc drapo baltazar

5. **C**irus war ſyſterſon darij/ oc læt han honum konungx nampn a' mædhan han lifdhe/ Lxxvij aar waro nw lidhin fra them tima nabugodonoſor fangadhe iwdha/ oc til babilon wardh fangith Oc ledh faſt at them tima at iudha ſkullo wardha frælſe heem til ierusalem oc iudeam ſwa ſom ieremias propheteradhe/
10. at the ſkullo wardha frælſe a'pter lxx aar Daniel badh war herra halda thz ſom ieremias ſpadhe oc iættadhe aff hans weyna Tha tedhis danieli gabriel angelus. Oc i them ſama tima ſom ieremias propheteradhe ſkullo iwdha koma ater til ierusalem. Oc fra
15. them tima ſagde gabriel til danielem Thit folk iwdha koma til ierusalem/ tha ſkulo the wara oc bo i iwdha lande thry hundrath aar/ oc niotighi aar Oc then tima ſwa mang aar ære lidhin/ tha ſkal ibesus *christus* thola dòdh/ oc wardher thit folk ekki hans folk
- Sid. 14. 20. ſidhan thy at the ſighia tha ney gen honum Sidhan ſkulo romara koma mʒ ſinom hòffdhingia oc bryta nidher ierusalem oc templum domini/ oc ſkulo ſidhan ewerdhelika ódhe ſtanda Thetta wiifte gudʒ ængel danieli nær ſæm hundradha aarom fòr æn war herra
25. tholde dòdh/ oc ſkreff thz a'pter/ oc wiifte iwdhom ſinom frændom Oc ma hwar man oppenbarlika ſe. at the ære ſanlika blinde Weſpafianus roma keyfare/ oc titus hans ſon brutu nidher ierusalem a'pter wars herra dòdh Epter them war domicianus titi brodher
30. keyfare. Epter domicianum wardh nærua Epter næruam traianus Epter traianum adrianus J hans daghum

frestadho iudha widh at byggia op i gen ierusalem i sama stadh som han stodh fôr Tha tedhis iwdhom ræðhelikin tekn/ oc kors all blodhogh/ swa at iwdha ræddos widh oc rymdo fra gærninginne Annan tima komo the ater at byggia/ tha gik eld op wt aff 5. iordhinne a mot them/ swa at the rymdo fra oc thy sinne Sidhan bygdho cristne mæn op ierusalem annan stadh æn han stodh fôr/ swa at caluarie locus som war herra korssæstes war sidhan innan stadhenom/ som fôr war vtan stadhen tha war herra pintis 10.

DArius hafðhe daniellem kæran. oc skipaðhe han thridhia herra/ thz ær en aff them som owerbudh hawa ower alla hans fôrsto rikes herra The waro tw hundradh oc tiwghu fôrste herra En tima tha daniel war á sinom bõnom. oc badh gudh styrkia 15. darium/ oc styra hans hugh/ til at giwa iwdha frælfa/ tha kom ater gabriel angelus/ oc wiiste honum/ hurw mange hardhe konunga skullo æn koma sidhan iwdha koma ater til ierusalem/ Oc yterst sigher han aff antichristo/ swa som fôr oc aff domadag/ oc at alle mæn skulo opstanda aff dõdh oc tagha hwar siin lõdn Oc at antichristus skal wara wællogher/ et thwfsand dagha/ oc tw hundradha oc niotighi dagha/ thz ær alt saman halffti fiærdha aar oc tolf dagha Oc æpter antichristum dõdhan giffs syndoghom man- 25. nom til scriptamaala xlv dagha Oc sigher gabriel til daniellem/ at then ær sæll them daghomen naar

Epter darium dõdhan fik cirus all rikin wæstan hæff ensamen Honum war læsin en prophecia som ysaias propheteraðhe tw hundradh aar oc x aar fôr 30.

- æn cirus wardh swa wældogher Thy at ysaias war i
 ezechie iwdha konungx daghum Han propheteradhe
 swa aff ciro konunge/ at war herra taladhe swa sia'l-
 wer Jak hawer gripith hōghro hand ciri mins wig-
 5. dba konungx at kasta vnder han all riken Cirus vn-
 derstodh sidhan/ at ysaias war aff iwdha slækt/ oc
 at iwdha gudh hafde honum landen oc riken giwith
 sid. 15. Oc fore thy gaff han iwdhom frælse oc hemloff til sit
 eghit land/ oc at byggia op ater ierusalem Oc læt
 10. cirus scriwa breff/ oc læsa oc lysa at himpna gudh
 gaff honum all riken oc at han ær iwdha gudh/ oc
 manadhe iwdha i breffweno ater fara til ierusalem/
 oc til iudeam/ oc eghna sit land/ oc byggia tem-
 plum domini oc stadhin Zacharias propheta sōdder aff
 15. iwdha slækt i babilonia/ han propheteradhe om then
 tima/ oc trōste iwdha aff gudꝰ weyna ater fara til
 iudeam swa som cirus bōdh them

- S** Alatiel war ioachim konungx son/ som andro
 S nampne heet iechonias/ oc war wanlika sōdder i
 20. babilonia Aff honum kom zorobabel. Thꝰ thydher a
 wart maal mæstarin aff babilonia. Thy at han skulle
 wara mæstare/ oc iwdha forman wt aff babilonia til
 ierusalem Zorobabel war wæl sōðr man i ciri ko-
 nungx daghum Han oc ihesus son iosedech biskops/
 25. the togho mꝰ thakkom widh konungxins budh. oc ba-
 dho iwdha fara mꝰ sik Fæmtighi thwfsand soro mꝰ
 them/ fyretighi thwfsand oc tw thwfsand frælfa manna
 Cirus konunger gaff them ater sæm thwfsand/ oc fy-
 retighi thwfsand gulkar oc silffkar oc alꝰskōns som til-
 30. hōrdhe gudꝰ thia'nist aff them ther nabugodonosor
 gamble sōrdhe mꝰ sik aff ierusalem til babilonem

Zorobabel oc ihesus oc alle thera kompana / foro
 ater til ierusalem at byggia Samaritani heto the
 som nabugodonosor satte nidher i iwdha stadh at bo
 ther The samu samaritani baro awund widh iwdha /
 at the skullo ater opbyggia ierusalem oc eghna sik 5.
 sit land / oc hindradho them dighert at the gato ænkte
 meer giort eller byght mædhan cirus lifdhe / vtan
 swa høgghan mwr aff templo domini at man matte
 læggia sin arm oppa

Cirus war godher iwdhom æ mædhan han lifdhe 10.
 Epter han dōdhan wardh hans son konung / han
 hafdhe fyra nampn Han heet cambises / artaxerfes /
 assuerus / han heet oc nabugodonosor J hans daghum
 war iudith oc olofernes som hon drap Til thenna
 konung scriffwadho herra mæn som waro kring om 15.
 iwdha land / oc kærdho fore honum / at iwdha byg-
 dho op en stadh / som alla tima hafdhe warith a mot
 konungom oc at æn han bygdhis op / tha finge han
 ey længer skat aff iwdhom Tha forbōdh cambises
 iwdhom mæ starkom breffwom / at byggia meer aff 20.
 templo domini æn tha war byght Cambises hafdhe
 en vngan brodher som heet mergus Thenna sama
 mergum myrdhe cambises lōnluka swa at ængin wiste
 thæ mæ honum / vtan en then wældoghaste herra som
 ower alla hans rikis herra war. han het erineides 25.

Cambises do sonalōs Erineides fik hans dotter
 Cpanteim oc sagdhe sik wilia styra rikith vnder
 mergum cambises brodher som ængin wiste at dōdher
 war vtan ensamen erineides Siw manadha lifdhe
 erineides sidhan oc styrdhe rikith / hæn hafdhe en 30.

sid. 16.

- vngan brodher wānan man oc likan mergo cambise brodher oc honum iā'māldra Erineides sǫgdhe hān wara mergum. oc lyyfte han wara konung fore allom rikis herrom En riker herra vnderstodh -wāl/ at
5. erineides daradhe them Thā's herrans dotter war konungx amia. Henna fadher badh hona leta om nat. oc thrawa konungxins ōron. Thy at han wiste wāl at erineides brodher hafde mist siin ōron i cambises konungx daghum thy at konungin war honum
10. wredher Amian sǫgdhe at konungen hafde engin ōron Sidhan taladhis mā'llan herranna s̄wa lēnge at the drapo s̄in falsa konung/ oc waldo en ārlīkan herra til konung som het darius ytaspis son oc gawo honum panteim cambise konungx dotter Darius war
15. Zorobabels godher win mā'dhan cirus oc cambises lifdho Oc hafde darius lowath oc iā'ttat Zorobabel at byggia op ater ierusalem oc templum domini om gudh gawe honum nakan rikedomā at radha

20. **Z**orobabel war sǫghin them tidhandom at darius war konunger oc byriadhe tha genaft ater at byggia templum domini Aggeus oc Zacharias prophete trōsto han aff gudž weyna Konungx foghota oc herra som om kring waro iwdha land forbudho honum thž a konungx weyna Zorobabel sǫgdhe s̄ik wilia fore
25. konungenom thž forswara oc foro til konung darium badhe the oc han/ Zorobabel war s̄wa wāl komin dario at han lēt han liggia i herbārghe mž s̄inom bwrswenom Darius konunger hiolt dighert hoff om then tima oc waro ther mž honum alle herra aff
30. persia/ oc media/ oc india/ oc ethiopia/ oc ther ār blamanna land/ oc hundradha oc tiwghu oc s̄iw

landa försto herra Nattena ther æfter la *darius* længe wakin/ oc gaff sinom *bwrfwenom* et æmpne at studera/ oc bõdh them at fighia annan daghin ther næft hwath hwariom thera syntis fannast wara. Han badh them fighia sik hwath thinge starkast ware i wærlidinne/ 5. *bwrfwenane* waro twa/ oc thridhi aff them war *Zorobabel* Then förste aff them sagdhe/ at enkte thing ware i æmstarkt som konunger Oc waro thz hans skiæl/ at mannen radher allo/ oc tho at hwaro radher konungen mannenom. Oc for thy ær konungin starkast 10. Annar sagdhe at winith ær starkast Oc waro thæsse hans skæl. Mannin radher allo/ oc konungin radher mannenom Tho at hwaro radher winith konungenom/ oc wardher haz i æmskyt drukkin som andre mæn/ æn han drikkir i æmfast som andre mæn *Zorobabel* war 15. then thridbi Han sagdhe at konan hawer mere kragt/ Sid. 17. æn antiggia konung eller wiin Thy at konan giwer liiff. oc sõdher op konunga/ oc swa them ther wiinqwiftana planta/ oc fore konozna skuld waghar man liiff oc siæl Han sagdhe sik oc hawa seet/ at eens 20. konungx amia flo konungen a halsen/ oc æ mædhan hon lo tha lo oc han Oc tha hon war ey all bliidh oc gladh/ tha sorgdhe han Tho at hwaro thykte mik sagdhe *Zorobabel* at gudhlik sannind ær starkast ower alt thz starkt ær/ Thy at han styrer alt/ oc skapar 25. oc skipar *Konungin* læt them fighia siin skæl/ fore allom herrom om morghonin/ oc sagdho alle at *Zorobabel* sagdhe sannast Tha bõdh konungin honum bedhas aff sik hwath han wille *Zorobabel* beddis aff *dario*/ at op matte byggias *templum domini* i *ierusalem*/ 30. oc ater sændas all the kar oc andbudh som tilhõrdho *templo domini*/ oc ey waro æn aterfænd *Darius*

weette honum gerna thæssa bõðn. Thy at han mintis a / at han hæfdhe thz fõr iæltath oc lowath. oc fænde ater Zorobabel mʒ breffwom

- Z**orobabel bygdhe op sidhan oc fulkompnadhe tem-
5. **Plum domini** i sãm aar / a siwnda aare darij konungx Fra them tima cirus konunger gaff iwdhom fõrst loff at byggia ater op *templum domini* / thz war fõrsta aar hans rikis / oc til thæs *templum domini* war fulkompnath / a siwnda aare darij konungx /
 10. waro lidhin siax aar oc fyretighi Thy at cirus war xxx aar konunger / oc cambises hans son viij aar / oc erineides oc hans brodher redho et aar fore rikin / thz ær alt saman xxxix aar læggiom ther til siw aar darij / tha wardher thz alt saman siax oc fyretighi /
 15. fra thz iwdha byriadho byggia *templum domini* / oc til thz war fulkompnath Oc fore thy sagdho iwdha i ewangelio til war herra / Siax aar oc fyretighi war thetta mõnster opbyggt / oc thu bygger thz ater op i thre dagha
 20. **N**w hawa iwdha *templum domini* / oc hawa glõmt Moysi lagh oc wita ey offers ræt Thy at caldei oc babilonij brændo bibliam / tha the walfõrdho iwdha til babilonem Epter *darium* dõðhan / wardh hans son konunger / som het exerses hardher man oc dygdhafuller / oc tho hwarce iller eller godher iwdhom
 25. Apter han dõðhan wardh konunger artaxerses longimanus / thz ær at sighia langhænder / thy at han rækte widha sit wald J hans daghum war esdras aff aaron slækt Han sighia some wara malachiam prophe-
 30. tam Esdras war swa gamal man / at han kunne vtan

böker alla iwdha bibliam / för æn han fördhis aff
 ierusalem til babilonem m̄ sedechia konung Oc war
 son högsta biskopsins aff ierusalem oc kallas iosedech
 i konunga bokinne / fadher ihesu biskops som ater Sid. 18.
 foor m̄ Zorobabel til ierusalem Thenne same esdras 5.
 eller iosedech / han screff ater aff ny wt aff sino
 hjarta alla bibliam fram til sinna dagha Artaxerfes
 hafde esdram miok karan / oc gaff honum konungx
 wald / oc doom ower alla landz herra om kring
 iwdha land / oc gaff alla gudz thianisto mæn i ieru- 10.
 salem fralsa aff allom tollom Esdras togh her ower
 breff aff konunge oc las fore iwdhom / som æn waro
 wtlændis Jwdha waro saghne oc folgdho honum til
 ierusalem thwſanda oc siw hundradha iwdha Esdras
 kom til ierusalem oc kände iwdhom moyfi lagh ba- 15.
 dhe til offer oc alzskona rat oc sidher

Nw hawa iwdha aterfangith templum domini m̄
 Zorobabel oc swa moyfi lagh m̄ esdra Jerusalems
 mwr ligger æn alder nidher brutin / oc bo fore thy
 faa mæn i stadhenom oc ære rædde om sik badhe nat 20.
 oc dagh En iwdhe som het neemias war om then
 tima m̄ artaxerſe konung wældogher skankiare / han
 beddis aff konunge wald oc hialp at fara til ierusa-
 lem oc byggia op ater ierusalems mwr Artaxerſes
 gaff neemie siw aar hemloff / oc alt konungx ingiæld 25.
 ower mang land til at byggia op m̄ ierusalem Ne-
 emias kom m̄ dighert herskap til ierusalem oc byg-
 dhe op mwren allan oc stadhen i siw aar

Epter artaxerſem wardh konung Exerſes twa mana-
 dha Epter han sogdianus siw manadha Epter 30.
 han darius nothus Epter han artaxerſes / som andro

- nampne het *assverus* J hans daghum war hefter drótning oc mardocheus Epter *assverum* wardh konunger *artaxerfes* Epter han *arsanius* Epter han *darius* Thenne same *darius* stridde widh *alexandrum*
5. greklandz konung oc tappadhe sigher oc rike/ oc wordho sidhan *greci* wældoghe ower all rikin

- N**w môter her hystoria *machabeorum* som fulkomplika wisar aff iwdhom epter *alexandri* konungx dagha Oc annor hystoria æpter henne som wisar aff
10. them fra *machabeis*/ oc til war herra söddis/ oc ære the hystorie badha *scriwadha*/ oc for thy maghom wi ther mæ anda/ at iwdha eghnadho *ierusalem* fra *Zorobabels* daghum oc til epter wars herra pino Aff *Zorobabel* kom *abiuth* Aff *abiuth* *eliachim* Aff *eliachim*
15. aþor Aff aþor *sadoch* Aff *sadoch* *akim* Aff *akim* *eliud* Aff *eliud* *eliazar* Aff *eliazar* *nathan* Aff *nathan* *iacob* Aff *iacob* *iossep* *Jossep* war wara frv nærsyslinge/ oc henne sæste man Thy at *moyfi* lagh forbudho hwarior manne at giptas vtan sine slækt *Santus* *ieronimus* sigher swa som hwar ma oc prøwa then som atwaktar/ at ænga slækter redhas i the hælge scrjfft aff *qwinno* weyna. Oc fore thy ræknas ekki wara frv slækt til henna siælfwa/ vtan
- sid. 19., til *iossep* henna nærsystzlinge/ oc henna sæsteman Aff
25. ware frw sæsto oc aff henna môdoom ther ær fulkomplika aff saght annar stadz/ then tima hon södde gudz son badhe modher oc mô Tha byriadhis siætte wærlidinna alder Oc waro tha lidhne fra them dagh som *adam* skapadhis sæm thw sand oc tw hundrath aar
30. eno aare minna Ther aff thydher thenne *latina* versin *Ante ihesum duo cc minus vno milia quinque*

INLEDANDE
BIBLISK T-FILOSOFISKA
SPÖRJSMÅL.

Oife maſtara ſpordho oc letadho hwru wærlidin wardh Oc thotte ſomom at ſwa ſom iæmſkyt ær ſkinith ſom ſolen/ oc iæmſkyt ſkuggin annan wægh ſom ſkinith Swa war oc wærlidin iæmſkyt ſkapadh/ ſom fadher aff himerike war oc hans ſignadhe ſon Oc ewerdhelika war wærlidin mʒ them badhom oc them hælgða anda/ ſwa ſom the waro ewerdhelike/ oc vtan ophoff Oc prôwadho the ſit maal thæſſa lund Ware fotin ewerdhelika i moldinne tha ware oc fiætith ewerdhelikith vnder fotenom Nw 10.

war gudʒ hugher oc akt ewerdhelika ower alt thʒ ſom han ſkulde ſkapa/ thy at ængte ær nytt mʒ honum/ oc han ær vtan alt omſkiptilſe Oc fore thy ſyntis them at wærlidin war vtan ophoff mʒ gudhi Oc tho ſkaphath aff hans walde The ſpordho oc ſwa Hwath 15.

giordhe war herra fôr æn han ſkapadhe wærlidina/ eller hwi ſat han ſwa længe orkolôðs Oc hafdho the thæſſe ſkiaʒ Swa myklo bætre maſtare oc haghare ær en kôðn gerningis man/ thy fôr gôr han ſina gerning Nw ær gudh aldra kônafter/ oc bætzʒt æmpnadher oc 20.

moghande Oc fore thy ſyntis them at han giordhe alla ſina gerning aldra fôrʒt/ ewerdhelika vtan ophoff ſwa ſom han ær ſiælwer The hælgða tro hon bryter ater thera ſkaʒ mʒ moyſi ſcrifft ſom then hælghe ande wiifte honum Oc ſigher ſwa ſcriptin At war 25.

herra ſkapadhe at ophowe/ oc opbyrilſe himil oc iordh Oc ær ſtarkare oc mæktoghare thæs hælgða

Sid. 19.

- anda ordh/ æn all thera wifafta mænna skiaʎ Nw wardhom wi fwara/ oc löfa thera skiaʎ Tha the prøwa först mʒ skin oc skugga Tha fwarom wi them/ at thʒ ær oliikt at tala om the thing som göra fina
5. gerning vtan skiaʎ/ oc radh/ eller wilia/ oc the thing som hawa skiaʎ oc vnderstandilse The försto hawa ængin matö a sinne gerning/ vtan ærwodha fina natwrlika sʒflo fra thy försto sinne the wardha/ oc æ mædhan the winna. mʒ fræmpste krapt oc mæ-
10. ghin. Swa som elden brænner vtan aterhald thʒ mæfta han ma/ oc samulund skina liws oc lughe Skiaʎlik thing mæta fina gerning mʒ radh oc wilia/ oc skipa them hwilka lund oc i hwilkin tima them thykker tilhöra. Oc fore thy sigx/ at wili ær frwa sinna
15. gerning Än natwrlik krapt bögher ofkæʎlik thing til
 Sid. 20. sinna gerning mʒ alle makt Nw ær gudh aldra skiaʎlikæfter/ oc fræʎfæfter/ fore thy thörffte han egh skapa wærlidina för æn han wille Nw æn thu spör aff mik hwi han wille ey skapa wærlidina ewerdhelika eller
20. för Tha spör iak aff thik. hwi war herra skapadhe ey wærlidina æn bæter/ eller hwi han skapadhe et thing för æn annath Oc wardhom tha badhe at fwara. At ængin finder grwnd a gudʒ wilia Än skulom wi oc fræmmer meer mærkia som nw war saght
25. At tw ær ophoff alʒskyns gerninga Natura oc wili Natura som fadher födher son/ wili som smidher gör fwærdh Nw första tima naturin ær fulkompnath/ tha lwtar hon til natwrlika gerninga/ oc wil ökia sik oc stærkia Än wilin matar sik som för
30. war saght Oc fore thy födde gudh ewerdhelika vtan ophoff sin signadha son/ iæmgodhan som sik siaʎwan
 Thy

Thy at thz ær fadhers naturlik aftundan/ at son wardhe
 iæmfædhra An wærlidina skapadhe han sidhan godha/
 oc tho ængaledh iæm godha som sik siælwan/ gambla
 oc tho ængaledh iæm gambla som sik siælwan Sidhan
 framdelis/ tha the spõria hwath war herra hafdhis 5.
 aat/ sör æn han skapadhe wærlidina/ eller hwi han
 war orkolóðs/ eller hwar han war tha enkte war til
 Ther swarom wi swa til. At gudh gör vnder. oc ey
 mʒ handom. eller nakrom limom. vtan mʒ eno ordhe/
 ey mʒ mwne taladho vtan ewerdhelika hugxadho 10.
 Swa som wi finnom. At en man hawer myklo sör
 wilia at göra et thing/ æn thz wardher Oc tho war-
 dher thz tha han wil oc ey sör/ oc hafdhe tho sör æ
 then sama wilian Swa maghom wi sigbia at war
 herra skapadhe ewerdhelika wærlidina/ mʒ sinom 15.
 ewerdhelikom hugh oc wilia. Oc wardh hon skapath
 tha han wille/ oc ey sör/ swa at ey hawer gudh nakan
 nyan wilia/ en æpter annan/ oc ænkte ær nywordhit
 a hans weyna/ eller mʒ honum/ vtan hans hugher/
 ær æ en Oc æn thz stundom gangær om kring/ thz 20.
 walda wara synder oc huxan/ for vtan alt hans om-
 skipte Thy thz som nywordhit ær/ thz ær aff hans
creatura weyna/ oc ey hans siælffs Oc ænga sʒflo
 hawer han andra/ æn vnderstanda sik siælwan/ aldra
 wænaflan/ aldra wældoghaflan. aff sik siælwom Thy 25.
 at ængin ær the dygdh/ ænkte thz ærligt nytterligt
 eller lofterligt som han finder ey otalika/ otaligt i
 sik siælwom Thy at han ær renaste speghel/ oc æpter-
 syyn altz thæs som got ær skapath An thz sidhan
 spõrs hwar waar herra war sör æn nakath wardh til 30.
 Ther swarom wi til/ at han war tha ther han ær

- nw hema at fins siælffs Wanbugxande ma'n the wita ey eller akta at gudh ær swa fulkomen aff sik siælwom at han thõrff ængxins annars widh. An thõrffte han rwm oc stadh/ tha ware han ey fulkomin aff sik
5. siælwom Oc ær at mærkia thenne skia'nath at likamlik
 Sid. 21. thing haldas oc gõmas hwart i sinom stadh oc rwm
 An andelik thing the gõma oc saman halda sin stadh oc rwm/ swa som siælin halder saman licamen æ mædhan hon ær i likamanom/ oc [ey] likamin siælina Oc
10. prõwas thz mz thy at likamen losnar oc sunderløses i mold oc madhka/ sidhan siælin skils widh han/ æn siælin ær sidhan iæmærlik som sör Nw spõriom wi aff them Formatte gudh skapa en ængel eller flere eller alla som ey ære likamlike/ sör æn han skapadhe
15. likamlik thing Oc ma ther ængeledhis sighias ney gen Thy at ey ware gudh ællas alzwaldogher/ oc hwa som forma thz mera han forma bæter thz minna Sidhan spõriom wi aff them fræmmer meer hwar tha'skyns ængla matto wara sör æn himel oc iordh
20. wardh Oc wardha tha the swara mz os/ at andelik thing thõrffwo ey widh likamlik rwm/ vtan likamlik thing thõrffwo hælder andelika thinga ophædde oc gõmo Til tha's ytersta thera skæ'lom/ om wars herra mæsta konst oc mæghen/ ther war nw swarath til
25. sör. mz thy at gudh gõr sina gerning æpter sinom wilia/ oc ey æpter sino mæghne Nw ær oc thz mærkiaende at alt thz som til ær/ thz ær antiggia skapath eller skapare Nw ær ængin skapare vtan gudh enfamen/ swa som prõfwas skal Tha ær alt thz ska-
30. path som til ær/ vtan han siælffwer Nw skal thz prõfwas/ at han enfamen forma skapa Gõra oc skapa skil at swa mykith. At thz som gõrs/ thz wardher aff

formerande *æmpnom* Än thz som skapas thz wardher
 aff *alzængo* Nw ær vændeligh *rækning* mællan nakath
 oc *alzænkte* Komo the thing saman som vændelika
 ære *fiær*rran *skipath* thz ma ænkte vtan oændelikt
 wald/ thz ær *ensfamins* gudz wald/ som *alzwaldogher* 5.
 ær Oc for thy ma han *ensfamin* skapa nakath aff *alzængo*
 Tha *figher* *moyfes*/ at war *herra* skapadhe at op-
 howe himil oc iordh Thy at han skapadhe them aff
 ængo *æmpne*/ for thy at han skapadhe oc all *æmpnen*/
 oc ænkte ær thz til/ eller war som han skapadhe ey/ 10.
 oc alt skapadhe *han* at ophowe *timans*/ thy at han
 skapadhe oc *timan*/ oc ængen war *timen* eller *stunda*
ganger/ oc aldre *sör* æn wærliden wardh Oc ær gudz
fiælffs alder/ vtan allan *tidhagang* oc *stunda*/ oc ær
 hans *ewerdhelik* en *stund*/ oc *ewinnelik*/ *sör* æn wærl- 15.
 den wardh oc *mædhan* wærliden ær/ oc *æpter* *doma*-
 dagh Oc *thydha* thz *swa* *hælghe* *mæn*/ at gudh
 skapadhe himil oc iordh i *opbyrilse* Thz ær at *fighia*/
 i hans *signadhe* *söne* Thy at han ær *renaste* *speghel*/
 oc *æpter**syyn*/ aldre gudz *dýgdha*/ som gudh wille 20.
lysa oc tee *marghskyns* *creatura*

¶ Nw *wiliom* wi *spöria* *hwath* *hælder* war *herra*
 skapadhe alt *fit* *creatwr* i *enne* *stund*/ eller *enskyns*
creatwr *æpter* *annath* om *fiæx* *dagha*/ *swa* som *scriplin*
figher *her* i *genesi* *Salomon* *wiife* *figher*/ at 25.
 then som *ewerdhelika* *liwer*/ *han* skapadhe alt *sænder*
Sanctus *augustinus* han *prówar* oc at *swa* *ha*-
wer warith *mz* *thy*/ at *solen* war skapath i *fiærdha*
 dagh som *moyfes* *scriffwar* Nw wardher aldre dagher Sid. 22.
sör æn *solen* *skiin*/ eller *lyfer* *nakra* *lund*. Oc fore 30.
 thy *finnas* ey i the *fiæx* *dagha*/ vtan *thre* *dagha* Oc
thykker *honum* oc *mangom* *androm* vnderlikt wara *hwi*

- war herra wil skipta thz i siæx dagha som han matte wæl göra i en dagh eller en stund Oc wil *sanctus augustinus* swa vnderstanda. the siæx dagha som moyfes scrīwar. At gudz ængla the vnderstodho iæmskyt hwart
5. creatwr i sit skipilse som gudh skapadhe thz Oc iæmskyt som gudh nakath creatwr skapadhe / tha gaff han thæs speghel / oc liknilse i ængla hugh oc vnderstandilse / swa at the matto vnderstanda et æpter annath / oc ey alt sænder Thy at hwart creatwr hawer sin
10. speghel i thera hugh. Oc æpter thy som the wænda thenna speghel sin hugh / swa vnderstanda the et thing æpter annath Oc tha the wænda sin hugh til nakath creatwr / tha giordhe thera vnderstandilsa liws en dagh oc annan dagh / tha the wændo sin hugh oc speghel
15. ower annath creatwr Oc ær swa at vnderstanda At gudh skapadhe sōrst himel oc iordh / at æmpnom mʒ eno ordhe Oc æpter thy som ænglane vnderstodho marghfalla thinga natwr i æmpnum / tha ræknas siæx ængla dagha Oc skilde war herra hwart wt aff andro /
20. æpter sina natwr / oc klædde hwaria natwr mʒ sinne dygdh oc krapt. oc æpter thy ræknas siæx likamlikx liws dagha / som skipath ær i æmpnom / fore hwar dagh mʒ eno ordhe swa som all annor thing / oc sidhan skilt oc klæt mʒ dygdh oc krapt. Oc thæssa lund
25. tha sīghia the næst alle et moyfes oc salomon oc *sanctus augustinus* oc andre hælghæ mæstara / swa at finna ma. hwa gōrla at hugxar
- Nw wiliom wi spōria / æn een ær wærliden / eller flere / oc æn gudh ma skapa flere wærlider Oc
30. skal ther swa swaras til All the thing som lydha nakralund vnder et / the ære nakralund all een Swa som alla mæssobōker / som scriffwas æpter enne mæf-

sebok. som först war til / ære en mässfobook / oc hafwa
 alla eet Oc swa som mang hion i enom gardhe göra
 en boskap vnder enom husbonda Oc swa som alle the
 riddara som lydha enom höfðhingia / göra en här oc
 ridderfkap Nw alt thz som skapath ær / eller skapas 5.
 matte aff gudhi / thz lydher vnder sin skapara Oc for
 thy skapadhe han aldre swa margha wärldur / at ther
 ware ey een wärld fore enne skipilse skuld oc lydno
 vnder sin skapara

Sid. 23.

Nw æn nakar spør hwi eller til hwars war herra 10.
 skapadhe wärldina Tha finnas engin annar skial / ther
 til wtan hans godhwili / at swa som han vnderstodh /
 sik faghnan oc faghnadha sælan / swa wille han oc at
 flere ware sæle / swa at the vnderstodho hans sæghrind
 oc sælikhet Oc fore thy skapadhe han mannin / oc 15.
 ængelen / at vnderstanda gudh / oc ælska oc lowa oc
 thia'na honum / oc forskulda sik ewinnelik glædhi mæ
 honum oc frygdh Oc swa som han skapadhe mannin
 at thia'na sik / swa skapadhe han alla wärldina at
 thia'na mannenom / ther til at han matte swa mykæ 20.
 hælder gudhi thia'na

¶ Nw sidhan. wi hawom rut thrangasta wæghin /
 tha wiliom wi framganga at moyfi ordhom / oc sig-
 hia them oc thydha som gudh giwer siælwer nadher
 til At ophowe skapadhe gudh himil oc iordh Thz ær 25.
 at fighia / likamlik thing / oc andelik i theræ æmpnom /
 swa at himilin teknar andelik thing / oc iordhin li-
 kamlik æn tho at the ære badhin likamlik Æn hwi
 figher ey moyfes wtskornom ordhom andelik thing oc
 likamlik Thy at han screff thessa book israels sönom 30.
 som raske waro til wantro oc at dyrka vnderlik thing
 fore fannan gudh Oc æn the vnderstodho at nakor an-

- delik thing waro til/ tha vndradho the oc giordho them gudhlika dyrk Oc fore thy wille moyfes ey openbarlika andelik thing them wisa/ oc teknadhe them nakor lund m̄z himil som ær ærlikaste stadher ande-
5. lika thinga An m̄z iordh vnderstar moyfes likamlika thinga æmpne fore thy at hon ær mannom kunnughast Han kallar oc sidhan thetta æmpne watn/ thy at th̄z ær nampnkunnughast mannom ater m̄z iordhinne Oc æn fore thy at watn hawer ængin ænda eller stadhga
10. aff sik siælwo/ swa som æmpne ær ængo liikt för æn th̄z ær fulskapath

- Nw ma spõria hwath oppehælde himil oc iordh hawer Hiõlde them ænkte oppe/ tha ware wærliden aldre en stund i stadh Thy at iordh ær thung oc wil
15. naturlika nidher. Halder oc them nakath oppe/ tha thola the wald oc ære vtan sin naturliken stadh Thy at ænkte naturlikt oc likamlikt thing letar sik siælft annath rwm/ mædhan th̄z ær i sinom naturlikom stadh Ther til swarom wi swa/ at himblane ganga lukt
20. kring om iordhina/ oc ære tho hwarte thunge eller lætte/ oc fore thy rõras the hwarce op eller nidher/ vtan om kring/ som sidhan skal sighias/ om gudh wil Oc aff wifasta mæstarom wifas/ at himil ær fæmpta natura Thy at een ær iordhen/ annor wat-
25. nith/ thridhi wædhrit/ siærdhe elden/ oc thola thæsse fyra sambland/ oc omskipte/ swa at et wardher aff andro/ elder aff iordh/ oc iordh aff elde/ wædher aff watne/ oc watn af wædhre/ oc swa hwart aff
- Sid. 24. andro Fæmpta ær himils natura som ænkte annath
30. omskipte hawer vtan rwm/skipte om kring wærlidina Swa som wi seem at solen ær allaledh the sama/ tho at hon rinder op õfter/ oc siæt̄z wæfter oc tees ater

öfter om morghonin Oc ær himbla natwr aldra renast /
 oc swa dygdhafull / at hon thol ænkte orent nær sik
 Vtan wræker thz siærran fra sik / alla wæghna om
 kring vnder sik / oc giwer therre natwr som næst ær
 hæne sina mæste sæghrind oc dyghdh Oc fore thy ær 5.
 elder næst himpnenom liws oc heter / oc swa reen oc
 lætter / at æ hwar han hittis vtan sin natwrlík stadh /
 tha stadhær hans lughi aldre fór æn oppe widh hi-
 milin siælwan / vtan hæ slækkis fór i watn / wædher
 eller skywm Oc ær hans natwra thór / heet oc liws 10.
 Fore thy liws at hon ær nær himblenom / fore thy heet
 at hon ær liws / fore thy thór at hon ær heet Nw
 ær ænkte thing skapath / oc aldra sitzst likamlikt /
 som ey hawer mæsta dygdh aldra næst sik. oc sidhan
 minne oc minne Oc fore thy ær wædher næst elde / 15.
 minne heet æn elder / oc tho natwrlíka het / oc the
 kyld ther wædher hawer her nidhre mæ os / hon kom-
 ber aff iordhinne oc watnino / som annan stadh skal
 sigbias æn gudh wil Ey ær oc wædher liwst aff sik
 siælwo / vtan swa reent oc vtan allan sóðr / at solinna 20.
 liws skiin genom thz Tho hawer wædher waata natur
 aff thy at thz ær siærran aff himpnom / oc nær wat-
 nom Sidhan vnder wædbreno tha ær watn oc kyld
 Thz ganger mæ natura skipilse lukt om kring iordhina /
 swa som wædhrith om them badha Æn ware thz ey 25.
 fore mantzins skuld oc andra liwandis diwra vnder
 watne / ænkte flughe i wædbre Oc ær watnith na-
 twrlíka kalt / oc waat / thy at thz ær siærran fra
 himblum / oc tho swa reent aff himpna krapt som æ
 wræka fra sik allan sóðr. mædhan thz thórkæs aff Oc 30.
 ganger foolgiifla liws genom watnin Thy ligger ior-
 dhen aldra nidherst. aldra weyna kring om gangin aff

- androm likamlikom thingom som saght war Oc iæm-
langt ær hon hwars weyna fra himilin / oc æ hwart
hon lyptes op / eller nakath thz som wæxer i henne /
eller a henne / tha bæ'r thz sik natwrlika nidher / for
5. then skuld / at himbla krapter wræker aldra weyna
iæmpt fra sik allan sððr oc oren thing Oc ær iordh
ænkte annath æn aldra thinga likamlika sðr som himpna
krapter hawa wrækith iæmpt fra sik Epter thy som
gudh siælwer skipadhe tha han skapadhe Oc for thy
10. ligger hon qwar / oc wrækas til henna owan oc ni-
dhan all oreen thing Oc skulo wi her rættlika ower
tala / tha ær hwars weyna fra bezne op til himpna /
oc ængin stadz nidher

Sid. 25.

- Nw wiliom wi spðria hwru mange himpnane ære
15. Oc synes her at ey ær vtan en / Thy at swa som
moyfes sigher At gudh skapadhe himil oc iordh Nw
ær en iordh. tha ær oc en himil Daud i psaltara-
nom sigher flere himpna / tha han manar them til
gudz loff mz androm creatwrom Oc hittas the wifasta
20. ymst hawa om talath. The wifasto hawa æpter komith
The satto thera ordh som ymst hawa saght ¶ Mz thy
at wi maghom vnderstanda himils namn naturlika /
eller æpter nakro thy som ær himils natwra Natwr-
lik himil ær ewinnelik natura / som sðr war saght
25. oc aldra renast oc liws / oc skiptes i thre natwra
En ær all liws / oc heter empyreum som thydher a
wart maal alt brinnande Ey fore thy at han brin-
der / vtan fore thy at han ær aller liws oc lughande
Oc skulom wi thz wita aff allom himiltunglom / at
30. thera liws hawa heta krap't ower wædher oc watn oc
iordh / oc tho kænna the ængin hita aff them siæl-
wom / ellas waro the omskiptelik natura / oc ey

ewinnelik / swa som wiin ær kalt aff thæff oc tho het
 mꝫ kragt Annor himbla *natura* ær ey liws aff sik
 siælwe / vtan skæær i genom som speghel / oc watn /
 oc æn myklo skærare Oc kallas for thy celum *cri-*
stallinum / thy at han ær skæær som *crīstallus* steen 5.
 som wardher aff frufno watne Oc fore thy kallas oc
 thenne himil the watn som owan ær himpnomin aff
 dauid i psaltarenom / tha han sigher Lowen gudh alle
 himpna / oc watnin ower himpnom Thridhia himpna
natura ær som liws / oc swa genom skæær oc skiptes 10.
 i atta kringlor Een hawer manga stiarrior / som hwa-
 riom mæzne synas Ån hine siw hawa hwar fina pla-
netam Som sörste heter *saturnus* / annar *iupiter* /
 Thridhi *mars* / fiärdhe sool / sæmpte *venus* Siätte
mercurius / Siwnde maane Aff them skal meer sighias 15.
 främmer æn gudh wil Oc maghom wi kalla thæffa
 natwrlika himpna / thre eller tio Eld oc wædher the
 liknas oc widh himpna natwr / Thy at the ære kring-
 hwrswen / oc genom skæær Oc for thy kallas the oc
 himpna / oc aldra hælyt wædhrith / for thy at wi saam 20.
 ey höghra feet Ewinnelikt nampn oc wald the sælafsta
trinitas / hon kallas oc himil / thy at gudh ær badhe
 liws oc lönligher / oc aldra renæfter Swa lydde lu-
 cifers ordh tha han sagdhe Jak wil fara op i himi-
 lin / thꝫ ær til iæmpt wald widh gudh Oc ey ma thꝫ 25.
 vnderstandas aff andro For thy at lucifer wæ skapa-
 dher i *empireo* högxsta himblum Oc thy wiste han æn-
 gin annaz höghre himil som han matte opfara i

Nw wiliom wi spöria / æn himblane ære liwan-
 dis / oc hawa siæl eller ey / eller aff hwath kragt 30.
 the ganga om kring. oc röras The wisafsto hedhne
 swa som plato Scriffwar them wara liwandis Hælghe

Sid. 26.

- mæstara oc lærefædher / tala ther ymst om Then fræmmærfte æff them allom *sanctus augustinus* / han later thetta maal alzstingx olðst The wifasto mæstara som æpter komo / the satto thera ordh som syntes
5. wara a mot hwart andro. Oc sighia som sant ær At ængin liwandis siæl ær bundin widh likamin / vtan antiggia for thy / at nakar siæl hawer ey liwande, oc warande natwr vtan likama / oc ey fina natwrlika syflo / vtan forfars / oc fordarwas mʒ likamanom /
10. swa som ofkælikt diwr oc fiska eller fughla hawa siæl / thy at enkte liwer vtan siæl / oc tho hawer thera siæl engte liiff vtan likama / vtan fôdhas oc fordarwas mʒ likamanum Eller fore thy at nakar siæl giter ey fulkompnath fina natwrlika syflo vtan likama / æn tho at
15. hon maghe wara vtan likama. Swa som mantzins siæl fôdhis ey mʒ likamanom / aff fadher oc modher / vtan skapas iæmskylt aff gudhi / oc bindz vnder likamen / oc ey fordarwas hon mʒ likamanom. vtan liwer Thy samulund sidhan som hon gaffs likamanom sôr / æn
20. ænga andra gerniug geter hon fulkompnath natwrlika vtan likama / thy at hon giter ey feet eller hõrt vtan mʒ likamins andbudhum ðghom oc ðrom / oc æn sidher andelika syflor giort Tho vnderstander hon vtan nakath likamins andbudh / swa som hwar ma finna
25. mʒ sik siælwom / oc tho ey annor thing æn hon kænde mʒ nakro aff sæm sinnom Oc hwilkom manne som brifter et / aff likamins sinnom / som ære syyn / oc hõrsl / lokt / smak / oc hannan / honum brifter en konst oc vnderstandilse Swa som hwilkin man som
30. fôdhis blinder / han faar aldre at wita eller vnderstanda hwath hwit ær eller swart eller blekt eller brwnt / eller nakan lit Tho vnderstander siæl lin mant-

zins gerninga sidhan han skils widh likamen andrum
 lundom som fræmmer mer skal sigdias æn gudh wil
 ¶ Alt thetta ær saght ther fore / at wi skulom oc ma-
 ghom / at vnderstanda at ængin siæl / eller andelik
 natwra ær bundin widh likamin / utan for dôdthin 5.
 skuld / at hon forma ey syfla sina natwra gerninga
 utan likama / utan m; gud; owergeaff ower natwrena
 ¶ Nw ær thænkiande wært / at hwilkin likame skal
 thiana siælinne til thæskyns syflo / han skal wara blan-
 dadher / aff allom sôrsto fyra likamom / som ær elder 10.
 oc wædher oc watn oc iordh / eller formatte siælin
 ængte kænna / eller thola / waat eller thört / het eller
 kalt Thy at waat kennis bætzst aff thôrro oc thört aff
 wato / kalt aff heto / oc het aff kaldo Nw ær himpna
 natura hwarce thôr eller waat heet eller kaald / oc 15. sid. 27.
 tha ware hon omskiptelik / oc tha ware hon mant; lik
 eller qwinnelik Thy at thæskyns natwra forstridha hwar
 andra Oc mæ ænkte wara ewinnelik som thæsse fyra
 ære samblandath m;. Oc fore thy ære ængin skiæl /
 hwi eller hwru himpna natwra / matte wara liwan- 20.
 dis / swa at hon ware en natura saman fat m; siæl
 oc likama

Tho finnom wi at nakath thing thôrff annars
 widh til soma syflo / swa at hwart thera / ær natwr-
 lika skilt fra andro Swa som styreman thôrff skip / 25.
 thy at han styrer skipith i skipino / oc tho hawer
 hwart thera siin natwra Swa taladho stundom m;
 gud; iærteknom / afna / oc yxn / swa at nakar ængel
 rördhe thera tungo / oc formeradhe mant;lika röst i
 thera mwn Swa talar oc diæwlin opta i sinom syn- 30.
 doghom fangom / oc wardher opta olikum likath Nw
 seer gud; ængel sin skapara / oc hwru han styrer

- alla wærlidina/ oc hawer ther aff swa mykla frygdh at han giwer sik allan til at te oc fina natwrlika dygdh oc krapt sinom skapara til loff som *honum* gaff dygdh oc krapt/ oc glædhias oc likas widh han/ mʒ
5. at styra the likamlik thing som *honum* ære næst til alla wærlidinna fræmd/ som fræmmer skal sighias æn gudh wil Oc ær oc thʒ gudʒ skjpilse at styra medhel thingin mʒ ðwerfstom oc nedherfstom *creatwrom* Mʒ medhelthingom som *konunger* styrer ridderskap mʒ
10. hertochom eller marskalk/ oc bõnder mʒ ridderkap Swa styrer war *herra* alla himbla mʒ ænglom. Oc all likamlik thing i iordhrike mʒ himblom Thy at aff thera krapt oc mæghne springer oc wæxer alt thʒ iordhen bæ'r/ epter thy som solen skipar sik til war/ epter
15. thy timis iordhinne affwæxter Oc swa ære oc annor himiltungel Æn ængin krapt hafde himiltungil/ æn the rōrdos ey Oc fore thy sōdhes ænkte æpter domadagh/ fæ eller folk/ græs eller lōff fiska eller fughla Ey magho oc himbla rōras aff sik siælwom
20. for thy at the ære hwarce thunge eller lætte. eller liwandis som saght war Oc æn tho at the matto rōras aff thunglek eller lætlek/ tha rōras the antiggia ræt nidher som steen/ eller ræt op som elder/ oc ængalund swa iæmpt om kring som the nw rōras Oc
25. for thy ær thʒ sanlika prōwath at himbla rōras oc sōras aff vnderstandilse Ey swa at himilin oc thy vnderstandilse gōra ena natwr/ swa som mantzens likame oc siæl gōra en man Wtan thy vnderstandilse ær gudʒ ængel oblandadher mʒ natwr widh himilin
30. andra lund æn som styreman widh sit skip Oc fore thy ære ey hælder himblane liwandis æn skipith

Nw mæddhan himiltungel hawa swa mykin krapt
 ower alt thz som a iordhinne södhis. Tha wiliom wi/
 spöria hwath krapt the hawa ower mantzens södho/
 oc foro her marghe mæn wille i/ oc fara æn some Sid. 29.
 m; wantro. oc sighia/ at han ær sæll a godho dyghne 5.
 wardher södder Swa som sola ganger oc stiarno/ matto
 nakrom manne skapa got eller ilt Thy at ængin skil-
 nath hawer et dyghn aff andro vtan aff sola gang oc
 stiarno Thæsse willa ær wadhelik/ Thy at hon dömir
 antiggia aff himerike/ oc helwite eller gud; rætwise/ 10.
 hon affa'ggjar mannen aff allom godhgærningom/ oc
 diruir til alla synd Thz maghom wi swa pröwa/
 hwilkith nakar man gör swa nödhugher at han giter
 thz ey latith/ for sit eghit liiff/ thz gör han orskyl-
 loghan Oc for thy matte gudh ey meer wiita man- 15.
 nen æn aafnan eller oxan ofskælika gerning/ æn han
 hafde ey frælfare natwre til at göra got oc ilt eller
 lata Nw æn himbla tungel hafdho iæm myken krapt
 ower mantzins sötzlo. som andra likamlika diwra oc
 thinga/ tha ware hans natwra ey frælfare at göra 20.
 nakra gerning æn andra ofskælika diwra/ oc thinga
 Oc for thy ware gudh misfæmpn domare/ æn han
 gawe mazzenom bætre doom eller wærræ. æn androm
 diwrom Oc æn han lönte godhom wæl oc ondom
 illa Oc til ængxens ware tha himerike. eller heluite/ 25.
 oc matte tha hwar göra som honum syntes Oc forsmæ-
 dhes alla dygdher/ oc godhe limfnadha Oc otalik
 oqwæmelik thing sölgia thæsse wantro. Oc for thy
 ware hon wtlægha aff hwars dondemant; bryfte Nw
 wiliom wi fræmmer hona bryta/ oc alla sunderlösa/ 30.
 m; pröwadhe. rönte oc hælghe scrift oc fullom skælom

- Thetta ær rönt maal oc prðwath/ at opta sðdhas
 twe twillingia/ badhe i enne stund oc stiarno gang
 Oc wardher opta annar thera donde man. oc annar
 thiwuer. eller æn wære Swa scriwas oc aff iacob
5. oc esaw. at the waro twinlingia. Oc tho wardh iacob
 dondes/ æn esaw wardh onder oc awundzfiwker
 Thæsse ære oc full skæl gen thæsse wantro Engte
 thing hawer kragt ower kragtogare thing æn thz ær
 siallft Nw ær sialin andelik/ oc ær for thy ærlikare
10. æn nakar likame Oc for thy hawer ængin stiarne
 eller fool kragt ower sialina/ vtan som annor thing
 i iordhrike sðdhas oc wardha mz himbla kragt iæt-
 wæl mantzins likame Swa skapar gudh sialina/ oc
 giwer henne frælfan wilia/ som enkte ma nõdhga thz
15. skapath ær/ gudh ensamen ma wænda mantzins wilia/
 Wæl gør en man swa mykith wald ower annan/ at
 han later sin wilia for hans skuld/- æn aldre nõdhgar
 nakan man annan til godhwilia/ at han gøre gern
 gen sinom wilia/ vtan han thænker mz sik/ hwath
20. honum ær nyttelikt/ oc wænder sialwer sin wilia
 Nw ære the tho nabundin likamin oc sialen/ oc ly-
 ster likamen til margh stykke som sialinne ære oloff-
 lik Oc ær eens mantz likame wær skipadher æn an-
 nars/ oc loftoghare til iltz/ for thy at han war sðd-
- Sid. 29.
 25. der aff wærrø blodhe/ oc a wærrø dyghne Thz ær
 at sighia/ a wær skipadhum stiarno gang/ oc kræ-
 wer likamin sin lofta/ æn sialin ær alleledhis frwa.
 oc fræls at sðlghia likamins lofta/ eller ey Oc ænkte
 skapath thing ma dragha hona nõdhga til synd/ vtan
30. henna wilia Oc nõdhgadhiss nakar man til synd vtan
 allan wilia/ æ hwilka luzd hans lime fara/ eller
 likamins lofte/ tha wardher aldre the gerning honum

til synd utan hans wili figher ia m̄ hugh eller mwne
 Radher iak hwarion kristnom manne / rædhas meer sin
 onda wilia / æn nakath skæpnolagh / thy at gudh ær
 enfamiz skapare / som för war saght / oc han skapadhe
 siælinne frælfan wilia 5.

Sidhan figher scripten fræmmer At war herra
 skapadhe första dagx liws *Sanctus* augustinus vnder-
 stander som för war saght m̄ himblomen ængla na-
 twra æmpne / fore the skiaʅ som gifwen waro Oc
 m̄ liws vnderstander han thera natwra fulkomnilse 10.
 Thæssa lund At han gaff them andelikt liws oc vnder-
 standilse aldra thera thinga som gudh skapadhe Oc
 tha scripten figher / at gudh skilde liwfit oc mörkith
 Tha vnderstander han thz thæssa lund Tha gudz ængla
 vnderstodho sik oc sina saghra natwra / oc alt thz gudh 15.
 skapadhe / sagho the i sinne liwfo natwra / som för
 war saght Tha lowadho some sin skapara / oc thak-
 kadho honum m̄ myklom ælskogha / Oc for thy gaff
 gudh them swa myklo ærlikare liws / at the matto se
 han siæʅwan / oc hans guddom / oc ær thz liws som 20.
 lyser / gudz ænlite swa myklo liwfare ower natwrluk
 skiaʅ / oc vnderstandelse / at the magho hælder heta
 myrk æn liws / tha the likas badhe saman Some
 ængla bældos aff sinne sæghrind oc forgiordho ther m̄
 at se nakan tima gudz õghon / oc misto thz swa ær- 25.
 likt oc gudhlikt liws / oc wordho thy fordõmde oc
 kalladhe diæflla Oc for thy figher scripten at war
 herra skilde liws oc myrk Swa vnderstander *sanctus*
augustinus / for thy at honum thykker ey skælikt oc
 ey liikt fanno / at moyfes forlæt at fighia hurw gudh 30.
 skapadhe ængla natwro / tha han taladhe om all an-
 nor creatwr Andre hælghe biskopa oc mæstara fighia /

- some At ængla waro skapadhe mangom æwum fore iordh oc himil Oc fore thy thigðhe moyses om thera skapilse Thy at han byriadhe sina talan aff timans ophowe likamlika thinga Some sighia swa som *cri-*
5. *softomus*/ at moyses thagðhe fore thy/ om ængla at han ræddes at israels sônir skullo dia'rware dyrka them for gudh siælwan Thy at the waro nykompne til rætta tro andelikx gudz/ oc kuzno ey vnderstanda oc skilia et andelikt thing aff andro Oc tha wi spør-
10. *iom* hwath liwse thz munde wara/ som war sôr æn solen/ eller nakath himiltungel/ thy at the skapadhos fiærdha daghin Tha swarar ther til *sanctus dyonifius* At thz war solinna liws/ oc at solen war sôr skapath
- Sid. 90. i æmpnom siælff/ oc sidhan war henne thz liws gi-
15. *with*/ Førsta dagh at hon matte skina/ oc skildos ther mz swa som nw liws oc myrk Æn fiærdha dagh skapadhe gudh/ at solen skeen/ annan wægh om wærlidiza ena stund swa som nw/ oc andra stund annan wægh/ at mædhan annan wægh war myrkt
20. som annan wægh wær liwft i wældizne/ swa som æwerdhelikt omskipte ær til domadagh
- Nw skulo thz alle *cristne* mæn wita/ at wi ærom bundne til at tro alt thz som scriwas i biblia siælwe Thy at hon ær diktath aff them hælgða anda
25. siælwom/ oc scriffwath aff hælgðom *patriarchom* oc *prophetom*/ oc *ewangelistis*/ oc *apostolis* Oc swa som scriwas i *ezechiele propheta*/ hwar thaesse fyra hawer fyra ænlite/ thy at skælikom mæstarom ær lowath at vnderstanda thera ordh mærgðom lundom
30. Oc swa at enkte sigx a moot the som wtskorith oc liwft oc oppenbarlika saght ær nakan stadh i biblia
- Oc

Oc ma hwa som wil halda *sancti* augustinini ordh eller andra hælgha mæstara ordh som hwariom thækkis bætzst/ hwar then tima the tala nakath aff sik siælwom Oc sigher swa oc scriwar *sanctus* augustinus til *sanctum* ieronimum/ at then særdelis hedher ær iak skyldogher 5. hælghom prophetom oc apostolom/ at tro for thy thera ordhom at the sagdho swa/ en allom androm Epter them ær iak swa mykith skyldogher tro som the prõwa Oc for thy ma hwar epter thy som honum thækkis halda *sancti* augustinini ordh/ eller andra 10. hælgha mæstara Tho ær thz sant/ at hwilken stadh the sighia ey alle et/ tha halda thæssa tima mæstara fram fore alla *sanctum* augustinum/ swa som prõwas mangom androm stadhom fræmmer æn gudh wil

¶ Nw wiliom wi spõria hwru langt war mællan 15. thæs som alle ængla waro godhe/ oc til thæs at the skildos Ther swarom wi swa til/ mz them wifasta mæstarom At gudh siælwer skapte alla ængla godha/ oc gaff them allom the nadher/ at the matto forskulla sik ewinnelik fagnath oc glædhi mz honum 20. Nw ær ængla natwr andelik oc swa eenfald/ at æ hwart hon wænder/ tha wænder hon sik swa eenfal-delika fast/ at hon wardher aldre thædhan frawænd sidhan Swa som wi finnom oc mædh mangom man-nom/ som hawa ærlika natwr/ at hwar som the læg- 25. gia sin hugh til oc godhwilia/ ther gita the omatins nõdbelika sin hugh widh skilt Oc tho ær ængla natwr mykith ærlikare/ oc enfallare æn mantzens Oc tha the waro skapadhe/ tha lowadho some sin skapara/ oc some bældos som nw war saght Oc iæm- 30. skyt i næste stundinne/ tha wordho some sæle mz gu-

- dhi / oc some wfle oc skilde andelika widh gudz liws / swa at the magha aldre til gudz nadher koma Johannes damascenus en hælgher gretzsker mæstare han giwer thæsse skiæl hwi swa ær / oc sigher at ængelin
5. hawer ængin annan dôdh / æn syndina Oc thz sama gôr honum synden som mannenom dôdhin Nw ær oc
- Sid. 31. swa mæz mannenom at hans siæl faar aldre bætrath sik sidhan mannen dôðr Tha ær swa mæz ænglenum / at han giter aldre takith widh nadhom gudz / sidhan
10. han syndar en tima Oc swa som godz mantz siæl syndar aldre sidhan han ær dôdh / vtan glæt æwinnelika syndalôs mæz gudhi Thy at hwa som en tima wardher sæl mæz gudz asyyn / han wardher aldre wfal eller syndogher sidhan Swa oc godher ængel sidhan han fik en tima sæft
15. sins hugx ôgha i gudz ænlite Tha ma han aldre sidhan synda eller wfal wardha / thy at gudz frygdh oc mæghin ær swa mykith oc mæktlight / at thz ensamith oc ænkte annath fyller alla siælana oc ængelsins astundan oc losta
- Nw wiliom wi spôria / hwath ær lörsta lucifers
20. synd oc hans kompana mæz honum fiðllo nidher aff himerike Ysaïas scriwar / at lucifer sagdhe i sinom hugh Jak skal wardha liker them høgster ær / thz ær gudh siælwer Nw sigher iak swa Wilde ængelin likas gudhlikom limfnath / tha giordhe han wæl oc
25. syndalôst / thy at gudh skapadhe han ther til Wille han lika sik widh hans wald tha wiste han thz at thz ware honum omôghelikith / vtan han wardhe fander gudh Oc wil iak prôwa at han matte thz aldre wilia Swa som stokker ma ey wardha eld / vtan
30. han miste sina natwr Swa matte oc ey ængelin wardha gudh / vtan hans siælffs natwra fordarwadhes Nw ær thz aa mot hwarie natura at wilia sina for-

darwilse Oc engin man ma swa wardha fatigher at
 han skipter sina natwra i annærs mantz natura som
 waldoghare ær/ thy at thz matte ey wardha/ vtan
 hans siælfs dödh/ oc nw wilia alle hælder dödhin
 fly. Wæl hittes thz/ at en riddare eller grewe/ 5.
 wille gerna wæra konunger/ oc mange klærka stunda til
 at wardha biskopa Oc tho aldre swa at hin wardher
 then som nw ær konunger/ oc thenne then som nw
 ær biskoper/ thy at tha vnte hwarghen thera sik rike
 eller biskopfdöme/ vtan them samo som för waro/ oc 10.
 sik siælwom omskipte oc dödhæ For thy ær thz omö-
 ghelikt at sighia/ at lucifer wille wæra gudh/ eller
 hawa iæmpmykith wald som gudh siælswer Nw skal
 tho thz for ens fant wæra som ysaias sigher/ at luci-
 fer wille likas widh gudh Oc skulom wi leta hurw 15.
 thz war möghelikt Lucifer war som flæste sighia/
 Fræmærstæ oc ærlikæste gudz ængel/ oc vnderstodh
 wæl at honum hördhe til at radha oc styra wærlidzæne
 fræmmærst æpter gudhi siælwom/ Oc swa hafde oc
 sidhan wordhit æn han hafde gudz skipilse om bidhat 20.
 Æn han wille ey thæ's ombidha/ vtan wille wardha
 bradhriker/ oc stundadhe at fa thz wald mæ sinna
 natwra krapt/ som hæz skulle fa mæ gudz nadhom/
 oc miste ther fore alla gudz nadher oc winskap Swa
 som marghe mista æn i dagh sins iordhrikis herra 25.
 winskap/ oc then hedher oc æro/ som hans herra
 hafde honum thænkt/ æn han toghe ey fram fore Sid. 32.
 hænder honum siælwom Swa wille tha lucifer likas
 widh at swa som gudh hawer aldrea wærlidina wald
 frælst aff sinna natwra krapt Swa wille lucifer wæra 30.
 waldogher/ ower alt thz honum skulle tilhøra aff
 sinna natwra krapt oc vtan gudz giæff Thæsse antz-

- swar prôwar iak m̄z anfelmi ordhe / Han sigher at
 ængelin stundadhe til enkte annath wald / vtan th̄z
 sama som han hafdhe fangith. æn han hafdhe bidhat
 Nw spôr iak hwath andra ængla synd war / som
 5. fiôllo m̄z lucifero / oc syndadho the samulund som
 han / oc wille hwar thera hawa frælst wald m̄z ho-
 num / hwar æpter fina naturo krapt vtan gud̄z giæff
 Swa som manger man thiænar hælder enom minne
 herra / æn konungenom siælwom. for thy at han wæn-
 10. ter sik mera lôn æff honum Aff godha ængla natwra
 oc swa ildra skipilse oc krapt wardher mera talath
 annars stad̄z æn gudh wil

- V**ar herra kalladhe liwsið dagh / oc môrkith nat /
 oc swa wardh en dagh. Aff qwæld oc morghen
 15. vnderstandom wi thenna fôrsta dagh aff solinna liwse
 Tha ær th̄z oc skælikt / at liwsið war fôrste daghin
 Thy at ey wardher dagher vtan solinna liws Oc ær
 th̄z mærkelikt / at gudh byriadhe daghin at qwældeno
 Oc war th̄z oppenbarlika tekn / at gudh skapadhe
 20. hans hiærta oc hugh lucifers / oc siðhan myrktis ho-
 num / tha han syndadhe oc wardh all wærliden nat /
 oc foor wil i fannom gudhi Oc thæs kyns nat oc
 môrk war alt fra adams synd / oc til thæs gud̄z son
 himerikis fool oc liws ran op i renasto sky / th̄z ær
 25. at sighia i ware frw liwe / oc lyyfte alla wærlidina
 m̄z rætte tro Thenne dagher likas widh siælinna liws
 Hon liwer fôrst i likamenom om ena qwæld̄z stund /
 th̄z ær mædhan mannen liwer i thæsse wærlid Sidhan
 myrkis honum tha siælin skils widh likamen. æ til
 30. thæs honum daghas himerikis liws a domadagh Wn-
 derstandom wi th̄z liws m̄z sancto augustino Ængla
 natwra tha ær th̄z / oc wæghænde m̄z skiael at thera

liws/ oc vnderstandilse/ ær en dagher aff qwædde oc morgbne. Thy at godhe ængla sago sörst/ oc vnderstodho/ alt thz gudh skapadhe. m3 natwrliko liwse oc vnderstandilse/ Oc fore thy at the thakkadho gudhi oc lowadho han for alt sit handawærk Tha tedhe 5. gudh them sit ænlite/ oc gudhlikt liws/ ther liwsare ær æn thera natwrlikt wit/ som likas widh qwæld. oc kom ængin natten mællan/ sör æn onde ængla the misto thz signadha morgthen liwsith/ oc nattadhis them ewinnelik nat Thy at swa som sör war saght Natwrlikt liws oc wit ær swa som myrk/ fram fore gudhlikt liws oc wit Oc ey skulom wi thz swa vnderstanda/ at them nattadhis oc myrktis m3 thy at the misto sit natwrlikt wit oc liws/ vtan for thy at the singo ey gudblikt liws 15.

¶ Spör oc nakre mæn. hwart onde ængla sölllo Tha swarom wi them m3 sancto paulo/ At the ære ower os i myrko wædhre/ oc for thy ære the vnder bimblinom/ at the ære owerdhoghe at wara m3 godhom ænglom/ oc tho ower mannenom/ thy at han ær natwrlika ærlikare æn mannin Ther til oc swa nær mannenom at fresta/ hwilkin dondes ær oc tro sinom skapara An ængin man magho the meer fresta/ æn gudh lowar them/ eller orkadhe ængen standa gen them Hwars mantz siæl hawer fra thy hon skapas/ oc alt til thes hon skils widh likamen/ en godhan ængel til gömo/ oc annan ondan til frestilse Oc hwilkin tima een onder ængel frestar nakan dondeman oc lokkar han til synd/ giter han ænga lund draghit mantzins wilia/ til the syndinna lofta/ tha lowas them diaßlenom aldre sidhan at fresta nakan man til the samu synd Diaßla wald ær oc 30.

Sid. 33.

- mykith minna sidhan war herra tholde dödb æn för/
 oc mykith meer möddo the mankonith för æn sidhan
 Sia'wer lucifer frestadhe waar herra/ oc tha wardh
 han swa bunden/ at han ma ængin fresta för æn do-
5. madagh komber/ oc anticrister komber/ tha war-
 dher lucifer hans tyktomæftare

- ¶ Nw wiliom wi spöria aff badhe godhom æn-
 glom oc illom/ hurw the vnderstanda hwar annars
 wilia/ eller hurw the taladhis widher Oc ma diærf-
10. lika nakrom manne synas/ at hwar thera weet annars
 wilia oc hugh Thy at *sanctus gregorius* sigher aff
 os At hælge mæn æpter domadagh wardha swa liwse
 oc gónom skære/ at iæmsköt som en seer til annan
 oc thænker/ tha smygher hans hugher genom hans
15. samwit Nw sigher war herra i læstinne/ at wi war-
 dhom like ænglom æpter domadagh/ tha ær thz liikt
 sanno om ænglana at the vndestanda hwar annars
 hugh A moot thæffo ære skiæl *Jeremias propheta*
 scriwar at ængin vnderstaar mantzens hiærta utan gudh
20. siælfwer Nw ær wærra at wita ængelsins hugh æn
 mantzens Thy at mantzins hugh ma stundom prówas
 aff likamsins skipilse/ æn ække ængelsins/ thy at han
 ær andelik oc likamalós Tha skal swa swaras ther
 til At ængelsins hugher oc mantzins/ ær swa ærliker
25. oc wældogher som för war saght/ at ensamen gudh
 hawer wald/ antiggia at wænda han eller vnder-
 stande/ oc ænkte giter han hælder vnderstandith æn
 omwænt Oc æn ær wærra ænglenom/ at vnderstanda
 nakars ængels hugh æn mantzins/ fore the skiæl som
30. nw waro giwin Oc for thy hawer ey ængelin maal
 swa som mannin hawer sit Swa som *sanctus paulus*
 sigher Ey talar ængelin m; mwne widh annan Oc

ey hörer han m̄ ðrom thy at the ære badhe lika-
ma löse

Nw wiliom wi tha fōrst wita hwru the vnderstanda
oc sidhan hurw the tala Ängelin oc mantzins siäl skil
s̄wa mykith at som the taffla ther all ær s̄criwath/ 5.
oc andre the ther all ær of̄scriwath/ vtan tho ware
hon all til redho at s̄criwas Siäl'in ær s̄wa som en
of̄scriwath taffla oc tho wæl tilreed at s̄criwas Thy at
hon skapas i barnsins likama vtan alla konst Oc ha-
wer gudh siälwer giwith all andbudh oc redho til at 10.
fa m̄ konster Thy at hon vnderstaar enkte fōr æn
hon seer eller hörir Än ængelin hawer inskapadha oc
infōdda m̄ sik siälwom aldra thinga liknilse Oc fōrst
som han wænder sin hugh ower ens thingx liknilse
tha vnderstar han th̄ som genom speghel. Än hwru 15.
vnderstander ængelin gudh siälwan m̄ sinna natwra
krapt ¶ Hær skulom wi wita. at thrim lundom vn-
destandom wi oc seem nakar thing som thæsledhis.
at the lykta/ s̄wa som genom speghel/ s̄wa som tha
wi seem os siälwa eller nakan annan i nakrom spe- 20.
ghel som oc m̄ thy at thera andelikt liknilse skipas
i waro ðgha s̄wa som wi see nakath hws eller stadh
eller nakath likamlikt thing fore os vtan speghel/
tha skapas thæs andelikt liknilse i warom ðghom
Thridhia lund seem wi solinna liws tha th̄ skiin 25.
siälffti i waar ðghon Fōrsta lund sagho ængla gudh
siälwan tha the waro skapadhe/ genom sik siälwa
thy at the ære renaste speghil gudhlika natwra Oc
for thy se the gudh genom sik siälwa Oc thæsse vn-
derstandilse aff gudhi hafdho the m̄ natura krapt fōr 30.
æn the wordho s̄wa sæle at the sagho gud̄ ænlite
Thy at annath ær at se mantz ænlite siälffti oc annath

- är at se thz genom speghel Nw m3 andelikom liknilse / ey vtan teknadhom m3 óghom eller órom vtan infóddom som fór war saght vnderstanda the hwar annan / oc alt thz skapath är An sidhan the wordho
5. swa sæle / at the waro wærdho at se hans ænlite tha sagho the han oc se ewerdhelika / swa som wi se liwfish siælft m3 warom óghom / Oc æn swa myklo liwfare som han är siælwer liwfare æn liwfish Swa skulom wi fa at se han epter domadagh
10. Nw wardhom wi se hurw the tala oc hõra likamslõse Oc skulom wi nw wita / at wi talom for thy m3 likamliko antbudhi oc lyfom waar wilia m3 warom mwn Thy at waar hugher han är fõrst hulder i sik siælwom / som saght war / oc sidhan æn
15. hulder vnder likamenom / Oc for thy skulom wi fõrst hawa wilia at wisa androm manne waar hugh / oc sidhan tala han fram m3 mwnne An ængelin hawer ekki vtan et skiwl ower sin hugh thz är frælse som saght war / oc ængin likamin Oc for thy thõrff han
20. ekki anderlund tala widh annan ængel. oc wisa honum sin wilia oc akt / æn vnna honum at wita sin hugh / oc thænkie tholik ordh til hans som wi talom
- Sid. 33. m3 mwnne til waar win Tha wi wiliom gõra nakath kunnught honum An hurw skulom wi vnderstanda
25. sanctum gregorium / tha han sigher at wi skulom vnderstanda hwar annars hugh æpter domadagh / iæmskõt som hwar thænke at androm Thz är at sighia / At waare likama wardha tha swa rene / oc skære oc liwse / oc hughin kraptogher at smygga / at eens
30. mantz hugh hawer ænkte skiwl for androm. vtan sins wilia frælse Oc fore thy wardher tha swa m3 os som nw är m3 ænglomen / at iæmskõt wi thænkiom waar

wilia til waar iæmfal win/ oc han thænker gørla til
os/ tha vnderstaar thæssa lund/ hwar annars hiærta/
oc ma her mærkia hurw mykith waar likame war-
dher skwradher/ fôr æn han wardher swa skær oc liws

A Nan daghin skapadhe war herra firmamentum/ thz 5.
ær at sighia/ ena sæsto/ mællan watnanna. oc
kalladhe thz himil Nw ma man spøria/ hwath sæsta
thæsse ær/ som han kalladhe himil/ mædhan himilin
war fôr skapadher Wiliom wi fôlgia *sanctum augu-*
stinum/ tha ær thetta skót lóft/ thy at han wnder- 10.
stander ængla natwro/ m; them himlinom som gudh
skapadhe fôrsta dagh oc henna bonath/ oc sulkomp-
nilse m; thy liwfe/ som gudh skapadhe fôrsta dagh
Oc himbla natwro m; thæsse sæsto som han skapadhe
annan dagh. oc kalladhe himil. Wiliom wi nw fôl- 15.
ghia androm hælghom mannom/ tha maghom wi si-
ghia at himbla natwra war skapath. fyra fôrsta dagh
vtan sina sæghrind oc natwro krapt/ oc all himiltun-
gel An fôrsta dagh tha gaff gudh solinne the dygdh/
at hon matte skina liws som hon ær æn i dagh An- 20.
nan dagh Tha skildis hwar himil i sin stadh swa at
empireum ðwerft/ war alt liws/ oc ther næst *crystal-*
linom/ som her kallas watn/ thy at thz hawer æn-
gin lit eller liws vtan swa som watn oc tho faster
som *crystallus* oc ey lóðs eller ofstadhugher som watn 25.
Oc vnder them himpne ær stia'rno himil som faster
siter/ oc skil at *crystallinum* oc fyra *elementa*/ eld
oc wædher/ oc watn/ oc iordh/ Oc ær watn nam-
kuznught hæl;st aff them threm/ som owan iordhina
ære/ swa at fa mæn aff almænnigx folke wita wæl 30.
hwath wædher ær/ eller elder Oc sigx fore thy at thenne

himilin skal oc wara watn. oc wædher thy at *cristal-
linum* ær owan han / oc elementa vnder *honum*

- T**hridhia daghin skilde war herra watn owan aff
iordhinne all i *occeanum* oc sioa oc kældor oc
5. bækia oc lõnluka adhrur vnder iordhinne / oc læt
iordhina soma wara bara. ther til at mannen matte
byggia owan a iordhinne Nw ær thetta mærkiande /
at war herra skapadhe alla wærlidina fore nakan dagh
i samblandadhun æmpnum / oc skilde her hwaria na-
10. twra fra andre i fõrsta thrim daghum / oc i andrum
thrim daghum / tha klædde han hwart *elementum* oc
himil mʒ sinne fæghrind Nw i thaßfom threm fõrsta
daghum / tha skilde war herra fõrst at dagh oc nat /
om fõrsta daghin Annan daghin skilde han at him-
Sid. 36.15. blana / oc all elementa Thridhia daghin skilde han at /
liwaria natwra fra andre som wæxer a iordhinne Nw
war swa scriwath aff iordhinne fõr at iordhin war
onyt oc toom Onyt for thy at mannen gat ey boeth
a iordhinne mædhan hon war lukt mʒ watnom Toom
20. for thy at ænkte wæxste aff henne Oc for thy samp-
nadhe war herra fõrst watnin saman / oc sidhan ski-
padhe han henna awæxt / antiggia swa at thaghar
waro wæxen all græs oc træ oc alʒskona frwkt Oc
swa vnderstanda flæste hælge mæstara Eller oc swa /
25. at war herra gaff iordhinne / then sædhes krapt. at
alʒskona græs træ oc frwkt matto framdelis wæxa aff
henne Swa vnderstander *sanctus augustinus* oc prõwar
han siin ordh mʒ them ordhom Ther moyfes sigher her
æpter At war herra skapadhe alʒskona træ fõr æn the
30. wtrwnno / oc alʒskonas græs fõr æn thʒ giordhe blom-
ster aff sik An andre hælge mæstara vnderstodho

thetta swa / at gudh skapadhe thridhia dagh alzskona
iordhinna affwæxt / oc sidhan ðxladhis hwart aff andro

Nw ma her spórias / æn gudh skapadhe tha thorn
oc thitzstel oc annor meensam græs oc ma thz næp-
lika nakrom synas at theskyns war ey skapath / sör 5.
æn æpter adams synd Tha war herra bannadhe iord-
dizne Oc sagdhe swa til adam Tha thu ærwodhar
iordhina / tha skal hon bæra thorn oc thitzstel Æn
wi skulom thz swa vnderstanda / at gudh skapadhe alz-
skyns natwra i siæx daghum / sör æn adam syndadhe / 10.
oc ænga andra aff nyo Oc for thy skulom wi sighia
at thitzla oc thorna waro skapadhe fore adams synd
mz androm natwrom Nw prôwar thu a mot mz skal
Engin rætwiis domare pliktar syndina sör æn hon
görs / oc for thy matte gudh ey skapa mannenom 15.
men sör æn han syndadhe Ther swarom wi til
twem lundom Först / swa som gudh wiste wæl / sör
æn adam syndadhe at han skulle synda / oc for thy
skapadhe han sör pliktina / æn adam syndadhe Tho swa
at honum war enkte meen eller genwærdha at alz- 20.
skyns thingom sör æn han syndadhe Thy at the iordh
som hæz skulle ærwodha sör æn han syndadhe sik til
södho / hon hafdhe giwith ænga frwkt vtan godha /
æn han hafdhe ey syndath Oc swa sigher oc scriptin
oppenbarlika / at gudh sagdhe til adam sidhan han syn- 25.
dadhe Tha thu ærwodhar iordhina / tha skal hon giwa
ther thorn oc thitzstel Thz ær at sighia Thu skal hawa
meen oc genwærdho aff thy thu thænker thik til hiælp
Æn enkte talar han om andra iordh. Oc for thy
matte wæl wara / at annor iordh ey ærwodhath aff 30.
mannom bare thorn oc thitzstel sör han syndadhe. ey
tho honum til meen sör æn han syndadhe Swa som

- Sid. 37. en rætter domare tha han bygger borgh eller stadh/
 tha diktar han myrkhw/ oc galgha för æn nakar
 bryter hans ræt i stadhenom Annor antzwar ære
 thæsse Enkte ær græs eller diwr swa skapath meen-
 5. sampt mannenom/ at thz ma ey wara honum til læ-
 kedom/ iæm wæl eter aff ormenom/ Thy at ænkte ær
 thz skapath/ som ey hawer nakra natwrlika dygdh
 oc predikar mannenom nakra gudz dygdh

10. **F**iærdha dagh skapadhe war herra fool oc maana/
 oc alla stjärnor/ til at skilia tidher oc dagha/
 oc aar/ oc lysa iordhina Hær ma vnderlikt thykkia/
 hwi war herra skapadhe himiltungel fiærdha daghin
 Fore thæsse skial/ himiltungel ære liwfsins ilæte/ æn
 nw war liwfsith skapath första daghen/ hwar war tha
 15. liwfsith in til fiærdha daghin Annor skial/ græfith
 a iordhinne wæxer aff iordhinne mz solinna krappt Nw
 war græfith skapath thridhia daghin/ tha skulle oc
 tha eller æn för solen wara skapath/ thy at hon ær
 wærdhoghare Hwi mon oc scripten kalla manin et
 20. mykith himiltungel/ mædhan mang annor ære mere
 Hær swaras til thæssa lund/ at swa som war herra
 skilde et creatwr widh annath/ hwart i sinna natura
 skipilse i första threm daghum Första daghin liwfsith i
 himblinom thy at the ære wærdhoghæst i likamlikum
 25. thingom Oc annan daghin watnith Thz ær at fighia/
 thry elementa som för war saght fra himblenom Oc
 thridhia daghin iordhina fra watnomen Samulund
 klædher war herra hwart thera et æpter annath mz
 natwrlikom thingom i androm threm daghum Först
 30. himblana mz himiltunglum första daghin/ thz ær
 fiærdha daghin Oc sidhan wædher oc watnith mz fu-

ghlum oc fiskum / annan daghin thz ær sãmpta dagh
 Epters iordhina mʒ alʒskyns diwrom oc mannenom
 sialwom. thridhia daghin / thz ær sialtta daghin. Oc
 maghom wi mærkia oc sighia / at war herra klædhe
 oc sômpe sit handawærk som nw ær saght Fôrsta 5.
 thre daghana mʒ them dygdhelikum thingom som rô-
 ras magho hwart fra andro Nw wardhom wi skia-
 lika swara skælom / oc til thz fôrsta / swa som fôr
 war saght At solen oc all himiltungel waro skapath
 fore fôrsta dagh sialff / æn liws war them giwith 10.
 fôrsta dagh / thy at ey war dagh fôr æn liwsith kom
 An a siærdha daghenom / tha fôrft waro them gifna
 dygdher oc krapter til at rôras / oc gôra tidha skipte
 oc dagha / oc aar / Oc prôwas her mʒ / at liwsins
 ilæte eller kar war giort fôr æn liwsith Thy at so- 15.
 len sialff oc all himiltungel waro skapath fore fôrsta
 dagh Til annath swarom wi swa at solen eller na-
 kath himeltungel gôra græs wæxt a iordhinne mʒ si-
 nom wærma Oc thy natwriko sædhe oc krapt som
 gudh skapadhe thridhia dagh / oc ey aff sinne dygdh 20.
 ensampne Oc for thy hêrdhe wæl til at gudh skapa-
 dhe fôr naturlikt sædhe i iordhinne til alʒskona awæxt Sid. 38.
 oc sidhan himiltungel hiælpa til alʒskona awæxt Wi-
 liom wi vnderstanda mʒ them som sagdho / at war
 herra skapadhe thridhia daghin wæxith græs oc træ 25.
 Tha swarar basilius At war herra skapadhe fôr græs
 oc træ æn himiltungel for then skuld / at ængin skulle
 tro at solen eller nakath himiltungel skapadhe fôrft
 græfith Swa som marghe bedhne mæn tro oc dyrka
 fool oc stiaærnor swa som gudh oc skapara Til thz 30.
 thridhia swarom wi swa / at fool oc maane kallas for
 thy mykith himiltungel at the synas mæst mannom /

- thy at the ære nærmeer os æn størsta stiaærnor/ swa som ær saturnus oc mars/ oc synas optare/ thy at the ganga skiotare oc optare kring om himilin æn the som owermeer ære Thy at himblane ære æ thy
5. widhare/ at the owermeer ære/ oc om kring andra himbla Oc fore thy góra the mintzsto himiltungel mæst gagn mannom a iordhinne Oc te optare fina dygdh
- Oc ær thz prówath aff them wisaflo/ at saturnus
10. ganger xxx aar om kring fór æn han komber ater i sama stadh som han war först Jouis stiaærna ganger om kring xij aar Mars om tw aar Solen siter mællan alla himiltungla oc ganger om kring thryhudradha oc siaæxtighi oc siaæx stunder eens dagx Venus oc mercurius ære næsta planæta stiaærnor vnder solinne/ oc ære the oc thera himbla swa sambundne widh solina/ at the thry ganga all iæmlænge om kring hwar om sin himil Oc heter venus andro namþne lucifer/ thz ær morghinstiaærna/ som rinder stundom
20. op for solinne/ oc stundom epter/ oc hon heter oc wesper Thy at hon synes om qwælden/ stundom fór æn solen sætz/ oc stundom sidhan Mercurius synis æ samulund/ oc skil thera gang om kring solina antiggia litith eller altzænkte Manen ganger nidherst oc
25. skiotast/ thy at han hawer skilnastan wægh han ganger om kring siw dagha oc tiwghu/ sidhan ganger han twa dagha swa nær vnder solinne/ at ey giter nakar man seet hans liws fore solinna liwse/ swa som et litith wax liws lyser alzenkte tha solen skiin om
30. middagh Sidhan manen ganger fra solinne/ tha kallas for thy ater ny/ at maanen hawer ænkte annath liws/ æn aff solinne siaælwe Oc swa længe maanen

ganger ey swa langt fra solinne at iordhinna skugge komber mællan thera/ tha ær han m; swllo liwfe. sidhan han ganger fra henne Thy at hon hawer længre wæghin om kring/ tha wardher hans liws æ minna oc miinna. til han komber ater vnder solina siæl- 5.
wa/ oppa attunda dagh æpter tiwghu dagha Sidhan ær han twa dagha myrker/ thy at hans liws synis ey for mera liwfe solinna Sidhan ater a thraætiwghunda dagh tha ær prim oc ny som før

Nw for thy at aarith hawer thryhundradha oc 10. Sid. 39.
siæxtighi oc fæm dagha. oc ganger om kring siæx dagha stundom meer Tha hawer kirkian skipath bifextum/ hwart siærdha aar/ th; ær et bifext om siw aar/ oc th; walder at hwart aar skiptis om sunnodagx bokstawom i marthologio Oc alle hælghe dagha 15.
skiptas hwart aar om wiku dagh æpter annan ¶ Oc thy wiliom wi først prøwa om sunnodagha oc andra halgho dagha/ oc sidhan om bifext

Thryhundradha oc siæxtighi oc fæm dagha/ gðra fæmtighi oc twa wikor oc en dagh oc siæx stunder 20.
Nw ganga alla wikunar at siw bokstawom/ thy at wikan hawer siw dagha/ oc tha alla wikunar om aarith ære wgangne/ tha ær ater en dagh oc siæx stunder/ Oc wardher tha then æpterste dagher tælias m; nyo aare Oc byria nytt aar/ oc swa fram a ledh 25.
swa at fðrra arfins æpterste dagher ware tha's aarfens første dagher som æpter komber Oc swa som daghane skiptas om swa skiptas oc om bokstawane om hwart aar Oc for thy koma hælghe dagha nw oppa annan wiku daghin oc a annaz komo the i fiordh aar/ oc 30.
thridhia koma the at aare Nw ær ey wandalðst at skipa swa siæx stunder eens dagx som ower flyta

Komo the i ænkte dagha tal oc foro the willeradha/
tha kome thz swa til/ at æn eet aar byriadhis arla
om morghonin/ tha byriadhis annath om middagh.
Oc thridhia om qwa'lden/ oc fiærdha om min nat

5. Thy at en natwriker dagher/ hawer fyra stunder oc
tiwghu/ tolf om liwfan dagh/ oc tolf om nat/ tha
badhin ære iæmpn Wise mæn funno thetta radh at
vtan rækning/ siæx owerflytande stunder eens aars/
oc siæx annars aars/ oc siæx thridhia aars/ oc siæx
10. owerflytande stunder fiærdha aars/ Oc rækna tha sam-
man fyrom sinnom siæx stunder/ Oc tha góra the
alla saman en natwrikin dagh/ thz ær en liwfan
dagh oc ena nat/ oc hõrir swa til at rækna hwart
fiærdha aar Nw hawom wi en dagh owerflytande/
15. wart aara tal/ hwart fiærdha aar/ hwath skulom wi
bæter aff honum góra/ æn sætia in mʒ androm da-
ghom i marthologio Oc lata en bokstaff thiæna them
badhom/ hwar maghum wi honum bætzst widherko-
ma/ Giffuom affaro sæ them manadhe som fatighaster
20. ær/ oc særsta hawær dagha Thz ær februarys/ han
ær oc æpterste manadher aarsens æpter thy som
wærliden war skapath Thy at hon war skapath i
marcij manadh/ wara frw dagh/ oc war swa bifextus
- Sid. 40. fatter i februo manadh/ helom manadhe fore wara
25. frw dagh at dagha tali oc twem daghom Thy at
wara frw dagher komber sirla i marcio Oc kallas
then dagher bifext som thydher a wart maal tyfwar
siæx/ thy at then daghin skal tyfwar ræknas fore siæx
stunder hwart fiærdha aar
30. ¶ Oc ær thz mærkelikt/ at æn ey gõmdes thæsse
rækning mʒ bifext tha hafde nw iwll warith stundom
om

om wara frv dagh om fastona Oc wara frv dagh om midhsomar/ Oc sancti iohannis dagh om hælghona mæsso Oc alla hælghona dagh om iwll Oc hafðhe thetta timat thryhundradha oc siæxtighi oc fyrom aarom æpter wars herra byrdh Thy at i swa man- 5.
gom aarom hafðho owerflotith notighi dagha oc en dagher æn ey gómdis bisext Nw ær notighi dagha oc en dagher siærdhingx An wi skiptom sunder thry hundradha dagha oc siæxtighi oc fyra dagha/ oc mogho wardha rwmlika aff notighi daghom oc enom 10.
thre manadha/ thz ær en siærdhadeel aff aarith Oc for hundradha arom æpter thaæsse rækning hafðhe iwll nw warith om hælghona mæsso tima/ oc hælghona mæsso om midhsomar/ oc aldre mæðhan wi liwom kome iwll ater a then sama dagh som gudz son sóddis 15.

An hwi sigher war herra at stiaærnor skulo wara tekn/ Oc forbiwdher sinom prophetom akta himbla tekn Thz ær for thy forbudhith/ at himbla oc stiaærnor ære dyghna tekn/ oc enkte om nakars mantz siael eller lifnath som sór war saght Vtan thz ær sant at 20.
stiaærnor ære tidha tekn oc dagha. oc ære som her sigx Stiaærnor ære swa aara tekn at hwar planeta stiaærna som ære siw. góð sit aar æpter sinom omgang oc alle saman et aar/ hwilkin tima the koma alle ater hwar ower andra eller vnder i then sama stadh 25.
som gudh siaelwer satte them Saturnus góð sin iæmlanga swa langan som ærw war xxx aar Jouis góð sin iæmlanga swa langan som ærw war xij aar Mars góð sin iæmlanga swa langan som æru war tw aar Epter thy som han ganger længe om kring/ oc hans 30.
himil ær wiidher Solen góð sin iæmlanga swa lan-

- gan som wi haldom Thy at hon ær os kunnughaft
Maanen gör sin iæmlanga swa langan som en manath/
som halwer betir ny oc halwer nædha Venus oc mer-
curius/ the göra sin iæmlanga swa langan som solen/
5. oc wi haldom alle litlo skæmbra Oc haldom wi oc
iæmlangan ther æpter som flere planete ganga oc hæltzt
æpter solinne/ thy at henna krapt rónom wi mæstan/
oc æpter henna gang længias daghane eller stækkias
- Nw mædhæn een planete stiærna ganger skót om
10. kring/ tha komber annor seent/ oc swa margh æwe
hwar om andra/ oc the koma aldre alla saman/ hwar
ower eller vnder andra i the samu skipilse som gudh
sia'wer fatte them i/ för æn lidhin ære fra thy wærl-
den skapadhis/ sæmptan thwfsand aar Thz prówadho
15. the wisæsto gamble mæn som fordhom waro oc haf-
dho starkare howodh oc hiærta. æn nw hawa mæn
Sid. 41. Hwa som sit howodh wil mōdha/ tha ær honum hæf
æmpne giwin at rækna æpter hwario planete gang
The sagdho oc for thy at margha wærlider skullo ko-
20. ma ewerdhelika hwar æpter andra/ oc hwar thera
skulle wardha sæmptan thwfsanda aara gamull/ æpter
thæsse rækning som nw war sagdh An waar herra
wræker them ater om thetta maal/ m3 thy at wærl-
din skal ændas om domadagh Epter domadagh skal
25. all wærliden ændas/ oc himbla ganger/ oc wardher
en yterste dagher ewerdhelika/ swa at solen stander
ewerdhelika sama stadh/ oc all himiltunglen/ oc enkte
fōdhes aff iordhinne sidhan/ for thy wardher enkte aldra
skipte sidhan/ eller wærlida Nw tha waar herra læt
30. sik fōdha m3 warom mandom/ tha waro lidhin sæm
thwfsand aar oc tw hundradha eno aare minna/ tha
æru æter aff andra wærlidizna alder nio thwfsand aar

oc atta hundrath oc et aar Nw ma nakar tro at swa
 länge skal wärlden standa/ oc ey wardher för doma-
 dagher Thässa tro oc wänto bryter ater cristi tro
 som sigher m̄ wars herra mwne At ängin weet aff
 them timanom/ vtan gudh fadher aff himerike Oc ey 5.
 nödbinda os thera skäl som nw war saght Thy at
 swa som saght är Himbla röras ey aff sinne natwra
 ensampne/ vtan mäst aff ängla krapt/ som styra m̄
 skäl/ oc frälso forseo/ äpter gud̄ budhi fins skapara/
 Oc for thy binda os ängin skäl at himbla ganger 10.
 wardher längre/ än som the röras om kring til enna
 skipilse eller andra/ vtan swa länge som gudh wil/
 oc hans ängla styra thera sårdb

¶ Nw wiliom wi te hurw stjärnor eller himbla
 tungel/ äre dygdha tekn epter thy som dagha hawa 15.
 nampn aff siw planetum Thässa siw stjärnor hawa
 krapt ower iordhrikis thing/ hwar oppa sina stund
 a daghenom *Saturnus* första tiidh a daghinom *Jouis*
 ther näst *Mars* thridhia tiidh *Sool* siårdha *Venus* sätmpta
Mercurius siätta Oc manen siwnda Nw än thu spør 20.
 swa hwru dagha hawa nampn aff stjärnom Oc förste
 dagher som lögherdagher är/ heter aff *saturno* *saturnus*
 dagher Hwi heter näste daghin aff siårdha pla-
 neta *sunnodagher* aff solinne oc ey hælder aff ioue
 Eller hwi heter thridhi daghin manadagher aff siwnde 25.
 stjärnonne som är aff maananom För än wi lösom
 thetta/ eller swarom til/ tha wiliom wi liwfare wisa
 daghanna nampn/ for thy at bedhne mä'n wisto ey
 fannan gudh. oc sunno tho himiltungla krapt ower
 iordhrike/ hwart äpter annath Tha trodho the at än- 30.
 gin ware höghre gudh än himiltunglen/ oc dyrkadho
 them hwar äpter sino nampne fore högxsta gudh/ oc

- Sid. 42. gawo hwar dagh *sinom* gudhi til hedhers Oc kalladho *försto* daghin som *är* lögherdagher diem *saturni*/ oc thytzske *mæn* kalla *æn* i dagh *fæther* dagh Oc annan dagh diem *solis*/ aff *solinne*. som wi kalladho
5. lom *æn* *sunnodagh* epter waro gamblo maale som thydhiske oc *ængliske* halda *æn* Thridhia daghin kalladho the diem *lune*/ som thydher a wart maal maanadhagh *Fiærdha* dagh/ kalladho the diem *martis*/ som wi kallom *tiifdagh*/ thy at han dyrkadhis
10. fore *örlöghis* gudh. Oc ware *forfædher* hær i landen som hedhne *mæn* the *fölgdho* oc *thæsse* willo. oc kalladho thy hans dagh *stridzdagh* oc *wændis* sidhan oc kalladhis *tiifdagh* aff *sidhwænio*/ thy at thz war lættare at *næmpna* swa som mang annor ordh *ære* wænd *Fæmpta*
15. dagh kalladho hedhne romara diem *mercurij*/ oc ware *fædher* *odhin*dagh/ aff *enom* hedhnom *konunge* oc het *odhin*/ thy at the dyrkadho han fore gudh/ thy at han war wældoghafter herra i landom i gamblom *æwom* Siatte daghin kalladho the hedhne romara / diem *iouis* Oc
20. ware *forfædher* kalladho han *thorfdagh*/ aff *thoor* som wældoghafter war m; *odhine* Siwnda dagh kalladho hedhne romara diem *veneris*/ oc ware *forfædher*/ *fredagh*/ aff *frig* drötning *odhins* kono Oc hiollo alle *mæn* fore wars herra byrdh. then daghin som wi kallom lögherdagh/
25. *första* wiku dagh/ thy at swa war wisath hwariom *æpter* *androm.* fra *adame*/ at han war *förste* dagher sidhan wærliden war *skapath* *Æn* wi *cristne* *mæn* epter wars herra byrdh/ oc *opreest* aff *dödda*/ *haldom* *sunnodaghin* fore then *första* oc *dyrafta*/ thy at war
30. herra rees op aff *dödda* om *sunnodaghin*/ *föddis* om *sunnodaghin*/ *böriadhe* at *skapa* wærlidina om *sunnodaghin*. Oc fore thy *är* han *förste* dagher/ badhe at

alder oc swa at hedher / han wardher oc æptaſte da-
 gher / Thy at all wærliden liidher m̄ siw daghum som
 byriadhis a sunnodaghenom Sidhan hon ær forgan-
 gin / tha komber then sunnodagher som aldre qwæl-
 das eller myrkes Oc ma han wæl sunnodagher heta / 5.
 thy at tha ſkiin ſolin ewinnelika ower alla wærlidena
 vtan helwite swa som annan ſtadh ſkal ſigbias æn gudh
 wil Tha ſkiin oc the ſignadha ſolen gud̄ ænlite fore
 hwariom donde manne ewerdhelika The hælgha kir-
 kia kallar han wars herra eghin dagh ſærdelis Thy at 10.
 ſwa som nw war ſaght / Waar herra hawer mærkeli-
 kaſt thing oc ærlikaſt ſkapath oc giort oppa honum /
 oc æn ſkal han gōra Manadaghin kallar hon ſecun-
 dam feriam Th̄ ær at ſighia Annan hælghan dagh
 Tiisdagh kallar hon terciam feriam / th̄ ær thridhia 15.
 hælghan dagh Odhenſdagh kallar hon quartam feriam
 th̄ ær fiærdha hælghan dagh Thorſdaghin kallar hon
 quintam feriam / th̄ ær ſæmpta hælghan dagh Frea-
 daghin kallar hon ſextam feriam / th̄ ær ſiætta hæl-
 ghan dagh Siwnda dagh kallar hon / ſwa som hæl- 20.
 ghe mæn kalladho han fore wars herra byrdh / ſab-
 batum / ſom the han hioldo for then fōrſta Oc thy-
 dher a wara tungo ro oc hwilo / thy at ſwa som os Sid. 43.
 ær budhit at halda hælghit aff thræla ærwodhe om
 sunnodaghin / oc hawa ro m̄ gudhi oc hælghom man- 25.
 nom / oc hwilas a godhom bōnom i the hælghhe kir-
 kio Swa ſkulom wi halda alla daghana hælgha aff
 ſyndom / ſom gōra mannin diæwlfins thræll / oc ſtunda
 til himerikis ro oc hwilo Nw ſidhan wi witom da-
 ghanna nampn Tha wiliom wi lōſa th̄ ſport war / 30.
 hwi romara kalladho ey ſwa hwar daghin aff plane-
 tum / ſom the ære ſkipadhe hwar æpter andra Oc

- swarom wi swa ther til / at en natwrliker dagher hawer fyra stunder oc tiwghu / Nw heter hwar dagher aff them planeta som mæstan kragt hawer ower iordbrike tha then daghin byrias Nw hawer saturnus
5. sin mæsta kragt / först tha lögherdagher byrias Oc thy hetir han saturnus dagher a thydhisko oc dies saturni a latino Ther næst fölgher iouis planeta / oc hawer sin största kragt om næsto stundina / oc hwar epter annan mars oc venus mercurius luna Nw tha siw
10. stunder ære lidhna tha byriar saturnus ater attonda stundena / oc swa hwar æpter annan som nw war saght Oc swa ater thridhio sinne Tha fiortan stunder ære lidhna / nw sidhan tiwghu stunder oc æn en ære lidhna tha hawa förste thre planeta ater sin mæsta
15. kragt / hwar epter annan An then fiærdhe planeta solin byrias första stund annars dagz mæ sinne kragt / oc thy hetir han sunnodagher / thy at hwar dagher hawer namn aff them planeta som mæsta kragt hawer i hans förste stund Nw byriar tha solen sunno-
20. daghin oc næsta stund. venus thridhia / mercurius fiærdha / maanen sæmpta / saturnus ater sin första oc siætta / jouis siwnda / mars attunda / solen som för oc swa sæmptanda Nw sidhan en stund oc tiwghu ære lidhna mæ thrim planeto omgangom / tha
25. fulkompna thre planeta. sol oc venus oc mercurius thre stunder ytersto sunnodaxins / oc byrias sidhan thridhi dagher mæ maanans kragt Oc for thy heter han dies lune / thæ thydher mæ os manadagh Sidhan byriar næsta stundina saturnus / oc swa hwar æpter
30. annan om kring Oc komber æ swa til mæ rækning at then planeta som byriar nakan dagh / han wardher byria ater attunda stundina / oc sæmptanda / oc andra

æpter tiwghu. Oc then som ær thridhi planeta æpter
 honum m; omganginna rækning om kring / han liwter
 ater byria oc næmpna æpter sik siælwom næsta da-
 ghin Oc ma nw wara hwariom manne liwst / som
 thetta læs / at sörste daghin heter saturnus dagher 5.
 Annar sooldagher Thridhi manadagher Fiærdhe mars
 dagher / Fæmpte mercurius dagher / Siætte iðuis da-
 gher Siwnde veneris dagher / epter the rækning / som
 wise mæn hafdhö fore wars herra byrdh Oc æn kalla
 them swa marghe criftne mæn Tho ey andra lund / 10.
 æn sunnodagher ræknas sörster oc saturnus dagher ep-
 terster / m; tholke rækning som nw war wisath The
 som lækedom idhna / the styra sit blodhlaat oc læke-
 doms drykkia epter thy som then planeten hawer krapt
 ower the stund eller andra om daghin som wæl ær 15. Sid. 44.
 tilfallen Thy at saturnus hawer kalda krapt / oc thör-
 ra / oc gör ilt blodh oc man oblidhan Jouis hawer
 waata dyghdh oc wærma som bætzst ær widh mantzens
 blodh oc helso Mars oc fool the ære badhe thörre oc
 hete oc for thy ære the ey fulgodhe tho bætre æn sa- 20.
 turnus Venus oc maanen oc mercurius ære waate oc
 kalde / oc mercurius bæzst til mata Oc ære the for
 thy bætre æn saturnus / at the ære waate / oc skipar
 hwar therä mantzins likama æpter sinom krapt Oc ær
 ængin wærre natura æn kald oc tyr / oc thy ær oc æn- 25.
 gin bætre æn warm oc waat

Sidhan a fæmpta daghenom skapadhe war herra alla
 Sughla oc sifka oc signadhe them / oc gaff them
 dygdh oc krapt at ðkias Oc swa sigx at war herra
 skapadhe all them liwandis thing som watnin giordho 30.
 wt aff sik Nw matte nakar man tildirwas th; swa

- vnderstanda/ at watnin söddo först fiska oc swa sidhan/ at gudh skapadhe them ey andro luzd/ oc at the hawa ey natura krapt at södha aff sik sit kön Ey skal thz swa vnderstandas/ vtan swa at watn gior-
5. dho aff sik fiska/ oc fughla thy at ingen fisker eller fughel [war]/ som annan matte aff sik södha vtan war herra skapadhe them aff watnen
- *Sid. 45. rad. 31. *Oc fore thy sigx/ at gudh at ophowe skapadhe oc fiska oc fughla aff watne Eller hwi sigx/ at gudh skapadhe fiska oc
10. fughla aff watne/ mäddhan therä likame hawa mera aff iordhinne/ ä'n aff watne/ som pröwas mz thy/ at hwart likamlikt thing. Iwtar natwrlika til then stadh som thz ä'r werdhith aff/ oc första fiska oc fughla/ ä're dödde/ tha giwa the aldre stadh/ för ä'n widh
15. iordhina/ ä'n the wardha kastath op fra iordhinne Nw ä'r tho watnith natwrlika ower iordhina/ oc höghra elementum ä'n iordhin ä'r Här til swaras swa/ at hwart thz likamlikt thing som wardh aff nyo här nidhre mz os i wädhreno/ oc a iordhinne/ eller i
- Sid. 46.20. watnino thz skal wara blandath mz fyrom elementis som ä're elder oc thässe thry som nw ä're sagdh Thy at alt thz som ä'r vnder himblenom/ thz ä'r antiggia nakath elementum aff them fyrom eller nakar elementa blandath aff them fyrom elementum/ för ä'n
25. thz wardher omskipt Elementa sidhan/ thy at enkte wardher aff andro vtan omskipte Omskipte wardher ey vtan et taghi nakath aff andro til siin Oc ther til at nakath thing skuli wäl samanblandas aff them fyrom/ tha skal thz mäst hawa aff thy/ som minsta
30. hawer kraptena ower annor/ oc aff thy mintzst som mästan hawer kraptina ower annor/ eller fordärwadhe thz som mere krapt hafde therä thetta bland Oc

matte ey thæskyns thing længe winna Thy at thera
 thriggia elementorum krapte fordarwar hwar annan/
 som bæter ma hwar the môtas som elzins hete watn-
 zins kyld/ oc kylden hetan/ æn ey ware thz thera
 mæktvghare aff myklikhet som minna matte Nw ær 5.
 iordhin mintzst mæktigh eller kraptigh aff them fy-
 rom/ oc fore thy skal hon vara mæst i samblande
 thera fyra tha nakath wardher aff them eller forda'rff-
 wadhes thz skôt thz sambland fore henna skuld Oc ær
 thetta vtan aterbyrdh sant/ om all the thing som war- 10.
 dha aff fyrom elementis/ æpter thera likama skipilse
 An ære nakar thing lewandis som gudh siælwer ska-
 padhe at vara i watne eller wædhre tha hawa the
 oc aff iordhinne mæsta lot fins likama/ vtan thz and-
 budh som the skulo sôra sik mz i watne eller wædhre/ 15.
 the ære samanblandath mæst aff eno thera eller andro/
 swa som siærdhra a fughlom/ oc flas eller spordh oc
 vggæ aff fiskom Oc for thy sigx at gudh skapadhe
 them aff watnom Nw spôr thu hwi scripten sigher
 hælder/ at gudh skapadhe fiska oc fughla aff watne 20.
 æn aff wædhre/ mædhan swa ære fughla i wædhre
 som fiska i watne Ther til ma swaras som sôr war
 saght/ at wædhèr ær okunnoghare marghom mannom
 æn watn Oc for thy wille war herra vnderstanda mz
 watne thry elementa owan iordhina 25.

Siatta daghin skapadhe war herra all liwandis diwr
 a iordhinne/ oc madhka oc orma/ oc alt thz kry-
 per a iordhinne eller innan iordhinne som moldwærpfa/
 oc annath swa dant Oc swa som war herra skilde
 ytersta thridhia daghin iordhina oc hwart thz widh 30.
 annath som wæxer a iordhinne Swa klædde han oc

*Sid. 44,
rad. 20.

- iordhina annan thridhia dagh / thz ær at sighia siætta daghin / mz them thingom som sik matto róra oc siælff föra likamlikom thingom *Nw ma her vndras hwi war, herra signadhe fiska eller fughla / oc ænkte annath sit handawærk / hwarce för eller sidhan / för æn ater mannen / oc ære tho annor diwr ærlikare æn fiska eller fughla Ther swaras til / at war herra skapadhe som thing ærlikare æn som Först the thing som alzstingx ære vtan liiff / swa som elementa siælff Sidhan li-
10. wandis thing / oc tho först the som hawa swa litith liiff oc lónlikt / at the róra sik ey aff stadh / vtan mz wæxt / swa som græs oc træ / oc södhes et thera aff andro Ey swa at the ka'nna nakan lusta / oc ængin sæm sinne hawa the Sidhan skapadhe han the liwandis
15. thing / som nakath wit hawa likamlikt / tho södhes et aff andro mz lofta Oc första sinne han skapadhe thæfkyns thing / tha signadhe han them all skapath oc ofskapath Thy at the ære honum likast siælffwom / som ensamen hawer fulkomin lofta oc glædhe mz sik
20. siælffwom Oc hörer thæsse signilse til ey fiskom eller fughlum / vtan allom liwandis diwrom / som nakralund ære lottakande / hwath lofte ær oc frygdh Tha signadhe han sidhan æn mannin / thy at han skulle wardha lottakande gudhlikx witz oc glædhe Nw ær
25. oc thz mærkelikt at war herra tha han signadhe the thing / som södhas skullo hwart aff andro / tha sigx at han skapadhe hwart thera æpter sinne slækt oc kyni Æn tha han skapadhe mannin / tha sigher han enkte tholikt Ther swaras til / at war herra sagdhe for
30. thy swa om annor liwandis thing Thy at hwart thera tagher kyn oc slækt aff andro tha the södhas Thz ær

at sigbia/ badhe sia' oc likama An mannin tagher
sia' aff gudhi sia'lwom oc ey aff fadher eller modher

¶ Nw ma oc spõrias som sör/ An war herra Sid. 45.
skapadhe warghen/ eller biörnén eller nakar meensam
diwr sör æ'n adam syndadhe Ther swarar til *sanctus* 5.
augustinus tha'ssa lund Ganger en som enkte kan til
gärning/ til tha's smidhꝫ hws som hawer margh and-
budh/ som han kan æ'nga skón a oc tildirwis nakath
at gripa thꝫ andbudh som het æ'r eller hwaft oc bræn-
ner sik eller skær Tha ropar han oc sigher Hwa lagdhe 10.
thetta hæ'r/ eller til hwars æ'r tha'skyns wadhe lægt
fore folke som inganger oc siter Tha leer mæ'starin
oc hans kænneswena oc spotta then daara som æ'nkte
weet/ hwath tilhörir tholke gärning Swa æ'r oc tha
fakunnughe mæn ganga i wars herra smidhio/ ther æ'r 15.
tha the thæ'nkia om hans handawærk/ tha nywdha the
sin hugh a them creatwrum som æ're meensam/ oc
vndra til hwars the æ're skapath/ aff godhom oc
meenlõsom gudhi An war herra wiste wæl hwath
tilhördhe/ at fulkompna wæ'rdina mædher alþskyns 20.
kraptom oc dygdhom som tha war saght tha wi tala-
dhom om meensam græs Tha'sse ordh talar *sanctus*
augustinus a moot manicheos som sagdhe at dia'wlin
monde hawa skapath tha'skyns thing oc ey gudh sia'wer

Tha skapadhe war herra mannin mꝫ widhertalan oc 25.
raadh mꝫ sik sia'lwom/ oc godha æ'ngla Swa som
then mæ'stare gõr/ som gõr wæl oc kostelika gärning/
oc æ'r thꝫ fant/ at fore æ'nga creatwr lagdhe gudh
swa dyran kõst wt/ som fore mannen/ tha han lõste
han sidhan mꝫ sinom signadha sone Nw wiliom wi 30.
sõrst spõria/ æ'n adams sia' war sör skapath. æ'n hans

- likame Oc ma thz synas at hon war för skapath/
 thy at hon ma wardha aff ængo/ vtan skapath aff
 alzængo Nw ær swa fant/ At alt thz gudh skapadhe
 i siæx daghum/ thz war skapt aff æmpnom/ som han
5. skapadhe aff alzængo fore första dagh Annor skia'l til
 tha's sama Sia'lin ær likare ænglom æn likamlikum
 thingom *Nw waro ængla myklo för skapadhe æn li-
 kamlik thing/ tha war oc sia'lin för skapath/ æn
 henna likame Thæsse skæl ære amoot/ hwilkiith cre-
 atwr som gudh skapadhe/ tha skapadhe han thz först/
 oc sidhan gaff thy kragt oc dygdh naturlika Nw ær
 sia'lin all likamens kragt/ tha war likamen för ska-
 padher oc sidhan sia'lin Til thæssa questionem swa-
 rom wi swa Origenes han sagdhe/ at gudh skapadhe
15. alla sia'la sænder mæ ænglum/ oc alla iæmgodha/ swa
 at enkte skilde thera natwro/ oc ængla natwro/ vtan
 war alt iæmpt andelika creature An sidhan some syn-
 dadho/ oc some stodho stadhlika i gudz ælskogha/ tha
 skilde gudh them thæssa lund/ at the som stadhlike
20. hafdho warith/ the skullo ewærdhelika wara andelike
 oc sæle mæ gudhi An the som syndadho the skullo
 bindas widh likama/ some widh diæffa/ some widh
 mazna Daud i pfaltarenom han slaar thæssa willo
 oc draffl til iordh/ oc bryter origenis ordh ater/
 25. mæ them hælghe anda Then hælghe ande sigher swa
 mæ dauid/ at gudh skapar hwars mantz sia'l oc hiar'ta
 Thz ær at sighia/ at iæmskyt som barnsens likame ær
 swa tilredder i modherliwe tha skapar gudh hwario
 barne sina sia'l. som mæsta liiffs kragt giwar i hiar-
 30. tano/ thy at thz ligger midhwakt i likamenom Oc
 ære thæsse owinnelik skæl Oc hwilkin tw thing gōra
 ena natura/ tha ma hwarce thera iæmwæl wara fra

*Sid. 46,
 rad. 41.

Sid. 47.10.

andro som mꝫ Nw hawer mænin ena natwra. eller ware han ey en/ oc for thy matte hans siæl aldre för hawa warith æn hon komber widh likamen. An hurw siælin hawer sik epter likamen döddhan/ thꝫ skal annan stadꝫ sighias æn gudh wil ¶ Til the för- 5. ste skal a mot war/ swarom wi swa/ at æn siælen hafde siælff swa fulkompna natwra som ængelin hawer/ tha hafde hon warith skapath fore första dagh Nw mædhan hon hawer natwrligt bland mꝫ likamenom oc ma hon ey hans mista/ oc hans andbudh/ 10. swa som öghon oc öron til sinna natwrlika syflo/ tha war hon skapath mꝫ likamenom. Oc swa for thy at the göra badhin ena mantꝫ natwr. Oc mꝫ thenna samo ordhom swarom wi til thꝫ annath skal som os war a mot borith . 15.

¶ Nw wiliom wi spöria om adams likama aff hwario han war skapadher. Oc sigher scripten aff/ at han war skapadher aff waate iordh swa som ær dyd Nw möta skal scriptinne oc sighia swa Mantꝫins likame ær ærlikast likame. Ärlikast thing skulde wardha 20. mꝫ ærlikaste lund. Ärlikare lund ær at skapas oc wardha aff alzængo æn aff fwlom dyd/ swa skulle tha gudh skapa mantꝫens likama aff alzængo. Annor skal mantꝫens siæl ær alla natwrlika krapta dygdhelikast oc ærlikast. Nw swa myklo natwrlika krapta ær dygdhe- 25. likare/ swa myklo ærlikare likame hörir honum til/ æn haz skal widh likama bindas. Nw ær himilin ærlikaste likame. Oc fore thy thykker os at mantꝫens likame skulle hælder skapas aff himblinom. Skulle oc mantꝫins likame skapas aff nakro elemento/ tha ær 30. elder oc wædher ærlikare/ æn iordh oc watn/ oc fore thy thykker os at. mantꝫens likame skulle hælder ska-

- pas aff them æn aff thæssom Rikare ære wars herra ordh æn nakars mantz skal Nw sigher swa waar herra siælwer i scriptinne / at han skapadhe mantzins likama aff wate iordh Waar herra ensamen / han ær swa
5. fulkomen / at han ær alt oc hawer alla dygdher oc krapta i enne dygdh / oc enom krapt Thz ær hans enfalda natwra Oc æn tho at wi thænkium han wara særdelis witran / særdelis godhan / oc særdelis wældoghan / tha ær tho alt et mæ honum Swa som dyonifius sigher æn thæssæ fulkompnilse hon ær lottaken aff ænglom aldra fræmerst / Thy at alla skapadha dygdher oc krapter ære andelika scriwadha i thera hugh oc vnderstandilse Oc ær mannen lottakande aff thæssæ fulkompnilse / tho ey iæmpnfulkomnelika som ængelin /
 15. thy at han skal thiggia alla sina konst oc wit aff likamlikom thingom som han seer oc hõrir / vtan mannen ær tho andra lund alt / oc hawer nakralund alla dygdher oc krapta / thy at han liknas ænglenom mæ siælinna Han liknas widh himpnana mæ thy / at
 20. swa som himpna natwra / ær vtan tholka krapta stridh som elder oc watn hawa / oc all elementa / oc ære for thy ewinnelik Swa ær oc mantzens likame wæl til mato blandadher aff fyrom elementis / at han hawer ey õwerwætis hita eller kyld watn ælla thõrko
 25. oc ma ohõrlika længe winnas helbrigdho / æn mannin fordarwar ey siælwer sin likama mæ õwerwætis mat oc dryk / waku eller ærwodhe Thy at ey wita mæn hurw the skulo sit liiff oc lifnath styra / For thy æter man opta oc drikker marght thz som wækker eller
 30. slykker hans naturlika hita i liweno / oc ther aff wæxer striidh oc genwærdha i likamenom mællan fyra elementorum krapta som han ær blandadher aff Mant-

zens likame ær oc lottakande aff fyrom elementis / som
 hans likame ær blandadher m̄z / som nw ær saght /
 æn tho at ey siḡx meer / æn at han war skapadher
 aff waate iordh / oc s̄rughe / thy at watn oc iordh
 ære os kuznugast / oc for thy at alla naturor hittas 5.
 m̄z m̄aznenom / tha kallas han minne wærl̄d Nw
 wardhom wi swara genbyrdha skælom Oc til th̄z s̄or-
 sta swa At wars herra wald / th̄z tedhis yffrith / tha
 han skapadhe iordhina oc watnith oc all elementa aff
 alz̄ango Oc swa som the ære aff alz̄ango skapath swa 10.
 ær oc mant̄zins likame som blandadher ær aff them fy-
 rom som aff alz̄ango komo An hwi han skulle æff
 them fyrom wardha / th̄z ær nw saght / thy at han
 skulle hawa alla natwror i sik oc liknas widh alt
 ¶ Til th̄z andra swaras swa / at siælin formatte ey 15.
 s̄yfla s̄ina natwrl̄ika gern̄inga m̄z tholkom likama / Sid. 49.
 som himil ær / thy at himil ær hwarce heter eller
 kalder / eller hardher / thy at han ær ey th̄or eller
 waater Nw skal æ siælin hawa thæskyns andbudh /
 som swa ære skapath / at s̄ola m̄z oc kænna et aff 20.
 andro / oc se oc h̄ora / thy at ðghon skulo wara blan-
 dath natwrl̄ika m̄z wato oc aller likamen skal wara
 bl̄oter oc lin at s̄ola m̄z Oc for thy siḡher aristoti-
 les / at the som hawa bl̄ot k̄ot oc harund / the ære
 bætzst skipadhe til n̄ame oc vnderstandilse Thy at wi 25.
 vnderstandom enkte vtan th̄z wi hawom s̄or m̄z lika-
 mens andbudhum suznith Tha likas mant̄zins likame
 widh himbla natwra m̄z godhe skipilse som nw war
 saght Til th̄z thridhia siḡhiom wi swa / at mant̄zins
 likame / ware hwarce himbla natwra liker / oc ey 30.
 wæl fallen til siælinna s̄yflo / æn han ware aff elde
 eller watne / eller nakro eno elemento Thy at swa

- som ögxstenin hawer ängin sårdelis lit/ oc for thy kanner siäl'n m̄z honom alla liti/ oc ängin ä'n han ware litadher/ swa som the finna som hawa litadhan ögxsten m̄z nakrom awäxt/ swa kändö oc siäl'ina
5. krapta m̄z them likama som ware aff eno elemento enkte annath *elementum* Oc for thy skal mantzens likame wara blandadher aff allom *elementis* wäl maatadhum/ ther til at han kännir them all/ Oc ey skal han hawa meer aff eno hälder ä'n aff andro Swa som
10. öxstenen skal ey hawa meer en lit ä'n annan/ utan alz i mällan Swa se wi oc at ä'n et glasakar är enlitath m̄z sårdelis lit/ tha synes engxins drykx liter genom thz Ä'n är thz olitath oc wäl matath mällan alla lita/ tha ma man kenna alzskona drykx lit i
15. karino

- ¶ Nw wiliom wi spörja oc leta ä'n mantzens likame oc hans natura är skalika skapath/ oc möta thässe skal Swa myklo han är erlikare diwr/ thy bäter skulle hans likama wara skapadher til aldra
20. gerning Nw finnom wi at som diwr hawa lättare likama oc for thy magho the skiotare sårddas hwart the wilia ä'n nakar män Hunda dragha oc bäter wädher ä'n männen/ tha thykker os at männen hawer ey bätzst skipadha natwro epter sinne dygdh
25. Annor skal thz är fulkompnath som ä'nkte är afaat som prophete sigbia Nw är meer afaat mantzens likama ä'n manga andra dywra/ som hawa wapn oc klädhe aff natwra til sinna wario/ oc männenom är afaat/ tha synes mantzens likame aldra mintzst fulko-
- Sid. 50.
30. men Thridhia skal/ likare är männen diwrom som nakath wit hawa ä'n them som engte wit hawö/ tha
skulde

skulde han hålder wara wæxin nidher til iordhiæna
 æn rætter op som træ Rikare ær gud; skipilse æn
 nakor skæl Nw skapadhe gudh mænne rættan / som
 scriwas i ecclesiastico / oc wi se alle at sænt ær / tha
 ær oc swa bætzt skipath Wi swarom swa til / at 5.
 gudh siælwer gôr som godh mæster mæn Godher
 mæster mæn han gôr et andbudh / tha aktar han
 ey hurw got æmpne han tagher til thz andbudh. wtan
 huilkit bætzt ær fallit til the ysfo som thz skal til
 thiaæna Oc for thy ær aldre swa riker smidh. at han 10.
 smidhar yxe aff galle. æn tho at han lægger stundom
 gull om kring æggine / thy at iærn biter bæter / æn
 tho at gull ær bætzt Swa giordhe oc war herra han
 gaff hwarie natwre the skipilse som henne war natw-
 likaft oc ey dyraft Oc for thy at mantzens likame ær 15.
 skapadher til at thiaæna siælinna ysfo / for thy ær han
 swa skipadher / som han ær bætzt fallen til siælinna
 naturlika gærning oc ysfo / oc æpter thy som han ær
 henne nyttelikaster / oc ey æpter thy som han ær sik
 siælfwom ærlikaster Swa som thrællen skal wara klæd- 20.
 der som han ma bætzt sinom herra thiaæna / oc ey
 æpter thy som hans pæninga orka at klædha han
 ¶ Nw wardhom wi skælom at swara / Oc swarom
 wi til thz första swa at mænne skal hawa all ele-
 mæta swa maatath som för ær saght / at likamen se 25.
 wæl skapadhar til got næme / oc maghe længe winna
 Nw hawer mænne thrænne wit. oc widherkænnilse Et
 m; ytersto fæm sinom / enskyns wit hawer mænne /
 oc annor diwr. at kænne widh nawarande thing /
 swa som m; ðrom oc ðghom / oc androm fæm wita 30.
 ædbudham Annarskyns wit hawer mænne oc annor

- diwr aff them thingom fiarren ære fra them / oc tho
 för när tha the kændo them / swa som oxen minnis
 fins eghins herra hws oc ganger rættelika heem til
 hans Thridhia wit hawer mannen enfamen aff allom
5. diwrom / thy at han weet enfamen hwath natwra ær
 thz thing som han kænner The tw sörra mantz wit /
 the thiaena til thz thridhia / oc skulo thera andbudh
 swa wara skipath at the maghe bætzt hiälpa til mant-
 zins vnderstandilse Nw ther til at thz midblasta mant-
10. zins wit se wæl skipath / tha hörir thz til at han ha-
 we mästan hiærna aff allom diwrom / thy at han ær
 andbudh tha's witsens oc ær han mykith waater na-
 twrlika oc kalder Nw skal thz natwrinna andbudh
 som wi draghum röök mz oc wædher natwrlika wara
15. thört / oc giter ey warith fulkomplika thört i mant-
 zens natwro fore hiærnans wæto / thy at the ære när
 skipath / oc for thy hittas mang diwr som hawa bætre
 Sid. 51. krapth at dragha röök eller wædher Ware oc mannen
 swa lætter som fughlin / eller annor lættafto diwr /
20. tha ware wædherfins krapter oc eldz mäst i hans na-
 twro Thy at the tw elementa ære lættaft / oc ware
 tha mantzens likame ey swa matadher som nw war
 saght som bezne tilhörir Til annath swarom wi mz
 thz sama / at horn oc klöör oc hart hold oc lodhit
25. ær aff thy / at the diwr them hawa / ære miok iordh-
 blandath i sinne natwro / oc ey swa matath som mant-
 zins likama tilhörir / Oc ey matte tha'skyns likame
 wæl thiaena til got næme oc vnderstandilse som nw
 war saght An waar herra han fulladhe mannenom
30. thenna skadha mz thy / at han gaff honum skiael oc
 konst at dikta sik bætre klædhe / oc flere wapn oc
 hördhe thz bæter mannenom til som otalik thing ma

i hugh koma at dikta oc göra Til thridhia skal swa-
 rom wi swa/ at mannenom hörir natwrlika til at wara
 rät opwaxin/ oc standa eller ganga rätter fore thry
 skal Första är thz/ at mannen är skapadher til wit
 oc vnderstandilse/ oc skodha görla oc styra alt thz 5.
 gudh hawer skapath i iordhrike Nw är hans ænlite
 ware nidherlwt til iordh/ tha ware ey hans likame
 wit/ som mest thiarna til godha vnderstandilse swa
 wäl skapadher til som nw är the/ mædhan hiärnen
 oc õghonin är ey nidherkõffdh vnder likamen/ vtan 10.
 fräls ower han at se oc skodha/ hwart han wil om
 kring sik/ oc aldra hælzft akta om sit himerike An-
 nor skal är thæsse/ Hafdhe mannin nidherlwt ho-
 wodh som annor diwr/ tha ginge han a sinom han-
 dom/ oc wordho hans händer omiwka oc hardha/ 15.
 at the waro ey wäl falna til alzskona miwka gær-
 ning som han skal idhna Thridhia skal är thæsse
 Ginge mannen a handomen/ tha skulle han flita sina
 södho m; mwnnenom oc hafdhe han iæmhardha waa-
 ror oc tungo som nw hawa annor diwr/ tha tholde 20.
 han ey widh alzskona thrangan mat som opta wæxer
 mællan thorna eller annor hwas thing oc meensam/
 oc sidhan ware tungan ey wäl fallen til at tala m;
 eller waaronar Tho är mantzins wæxter olikaster
 widh trä wæxt/ thy at røter är träem for mwn/ 25.
 oc m; them dragha the sina södho at sik Oc for thy
 weet thz nidher a them som op weet a mannenom oc
 thz op som nidher weet a mannenom Thy at trä ka-
 sta siin owerwætis thing owan aff sik oc rensa sina
 natwra Nw spørs thy är/ hwath kragt mannen ha- 30.
 wer thæs som han giter hælder standith rätter m; är
 annor diwr Ther til swarom wi swa/ at är tho at

- aller mantzins likame ær wæl maadadher / tha ær tho
 hans hiærta betare æn nakers annars diwr / Oc for
 thy at biten wil natwrlika op / tha lypter thenne hete
 allan mantzins likama lættan fra iordhizne ater mæ
5. siælionna krapt / oc ær mæft i hiærtano / oc for thy /
 at th; ær mæ heana hiælp som hawer fratfan wilia /
 Sid. 52. thy ma oc mantzins likame bõghias tha swa synis
 Nw ma thu spõria Skadhar ey thenne mykle hite li-
 kamens skipilse / som swa wæl skulle wara maadath
10. som fõr war saght Ther til swarom wi swa Aller
 mantzens likame ær iæmpt maadadher mæ syra elemen-
 torum kraptom / vtan hiærtath som ær aldra hetaft /
 oc hiærnin som ær aller kalder / Oc for thy bryter
 hiærnans kyld hiærtans hita
15. ¶ Nw wiliom wi spõria / æn konan skulle skapas
 thaghar mæ mannenom Oc thykker fõrst fore skæla
 skuld at hon ey skulle Gud; gerninga ære fulkompna
 An aristotiles sigher / at konan ær æmpnadbe man Thy
 at natwrlika thænker hwar fadher oc modher fõdha
20. son An for thy at natwrlika krapter annars thera /
 ær stundom i wanskilse tha fõdhes opta dotter ther
 son war thænker Nw ma ænga lund nakath hindra
 wars herra thanka oc wilia / tha ma thykkia at han
 skapadhe ey konona Annor skæl thrældom oc thia-
25. nift / the fylgdho syndinne Thy at som sanctus gre-
 gorius sigher Tha wi syndom ey / tha ære wi alle
 iæmpne Nw ær konan natwrlika skyldigh at thiaæna
 mannenom / thy at hon hawer naturlika minne krapt
 oc dygdh æn mannen / tha synes at hon skulle ey
30. skapas fõr æn æpter syndina Thridhia skæl Kogin
 skulle giwa synda æmpne Nw wiste war herra wæl
 at synden skulle mæ kononne byrias / tha synes at han

skulle ængalund skapa konona Ther a mot ær at mera
 wægher thz the hælgha scriftt figher æn alt thz som
 manna skæt magho prôwa Til *questionem swarum* wi/
 at konan ær skælika skapath/ mannenom til hiælp/ ey
 for thiaenista hiælp eller hugbnadha aldra mæst eller 5.
 nakra sÿslo Thy at swa som *sanctus ieronimus* prô-
 war mÿ teoptraasto philosopho/ tit alla sÿslo oc thia-
 enist tha ær mannin bæter skapadher manne til hiælp
 æn kona Oc for thy skulom wi vnderstanda/ thz war
 herra figher Gðrom honum hiælp lika honum siæl- 10.
 wom/ at konan war skapath særdelis ther til at en
 matte fôdhas liker androm aff natwra/ son æpter fa-
 dher Thy at oliwandis thing/ the høgghia sina na-
 twro i hwarie stund/ swa som gra's oc tra' æpter so-
 linna krapht Oc ær for thy thera fôtzlo krapter sam- 15.
 bunden mÿ them/ Æn all liwandis diwr hawa skiptan
 i twa fôtzlo krapta Oc ær annath thera karl kyn/
 oc annath qwinkyn/ oc tho badhe saman skapath aff
 gudhi/ thy at them ær ængin bindoghe bundin Æn
 mærkelika skapadhe war herra fôrft mannin ensamen/ 20.
 oc sidhan kono fore kænnedoms skuld/ at mannin
 skulle stundom ensamen wara/ hæltzst om hælgha ti-
 dher oc godha Nw wardhom wi skælom swara til
 thz fôrfta/ swa at thz som en natwra thænker/ thz
 hindrar stundom annor Swa som *aristotiles* figher/ 25.Sid. 53.
 At fadher thænker fôdha son oc fôdher dotter. antig-
 gia for thy at natwrin wanfkas/ eller for thy at na-
 kath wædher menar mÿ sin krapht oc ær thz hæltzst
 sunnan wædher som han figher Oc thz som en na-
 twra thænker thz hindrar opta annor mÿ sinom krapht 30.
 Nw radher gudh allom natwrom oc thera kraptom oc
 thankom/ oc for thy wardher enkte swa hindrath/ at

- thz ær ey aff honum thænkt / oc for thy hõrir gudhi til at skapa konona / æn tho at ængin fadher thænker at fõdha dotter Thil annath swarom wi swa / at twæne thiæniste ære til. En thrældom Oc ær thæsse
5. thiænift hwar som herran aktar sit egbith gaghn aff annars thiænift / oc ey hin som thiænar vtan aktar meer sit gagn æn herrans Annor thiænift ær styrfl / oc owerbudh til aldra thera gaghn som fins herra budh lydha / swa som ær stædher eller land Eller en
 10. boskaper tagher sik en herra oc forseo man / ther til at the magho swa myklo bæter styra oc fræmia Oc ær thæsse thiænift et faghert frælse Oc til tholka thiænift skapadhe gudh konona fore syndina Til thz thri-dhia swarom wi swa / at hwa som menadhe allan
 15. skadha han hindradhe flere gaghn. Swa som æn en man wille ey skadha sit korn oc kasta thz nidher i mold / han hindradhe mere awæxt oc mera got korn / vtan fore thy giwer en falkenær ena duwo til dôdh / at han maghe flere fore hona fa Swa latir oc war
 20. herra thornin wæxa ther til at rofin maghe wtspringa Swa lot han oc ewam wardha Swa wille oc war herra skapa konona / som han wiste wæl at synda skulle / ther til at iomfrwn matte fõdhas som aldre syndadhe Oc hafdhe ey warith adams synd / tha haf-
 25. dhe aldre gudz son mandoom aff waare natwro taghit Oc ware mannenom thz marght afaat / som han hawer nw til hedher oc skal fræmmermeer fa Oc si-gher *sanctus augustinus* swa / at gudh late aldre nakath ilt wardha / æn han formatte ey oc wille got
 30. gõra aff illo
- ¶ Nw ma man spyria / hwi konæn war skapath aff mannenom / mædhan enkte annath qwinkõn wardh

tha lund aff karlkynne Oc ær skæl a moot Konan
 war skapadh *mænnenom* til hialp at hõghia mankyne
 oc offnær skylskaper hindrar hionafalagh/ tha war thz
 ey qwæmelikt at fõrste kona skulle fõdhas aff fõrstom
 mænne/ Hwi skulle konan skapas aff *mænnenom*/ thz 5.
 wisa os flere skæl Thz war fõrst til mantzens æro
 oc hedher/ at han skulle ther mz likas widh gudh
 siælwan/ at swa som gudh ær ensamen ophoff aldra
 wærlidizna Swa ær oc en man fõrste fõsterfadher man-
 kõnsins Swa som sigx i *actibus*/ at gudh giordhe aff 10.
mænnenom alt mankõnith An annor skæl Annor diwr
 hawa swa sit natwra sælagx skap at the ære stundom
 skild oc magho skilias/ oc hawa ænga boskaps sýslo
 saman An mæninn oc konan tw hion magho aldre
 skilias/ vtan skulo alla sina dagha saman boa/ oc 15.
 hawa badhin saman boskaps sýslo/ Oc fore thy hõrer
 them til at hawa mykin kærlek hwart til annars/ at
 hwart thera hawe hughnath aff andro/ oc for thy war
 thz skælika giort. at konan giordhis aff *mænnenom* Ther
 til at han skulle swa myklo meer hona elska som sin 20.
 eghin lim Thridhia skæl war fore ens faghers tekns
 skuld At swa som ewa skapadhis aff adams siidho/
 swa skulle the hælgha kirkia fõdhas om siidher aff
 ihesu *christi* siidho Thy at alla dygdh ther watnith
 hawer at thwa siælina aff synd i fontkare/ oc giwa 25.
 henne rættan *cræstindoom*/ oc gõra hona gudz barn oc
 en lim the hælgho kirkio/ alla the dygdh oc krapt
 hawer thz aff thy blodhe som wt ran mz watn aff
 wars herra siidho tha han hængde dõdher a korseno
 Thy sigher *apostolus ad ephesios*/ At thz war et my- 30.
 kith *sacramentum* i ihesu *christo* oc the hælgho kir-
 kio Nw ær thz liwst/ hwi konan war hælder skapath

Sid. 54.

aff *männenom* / *an* nakath *annath* kwinkón aff karl-
kyne Tik genbyrdha skal swarom wi swa / at skyl-
skaper komber aff thy / at et folk föddes aff andre
natwrlika. *An* ewa föddes akke aff adam / oc ey

5. war hans dotter / vtan gudz barn

Nw ma spynias / hwi konan wardh aff mantzens
siidho oc riwi / oc hwru thz matte wardha. War
herra skapadhe enkte owerwältis i mantzias natwro /
swa som mannia hawer mist aff sinne natwro. Nw tha

10. domadagh komber oc wi skulom alle opstanda / tha
skal alt thz opstanda i hwars mantz natwro som ho-
num war natwrlikt oc insöt / oc for thy ma wanlika
nakrom synas / at ewa stander op a domadagh i adams
sidho. Annor skal. Thz ar omöghelikt at et riff ta-

15. ghis aff *männenom* vtan wärk oc pino. Nw matte
männenom augin wärker wardha fore syndina / som
sidhan skal sighias an gudh wil. Jak spör oc hurw-
en wäxen kona matte wardha aff eno riffwi swa skyl /
Thy at hwilkin tima en thing wardher mera vtan na-

20. twrlikan wäxt m3 födho / tha wardher thz ther m3
widhare / at thz wardher thyndra oc thuznare. Swa
som philosophi sighia / at aff enom nawa fullom m3
iordh magho wardha. tio sinne swa mykith watn / for
thy at iordhinna natwra ar hardh oc thiok / oc drygh.

25. at ampnom. Oc aff enom nawa watn. ma wardha tho-
lik tio wädher. Oc aff enom nawa wädher / ma war-
dha tholik tio elder / apter thy som han ar skär oc
ampne litin öwerst vnder himilin / som hans natwr-
like stadher ar. Nw ar thz wanlikt / at kon war

30. wal tio lotom mere / an et adams riff / tha hafde
hon warith oc swa myklo thuznare an adam / som
watn ar thyndra an iordh / oc ar ey thz likt sanno /

at swa hawer warith Rikare ar scriptin oc tha's hæl-
 gha anda ordh / æn all the skal ther nakar man bit-
 ter Til spørilsen swaras swa At thz war aldra qwa-
 melikaft / at konan skapadhes aff mæntzens sidho fore
 thera natwrliskt fælagxskap som the skullo saman hawa 5.
 Hæfde hon warith skapath aff hans hoffdhe / tha matte
 hon wænta sik at wara hans frugha Ware hon oc
 skapath aff hans fotom / tha wordhe hon wanlika fæ-
 wyrth aff honum / oc matte at wænta sik at war-
 dha hans fotarudh Vtan aff hans sidho wardh hon 10.
 skapath aldra qwa'melikaft som hans hemelikt fælagx
 hion war / oc for thy war hon skapath aff hans si-
 dho / at hon teknar the sæla brud som gudz son fæ-
 ste mz sit blodh / oc foddis aff the kragt som all dô-
 pilse hawer / oc all sacramenta aff thy blodhe / som 15.
 wtran mz watne aff hans sidho tha han war hængder
 a korfeno oc opgiwith andan Nw wardhom wi skæ-
 lom swara til thz sôrsta / swa at thz riff thz war in-
 sôt oc inskapath mz adam / oc hordhe hans natwro til /
 ey tho æpter thy som han war en man / vtan æpter 20.
 thy som han war mænkynsina forfadher oc ophoff Thy
 at wi skulom rækna adam badhe fore en man / oc
 swa for alla andra mænna fadher Oc fore thy hawer
 han enkte thz mist som honum hordhe ensampnom til /
 epter thy som han war en man oc thz ena skal oc 25.
 opstanda mz hwarion a domadagh som hans ensamen
 natwra ar Oc for thy wardher adam færdelis op-
 standa / oc færdelis ewa / æn the are ey æn opstanden
 Til annath swarom wi swa at adams sympn tha war
 herra togh riwith aff honum / war alt annar sympn / 30.
 æn then som wi sowom natwrlika Oc fore thy sigher
 scripten mærkelika / at war herra fænde honum innir-

- likan sympn / oc war tha'skyns / at war herra lypte hans hugh oc akt swa hōght ower all likamlik thing til gudhlika thinga vnderstandilse. oc at wita hwath wardha skulle / oc at gudʒ son skulle sōdhas aff hans
5. affkōmd Oc at han kēnde ænga genwærdho i sinom likama / vtan godhan lofta / æn han kēnde nakath til sin likama mædhan han soff Thy at thʒ sama riff / war honom swa giwith / at aff thy skulle sōdhas mankōnith / thy war thʒ honum lostelikith meer æn pin-
10. likt / Thy at hwar natwra ðker sik mʒ natwrlikom lofta Thil thʒ thridhia swariom wi swa som *sanctus augustinus* swarar / hwru war herra gōr the fæm thw- sand mæn wæl mætta aff fæm lewom brōdʒ Thʒ ær at si-
- Sid. 50. ghia / hurw han ðkte swa brōdhit / Thʒ sigher *sanctus*
15. *augustinus*. At swa ðkte war herra thʒ brōdhit / som han ðkte et korn i iordhinne stundom i manga halma oc agx / oc mykith korn i hwario agxeno Nw finnum wi mʒ natwrlikom skælom at korn ðkes tha'ffalund i iordhinne / at solen siwdher waata iordh kring
20. om kornith Oc gōr korneno til maato / oc aff tha'skyns sōdho wæxer kornith oc ðkis mʒ thy / at the waata sōdha som solen siwdher wændis i korns natwro / swa som waar sōdha i waare natura / thy at natwra krapter oc hēte siwdher sōdhona oc silar aff
25. thʒ renasta oc wænder- thʒ til sik / oc kastar wt alt thʒ orena Swa wæxer tha kornith at iordhin om kring wændis i korn mʒ tha'skyna kragt Oc ðktis fæm lewa brōdʒ at nakor annor thing wændos om til brōdʒ i thenna fæm lewom mʒ gudʒ kragt Swa wil-
30. iom wi oc fighia / at thetta riff ðktis mʒ thy til thrætighi aara gambla kono waxt / mʒ thy at gudh siælwer wænde om nakor annor thing / eller skapadhe

til thz rifwith / æfter thy som tilbördhe henna myk-
likhet

Nw ma spöras æn adam gat feet waars herra
guddom / för æn han syndadhe *Sanctus augustinus*
figher / at första mannenom war enkte faat / thz go- 5.
dhan wilia lyste til Nw hawer hwar godher wili oc
got hiærta lofta oc astundan at se gudh siælwan / Tha
synes at ey war thz adam faat Til thaesse spörilse
swarem wi swa / at mantzins hugher han ær natwr-
lika swa wiliogher at wardha sæll / oc nõdhogher 10.
ofæll / at han aldre ma wardha frawænder aff sinne
astundan til sælighheet Nw hwa som seer gudh siæl-
wan / han ær iæmskõt swa sæll at ængin skapadher
ængel / eller man ma ynskia sik sælare / eller hawa
nakra astundan sidhan til nakan annan faghath Thy 15.
at aller fangnadher oc glædhi ær alzænkte wært fram
for the glædhi mæ gudhi ær Oc for thy ær thz omö-
ghelikt at nakar then som seer gudz ænlite maghe si-
dhan nakath annath wilia æn gudhlikt Oc for thy
forma ængin synda sidhan han seer fulkompnelika gudh 20.
siælwan Oc mædhan adam syndadhe sidhan / tha ær
thz vtan iæff / at han hafde ey æn feet gudh siæl-
wan / vtan swa som moyses oc paulus sagho han /
som war annars kyns syyn / æn the hawa som sea
gudh i himerike / oc skal thz annars stadz sighias 25.
hwath them skil æn gudh wil Tho vnderstodh adam
myklo liwfare. gudh siælwan för æn han syndadhe æn
sidhan / Thy at gudh siælwer talædhe hemelika widh
bonum i hans hiærta oc lyyfte hans hugh mæ gudh-
like fannind / swa som han talar mæ godhom ænglom 30.
Thetta likar *sanctus augustinus* likt sanno Swa my-
kith skilde oc / at han vnderstodh liwfare gudh æn

- Sid. 37. wi Swa som bäter kännir iak en smidh/ æn iak feer han i enom speghle/ æn iak feer hans smidhe oc gærning. Oc weet iak ther aff at han hawer thz giort oc ængin annær EHer oc annær sigher mik aff honum
5. hwilkin han ær Swa scrifwar salomon/ At gudh skapadhe mannin rættan/ æn mannin miskapadhe sik. swa at han skal letande fara oc spyriande sik Jæmskõt som förste mannin sa eller vnderstodh. nakath er-atwr tha beddis hans hugher at vnderstanda tha's skapara/ oc hafde enkte hinder/ swa som wi hawom/ thy at hwilkin tima wi seem eller thænkiom om nakar thing/ tha gitom wi næstan swa myklo minna/ thænkt om gudh/ vtan wi idhnom ther til mz myklo ærwodhe. Æn hans hugher war swa rætter op til
15. gudz/ at han vnderstodh allaledh gudh/ genom hwart thz thing som han thænkte/ oc lowadhe iæmskõt sin skapara. Oc fore thy scriwas at war herra skapadhe mannin rættan/ æn nw far han letande oc spyriande at gudhi mz otalikom thingom. Til thz skal a moot
20. war borith/ ær skõt swarath/ at godhwili han ær wæl skipadher. Oc thz war ey wæl skipadher wili/ at wilia hawa siin løn/ för æn the ære forthiænt. Wæl skipadher wili han bidbar siin løn/ til the ære forthiænt/ oc hans herra wil honum løna/ æn han
25. weet herran skalikan. Nw war adams wili aldra bætst skipadher för æn han syndadhe/ oc wiste wæl at gudh lønir wæl allom mannom/ oc for thy hafde han enkte meen aff thy at han sa ey æn gudh siælwæn/ vtan hælder glædhi oc astundan.
30. Nw æn thu spør æn adam hafde alla konster eller ey/ tha skal man gøma at antzwarom. Adam han war förste man/ oc ophoff mankønsens. badhe til na-

twrinna affkõmd/ oc swa til kãnedoom/ thy at the
 ære thy som fadher ær skyllogher barne/ natwra fõ-
 dba/ oc kãnedomber Nw ære wars herra gærninga
 alla fulkompna/ oc hittes i allom hans gærningom at
 fore thz ey ær fulkompnath æff sik siælwom hawer 5.
 nakath annath warith/ som thz giordhe fulkomith/ swa
 som hwar ma finna/ at aldre fõddis ænkte barn/ æn
 ey ware nakar wæxen man fõr som fadher matte wa-
 ra. Oc ængin pæpling nome book æn han hafðhe ey
 nakan mæstara/ Eller oc ængin man nakra gerning 10.
 vtan nakar hafðhe fõrst kært honum thz/ eller vtan
 andbudh Oc for thy skapadhe gudh fõrsta man ful-
 komin tha genaft at alder i them wæxt oc krapt oc
 mæghin som tilhõrdhe thrætighi aara gamblom man-
 ne/ oc barnafadher matte wæl wara oc boskap styra/ 15.
 oc swa witran/ at han matte allom mannom kænna
 badhe rætta tro oc sidhi/ oc swa alla the konster
 som mænneom ære ærlika eller tharflika/ ey at eno
 til likamens thærfwa/ vtan oc til siæla thærfwa Æn
 hwadhan hafðhe han swa mykith wit/ mædhan han 20.
 hafðhe enkte rønt eller stwderath Mæktighare ær
 gudh siælwer æn siælin/ Oc matte gudh myklo ful-
 kompnelikare giwa henne alla konster/ æn hon gate
 nakan tima them fangith mæ studeran oc idhnan/ el-
 ler nakars mantz kãnedoom War herra han ær nyt- 25.
 teliker mæstare/ oc ey hæggumma/ oc for thy wiste
 adam oc kuzne al nyttelik thing/ æn ey wiste han
 eller wyrdhe kuzna allan hæggumma. Oc for thy
 wiste han ey nakars mantz hugh. eller nakar hæggum-
 ma som wardha skulle eller hurw marghe stena a 30.
 strandizne liggia/ eller hwru mærg grand synas i
 foolgislomen

Sid. 59.

- Här näst ma spørrias ä'n nakar matte swika adam eller man eller kono/ ä'n han hafdhe ey syndath Oc ma thz sköt thykkia liikt sanno/ at the matto swikas Thy at apostolus paulus sigher/ at konan war swikin
5. oc ey mannin Annor skäl/ at hon hördhe at ormin taladhe/ Tha war antiggia at hon thænkte at han kunne tala natwrlika/ eller at gudh hafdhe sidhan thz giwith honum/ Oc hwath hon hælder thænkte. Tha foor hon wil Thy at hwarce war sant Ther mȳ
10. synes at hon matte swikas Thridhi skäl/ thz ä'r natwrligt/ at hwart thing synes minna wara/ tha man seer thz fiärren/ ä'n tha thz ä'r näär/ oc the samo natwra hafdhe mantzens ögha fore syndina som epter Tha matte oc han fara wilder om nakars thingx mykilik-
15. het tha swa som nw/ oc mȳ thz sama skäl matte han wardha nakralund swiken. Swa hafdhe mannen so-with/ ä'n han hafdhe ey syndath som wi sowom/ thy at han hafdhe ä'tith som honum war budhit tha hafdhe honum oc drömt/ ä'n dröma ä're ekki all fanne Oc
20. thykker siälinne tha man drömir/ at hon seer the siälff thing som nw ä're fiärren/ vtan therä liknilse röras i mantzens hiärna/ oc far tha siälin wil. Thy at hon thænker wara nakath natwrligt thing/ oc ä'r tho ey annath ä'n thäs liknilse Fä'mpta skäl. hafdhe mannin
25. ey tha hælder witath annars mantz hugh ä'n wi nw witom/ swa matte en man sighia sik annath thænkie oc annath thænkte han/ tha ware then daaradher oc swiken som hördhe Sanctus augustinus sigher a moot mȳ thä'ssom ordhom Tagha widh fals fore sannind/ oc
30. thænkie thz sant som fals ä'r Thz ä'r mantzens synda plagha oc plikt/ oc ey skapath eller först skipath mantzens natwra Til thä'sse spørilse swarom wi swa

At swa som gudh skapadhe männin / swa at enkte
 war ilt i hans wilia / swa skapadhe han oc swa go-
 dhan hans hugh / at han matte ængalund willer fara /
 oc enkte ilt eller nakath wanflikith matte honum til
 koma / swa længe han war lydhogher gudhi. Oc swa 5.
 længe som han styrdhe sinom wilia æpter gudʒ wilia /
 tha styrdhe han swa sino witi / at hwarce hans ðron
 eller ðghon eller nakath likaminz wit matte hans hugh
 dragha til nakra willo Wilin ensamen han war fræls /
 han matte ensamen synda / oc fölghia godho eller illo 10.
 Nw wardhóm wi skalika swara skalom / æn wi kun-
 nom Apostolus paulus figher / At konan war swikin /
 thʒ war thy at hon haffdhe för nakra bældē i hughe-
 nom Thy at *sanctus augustinus* figher / At aldre haf-
 dhe hon troot ormsins ordh / æn hon haffdhe ey för 15.
 hafft wilia til ofkælikt wald Oc skal thʒ swa vnder-
 standas At ormin taladhe til hennæ / oc iætte henne
 gudhlikt wit / æn hon aate Hon trodhe honum ekki /
 utan hafdhe wilia / ey thy siidher at wara swa wiis
 som gudh Oc ther mʒ syndadhe hon först Oc tha hon 20.
 hafdhe syndath mʒ thenna hugh / tha foor hon wil /
 oc trodhe honum Oc swa wardh hon swikin oc ey
 för Til annath ma twem lundom swaras Antiggia
 at hon wiste thaghar först / at diæwlin taladhe i or-
 menom / oc trodhe alʒænkte hans ordhom / för æn 25.
 hon hafdhe framluktan wilia til gudhliks hedhers giri
 som nw war saght Eller oc at hon thænkte mʒ sik /
 först hon hordhe han tala / hwath hæller gudh siæwer
 hafdhe giwith honum maal sidhan han war skapadher /
 eller at diæwlin taladhe i honum Oc ær thʒ ey alt 30.
 et at huxa æn swa ma wara / oc wanta at swa ær
 Thy at förstalund gðra wifē mæn / tha them komber

Sid. 59.

- nakath vndielikt fore/ oc daara hina lund Til thz
 thridhia sighthum wi swa/ at wæl matte bonum thz til
 koma/ at honum tedhis fore ðghom nakath thing an-
 dra lund eller mere æn thz ware/ æn aldre læte han
5. sinea wænto at swa ware/ Vtan vnderstodhe tha mz
 skæl hwi thz syntis minna æn thz ware/ swa som
 wife mæn gōra/ oc mykith fulkompnare æn han Til
 thz fiærdha sighthom wi swa/ at alle ære iæmwife i
 sympne. Oc engin hetir ther daare aff eller swiken/
10. at honum synes andralund nakath thing i sympne/ æn
 thz ær siælfst Til thz sæmpta sighthom wi swa/ at æn
 nakar lughu at honum oc sagdhe annath sik thænkia/
 æn han thænkte/ Tha trodhe han ey andralund æn
 swa/ at thz matte wæl wara fant/ æn ængalund sag-
15. dhe han fulla trygdh at nakars mantz lyghn/ oc ey
 hælder mistrygdh fōr æn gudh siælwer wiiste honum
 hwath sannaft ware

- ¶ Nw wiliom wi spōria/ æn fōrste man eller
 alle epter han hafdho wald haft ower all diwr/ æn
20. ey hafdhe synden menath Oc synis fōrst at the haf-
 dho ey ther ower wald/ som scriwas/ at adam gaff
 allom diwrom nampn *Sanctus augustinus* figher At
 ængla fōrdho all diwrin til hans Een herra ma wæl
 siælfwer biwdha sin wilia ower sin hion/ oc kalla
25. them fore sik/ hwart han wil Annor skæl Een
 herra giter wæl swa spækt sina mæn/ at ængin gōr
 androm skadha/ vtan sææter them wæl æn the ære
 ofaate Nw ære the mang diwr som aldre magha
 wardha saat/ swa som ære wargha oc faar Thridhia
30. skæl figher *sanctus ieronimus*/ at mannin thōrffte ey
 diwr widh/ fōr æn han syndadhe til nakra gærning

Nw

Nw wille han oc enkte owerwättis hawa för/ oc
 enkte skulle oc gudh owerwättis giwa Fiærdha skal
 Hwa som androm skal thia'na. han skal vnderstanda
 hans budh/ diwr kuzno engte mantzens budh vnder-
 standa Scriptin ær rikare æn skalin Hon sigher at 5.
 war herra skapadhe/ at mannin skulle wara som höff-
 dhinge oc herra fore allom fiskom/ diwrom oc fugh-
 lom Til thæsse spörilse swarom wi swa At swa længe
 mannen hadhe sölght gudz wilia/ swa længe hadhe
 oc alt thz liwandis ær/ oc skipath war/ warith ly- 10.
 dhoght hans wilia Oc ær thz natwrlig lagh at alt
 thz som hawer minne dygdh thia'nar them som hawer
 mere dygdh/ oc ærlikare ær Thz maghom wi se op-
 pinbarlika æn wi ræknom the thing mz os ære Jor-
 dhin som nidherst ær/ oc aldra mintzst wærdh/ hon 15.
 thia'nar græse oc træem/ som hawa mintzst liiff/ thy
 at iordhen ær alzskona rota mater oc södha som fni-
 man war saght Sidhan framdelis thia'nar iordhin man-
 nenom oc græs oc træ, oc alzskona frwkt Oc fore thy
 hörir rättelika til. mædhan mannin ær ærlikare æn na- 20.
 kath annatb/ at honum thia'ne badhe iordhin oc græ-
 sith oc all diwr Them hörir oc til at radha som bæ-
 ter weet Nw ær mannin skalwiis enfamen æff allom
 diwrom/ oc for thy bör honum rætter til at wara
 herra ower all diwr/ oc ther til war han skapadher/ 25.
 oc alt war bonum lydhoght/ til han syndadhe/ oc
 hadhe ewerdhelika lydhoght warith/ æn han hadhe
 warith lydhogher sinom herra Nw hawer han fangith
 siin syndagiæld. at sidhan han war olydhogher sinom
 herra/ tha wordho the honum olydhogh som honum 30.
 skallo thia'na/ Oc ær gudh nadhoghare/ æn han war

Sid. 60.

- skyldogher/ oc hawer æn giwith sinom diwrom the
 rætzl vnder mannin/ at the thia'na honum til liiffs
 hialp oc lifa Nw wardhom wi skælom swara/ til
 thz sörsta swa/ at ængelen ær höghre herra ower
5. diwr æn mannen/ oc fore thy ære the æn lydhoghare
 ænglomen æn mannenom Swa som bönder ære ly-
 dhoghe enom foghota/ oc tho ma en marfkalk eller
 drotzati waldogher mera at biwdha ower them Oc
 maghom wi swa sghia mz sancto paulo at ænglane
10. thia'na mannenom/ oc for thy wiifto the diwrom
 hwilka lydhno the skullo halda mannenom Swa som
 en foghote styrer bönder vnder konungx lydhno/ oc
 hans bætzsta manna Æn hwru ma thz wara/ at ængla
 thia'na mannenom/ ther wardher sghias tha wi ko-
15. mom til sancti pauli ordh/ eller æn sör æn gudh
 wil Til annor skæl sagdho some/ at all diwr waro
 spak/ sör æn mannen syndadhe Æn them mæstarom
 som mik thykker at skælika sghia/ synis thz omö-
 ghelikt Thy at thera natwra ær ey omskipt for mant-
20. zens synd/ Oc ær thz natwrligt somom diwrom at li-
 wa widh andra diwra huld/ swa som leonum oc fal-
 kom som ey æta græs eller nakra frwkt/ oc tho ma
 engin sghia/ at the waro ey vnder mantzens herra-
 doom fore hans skuld/ thy at gudh siælwær ær oc ey
25. thy siidher thera herra som them skapadhe/ at swa
 skulle thera natwra wara Swa som mannin ær oc
 ey thy siidher falkans herra/ at han giwer honum sit
 höns til södho Til thridhia skæl swarom wi swa/ at
- sid. 61. mannin thörffte ey diwra thia'nist/ til nakra likama
30. thærfwa/ ey til klædha/ thy at the wifto ænga blygdh/
 sör æn synden war gör/ swa som thz barn ther aldre
 giordhe synd/ thy at enkte ær thz ther mannin thörff

blyghias / for vtan syndina / æn han ær skæliker / ey oc til
 fôdho / thy at liifs træ war them fore fræmpsta fôdho /
 oc andra træ frwkt i paradiis / oc ey til færdha el-
 ler fôreleek for hans mægbin Tho thôrffte han alz-
 skona diwra widh / at prôwa sit natwrlika wit m; / 5.
 oc skodha thera natwr / oc vnderstanda thera skapara
 genom hwart thera / swa som genom speghel Oc tek-
 nadhis thz m; thy / at war herra læt all diwr koma
 for adam oc at adam gaff them natwrligt nampn Oc
 prôwas her m; oppenbarlika / at adam kunne alla na- 10.
 twra list / oc wiste alla diwra natwr Til fiærdha
 skæl sighiom wi swa at ofkælik diwr hawa nakath
 lottakilse aff witi Oc styrer them thera natwra / swa
 som wi seem / at manga tranor flygha æpter enne /
 oc mang bi hawa en konung eller wiifa / oc fôlghia 15.
 æ honam Oc samu lund hafdho all diwr fôlght mant-
 zims wilia / æn han hafdhe ey syndath

Nw ma spôrias / æn thz ær sant som scriwas / at
 gudh giordhe männin forman fore all creatwr Oc sy-
 nes fôrft / at thz ma ey sant wara / thy at ængelin 20.
 ær bedherwærdhoghare æn mannen Oc tho sigher san-
 ctus augustinus / at likamlik thing ære ey lydhogh
 ængla budhi / tha ære the myklo siidher lydhogh man-
 nenom Annor skæl / hwa som ær herra ower nakath
 thing / han ma thz omskipta i annor skipilse Nw ma 25.
 ængin omskipta the skipilse / som nw ær m; himbla
 gang / som sanctus augustinus scriffwar til policar-
 pum / tha war ekki mannin herra ower all creatwr
 Scrifftin sigher tho sannast oc skælikast Thy at männin
 ær saman fatter m; allom natwrom / han hawer skæl 30.
 m; ænglom / hôrfl oc syyn oc all fæm wit m; diw-
 rom / han hawer wæxt m; træem oc græfe / oc lika-

- men hawa the m₃ oliwande thingom/ oc fore thy kallas han mindre wärld/ Thy at m₃ hans natwro hittas alla wärldinna naturwr/ Oc swa som han hawer alla i sik siälwom/ sik til gaghn oc nytto/ swa ska-
5. padhe oc gudh siälwer at wärlden skulle *bonum* thia-
na/ tha^{ssa} lund/ ey swa at han matte biwdha ower
them/ oc at the rördho sik *ap^{ter}* hans budhi/ stenen
op oc elden nidber/ vtan hwart thing rördhe sik *ap^{ter}*
natwrlike skipilse/ oc tho mannenom til gaghn oc
10. nytto/ oc vtan alt hinder hafdhe han hialp aff them/
Sid. 82. ower diwr oc fughla oc fiska hafdhe han *sardelis* ski-
pilse som för war saght Oc ther m₃ *är* swarath til
skælin som mik thykker

- Nw ma män spöria/ *än* alle män hafdhe *iäm-*
15. nir wordhit södde at mykilikhet oc starklek. oc wit
eller *rätwifo* Oc ma tha först synas at swa *mönde*
wara Thy at *sanctus gregorius* figher/ Hwar som wi
syndom/ ey *ärom* wi ther *iämpaer* Annor skäl/
hwar som *än*gin forfmar annan m₃ *öbälde*/ ther *är*
20. *iämpnadher* manna mällan För *än* mannen *syndadhe*/
tha war engin *bälde*/ vtan hwar *iämka^{är}* at androm
som sik siälwom Thridhi skäl Män *äre* nw *misiämpne*
fore thy/ at antiggia for the skuld/ at gudh giwer
enom meer nadher *än* androm/ fore therä forskyllan
25. Eller for thy at natwren *är* *bäter* skipath i enom *än*
i androm tha han föddes/ Oc fore thy födhas some
wæl hele/ oc some blinde/ eller nakna lund kranke
För *än* förste mannen *syndadhe*/ tha hafdhe *än*gin
bätra eller wärre skyldath aff gudhi *än* annar/ oc
30. hwars mant₃ natwra hafdhe tha warith wæl skipath
Ther a mot figher *sanctus paulus* At alt th₃ aff gu-
dhi *är* th₃ *är* wæl skipath Nw hwar som flere thing

ære skipath/ ther ær för et æn annath/ oc hawer
 hwart sin stadh oc rwm Til thæsse spörlise swarom
 wi swa/ at annath ær omöghelikt/ æn at tha hafdho
 oc mæn wordhith misiaempne/ thy at tha hafdho himil-
 tungel then sama krapt som the nw hawa Oc for thy 5.
 matte tha et barn södhas vnder them siærno gang/ oc
 annath vnder androm/ som the matto sa aff misiaempna
 skipilse/ Tho oc swa at ængom wordhe nakath affaat/
 th; hans natwra hördhe til/ vtan somè matto hawa
 warith bäter skipadhe æn almænneliken mant; natwra 10.
 tilhörer Swa oc om andelik thing/ tha hafdhe hwar
 haßt fulkompna rætwise oc konst som mant;ins natwra
 tilhörir Tho matte en man fræmmermeer giwa sik
 allæ til godhgerninga meer æn annar/ eller at sko-
 dha natwrlik thing/ oc sin skapara i thera speghel 15.
 Oc for thæsse skæl matto some mæn tha wardha dægh-
 likare oc starkare oc witrare oc gudhlikare æn some/ Oc
 tho alle fuldæghlike/ oc fulstarke/ fulwitre oc fulgodhe
 Til första skæl swaras/ at *sanctus gregorius* talar om then
 misiaempnath/ som rætwise mæn hawa oc syndogher 20.
 mæn/ ther m; At syndoghe mæn skuldo bæra plikt
 fore sina laste/ oc ey rætwise Til ænnor skæl swa-
 ras/ at æn tho at ængen hafdhe om then tima hal-
 dith sik siælwer m; hoghmodhe/ tha hafdho oc tha an-
 dre mæn widher kært; at han war bäter fallen til 25.
 forman æn the siælwe/ swa som æn göra godhe mæn
 Til thridhia skæl swaras At æn tho/ at ængen misiaemp-
 nadher ware a gud; weyna/ ther m; at han soma
 högdhe/ some nidhradhe m; nakre plikt/ eller pla-
 ghom vnder andra/ tha hafdhe han ey thy siidher/ 30.
 soma giort höghre/ oc ærligare æn soma/ oc tho
 alla ærlika hwar æpter sino skipilse swa som nw war

Sid. 69.

- saght At æn en man hafde warith herra then tima
ower annan Thz prôwas oc ther mz/ at ey war mant-
zins natwra wærdhoghare fôr æn han syndadhe æn æn-
gelsens natwra ær Nw ær swa mz godhom ænglom/
5. at en ær biwdhande ower annan/ Oc en ængla koor
hawer herradooms nampn ower andra Oc fore thy
ware thz ængin wanhedher mannenom/ vtan hælder
hedhers ðdhmiwkt/ oc dygdh/ at hwar wille gerna
thiæna fræmbra manne æn han ware siælfwer Oc ær
10. thz mærkande som fôr war saght At twænne hittas
herradome oc twæskyns thiænist En herradom som
kwfska andra men vnder sik til sit gaghn/ oc thera
thunga oc ær pinlik thiænist vnder slikom herra som
heter thrældomber Thy at swa som wiise mæn si-
15. ghia/ at han ær thræll som alt gôr fore annars skuld
oc enkte fore siælfisins Annar herradomber ær som
styrer flere mæn til gaghn oc almænnis thôrffte/ oc
thiæna vnder thæskyns herradom ær saghert frælse oc
hedherlikt Thy at swa som wiise mæn sighia Then
20. ær fræls som alt gôr fore sina skuld oc for sit gaghn
Fôrsta thiænist eller herradom hafdho ængalund wa-
rith/ fôr æn mannin syndadhe. Thy at them fôlgber
nôdh oc wfæld Annar herradom oc thiænist/ hafde
wæl warith fôrft/ thy at mannin ær natwrlika sam-
25. waro gærn ower all diwr Oc hwilkin tima marghe
mæn skulo saman wara/ tha skulo the alle wara ene/
antiggia et rike/ eller en stadh eller en boskap Nw
ær thz natwrligt at marghe huxa oc ætla mang thing/
oc hwar sit Oc for thy hører til i hwariom sampna-
30. dhe/ at alle mæn hêrdho vnder eens mantz akt oc
hugh til thera gaghn oc framhwæxan/ eller matto the
aldre wæl ower eno wardha i et rike eller stadh el-

ler boskap Thz hörer oc for thy / at a'n en man ha-
 wer mera nadher aff gudhi a'n annar / tha ar dygdh
 at lata flere ma'n wardha niwtande m3 sik / oc styra
 alla the han forma til goot3 Swa som *sanctus petrus*
scriwar / At hwar skal thia'na androm m3 them na- 5.
 dhom som han hawer aff gudhi Oc *sanctus augustinus*
de ciuitate dei libro xix^o figher At retwise herra
 the owerbiwdha ey for giri / vtan for thia'nist skuld /
 til got radh oc natwrluk skipilse *scriwar* thz i hwars
 mant3 hia'rtu 10.

Nw ar a'n a'pter at spöria. A'n mannen skulle
 thola dödh / a'n han hadhe ey syndath. eller skulle
 han wara ewinnelik Oc synis först at han war oc
 för dödheliker som sidhan Eller spør iak swa Hwath Sid. 04.
 war han hælder ewinnelik aff sinne natwro / eller aff 15.
 gud3 nadhom / War han ewinnelik aff gud3 nadhom
 för / tha ware han oc swa sidhan han fik ater gud3
 nadher / m3 *scriptamaalom* Thy at adam giordhe sina
script oc fik ater gud3 nadher som *scriwas* i wisa
 mant3 bokinne At gudh ledde han wt aff hans synd 20.
 At mannin wardh dödheliker fore syndinna skuld Thz
 pröwas m3 *sancti pauli* ordhom til romara Han *scri-*
war til them At dödhin gik in m3 syndinne Til thæsse
 spørilse swarom wi swa At nakath thing ma wara
 ewinnelik / antiggia for thy at thz ar likamalöft / 25.
 swa som are angla oc sia'la Eller for thy at thz ar
 likamlikt aff ewinneliko a'mpne / swa at thz ma ey
 wara vnder andre natwro Oc swa are himpna ewer-
 dhelike Thy at thera a'mpne ma ey wara stundom vn-
 der enne natwro / oc stundom vnder andre / swa som 30.
 fyra elementa magho wara / oc wardher hwart aff an-
 dro Oc, thæsse twæskyns thing are natwrluka ewin-

- nelik An ey war mannin thaßsum lundom ewinnelikin/ thy at han hawer likama aff fyrom elementis som för war saght Andra lund ma nakath thing wardha ewinnelikt/ ey aff sinne natwra krapht/ vtan aff
5. nakre andre kraptohare dygdh swa som wi wardhom m3 gud3 nadhom epter domadagh aff siälanna krapht/ ther hon far aff gudhi Swa som *sanctus augustinus* scrifwar til *dyschorum* At swa wäldogha natwram giordhe gudh siälinne/ at aff henna salikheet siödher
10. ater i likamin fulkomin helßa/ th3 ær ewinnelikt mæghin Epter thenne mato war oc mannin ewinnelik för æn han syndadhe/ thy at swa længe siälin war lydbogh gudhi/ tha haßdhe han giwith henne then krapht at hon matte saman halda sin likama m3 ewin-
15. nelikt liiff Swa sigher *sanctus augustinus* i the spörrilße book nyo oc gambla testament Gudh giordhe swa mannin/ at han haßdhe ewinnelikt mæghin oc odödbelikt/ swa længe han syndadhe ey/ oc at han skulle hawa siälwer wald sins lifs eller dödz Oc war th3
20. skælikt/ at mantzens siäl skulle hawa tholik krapht/ at hon matte saman halda ewinnelika sin likama/ mædhan han ær natwrika swa ærliker/ ower alla likama Til genbyrdha skæl swarom wi swa/ at han war ewinnelik/ ey aff natwra/ vtan aff gud3 nadhom/ oc
25. the nadher han fik m3 *scriptamaalom*/ the skyldadho syndanna afflat/ oc enkte meer Oc ængin æn i dagh skyldadhe fik m3 nakrom *scriptamaala* nadhom ewinnelikt himerikis liiff æn ey ware *ihesu christi* dödh oc blodh som all *kirkionna sacramenta* hawa
30. dygdh aff oc krapht

Sid. 05.

Nw ma thu æn spöria Matte han kænna nakra genwærdho a sin likama aff swærdh eller eld Oc sy-

nis thaghar först at han matte thola oc sa tha'skyns
 genwærdho / m̄ tha'sse skial / swa som et riff matte
 skilias widh hans likama swa matte oc th̄ annath
 Nw war et riff widh honum skilt som konan wardh
 aff / tha matte oc swa hwart aff andro Ther a moot 5.
 ær th̄ / at tha ware han ey ewerdbeliker / som nw
 war saght / Thy at han matte wardha dræpin m̄
 swærdh / eller brand / eller m̄ androm tha'skyns thin-
 gom Til tha'sse spørilse swarom wi swa / at gudh
 siælwer ær swa godher / at swa længe mannin gômde 10.
 hans budhordh / tha hæfde gudh gômt han fore alle
 genwærdho Til genbyrdha skæl swarom wi swa / at
 th̄ riwet hêrdhe ekki adame til / vtan fore thy at
 han skulle wara forfadher oc ophoff alt̄ mankyfens /
 oc for thy skildes th̄ with han / ey m̄ wærk vtan 15.
 hælder m̄ lofta

Nw ma thu spørila / æn mannen thôrft mat with
 för æn han syndadhe Oc synis thaghar först / at han
 thôrft ey / thy at mater ær mant̄ hiælp gen dôdhe-
 nom / æn mannin war tha odôdheliker / oc thorft ey 20.
 rædhas dôdh Annor skæl / Aff thy man æter fôlghia
 mannenom oreen thing / som ey ware honum qwa'me-
 lik mædhan han war i swa mykle ærø A moot thetta
 sigher scripten At war herra bôdh adam oc ewo at
 æta aff al̄skona frwkt i paradiis Til tha'sse spørilse 25.
 swarom wi swa. at mant̄zins siæl hon ær badhe et an-
 delikt thing / oc creatura / oc hon ær likamens liff
 Oc for thy hawer hwart thera nakath aff andro Henne
 hêrir til for likamens skuld at fôdha han m̄ them na-
 twrlikom krapt / som annor likamlik diwr fôdhas widh / 30.
 oc for thy thôrff hon fôdho / ey for sina skuld / vtan
 for likamens / at wænda fôdbona til likamens natwro

- oc blodh Oc thaſſa nõdh hawer ſiæl̄in natwrl̄ika for likamenom til domadagh / aff thy at hon ær likamens liiff / oc ſiæl̄ æn ſidhan / for thy at hon ær andelikt creatwr / tha wardher likamin ſwa andelikin m̄z benne
5. at han thõrff ey hæl̄der fõdho æn hon / thy at ſwa ſom ſiæl̄in fõlgher likamins thaſſa hems liwe Swa fõlgher oc likamin ſiæl̄inna æro oc hedher i andre wærl̄d Til fõrſta genbyrdha ſkæl̄ ſwarom wi ſwa / at ſiæl̄in hafde ſwa længe gudhlikan krap̄t / at halda ſaman
10. likamen oc hans helſo ſom hon war lydhogh gud̄z budhordhom Nw war th̄z wars herra budhordh / at mannin ſkulle æta aff al̄ſkona paradiis frwkt / vtan et træ Oc for thy æn han hafde ey ætith aff al̄ſkona frwkt ſom honum war budhit at æta / tha ware han
15. olydhogher / oc hafde ſiæl̄in miſt for olydhno ſkuld gudhlikan krap̄t at gõma mant̄zens liiff odõdhelikt / ſwa ſom hon miſte ſidhan / for thy at mannen aat the frwkt ther honum war forbudhen Til annor ſwara ſome ſwa / At mannin hafde tha ekki takith meer
- Sid. 66. 20. aff mate æn ſwa ſom ſiæl̄inna krap̄te matte om wænda til mant̄zens natwro Thetta thykker ey androm wara full ſkæl̄ / thy at natwren war tha iæmpn reengiær̄n ſom nw / oc æter man aldre ſwa litith / eller ſwa renan mat / at natwren renſar th̄z ey annan tiidh / oc
25. tagher til ſik th̄z renæſta / oc kaſter fra ſik all th̄z oreent ær / Oc ær ænkte th̄z oqwæmelikt ſom natwrl̄ikt ær
- Nw hõrir til at ſpõria / æn liifs træ i paradiis oc tha's frwkt giordhe mannin odõdhlikin Oc ſynis
30. at th̄z matte ther ænkte tilhiæl̄pa / thy at enkte thing ma ower ſik ſiæl̄ff̄t Nw matte th̄z ſama træ rotna / eller waare th̄z ey mant̄zens fõdha / tha matte th̄z ey

giwa mantzēns likama at han matte wara ewinnelika
 orotin Annor skäl / thz som wardha ma m̄ grāfa
 krapt oc nakra frwkt ther ar naturlik makt i / matte
 tha mantzēns likame wara ewinneliker aff nakre frwkt /
 tha ware han natwrlika odōdheliker Scripten figher 5.
 a' mot / at war herra sagdhe tha han satte gōmo fore
 paradiis sidhan adam war wtæltter fore syndina / at
 han take ey aff lijffs trā oc liwer ewinnelika *San-*
ctus augustinus figher i spōrilse bokinne aff gambla oc
 nyo testament At lijffs trā sōdha formente likamenom 10.
 at rotna Oc an æpter syndina / tha matte han lānge
 hilbrighdho liwa an honom ware lowath at æta aff
 thas frwkt Til spōrilfen swarom wi swa / at the tingh
 ære til som hindra mantzēns lijff oc helso / Fōrsto mantz
 helso ma hindra i mantz natwro siælwe vtan siwkdom 15.
 Thz ar at natwrliker hite nōter blodhit oc liwith /
 oc for thy thōrff natwren hialp at hon nōtis ey op
 aff thas kyngs hita / oc ar giwen natwrinne til thassa
 hialp / mater oc drykker / ther til at likamens hite /
 nōte hælder mat oc dryk an siælswa natwrinna / oc 20.
 til hialp / at thas kyngs hite skulle ey opnōta mantzēns
 natwro oc thōrka han til dōdh Tha war giwen fōrsta
 manne natwrlik sōdha aff alzskōns frwkt som wæxte i
 paradiis / swa hialpom wi waro liwe m̄ waare hwars
 dagx sōdho Annath hindher oc wægher til dōdh / 25.
 komber mænne nom aff thy / at æ som natwrliker hite
 nōter sōdhona / tha mintzkas mantz dygdh Swa som
 watnblandath wiin Fōrsta ther man blandar watn
 widh wiin / tha drikker winith watnith fōrst swa ful-
 kompnelika til sik at thz ar iæmpnstarkt som thz 30.
 war fōr oc wæxer mera i karino Sidhan an thz
 wardher mera blandath / tha mintzkas thas dygdh oc

- smaker Oc ma wardha swa mykith blandath om siidher at thz omwändis aff wiins natwro oc tappar alla fina natwro oc krapt Swa oc tha mænniskian ær vng oc særsk / tha ær natwran swa heet / at hon nõter
5. swa mykin mat / at han fullar thz blodh som hiten nõter i liweno Oc æn swa myken owerwætis at likamen wæxer æpter sinna natwra myklikheet Oc æn sidhan [aflar] aff sik om siidher sinna natwra lika Sidhan flykkes thenne hite swa myklo meer at han
- Sid. 67.
10. wardher mera mōdder m̄z owerkomande sōdho oc dryk oc mintzskas om siidher swa mykith / at han orkar ey nõta wæl sin natwrliken mat oc dryk / oc thynger sidhan mater oc drykker hælder natwra / æn han hiælper henne / Oc ther aff komber mannenom alder oc
15. siwkdomber / oc faar natwran om sidher swa mykith off æflis las ower sik aff owerwætis mat oc dryk at natwrlik hite som matin skulle siwdha / han floknar m̄z allo / oc tha dōðr mænniskian Oc a moot thæssomene hæfdhe gudh giwith mannenom hiælp m̄z eno
20. særdelis træ som han kalladhe for thy liifs træ / at thz matte m̄z sinom natwrlikom krapt styrkia natwrinna hita langan tima / tho ey ewerdhelika / Vtan swa som margher man liwer længer m̄z lækedoms krapt / æn han hæfdhe elles Oc æn swa myklo længer
25. æn for nakan lækedom / at thæs træfins dygdh war mere oc kragtoghare æn nakor lækedomber hittes nw i alle wærlinne Oc war thz litith vnder / mædhan alexander konung scriwar til aristotilem / at some preste i india lande som thiæna fool oc maana liwa
30. mang æwe aff enne fruktz dygdh Tho ær thz omōghelikt som nw war saght at nakar frwkt æller lækedomber hiōlde mannenom ewinnelikt liiff vtan langan

alder styrktis hans liiff aff ihenna frvkt/ & til then
tima gudh gawe hozum himerikis faghath/ oc för-
dhe ban aff iordhrikis paradiis til himerikis paradiis/
aff fällo liwe/ til fälare liiff oc fadh/ Oc ther m3
äre löft genbyrdha fka'l.

5.

Nw är apter at spörja/ än mankönith skulle
ökias m3 thy at et folk föddes aff andro/ än mannin
hafdhe ey syndath. Oc ma th3 förft synas/ at änkte
folk föddis tha aff andro. All the creatur som äre
ewinnelik/ thorfwo ey födhas et aff andro/ thy at

10.

thera natwra är ewinnelika gömd i enom. Oc ängin
äre fka'l hwi et födhes aff andro/ vtan for thy/ at
natwren fordärwas innan eno m3 allo/ thy fkipadhe
gudh at et maghe födhas aff andro. Nw war mannin
odödheliker för än han syndadhe tha ma synas at ey

15.

törfte hans natura ökias. Annor fka'l Swa myklo
flere herrane wardha/ fwa myklo fmafkiptare war-
dher got3ith/ oc ware th3 ey qwa'melikt/ at ey
skulle hwar hawa wald ower th3 ban wille. för än
han syndadhe. Thy at yfodorus figher/ at all thing

20.

äre almännelik m3 natwrlikom rät. Scriptin figher a
mot i genesi Wäxen oc ökins oc fyllen iordhrike. Til
spörilfin fwarom wi. For vtan iäff hafdhe mankönith
ökt/ oc öglath hwart aff andro/ än tho at aldre

25. Sid. 68.

ware synden giordh/ eller ware synden mykith tharf-
lik som fwa mykith got skulle aff koma/ mange häl-
ghe män oc qwinnor oc godha gerninga. Oc äre th3
fka'l til. All the thing som äre äwinnelik them aktar
natwren oc ey annar tha et födhes aff andro/ Thy at

30.

fwa som nw war faght/ for thy ökis enne natwra oc
födhis at hoz maghe gömas ewinnelik i flerom/ mä-
dhan hon ma ey wara ewinnelik i eno. Oc är alla-

- ledhis natwrinna akt oc aktan / til ewinnelik thing
 Nw ær hwars mantz siæl ewinnelik / som skapas fra
 adam oc til domadagh. Oc for thy hõrdhe thz natwrl
 lika til at mæn skulo fõdhas hwar aff androm Thy
5. at siælinne hõrdhe natwrl
 lika til at wara mz likame-
 nom Oc mz thy ær swaræt til fõrsta skæl Til an-
 nath skæl swaras swa / at mantzins wili war swa wæl
 skipadher / fõr æn han syndadhe at ængen wille meer
 æn han thõrffte / oc hwar vnte androm iæmwæl hans
10. thærffwer som sik siælwom sina thærffwer Oc for thy
 matto the faate boa oc liwa saman aff ofskipto eller
 skipto

- Nw wil thu wanlika spõria / hwru mankõnith
 skulle tha õkias hwath hælder mz samblande mantz oc
15. kono som nw eller andra lund Oc ma thz synas fõrst
 At thærskyns sambland hafde aldre warith / æn ey
 waare synden Johannes damascenus sigher At man-
 nin war swa i paradiis som en ængel / Ångla ære
 vtan alt sambland / tha war oc swa mannen / fõr æn
20. han syndadhe Annor skæl i thy samblande likas man-
 nin widh ofkælik diwr / swa som ære hors oc nõt
 Thy at mannin hawer ængin skæl i the stundinne Oc
 war ey thz qwæmelikt mannenom som tha war ærliker
 oc skæliker Thridhi skæl. Fõr æn synden war giordh /
25. tha war natwren all ofspia'llath Ån mz thærskyns sam-
 blande / spia'llas natwren oc tappar sin mõdom / Oc
 fõr thy ær thz ey liikt fanno at thærskyns sambland
 skulle wara æn ey hafde synden warith Scripten si-
 gher a mot At konan war skapath mannenom til hiælp /
30. oc ey til andra hiælp / som fõr war saght æn at õkia
 mankõnith / For thy at til alla andra gærning hiælper
 bæter man mænne æn kona Til thærffe spõrilse sagdho

some gamble mæstara at for thy at mantzins skipilse
 war swa reen oc ærligh/ fôr æn han syndadhe/ tha
 fômpe honum ey swa fwl oc oreen gærning Oc fore
 thy sagdhe gregorius nicenus i the book han giordhe
 aff mantzins skipilse i paradiis/ at samulund hafde 5.
 mankônith wordhit ôkt som ængla vtan likamius sam-
 bland Oc for thy at nakar matte sighia mot honum/
 hwi hafde han tha likama swa skapadhan til the gær-
 ning som nw hawa mæn Tha sagdhe han fræmmer meer
 at gudh wiste wæl/ at mannin skulle synda/ oc for 10.
 thy skapadhe han thæskyns lime som sidhan skulle
 thiæna til natwro sambland Thetta thykker flæstom
 badhe hælgom mæstarom/ swa som sancto augustino/
 oc swa androm ofkælika saght Thy at gudh sagdhe
 til them/ fôr æn the syndadho/ Wæxen oc ôkens oc 15.
 fyllen iordbrike/ An ængla skapadhe haz swa alla
 sænder/ at ængin ôktis aff androm/ oc for thy/ ma
 thz ey liikt wara som han sipher liikt ¶ Wi wiliom
 tha skilia at natwrluk bland/ oc ofkælika dyura giri
 Oc sighia at the hafdho tha samulund saman komith 20.
 som nw. Oc tho vtan alla fwla giri Thy at aller li-
 kamin oc likamins loste/ styrthes m3 fulkompnom
 skælom/ Oc ære thæsse ordh sancti augustini fiortanda
 bokinne de ciuitate dei Ware thz fiærren aff warom
 hugh at wi wæntom ænkte barn magha fôdhas vtan 25.
 lostans sæt Swa styrthes tha the lime som andre æp-
 ter mantzins wilia vtan kôtzfins orena brwna/ oc war
 swa m3 hiærtans ro oc likamens Til fôrsta skæl swa-
 ras/ at ofkælik diwr hawa ænga dyghdh/ at styra fin
 losta oc maata haz m3 skæl An mantzens skæl oc 30.
 wili. fôr æn han syndadhe/ war wældogher styreman
 likamins oc lostans Oc sighia the wisafsto swa At

Sid. 69.

- iæmpmykin lofta hafðhe mænnin tha hafl i there fam-
komo fom nw Oc æn swa myklo mere. at hans na-
twra war tha bäter skipath/ oc helfamare/ Oc kæn-
nir hwar natwra swa myklo mere lofta/ aff nakro
5. lofteliko thinge/ at hon ær belare/ vtan theane lofte
hafðhe warith vtan alla fwla giri/ oc aftundan Oc
æakte lyfte likamen/ för æn skælin diktadho/ oc wi-
fadho honum th; Ån fidhan hafðhe han mere lofta
ænw/ oc tho swa/ at then lofte hindradhe enkte
10. mantzins hugh/ at hugxa oc vnderftanda/ hwath han
wille Oc maghom wi finna ther exemplum til ¶ Twe
mæn æta badhe loftelikan mat/ annar girugher oc
annar fõghoman oc donde En donde man oc fõgho-
man/ han kænner iæmpmykin lofta/ oc iæmpgodhan
15. smak a finom mat/ fom annar Oc tho styrer han
swa fin lofta m; dygdh. at han kænner ænga giri til
fõdho Til annath skæl swarar *sanctus augustinus* i
fiortanda bokinne de ciuitate dei Swa matte tha kar-
mantz natwra fædhe koma igenom helan finna huf-
20. frwo lim fom nw komber wt natwrligt manadhæloðh
Sid. 70. aff hele iomfrwghe liwe Hurw th; wara matte ther dis-
putere nakar annar om hwa fom wil Vtan th; thyk-
kes at *sanctus augustinus* wil for eens/ at ewa hafðhe
iomfrw warith/ æn tho at hon hafðhe faman komith
25. m; adam/ för æn the syndadhe Thy at han figher æn
för famastadh i there skipilse Vtan alt spia'll hafðhe
hufbonden blandath fik vnder sianna hufsrwo skõte
- Nw ær æn æpter at spõria/ om the barn fom
tha hafðho warith fõd/ hwath hælder the hafðho hafl
30. fulkomen krapt oc mæghiz at styra fik eller ey Oc
ma th; synas/ at the hafðho Thy at *sanctus augustinus*
figher

figher i the book som han giordhe aff barna döpsilse/
 At then krankleek som barn hawa vtan a likamen.
 han hörir til skælinna krankleek Nw för æn mannen
 syndadhe/ tha hafdhe skælin oc hughin ængin krank-
 leek/ tha hördhe oc ey barnom at hawa krankan lika- 5.
 ma oc oföran Annor skæl Mannin ær ærligare æn an-
 nor diwr Annor diwr ære söör at ganga/ tha the ære
 nyföd Tha skulle oc swa oc æn myklo hælder man-
 nen æn thz ware ey syndagia'ld Thridhi skæl Thz
 ær mykin pina at magha ey fa thz man lyster til Nw 10.
 æn barn waaro ey hælder för söör æn nw/ tha war
 pinlikt at mista marght thz the sagho loftelikt. oc gato
 ey fangith Fiærdha skæl barndomen oc aldren the
 ære liik om krankleek Nw æn mannen hafdhe ey syndath/
 tha wardhe han aldre kranker aff alder Tha hördhe ho- 15.
 num ey hælder til at wara kranker i barndom Til tha'ssa
 spörlse swarom wi swa Thz som ær ower natwrinna
 ther witom wi ænkte meer aff. æn swa som waar tro
 wisar os/ Oc alt thz wi trom thz hawom wi aff hæl-
 gha manna bokom mz tha's hælgha anda dikt Oc for 20.
 thy hwar som wi hittom ey os wisath mz the hælghæ
 script oc hælgha manna kænndoom. oc wiisa manna
 saghu/ tha wardhom wi sölghia natwrluk skæ' Oc
 æn wi skulom sölghia natwrluk skæ'/ tha ær thz omö-
 ghelikt at mankönth söddis mz fullo ma'ghne oc sö- 25.
 rom likama Thy at swa som för war saght Mannin
 hawer natwrluka ma'stan hiærna epter fins likama
 miwkleek/ oc ær hiærnen natwrluka waater Oc fore
 hans wæto skuld/ ær han natwrluka siælwer aller blö-
 ter sörst i hoffdhino/ oc ær ey söör at styra likamen 30.
 Thz iæwar ængin cristen man at gudh matte wæl skapa

- swa m̄z sinom gudhlikom krafft / at nyslöd barn singo izm-
sköt m̄ghin at styra sik Nw ̄r thz fant ther scrip-
ten sigher / At gudh skapadhe mannin r̄ttan Oc
swa som *sanctus augustinus* sigher Thenne r̄ttleker ̄r
5. then / at likamin lydher siälizne Oc for thy swa
som ̄ngin war then loste som ey lydher wiljanom /
- Sid. 71. swa matte oc ̄ngin hans lim wara olydhogher hans
wilia Nw war mantzins wili w̄l skipadher / Oc w̄l
skipadher wili wil ̄nga ḡrning eller s̄slo / vtan tha
10. honum hörir w̄l til Nw hörir ey hwariom aldre the
sama s̄slo til / vtan annor s̄slo hörir til barne / oc
annor w̄xnom mannom Oc for thy thykker swa
them wisast / at barna lime hafdho ey haft m̄ghin
at ganga eller ̄rwodha / vtan til alla the s̄slo som
15. barnom tilhörir / tha waro the s̄lsör / swa som ̄r at
dia vtan graat oc oro Til thz s̄rsta sk̄l swaras At
sanctus augustinus talar aff them krankleek / swa som
nw hawa barn / swa som ̄r grater oc oro / oc siwk-
domber / oc at the ̄re h̄lder s̄ör at graata hung-
rugh ̄n dya swa som han sigher s̄r Til annath sk̄l
20. swaras / At annor diwr ̄re b̄ter s̄ör ̄n m̄nniskian
Ey fore thy at the ̄re ̄rlikare Vtan h̄lder for thy /
at the ̄re skapath til lilla ̄ro / oc fore thy hawa
the sköt alla sin̄a redho ̄n mannin ̄r skapadher til
25. ̄rlika s̄slo Thz ̄r at hawa sk̄l oc vnderstandilse
Oc for thy hörer honum til at hawa all the natwrliek
andbudh w̄l tilreed som honum skulo thīna til swa
̄rlika s̄slo Oc for thy menar thz ekki andrum diw-
rom at thera hīrne ̄r waater / thy at han ma w̄l
30. thaghar wara swa thör / at han hindrar enkte sinor
eller been Til thridhia sk̄l swaras / at mantzins wili
hafdhe ̄nga oro aff nakars thingx losta. eller astundan

Til fiærdhe skæl fighiqm wi swa. at mannen skulle tha södhas oc ekki dö / oc for thy hæfdhe han hæft barn-
döms lagh rät oc ey ællers nödh oc krankleek

Hær skulom wi oc mærkia som thing vtan dis-
puteran Et ær thz / at aldre kome tha saman man oc 5.
koma m; natwro sambland at the fingo ey barn Annath
ær thz / at iæmp mange söddos tha mæn som konor / oc
iæmp manga qwinnor som mæn Thridhia ær thz / at
tha söddes enkte barn / vtan thz som til himerikis kome

¶ Nw wiliom wi æn spöria / æn hwart barnith 10.
söddes tha swa rätwiift som fadher oc modher Oc sy-
nis at ey Nw figher hugo de *sancto victore* at sör-
ste man matte barn södha. oc tho ey sinna rätwifo
ærwa Annor skæl / hwath som barn hawer aff fa-
dher eller modher thz ær tha's natwra Natwrlík rät- 15.
wifa ær gud; gæff / oc ey aff natwro krapt Tha synis
at enkte matte in södhas m; rätwifo aff sinom fadher
Thridhia skæl Rätwifa hörir siælinne til oc ekki lika-
menom Nw hawer barnith likamen aff fadher oc mo-

dher / oc ekki siælina Tha ma synas som sör / at bar- 20.
nen fingo ey rätwifo epter fadher oc modher *San-*
ctus augustinus figher a moot i the book som han
scriffwar aff iomfrwo byrdh at æn männin hæfdhe ey
syndath / tha fingo hans synir iæmsköt rätwifo som
siælin Til thæsse spörilse swarom wi swa / At hwar 25.

fadher södher sin son til likama / om all the skipilse /
ther mant; natwra fylia / vtan naturan fare wil / som
tha ær / ther barnith södhes blint / Oc ey war thæf-
kyns wanskilse eller willo m; natwriinne sör æn syn- 30.
den giordhis Nw war adam skapadher m; rätwifo /
oc allom dygdhom / swa at the sölgdho hans natwro /
oc for thy södde han rätwifan son / æn han hæfdhe ey

Stid. 72.

- syndath. Oc swa hwar annan sidhan Tho war the rætwiſa oc dygdh ey aff natwro krap̄t/ vtan aff gud̄z gæff/ ſom han hwariom haſdhe giwith/ iǣmſkõt ſom han gawe honum ſiælina Oc maghom wi thetta pr̄o-
5. wa m̄z andro/ thy at ſynden oc rætwiſan/ the hawa ſik ſom myrk oc liws/ oc hwar ſom ey ær et therā/ ther ær annath therā Nw ær ſwa ſant om adams ſynd at hon ſølḡher hwars mant̄z natwro. oc ſødhes hwart barn m̄z henne aff ſinom fadher Tha war oc
10. ſwa ſør om rætwiſona/ at hwar ſød̄dis rætwiis aff androm Til th̄z ſørſta genbyrdha ſkæl ſwarom wi ſwa/ at annor ware fadherſins rætwiſa/ oc annor ſonſins/ oc annor hwars therā gærning/ oc tholik een ſom annor Til annath oc thridhia ſkæl. ſwarom
15. wi ſwa/ at nadher oc rætwiſa waro tho gud̄z giæff oc ey aff natwro krap̄t/ thy at iǣmſkõt ſom gudh gawe likamenom ſiælina/ tha haſdhe han giwith henne iǣmſkõt rætwiſo

- Nw ma ſp̄orias/ æn all barn ſkullo ſødhas ſwa
20. ſtadhlik oc faſt i rætwiſo/ at ængin man ſyndadhe ſidhan æn adam haſdhe ey ſyndath ſør æn han ſødde ſin ſørſta ſon Oc ſynis aff hælḡha manna ordborn at ſwa haſdhe warith *Sanctus gregorius* ſigher ower iob ther han thydher et hans ordb/ Haſdhe ey ſyn-
25. den ſpilt ſørſta mannin/ tha haſdhe han enkte barn ſød̄t til heluitis/ vtan the ene ſom nw ære ætladhe til himerikis/ oc thiit ſkulo m̄z ihesu *christi* lōſn/ the enſampne haſdho tha warith ſødde *Anſelmus* ſigher i the book ſom han kallar Hwi ær gudh
30. man/ haſdhe ſørſte fædher ſwa liwath at the haſdhe ey ſyndath/ tha the waro freſtadhe/ tha haſdho the ſwa ſtadhlike wordhit i rætwiſo m̄z alle ſinne affk̄ōmd

at the matto ey sidhan synda Ther ær oc skæl til
 Got ær rikare æn ilt Nw ær swa at for ens mantz
 synd fölgher alle hans affkømd hans lasta/ oc sōdhas
 alle mꝫ nõdh at synda/ tha fölgdhe oc myklo hælder
 adams sonom æn han hafðhe ey syndath the dygdh at 5.
 the matto ey synda *Sanctus augustinus* han synis si-
 ghia a mot i fiortanda bokinne de ciuitate dei Hurw
 sælt ware alt mankōnith/ æn fōrste forfadher hafðhe
 ey ilt etir kōpt sinne affkōmd/ Oc æn ængin aff thera
 slækt hafðhe sidhan syndath Aff thenna ordhom synis 10.
 at the matto synda/ som aff adame sōddos/ æn tho
 at han hafðhe ey syndath siælwer Til thaesse spōrilse
 swarom wi swa At thꝫ ær omōghelikt at sikhia/ at
 the matto ey synda som aff honum sōddos/ æn tho at
 han siælwer hafðhe ey syndath Thy at thꝫ ær ey skæ- 15. sid. 1a.
 likt at tha'nkia/ at the waro fulkompnare sōdde/ æn
 han war skapadher Nw war han swa skapadher at han
 matte synda/ tha waro the oc swa sōdde at the matto
 synda Annar wægher til thetta maal ær thenne/ At
 enkte ær swa got vtan gudh siælwer/ at ey ma ba- 20.
 dhe mantzens oc ængelsins bugher sik frawænda Thy
 at enkte ær bætra skapath æn the/ oc enkte fyller
 alla thera aftundan vtan gudh siælwer Oc for thy ma-
 gho the badhe mannen oc ængelin synda/ æ til tha's
 the fa se gudh siælwan/ oc til tha's dagx ære alle 25.
 syndoghe Vtan særdelis gudꝫ nadher swa som war frw
 waars herra modher hafðhe Oc swa matte oc wara/
 at war herra gōmde alla adams æffkōmd vtan synd mꝫ
 sinom særdelis nadhom swa som han gōmde sidhan sina
 signadha modher An ey maghom wi thꝫ sikhia/ at 30.
 the matto ey synda Oc ther mꝫ maghom wi swara
 til *sancti gregorij* oc *anselmi* ordh Til thridhia skæl

- swarom wi swa. At for adams synd ære wi bundne til synd Tho ey swa/ at wi maghom ey ater koma til nadha oc wardha rætwise Oc samuluzd hafdho oc adams sönir æn han hafdhe ey syndath/ wordhit fódde
5. rætwise Oc tho ey swa at the matto ey oræt göra oc synda

- Nw ma spöras/ æn the aff adame hafdho komith/ æn han hafdhe ey syndath/ mondo fódhas m3 allom konstom Oc synis fôrft/ At the fódhos m3 al-
10. lom konstom Thy at wanwit kom aff syndinne Aff wanwitino komber at mannin hawer ey alla konster Tha war enkte wanwit fôr æn syndin giordhis/ oc alle fódhos m3 allom konstom Annor skæl The fódhos m3 fulkompne rætwise Konst styrer man til at göra
15. ræt/ tha hafdho the wordhit fódde m3 allom konstom Til thæsse spörilse swarom wi swa At ther wi hawom ey oppenbar wars herra ordh/ eller hælgða manna som taladho m3 them hælgða anda Tha skulom wi fólghia natwrlikom skælom Nw ær th3 mannenom nat-
20. twrlikt at han faar konst m3 óghom oc órom oc for thy ære the honum skapath/ eller thórfte han them ey widh/ oc aldre hafdhe them hælder fangith Thy at gudh skapte enkte natwrlíkt thing/ vtan thæs natwrlíka syslo Oc for thy ær th3 líkast sanno At alle
25. the som fódhas aff adam/ æn tho at han hafdhe ey syndath/ fódhas m3 godho næme/ oc ey m3 allom konstom Thy at mantzins siæl oc ængelin skil swa mykith at/ som fôr war saght At hon ær swa som the taffla som ey ær scríffwath/ oc tho wæl tilreed
30. at scríffwa Æn ængelin ær swa som the taffla ther all ær scríffwath Oc for thy ær th3 ængla natwra at skapas m3 allom konstom/ oc ey mantzins vtan thæs

första ensamens fore the skäl ther tha waro giwin. ther
 wi taladhom om hans konst oc wit Tho är likt sanno
 oc skælikt at sighia / at the söddos m̄ swa godho nä-
 me / at iämskyt som the sagho eller hördho nakna
 konst / oc lagdho sin hugh til at nima / tha hafdho 5.
 the nwmith the list ther the willo Til försto skäl
 swarom wi swa Wanwit heter rättlika / tha ther man
 weet ey / thz bonum tilhörir at wita. eller han wille
 gärna wita oc giter ey Thaskyns wanwit är man-
 nenom pinlikt oc är adams synda giäld Oc swa talar 10.
sanctus augustinus badhe om wanwit / tha han sigher
 at thz kom aff syndinne / at barn södhas m̄ thäffo
 wanwiti Annath ma oc kallas wanwit / oc tho ey
 iämprätlika / tha han weet ey mang the thing som
 bonum wardhar litith at wita / swa som hurw langt 15.
 är mällan himil oc iordh / eller hurw mangskyns
 stjärnor är a himblenom Oc är thaskyns wanwit
 ängin pina them manne ther thz wandar ey at wita /
 oc ängin laster Oc m̄ thaskyns wanwiti söddos the
 aff adam hafdho komith / än han hafdhe ey syndath 20.
 Tho swa utan alt ärwodhe matto the fa wita hwath
 the willo / iämskyt som the lagdho sin hugh ther til
 Thy at wäl skipadher hugher wyrdher engin hägum-
 ma at wita / swa som annars hugh / eller hurw man-
 gä stena är a strandinne / eller fiska i hawith Til 25.
 annath skäl swaras / At the skullo södhas m̄ swa
 myklo witi / at the matto sik wäl styra til allan then
 rät som them hördhe till epter sin alder / Oc wäxte
 them a swa wit m̄ aldre at the matto sik wäl styra
 ytermeer til allan rät 30.

Nw ma än spöras / än the hafdho skilt / hwath
 hwiit war eller swart eller kânt et diwr aff andro /

- thz ær at spõria æn the hafdho thaghar full skæl oc skæla wit Ther til swarom wi vtan disputeran/ oc argument At iæ/mfkõt som likamens wit ær bundith/ tha ære oc skælin bunden Swa som wi finnom tha
5. wi sowom/ thy at tha wadher watan om liwith/ oc hindrar likamens wit Oc for thy hawer man ængin skæl mædhan han sower Thz sama walder oc galnom mannom/ oc brutfallingiom/ oc offdruknom mannom Thy at owirwætis wata mōdher liwith innan oc hiær-
10. nan/ oc koffuar thz aff likamens wit som thiæna skulle siælom til skæl oc vnderstandilse Oc samuledh ær om barn/ tha thz ær nysõt oc vngt Thy at thz hawer mykin hiærna oc mykith waatan/ swa at sinonar ære alle weke oc wanstarke at styra likamen Oc the sama
15. owirwætis wata/ hon hindrar likamens wit/ oc ther næst skælin som thz skal thiæna til Oc for thy hafdhe tha swa warith som nw/ at barn fōddos vtan skæla wit/ oc vnderstandilse/ til thæs natwra stadhnar oc wardher stadhigh mz ratto samblande oc wælmatadho
20. watn oc beta/ oc alla fyra elementa/ tha hafdho the haft natwrligt sinne/ til alt thz barne matte fagherlika til hōra

Sid. 78.

- Nw ær æpter at spõria om paradiis hwart thz ligger i wærlidiane Beda sigher at paradiis ær swa
25. hōgher iordhmwn at han rækker op til maanans Nw synis at thz ma ey wara sant/ thy at iordhin ær nidersta element/ oc hōrir henne ængalund/ at wara natwrlika swa hōgt Vnder maananom ganger oc elder om kring wærlidina som sōr war saght/ Oc waare
30. ther iordhen tha brunne hon/ oc wordhe alt at elde Scriptin sigher oc at fyra mæsto watn byrias aff paradiis kældo Nw. ær thz sunnith som aristotiles sigher/

at the byrias annarstadb / tha ær ekki thz fant som
 hæf sigx om paradiis Mange wíse mæn swa som
 tholoman konunger letadho hwar then stadh ther boa
 ma i iordhrike oc scríffwadho them / oc ængin thera
 næmpde paradiis Tha synis thz alt wara hægumme 5.
 som hæf sigx Til thæsse spórilse swarom wi swa / som
 augustinus sigher i attunda bokinne ower genesim At
 aff paradiis tala mæn thrim lundom Some sighia at
 engte ær likamlikt paradiis / oc ængin stadher heter
 swa i wærlidizne / vtan paradiis ær andelik glædhi mz 10.
 gudhi / Andre sighia At enkte ær andelikt paradiis /
 oc at paradiis ær en stadher oc iordhmwn i iordhrike
 The thridhie sighia At paradiis ær badhe / en wænna-
 ste iordhmwn oc lostelikaste Oc swa ær oc annath pa-
 radiis andelikt / ængla glædhi oc godhra siæla mz gu- 15.
 dhi siælwom Oc sigher sanctus augustinus At thæsse
 sighia sannare epter hans thanka Swa halder nw al-
 ler guddoms skolen Fore thæsse skæl / at ængla the
 ære sæle mz gudhi / andelike mz andelikom / oc fore
 thy hawa the andelikt paradiis Mannen skulle oc 20.
 wara sæll epter sina maato / sör æn han syndadhe
 badhe til siæl oc likama Oc fore thy hordhe honum
 til at hawa likamlikt paradiis oc andelikt An hwar
 thz ligger / thz wisar os yfodorus Oc sigher at para-
 diis ær öster i wærlidizne swa höght ower andra iordh. 25.
 at noe flodh kom ey swa höght / at hon nadhe thy
 Oc sigher at paradiis ær lostoghaste stadher ther wærl-
 den hawer / mz alzskona frwkt / oc watn Oc maghom
 wi finna mz natwrlík skæl / hwi then iordhmwn ær
 swa godher fram for alla andra Oc ær thz mærkiande 30.
 at wædhrit skiptis aff mæstarom i flere rike oc skipte
 oc ær thz nidbersta rike widh iordhina siælwa liwft

- oc reent Forc thy at solinna giifla the flas ater op aff iordhinne som kokiar ater aff mwr oc berghe Oc swa længe som the flas ater op fra iordhinne/ oc swa høgt som thera aterflagh wintz tha ær thz reent/
5. oc tho stundom blandath mʒ ræghn skwrom som nidher falla oc mʒ thunge wæto som foolgiffa gita ey at sypta op mʒ sik høgt aff iordhinne swa skõt som the rinna sia'lwa op Sidhan sankas saman all the watnin som solen lypter op mʒ sik oc wrækas ther
10. saman badhe aff thy foolmæghne som owan komber aff himblenom aff eldenom/ oc swa aff them foolgiiflom ater kastas op aff iordhinne/ oc for thy hardhna watneh iordhblandath som op ære lypt aff iordhinne/ mællan twæggia hita som ær eld oc wædher Oc ther
15. wardha aff myrk sky/ oc mang vnderlik thing i skyom/ oc wædher oc storma/ oc aldra elementa striidh/ som komber aff lyghn elder/ oc thordyn som annan stadh skal sighias aff æn gudh wil Oc ær thz rædhelikær stadher oc fwl oc mörker oc boa ther
20. diæffa i som nidher siollo aff himerike Thy at then stadher ær likaster helwite som the boa i ewerdbelika æpter domadagh Oc komber thædhan stormer nidher til waar oc alt wædhers omskipte/ som meer skal annars stadz sighias æn gudh wil Oc for thy magho
25. diæffa wækkia storm nar the wilia/ vtan gudh oc hælghe mæn mena them thz Ower thenna skya stadh oc storma/ tha ær wædher swa rent oc nadhught oc quart/ at ther komber ængin storm eller ont wædher Oc prôwas thz ther mʒ at olimpus bergh ær swænit
30. aff inaznom swa høgt ower alla storma at ther ær wædhrit swa quart/ at the script som seriwadhis fore hundradha ær i sand eller asko/ hon ær æn ospilt oc

læslik som fôrsta dagh Oc for thy ær paradiis æn
 swa myklo renare stadh aff storm oc ont wædher / at
 thz ær æn hõghra / æn nakar annar iordhmwn Oc
 vnderlika sagher gudz skipilse / æn man thænker gõrla
 aat Thy at swa som ængelin ær natwrlika ærlikare 5.
 æn mannen / swa skipadhe oc gudh han i ærlikastum
 stadh i himblinom Oc swa som mænne ær ærlikare
 æn nakath liwandis a iordhinne oc hawer natwro oc
 likama swa iæmpt matadha aff allom elementis / æt
 han ær vtan thera striidh oc ðrlõgh Swa fatte gudh 10.
 sialwer han i hans stadh som hõgxster ær a iordhri-
 ke / oc nadhelikaster aff allom storm oc wædher Oc
 sidhan ængelin syndadhe / tha kastadhe han ængelin
 nidher vnder mænnin i storma sky oc mõrk / oc ey
 nidhærst a iordhina / thy at ængelin hawer ærlikare 15.
 natwro æn mannen Oc sidhan mannen syndadhe / mz
 dia'wlsins æggian som awundadhe honum at han sat
 ower han / tha kastadhe war herra han nidher vnder
 syndogha ængla nidherst a iordhina som wi bo i Oc
 ther til at wi skulom wara wise / at mædhan ihesus 20.
 christus som ær sander gudh / stridde os ater waar
 sigher aff bonum mz ðdhmiwkt Thy at adam tapadhe
 sigher mz bælde Tha sordhe waar herra sidhan waar
 mandom op ower alla ængla / tha han foor sialwer
 op ower alla himblana / oc kalladhe sidhan thiit til 25.
 sik sina rena modher som skærare war andelika æn
 himblane ære likamlika ¶ Owan widh paradiis. ær
 færdha wædhers rike oc skipte Oc ær thz ater het
 wædher / oc stridh wædherfens widh elden Oc ær
 ængin stadher swa roliker i iordhrike som paradiis 30.
 Oc for thy hetir han paradiis Som thydher a wart
 maal lofta gardher / han ær oc qwæmelika øster i

Sid. 77.

- wærlidne thy at ther war solen skapath/ oc ther rinder hon op hwar dagh daghlika/ oc ther skal hon sætias a domadagh oc standa ewerdhelika Oc thz kalladho iæmpwæl hedhne mæstara hõghre wægh bi-
5. milfins. Thy at thædhan rõris han oc til wæster Swa som hwar man rõris natwrlika Fõrst a hõghra weyna æn han hugxar sik ey Oc for thy ær õfter hedherlikaster himilfins stadher Watnzins natwrlika stadher ær oc ower iordhinne Oc for thy ær ænkte watn
10. bætra æn thz som op rinder a hõgho berghe/ thy at thz hawer mz mæstom krapt wuznith sin natwrlika stadh/ oc skiært sik aldra renast genom iordhina/ oc rinder swa myklo mæktoghare ater til haffins som ær almænnelik hyyt aldra watna Oc for thy ær thz likt
15. sanno at i paradiis bõrias bætzsto watn/ som wæta paradiis iordh/ oc gõra hona swa frwktfama/ ater mz godho wædhre som ther ær/ at paradiis ær ower all land til frwkt oc frygdb oc losta Til fõrsta som a moot sagdhis [swaras]/ at ængalund ma swa vnder
20. derstanda bedam. At paradiis ær næst vnder himblenum Vtan thz sigx wara næst/ for thy/ at thz hawer likasta natwra widh himblana/ mz thy at i paradiis ær reen wædher oc vtan alla elementa krapta striidb Oc sigx wara særdelis næst vnder mananom
25. Thy at maanen ær nidherst aldra himiltungla/ oc likaster iordhinne Thy at han wardher aldre swa liws/ at han hawer ey æ nakath myrk i sik/ swa som hwar-
iom ma synas tha han fkiin Til annat swarar *sanctus augustinus* ower genesim At paradiis ær swa langt frõ
30. manna bygghing oc kænnilse/ At the watn som rinna aff paradiis kælde/ the lykkias ater vnder iordhberghum/ oc lõpa fõrst langaleedh vnder iordhinne. Oc

sidhan brifsta the ater op annarstadh; ther som mæn
 hawa th; suzenth Oc thænktu th; hedhne mæstara at
 the byriadhos ther / thy at the wifto ænkte aff para-
 diis Oc hittes thetta m; androm watnom / at the
 rinna some stadha op aff iordhinne / oc annan nidher 5.
 i iordhina / oc thridhia stadh ater op Til th; thridhia
 swaras At paradiis ær swa skilt widh mænna bygh-
 ning / fore haffis skuld oc berga oc heta landa / at
 engin gat ther aldre owerkomith / sidhan adham war
 thædhan wt kæstader Oc for thy scriffwadhe the 10.
 ængte aff paradiis som scriffwadho aldra wærdinna
 skipte oc skipilse

Sid. 10.

Nw ma æn nakar spõria / An paradiis war ræt-
 ter stadher mænnom Oc ma thaghar sörst synas at ey
 Angelin oc mannen ære badhe iæmpnælladhe til hi- 15.
 merikis Nw war ængelin thaghar sörst skapadher / oc
 skipadher i himblenom Tha synis at mannen skulle oc
 samulund Annor skæl / Hörir mænneom nakar stadher
 til / tha ær th; antiggia. fore hans likama natwro / el-
 ler oc siælinna Siælin thõrff ængin stadh / thy at hon 20.
 ær andelik Hans likame hawer tholka samo natwro
 som annor diwr / Tha skulle han antiggia wara i
 enghom stadh eller m; androm dyurom / oc ey i sær-
 delis stadh som paradiis ær Thridhia skæl Th; ær
 tharffwalõs stadher som ængin hawer gaghñ aff 25.
 paradiis hawer nw ængin gaghñ aff Nw skapadhe
 gudh enkte tharffløst Hær a mot sigber damascenus
 At paradiis ær gudhlikt land / oc wærdhoght at wara
 hans som skapadher wardh epter gud; liknilse Til
 thæsse spõrilse swarom wi swa At mantzins likame 30.
 war natwrlika dõdherlika skapadher / oc tho gõmpder
 aff gudhi / swa at han skulle aldre kænna dõdh eller

- fiwkdom Oc hafde gudh giwith ther til færdelis
 kragt siälinne/ oc sat fore likamenom at honum matte
 enkte skadha Nw ære the tw som skadha magho li-
 kamin Et at liweth ma nôtas innan aff hita oc thör-
5. ko/ som alle róna fór æn the döa natwrlika Oc an-
 nath at thy ma koma nakor genwærdha wtan til swa
 som aff ondo wædbre A mot sörsta meen hafde gudh
 giwith them sörsta mannenom lifs træ i paradiis til
 södhö Oc a moot andro siälwan paradiis stadh oc
10. byghning/ som aldra stadha ær lostelikast oc sægherst
 Oc for thy war paradiis aldra stadha qwæmelikaster/
 epter thy skipilse/ som mannen war skapadher i/ Æn
 ey sidhan/ Thy at sidhan siälin syndadhe/ Tha miste
 hon then kragt/ at hon matte göma likamenom ewin-
15. nelikt lijff Oc æn tho at mannen matte mang æwe
 hawa nært sit lijff widh paradiis frwkt oc godha
 lwkt/ tha hafde han liwath sik til forgh oc ysæld/
 oc skulle tho æn dö om sidher Oc for thy war pa-
 radiis ey qwæmeliker stadher mannenom sidhan han
20. syndadhe Til sörsta skal swarom wi swa At hwart
 thing saar alla sina fulkompnilse æpter sinne natwro
 Oc æpter thy som thz ær meer eller minna ærlikt/
 tha saar hwart thing mere eller minne fulkompnilse/
 oc skiwtare eller senare/ Tho mz thæsse rækning At
25. then som ærlikaster ær som gudh siälwer/ han ær
 sid. 70. fulkomin aff sik siälwom ewerdhelika/ oc sæll aff si-
 nom siälffs guddom Oc the creatwr som honum
 ær likast oc ærlikast/ hon ær fulkompnast aff hans
 nadhom/ thy at hon hawer fangith dygdher ærwodhis-
30. löst oppenbarlika Sidhan fræmmermeer/ tha hawer
 hwar creatwra sina dygdher fangith mz natwriinna ær-
 wodhe/ oc swa myklo hwar theræ ær ærlikare/ thæs

flere natwrligare dygdher hawer hon/ oc faar them
 tho swa myklo senare/ oc m̄ mera natwrinna arwo-
 dhe/ Swa som wi seem at enkte creatwr vnder so-
 linne fódhes nõdhelikare op en ma'nnskian som arli-
 kast ar/ oc komber senast til sit ma'ghin oc natwr- 5.
 likt wit Oc swa mykith som nakath creatwr hawer
 färre natwrlika dygdher/ the's bradhlikare wardher
 thz fulkompnath epter sinne maato Oc swa som man-
 nen ar swa skipadher/ at han hawer flästa natwrlika
 dygdher/ oc komber tho sent at them An ängelin ta- 10.
 gher them alla saman tha han skapas Swa ar oc om
 thera himerikis ar/ At ängelin faar hona vtan ar-
 wodhe m̄ eens õghnabragdz älskogha skuld An man-
 nin skal fa the samo ar m̄ mangom godhgerningom
 oc forskyllar sik sit himerike i langan tima Til annor 15.
 skal swaras/ At ängin stadh thõrff siälén widh An
 sörsta mantz likame han thõrffte slikan stadh som pa-
 radiis war haldet en annor diwr/ fore the skal som
 nw wafö giwin/ oc the diwr ther komo til hans/
 the komo ther m̄ ängla ledzn/ oc ormen m̄ diawl- 20.
 sins krapt oc gudz lowe Til thridhia skal swaras At
 radiis ar ey tharflös stadher vtan han ar til amin-
 nilse gudz nadha/ som han hawer giort widh man-
 nen/ oc honum til hedher oc arö Ey ar han oc
 tomber Thy at helyas oc enoch the bidha ther doma- 25.
 dagh som annarstadhz skal sikhias en gudh wil

Nw ma spöras hurw mannen war fatter i para-
 diis at göma han oc arwodha/ Thy at thz som ar
 syndagæld/ thz skulle ey læggias for mannen för en
 han syndadhe Nw ar arwodhe laght for mannen for 30.
 syndagæld swa som scriwas ytermeer i genesy Göma
 ar tharfflikt/ ther som man rædhis swik eller wald

- An i paradiis war ængin orættir / oc for thy ær vnderlikt / hwi mannen war fatter i paradiis at ærwodha oc gōma han Scripten sigher oppenbarlika a mot Til thæssa spōrilse swarom wi swa som *sanctus*
5. *augustinus* swarar til fōrsto book ower genesim At thetta ordb ma vnderstandas twem lundom Ena lund swa At gudh siælwer satte mannen i paradiis / ther til at gudh siælwer skulle gōma oc wærka / for thy at swa som mannen / oc all creatwr ære gudz handawærk / før thy at han skapadhe thz / swa ær thz hans handa wærk mz thy at han styrer thz Oc vtan han hiolede alt oppe thz han skapadhe mz sinne hand / tha wordhe thz at alzængo som thz war fōr æn gudh skapadhe thz / Swa som wædher ær thaghar myrkt / æn
- sid. so.15. liwsið komber ey ower thz / oc at paradiis skulle gōma mannen aff siwkdom oc dōdh som fōr ær saght ¶ Andra lund ma thz oc swa vnderstandas At mannen skulle ærwodha oc gōma paradiis / swa ærwodha at han hafde enkte meen eller mōdho vtan lofsta /
20. swa som nw hawa oc lofloghe mæn oc wæl hele / at the syfla helder nakath / æn the thwinas onytte Thy at ængin stund ær længre oc ledhare / æn the som man siter orkolōs / oc særdelis for thy / at swa myklo meer som mannen ær aktande nakra nytlika syflo / thy minna
25. hawer han toom at gōma at nakrom hægumma Oc for thy wille war herra / at adam hafde æ nakra syflo / ther til at han gōmde swa mykith minna at diæwlsins frestilse som han monde om siidher bæra Oc aldra mæst for thy at han hafde ther æmpne aff at prōwa
30. andra creatwro dygdher swa opta han ærwodhadhe them oc skodhadhe oc rōnte Han skulle oc gōma paradiis /

paradiis/ ey for rðwara skuld/ vtan for diæffa Thz
 ær at sighia/ at han skulle gðma wars herra budh-
 ordb oc m; thy paradiis/ thy at swa længe skulle
 han byggia paradiis/ som han gðmde wars herra
 budhordh

5.

Nw ær æpter at spðria Hwi war herra skapadhe
 ey adam i paradiis/ vtan fðrdhe han siidhan thiit Oc
 synis thaghar fðrst at han skulle wara skapadher i
 paradiis Angla waro ther skapadhe som the skullo
 wara/ thz ær i empirio Tha skulle oc adam wara 10.
 skapadher i paradiis Scripten i genesi sigher a mot
 At war herra satte mannin i paradiis sidhan han war
 skapter Til thæssa spðrilse swarom wi swa At man-
 nen war natwrlika dðdhliker aff likamens weyna som
 fðr war saght Oc for thy skapadhe war herra han i 15.
 them stadh som dðdhelikom diwrom til hðrir/ Ther
 til at han skulle aminnas oc kænnes widh at han ware
 dðdhliker aff sinne natwro/ oc odðdheliker aff gud;
 nadhom ensampnom Oc for thy war thz wæl ræt/ at
 gudh skapadhe han i them stadh/ som al;skona diwr 20.
 dða/ oc flotte han oc satte i then stadh som honum
 matte hialpa a mot dðdhenom m; gud; nadhom Oc
 m; thæssa ær her swarath til genbyrdha skæl som iak
 wænter

¶ Nw wiliom wi spðria/ æn the plikter oc pla- 25.
 ghor som gudh lagdhe ower mannin for syndina ære
 skælika Oc synas fðrst at ey Thz som mannenom ær
 natwrlikt/ thz ær honum enkte syndagia'ld Swa som
 æn nakar ware hwdhstrwkin/ æn fðr æn han staale
 oc kænde sidhan swidhen epter skuldina/ then swi- 30.
 dhan haiffdhe han ey for skuldina Nw war mannen

- naturlika dödhliker / för ä'n han syndadhe / tha war thz ekki hans syndagald at han skulle dö Konan matte aldre barn bæra eller södha vtan pino oc wärk /
5. skipilse som samulund war skapath för ä'n hon syndadhe / som sidhan / Tha war thz ekki henna syndagald. at hon skulle södha barn m3 mödho oc wärk Thz som nakrom är hälder hughnadher ä'n genwärdha / thz är honum äkke syndagald Konan hawer hugh-
10. nath aff flerom barnom Tha är thz henne enkte syndagald / at hon södher flere barn ¶ Paradiis är swa skilt widh alla bygdher som för är saght m3 natwrlík skipilse / at ther komber ängin liwandis man til Hwath thörffte tha thäs widh / at waar herra fatte fore pa-
15. radiis mang lughande swärdh oc cherubin göra gaman aff wflom oc spot for hans missälle Thz gör ängin then som fulkompnelika är milder oc warkundsamber Nw är waar herra aldre mildaster oc warkunfamaster ower alt sit handawärke / swa som dauid
20. sigher i pfaltarenom Tha hördhe honum ey til at göra gaman oc spot aff adam sidhan han syndadhe Swa som tha scriwas i genesi At gudh siälwer sagdhe til the godha ängla Seen hurw adam är wordhin swa som en aff oos / oc weet nw badhe got oc ilt Thz som
25. nakrom är meer til hughnath oc losta thz är honum ängin syndagald Thz at männen hawer opin öghon oc seer / thz är en mäste hughnadher / thy at swa är scriffwath / at södt är liwfith oc lostelikt öghom at se solina Tha war thz ängin plägga for synd / at
30. hans öghon luktos op / sidhan han aat aff frwktizne / som scrifwas i genesi A mot thetta swaras Then dömpde som bäzst kunne Tha war alt thz qwa'melika

giort som ther lyyftes / oc scripten sigher Til thäffa
 spörlife swarom wi swa / At hwilkin man som hadhe
 gotz oc ingäld aff enom herra / oc wordhe honum
 otro Thz ware a' thz första hans plikt / at han miste
 alla the nadher som han hadde aff honum Nw war 5.
 adam natwrlika dygdheliker aff gudz nadhom oc ey
 aff likamins natwro / oc hadde gudh giwith hans siäl
 the nadher oc wald / at hon matte styra likamen /
 tha styrdhe hon swa allan likamens liffnadh oc natw-
 ro / at han matte ewinnelika wara oc odödheliker 10.
 Oc for thy war thz rät syndagäld / at sidhan siälin
 war olydhogh gudhi / tha hadde hon oc enkte wald
 ower likamins natwra / oc hans liiff Thy at honum
 är nw kalt eller het / vtan henna thak / oc hawa
 fyra elementa krapter stridh i hans samblande / oc 15.
 ganger thz honum til dödh / at eens elementa krap-
 ter / forwinder andra oc fordärwar Oc siälin hawer
 enkte wald at sämia them / vtan ärre henne olydho-
 ghe / sidhan hon war olydhogh gudhi siälwom Oc för
 thy war mantzens dödher första syndagäld oc aldra 20.
 rätaft Oc for thy war han oc wtaftadher aff pa-
 radiis som nw war saght / oc formenath thäs inganger
 til liiffsins trä Oc m3 thenna thrim som ärre dödhin /
 oc wtläghe aff paradiis / oc ater koma / the toghe
 aff mannenom alla the nadher som han hadde för 25.
 han syndadhe Nw plaghar waar herra 2n mannen
 främermeer epter the skipilse som han är nw i komin
 sidhan han syndadhe / oc plaghar badhe hans likama /
 oc swa hans siäl Oc for thy at mannen oc konan
 hawa enga natwro skilnath vtan aff likamens weyna / 30.
 thy at tholik är eens thera siäl som annars oc iäm-
 lika ärre twäggia hiona siäla om alla fina natwra.

Sid. 82.

- swa som twægga bröðbra eller twægga systra/ utan allan natwro skilnath mantz oc kono ar aff likamins weyna/ for thy plaghadhe war herra andra lund mantzins likama/ oc andra lund konozna Konan bör
5. rer mannenom til/ badhe for the skuld at hon skal ökia mankönth oc södha barn/ swa oc at hon skal oppe halda boskaps sifto mz honum Om thz första ther hon plaghas mz thy at hon skal bära barn mz mödho/ swa oc mz thy/ at hon skal södha thz mz
10. wärk Om annath ar hon plaghat ther mz/ at hon skal ey at eno gerna göra mantzens wilia/ thy at thz war henne natwrligt oc för an the syndadho Utan hon skal oc nödhogh lydha hans wilia oc thola meen oc bardagha aff honum som hon hafde aldre tholt/
15. an ey ware synden Adam fik oc thre plaghor a sin likama Ena at iordhen skulle wardha honum hardh oc ofrwktfam Andra at han skulle arwodha hona mz nödh oc arwodhe Thridhia at iordhen skulle ey at eno wara ofró til got sædhi/ utan hon skulle oc bära
20. honum meensam sædhe swa som thorn/ oc thistil/ som oc hafde wæxat för an mannin syndadhe til fæa södho oc diwra/ An ey ther som mannin arwodhadhe iordhina Mantzins siæl hon togh oc widh threm plaghom Första war skam oc blygdh som hon fik aff
25. thy/ at likamin oc kötith krafde sin losta ofskæligha/ gen henna wald oc wilia Oc for thy sigx/ at thera öghon opnadhos oc kændos widh/ at the waro taghin aff allom dygdhom Andra mz thy at war herra bra them therä skam/ tha han sagde Seen adam hurw
30. han ar wordhin en aff os/ oc weet nw badhe got oc ilt Thridhia mz thy/ at gudh gaff honum aminnilse at han skulle dö/ oc klädde han mz dötzens

aminnilse/ tha han gaff honum for klædhe aff dódhra diwra skinnom Oc matte han tha finna at han skulle wara dódhliker som annor diwr mædhan han skulle hawa klædhe m̄ them Til sörsta genbyrdha skäl swarom wi swa/ At mænnin ær dódhliker aff likamins 5. weyna oc odödliker aff siælinna væghna/ oc ey matte siælin annan likama hawa æn dódhlikan/ thy at han skal wara blandadher aff aldra elementa kraptom/ ther til at han kænne hwart thera som sör war saght Oc aff thera stridh wardher han dódheliker Oc meer 10. aktar gudh at siælin hawe then likama som henne maghe thiæna til henna sÿslo/ tho at han se dódhliker/ æn at hon hafde then likama som ware odödliker oc heerne onytther til natwrlika sÿslo andbudh Swæ som smidher tagher iærn til yxe/ thy at 15. thz faar bætzsta æg/ æn tho at thz wardher gærna rothgængith/ thy at thz giter han ey menath An gudh siælwer han ær swa wæl kunnogher smidher oc alzwalogher/ at han bitte thz æmpne siælinne til henna sÿslo som henne matte wara badhe nytlikt oc ewinne- 20. likt æn hon kunne thz góma For thy maghom wi sigbia/ at mænnin war badhe dódhliker oc odödliker/ oc tho hælder odödliker natwrlika/ for thy at siælin war odödlik/ oc hafde sin krapt aff gudhi at hon matte góma sit andbudh ewinnelikt æn hon 25. wille Oc for thy ær dódhin syndagæld a siælinna weyna Til annor skäl swaras m̄ sancto augustino xiiijº libro de ciuitate dei At ængin wærker löste modher liiff tha hon skulle barn södha/ vtan barnith siælft/ tha thz war komith til sinna tima/ finge sik 30. rwm oc wtgang vtan allan modher wærk tha modhorin wille Thy at siælin hafde fulkomith ombudh ower

Sid. 93.

- allan likamin Oc war thz likamenum ænga lund pin-
likt / vtan hælder loftelikt som siæl'n wille oc gudz
skipilse war Swa som godher thiæ'nisto man han gôr
gladhlika fins owermantz budh oc wilia / æn tho at
5. theth ær ærwdhlikt Nw ma thu æn môta oc sighia
swa Hwath syndagiæld hafdbo tha iomfrwr / som ey
hafdbo nôdh for barnbyrdh Ther swarar iak swa til
At alla qwinnor waro buzdna vnder thetta band /
vtan the waro wiifa om gudz wilia / swa som war
10. frwa iomfrw maria / som fôrsto sinne iættadhe gudhi
renliwe / thy at gudh siæl'wer hafdhe wifath hemelika
sin wilia oc disputerath mz hezne ower moyfi lagh
Nw matte nakar oc sighia swa Alla konor fôdhas aff
adams slækt / oc soma hafdho nôdh om barnbyrdh /
15. oc ey soma / tha synis at war herra plaghar misæmpt
Ther til swaras / At barnbyrdha nôdh hon hêrer til
allom them konom som barn bæra / thy at the fôl-
ghia oc lydha them kôtzsins losta oc olydhno som
mænniskian kænde genaft æpter syndina Nw æn thu
20. spôr æn frammermeer Hwi war herra hêter oc iættar
konozne thz fore syndagiæld som hezne war natwrikt
fôr æn hon syndadhe / at hon skulle fôdha mang barn
Tha swaras ther til swa At konan hafdhe fôt færre
barn / æn hon hafdhe ey syndath Thy at tha hafdhe
25. ængin wordhit then som ey komê til himerikis / som
wanlikt ær æpter hælghe mauna ordhom / oc æn them
vtan wærk oc pino som hon fôdde / swa som mæne-
nom war loftelikt ærwodhe budhit / fôr æn han syn-
dadhe / oc sidhan thungt oc môdhofult Oc matto
30. swa sighia / hurw ær gudz domber iæmpn om mant-
zens ærwodhe mædhan alle ære iæmfôdde aff adam /
oc ey ærwodha tho alle iæmpt Ther til swarom wi

Sid. 84.

swa/ At ærwodha iordhina til fôdho/ thz ær alla manna
 skuld/ Vtan some ærwodha iordhina siæ'wa m3 plogh
 oc harwo/ Oc some m3 swærdh oc skiold at wæria
 them som plôghia oc saa Oc some i gud3 thia'nist oc
 hans kænndom oc godhom bônóm/ fore them som 5.
 landin wæria/ oc ærwodha iordhina Nw figher iak
 thy æn fræmmer Some hittas the som hælder siæ'la
 æn plôghia/ hælder rôwa æn wæria land/ hælder
 plægha nakan ond3skap som lekara oc luddara Mange
 liwa oc onyte/ æn tho at the gôra ængom skadha 10.
 Ther til swarom wi swa/ at ærwodhe oc nakrom
 nytlik oc androm ofskadhelik syfla ær mannenom na-
 twrlika budhin Swa som iob figher oc scriffwar At
 männin fôdhis natwrlika til ærwodhe Vtan thy ær
 wær/ at some gôra badhe a mot sinne natwro oc 15.
 gud3 budhordhom/ oc koma tho ey geen gud3 dom/
 Thy at the skulo hawa æwerdhelikt ærwodhe sik siæ'-
 wom skadhelik i belwite/ mædhan the willo ey idbna
 nyttelik ærwodhe i iordhrike/ oc skulo tha wara i
 dia'fla ærwodhe/ som ey willo ærwodha m3 mannom 20.
 Swa talar *sanctus bernardus* geen klærkom færdelis
 them som ey ærwodha i gud3 thia'nist Daud figher
 i pfaltarenom The ære ey i manna ærwodhe thy skulo
 the pinas m3 dia'fflom Wars tima klærka figher
sanctus bernardus The wælia sik aff hwariorom liffnadhe 25.
 thz som lættaft ær/ oc wilia ængin thunga tagha ower
 sik M3 riddarom hawa the hæsta/ oc fagher hws/
 oc brynio oc plato læta the liggia M3 frwom hawa
 the wærm klædhe oc fagher oc tharflik/ oc wita
 enkte aff thera nôdh som the thola i barnbyrdh oc 30.
 androm natwrlikom kranklekom M3 klostermannom
 hawa the frælse oc liifa Æn engte wilia the fasta m3

them/ eller binda sik vnder hardba lydno Mz kot-
karlom wilia the æta oc drikka oc myklo bäter æn
the An ey wilia the æria eller plõghia mʒ them
Hwath ær rättare for gudhi/ vtan mædhan the wilia

5. hawa mæstan liifa mʒ mannom/ tha skulo the hawa
Sid. 85. mæst ærwodhe mʒ diæfflom Thil thʒ som os war
genborith/ om wars herra spot Ther swarar *sanctus*
augustinus til i ælepte bok ower genesim Wars herra
ordh til adam/ the waro ey sagdh honum til spot/
10. vtan os til ræddogha/ ther til at wi skulom thæn-
kia/ at adam ær ey at enaft ey wordhin tholik som
han wille wardha/ vtan myklo fwlare æn han för
war Til thʒ första som war sport om thera õghon
hurw the opnadhos æpter syndina Ther swarar *sanctus*
15. *augustinus* til i ællepte bok ower genesim Engin skal
thʒ wænta/ at första folk waro skapath luktom õghom/
som hunda/ oc waro swa för æn the syndadho Thy
at oppenbarlika scriffwas at konan sa at træith war
saghert oc dygdhelikt at æta för æn hon aat/ Vtan
20. thera õghon the sïghias for thy hawa warith oplukt
æpter syndina/ Thy at tha vnderstodho the oc kændo
the giri oc fwlan lofta hwart til annars oc kõtʒsens
olydno som the hafdho ey för kænt

- ¶ Nw hörir til at spõria An thʒ war qwæme-
25. likt/ at gudh læt fresta mannin Oc synis at ey
Gudh wiste wæl at mænne skulle synda/ æn han
wordhe frestadher/ oc thy war ey thʒ mænne
laghlikt/ oc for thy synis at thʒ war ey qwæmelikt
at gudh skulle mannin læta frestas Tbola frestning
30. ær ey pino löst/ plikt eller pina skulo sölgia syn-
dizne/ oc ey fore henne ganga/ tha skulle ey adam
hawa warith frestadher för æn han syndadhe vtan hæ-

der sidhan Engin frestadhe dia'wlin til synd / tha skulle oc ey nakar fresta mannen til synd Ther ar a mot / at gudhlik skipilse / hon skipar oc styrer all thing sötlika oc spaklika / swa som scriwas i snillinna book Til thasse spörilse swarom wi swa At gudz 5. forsea hon styrer all thing apter thy som thas natwra til hörir Oc hörer thz rättlika til godhe forseo oc skäl-like / at halda hwaria natwra i sinne skipilse / swa som dyonisius sigher Nw ar thz mantzins natwra natwrliskt / at hon ma hawa hialp aff androm creatw- 10. rum / oc swa skadha Oc for thy war thz skäliskt / at swa som mannen skulle hawa hialp aff godhom ænglom / swa skulle han thola mödho aff ondom ænglom / Vtan thz hafdhe tho mannen för æn han syndadhe aff sardelis gudz nadhom at ængin matte honum skadha 15. göra / mot hans siälffs wilia Oc war thz honum mere æra / at thola then siintzskap som han matte winna sigher ower / apter sin eghin wilia / An wara swa at han matte ey frestas / oc ey sigher winna som nakath oskäliskt diwr Swa sigher sanctus augustinus 20. i allepte bok ower genesim Thz thykker mik mykels loffs wært / æn mannen hafdhe for thy warith godher / at ængin æggiadhe han til iltz Vtan thz thykker mik myklo ærlikare at wara skapadher mz thz wald at ængin matte han nödhga til / æn han sagdhe 25. ney gen hwarie synd / formatte oc winna sigher aff dia'flenom / oc skylda sik krono aff gudhi Swa halder oc wærliden ærlikare then riddara som wtriidher gen sinom owinom swa starker / at the magho honum enkte skadha An then som siter innelukter oc ængin 30. naar honum Til thz första genbyrdha skäl swarom wi swa At swa som war herra wiste at mannin skulle

Sid. 86.

- figher tapa oc synda Swa wiste han oc at mannen
thorffte ey tapa figher vtan han wille/ thy at vtan
alla hiärtans mödho matte han lättlika fighia ney gen
all frestilse Oc swa myklo hælder oc gudh wiste at
5. mannen skulle figher tappa/ æn han wordhe fresta-
dher/ fore then skuld/ at han wille ey wæria sik mæ-
dhan han matte Swa myklo hælder figher iak/ at
gudh siælwer skulle han wtgiwa til frestning/ oc tho
swa starklika tilreddan/ at ænkte matte honum ska-
dha/ vtan han wille ¶ Til annor skæl swarom wi
10. swa/ at the frestilse som nakar man giler ey forwun-
nith/ vtan m̄ ærwodhe oc hiärtans mödho/ hon ær
pinlik/ Swa som wi rōnum æpter adam Ån han kände
ænga mödho i sino hiärta/ eller olydhno likamens aff
15. sinne frestning/ som nw war sakt ¶ Til thridhia skæl
swarom wi swa At ower mantzins natwram/ ær nakar
natwra som synda matte Oc fore thy matte han frestas
aff henne/ thy at the natwra matte for ens syndogh
wara/ som andra skulle til synd lokka Ån ower
20. ængla natwr/ ær ængin natura som synda ma/ thy
at gud̄ natura ensamins/ ær hōghre æn ængla natura
Oc fore thy war ængin natura the til/ tha som æn-
gelin syndadhe/ som hona matte fresta til synd
25. **N**w ær æn æpter at spōria/ æn thera synd adams
oc ewo/ war aldra synda mæst Oc ma synas at
swa war Thy at swa figher *sanctus* augusti-
nus xiiij book de ciuitate dei Mykin war ther
ora'ttin i syndinne/ som swa mykith sækliheet war
gen syndinne/ at vtan alla mödho matte the fighia
30. gen henne Annor skæl. Synd oc synda giæld/ skulo
iæmpn wara fore rættom domara Aldra thungast synda

giæld/ kom ower alt mankônith/ fore adams synd/ thz
 ær dôdthin Swa som *sanctus paulus* scrifwar
 til romara Tha ware oc adams synd aldra thun-
 gæft oc mæft ¶ Til fôrsta *questionem* swarom wi
 swa/ at wi maghom rækna/ oc lika twa synder sa- 5.
 man/ ena widh andra Wi maghom oc rækna saman
 twa syndogha mæn Wæghom wi saman syndena siæl-
 wa/ tha ær hoordomber thyngre synd/ æn løskelæ-
 ghe Læggiom wi saman en bonda som ær hoorkarl/
 oc en prest som giort hawer løskolæghe/ thy at mang 10.
 ær ilz dôme/ Tha hawa biskopa oc preste/ mera syn-
 dath æn en kotkarl/ oc ær tho hans synd meere aff
 sik siælwe/ oc thera minne Vtan the synda tho flæ-
 rom lundom Thy at the bryta thera iæt som the lo-
 wadhø gudhi ytermer renliwe æn bonden The wifto 15.
 oc bæter/ at wakta sik fore syndom The skænda oc
 sina wigxl/ oc hæligh wald The giwa oc flerom
 ont æpterdôme/ æn the synda ¶ Swa maghom wi
 oc tala om adams synd oc andra manna synder At ey
 war the synd aldra mæft aff sik siælwe/ thy at swa 20.
 som fôr war sakt Fôrsta synd war ofkæligh giri/ til
 at likas widh gudh siælwan Swa war oc om adams
 synd/ oc andra manna synder/ thy at han hafde
 mera wit/ oc mera trôft a mot syndinne/ oc war
 hon flerom mannom til skadha/ som sidhan skal si- 25.
 ghias om gudh wil Tho war hans synd minne aff
 sik siælwe/ thy at mere wanhedher ær gudhi/ oc
 mere hoghmodh at tala wan ærlika om gudh/ æn
 wilia likas widh han thæssa lund/ at nakar man wil
 wara wældogher mæ gudhi/ swa som adam wille oc 30.
 ewa Oc ther mæ ær løft thz fôrsta argument ¶ Til
 annath swaras At synda giæld fore adams synd/ war

Sid. 87.

- ey wæghin iæmpn widh hans synd/ vtan widh mant-
zins naturo/ som all war tha innan them twem/ Oc
ey dômom wi alla fore thy/ at adams synd war swa
mykin/ oc stoor ower alla synder/ Vtan hælder fore
5. thy at all waær likamlik natura/ war tha i adam/
oc tok ther tholkin dom som han forskuldadhe/ oc
tholka natwr takom wi æpter honum m̄ tholkom
dom/ som hon tok innan honum Oc skal th̄ liw-
fare wardha nidhermeer fakt æn gudh wil
10. **N**w wil iak æn spõria/ hwilkū thera syndadhe
meer/ adam eller ewa Oc synis m̄ sancti
pauli ordhom/ at adam syndadhe meer Thy si-
gher swa sanctus paulus/ At adam war ekki swi-
kin vtan konan Konan war swikin oc syndadhe fore
15. swik Nw ær mykle meere synd/ at gōra illa witan-
de/ æn swikin Tha ma hwariorom synas at adam syn-
dadhe meer Ther a mot ær th̄ at then synder meer
som fōr synder/ oc giwer androm wægh at synda
Ewa syndadhe fōr/ tha syndadhe hon oc meer ¶ Til
20. questionem swarom wi swa/ At wægher man saman/
the tw som syndadho/ tha ær adams synd mere/ som
fōr ær fakt Ey fore thy at adams synd war mere som
fōr ær fakt/ aff sik siætwe Vtan hælder fore thy/ at
adam war naturlika witrare æn ewa war Oc hafde
25. badhe natwrlikan kragt mere æn hon/ oc swa dyg-
dhelikan/ at standa mot synd/ æn han wille/ Æn
tha man wægher saman thera synder tha ære the ba-
dha iæmpna at almennis nampne/ thy at the synda-
dho badbin m̄ hoghmodh ¶ Nw ær tho swa sant/
30. at hoghmodh ær marfkyns/ oc ær en mera æn annor
Oc æpter thera rækning/ tha maghum wi fenna at

ewa syndadhe meer. threm lundom æn adam Först
 m3 thy/ at hon trygdhis widh ormsins ordh/ oc ey
 adam/ oc thænkte at th3 ware wæl mðghelikt som
 han lowadhe An adam trygdhis ther ængalund widh/
 tho wille han at swa matte wardha/ som ormen lo- 5.
 wadhe Hon syndadhe oc thy meer/ at hon syndadhe
 för/ oc gaff honum æmpne oc radh at synda Hon
 syndadhe oc fore thy meer/ at hon syndadhe mæst
 fore giri skuld/ æn adam han syndadhe ey mæst fore
 giri skuld Vtan æn aldra mæst fore thy/ at han wille 10.
 ey skilias widh hezna kompanſkap/ oc lydde fore thy
 henne Oc giordhe han oc thy mot gudhi/ at han
 wille ey gðra mot ſinom win An han ſkulle ey swa
 hawa giort/ eller nakar ænnar ſidhan Th3 ſigher til
 wars herra domber Genburdha ſka'l. the prðwa/ oc 15.
 wægha ſaman the tw ſom syndadho/ oc ey syndena
 ſiælwa

Sid. 88.

Nw ær æpter at ſpðria/ An alle mæn fðddos m3
 adams ſynd Oc ſynis först at ey War herra
 ſigher m3 ezechiele propheta Ey ſkal ſon bæra 20.
 ſkuld fore fadhers ſynd Aristotiles ſigher i thri-
 dhie ſinne bok aff ſidhom At ængin ma awiita
 them ſom fulle ære aff ſinne natwro Synden ær ee
 awiitande wærdh Tha ſynis at wi hawom ænga ſynd
 aff ware natwro ſom wi tokom aff adam Sanctus 25.
 paulus ſigher a mot/ oc ſcriwar ſwa til ro-
 mara Fore eens mant3 ſkuld kom ſynden i wærdina
 ¶ Til questionem ſwarom wi ſwa/ oc th3 ær ſannaſt/
 ſom alla criſtna mazna tro halder/ at hwart barn
 ſom fðdhis aff fadher oc modher/ th3 fðdhis i modher 30.
 liwa m3 adams ſynd/ eller thðrſte enkte barn criſten-

- dom oc döpile Oc *är* thz skælikt / thy at alle män hawa ena natura / oc *äre* swa som en man / thy at the *äre* alle eens mantz sönr / oc hawa alle natura aff enom manne Swa som alle the / som bo i enom
5. stadh *äre* eens män Oc swa som flere ens mantz sönr / göra alle en man Oc *är* thetta werldinna rätter / wtgiwin aff gudz rät Thy at thædhan koma alle rätte / at *är* hwart som en byman komber / han wardher ophallin oc giælder / *än* hans husbonde hawer
10. nakrom oræt giort Swa oc *än* siælin som styrer allan likamen / rörir handina som *än*gin wilia hawer aff sik til oræt hug Tho giælder handen oc wardher aff huggin fore siælinna synd som wilian hafðhe / oc styrðhe hona til gerning Oc ey witis the synd eller
15. hug handinne / fore sina skuld / thy at hon hawer *än*gin wilia aff sik Oc ma aldre synd wara vtan wilia / vtan thz witis handinne / fore thy at hon hörir siælinne til Swa *ærom* oc wi sake / hwilkin tima wi söðhoms thy at wi *hörom* honum til som först war
20. saker / oc *höwitzman* ower alt mankönth / som wi hawom aff alle tholka natura som han misskipaðhe m3 syndinne Oc fore thy scriwar *sanctus paulus* ad epheseos At wi warom aff natura / gudz wredhe barn för *än* wi fingom cristindom ¶ Til för-
25. sta genbyrdha skæl swarom wi swa / at *än*gin bær synd fore annars synd / vtan han *är* lottakin aff syndinne m3 honum Swa *är* oc her / fore thy at wi *ærom* lottakne the syndoghe natwrinne som adam hafðhe / ther fore *ærom* wi skylloghe at giælda m3 honum ¶ Til thz andra swarom wi swa / at *än*gin ber blygdh m3 rætto fore nakan natwrlikin last / som honum hörir ensampnom til / swa som *är* *än* nakar

fóðhis blinder / tha skal man honum hælder warkuzna
 æn forfma Æn fóðhis nakar mʒ them last som hórir
 til hans æt / thʒ giælder opta manger swa som thræll
 fóðhis aff thrælom

Nw æn thu spór fræmmer / æn barn fóðhis mʒ 5.
 næsta fadhers oc modhers synd Tha swarom wi swa /
 at adams synd / hon spilte alla wara naturo / oc fore
 thy fóðhas the alle mʒ hans synd / som hans naturo
 hawa / æn ængin annar ær hans hówitzman / at ware
 natwro / fore thy fóðhis ængin mʒ annars synd / Vtan 10.
 swa mykít / at æpter thy fadher oc modher / hafðho
 likama wæl skipaðha / eller til dygdh eller til last /
 æpter thy fa opta son oc dotter Æn hurw eller mʒ
 hwath skæl / sonin bæ'r plikt fore fadhers synd / mæ-
 dhan han fóðhis ekki mʒ henne / thʒ skal sighias 15.
 fram meer / æn gudh wil

¶ Nw ma spórias æn hwar the synd ther gior- Sid. 89.
 dhis aff mannenom i paradiis ware dóðhelik / æller
 matte han synda nadhelika / swa som wi syndom hwar
 daghlika mʒ onyttom ordhom Oc synis fórst at han 20.
 matte synda nadhelika / ower thʒ ordh sancti
 pauli til thimothæum. Adam war ække swikin /
 Sigher glofa / fore thy / at han hafðhe orónt gudʒ
 ræðhelika dom / tha matte han ther mʒ swikas / at
 han matte wænta fina synd nadhelika / thʒ matte han 25.
 ey tro / vtan thʒ ware móghelikít / thy at han war
 falkompnelika wiis Sanctus Augustinus sigher
 i ælopte bok ower genesim At thʒ ær ey wæn-
 tande at nakar fresilse hawer nidherkastath / oc for-
 wunnith mannin / vtan nakath hoghmodh hafðhe fó 30.
 bradblika runnith i hans hugh / som han skulle iæm-
 skyt hawa fóóst / oc spækt thʒ hoghmodhít / som ho-

- num kom til/ för æn han wtwalde siælwer/ sidhan han gômde at/ hwath ræt ware/ hon matte ey wara dôdhelik synd/ thy at ekki ma dôdhelikt wardha/ vtan mʒ wilians wald sidhan han gômir at hwath
5. honum ær ræt eller oræt ¶ Nw sigher oc *sanctus augustinus* i same bok/ at nakar rönt giri/ oroadhe mantzins hugh/ sidhan han sa at ewa hafðhe ætith/ oc tho ey iæmskyt doo the/ som war herra hôtte them Oc synis at ewa kænðe sør æn hon aat/
10. nakan bradhuxadhan iæfwugha/ om wars herra ordh/ oc iæfwadhe/ hwath thʒ monde sant wara som gudh hafðhe sakt At the skullo iæmskyt dô/ som the aato aff thy tra' Oc thy sægdhe hon swa Gudh forbôðh os at æta aff thæssa tra'/ ther til at wi skulom ey
15. warla dô J thy hafðhe hon bradha hughænnno/ til at wantro ær nadhelik synd/ oc ey dôdhelik/ tha syndadhe ewa sør nadhelika æn dôdhelika Ther a mot ær thʒ som *sanctus augustinus* sigher i ix bok de ciuitate dei Fore hwaria synd som
20. mannin hafðhe giort i paradiis tha hafðhe han warith wtkastadher aff paradiis/ ængin nadhelik synd formatte han wtkasta aff paradiis ¶ Til *questionem* wildo some swara thæssa lund At mannin matte fore thy/ ænga lund synda nadhelika/ vtan hwar synd
25. ware honum dôdhelik Fore thy/ at han war mykät hõghre oc ærlikare æn han war sidhan Swa som thʒ ær mere synd biscope eller preste/ som litin synd ær fatikom bonda Thetta ær ey fulkomplika wæl sakt/ thy at swa som annar stadʒ skal prôwas/ æn gudh
30. wil/ Ånga mæn skil swa mykith om wald eller lifnath/ at the synd som enom ær nadhelik/ hon ær
androm

androm dödbelik Thy at ængin wardber swa wæl eller illa klædder/ at han ær ey then same man/ oc hans gerning ær tha's sama mant; gerning som sôr/ oc fore thy ær the sama synd som sôr/ Vtan nakor annor synd fôlgher/ som aff sik ær dödbelik/ tha gôr hon 5. swa mykît/ at then man som alder ware nadhelika saker fore nadhelika synd/ han ær stundom dödheliker/ fore thy at the synd som sôr war nadhelik aff sik siælwe/ henne fôlgher annor dödbelik synd Swa som enom klostermanne ær synd/ at tala æpter, nakan 10. then tima/ som honum ær scrifwath/ oc forbudhit i hans reghlo/ oc nadhelik Åta fore mæsso tima ær hwariom manne synd/ oc tho nadhelik Vtan preste/ fore thy at honum ær forbudhit at sighia mæsso/ vtan han ær fastande/ oc syndar han dödblika/ æn han sipher mæsso mætter ¶ Hwariom cristnom manne ær forbudhit at æta oc driikka m; hedhnom mannom/ then mat eller dryk som the offra sinom affgudhom Thæskyns mat eller dryk/ matte wæl en cristen man nôta hema at siin/ eller m; cristnom 20. mannom fulkompnom/ oc taka ther aff swa m; hægumans losta tha syndar han oc tho nadhelika/ æn ey ær ofmykith owerwætis takît An nôter nakar cristin man thæskyns sôdho eller dryk m; hedhnom mannom/ eller krankom cristnom mannom/ som the 25. magho taka aff ont æpterdôme/ tha syndar han dödhelika/ thy at andre mæn thænkia at th; ær loflikt/ som ey wita iæmwæl/ at th; ær forbudhit Oc magho wanlika fore tha's skuld/ koma til willo Oc thæssa lund magho wiife mæn/ oc werdhoghe/ eller hælghe 30. fynda ther dödhelika/ som andre fynda nadhelika Ey

- fore thy at the synd som enom ær nadhelik / hon ær androm dððhelik / vtan fore thy / at henne fðlgher annor dððhelik synd / Swa som ær olydhna / eller ilt æpterdðme / som nw fakt war Oc fore thy ær thz
5. ey full skæl / at adam syndadhe dððhlika / ther wi syndom nw nadhlika / ther at ban war hðghre oc ærlikare / æn nw ære mæn / sidhan han syndadhe Oc wardher ther giwas til fulkomin skæl Swa som fðr war fakt Thetta skil at wara skipilse æpter syndina / oc
10. adams fore syndina / at wi hawom thz synda giæld / at kðtith ær olydhoght siælinne / oc ey alzstingx swa vndergiwæt siælinna lydhno / at thz bidhar til hon diktar thy / hwath thy hðrir til / vtan kræwir fðr æn siælin gðmir at / eller wisar thy manga hægum-
15. ma / oc ær thz then loste / som mannin kænner aff likamenom / fðr æn han kænner mz sik hwath honum ær lofflikt nadhelik synd / æn tho at hwaro at then loste kræwir mannin til dððhlika synd An kænner siælin mz sik / at then loste ær oloffliker / oc lokkar
20. til dððhlika synd / oc sigher ey sidhan mot them losta / sidhan hon thænker widh sik hwath gudh hawer forbudhit / tha ær dððhlik synd fulkompnath / æn tho at hwaro at aldre fðlgher gerningin ¶ An om fðrsta mannin war annor rækning / thy at hans likame kraf-
25. dhe ængin losta fðr æn siælin / thy at kðtith war alzstingx vndergiwæt siælinna wilia Oc war æ fðr wilin æn lostin mz honum / Oc fore thy war honum swa dððhelik synd bradher loste / som langer Oc ære thæsse skæl bætzst takin aff mæstarom / hwi adam
30. matte ey synda nadhlika i paradiis ¶ Til fðrsta skæl swaras swa / at nakar synd ma kallas nadhelik Antig-gia fore thy at hon ær siælf swa litith wærdh / oc

ey swa mykith genwærdhigh gudhi / æn tho at hwar
 synd / ær gudhi genwærdhigh / at hon ær æ tho na-
 dhelik aff sinne natwro / oc aff rættom gudʒ doom
 Syndin ma oc kallas fore thy nadhelik / at ængin
 synd ær swa stoor / at gudʒ miskund ær æ meere / 5.
 æn hon wil wara nadhelik aff særdelis nadhom / ower
 domin Epter sôrsta rækning / tha wardh ængin adams
 synd i paradiis nadhelik fore the skæl som nw waro
 gifwin Epter andra rækning / tha wardh aldre na-
 kar synd eller wardher / nakan tima swa mykin / at 10.
 gudh forma ey wæl forlata hona / æn haz wil ¶ Til
 annor skæl swaras swa / at thʒ hoghmodh som adam
 kænde i sinom hugh / thʒ war fore thænkt / fore the
 skæl som nw waro giwin / vtæn girin at røna æn hon
 matte sôlghia ¶ Oc prôwas thʒ oppenbarlika mʒ scriff- 15. sid. 91.
 tinne / som sigher aff kononne / at hon hêrdhe aff or-
 menom Hwi forbôdh war herra idher Oc siðhan henne
 kom i hugh forbudhit / tha wille hon røna / æn thʒ
 ware fant / som gudh hafðhe forbudhit Hær ma hwar
 man se / som atgômir / at henne matte wæl hawa ko- 20.
 mith i hugh / gudʒ forbudh / mʒ ormsins ordhom Oc
 hwath hon giorde siðhan / thʒ war giort / mʒ thænkt
 to radhe

Nw ær æn æpter at spôria / et mærkelikith thing /
 som nakrom manne / ma i hugh koma ¶ Haf- 25.
 dhe ewa ensamin syndath / oc ey adam mʒ henne /
 hwath hafðhom wi hælder nwtith honum / oc bliwith
 i paradiis oc sôrsta mantzins æro / Eller hafðhom wi
 vntgullith henna / oc warith skylloghe / oc fake fore
 gudhi / swa fore henna ensampna synd / som fore bæg- 30.
 gias thera synd Oc ma sôrst synas / at wi hafðhom

- gullith *henna* *ensampna* *synd* Først fore thässe skæl
 ¶ Wi draghum *synd* i *modher* *liwe* m̄ *likama* *som*
 wi *hawom* *aff* *förstom* *stykkiom* *Nw* *figher* *swa* *the*
mästara *som* *natwrlík* *thing* *idhna* / *oc* *kænna* / *at*
5. *barnith* *hawer* *alt* *likamins* *æmpne* *aff* *modherinne* /
oc *thz* *natwra* *bland* / *som* *modher* *taker* *æff* *fadher* /
ther *hawer* *kraft* / *at* *skipa* *thz* *natwra* *bland* / *som*
modhorin *giwer* / *wæl* *til* *sialinna* *mato* / *Tha* *ma* *syn-*
nas / *at* *wi* *hawom* *hælder* *the* *synd* *aff* *modher* / *thy*
10. *at* *aff* *henne* *hawom* *wi* *likama* / *oc* *sialina* *aff* *gudhi* /
æn *fadherin* *som* *skipar* *at* *eno* *likamen* *til* *sialinna*
mato *Æn* *oc* *swa* / *hafdhe* *ewa* *syndath* / *tha* *ware*
hon *dódhelik* *oc* *henna* *likama* *Nw* *hawom* *wi* *likama*
aff *henne* / *oc* *hwar* *aff* *sinne* *modher* *som* *nw* *war*
15. *fakt* / *Tha* *ware* *oc* *waar* *likame* *dódheliker* *som* *wi*
tokom *aff* *henne* / *thy* *at* *tholikt* *giwer* *hwar* / *som*
han *hawer* *sialwer* ¶ *Æn* *oc* *swa* *som* *damaſce-*
nus *figher* *At* *then* *hælghe* *ande* *kom* / *til* *wareſrv*
iomſrv *mariam* / *tha* *iheſus* *christus* *ſkulle* *fóddas* *aff*
20. *henne* *vta* *adams* *synd* / *oc* *renſadhe* *hona* / *oc* *henna*
liiff *Hafdhe* *ey* *barnith* *syndena* *aff* *modher* *weyna* /
tha *ware* *thæſſkyns* *ſkirfl* / *til* *ængxins* *thórfſtelik* /
som *then* *hælghe* *ande* *gaff* *wareſrv* / *thy* *at* *hon* *fódde*
ſin *ſon* *fadherlôſan* *i* *iordhrike* / *swa* *som* *han* *war* *fór*
25. *æwerdhelika* *fódder* *modherlôſ* *aff* *ſinom* *fadher* ¶ *Ther*
a *mot* *ſcriſwar* *ſanctus* *paulus* *til* *romara* *Mz*
enom *mænne* *kom* *syndin* *i* *wærlidina* ¶ *Til* *questio-*
nem *ſwarom* *wi* *swa* *At* *ey* *hafdom* *wi* *gullith* *henna*
ensampna *synd* / *vta* *han* *hafdhe* *syndath* *mz* *henne* /
30. *Thy* *at* *swa* *som* *fór* *war* *fakt* *Epter* *thy* *ærom* *wi*
ſkylloghe *at* *ſwara* *fore* *annars* *mantz* *gerning* / *æn*
han *ær* *war* *hógxſte* *hówitzman* *i* *ſtadh* *eller* *rike* *Oc*

fore thy giælder handen / eller annar mantzins limber /
at siælin rórdhe hona til *gerning* / som sörsta ombudh
hawer ower allan likamen Oc fore thy at adam ær
then sörste som rórdhe mænnskio natwro / til at ðx-
las / oc hwar sidhan / æpter thy han insadhe sörst / 5.
tha hawom wi syndena aff adam / oc ey aff ewa Oc
mz thetta antzswaras / til sörsta genbyrdha skæl / Thy
at fadherin rörir honum til mere krapt at röra oc
fulkompna wara natwro æmpne / som modher giwir
natwrlika / oc gör ække meer at ¶ Til annor skæl 10. Sol. 92.
swara some swa at ey hafdom wi warith skylloghe
fore syndina / æn ewa hafdhe enfamin syndath / tha
hafdom wi warith södde mz dödhlikom likama / som
hon hafdhe haft æpter syndina / oc tholkin giwith os
som hon hafdhe ¶ Thæsse antzswar synis them wifasta 15.
ey wara full skæl / thy at thz war som sör war fakt
gudz skipilse / at swa længe som siælin hafdhe sik vn-
der gudz lydhno / tha ware hon wælligh at göma sin
likama odödhelikan / mz gudz nadhom Oc fore thy
wardhadhe thz litith hwilkin likama wi tokom aff mo- 20.
dherinne / æ mædhan waar sörste fadher war gudhi
lydhogher Thy at fadherin oc hans natwro krapter /
skipar wara likama i modher liwe / æpter thy som
siælinne hörir til Oc fore thy hafdom wi fangit /
æn adam hafdhe ey syndath / tholka siæl som han 25.
hafdhe / sör æn han syndadhe / oc ware hon wælligh
at styra oc göma wan likama odödhelikan ¶ Til
thridhia skæl swarom wi swa / at the skirfl som then
hælghe ande / gaff waresrv / tha hon skulle södha
gudz son / hon renfadhe ey hona / aff sörste synd / 30.
som wi alle södhas mz / thy at hon war reen / oc
skæær aff henne / sör æn hon söddis aff modher liwe

Swa som annan stadh skal sigbias a'n gudh wil / Vtan
 then hælge ande sagdhis hawa renfath warafsv liiff /
 tha hon skulle södha gud; son / fore thy / at tha gaff
 haz henne then renleek / at hon war renare a'n na-

5. kath creatwr vnder gudhi siälwom Swa som dauid
 figher i pfaltarenom til war herra Thit hws
 min herra sömir säghrind
-

DE FEM MOSE-BÖCKERNA

I SAMMANDRAG

OCH

MED UTLÄGGNINGAR.

GENESIS.

Aff ophowe skapadhe gudh aff alþango himil
 oc iordh Ey aff sik siǽlwom/ som fadher
 sǽdher son/ Oc ey aff nakro æmpne/ som
 smidher gǽr yxe Jordhen war æn tha onyt/
 toom/ oc myrk/ Onyt for thy/ at enkte wǽx- 5.
 te a hezne Toom for thy/ at hwarce war ska-
 path fǽ eller folk Mǽrk for thy/ at hwarce war
 fool eller stiǽrnor Oc tha's hǽlgða anda hugher foor
 ower watnin Thz ær at siǽhia Ower iordh oc himil
 Thy at sƿa som watn ma ledhas epter mantz wilia/ 10.
 Sƿa war himil oc iordh gudz æmpne til andelika oc
 likamlika creatwr Sidhan sǽgdhe gudh mǽ ewerdhe-
 liko ordhe Thz ær mǽ sinom siǽgnadha son Wardhe
 liws Oc iǽmskyt wardh liws Thz ær at siǽhia/ Ængla
 natwra som andelikt liws ær/ badhe see sik siǽlft/ 15.
 oc lyfa androm Nw wiste gudh/ at liwsfith war got/
 for thy/ at tha waro onde ængla wordhne at myrke
 Oc skilde war herrǽ liwsfith fra myrkeno Thz ær at
 siǽhia Godha ængla fra ondom Oc kalladhe liwsfith
 dagh/ oc myrkith nat Oc sƿa ær wordhin aff qwǽlde 20.
 oc morghen en dagher Fore then skuld/ at qwǽldz-
 sins liws ær minna/ æn morghen liwsfith Oc tekna
 at alle ænglane hafdho sǽrst natwrikt wit/ oc vnder-
 stodho alt thz gudh hafdhe skapath/ hwart i sinne na-
 twra Oc tha hǽghfǽrdhadhos some aff sino myklo wi- 25.
 ti/ oc forgiordho ther mǽ at se nakan tina gudz
 ǽghon/ Oc thy nattadhis them/ Æn some thakkadho
 gudhi/ fore thz mykla wit han hafdhe them giwith/
 oc wordho ther mǽ wǽrdhoghe/ at se gudz ænlite
 the siǽgnadha fool/ oc sƿa daghadhis them ewerdhe- 30.

- liker dagher / swa at ængin kom natten i mællan Oc thy sigx at aff qwaeldenom oc morghnenom wardh en dagher ¶ Sidhan sagdhe oc gudh / Wardhe sæstilsæ oc skilis at likamlika thinga æmpne som sôr war
5. ofstadblikt som watn / oc skipadhe gudh at some creatwr skulle wara ower thaessa sæstona / oc some vnder Oc iæmskôt wardh oc swa Oc thaessa sæstona kalladhe gudh himil Oc swa ær wordhit aff qwaelde oc morghne annar dagher mæ thy soun sôr ær saght /
10. at godhe ængla sagho thetta dagxwærke / sôrft i sinne natwr / oc sidhan i gudhi som ær then skærafte speghel alla sinna gærninga ¶ Sidhan sagdhe gudh Kome saman watnin the vnder himblenom ære som sôr gingo alla weyna lukt ower iordhina i een hyll som
15. nw ær oceanus haff oc oppenbaris thôrt land Oc iæmskôt wardh oc swa / Oc kalladhe war herra thôrt land iordh / watntæ hylina kalladhe han haff Oc gatæ gudhi wæl at swa giordho oc sagdhe Blomstris iordhen mæ grônt græs / oc sædhe oc frwktfamom træem
20. æpter sit kyn mæ natwrluke sædhe / swa at et maghe plantas / oc wæxa aff andro Oc iæmskôt ær swa wordhit / oc gadæ gudhi wæl aat swa giordho / oc swa ær wordhit at qwaelde oc morghne thridhi dagher / mæ godha ængla liwse som sôr ær saght ¶ Sidhan sagdhe gudh
25. Nw wardhe liwsen i himblinum / oc skili at daghin oc nattina oc ware til tekn timanna oc daghanna / oc skine i himpnenom oc lyse iordhina Oc iæmskôt ær swa wordhit Oc giordhe gudh stôrfto liws sool oc maana Solina mere at skæra daghin / maanan
30. minne at liwsa nakraleedh nattina / oc ther til giordhe han manga stærnor / oc fatte them i himilin at liwsa ower iordhina / badhe om dagh oc nat An tho

31d. 94.

at thera liws synis ey oppa daghin fore solijona liwse
 Oc at the skullo skilia aat daghin oc nattina Oc gadz
 gudhi wæl at swa giordho Oc swa ær wordhin fiær-
 dha dagher / badhe aff ængla vnderstandilse / oc swa
 aff solijna liwse ¶ Sidhan sagdhe gudh Nw wardhe 5.
 liwandis creatwr aff watnomen / badhe ther kryper a
 iordhinne / oc swa thz flygher i wædhreno / oc swa
 thz flyter i watneno hwart æpter sit kôn Oc gadz
 gudhi wæl at swa giordho Oc gaff nw fôrsta fina
 signilse / oc bôdh them at wæxa oc ôkias oc fulkompna 10.
 watnin oc wædhrit oc iordhina / oc swa wardh wor-
 dhin fæmpte daghin ¶ Sidhan sagdhe gudh Nw war-
 dhe alzskyns diwr / hwart æpter sit kyn / oc iæmfskôt
 ær swa wordhit / oc gathz gudhi wæl at swa giordho
 Nw hawer gudh giort som andelik thing / swa som 15.
 ængla / oc likamlik thing swa som iordh oc himil
 fool oc diwr Nw wil han skapa the creatwr ther ba-
 dhe ær likamlik oc andelik / Oc sigher til sin signa-
 dha son / oc til sin hælgða anda Gðrom mannen æp-
 ter os sialwom mz skial oc vnderstandilse / oc ware 20.
 herra ower fisken i hawino / oc ower fughlin i wædh-
 reno / oc ower diwrin a iordhinne / oc ower alt thz
 ther skapath ær a iordhinne Oc swa skapadhe han
 mænnskiona epter sik sialwom / een man oc ena ko-
 no / oc gaff them fina signilse oc bôdh them at wæxa 25.
 mz æfkomd oc ôkias oc fylla iordhrike / oc halla
 herradoom ower all the diwr ther skapath waro / Oc
 gaff them alt thz ther wæxte a iordhinne til fôdho / oc
 swa oc androm fughlom oc diwrom mz them Oc iæm-
 fskôt ær swa wordhit Tha gathz gudhi myklika wæl 30.
 at allo thy han hæfde skapath Oc swa ær wordhin
 siatte daghin badhe ængla dagher oc manna

- N**w ære fulkompne himpnane oc iordhin oc aller
thera bonadher oc fæghrind Oc fiwnda daghin
hælghadhe war herra/ fore thera fulkompnilse/ Oc
skapadhe enkte sidhan aff alþængo vtan manna sia'la/
5. vtan thz som han skapadhe i sia'x daghum/ thz styrer
Sid. 95. han hwar dagh daghlika epter sin wilia Swa hawer
tha gudh skapath iordh oc himil oc gra's oc tra' aff
ængo fædhe/ fore thy at ekki hawer æn ra'ghn ko-
mith ower iordhina/ vtan aff enom hyl wæ'tis all
10. iordhen Oc skapadhe gudh mannen aff orene iordh/
oc gaff honum liiffs anda oc sia'll ¶ An ðster i
wæ'rdina hafde gudh sia'lwer plantath paradiis/ then
loftelikaste platz i iordhrike wardh/ a swa hōghom
iordhmwn at han gik ower alt thz wædher ther stor-
15. mar oc sky wardha i Hær satte war herra mannin
swa nær himpnom Ther til at tekna/ at han skulle
oc iordhrike forswa/ oc til himerikis koma thaghar
epter sin alder/ vtan nakan fiwkdom/ eller dōdh til
ewerdbhelikin himerikis faghnath/ oc swa alt mankō-
20. nith æpter han J paradiis læt gudh wæ'xa alla the
frwktter aff tra' matte loftelik waxa/ oc midhwakt i
paradiis liiffs tra' swa kallath/ Thy at thæ's frwkt
styrkte swa mantzens likama ater mʒ them nadhum
ther sia'len hafde aff gudhi swa længe hon war ho-
25. num lydhogh/ geen allom fiwkdom oc dōdha Et
annath tra' war oc ther sat aff gudhi/ som kalladhis
wiisdomsins tra' gotʒ oc iltʒ Thy at mannen fik wita
aff thæ's frwkt hwath got hafde warith/ oc hwath
ilt war sidhan En flodh gik oc wt aff paradiis/
30. hon skiptis thædhan sunder i fyra howoth flodher En
heter phison/ hon ganger kring om thz land som

eiulat heter i indie lande Ther hittes gull/ oc the
 iordhinna gull ær aldra bætzst Ther hittes oc dællium/
 tha's kyns træ/ ær aldra sôtaft/ Ther hittes oc riker
 oc dyyr sten ther onikinus kallas Annor flodhin he-
 tir gyon/ hon ganger ower alt blamanna land Thri- 5.
 dhia flodhin heter tigris/ aff fughle them som snarast
 flygher Thy at hon hawer mykith strômfall/ hon rin-
 der gen asirie lande Fiærdha flodhin heter eufrates
 som ændar i iorfala land Nw fatte war herra man-
 nen i paradiis at gôma hans budhordh/ oc paradiis 10.
 skulle han gôma hilbrigdho Oc gaff gudh honum
 thetta budhordh at han skulle æta aff alzskona frwkt
 i paradiis vtan aff eno træ som sidhan kalladhis wiif-
 domsins træ gotz oc iltz som nw war sôr saght Oc
 sagdhe swa gudh til mannen Hwilkin tima thw æter 15.
 aff tha'sso træ/ tha wardher thu dôdbliker/ ey fore
 træfins kragt/ vtan for olydhnouna skuld Sidhan
 taladhe war herra til sonfins oc tha's hælghe anda Thz
 ær bæter at mannin ær ey ensamen Gðrom honum
 tholka mænniskio til hughnath oc hialp som han ær 20.
 sialwer Tha læt war herra mannin sompna/ swa
 rolika oc fastlika vtan alla pino/ at han togh et riff
 aff hans sidho oc fylte kôt i stadhin/ oc giordhe aff
 rifwino qwinmantz likama oc skapadhe henne sial oc
 ledde hona til adam J them sympne tedhis adame/ 25.
 at swa som ewa skapadhis aff hans sidho oc i sômpne
 Swa skulle the hælghe kirkia om siidher andelika sô-
 dhas af tha's blotzins dygdh ther ran aff wars herra
 sidho sidhan han sompnadhe dôdthom sômpne a korfeno
 Oc tha adam sa sin lika/ tha spadhe han mz tha's- 30.
 som ordthom Thetta been ær aff minom benom/ oc
 kôt aff mino kôte For thy skal man forlata fadher

Sid. 96.

oc modher / oc halda sik til sinna huffrw / oc skulo
the tw góra et kót aff sik

- N**w swa længe som mannen war lydhogher gudhi /
tha war hans kót lydhoght hans siæl / oc wiste
5. ængin fwlan lofta Oc for thy at the waaro naken /
tha hafðhe oc adam oc ewa ænga blygdh aff lika-
mens klædholðso / mædhan siælin war klæd mæ allom
dygdhom An ormin war klokafter aldrea diwra / thy
at enskona oromber ær then / ther stander op rætter
10. oc hawer enna frwgho ænlite / som heter phareas Oc
thy war han bætzst fallen diællenom / at góra sin
klokskap mæ / oc swika ewam Oc soor diæwlin i
then orm / som han far stundom i syndogha mæn / oc
taladhe til konozna Hwi forbødh gudh idher at æta
15. aff alzkyns paradiis frwkt Konan swaradhe honum
Wi ætom aff alle the frwkt i paradiis wæxer vtan
aff eno træ / midhwakt i paradiis / thæ forbødh os
gudh nær at koma / at wi skullom ey swa war-
dha dōðhelike Tha sagdhe ormin til konozna Aldre
20. wardhen i dōðhelike vtan gudh weet thæ / at hwil-
ken tima i ætin aff thy træ / tha lysis idhert biærta /
oc wardhen gudhlike / oc faan at wita badhe got oc
ilt Tha thotte konozne at thæ waare got / Oc syntis
hezne træith wara loftelikt / oc togh aff frwktinne
25. tha's træfins oc aat oc gaff maunenom mæ sik Oc
tha han hafðhe ætith / tha kændo the fwlan lofta i
fino kōte / oc war kōtith olydhoght siælinne / sidhan
siælin war olydhugh gudhi Oc blygdhos i æmskylt sinna
natwrlika lima / oc sōmadho samian lōff aff siko træ
30. oc giordhe sik the klædhe som the wafðho sik mæ-
dher

dher An thaghar vnderstodho the gudh wara wre-
dhan/ Oc ræddos iæmwæl wæðbrit/ oc skyldo sik
vnder træmen Oc thetta war om middagh/ the samo
stundina a daghenom/ som gudz son læt sik badhe/ at
mæne wardha oc swa korsfæstias fore adams synd 5.
Nw kallar war herra at adame/ oc spør han hwar
han ær Thz ær at sighia/ at han bidher bonum se i hwath
yfaeld som han ær komin Han swaradhe Jak vnderstodh
herra thina wredhe/ oc ræddis iak sidhan iak san mik
naken/ oc skylte iak mik Tha sagdhe gudh til ho- 10.
num Engin wiste thik blyghias/ utan thu hawer ætith
aff thy træ som iak forbóðdh An adam swaradhe Ko-
nan the thu skapadhe mik til hughnadha hon gaff
mik aff frwktinne/ oc iak aat Nw talar war herra
til konozna/ oc spør hwi hon giordhe swa Hon si- 15.
gher oc swarar At ormen swek hona Sidhan talar
war herra til ormfens Mæðhan thu wast diæwlsins
andbuddh til tholka gærning/ tha æst thu bantzatter i
bland all diwr/ thu skal krypa a thino bryste/ oc
æta iordhina Missæmio sæter iak mællan thik oc ko- 20.
nozna/ oc thizna affkómd oc henna Thu skal læggia
laghor fore henna sôter/ oc hon skal bryta thit ho-
wodh Sidhan sagdhe gudh til konozna Thu skal
thola margha nôðh/ oc sôðha margh barn mz mykin
thwang Thu skal wara vnder mantzins lydhno/ oc 25.
han skal wara thin herra An til adams sagdhe war
herra swa Thy at thu wast lydhoghare thinna kono
bôn æn mino budhi/ tha skal all iordhin wara for-
bannath for thina gærning Thu skal sôðha thik aff
henne mz mangxskyns ærwodhe/ hon skal bæra thik 30.
thorn oc thitzstil/ oc mz thins ænlitis swet skal thu

Sid. 97.

- a'ta thit bróðh aff henne a' til tha's dagx thu wæn-
 dis ater i tholka iordh som thu a'ft aff taken thy at thu
 a'ft mold/ oc at mold skal thu wardha Sidhan kal-
 ladhe adam fina huffrv nampn Ewa For thy at hon
 5. skulle wardha m3 we oc ysæld modher alla liwande
 manna Sidhan diktadhe war herra skinklådhe oc
 kände them at klådha sik Nw talar war herra til
 the godha ængla om adam Epter thy som en wiis
 man talar stundom om en daara som sik later wara
 10. wiis Seen nw sagdhe war herra/ adam a'r wordhin
 som en aff os/ oc weet nw badhe got oc ilt ¶ Nw
 wardhom wi wakta/ at han saar ekki meer at a'ta
 aff liffins træ som han tróste sik at liwa aff ewer-
 dhelika/ oc kastadhe han wt aff paradiis at a'rwodha
 15. the iordh som han war skapadher aff/ Oc satte fore
 paradiis ingang ængla gómo/ oc brænnaðde eld at
 góma wæghin til liffins træ Oc a'r elden kalladher
 omwandelikt swærdh fore thy at th3 skulle bort ta-
 kas om siidher/ Oc giordhe gudh nadhelika widh
 20. mænne at han skulle ey offlænge liwa m3 sorgh
 ¶ Sidhan fódde ewa en son oc kalladhe han
 cayn/ sidhan fódde hon annan son/ oc kalladhe han
 abel Oc han war mykin boskaps man oppa fa' oc
 saar An cayn yrkte fast oppa iordhinne Nw mar-
 25. ghom daghum ther a'pter/ skullo the bróðher offra sit
 offer gudhi/ swa som thera fadher hadde them kánt
 Cayn offradhe m3 ilwilia sin tionda aff iordhinna aff-
 wæxt An abel offradhe m3 godhwilia aff sino bætsto
 fa' oc setasta Oc tha the skullo brænna thera offer/
 30. som sidher war til/ tha kom elder aff himpnenom oc
 brænde abels offer/ Oc ække cayns Oc ther aff sik
 cayn awund widh sin broðher/ oc gat ey rættom

ðghom feet a honum Nw talar war herra til cayn
 Est thu wredher hwi ma thu ey op se/ gðr thu wæl/
 tha saar thu godh lðn/ gðr thu illa/ tha wardher
 thiin synd oppenbar m; pinazne An vnder thino
 walde skal wara syndinna losfe/ oc thu skal radha 5.
 at fulkompna syndina eller ey Ther æpter talar cayn
 til abel sin brodher Gangom oc glædhiom os wt a
 mark Oc tha the komo wt a markena/ tha rees
 cayn a mot sinom brodher/ oc dræper han Nw ta-
 lar war herra til cayn oc spðr aff honum/ swa som 10.
 margher man spðr th; han gðr la weet Hwar ær abel
 thin brodher Han swarar Sænnelika iak weet th; ey/
 eller hwi skal iak gðma min brodher Hwath hawer thu
 giort sagdhe war herra Thins brodhers blodh roper
 til mik aff iordhizne/ thu skalt wardha forbannadher 15.
 aff iordhizne/ ther drukkith hawer thins brodhers
 blodh aff thinne hand/ tha thu ærwodhar iordhina/
 tha skal thu fa oaran/ thu skal wara wilder oc waff-
 rande a iordhizne Tha sioll cayn i wanhop oc sagdhe
 Swa mykith ær miin synd ey ma iak mik nadher 20.
 wænta Nw kastar thu mik herra wt aff manna sam-
 fwnd/ oc aff thinom nadhom oc hwa som mik finder
 tha dræper han mik Ney sagdhe war herra/ ey war-
 dher swa/ thu skal liwa til siwnda man epter tik oc
 then tha dræper thik han lðser oc ændar thizna siw 25.
 aldra skript Sidhan gaff war herra et tekn ower
 cayn/ th; ær at hans howodh skalff æ mædhan han
 lifdhe/ ther til at mæn skullo swa mykith siidher
 dræpa han/ at the sagho gud; bardagha a honum
 Nw ganger cayn aff gud; nadhum/ oc bygdhe sidhan 30.
 ðfter i wærlidizne mot paradiis Sidhan sðdde cayn
 son/ oc kalladhe han enoch Nw bygdhe cayn op en

Sid. 98.

- stadh oc kallar stadhin aff sins sons nampane enoch/
 Oc war nw mankõnith mykith õkt/ thy at marghe
 man waro mædhan sódde oc swa konor som scripten
 thigher om Cayn byriadhe fõrst wald oc raan/ oc
5. kände mannum swik/ oc lagdhe kóp oc giordhe
 borgher Enoch sódde son/ oc kalladhe irad Jrad
 sódde son oc kalladhe malaleel Malaleel sódde son
 oc kalladhe han matufael Matufael sódde son/ oc
 kalladhe han lamech Thenne togh fõrsta sin twa ko-
10. nor Annor heet ada/ oc annor sella Ada sódde ho-
 num son oc kalladhe han iabel Thenne fan fõrsta
 manna at gõra tiæld oc fara ower landen oc bo i
 tiældum Annan son sódde oc ada/ oc kalladhe han
 tybal Han hitte fõrsta manna harpo oc orghor at leka
15. i Sella sódde oc lamech son/ oc calladhe han tu-
 balkaim/ Han hitte fõrst iærn smidhe oc eersmidhe
 oc alþskona kloka gerning/ aff alþskona malm swa at
 aff hans smidhe nam then annar hans brodher at skipa
 notonar i harpom oc orghom Sidhan taladhe lamech
20. fore sinom huffrwm gaator oc sagdhe swa Hõren mina
 rõst lamecx huffrwr oc vnderstanden min ordh Jak ha-
 wer dræpith man i mit saar/ oc een swen i min swi-
 dha Cayn fik siwfalda hæmpd Ower lamech skulo ko-
 ma siwtighi siw Thz kom swa til at lamech gik til
- Sid. 99.
25. skogx/ mþ enom swene at skiwta diwr/ oc hitte at
 skiwta cayn Oc sidhan han fan at han hafdhe skw-
 tith sin alderfadher/ tha totte honum thz illa wara oc
 awiitte swenin at han hafdhe oræt wiift honum/ thy
 at han sa ekki wæl siælwer/ oc bardhe swenen i
30. hæ'al mþ boghanom Nw sagdhe lamech/ at han drap
 man i sit saar/ oc en swen i sin swidha/ thy at for
 thera sarfõkia fik han gudþ hæmpd swa hardha som

han sigher / at siwtighi folk oc æn siw som all homum
fóddos forforos alt i noa flodh

Nw lifdhe adam hundradha aar oc thre'tighi aar /
oc fódde sin thridhia son / oc kalladhe han sæt
Oc lifdhe adam sidhan sæt war fódder attahundrath 5.
aar / oc fódde flere sônir oc dôtter Oc swa war al-
der then time adam lifdhe niuhundradha aar oc thre'ti-
tighi Nw lifdhe sæt hundradha oc sæm aar / oc fódde
son oc kalladhe han enos / oc lifdhe sæt sidhan enos
war fódder attahundradha aar oc siw aar oc do Oc 10.
swa war aller hans alder niuhundradh aar oc tholf
aar Nw lifdhe enos niotighi aar oc fódde caynan
Sidhan lifdhe han attahundradha oc sæmptan aar oc
fódde flere sôner oc dôtter Swa war aller hans alder
niuhundrath oc sæm aar oc do Nw lifdhe caynan 15.
siwtighi aar sôr æn han fódde malaleel / oc lifdhe
han sidhan attahundradha oc fyretighi aar oc fódde
flere sônir oc dôtter Swa war aller hans alder ni-
uhundradha oc tio aar / oc do Nw lifdhe malaleel
[siæxtighi oc sæm] aar sôr æn han fódde iareth / oc 20.
sidhan lifdhe han attahundrath oc thre'tighi aar oc
fódde flere sônir oc dôtter Oc swa war aller hans
alder attahundrath oc niotighi aar oc sæm aar / oc do
Nw lifdhe iareth hundradh oc siæxtighi oc tw aar /
sôr æn han fódde enoch Oc sidhan lifdhe han atta- 25.
hundrath aar / oc fódde flere sônir oc dôtter / oc swa
war aller hans alder [nio]hundrath oc siæxtighi oc tw
aar / oc do / Æn enoch lifdhe siæxtighi oc sæm aar
oc fódde matufale Oc thiænte enoch gudhi oc lifdhe
sidhan han fódde matufale thryhundrath aar oc fódde 30.
flere sônir oc dôtter / Oc war aller hans alder thry-

- hunduradha siæxtighi oc sæm aar/ han thiænte gudhi/
oc teddis ængom sidhan/ thy at gudh togh han til
paradiis Nw lifdhe matufale fôr æn han sôdde la-
mech hundradha attatighi oc siw aar/ sidhan lifdhe
5. han siw hundrath attatighi oc tw aar/ oc sôdde flere
sônir oc dôtter Oc swa war aller hans alder niöhun-
drath siæxtighi oc nio aar Nw lifdhe lamech hun-
dradha attatighi oc tw aar fôr æn han sôdde noe/
sidhan lifdhe han sæmhunduradha niotighi oc sæm aar
10. oc sôdde flere sônir oc dôtter Oc war aller hans al-
der siwhundurath siwtighi oc siw aar ¶ Hær skulom
wi thz wita at i thenna aldrum thighis hundrath aar
adams som han. græt oc giordhe sina script i Oc swa
war adam fannelika/ fra thy han war skapter/ oc
- s. 100. 15. til han do thwfsanda aara gamall oc thrætighi Oc the
hundradha aar læggias til andra mazna som fôr ære
op talde/ oc mæst til matufale Thy at ængeledhis
matte matufale wardha swa gamal som hær sigx fore
Thy at swa som rækna ma aff aaromen æn han waare
20. swa gamal/ tha hafdhe han liwath æpter noe fiodh
fiwrtan aar Oc tho ey warith i arkinne Æn fra fôrsta
adams daghe/ oc til noa fiodh tha hafdhe warith tw
thufand aar tw hundradh aar fyretighi aar oc fyra
aar Oc thz ær then fôrste wærlidizna alder Nw tha
25. lamech sôdde noe tha spadhe han/ at then son skulle
wardha wærlidizne til hughnath aff alle armôdho som
mæn hawa a iordhizne ther gudh hafdhe forbannath

- T**ha noe war sæm hundrath aar/ tha sôdde han
thre sônir/ sæm/ cham/ oc iaphet Nw sidhan
30. mennene wæxto marghe/ oc qwîndith i wærlidizne/ tha
wæxte wærlidin syndogh Thz ær oc scriffwith at adam

forbóðh *sinom* sone sæt at blanda *sina* slækt widh
 cayns slækt/ for thy cayn war affgudha dyrkare/ oc
 alle the aff *honum* komo Nw foor sæt at byggias
 fore langt fra cayn/ annan wægh at paradiis/ æn
 cayn bodhe ther han sin brodher drap/ Oc swa waro 5.
 thera slækter skilda at wæl halffit annath thusand aar
 The aff sæt komo thiaento enom *fannom* gudhi/ oc
 kalladhos for thy gud; barn Æn the aff cayn waro
 affgudha dyrkara/ oc heto for thy mæn Sidhan fol-
 kith wæxte som saght ær/ tha singo thæssa slækter 10.
 nærmeer at boa/ oc blandadhos m; fwlom syndom/
 oc aff thy blande oc diæfla krapt sóddos refa oc
 iætta wældoghe mæn/ oc frægher at ilgerningom Tha
 wardh gudh farlika wredher/ thy at han sa at mykin
 iþska war i iordhrike/ oc aller mantzins hugher til 15.
 iþ/ oc thotte hardhelika illa wara/ oc sagdhe swa
 Jak wil góra swa som then man/ ther træghar ena
 gerning the han hawer giort oc wil iak stryka alt
 th; aff iordhizne som iak hawer skapt badhe folk oc
 sæ orma oc fughla Tho wil iak ey ewerdhelika war- 20.
 dha wredher *mænnenom* swa som diæfflenum/ Vtan
 iak skal fordarwa mantzens likama oc ey hans siel/
 æn mæn wilia sik bætra i hundradha oc tiwghu aar/
 Swa som iordhrike ær fult m; ontzskap mankynsens/
 swa wil iak oc fordarwa them m; iordhizne Thy 25.
 wardher oc aldrih iordhen æm godh æpter noa flodh
 badhe til sædh oc alzkona frwkt som hon war sör Æn
 noe war rætwiis man/ oc fulkomin i gud; thiaenist/
 swa som i thæsse wærlid matte wara oc gik gudhlikin
 wægh ¶ Nw talar war herra til noe Thæs syndogha 30.
 kótzins ændelykt skal nw wardha æpter minom dom
 gôr thik ena arch/ aff them træem som wæl ære ska-

- s. 101. win oc tælgdh Thu skal gōra i archinne flere rwm/
 oc brædha mꝝ thy biki innan oc vtan/ at enkte ma
 sunderlōsa vtan enskona blodh Oc swa skal thu gōra
 archina/ hon skal wara thryhundradha alna lang/
 5. sæmtighi alna bredh/ thrætighi alna diwp fra bunka-
 num/ Oc hwar thæsse alniin war længre æn waara
 siæx alna Hon skal wara siwghurslind nidhan op ower
 bunkan/ oc sidhan skal swdhin oc thakith inbyggias/
 at hon wardher ekki widhare owan æn enna alna
 10. rwm Nidhre i bunkanum skulo wara wifsths/ oc
 annath hws fore orenum thingom/ Æn owan a bun-
 kanom skulo wara thry stoor hws/ Et fore ospakom
 diwrom som leonum oc biðrnom Annath fore spakum
 diwrom Thridhia fore mannum oc fughlom Oc vn-
 15. derstanda some at hwart thera war op aff andro Æn
 thꝝ thykker flæstom likare sanno/ at hwart thera
 thriggia war wt aff andro swa at mænne oc fugh-
 lane waro mællan diwraana J andre sidhonne owan
 bunkan war inganger oc dōr i archina/ oc i andre
 20. sidhonne wæl hōght war windōgha lukt mꝝ cristallo
 Oc swa war archen skapath all saman/ som nw ær
 hærfaght aff
- s. 102. Æn sidhan hon ær swa fulkomen/ tha skal iak
 lata flōdha watn ower iordhina/ oc fordærfwa alt
 25. thꝝ kōtlikt liiff ær innan i wærdizne vnder himpne-
 nom/ oc alt thꝝ a iordhinne ær skal forfaras Vtan
 mꝝ thik wil iak binda sætt/ oc mꝝ thinom sōnom
 mꝝ thinne huffrv oc mꝝ thinom sona konom Nw
 giordhe noe archena allom lundom som gudh hafðe
 30. honum budhit Oc war archen i færdhom hundradha
 aar/ oc æn nakath swa meer

Sidhan taladhe war herra til noe Gak in thw i
 archena oc m̄ thik the siw som s̄or waaro optald/
 for thy at thik hawer iak fuznith r̄atwisan i bland
 alla them ther s̄oddos i iordhrike Aff allom diwrom
 oc fughlom ther man ma āta skal thu taka in m̄ 5.
 thik i archena/ siw aff hwaro kyni badhe karlkyns
 oc swa qwinkyns An aff them diwrom man ma ey
 āta skal thu taka in m̄ thik/ tw oc tw aff hwaro
 kyni karlkyns oc qwinkyns ther til at hwart thera
 maghe an ogxlas hwart epter sinne natwro/ Oc war 10.
 th̄ skalikt at the diwrin skullo flere in takas ther
 optare skullo ōdhas Oc ar et odda aff them til at
 offra gudhi/ s̄or an archen gawe stadh a thorro lan-
 de An thaghar āpter siw dagha tha skal iak lata
 r̄aghna sigher war herra ower iordhina syretighi da- 15.
 gha oc syretighi n̄atter oc skal iak stryka s̄at aff
 iordhinne alt th̄ iak hawer skapt a henne Nw gior-
 dhe noe alt som gudh hafde honum budhith/ oc gik
 in i archena m̄ s̄a oc folke som gudh hafde skipath
 Angla thiānto til at s̄ora diwr til honum An war 20.
 herra b̄odh oc noe mat at taka in i archena m̄ sik
 al̄skona s̄odho vtan k̄otmat Thy at han war ekki lo-
 wadher fore noe flodh/ oc allom fughlom oc diwrom
 som m̄ noe waaro i archinne Oc skulom wi hār
 vnderstanda tw thing aff diwrom Et at hwart diwr 25.
 āter tholkin mat som th̄ saar i s̄yltinne Annath at
 gudh gaff ospakom diwrom samio sina māllan swa
 l̄enge the waaro ther saman ¶ Sīax hundradha aar
 war noe gamal/ tha han soor in i archena/ oc tho
 waro hundradha aar i māllan sidhan han byriadhe 30.
 hona Oc hwath som ower ar th̄ r̄eknadhe ekki scrip-
 tin her eller annar stadh nakath smat vtan swa som

- gudh hafðhe fore faght Swa komo æpter fiw dagha/
 watn flodh ower iordhina Nw ær tha siæxhundredth
 aar fidhan noe war fôdder aff mai manadh thes aar-
 sens tionda daghin thes maanatzsens Tha lôstes all
5. grundin i iordhinne som watnen lôpa vnder/ oc lôpa
 frælfa op alla watz adhronar/ oc all ræghn skyyn aff
 s. 103. himpnenom bradhnadho oc rængde ower iordhina sy-
 retighi dagha oc fyretighi nætter Then daghen wrak
 nõðhin noa til oc hans sônir oc thera husrwr ganga
10. in i archena. mæ allom them diwrom oc fughlom oc
 fôdho som sôr ær faght oc ôktos watnin oc lypte op
 archena hõght aff iordhinne Archen flôt ower watnen/
 oc watnin mæktadhos ower mato ower iordhina/ Oc
 all bærgen vnder himpnenom wordho lukt vnder
15. watnomen/ vtan paradiis/ thy at thz war reent aff
 them swlo kôllikom syndom ther flodhen kom fore
 Fæmptan alna thz ær waara niotighi alna gik watnen
 ower hõgxsto berghen/ Oc tha forfoors alt kôllikin
 thing/ diwr mænnskior oc fughla/ oc alt thz liiff
20. war i Oc allahanda thz gudh hafðhe skapt a iordh-
 inne Oc war noe enfamber epter aff allo iordhrike
 oc the ene mæ honum waro i archeenne/ oc swa gingo
 watnin ower iordhina halft annath hundredha dagha
- ¶ Nw warkunnadhe gudh noe oc allo thy som
25. mæ honum war i archinne oc læt blæfa mykith wæ-
 dher ower iordhina/ oc mintzkadhos watnin/ oc
 tæptos ater watzadhronar i iordhinne/ oc læstos ater
 skyyn/ oc forbudhos ræghnin aff himpnenom/ oc gingo
 watnin ater oc fram. til the sunno sin wtgang genom
30. iordhina i wæstra hawith/ som ær ophoffs kælda at
 allom watnom/ oc togho watnin at skotna oc mintzkas
 epter halft annath hundredha dagha Nw stadhnar ær-

eben oc nimber stadh ower armenie landz bergh a
 siwnda manadhenom æpter siw dagha oc tiwghu tha'ssa
 maanatzsens Sidhan gingo watnin oc mintzkadhos til
 tionda maanadhin A tionda maanath fôrsta daghin
 tha's maanath / tha oppenbaradhos all hõgxsto siællin 5.
 Oc syretighi daghum ther æpter later noe op windõgha
 i archinne / oc sænder wt rampnen An han slõgh oc
 kom ekki ater / sidhan han sik at slita nakath diwra
 kõt i watnino Thy at han gat ey længer tholt widh
 kõtfastona Sidhan sænde noe wt duwuna Oc sidhan 10.
 hon fan ænga stadhana ther hon matte hwila sik pa /
 tha wænde hon ater til archinna / Thy at watnin
 gingo æn ower alla iordlina An noe rækker wt sina
 hand oc tagher in duwona til sik i archina / Oc bii-
 dhar thædhan fra siw dagha Sidhan sænde han wt 15.
 annan tiidh duwona / An hon kom ater at qwælde /
 oc bar en oliwo tra' qwist i sinom mwnne Tha vn-
 derstodh noe at flodhen war forgangin oc biidhadhe
 æn tha andra siw dagha Til han sænde ater wt du-
 wona thridhia sin. oc kom ey mera ater til honum 20.
 Nw sôrsto aareno epter siæx hundradha aar noa liifs da-
 gha sôrsta manath / oc sôrsta dagh tha's maanatzsens /
 later noe bryta thakith aff archinne / oc sa at iordhen
 war all thõr oc tho thordhe han ey wtganga fôr æn 25.
 waar herra budhi honum thz som honum bõdh in-
 ganga Oc for thy biidhadhe han An en manath i ar-
 chinne An annan maanath / thz ær aff mai maanath /
 Epter siw dagha oc tiwghu tha's maanatzsens tha wardh
 iordhen all genom thõr Tha taladhe gudh til noe
 Gak wt nw aff archinne thu oc thiin hussrv / thine 30.
 sõner / oc thina sõna konor / all diwrin fughlane / oc
 alt thz krypa kan a iordhinne leedh wt mz thik / oc

S. 104.

- gangen op a landith wæxen oc ðkens Nw giordhe noe som gudh bôdh honum oc soor til landz m̄ allo fino sôlghi/ oc giordhe han stort altara gudhi til behirs oc tagher nw et diwr oc en fughel/ oc alt
5. tha's kyns som æta matte oc odda hafðhe warith i archinne/ oc offradhe gudhi ower altarith brinnande offer Oc gudhi gat̄z wæl at hans offer Oc thottis honum sôter oc losteliker hans godhwili/ oc taladhe gudh til noe Aldre skal iak hæðhan fra forbanna ior-
10. dhinne fore mantzens skuld/ æn tho at hans kôttlikt wit oc hugher ære nidherlwt til iltz aff kranke natwro oc opfôddo Oc skal iak aldre fordarwa hwars mantz liiff som iak nw giordhe Oc tagher waar herra vndan domadagh i twem ordhom Fôrst fore thy/ at
15. tha wardher ekki iordhin forbannath vtan myklo ærlikare æn hon war sôr Thy at tha wardher ny himil oc ny iordh Thz ær at sîghia/ m̄ ærlikare skipilse/ æn the ære nw Oc ater m̄z thy At a domadagh tha fordærfwar han ekki alt mankônith swa som nw war
20. giort Oc fra thenna dagh sagðhe war herra skulo iæmlika ganga sædhe oc skyrde kyld oc wærmel/ winter oc somar/ nat oc dagh

- S**idhan signadhe gudh noe oc hans sônir oc taladhe til them/ Warin oc ðkens oc fyllen iordhrike/
25. oc ware idher herradomber oc idhar ræddoghe ower all diwr oc ower alla fughla/ oc ower alt thz rôris a iordhinne Alle fiskane oc alt thz liwer skal wara idhur sôdha Swa som iak lowadhe adame sôr yrter oc kaal Swa lowar iak idher kôt/ tho likewæl vtan
30. blodh/ Hwa som æter blodh/ tha skal iak hæmpna ower han/ oc war thz mæst forbudhit/ ther til at

man skulde rædhas mandrap oc dódhelika synder Oc
 sigher han thaghar epter Hwa som wtgiwter mantz
 blodh/ hans blodh skal wtgiwtas Hær maghom wi
 forstanda/ at wærlz̄sins rætter ær komin wt aff gudz
 ræt Nw skal iak stadhga sagdhe gudh til noe mina 5.
 stadhlika sæt til idher oc idhra affkómd/ oc til alt
 thz ther liwer mz idher/ oc wt ær gangith aff ar-
 chinne mz idher/ oc thz skal wara tekn til thæssa
 sæt Jak skal sætia en bugha mællan himil oc iordh
 then som wi kallom ræghnbogha/ Thz skal wara tekn 10.
 æ mædhan han synis Oc aldre mædhan han synis ep-
 ter thy som han ær wan wardher domadagher Oc s. 105.
 thy sighia wise mæn/ at fyretighi aar fore doma dægh
 tha synis ekki ræghnboghin ¶ Nw waro the thre noa
 sônir/ sæm cham oc iaphet/ the wtgingo aff archinne 15.
 mz honum Aff thenna threm óxsladhiss alt mankónith
 sidhan i iordhrike Nw tagher noe at wærka iordhina
 oc plantar willa wiinqwista/ oc sik ther aff wiin/ oc
 drak sik drukkin oc kunne ey wakta sik i sæng oc
 kastadhos klædhe aff honum Nw fik cham hans son 20.
 som atte then son som heet canaan/ se fadhersins he-
 melik thing/ oc giordhe ther aff spot/ oc kalladhe
 til sina bróðher til asyyn sæm oc iaphet/ the kastadho
 kaapo fore siin óghon/ oc gingo awogha til sænga/
 oc breddo a sin fader/ oc blygdhos at se sins fa- 25.
 dher blygdh Nw waknar noe/ oc vnderstaar hwath
 hans owerdhoghe son hawer giort/ oc talar til hans
 Forbannadher wardhe canaan cham son/ han skal wardha
 thræll sinna bróðhra thræla/ Thz ær at sighia/ ey at
 enast æst thu forbannadher canaan cham son/ vtan 30.
 thiin affkómd at rættom gudz dom Oc swa som iak
 hawer ey glædhi aff thik/ swa skal thu ey fa glædhi

- aff thinom sone/ a'n lowadher se gudh fore min son
 sam/ canaan skal wardha hans thral Thath fulkomp-
 nas tha wars herra folk som kom aff sam the wuzno
 vnder sik chanaans land/ swa som nidhermeer sigx
5. Gudh gore wiidha sagdhe noe iaphet slakt boe han
 m3 sam Th3 ar fulkompnath sidhan wi gingo til ratta
 tro m3 gud3 folke som kom aff sam Sidhan bo wife
 man i the halghe kirkio Sidhan lifdhe noe a'pter
 flodhena thryhundradha oc samtighi aar/ Oc war al-
10. ler hans alder niohundradha oc samtighi aar oc si-
 dhan do han

- N**w bogxlas mankonith aff threm noe sonom oc kom
 aff them siwtighi oc twa a'ter Famptan a'tter aff
 iaphet/ thratighi aff cham/ siw oc tiwghu aff sam/
15. oc skipto thassa a'tter wairldina i thre toter The aff
 sam komo byggia wairldina swdher oc oster/ oc he-
 ter then loten asia/ oc ar halff wairlden An the aff
 cham komo/ the byggia wairldina waster swdher/ oc
 heter th3 affrica/ An iaphet slakt hon ar waldigh
20. alt fra oster nordher oc swa waster Nw bogxlados
 the swa mykith/ at an for an noe do/ tha waaro
 kompne aff hans sonom fyra thwsand oc tiwghu oc
 hundradha man/ oc vtan konor oc barn An aff cham
25. forste konung i iordhrike oc kwskadhe man vnder sik
 m3 wald oc nodhgadhe man til at dyrka elden fore
 gudh/ oc lat branna alla andra affgudha Tha gior-
 dho the i egiptolande sinom affgudh et waxkar oc
- s. 106. fylto m3 watne/ oc tha elden kom at karith/ tha
30. bradhnadhe waxith/ oc lop nidher watnith oc flykte
 elden Oc wordho sidhan egiptoland3 gudha dyrafte

i landomin Noe sódde oc en son epter flodhina som heet ionitus/ han wardh mykin mástare oc spaaman/ swa frægher at nemrot soor til honum oc nam aff honum mang klok thing Thenne same ionitus han spadhe thry fræghasta rike Thz sörsta skulle koma aff 5. cham slækt i babilonia. Annath aff sam i greklände som alexander war Thridhia aff iaphet i room Oc sidhan nemrot vnderstodh thetta tha girnadhiss han at rikia/ oc wardh wældogher i babilon oc i aræth i arket oc i calampne 10.

Nw war tha et maal i iordhrike/ oc talar nw nemrot/ wi maghom rædhas at æn komber tholik flodh som war i wars forfadhurs daghum farom til oc byggjom swa hógghan stadh at hógxsta tornith nalkas himpnenom/ allom thykte thz radh/ oc brændo leer 15. oc giordho tighel/ oc hafdhe thz for stenana. An i thy lande hittis swa segh iordh/ at hona löser enkte watn/ oc the iordh hafdho the for liim. Thenne same nemrot war swa mykin daare at han tröste sik at wardha iæmwællogher i himpnenom som han war a 20. iordhinne. Nw som the byggia fast oc stadhin wæxte mykin oc hóggher. Tha talar war herra til ænglænna. Seen hwilken daara gærdh the góra oc trösta sik at fulkompna sin wilia. Nw wiliom wi skilia them mz thy/ at ængin vndestander annars maal/ oc swa sik 25. hwar slækt sina tungo. Tho haffdho the swa mykith giort sör æn the skildos/ at mwrin war sæmptighi alna bredher oc hundradha alna hóggher æn tornith siæsst twæggia rafta hógght breet nidhan oc miot owan/ æn stadzsens widhleker om kring war siæx- 30. tighi raster/ oc et thz wældoghafta watn ther i wærlidinne ær lop wt genom stadhin oc genom mwrana

- Hær sigher aff *sanctus gregorius* at the ære badhin iæmp ond at thænkia hwru tholikt matte góras/ oc hurw tholikt matte nidherbrytas ¶ Nw talar scrip̄ten mæst aff sãm oc aff hans affkómd Thy at aff honum
5. sóddos *patriarcha* oc *prophete*/ oc gud̄ son siælwer hælge konunga oc apostoli Sãm sódde son oc kalladhe arphaxat/ oc sidhan lifdhe han sãmhundradha aar/ oc sódde flere sônir oc dôtter Nw lifdhe arphaxat sãm aar oc thrætighi oc sódde son som het
10. sale/ oc sidhan lifdhe han thry aar oc thryhundradha/ oc sódde flere sônir oc dôtter Nw lifdhe sale sãm aar oc thrætighi oc sódde eber/ oc sidhan lifdhe sale thry aar oc fyrahundradha oc sódde flere sônir oc dôtter Nw lifdhe eber fyra aar oc thrætighi oc sódde phalech/ oc sidhan lifdhe eber thrætighi aar oc fyrahundradha oc sódde flere sônir oc dôtter Phalech lifdhe thrætighi aar oc sódde reu/ sidhan lifdhe phalech nio aar oc twhundradha oc sódde flere sônir oc dôtter Reu lifdhe tw aar oc thrætighi/ oc sódde
20. saruch/ sidhan lifdhe reu siw aar oc twhundradha/ oc sódde flere sônir oc dôtter Saruch lifdhe thrætighi aar/ oc sódde nachor/ oc sidhan lifdhe saruch twhundradha aar/ oc sódde flere sônir oc dôtter Nachor lifdhe nio aar oc tiwghu oc
25. sódde thare/ sidhan lifdhe nakor xix aar oc hundradha oc sódde flere sônir oc dôtter Thare lifdhe siwtighi aar oc sódde abram/ oc nakor oc aaran/ Aran sódde lot oc sidhan do aran/ sôr æn hans fadher thare/ thy at han wardh brænder for then skuld/ at
30. han wille ey dyrka elden for gudh Abram oc nakor giptos/ oc het abrams kona saray/ oc nachors kona malcha

mælcha arans dotter therea brodhers/ thy at thz war lowath aff gudhi til at ðkia mankðnith/ Æn faray matte ekki barn fódha Nw taker there sin son abram oc sin sonason lot oc faray sina sonakono/ oc far bort m; them aff caldea lande/ for thy at the skullo an- 5. tiggia dyrka elden eller síalwe brinna/ eller fly landith Oc komo til aran i canaan land oc bygdho ther oc ther do there sídhan han hafðhe lifwath fæm aar oc twhædradha

Nw talar gudh til abram Far bort aff thino fæ- 10. dberne oc aff thinne flækt oc kom til thz land som iak skal wífa thik/ oc ther skal iak góra thik wældoghan/ oc thina affkómd mykla oc starka/ oc skal iak giwa thik mæra signilse/ oc góra thik mykith fræghan/ oc skal thu wardha wælsignadher/ iak 15. skal tala wæł til thik/ oc alla flækter skulo ðnskia sik tholkin framgang som thu skalt fa oc thiin ææt Nw færdhas abram som gudh bóðh honum/ oc loth hans brodher son m; honum/ oc faray m; allo thy them tilbórdhe fæ oc folk oc al;skona god;/ oc foro 20. langt i canaan land alt in til síchem til en wænaftan dall oc bæ;sthan som war i landeno Oc tha war chanaan flækt wældigh i thy landeno oc heet landith aff honum chanaan Tha tedhis war herra abram oc taladhe til honum Alt thetta land skal iak giwa 25. thinne affkómd Thz ær nw thz hæłgha land Tha bygdhe abram op gudhi altara som honum tedhis oc kalladhe aa hans namn/ oc foor æn fræmmermeer thædhan/ til et bergh nær betal stadh/ oc satte ther hws op/ ðstan at betal/ oc wæftan at hayborg/ oc 30.

- bygdhe oc ther altara gudhi oc kalladhe a hans nampn
 Thenne same abram / han hitte fulkompnelika a gudþ
 ratta tro / at dyrka sannan gudh / oc kom bort alla
 willo aff sinne a'zt Han war then klokaſte maſtare a
5. himpna gang oc ſool oc ſtia'rnor Sidhan bygdhe han
 oc an fra'ma'rmeer ſwdher i landith Ther a'pter wardh
 S. 108. oaran i landeno / oc foor abram mþ allom ſinom bo-
 ſkap tha'dhan oc i egipto land Oc a them wa'gh ta-
 lar han til ſaray Wi komom her i hedhit land / oc are
10. her odygdhelike ma'n / oc fa the thþ wita at thu a'ft
 miin kona / tha dra'pa the mik / thy at the akta a'nga
 ſynd vtan hoordom Thy ſkal thu go'ra ſwa wa'l. oc
 ſighia at thu a'ft miin ſyſter / eller dra'pa the mik
 Nw komo the i egipto land oc gaff gudh them my-
15. kla nadher fore pharao konunge / Oc ar pharao al-
 mennelikt konungx nampn i thy lande / oc go'mde
 tho gudh ſaray vtan ſynd / oc la't konungin giwa
 them mykin koſt oc gotþ Oc ſoro tha'dhan wa'l aff
 landeno
20. **N**w ſar abram aff egipto lande mþ allom ſinom
 boſkap oc hionom oc komber ater til then ſtadh
 ſom han ha'fdhe ſo'r altara giort ma'llan betal ſtadh
 oc hayborgh oc kalladhe ther a wars herra nampn
 J them tima war abram mykith riker i gull oc ſilff
25. Oc hans brodherſon loth war oc ſwa riker i alþkona
 fa' / at the ſingo ey badhe rwm at boa ſama'n i lan-
 deno / oc wardh opta mykin deela ma'llan thera ſwena
 Nw talar abram til ſin brodherſon Engaledhis ma deela
 wara ma'llan thik oc mik eller waara ſwena / thy at
30. wi a'rom ſwa ſkylde Se hwart alt rikith ligger fore
 thinom o'ghom / Wil thu wa'lia thik at byggia a thina

winstro hand/ tha wil iak ganga a hõghro hand
 Wil thu oc wælia a hõghra hand tha ganger iak
 iæmpgærna a winstro hand Tha thankte loth oc
 skodhadhe at bætzst war landith widh iordan thy at
 ther war tholikt som paradiis/ oc egiptoland widh 5.
 jagor fõr æn war herra sænkte nidher sodomam Oc
 walde sik loth oc boa i sodoma oc swa skildos the
 at frænder Abram bodhe ther som han bodhe fõr
 An loth bygdhe widh iordan i sodoma An the mæn
 som bodho i sodoma waro swlaste mæn oc offmykith 10.
 syndoghe fore gudhi Nw sidhan the waaro skilde at
 sadherbrodhorin oc brodhersonen Tha talar war herra
 til abram Lypt op thiin õghon oc skodha gõrla aff
 thenna stadh som thu stander nw innan badhe nordher
 oc swdher/ õster oc wæster/ alt thz land ther thu 15.
 seer mz thinom õghom oc thu kan rækna mz hughe-
 nom/ mællan eufraten paradiis flodh som løper genom
 babiloniam/ oc nilum som løper genom egipto land/
 skal iak giwa thik oc thinne affkõmd æ mædhan
 wæriden stander Hær kallar waar herra abrams fõ- 20.
 nir alla them som rætta tro hawa til gudz oc hawa
 godha sidhi Oc ær thz sant at the ægha thz hælgða
 land æn i dagh æn the wilia eghna thz oc wæria S. 109.
 Nw ma man se at thz ær got at skipta wæl widher
 sin win oc frænda/ mædhan gudh gaff honum swa 25.
 mykith/ oc swa riikt land enom bonda Sidhan han
 skipte swa wæl widher sin brodherson Oc tho giwer
 han æn bætre lõðn allom them som han giwer hime-
 rike fore wæl giort Nw talar waar herra æn meer
 til abram Thiin affkõmd hon skal wardha swa mykin 30.
 at tale som mwlden ær i iordhinne Thz ær at sighia/
 at hon skal wardha otalik Stat op oc gak ower alt

- rikith a længd oc bred/ thy at thz skal iak giwa thik Sidhan slutte abram fina sæto oc bygdhe i enom faghrom dal m3 threm bróðhrom som swa heto/ mambre aner oc æskol i them stadh som heter ebron/ ther
5. som adam ær iordhadher oc flæste patriarche/ oc siælwer gud3 son/ oc ther som domadagh skal wara/ oc ther giordhe abram altare gudhi

- I** them tima ther abram bodhe i ebron tha wardh missæmia mællan nio konunga om kring haz swa
10. at sæm striddo mote fyrom Thæsse waaro fyre annan wagh amrapheel aff fennar som i babilonia ligger oc arioch som war konunger ower diana i hawino/ kodorlaamor konunger aff emæth/ oc tadal konunger ower chanaan Oc annan wagh waro the sæm/ ba-
15. ran konunger aff sodomis. oc barsa konung aff gomorra/ oc sennaab konung aff adama/ oc senebær konunger aff syboim/ oc konungin aff seghor Thæsse sæm konunga hasdho thiænt tolff aar m3 skal vnder kodorlaamor konung/ oc thraittanda aarith gingo the
20. aff honum/ oc for thy stridher kodorlaamor opa them m3 threm konungom som sör ære optalde/ oc móttos i thy segho landeno/ ther all iordhin war thz seghasta liim widh sodoma oc striddo Ther flydho the sæm for fyrom/ oc the fyre som sigher wuzno togho alt
25. thz got3 som i sodoma oc gomorra war/ oc fangadho alla rikasta mennena/ oc wardh tha fangin loth brodherfon abrams An en hans swen kom vndan oc sagde til abraham An iæmpskyt som abram hórdhe sin brodherfon wara fangnan tha ræknadhe han oc hærklaðde
30. fina hwardagx swena/ adhertan oc thryhundradha/ oc fins næsta granna/ mambre aner oc æskol oc thera

swena oc fylkto thrifflika æpter fyrom konungom / oc
 hitte a them widh ena kældo som heter dan / oc aff
 henne kallas iordan / oc kom oppa them om nattina
 m̄ thræskiptom hæz oc slo them sigher aff / oc ælte
 them alt til damascum / oc sôrdhe ater i gen alt thz 5.
 folk oc fæ oc gotz som the hafdho gripith / oc tha
 kom han ater heem gen iordan / tha môtte honum
 konang aff sodoma som sôr hafdhe rympt / oc beddes
 aff honum fangana lidhugha / oc bôdh honum gotzith 5. 110.
 frælst alt thz han hafdhe aterfangith Abram swaradhe 10.
 honum swa Jak lópter mina hand til gudz som ægher
 badhe himil oc iordh at aff allo thy ther thu atte
 wil iak ey halda fra halfmughino oc til hofonar / Oc
 ey skal thu thz hawa at sïghia / at abram ær riker
 aff thino / thz tagher iak tho vndan som swenane aato 15.
 a wæghenom oc swa mykith som them brôdhrom bôr
 til bytning aner eskol oc mambre oc thera swenom
 M̄ thæffo kænir os abram / at wi skulom ey offmy-
 kith wart ærwodhe mæta widher waar win / oc at
 wi skulom giwa waart oc ey annars Nw môtter ho- 20.
 num oc annar konunger melchiffedech som war badhe
 konungir oc gudz prester oc biskoper oc han hafdhe
 sitit i fridhi i the reso / oc han hawer oc ther nampn
 aff / at han war ræt wifo konunger oc fridher Han
 war konunger aff salem som war sidhan callath ihe- 25.
 rusalem aff salomon wijfa Thenne same konunger oc
 prester han offradhe gudhi fore ihen sigher som han
 gaff abram wiin oc brôdh / oc teknadhe thz signadha
 offer / som the hælghe kirkia offrar nw sannelika wars
 herra likama oc blodh vnder wiins oc brôtz smak oc 30.
 liknilse Thenne same melchifedech han war sæm son
 noe swa gamal. Oc sigher sanctus paulus apostolus /

at man bitter ey hans fadher oc ey hans modher / oc han teknar gudþ son som ængin hawer fadher i iordh-rike oc ænga modher i himerike / oc thy offradhe han oc flikt offer *Æn abram offradhe honum tionda*
 5. aff allo thy som han hafðhe fangith

Sidhan thetta war giwith oc abram monde warla *ræðhas* starka owinir fore swa *diærwæ gærning* Tha talar war herra til abram / Wyrðh ey *ræðhas* / iak taker thik vnder mina wærn / oc iak skal wardha
 10. thik otalika mykin lôn *Abram swaradhe gudhi Herra* gudh / til hwars iættar thu mik oc minne affkómd land oc rike / mæðhan thu wil ey giwa mik son / oc mins brytia son mon wardha min arwe Tha ledde gudh abram wt a markena / oc talar til honum /
 15. Skodha himil oc tæl stiaærnor / æn thu format / iæmp-mykin wardher thiin affkómd Oc ær thþ mærkelikt at war herra likadhe fór hans affkómd widh sand oc muld / oc nw liknar han them widher stiaærnor Oc ær thþ fore thy / at swa som the waro hans likam-
 20. like sônir som aff hans likama sóddos swa ære oc alle the hans andelike sônir / som sólghia hans tro / Oc for thy likas iwdha som waro hans likamlik affkómd widh sand oc muld / *Æn godhe cræftne mæn* likas stiaærnom *Æn abram* tror fulkomplika allo thy gudh
 25. iætte bonum oc thakkar gudhi at thþ ær alt rææt oc
 s. 111. wærdhskyllokt som han hawer iættath oc talar æn til abram Jak ær then wældboghe gudh som ledde thik wt helbrigdho aff caldea landþ elde som thin broðber war brænder / thy at iak wille giwa thik at eghna
 30. all thetta land *Æn abram* iæfwadhe enkte om gudhlika sæmmind / oc wil tho wita naar / oc hwilka lund

thetta skal fulkompnas / oc figher swa til gud; Herra
 gudh wiisa mik thetta / hurw iak skal wardha wæ-
 dogher ower thetta land / eller miin affkômd / Tha
 bôdh war herra at abram skulle offra alzÿkona sa oc
 diwr Oc sidhan abram hafde swa giort / oc laght 5.
 hwart sik / tha flughu nidher adhughe fughla / oc
 willo flita offrith An abram wardha thÿ for them Oc
 sidhan ther qwældadhis / tha fiðll mykin ræddoghe
 ower abram / myrker skugge oc antÿstygger / oc kom
 en rôst til honum Nw skal thu wita at thiin affkômd 10.
 skal wardha wtlændis fyra hundradha aar / oc andre
 mæn skulo wardha wældoghe ower them oc thrængia
 them mÿ mykith ærwodhe An iak skal tho hæmpnas
 ther / oc skulo the thædhan wtganga mÿ myklo gotÿe /
 oc eghna thetta land / æn thu skal længe liwa mÿ go- 15.
 dhom fridhi oc fara til hælgða manna tha thu dððr
 An aff fiærdha manna eller aff sæmpta skal thiin slækt
 ater hiit koma / oc wardha wældigh Thy at thæsse
 mæn som her nw boa i landino hawa ey æn swa my-
 kith syndath / at the skulo sör mista sit land An si- 20.
 dhan qwæld war / tha war mykith myrk oc rôkogher
 elder / oc gik brinnande elder mÿ offrith Oc tekna-
 dhe thenne elder oc swa the onadhoghe fughla alla
 the genwærdho som abrams slækt skulle sa sör æn
 hon wordhe wældigh An the syrahundrath aar the 25.
 skulo ræknas fra thy / at ysaac abrams son war söd-
 der oc æn ganga ower sæm aar / Oc ær swa at vn-
 derstanda Swa langan tima leedh fra thy ther ysaac
 war södder oc til thÿ aar hans slækt war wældigh
 ower thÿ hælgða land An myklo skæmbre time war 30.
 then ther the thiænto pinlika i egipto lande Thÿ sigx
 oc hær at aff fiærdha man / oc annan stadh aff sæmpta

manne skal hans slækt wardha wældigh i thy lande
Thz skal swa vnderstandas Fra thy at tolf patriarcha
komo til egipto land at wara/ oc til thera slækt
kom ater i gen til thz hælgha land/ oc ær thz swa

5. fant At leui som war en patriarcha han sódde chaat/
Chaat sódde amram Amran aaron Aaron sódde eleazar/
Eleazar sódde phinees An chaat soor i egipto
land mʒ sinom fadher/ oc war swa han then wæghin
a fiærdha man Oc iudas annar patriarcha han sódde
10. phares Phares sódde esrom Esrom sódde aram Aram
sódde aminadab Aminadab sódde [nason] Phares soor
i egipto land mʒ sinom fadher An nason han war
hófsdbinge/ tha the foro ower til thz hælgha land
Nw a thenna dagh sæste war herra sæt widh abram
15. oc sigher til honum Jak skal sannelika giwa thinne
affkómd alt thz land/ ther ligger ma'llan korolabel
widh egipto land/ oc eufraten som lóper ginom ba-
bilon/ oc all the land ther thæssa slækter boa nw in-
nan Cunei Cenecei Cetemonei Cerei Gerezei Raphaim
20. Amorei Cananei Gorgosei Gebuzei

Nw sidhan farai hórer at gudh hawer swa mikla
I glædhe iættath sinom bonda oc hans affkómd/ oc
thykker nw omatens illa at hon ma ey son sódha/
oc wil tho ængeledh at han miste son eller arwa Oc

25. æpter thy som then hælghé ande lowadhe henne oc
rædh Tha talar hon til sin bonda Thu thórf ekke
thænkia at iak sódker barn meer Oc ty wil iak at
agar sódhe os badhom barn Abram vnderstander/ at
then hælghé ande hafde thz lowath oc radhit oc aff-
30. lar nw son mʒ agar Jæmskyt som thiænista qwinnar
wiste at hon war óken mʒ fins herra barne/ tha

forsmadhe hon sina frw An faray giter ey thz tholt
 oc talar til abram Thu gôr mik oræt/ oc wardhe
 gudb domare mællan thik oc mik/ thy at thu thol/
 at miin thiænista qwinna bawer mik forsmadha Abram
 swaradhe bezne Thiin thiænista qwinna ær i thino wal- 5.
 de/ oc ær thz thit siælffs wald at hon thik forsmar/
 gôr widh hona swa som thu wilt Nw gôr faray har-
 delika widh agar/ swa at hon giter ey widber tholt/
 oc flyyr vndan An wars herra ængel finder hona i
 ôdbkninne mællan egipto land oc thz hælggha land/ 10.
 oc talar til henna Hwadhan komber thu eller hwart
 wil thu Jak rymer sagdhe hon fore minna frw faray
 wredhe Tha sigher ængelin til henna Thu skal ater
 ganga oc ôdhmiwka thik vnder thinna frwo wald/
 oc skal thu sôdha then son som thu æft nw mædher/ 15.
 oc skal aff honum koma mykin slækt oc han skal
 wardha en grymber kotkarl/ han skal wardha a moot
 allom mannom oc alle mæn mote honum/ oc kring
 om sina brôdher skal han sætia sin tiæld Oc ær thz
 at vnderstanda aff hans slækt som ære faraceni/ som 20.
 mæ rætto skullo heta agareni Oc swa kallar them
 dauid i pfaltarenom An the kalla sik siælswæ farace-
 ni/ ther til at the ære swa myklo wærdoghare/ Oc
 ær thz fant at faraceni æn i dagh byggia ekki stadh-
 lika enom stadz/ vtan fara mæ sampnadhóm om landen 25.
 mæ fæ oc folke konom oc barnom/ oc ære nw yffrith
 grymme wardhne swa som ængelin spadhe Methodius
 scriwadhe oc aff them/ at the skulo winna wærlidina
 dræpa præster oc sowa mæ konom i hælgghom stadhom/
 oc binda sina hæfta oc fæ widh hælggha manna grawa/ 30.
 fore thera cristna manna synda saker/ Som sanctus
 paulus scriwar aff J sidhersto daghom skulo wardha 5. 113.

fiælfsgodhe mæn/ swa at the ælfska meer sin hedher æn gudʒ Oc skal thera wald winnas ower wærlidina nio aar oc fyretighi Mædhan ængelin taladhe widh agar/ tha fa hon wars herra færdh i eno hwaffo

5. wædhre/ oc ther aff kalladhe hon the kældona som hon stodh widh liwandis oc seandis Oc sagdhe swa Sæl ær iak/ thy at iak seer then ther mik fa nadhelika Sidhan fôdde agar sin son/ hema at sinna frwo. oc kalladhe han ismael. Siax aar oc attatighi war
10. abram gamal tha ismael fôddes

Oc sidhan han war nio aar oc niotighi tha thedhis honum war herra ¶ Oc talar swa til abram Jak ær alzwaldhogher gudh/ thu skal ga æfter minom wilia/ oc wara fulkommin i minne thiænift Oc

15. iak skal stadblika sætia mina sææt mællan thik oc mik oc ôkia thina slækt otalika mykith Abram thakkadhe gudhi oc falder honum til sota swa langar som han war a sit ænlite War herra talar æn meer til abram Swa som iak ær ewerdheliker gudh/ swa skal
20. miin sææt wara ewerdhelika mʒ thik/ thu skal wardha marghra slækta fadher/ oc skal thu ekki heta meer abram/ vtan abraham/ thy at iak hawer skipath/ at thu skal wardha margha slækta fadher/ oc swa thydher oc nampnith Jak skal lata wæxa thik
25. otalika mykith oc skal iak sætia thina amiznilse widherla om wærlidina/ oc konunga skulo fôdhas aff thik/ oc iak skal skipa mina sææt mællan thik oc mik oc mællan thinna affkômd æ mædhan een liwer æfter en mʒ ewerdhelike sæmio oc iak skal wara thin
30. gudh oc thinne affkômd epter thik/ Oc iak skal gifftwa tik oc thinne slækt epter thik Thʒ landh som thu hawir warith i nw/ oc alt chanaan land til ewerdhe-

lika ægho / oc skal iak wardha thera gudh Tha sagdhe
gudh ater til abraham / Oc ther fore skal thu gōma mina
sæat oc thiin affkōmd / æ mædhan en liwer æpter en
oc thz ær miin sæat som i skulin gōma mællan mik
oc idher oc thiinna affkōmd epter thik Nw swa som 5.
gudh hafdhe giwith adame budhordh / oc thaghar han
wardh olydhogher gudhi / tha kænde han olydhno aff
sinom likama oc fwlan kōtzsins lofta Swa wille oc
han nw giwa abraham annath budhordh / ther kōtith
hafdhe pino aff / oc wordhe swa mykith hælder ly- 10.
dhoght siælinne Oc bōdh at hwart thz swen barn som
i hans slækt sōddes / skulle tagha thæs kyns pino tha-
ghar oppa sin likama / Attunda dagh sidhan thz sō-
dhis / for thy at æ mædhan hans slækt thiaente en-
fampnom gudhi i hinpnenom / tha wille oc gudh at 15.
hon waare kænd aff allom slæktom / oc blandath ekke
mz androm slæktom mz giptomaal / mædhan hon skulle
wara swa længe vtan landz i bland mz hedhnom man-
nom / Thy wille oc gudh særdelis / at the slækt ware
oblandath mz androm / thy at gudz son skulle aff 20.
henne sōdhas Nw talar æn war herra fræmmermeer
til abraham Saray thin huffrv / hon skal heta fara /
for thy at faray thydher swa mykith som min frwa / 5. 114.
æn fara enfamith thydher frwa / oc teknar thz om-
skipte swa mykith at hon skal ey at eno wara frwa 25.
ower ena slækt / vtan hon skal wara frwa swa ower
ena slækt som ower andra Oc aff henne sagdhe war
herra til abraham Jak skal giwa thik son / som iak
skal giwa mina wælsighnilse / oc skal wardha mæk-
togher ower margha slækter / oc konunga mange 30.
skulo sōdhas aff honum Jemskyt siðl abraham gudhi
til fota oc lo alder i sino hiarta / oc iæwadhe enkte

- om oc sagdhe Hwa matte thz thænkia / at abraham
 hundradha aara gamal oc fara niotighi aara gamul
 matto södha son Thz ær at sighia / aff natwrinne
 ware thz ekki waanlikt / æn gudhi ær alt möghelikt
5. An thz wardhe thin wili at ismael matte oc liwa mz
 thinom nadhom War herra swarar honum Sara skal
 södha thik then son / som thu skal kalla ysaac / Thz
 ær at thydha glædhi Thy at swa som thu wart nw
 gladher / swa skal han wardha thik at mere glædhi /
10. oc mz honum skal iak halda mina sætt oc lowan /
 oc ewerdhelika mz hans epterkömpd Ower ismael skal
 iak oc hõra thina bönn Jak skal honum giwa mina
 sighnilse / oc skal han wæxa i mykla slækt Tolff her-
 togha skulo aff honum södhas / oc skal hans slækt
15. wardha wældigh / æn mina lowan oc sætt skal iak
 halda widh ysaac Oc hans slækt skal heta thiin slækt /
 æn sidhan sa han ekki meer waar herra i thy sinne

- S**idhan tedhis war herra abrahame i them sama
 dalenom / ther han bygdhe mz mambre oc hans
20. twem bróðhrom / swa som hetast war a daghenom oc
 han sat fore sinom dwrom / oc swa som han löpte op
 siin óghon / tha syntos honum thre mæn hart nær ho-
 num Jæmskót lop han mot them oc lwtadhe them oc
 sagdhe Hærra æn iak ær thin win / tha far ey bort
25. ower thin swen Jak skal hænta watn oc twa idhra
 söter / oc hwilin idher vnder skugganom af træno Jak
 skal hænta bróðh oc skulin i æta oc styrkia idhert
 mæghin oc sidhan ganga Jak weet at for thy komin
 i hiit til idhan swen J thaesso kænnir os abraham
30. godhan sidh oc rætta tro Godhan sidh mz thy / at han
 gaar wæl gen gæstom / oc ey at eno at han læner

herbærghe / vtan han biwdher them mat / Oc teknar
 ther m̄ at gudh skulle at manne wardha Nw skyn-
 dar abraham til fara herbærghe oc biwdher henne
 lata gōra renasta brōdh oppa glōdherna aff thriggia 5.
 lewa miōl / æn han lōper mædhan til sinna sæhiordh
 oc tagher ther en mōrastan kalff / oc aldra hætzstan
 oc fik swenomen at siwdha han skōt Sidhan redher
 han brōdh m̄ smōr oc kalwa kōt oc mielk oc fatte
 for them / oc stander han oc thia'nar them vnder træno
 Nw tala the widh bordh til abraham / hwar ær fara 10.
 thiin hufstrv Han swaradhe / Hon ær i herbærghe /
 Thy at qwinde skal ekki widha fram koma An tala S. 115.
 the til honum Jak skal ater koma til thik a iæm-
 langa dagh / oc skulin i hion æn badhin tha liwa
 hilbrigdho / oc skal fara tha hawa son An fara gō- 15.
 mir at gōrla hwath the tala oc thykker lōghlikt at
 thera ordhom / thy at thōn hion waaro badhin gamul /
 oc war hon komin ower then alder som qwinnor sō-
 dha barn / oc for thy leer hon lōnlika / oc sigher
 widh sik Sidhan iak ær gamul / oc min herra ær 20.
 gamal karl / skal iak æn plægha likamens losta Tha
 talar gudh til abraham Hwi monde fara le oc iæwa
 om at hon skal gamul sōdha barn / oc tror ey hæ-
 der at gudh ær wældoghare æn natwren / An swa som
 iak sagdhe swa skal wardha Thenne same dagh an- 25.
 nars aars skal fara hawa son Sara thordhe ey widher
 ganga at hon lo / æn war herra sannar thz oppa hona Nw
 ær her tw mærkelik thing Eet at ængla tedhos a wars
 herra weyna / oc kallar abraham them sin herra Thy
 at then hedher weter man enom herra / som maæ we- 30.
 ter hans budzskap Oc thy tala oc ænglane aff gudh-
 liko walde Jak skal koma thiit eller gōra thz An thre

- teddos ther m̄z eno gudhlika walde/ oc tekna som
 saght ær enna gudhlika n̄twro wald/ oc thre perso-
 nas Ånglane ære oc ey s̄ynlike aff sik s̄iælwom/ thy
 at the ære andelike/ vtan tha ther gudh s̄ænder them
5. at tala oppenbarlika hans ærende til m̄nna/ tha skapa
 the sik mantz liknilse/ badhe a lima lund oc ænlitis/
 oc klædha Oc skapa the sik tha liknilse aff wædhre/
 oc gōra thz s̄wa thiokt at thz licas epter thera wilia
 Swa som wi seem/ at solen skapar skyy n̄ hælzst d̄ster
10. om morghonin/ oc wæster om qwælden oc myklo
 fulkompnare Ån thera aata war ekki annor vtan at
 the syntos æta/ oc læto thz annars stadz koma/ s̄wa
 at m̄n s̄agho thz ekki thiit som the willo Oc s̄wa
 skulom wi vnderstanda aff ænglom hwar som the teas
15. Nw s̄idhan the stodho op fra bordhe/ tha gingo the
 sin wægh/ oc abraham s̄ōlgdhe them Oc a wæghenom
 talar war herra til ænglanna Jak ma ey wæl lōna
 fore abraham thz som iak hafdhe aktat at gōra/ m̄-
 dhan han skal wardha s̄wa wældogher m̄z mik/ at
20. aff hans askōmd skal all wærliden wardha signath
 Thz ær at s̄ighia Aff ihesu christo gudz s̄one/ som
 wille s̄ōdhas aff hans slækt Oc weet iak s̄agdhe war
 herra/ at abraham skal biwdha alle sinne affkōmd
 liwa gudhlika/ ther til at iak skulle alt thz fulkompna
25. ther iak hawer honum iættath/ oc s̄igher nw war
 herra sin wilia oc s̄it ærinde Oppenbarlika synder so-
 doma stadher oc gomorra ære alt offmykla/ oc thera
 synd ær s̄wa thung at iordhin skal s̄iwnka vnder henne
 Nw w̄il iak oppenbara her nidhre i iordhrike ther
30. synd oc talar gudh Epter thy som en domare ma
 ængin man dōma/ fōr æn han ær wunnin thil the
 sak fore s̄lerom mannom æn tho at domarin weet sa-

kina m̄ honum Nw w̄nda a'nglane sin w̄gh til so-
 domam An abraham stander fore warom herra oc ta- 8. 116.
 lar til honum Min herra skal thu fordarwa badhe sa-
 man r̄twisan oc syndoghan / oc a'n ther finnas s̄m-
 tighi r̄twise m̄n i stadhenom / skal thu ey h̄lder 5.
 spara allom syndoghom fore s̄mtighi r̄twisa a'n for-
 darwa s̄mtighi r̄twisa m̄ them syndogho / aldre
 wardhe th̄ thiin ḡrning / at tholkin dom take r̄t-
 wiis som syndogher aldre ma thu then doom d̄ma
 thu ther d̄ma skal alla m̄nnina Abraham wiste w̄l 10.
 at hans brodherfon loth han war ofkyllogher aff them
 fwlo scdome syndom / oc swa tr̄ste han at nakre flere
 waro / oc wille gerna h̄lpa stadhenom oc s̄rdelis
 sinom brodherfon War herra h̄rdhe hans b̄n oc ītte
 homum at stadhen skulle standa / a'n ther waro s̄m- 15.
 tighi r̄twise m̄n Abraham dirwis a'n at tala til
 wars herra oc sigher An skal iak en tima tala til
 thik min herra / tho at iak a'r mold oc aska oc
 owerdhogher fore thinom d̄ghom / Hwath a'n s̄m
 mannom wardher affaat i s̄mtighi / wil thu spara 20.
 stadhenom fore s̄m oc fyretighi War herra īttar
 honum at stadhen skal standa fore thera skuld a'n ther
 a're s̄m oc fyretighi r̄twise m̄n An dirwis abra-
 ham at tala fr̄mermeer til wars herra / oc sp̄r
 hwath waar herra wil hawa giort / a'n ther a're fyre- 25.
 tighi r̄twise m̄n / oc ekki meer War herra īttar
 honum at stadhin skal standa / a'n the finnas An talar
 abraham oc halla r̄ddelika oc sigher Wardh ey wre-
 dher min herra / a'n iak talar a'n Hwath a'n ther
 hittas thra'tighi r̄twise Tha skal iak sigher waar herra 30.
 ey fordarwa stadhin for thera skuld M̄dhan iak togh
 til at tala s̄ghdhe abraham tha skal iak fr̄mermeer

- tala til min herra Hwath æn ther hittas tiwghu ræt-
 wife Tha skal iak figher war herra for thera skuld
 ey forkoma stadhinom Æn talar abraham Jak bidher
 thik min herra ower all hælghon/ at thu wardh ey
5. wredher minom ordhom/ Hwath æn ther finnas tio
 rætwise mæn Fore thera skuld figher war herra skal
 stadhen ey forfaras æn the finnas Nw tagher abraham
 orloff/ oc ganger hwar sina ledh oc wiste war herra
 wæl/ at ther war engin rætwiis vtan enfamen loth
10. brodherfon abrahams Oc ma hæ'r mærkias/ at ther
 ær margher ofkylogher/ ther tho ær ey rætwiis Thy
 at i them stadh waro swa mang hundrath barn som
 aldre giordho the swlo synd Æn rætwisom manne hõ-
 rir til/ ey at enaft halda sik aff ondom gerningom/
15. vtan oc gõra mykit got/ oc tha ma han hiælpa ba-
 dhe sik oc androm

- N**w komo twe ængla til sodomam at qwælde. oc
 loth siter i stadzsin port fore them/ oc iæmskyt
 stander han op oc ganger gen them/ oc lwtar them
20. diwpt/ oc biwdher them til hærbærgthis/ thy at thz
 hafdhe han nwmith aff sinom fadherbrodher/ at sitia
 s. 117. i port at qwælde/ oc biwdha wæghfarandom mannom
 til herbærgthis Oc thy at the sagnadho wæl mannom/
 thy kom oc gudh oc godher ængel til them Nw ma
25. nakar spõria huru thre ængla waro mz abraham oc
 twe komo fram til sodomam Oc ma hæ'r swaras til
 At ængla waro mz abraham/ badhe mz gudhliko wal-
 de/ tha's hælgha fadhers/ oc swa mz gudhliko witi
 tha's hælgha sons/ oc swa mz gudhlikom nadhom
30. tha's hælgha anda Æn til sodomam komo twe mz
 gudhliko

gudhliko walde oc witi/ oc ey m̄ nadhom Nw lata
 ænglane som the wilia ængaledhis thiggia hans budh/
 oc lyfa ther m̄ hans godhwilia meer/ at han nõdhar
 them til herbærghis/ oc ledher them in i sit hws oc
 redher thera mat An the mæn ther boa i stadhenom 5.
 waro fwlaste mæn i sinom liffnath/ oc plæghadho gõra
 the gærning/ onatwrlika m̄ mannom/ oc aldra hælst
 gæftom som natwrin kænner gõra m̄ qwinde Nw sör
 æn loth oc hans geste foro at soffwa/ tha kom hwar
 man i stadhenom bodhe vnger oc gamal/ oc badho 10.
 loth wtgiwa sina gæste til oærlika synd Loth lykke
 ater dörr fore them/ oc tæl fore them oc bidher them
 ey gõra swa illa oc swlika/ vtan biwdher them hælder/
 sina dötter/ twa iomfrwr/ sæsta ey m̄ radhe/
 vtan m̄ dröwilse/ thy at swa hatar gudh syndina/ 15.
 at ey lowar han at gõra minne synd/ til thæs at
 han maghe fly mere/ swa som löskelæghe/ fore hoor
 The swara honum/ oc bidhia han draghas wt oc fara
 annars stad; at boa/ oc obbrygdho honum/ at han ær
 ekki ther komin raadha nakro eller döma m̄ them/ 20.
 oc hõtas gõra wær widh han/ æn widh hans gæster
 oc willo nw bryta op dörrena Nw tedho ænglane
 gudhlikt wald/ oc giordho them alla swa blinda som
 vte waaro/ vtan loth/ at ængin thera sa annan/ el-
 ler finna matte dörrena/ Oc ænglane ledha swa loth 25.
 in til siin/ oc taladho ænglane til honum Hawer thu
 nakan thin wardhnath i stadhenom barn eller magha
 tha bödh them sköt bortfara aff stadhenom/ thy at wi
 ærom ther til sænde/ at fordærffwa thenna stadh/ oc
 alt folkith fore thera högha synder Loth ganger wti 30.
 stadhin oc gat engin feet honum then honum wille

- ont/ oc rædh sinom maghs æmpnom at ryma stadhin mʒ sik/ oc sagdhe them at gudh wille stadhia for- dærwæ/ æn them thotte thʒ wara hæggumma oc kalʒ/ oc læto som ængo wardhadhe Oc tha sörst daghadhis/
- s. 118. 5. tha nõdhga ænglane loth/ at tagha sina hufsrv oc sina dõtter oc ryma stadhen Oc sidhan haz war seen/ tha toghe the han oc hans hufsrv oc hans dõtter oc leddo them vtan stadhen oc tala til honum Hia'lp thino liwe oc rrym swa at thu seer ekki ater til ryggia oc stæðʒ
10. ængin stadh nær i landino sör æn thu komber oppa berghen Æn loth swarar them. Jak bidher min herra/ at swa som thu thina nadher mik tedhe/ swa lowa tha mik ater boa i enom litlom stadh hær næær som heter segor Thʒ ær thydha litin Thy at iak giter ey
15. oppa berghen/ oc giff then litla stadben lidhughan/ at iak matte hær halda mit liiff Waar herra hörir hans bõn/ oc bidher han skynda sik thiit Oc alt war sænder at solen gik ower iordhina oc lot gik i segor Oc iæmskyt ræghner waar herra brænnestens lo-
20. gha/ aff himpnenom/ oc brænnor sodomam oc gomoram/ oc alt landith om kring oc alla them ther bodho i stadhenom oc i landeno/ oc sænkte thʒ alt swa nidher/ at ewerdhelika ganger lukt haff ower swa forbæznath aff gudhi at ther liwer ængin fisker wli
25. Nw tha loth rypde fast mʒ kono oc dõttrom/ tha wardh hans hufsrv swa ilt fore/ at hon fa ater i gena mot gudʒ budhi Oc iæmskyt wændes hezna likame i en falt sten/ epter qwinno liknilse/ ther til at alle the som aff syndoin ganga mʒ scriptamaalom/ oc dra-
30. gher sidhan loste ater til gambla synda/ tha skulo the salta sin sötla losta mʒ hezna eptersyyn/ oc thænkia oc minnas henna hæmpd Abraham stodh om sama mor-

ghonen arla i sama stadh som war herra stodh annan daghin m₃ honum / oc sa rððk oc fallaško opfara swa som aff baale / thædhan som sodoma oc gomorre hafdbo standith / oc badh war herra tha fore hans broderhone Oc mintis war herra hans godhgærninga 5. abrahams / oc frælste loth aff sodoma fordærwilse Sidhan thetta hafðhe warith / tha ræddis loth at boa swa næær / oc foor oppa berghe som gudh hafðhe fðrst budhit honum oc bygdhe ther oc hans twa dðtter m₃ honum Nw for thy at gudh hafðhe giwith 10. sin dom fðr en tima ower wærlidina m₃ watne / oc tedhe th₃ i ræghnboghanom m₃ hans twem litom / som ðwermeer ær bla oc nidhre rðdher Tha thænkte the hans dðtter loth / at swa som gudh hafðhe fðr giwith sin doom m₃ watne oc fordærwath alt mankðnith vtan 15. noe oc hans wardhnadha Swa munde oc gudh nw hawa giwith sin dom m₃ rðdhem elde ower alt mankðnith / vtan ower thera fadher oc them thy at swa hafðhe oc thera fadher them wisath / oc for thy war ræghnbughi satter / til tekn / at epter then wærl₃sins 20. dom ther gudh giordhe m₃ watne oc teknadhis m₃ blam lit ræghnboghans skulle aldre wærliden fordærwas fore ytersta domadagh / som wardha skal m₃ elde / oc teknas m₃ ræghnboghans rðdha lit / Oc have the systen numith aff sinom fadher At war herra han 25. bðdh noe / at ðkia mankðnith / Oc thy thænkie the m₃ sik oc taladho hurw th₃ ma wardha / mædhan ekki liwer mera epter æn thera fadher oc the Oc thænkie thæs at han talar enkte om th₃ / for thy at han ær gamal / oc kennir engin kðt₃sins losta / oc 30. mondo the thænkie at iæmskyld war ewa adame som the waaro sinom fadher / eller litlo ofkyllare Oc

S. 119.

- fore thæsse skæl talar annor thera til andra Góroin
 waar fadher drukkinn aff wine / swa at han weet ekki
 til sik / oc sidhan sowom wi nær honum hwar waara
 sina nat oc róktom at mankónith maghe ókias oc óx-
5. las oc liwa epter Oc the góra badha epter thæssó
 radhe / oc sódde hwar thera sin son aff siálssins fa-
 dher The áldre kalladhe sin son moab / aff honum
 kom mykin moabsslækt The yngre kalladhe sin son
 amon / aff honum kom mykin slækt som kallar amons
10. slækt / Oc magho dótrina wæl wara orsaka / fóse the
 skæl ther sagdh ære Án fadherin syndadhe sórst fore
 thy at han wiste wæl at wærliden war ekki all brænd /
 oc ater for thy at han drak sik offdrukkinn

- Sidhan thetta hafðhe alt warith / tha foor abra-
15. ham i swdber landen oc bygdhe widh ódhknina mællan
 egipto land oc thz hælgða land / oc war wtlændis oc
 i bland hedhna manna / oc ræddis han nw som sór /
 at the hedhno ræknadho mere synd boordom æn man-
 draap / at the mundo gærna dræpa han / æn han ginge
20. widh at fara ware hans hussrv / oc hafðho hona sidhan
 vtan hoor oc tróste fulkompnelika a gudh som han haf-
 dhe honum wifath at hon wordhe fulkompnelika wæl
 gómd fore allom lastom Oc kom ther samuledh til
 mz abimelech konunge aff gerara / som sór timde mz
25. pharao egipte konunge Oc foor abraham bort aff thy
 lande mz sinne hussrv olaftadhe mz mykle gótzsko Án
 konungin bódd honum at boa i thy lande mz godhom
 fridh Nw for thy at abraham hafðhe kallath sam
 sina systur som honum war swa nærskyld at hon war
30. hans broðherdotter / arams dotter som brænder wardh
 i caldea land / tha gör konungin sik ther aff gaman /
 oc giwer abraham thes landz thwsanda silfþæninga oc

talar til saram Thetta giwer iak thinom brodher thik til amiznilsa at thu skal blyghias at wagher thik optare swa/ oc kope thik et klædhe/ som thu ma hylia thit ænlite mʒ at thu synis ey swa wææn oc elskelik

Nw minnis war herra thʒ han hawer iættath abra- 5.
ham oc sódde sara son/ oc wardher mykilika
gladh/ oc kallar ther aff sonin ysaac Thʒ ær at thy-
dha glædhi/ oc teknar thenne son gudʒ son som maria
sódde/ vtan alla pino som modher hafðhe fore barne
oc mʒ the glædhe at hon wiste han wara sin son oc 10.
sin skapara/ sin gudh oc sit barn Oc for thy tha
spadhe sara/ at nakar then skulle thæsse ordh hõra
som samuledh skulle leia oc myklo gladhlikare An
hwa thænkte thʒ sagðhe sara/ at abraham skulle swa
gamall fa son/ oc iak skulle honum son sódha Nw 15.
wæxer ysaac oc gõr hans fadher mykla hõghtiidh/ a
then dagh smafwenin wandis aff modher mielk Si-
dhan komber thʒ swa til/ at ysmael leker widh ysaac/
oc ysmael gõr ysaac wredhan aff thy at han sigher
sik wara ældre brodher/ oc for thy wærdhelikare An 20.
thʒ mislikadhe sare/ oc talar til abraham Casta bort
thiænista qwinnona oc thiænista qwinnozna son thy at
aldre skal thiænista qwinnozna son/ skipta arwe mʒ
minom son Oc sagðhe hon thʒ aff thæs hælgða andʒ
radhe Oc vnderstodh ey abraham at thʒ war gudʒ 25.
wili/ oc togh hardhelika i sin hugh at kasta wt sin
son fra sik Oc iæmskyt talar waar herra til abraham
Ey skal thik synas wara thʒ genwærdhelikt som sara
hawer talath ower thinom son oc ower hans modher/
vtan thu skal swa gõra som sara sigher For thy at aff 30.
ysaac skal thik atl æra wardha/ oc hans affkõmd skal

S. 120.

- heta thiin slækt Oc tho skal aff thia'nista qwinnozna sone wardha wældigh slækt/ thy at han ær thin son Oc epter gudʒ budhi tagher nw abraham/ faar thia'nista qwinnozne sôdho oc thærwer/ oc wifar hona
5. bort mʒ sinom son Nw ganger hon bort mʒ sinom son oc far wil i enne ôdhemark swa længe at hon hafðhe ængin drykken sik eller sinom sone/ oc monde smafwenin næstan dô fore henne i thôrft/ thy at ængin kælda eller watn war i ôdhemarkinne/ oc kan
10. modherin litith til radha/ vtan lægger smafwennin vnder ena eek/ oc stander ther nær oc biidhar hans ower gang/ oc war nw smafwennin siwtan aara gammall/ oc synis thʒ at han war kærlika opfôdder/ oc fattis hon swa fiærre at man matte mʒ en bugha
15. skiwta til/ oc wille ey wara ower barnsins dôdh War herra warkunnadhe barneno/ oc sænde sin ængel til modhorinna/ oc han wiiste henne kælda/ oc hwar som the matto byggias fore/ oc hialpæ sik Nw wæxer smafwennin oc wardher mykin wedheman mʒ bugha oc giptis aff egipto lande/ oc bygger mællan thʒ hælgha land oc egipto land a the ôdhemark som heter pharan/ oc komber ther mykin slækt aff honum/ tolf hærtugha dôme Nw mædhan thetta war/ tha bodhe abraham alt i gerara lande/ oc kom abimelech kon-
25. unger/ oc phicol hans marʒkalk til abraham/ oc talar konungin til honum Gudh ær mʒ thik/ oc thu ma gôra mʒ honum hwath thu wil/ oc fore thy at
- s. 121. thu æft sanninda man oc halder wæl thiin ordh/ thy bedhis iak aff thik/ at thu swær mik thʒ/ at thu
30. aldre skadha mik eller minne affkônd/ vtan swa som iak hawer warith nadhugher widh thik swa wardh thu widher mik Abraham swarar honum Thʒ wil iak

gerna swæria/ oc balda Tho hawer thu giort oræt
 widh mik/ thy at the brúna iak hawer grawith i
 landino them hawa thine mæn taghith mʒ wald/ oc
 skulom wi thʒ vnderstandha/ at i thy lande ær my-
 kin nõdh oppa watn/ oc mykin kostnadher at grawa 5.
 epter watn An abimelech konunger gôr sina orskuld
 mʒ thy/ at han wiste aldre thæssa gærning oc aldre
 bõrdhe han thæssa kæro sôr æn then dagh/ oc sæsto
 nw badhe fridh oc sæt/ Oc abraham gaff abimelech
 godha gaffwor/ aff sino bosa/ oc siw vng saar oc 10.
 sette them særdelis Nw spõr konungen hwath han
 wil ther mʒ Abraham swarar *honom* Thu skal tagha
 thæsse siw saar/ oc kænnes ther widher/ at iak oc
 miin affkõmd ægher thʒ watn ther iak hawer lætith
 græwa i landeno/ oc for thy ær thʒ watn kallath 15.
 bærfabee som thydher watʒ edh/ thy at the sworo
 badhe ther oc sæsto sæt sik i mællan/ Oc foro swa heem
 abimelech konung/ oc hans marskalk An abraham
 giordhe ther altara gudhi oc kalladhe a wars herra
 nampn oc bodhe ther margha dagha 20.

Sidhan thetta hawer warith/ tha frestar gudh abra-
 ham ey for thy at han weel ey hans hiarta/ Vtan
 ther til at hans dygdh wardhe liws oc oppenbar/
 mannom. til epterdõme Oc kallar waar herra abra-
 ham/ tyfwar hans nampne Han swarar oc figher sik 25.
 wara redho Tagh figher waar herra/ thin enga son
 som thu elskar ysaac oc gak thiit iak wiifar thik/ oc
 offra han ther brinnanda offer oppa eno berghe som
 iak skal wiifa thik Abraham standar op thaghar om
 nattena/ oc sadhlar sin aafna/ oc tagher mʒ twa 30.
 swena Oc figher til them/ Huggin widh til at brænna

- offer/ oc far swa aff geraris bergh/ til moriebergh
 thriggia dagha ledh Oc matte wæl fadhers hiarta
 giwas widh i swa langom wagh/ oc samwæro/ æn
 han ware ey fulkomplika lydhogher gudhi/ Oc æn
5. gudh hafðe ey honum wiifath/ at gudh skulle æn
 lata sin son offra fore han/ oc fore alt mankônith/
 Han thænkte wæl oc witerlika/ at gudh hafðe gi-
 with honum sonen/ oc thy war han skyllogher at
 gðra aff honum hwath som gudh wille Han trðste ful-
10. kompnelika at gudh monde han op refa aff dðdha/
 æn han doe fore hans skuld Thy at minna ær oc fore
 at lata likamen dðdhan wardha liwande m; siælinne
 som ekki dððr/ æn skapa siælina aff alzængo Nw
 thridhia daghin som the fara/ tha seer abraham bær-
15. ghith siærran/ oc talar til swenanna J skulin her bi-
 dha m; aafnanom/ mædhan iak oc ysaac farom skio-
 s. 122. telika at dyrka gudh oc komom swa badhe ater til
 idher Ey mon patriarcha liwgha/ vtan trðster a
 gudh fulkompnelika som nw war saght/ oc war nw
20. hart fore at thankia/ fadherin tagher nw widhin som
 han skulle brænna m; sonen/ oc binder a bak sma-
 swenenom/ epter thy som gud; son skulle bæra kor-
 sith a sinom bak til pino stadhen/ Æn fadherin siæl-
 wer bær elden oc swærdhit/ oc ganga swa badhe
25. fadhga at bærgfino/ Nw mædhan the ganga twe
 ene saman/ tha talar sonin til fadherin Min fadher/
 Fadherin swaradhe/ hwath wil thu min son Se fa-
 dher sigher sonen/ Hær hawom wi eld oc widh/
 hwar ær th; offer som wi skulom brænna Fadherin
30. swarar Gudh skal se sik fore tholikt offer som han
 wil hawa Nw komo the badhe fram til stadhen/ oc
 gðr abraham ther altara/ oc lægger oppa widhin/

Oc wardher nw ðnkelik asynn / ther fadherin binder
 h nder oc f ter a sonenom / epter thy som gud  son
 wardh sidhan buzdin a korfeno Oc griper nw fa-
 dherin swærdhit / badhe m  bl tom hugh oc hardhom
 Smafwennin l gger enkte at sik / vtan thigher oc 5.
 tholl / swa som oc giordhe gud  son / som scrifwas
 aff At swa som lambith thigher fore them som th 
 klipper swa war han i sinne pino thulugher oc thagh-
 milder Nw hawer fadherin draghit swærdhit / oc ep-
 ter mykla striidh i hans hi rta fadherlikx elskogha / 10.
 oc gudhlika lydhno winder som til h rir gudhlike
 lydhno / oc wil nw fadherin fulkompnelika til hugga /
 An gud   ngel war snarare at / oc  per w himpne-
 nom aff gud  weyna / oc kallar abraham tyfwar at
 nampne Tha mon han op halda swærdhit som n stan 15.
 war nidher komith / oc swarar ænglenom / oc sigher
 sik wara til redho at g ra gud  wilia An  ngelin
 biwdher honum a gud  weyna at han skal engte g ra
 smafwenenom / oc sigher til abraham Nw magho m n
 th  wita som iak wiste f r / at thu r dhis gudh / oc 20.
  ft honum lydhogher Oc fore thy sigher waar herra /
 at thu spardhe ey thinom enga sone fore mina skuld /
 swa skal iak ey spara minom enga sone fore thina
 sake Nw seer abraham om kring sik / oc wardher
 war at en w dhor h nger m  hornom m llan thörne- 25.
 buskana / oc griper i msk t w dhorin oc offr r han
 gudhi oc br nde Oc  r th  mykith m rkelikt / At
 gud  son kallas i l stinne gud  lamb Thy at han
 skulle wardha gud  offer / fore w ara synder Oc war
 herra teknas nw oppinbarlika m  thenna w dhrenom 30.
 som offr dhis fore ysaac Nw  r smafwennin l  s
 wordhen / oc kallar abraham stadhen som the w aro

- i Wars herra syyn Nw talar wars herra ængel / annan tima aff himpnenom til abraham / oc figher til honum aff gudꝝ weyna Jak swær thꝝ om mik siælwan figher waar herra / ut fore thæssa lydhno / oc fore
5. thy at thu spardhe ey thino endo barne fore mit budh /
 S. 123. ther fore skal iak giwa thik mina sighnilse / oc ðkia thina affkõmd swa som stiaʀnor a himpnenom / oc swa som sandin aff haffstrandizne Oc ær thꝝ at vnderstanda som sör ær saght aff crīstnom mannom oc iwdhom
10. Oc skal thiin affkõmd figher waar herra til abraham / eghna sinna owina borgher oc land / oc alla slæchter i iordhrike skulo wardha sighnadha aff enom them ther aff thik skal sōdhas thꝝ ær at vnderstanda aff gudꝝ sōne ihesu christo Epter thæsse ordh
15. fara the fadhga abraham oc ysaac ater til thera swe-na / oc foro swa heem til .baʀsabæe i geraris oc bodho ther

- N**w tha fara hafdhe liwath siw aar oc tiwghu oc hundradha / tha do hon i ebron An abraham
20. grater som sidher war henna dōdha Sidhan talar han til the maʀn som stadhin aatto oc landith oc figher swa Jak ær wtlæntꝝsker man / oc hawer iak warith om stund i idhro lande / gōrin wæl oc giwin mik swa mykla iordh at eghna mꝝ idher / at iak maghe
25. iordha mina huffrv wti The swaradhio honum wæl oc sighia til honum Thu æst en gudhliker hōffdbinge i waro lande oc ey hawom wi thik fore wtlændis man / oc skal thu wælia thik tholik lægher stadb som thu wil / oc han skal thik ængin mena Han thakkar
30. them oc bidher them bidhia fore sik til en rikan man som hetir eʃron / at han late honum lidhugha fore

fulla peninga ena siðlskoro / som han hawer i sinne
 æng oc adam oc ewa the ære iordhath innan / Effron
 biwdher honum sina æng pæninga lóft An abraham
 wil at hans slækt hawe ræt til gripta stadhin oc wil
 ey annath / æn kópa han fore fulla pæninga / oc kó- 5.
 per aff honum gripta stadhin oc alla ængina om kring

Abraham wardh nw gamall / oc hawer mykið
 gotz aff gudhi Nw talar han til sin fræmmaða
 swen som ræðdh fore allo hans gotze Læg thina hand
 vnder mina lænd oc swær ower himerikis oc iordbri- 10.
 kis gudh / ther sik skal læta sódha aff the slækt som
 aff thæsse lændinne skal koma / at thu læt aldre min
 son giptas aff thæssu lande / vtan far thiit som iak
 ær sódder / oc tagh ther minom sone huffrv aff minne
 slækt Thy at iak hawer sport at aff minom brodher 15.
 nakor ær mykin slækt komin Swennin swarar sinom
 herra Hwath æn iak saar ey hezna wilia / eller hez-
 na frænda at sóra hona wtlændis / skal iak tha fara
 thiit mæ ysaac Ney sagdhe abraham / góm thik górla
 ther fore / at lata nakan tima ysaac / thiit koma Thy 20.
 at gudh bóddh mik at fara thædhan / oc hawer giwith
 mik alt thetta land oc minne affkómd Wil ey ionfrwn
 eller hezna frænder at hon fare til thetta land / tha
 æstu ekki meer skyldogher at góra at thy maale Nw 25.
 lagdhe swennen sina hand vnder sins herra lænder / oc
 swær som han bóddh Sidhan togh han tio wlwalla aff
 sins herra stódh / oc redh sidhan sins herra ærinde mæ
 mykle gótsko oc komber in i mesopotamie land / til
 enna borgh som nakor aatte abrahams brodher / oc
 later sina wlwalla æta / oc hwilas widh ena kældo / 30.
 oc then tima dagx ther qwinnor ganga wt æpter

S. 124.

- watn Tha talar han til gud3/ oc bidher fina bônir
 Min herra mins herra gudh/ gôr nw miskund som
 thu æft wan/ m3 minom herra abraham/ Jak stander
 hær oc bidhar/ æn iomfrwr aff stadhenom koma her
5. til brunnen oc iak skal bedhas mik drikka aff brun-
 nenom/ hwilken thera mik sôrft biwdher drikka/ oc
 biwdher sik til at giwa/ oc ôfa watn minom wlwal-
 lom/ hon ær the thu hawer thænk't mins herra son
 Oc ær th3 mærkelikt at thetta folk war mykelika
10. gudhlikt/ thy at the hafdho ænga bæ'ldē/ eller hõgh-
 færdh/ m3 myklo walde oc gõt3sko oc at the waro
 ekki granne at dryk eller sôdho Jæmskôt swennin
 hafdhe swa talath/ tha kom rebecca dotter batuel
 som war nakors son abrahams brodher/ oc melkie
15. fare syster aldra wænasta iomfrv/ oc hawer nw sylv
 sit kar aff brunnenom/ oc wille nw ganga heem Tha
 môtte sændebudhin henne/ oc beddis aff henne drikka/
 Hon bidher sin herra drikka/ oc sôrir skôt nidher ka-
 rith/ aff axlinne oc løper ater til brunnin oc ôfer watn
20. wllwallomen Nw vnderstander sændebudhin/ at gudh
 hawer honum fant wifath oc tagher wt twa gulringa
 som qwinde plægha hawa i ôrom/ oc andra twa
 armringa oc aff gulle oc giwer iomfrwne/ oc spôr
 hona hwars dotter hon ær/ oc hwilkæt rwm ther ær
25. at gæsta til hezna fadher Oc hon sigher honum fins
 faders namn/ oc got rwm ær i hans hwse/ oc alla
 tharwer honum oc hans wllwallom Sændebudhin thak-
 kadhe gudhi som honum hawer wifath rættan wægh/
 til hans herra brodher son Æn iomfrwan hon ganger
30. thrifflika heem til sinna modher/ oc sigher henne oc
 sinom brodher laban aff mannenom oc teer them gul-
 lith som han gaff henne Jæmskôt løper laban wt geen

mannenom oc talar til honum Far in wælsignadher
 gudhi/ hwi halder thu wte/ oc swa ledher laban
 mænnin til herberghis/ oc hans sölge/ oc fordhar
 hans wlwalla oc hans thing/ oc han later hans mæn
 thwa thera söter/ oc sæter op bordh oc mat fore 5.
 them An sændebudhin talar fore bordhe oc sigher
 swa Jak æter ey mat her i dagh söf æn iak hawer
 talath mit ærinde. Jak ær thiænisto man abrahams/ 8. 125.
 som ær mykin man fore sik/ gudh hawer giwith ho-
 num mykla götzsko/ badhe alzskona sæ oc gull oc 10.
 silfwer/ oc thiænista swena oc thiænista qwinnor/ Oc
 fara södde minom herra en son i thera alder/ oc ær
 han enfamin thera arwe Nw forböddu min herra mik
 at leta sinum sone kono i thy lande/ oc böddh mik
 at bidhia honum iomfrw her i lande aff sinne æt/ 15.
 oc gaff mik thæs tröft at gudz ængel skulle mik ræt
 wisa/ oc badh mik swæria at iak skulle thz ærinde
 trolika syfla/ oc sagdhe til mik Ey æstu tho bundin
 vnder edhen æn thu komber til minna næsta/ oc the
 synia thik bönn/ æn tha skulo the swara fore gudhi 20.
 Oc sigher nw swenin hurw han hafde radhit mz
 waar herra widh brunnen/ om the iomfrv ther ho-
 num gawe sörst drikka/ oc hurw thaghar kom re-
 becca swa som gudh wiiste henne oc hwilka höwitzsko
 hon giordhe widh honum Nw æn i wilin sagdhe 25.
 swenin göra winlika/ oc sannlika widh min herra
 tha sighin mik thz/ synis oc idher annath/ tha ma-
 ghin i mik oc thz sighia/ oc sidhan mon iak wika
 antiggia a höghro hand eller a winstro An the fadhga
 batuel oc laban the vnderstanda at thz ær gudz wili/ 30.
 oc thy swara the honum oc sighia sköt/ at the ma-
 gha enkte tala a mot honum/ oc giwa sit ia/ at re-

- becca skal wardha huffrv ysaac An sændebudhin falder a knæ oc thakkar gudhi/ oc sæster 'thaghar rebeccam ysaac/ oc giwer henne margh gulkar oc silffkar oc hezna wardhnadhom gaff han gawor/ oc sitia
5. nw til bordh oc æta oc drikka gladhlika Arla om morghonen talar swennin til batuel Nw bedhis iak orloff at fara min wægh mʒ rebecca/ brodhorin oc modherin swara/ Læt mōna wara at mintʒsto tio nætter oc sidhan ma hon fara mʒ thik/ Halden mik ey
10. sigher swenin mædhan waar herra skyndadhe min wægh oc giwin mik orloff til mins herra Tha lata the kalla mōna/ oc vnderstanda hezna wilia/ oc sændo hona heem til ysaac. mʒ sændebudhanom oc delboram hezna fostermother mʒ henne/ oc bidhia
15. sændebudhit wæl fara oc hans fōlghe/ Oc badho tha's gudh mykilika/ at han giwi thera dotter lykko oc faghath/ oc tala til hezna Mintʒ at thu æft komin aff os/ oc læti gudh thina slækt wæxa i thwʒanda thwʒand/ oc eghne thiin affkōmd sinna owina land
20. oc borgher Sidhan siter rebecca oppa wlwallen/ oc hezna mōia/ oc skyndar nw sændebudhin heem til landa mʒ them J then tima war ysaac gangen wt a mærk at læfa sina bōnir til gudʒ/ oc bodhe han æn tha i gerara/ oc fik han bradhlika se wlwallana
25. fia'rren/ Oc fōrsta rebecca hon fik se ysaac/ oc hon vnderstodh aff sændebudhanom at han war henna sæsteman Tha foor hon i dyrare klædhe An sændebudhin han sagdhe ysaac hwath han hafdhe syst/ Oc talar nw ysaac widh sina sæstemō/ oc skipar henne sinna
- s. 126. 30. modher bwr/ oc ælʒskadhe hona swa mykith wæl/ at han monde nær glōma sinna modher dōdh som han hafdhe mykith harmath

Sidhan fara war dôðh/ tha tagher abraham agar
 fik til buſſrv som fôr war hans frilla/ oc fôðher hon
 bonum flere fônir Zambram oc laxan/ matan oc ma-
 dian/ leſboch oc ſen Aff laxan komo ſabia oc da-
 dan Aff dadan komo affwerim oc latofym/ oc lao- 5.
 mym Aff madian komo effra oc apher enoch oc na-
 bida oc taltaha Thenne ſame apher/ han ledde her i
 libia land/ oc wardh ther wældogher ower thridhia
 lot aff wærlidinne som heter aff hans nampne affrica
 Abraham han lyſer fore allom mannom/ at yſaac en- 10.
 famin/ han ſkal wardha hans ærwe/ æn androm ſi-
 nom ſonom giwer han gawor/ oc kôrir them bort aff
 gardhe fra ſinom ſon i ôſter riken. Nw liidher abra-
 hams. dagha oc dôðr ſæm aara oc ſiwfighi oc huz-
 dradha gamall/ oc yſaac oc yſmael iordhadho han 15.
 m3 adam oc ewo oc ſara i the fiælſkoro som han
 kôpte fôr aff effron Aff yſmael komo thaſſe fônir oo
 thetta folk Nabaioth oc cedar Abdeel oc mamſam/
 Maſſma oc dwma/ Maſſa oc gab/ thema oc itur/
 naphir oc Zetima/ tolf wældoghe hertogha i bla- 20.
 mazna lande Yſaac bidher waar herra at rebecca
 moghe ſa barn Thy at hon haſdhe ey ther til natwr-
 liken krapt Æn waar herra giwer henna' twa fôner i
 ſænder Oc toghe the brat til at miſſæmia/ oc tha
 ther time kom/ tha ſtriddo the i modher liwe/ hwil- 25.
 ken ther fôr ſkulle koma i iordhrikis liws/ ſwa at
 ther modher war i liifs wadha fore them/ oc læt
 fôra ſik til melchiffedech/ ſom war ſwa hælgher/ at
 man iæwadhô om/ hwath han war man eller ængel.
 oc later han ſpôria aff gudhi hwath tholikt tekmar/ 30.
 eller hwath henne ſkal wardha til hiælp Oc ſaar
 hon thaſſe antſwar At aff henne ſkulo fôðhas twa

- flækter som aldre skulo saata wara/ oc annor skal
winna vnder sik andra flæktina Oc then som sör war-
dher södder aff modher liwe/ han oc hans flækt skulo
thiæna them yngre Oc ey ma thz vnderstandas aff
5. brödhromen badhom vtan thæssa lund Swa som en
wældogher man thiænar fatighom manne m3 thy at
han mödher han/ oc thiænar honum himerike m3
hans store mödho/ Oc aldre thiænte esau/ iacob an-
dra lund/ vtan æ war han wældoghare mædhan han
10. lifdhe Nw aff thera flækt ær thz sant/ at dauid kon-
ung som kom aff iacob/ at han wan vnder sik alt
ydumee land som the bodho i ther komo aff esau
Nw komber then dagh som rebecca södher twa söner/
oc then som sör kom i liwsiþh/ han war alder rödher
15. oc lodhin som bukker/ oc thy war han kalladher
esau An hin som siðhermeer kom i liwsiþh han haf-
dhe gripith oc hiölt om foten a sinom brodher/ oc
- s. 127. thy war han kalladher iacob a hebreiske tungo Siax-
tighi aara gamal war ysaac/ tha smaswenane waaro
20. södde/ oc wardh esau kloker man/ oc forkyndogher
oc foor mykith a weydhe/ oc ryktadhe alzkona sædhe
An iacob war enfaldogher oc meenlös/ oc röktadhe
wæl sin boskap Ysaac han war kærare at esau/ thy
at han aat gærna aff hans willebradh/ An rebecca
25. ælskadhe meer iacob Nw komber en dagh swa til/
at iacob redde til sin mat/ oc esau komber hem mo-
dher aff skogher/ oc bidher sin brodher giwa sik æta
m3 sik/ oc sigher sik wara mykith modhan/ An thz
war siðher i them æwum oc i them landom/ at æl-
30. dre son skulle hawa mykla wyrdhning fore sinom
sytzkenom/ oc thy swarar iacob esau Jak giwer thik
wæl

wæl æta mʒ mik / æn thu later mik the wyrðning
 som thik bõr til / for thy at thu waft sõr sõdder aff
 modher liwe Jak ær swa modher sagdhe esau / at
 iak dõõr / æn iak faar ey mat skõt / oc hwath hial-
 per mik sidhan hedher eller wyrðning / Oc swoor 5.
 honum til handa allan then hedher som tilhõrir then
 ældra brodher / oc siter swa til mat mʒ sinom brodher
 Oc sidhan han ær mætter / tha gaar han bort / oc
 wyrðher enkte sin hedher som han hawer saalt Æn
 for thy at matin war rõdhlitadher / swa som ær saff- 10.
 ran aff enskona græse Tha wardh esau kalladher edom /
 som thydher rõdher a hebraisko tungo

Sidhan abraham war dõdher wardh mykin sylvt i
 landeno / oc foor ysaac til abimelech konung i
 geraris / som hans fadhers godher win war / Oc ther 15.
 talar war herra til ysaac / Far ey nidher i egipto
 land / vtan war her i thæsse lande qwar / oc skal iak
 wara mʒ thik oc giwa thik miza signilse / oc skal
 iak giwa thik oc thinne affkõmd all thæsse land som
 iak hawer iætlat abraham thinom fadher / oc skal iak 20.
 õkia thina slækt swa som himils stiarrior / oc skal han
 sõdhas aff thinne slækt som alla wærlidina skal signa /
 for thy at abraham thin fadher war mik lydhogher at
 offra thik fore mina skuld Oc gõmde fulkompnelika
 alt thʒ iak bõdh honum Nw mædhan ysaac bodhe i 25
 geraris / tha giordhe han fore ræddogha skuld / swa
 som hans fadher hafde giort / oc sagdhe sina kono
 sina systers wara / Oc gõmde war herra badhe hans
 liiff oc henna æro Sidhan saadhi ysaac i thy lande.
 oc bar honum hundredha awaxt / oc wardh mykith 30.

- riker oppa alþskona fa' / swa at the ma'n i landeno bodho / awundadho honum hans rikedom / oc fylto aater all the watn som han oc hans fadher hafdho grawith mʒ myklom kost Oc swa mykith beet
5. awunden / at abimelech konunger talar til honum Far bort aff landeno for thy at mik ra'dhis / at thu wardher wa'ldoghare a'n wi som her boom Oc foor ysaac bort til landʒandan / oc bygdhe ther / i en dal /
- s. 128. oc la't op grawa the watn som hans faders swena
10. hafdho so'r opgrawith / oc kalladhe them the sama namnin som hans fadher kalladhe them berfabee / oc sunno liwandis watns adhror / oc for thy wardh dela mellan ysaac swena / oc them i landeno bodho / Oc sagdhe hwar thera / at honum ho'rdhe til watnith
15. Jnnan thy lande a'r myki'n no'dh at watne som so'r a'r saght Oc a'r engte thʒ thing ther ma'n ma siidher mista til sina so'dho oc ha'lp / thy at mʒ watne wardher wiin oc ol oc bro'dh oc alt thʒ mannin skal liwa widh thʒ skal hawa ma'ft aff watne Sidhan growo
20. wo ysaac swena annan brwn / oc fore hans skuld wardh oc dela ma'llan thera / oc fore thy kalladhe ysaac thʒ watn owinskap Sidhan growo the thridia brunnen / oc om han wardher engen dela / oc thy kalladhe ysaac then brunnen widhan / Thy at hans
25. watn nytiadho alle the som om kring bodho Nw a'r thetta litith wa'rt vtan thʒ tekna'r nakath andelika / Oc tekna'r watn i the ha'lghe scrift / gudhlikan ka'nnedoom Thy at swa som man seer sit anlit i watne / swa ma man oc se sin lifnath i gudhlikom ka'nnedom
30. Thenna brunnen gudhlikan ka'nnedom growo so'rst the som spadho aff gudʒ ka'nnedom / oc wardh a mot then brunnen dela / thy at ey lyddo alle ma'n thera

kánnedom Annan tima growo thenna brunnen the/
 som scriffwadho læstina/ oc apostoli Oc thenna kánn-
 nedom vnderstodho ey alle mæn/ ena lund/ oc wardh
 oc dela ower thenna brunnen/ Thridhia tima grawer
 waar herra siælwer thenna brunnen/ tha som han sy- 5.
 ner sina sannind siælwer i himerike/ tha fôrsta war-
 dha alle alþstingx saate som honum fa at se Sidhan
 thetta ær giort/ tha foor ysaac ater til berfabee Om
 the samo nat tha tedhis war herra ysaac/ oc taladhe
 til honum Jak ær thins fadhers gudh/ thu skal ey 10.
 rædhas/ iak ær mæ thik Jak skal wæl góra til thik
 oc ókia thina flækt fore abrahams skuld Oc iæmskót
 giordhe ysaac/ ther altara gudhi/ oc kalladhe a hans
 namn oc bygdhe ther/ oc bódh sinom swenom at
 grawa brunna Mædhan ysaac bodhe ther/ tha kom 15.
 abimelech konunger/ oc ocozar hans radhgiffware/ oc
 phicol marskalk/ An ysaac móter them mæ thenna sa-
 ma ordhom Hwi komin i til mik som i hatadhin fôr/
 oc ælto aff landeno fra idher The swaradho honum
 Wi vnderstodhom nw/ at gudh ær mæ thik/ oc for 20.
 thy thotte os radhelikt/ at sætia stadhelika sææt/ mæl-
 lan os mæ edhom/ oc thu ware ekki hælder a war
 skadha/ æn wi hawom thik skadha giort/ oc æltom
 thik ekki aff waaro lande/ vtan gawom thik got or-
 loff mæ mykle gótþsko Ysaac saghnadhe them wæl mæ 25.
 mat oc dryk Oc om morghonin arla swæria the edha
 hwar androm ower fridh oc sææt Oc later ysaac them
 fara mæ fridhi heem til siin Jnnan then sama dagh
 komo ysaac swena oc sagdho sinom herra/ at the
 hasdho sunnith got watn/ oc then brunnen kalladhe 30.
 ysaac yffriith gotæ oc heter berfabee æn i dagh Tha
 esau war syretighi aara gamall/ tha togh han sik twa

S. 129.

huffrwr / oc badha wtlæntyska / oc thz missthotte badhe
yfaac / oc swa hans fra'ndom / oc rebecca / thy at
the willo ey at hedhit folk skulle blandas i thera slækt

5. **N**w wardher yfaac aldrugher / oc gaar skimbel a
hans ðghon / oc thænker nw at han hawer litið
olifwath / oc komber honum wæl i hugh hwath gudh
hawer iættath hans affkómd / oc thænker at hans æl-
dre son / skal fa wyrðning oc gudz son skulle sóðhas
aff hans slækt / oc an honum then hedher wæl / thy
10. at han hawer mere kærlek til honum som fór ær
saght / thy at han aat gærna aff hans willebradh / Oc
later nw kalla esau til sik / oc sigher til honum Thu
vnderstaar at iak ællis / oc weet iak ey min dóðz
dagh / Tagh thin bogha oc far til skogx / oc om thu
15. faar nakra willebradh / tha gôr thz til mat / som thu
weest at mik lyster / oc bær fore mik at æta tha
wækkis min hugher til thin kærleek / oc ðnskiær iak
thz aff gudhi / allan then saghnað som mik gudh
hawer iættath oc minom ældra sone Jæmskót vnder-
20. stodh rebecca thera widhertalan / oc wiste wæl at
esau giordhe gærna thz fadherin bóðh / oc kallar tha-
ghar sin son iacob / thy at hon weet wæl aff them
hælgða anda / at iacob ær wærdhoghare fore gudhi /
oc esau hawer widherfaght fina wórdhning / oc talar
25. til iacob Jak hórdhe thin fadher tala til thin bro-
dher / at han wil honum ðkia the wórdhning som æl-
dre brodher býr til rætta / oc badh fore thy hænta
willebradh aff skoghe oc góra til mat / oc giwa ho-
num æta / oc sidhan wil han iæmskót giwa honum
30. fina wælsignilse / oc ðnsker aff gudhi fór æn han dóðr /
thy at han thænker sik ekki længe at liwa Nw min

kære son lyddh mino radhe/ oc gak til sæhiordhizna
 oc hænt thædhan twa kidhlinga the bætʒsto/ oc wil
 iak góra thinom fadher then mat som han æter gerna/
 oc skal thu sidhan bæra then mat fore thin fadher oc
 biwdha honum æta/ oc mon han tha giwa thik fina 5.
 wælsignilse/ oc ðnsker aff gudhi/ thy at han thænker
 tha/ at thu æft esau Jacob swarar sinne modher Wæl
 weeft thu miin modher/ at esau ær alder lodhin oc
 iak hawer linna haruð/ oc æn min fadher faar at
 thræwa mina hænder/ eller min hals baran/ tha ræ- 10.
 dhis iak at han thænker mik hawa wilia at swika
 sik/ oc giwer mik ban fore ghodha signan Æn re-
 becca weet wars herra wilia/ oc trøfter a gudh oc
 swarar sinom son Ekke rædhis iak thʒ bannith min
 son/ oc oræd tagher iak thʒ til mik/ wardh thu ly- 15.
 dbogher thinne modher/ oc gak oc hænt thʒ iak thik
 fagdhe Jæmskøt gik iacob oc hænter thʒ/ oc faar
 sinne modher thʒ hon badh/ Hon matredde swa som
 hon wiste wæl/ oc ysaac lyste bætʒst/ oc sordhe iacob
 i esau bætʒsta klædher som han hafde hema/ æn kidh 20.
 skinnith weffde hon om hans hænder som handʒska/
 oc holde thʒ som bart war a halfenom/ oc fik swa
 honum matin in. at bæra fore sin fadher Jacob gan-
 ger in fore sin fadher oc helfar han/ Ysaac spør/
 hwilkin hans son ær thʒ/ Æn iacob sigher sik wara 25.
 esau eldre brodher/ oc ey liwgher han tha æn han
 swa sigher/ thy at han hafde køpt ældre brodherins
 wórdning oc mʒ wyrdninginne nampnith mʒ hans
 ia/ oc wiste oc thʒ aff sinne modher at thʒ war thæs
 hælgha andʒ wili oc raadh Jacob talar oc fra'mer- 30.
 meer til sin fadher Jak hawer giort epter thino bu-
 dhi/ sit op min fadher oc ææt aff minne willebradh

S. 190.

- Oc bedhis iak at thu giff mik thina signilse/ oc ðn-
sker aff gudhi alz thæs faghnadha ther gudh hawer
iættath thik oc abraham Ysaac spór hwilka lund han
hafðhe sunnith nakath diwr swa skót i skoghin Jacob
5. swarar at thz monde wara gudz wili/ oc thy mótte
honum skót thz han wille Ysaac- iæfwar æn for maal-
sins skuld/ oc bidher han ganga fram til sik/ thy at
han wil thræwa hans hænder bara/ oc pröwa thz
wisselika æn han far m3 fals eller ey Nw sidhan han
10. hafðhe thræwath hans hænder/ tha sigher han at han
hörir iacobs róft/ oc kærnnis widh esau hænder/ oc
tror hælder handomen æn maaleno Thy at minna ær
fore at bryta sit maal/ æn skipta om sina harund/
oc tror honum/ hælzst fore thy/ at then hælghe ande
15. raadher honum lönluka i hans hiærta/ at han skal
thenna sonenom giwa gudz signilse Oc talar nw til
iacob m3 gudhlika signilse Thu æft min ældre son esau
Jacob swaradhe Jak ær thin ældre son Nw bidher fa-
dherin han rætta mat fore sik aff hans willebradh/ oc
20. iættar honum gudhlika signilse Nw sidhan han hawer
ætith/ tha biwdher sonin honum wiin at drikka/ oc
monde tha ysaac wæxa blidbare oc bidher han ganga
nærmeer oc kyssa sin fadher Jacob ganger fram oc
minnis widh han Nw ær at vnderstanda aff wisa man-
25. na saghu/ at i them æwum/ tha war ælzste brodher
prefter i hwarie slækt/ oc hafðhe særdelis klædhe som
preste hördhe til/ oc waaro the klædhe dyyr/ Oc aff
thy at preste wæltto opta om then tima om thz offer
som godha lokt gaff aff sik/ thy matte oc klædhin
30. kærnnas aff the same lokt Nw for thy at esau war
sör södder oc gaff enkte om thz köp han giordhe m3
sinom brodher/ ther fore hiölt han sik fore prest i

faders gardhe/ oc waro thz hans offers klædhe som
 iacob war nw i farin/ oc fore tha's skuld kænde fa-
 dherin loktina aff klædhomen/ oc iæwadhe sidhan
 enkte om sonen/ vtan gaff honum iæmskõt gudhlika
 signilse Oc talar nw til honum Gudh skal giwa thik 5.
 oc thinne slækt iordhrikis rikedom oc himerikis/ oc
 aff himilsins dag oc fetre iordh skal thik oc thinne
 slækt/ hwete oc wiin oc olia at ympninga wæxa Oc
 hær mæ ðnste han honum alþskons rikedom Andra
 slæktar skulo thik thiænna oc thinne slækt/ oc thu oc 10.
 thiin slækt skulo wara herra thins brodhers slækt Nw
 hawer han badhe rikedom oc wald Then som ilwilia
 hawer til thik oc illa talar eller gðr til thik/ han
 skal wara forbannadher aff gudhi/ An hwa som thik an
 got/ eller talar wæl eller gðr til thik/ han skal 15.
 wardha fulkomplika wæl signadher aff gudhi Nw ær
 han wordhin wina sæll oc lykko mæ rikedom oc
 walde Nw æn nagher spðr hurw iacob fik thæsse
 wælsignilse/ mædhan fadherin hafde wilian oc hu-
 ghin/ mæ ordhomen til esau Tha ær thz skõt til at 20.
 swara mæ epterdøme Biskoper thænker at wighia en
 klærk til prest/ oc han dragher sik vndan lønlika oc
 annar komber sik fram fore honum swa kloklika/ at
 han wardher kænner fore hin at nampne/ hin ther
 sik drogh vndan/ han faar ekki aff wigxlomen/ æn 25.
 bin som sik komber fram mæ fals/ han ær tho sænne-
 lika prester/ thy at signilsen war sagdh oc læsin ower
 then ther stodh fore biskope Mykith hælder fik iacob
 sins faders signan/ thy at han soor ekki at honum
 mæ fals/ vtan sagdhe som sant war/ at han war æl- 30.
 dre brodher oc hafde kopt badhe wyrdhning oc
 nampn aff sinom brodher Nw hawer ysaac fulkomp-

S. 131.

- nelika signath iacob oc næprika war iacob æn wtgangin fra honum / oc thaghar kom esau m̄ sinom mat / oc biudher sinom fadher / oc helfar han oc bi-dher han opfitia / oc æta aff sins sons willebradh / oc
5. signa sik oc wighia til faghnadha Ysaac sp̄r hwath mazne han ær Han swarar Jak ær esau thin ældre son Ysaac wardh vnderlika widh thæsse tidhende / oc fiöll a han gudhliker ræddoghe swa som then sympn som falder a hælgha mæn / tha gudh wisar them sin
10. gudhlik thing Oc vnderstodh ysaac at iacob ær wærdhoghare fore gudhi / oc gudh vnte honum oc hans slækt / allan then faghnath oc æro / oc thy wardh han ekki wredher / utan later th̄z wara sin wilia som gudh wil at ske skal oc sagdhe tha swa til esau
15. Hwa monde then wara som mik gaff s̄r æta / oc aat iak s̄r m̄ honum æn thu kom / han signadhe iak oc skal wara signadher / oc an iak honum wæl th̄z gudh wil honum vnna Tha esau h̄rer thæsse tidhende / tha wardher han swa illa vidher / at han ropar oc grater
20. oc riwter swa som thiwr oc talar m̄ myklo modhe Signa oc mik min fadher Ysaac swaradhe Thin bro-dher kom m̄ gudhlikom klokskap / oc togh fra thik signan oc faghnath Esau swaradhe Thy monde thu
- S. 132. giwa honum th̄z nampn / at han skulle swikare beta /
25. eller then som androm lægger snaro fore foot Tyswar hawer han mik swikith oc snart / F̄rst tha daaradhe han aff mik ældre brodhers wyrdhning / oc nw snar-dhe han aff mik gud̄ signan / oc talar æn til sins fadher Oc ey hawer thu ḡomt oc mik nakra signan
30. Ysaac swarar honum Jak skipadhe han thin herra / oc at all thinn slækt skal thiænna vnder hans slækt Jak stadhgadhe hans herradom oc wald m̄ hwete oc

wiin oc alþskona rikedom / hwath skal iak thik síðhan
 giwa Esau swarar / Hawer ey thu min fadher ena
 godha signan oc ónsk aff gudhi at giwa oc mik na-
 kath / oc grater fulkompnelika oc later illa / swa at
 ysaac warkunnar honum oc iáttar honum aff gud; 5.
 weyna feta iordh at byggia / oc got wáðher aff himp-
 nenom Oc talar á'n frámermeer til esau Thu skal li-
 wa m; swárdh oc striidh / oc thia'na thinom brodher /
 tho skal á'n then time koma / at thu kastar hans slákt
 aff thinom hálfe Th; war then tima / som ydumea 10.
 land gik vndan iwdha konung i ioram konungx da-
 ghum Fra thenna dagh hafðhe esau hat oc awund
 til iacob sín brodher / oc thánkte at drápa han sí-
 dhan therá fadher ware dóðb Rebecca forstodh aff
 gudhi hans hiárta oc wilia oc warar sín son iacob 15.
 at / oc radher honum at fara til hans modherbrodher
 laban oc wara m; honum til tha's at esau wordhe
 blidhare / oc glómde alt th; han hafðhe giort i gen
 honum / oc sigher swa rebecca / hwi skal iak mista
 twa sónir en dagh som iak fik them en dagh aff gu- 20.
 dhi / oc taladhe hon til ysaac / sör wille iak wara
 dóðb / á'n iacob mi; son toghe sík huffrv i tha'sso lande

I Ámskót kallar ysaac til sík iacob / oc forbiwdher
 honum at tagha sík kono aff canaan slákt / oc bi-
 dher han fara til mesopotamie land / til hans modher- 25.
 fadher slákt / oc bedhas nakra labans dotter síns mo-
 dherbrodher Án alþwallande gudh han halde widh thik
 sína signan / oc late thina slákt wáxa oc ókias i mar-
 gha slákter / oc giwi thik oc thinne slákt allan then
 faghnatb / som gudh hawer iáttath minom fadher oc 30.
 at thiin slákt maghe eghna sík thetta land / ther wi

- farom nw hærådha mællan / oc wtlændis Nw sidhan esau vnderstodh / at iacob war signadher aff sinom fadher oc signadher til thæs / at patriarcha oc hælge konunga / oc gudʒ son sialwer skulle sódhas aff hans
5. slækt / oc iacob war bort farin til mesopotamie land / at tagha sik huffrv aff bætʒste slækt thera bróðhra / tha wanbopadhe han om sik oc sina slækt / oc togh sik huffrv æn the thridhio ysmaels dotter systor nabaiot / oc hiolt sik til onda manna oc ogudhlika mæ-
10. dhan han matte ey wardha fræmster mʒ godhom man-
s. 133. nom oc gudhlikom Nw far iacob aff berfabee til aran til sit fadhers land / fore thy at hans wægher la ower chanaan land som hans fadhers owine bodho / oc waro fore thy owine at ysaac hafde opterlika
15. wunnith sigber aff them / oc wart sit gotʒ / thy thordhe ey iacob tagha sik hærberge at qwâlde / vtan lagdbis wt a markena sidhan sool war sat / oc lagdhe en sten vnder sit howodh. at han skulle ey offsompna mællan sinna owina Nw mædhan han sower / tha sy-
20. nis honum en stigbi aff iordhinne oc op til himilsins / oc ængla fara op oc nidher at them stighanom / oc waar herra syntis honum sitia a stighanom / oc tala til honum thæssa lund Thetta land som thu sower a giwer iak thik oc thinne slækt / thy at iak ær herra
25. oc abrahams gudh / oc ysaac thins fadhers / oc skal iak elska thina slækt / som iak iætte them óster oc wæster nor oc swdher / oc then skal aff thik sódhas / ther alla wærdina skal signa / oc skal iak góma thik bortfarande oc aterkomande nw oc æ hwart thu far /
30. oc aldre skal iak miin ordh bryta widh thik / Nw waknar iacob aff sómpne oc thænker mʒ sik / hwath thenne drómbes skal tekna / oc talar mʒ sik sialwom

Sannelika ær gudh m̄ særdelis nadhōm i thenna stadh /
 oc iak vnderstodh ey at gōra hæ'r gudhi hedher /
 Thetta ær rædheliker stadher oc wærdheliker / oc th̄
 ær ekki annath æ'n gud̄ hws / oc himerikis dōr oc
 port / Oc s̄agdhe han thy swa / At honum war gi- 5.
 with vnderstanda / at gud̄ son skulle sōdhas i thy
 lande / oc tha skullo ængla nidherfara m̄ honum swa
 som gabriel oc budha hans byrdh / oc sidhan aller
 ængla skare / oc s̄ionga Gloria in excelsis / th̄ ær /
 gudblika æro gudhi i himerike / oc fridh m̄ godhom 10.
 mannom i iordhrike Oc sidhan epter wars herra
 pino skullo ængla opterlika opfara m̄ godhom si'lom /
 Oc tedhis thy gudh at sitia a stighanom ma'llan hi-
 mel oc iordh / thy at han wille th̄ tekna at han
 skulle æ'n tagha aff iacobs slækt manlika natwr i 15.
 iordhrike / som han hasdhe ewerdhelika gudblika na-
 twr i himerike An fore thy s̄agdhe han iacob at
 honum syntis ther wara gud̄ hws / oc himerikis dōr /
 Thy at epter wars herra byrdh tha boor han i the
 hælghe kirkio / badhe andelika m̄ hælgom mannom / 20.
 oc swa likamlika a altareno An fore thy kallar han
 thenna stadh himerikis dōr / Thy at hwa som far syn-
 dalōs aff wærdinne oc the hælghe kirkio / tha kom-
 ber hans si'el i æ'mskōt in i himerike Nw stander ia-
 cob op aff tholke syyn oc reſer op mærkelikith amin- 25.
 nilſe / m̄ sinom hoffdhagærd̄ stene oc wigher han m̄
 olio / oc kallar stadhin betel a hebreiſko Th̄ ær at
 thydha. gud̄ hws a wart maal. som heet luza a he-
 breiſko / oc lowadhi gudhi sina iæt / m̄ thenna ſa-
 ma ordhom An gudh wil wara m̄ mik / oc gōma 30.
 mik a thenna wægh / oc æ'n han giwer mik klædhe
 oc sōdho oc ledher mik helbrigdho ater til mins ſa-

S. 134.

- dhers hws / tha skal han wardha min gudh / oc thenne steen ther iak op reeste / skal heta gud; hws / oc skal iak giwa honum min tienda til thetta hws / them ther hær thiarna gudhi / aff allo thy som gudh giwer mik
5. Oc thenne stadher kalladhis sörst gebus / aff gebusens släkt som ther bygdhe / sidhan wardh han kalladher luza / thy at ther hittes sörst mandelträ root oc wæxte mykith nyt Sidhan kalladhis han salem som melchisedech war konunger oc biskoper Sidhan wardh
10. han kalladher betel aff iacob An salomon wiise kalladhe han sidhan iherusalem

- N**w far iacob öfter thædhan oc komber i mesopotamie land / oc hither a hwar mæn liggia m; sino sæ / oc bidhadho til at alt sæith kom saman Oc
15. the lypto op alle stenin som la ower brunnin / oc watnadhø sino sæ Tha talar iacob til them Hwadhan ærin i mine brödher The swara at the ære aff aran Han spør them æn the kænna laban sonason nachor / thy at nachor war nampnsräghare / æn batuel hans
20. fadher / swa at stadhen heet nachor borgh som sör ær saght The swara / at the kænna han wæl laban Jacob spør hurw laban ma The swaradhø at laban war wæl helbrigdho / Oc rachel hans dotter hon komber hær farande / oc tha han wardh at se rachel / oc
25. wiste at hon war hans modherbrodher's dotter tha wardh han sæghin oc sagdhe / at han war henna fadhers systerson Oc iæmsköt sigher hon th; sinom fadher / oc ganger han gladhlika mot sinom systerson / oc tagher han om hals oc kysser oc ledher han heem
30. m; sik Nw skulom wi mærkia / at aller mæste rikedomber i them æwum war i faarom oc nötom oc

andro liwandis fa' / oc rike ma'n oc wa'ldoghe fore
 fa'lwe m3 sino fa' / eller there framsto swena swa som
 oc scriwas aff iob konunge / oc swa war / a til tha's
 at ba'lden wa'xte m3 maunenom Nw sidhan iacob
 hafde warith en maanath m3 laban / tha talar laban 5.
 til honum Skal thu thy thia'na mik pa'ninga lo'ft at
 thu a'ft mik swa na'r skylder Sigh mik hwath thu
 wil hawa til lo'na / An laban hafde twa do'tter
 The a'dre het lya / oc the yngre rachel / Lya hafde
 blot o'ghon / rachel hafde faghert a'n lite / oc faghra 10.
 fyyn Nw swarar iacob sinom modherbrodher Jak wil
 thia'na thik siw aar fore rachel / a'n thu wil mik hona
 giwa Laban swarar honum ha'lder giwer iak thik 8. 135.
 miza dotter a'n androm manne / war m3 mik swa
 la'nge thu wil / Oc tha bryllopith giordhis tho led- 15.
 dis lya in til iacobs sa'ng honum owitandis An om
 morghonen finder iacob sik wara swiken / oc ka'rir
 ower laban Laban swarar At th3 a'r ey sidhwania
 m3 os / at gipta so'r the yngre dotter / vta'n tha thetta
 bryllop a'r a'ndath / tha wil iak gerna giwa thik ra- 20.
 chel. An iacob togh ther widh m3 sa'mio Oc swa
 fik iacob twa syfter / oc a'n framledhis twa thera
 thia'nisto qwinnor m3 systranna bon oc wilia Nw
 magho ma'n ther styggias widh / at en ha'lgher pat-
 riarcha hafde fyra huffrwr / oc a'n twa syfter / Oc 25.
 th3 giordhe han syndalost fore thy / at alt th3 synd
 a'r / th3 a'r antiggia gen natwizne / swa som sodoma
 synd / eller gen wars herra budhi / swa som hoor oc
 loskalaghe / eller a mot godhom sidhom / swa som
 stia'la oc liwgha An iacob syndar ey a mot natwiz- 30.
 ne / thy at honum kra'ffde a'ngin oloffliker loste ther
 til the ga'rning / Vtan fore thy at ekki war tha an-

- nath folk i wærlidizne æn hans slækt som sǽnom gudhi thiaente Thy wille han ðkia sina slækt til gud; thiaenift Ey syndadhe han oc ther wti a mot godhom sidhom Thy at th; war ængen ofidher æn tha i wærl-
5. dizne at hawa flere huffrwr / fôr æn wærliden war fulkomplika bygdh Oc ey war th; æn tha forbudhith aff gudhi Th; war oc ey vtan skal. at laban gaff honum fôr lyam / thy at iacob hafde tha minna giwith om lyam sidhan æn han hafde fôrra fangith ra-
10. chel. fore henna wænleek Nw skulle tho lya epter gud; skipilse / fôdha iwdam patriarcham / oc aff honum skulle koma dauid konunger / oc aff hans slækt gud; son m; mandom / oc wardh th; gud; skipilse / oc wille at iacob skulle gôra swa / thy at gudh wil
15. halda sin ordh widh iacob / at aff hans slækt skulle iomsrv maria fôdhas / oc aff henne gud; son Nw fôdher lya sinom bonda flere fônir / Ruben / symeon leui / iwdam / yfachar / oc Zabulon the sia'x / oc ena dotter dinam Oc henna thiaenifta qwinna Zelpha /
20. hon fôdde honum twa fônir / gad / oc asser / Oc the andra bala rakels thiaenifta qwinna / hon fôdde honum twa fônir / dan / oc næptalim / Oc rachel hans aldra kærasta / hon fôdher honum twa fônir widh hans alder / jofep oc beniamin Nw sidhan iofep war fôd-
25. der / oc fôr æn beniamin fôddis / tha talar iacob til laban Nw wil iak orloff hawa mik oc minom konom / oc barnom Thu weest wæl / m; hwilke tro iak hawer thiaent thik Laban swarar honum Lat mik æn finna winskap aff thik iak hawer th; ront at gudh hawer
30. wæl giort til mik fore thina skuld / oc giwith mik
s. 136. got; oc mykith silff for thina skuld / Oc skal thu sigbia hwath lôn thu skal fore thina thiaenift hawa Ja-

cob swarar honum Thu weest hurw litith gotz thu
 hafde/ fôr æn iak kom til thik/ oc hurw wæl thz
 wæxte/ sidhan iak kom til thik/ oc thykker mik thz
 ræt/ at iak ryktar oc om siidher mit eghit hws/ Wil
 thu thz gôra som iak bedhis/ tha tagh all the faa- 5.
 rin ther misliika ære/ oc lat them wara vnder thinna
 sona oc swena gômo Oc all the faarin som enlita ære/
 lat mik them gôma oc mina swena/ oc wil iak enkte
 hawa fore mina thiaenist/ vtan thz ther misliika sôdhes
 aff enlitadhun/ oc maghom wi tha se hwath gudh 10.
 an mik fore mit ærwodhe An gudh siælwer wiiste
 mik thetta raadh/ oc foor ey iacob nw hælder mz
 swikom æn fôr/ oc ey war thz orættelika a komith/
 som han fik ægha mz gudh3 wilia Thy at gudh ægher
 aldra manna gotz/ oc han ma rætlika tagha aff enom 15.
 oc giwa androm Nw siidhan laban thæktis swa wæl
 thæssa sææt/ tha tagher iacob om waarina sôrft oc
 bugger nidher vng træ/ oc flaar aff them barken so-
 ma stadhe/ oc somastadhe læter han barken ater sitia
 oc gôr them swa brokot oc misliika Oc om then tima 20.
 ther faarin timas/ tha lagdhe han træin nidher i watn
 oc ledde faarin swa næær/ at the sagho mislita træin/
 oc læt them ther timas Oc aff thæsse list/ tha wardh
 alt thz mislita ther sôddes om waarina/ oc bætzst
 waaro/ oc mæst at talino/ Oc thz ena som senborith 25.
 war/ thz war enlita Thy at tha wyrdhe han ekki at
 nytia listina/ oc kom swa alt thz bætzsta sæith oc
 flæsta til iacobs lut Oc war thetta enkte vnder/ vtan
 aff natwriinna dygdh swa som sanctus ieronimus sigher
 æpterdôme til At en fagher frw war ther fore rôgdh. 30.
 oc wanfræydhatb/ at hon sôdde blamanna barn/ Oc
 siidhan maalith letadhis fore wisom domarom/ tha

- hiolt hon sína frægðh fore thy/ at ower henna sæng
 waro blamæn scriffwadhe Oc en annor qwinna sódde
 dæghelikast barn/ oliikt badhe fadher oc modher/ oc
 fore thy wittis hezne hoor/ Oc sidhan hon dolde. oc
5. thz kunne ey prówas/ tha læt mæster ypocras leta/
 æn nakar tholik dæghelik script war ower henna
 sæng Oc sidhan thz war sænnelika sunnith/ tha hiolt
 qwinnan sína frægðh Oc ær thz natwrlíkt/ at epter
 the syyn oc thanka ther modherin hawer eller fadhe-
10. rin i mæsta loftanom/ epter thy wardher oc barnsins ski-
 s. 137. pilse Hær skulo oc thiænisto swena mærkia at the
 magho ey mʒ swikom koma at síns herra pæningom
 æn tho at the hawa ey sult fore thera thiænist Oc ey
 skulo the tagha epterdóme aff iacobs gærning/ thy at
15. han giordhe thz ey vtan særdelis mʒ wars herra budh

- S**idhan thetta war swa giort tha talar war herra
 til iacob/ oc bidher han heem fara til fadher
 landa Oc iæmskót talar han til sína huffrwr/ oc si-
 gher them wars herra wilia/ oc redher sin wægh mʒ
20. konom oc barnom/ oc allo sino gotze/ lónlika fra
 laban/ thy at han wiste wæl. at han finge hinder aff
 honum/ æn han wiste nakath aff hans særdh Oc fik
 ey laban spórja aff hans særdh fór æn om thridhia
 daghin Oc iæmskót wille han epter honum fara mʒ
25. winom oc frændom oc i mykle wredhe/ oc war nw
 komin a wæghin Tha talar war herra til laban i
 sòmpe Thu skal górla góma thik at tala nakath har-
 dbelika til iacob/ oc æn siidher góra Sidhan ræd-
 dis laban gudh/ oc foor mʒ fridbi æpter iacob/ oc
30. taladhes ther winlika widher/ oc skildos saate Laban
 kytʒfer

kytzer sina dötter / oc sina döttersödnir / oc far ater
heem til siin

Jacob foor sina leedh sidhan m̄ sino sölghe / oc
Iāmsköt mötte honum mykin āngla skare / oc thy
kalladhe iacob then stadhin manaym Th̄z ær a waart 5.
maal / borgher eller sampnadher Th̄adhan s̄ande iacob
bud̄skap / oc s̄andninga til sin brodher esau / oc la-
ter honum s̄ighia / at han hawer warith sidhan the
saghos m̄ laban sinom modherbrodher / oc gör honum
kunnukt ther m̄ / at han ær alder riker wordhin oc 10.
han wil hawa winskap m̄ honum Nw ær bud̄skapith
ater til iacob i gen komith oc s̄igher at the hawa
talath widh esau / oc möter honum esau m̄ syra hun-
drath m̄n Jacob iāwar om sin brodher / hwath han
komber m̄ fridh eller ey / oc bidher sina bõn til 15.
wars herra m̄ thenna ordhom Min gudh oc mins fa-
dhers gudh ysaac oc hans fadhers gudh abrahams Min
herra thu s̄agdhe mik at iak skulle heem til landa
fara / oc iātte mik at göra wæl til mik Jak k̄nnis
ther widher at iak ær mykith minna wærdher æn alla 20.
the nadher som thu hawer fulkompnath m̄ mik Jak
foor ower iordan m̄ minom staff / oc nw komber iak
ater m̄ twa skara / fr̄l̄sa mik i dagh aff mins bro-
dhers hand / oc mina konor oc miin barn / thu ha-
wer mik th̄z iāt / at thu skal göra wæl til mik oc 25.
õkia mina sl̄akt som stranda sand Th̄z han s̄igher th̄z
han foor ower iordan m̄ sin staff / oc komber nw
ater m̄ twa skara / Th̄z ma uadhelika wara sant aff
honum siālwom / Thy at han skipte sit folk i thre
skara Vtan th̄z teknar wars herra pino Thy at han 30.

- foor ower iordan som thydher a wart maal nidher-
 5. 139. færdh til heluitis/ at frælfa hælgða siæla mʒ sinom
 staff/ thʒ ær mʒ korfens pino som han stodde sik swa
 bardhelika widh at genom gik badha hans hænder oc
 5. flo diæwlin mʒ oc nidherthrykte hans wald/ oc lypte
 hælgða siæla mʒ sik aff helwite oc op til himerikis/
 Oc a hælgða thorfdagh foor han ater til himpna/ mʒ
 twæggia skara fylgdh/ ængla oc godha siæla Sidhan
 tagher iacob thre sændebudha/ oc sænder hwar ena
 10. stund æpter annan/ mʒ mykit gotʒ til sin brodher/
 oc blidhkar hans hugh mʒ gawom Oc iacob war
 qwar om nattena/ i sama stadh som ænglane môtto
 honum Om morghonin arla tha han skulle opstanda/
 oc færdhas/ tha brotadh is en ængel mʒ honum i mantʒ
 15. like/ oc togh han swa starklika/ at thʒ kostadhe si-
 nonar swa at iacob haltadhe Oc war thʒ ey vtan et
 tekn Thy at swa som likamin hawer twa fôter/ at
 flytia likamin mʒ swa hawer siælin twa ælskogha/ mʒ
 androm ganger hon fram/ at wærdiænna giri/ mʒ
 20. androm stigher hon oc stundom til gudʒ Oc thæs
 mera siælin ælskar gudh/ thæs minna sæstes annar fo-
 tin/ thʒ ær annar ælskoghe/ til wærdiænna Oc wille
 ther mʒ iacob ængalund wiifa/ at han hafde mera
 æstundan til gudhlika thinga/ æn til wærdiænna Ther
 25. mʒ teknadh is at hans affkômd som nw ære iwdha/
 the ære halte i tronna/ stigha annan wægh sæstelika
 a/ oc tro at en ær gudh/ annan wægh wilia the
 ey sæsta fotin/ at gudh hawer mandoom taghith oc
 pino tholt oc dôdh fore waara skuld/ oc lôst os til
 30. ewerdhelikith himerike Sidhan foor han op til himpna
 mʒ twem skarom/ ængla oc hælgða siæla ¶ Jacob
 halder ængelin oc later han ey lôfan/ fôr æn han

giwer honum gudblik signilse/ tha sigher til honum
 ængelin Ey skal thu heta hæðhan fra iacob/ vtan is-
 rael/ skal wara thit nampn/ fore thy at mæðhan thu
 æst swa starker widh gudh siælwan/ oc hans ængla/
 tha skal thu ey thorfwa ræðhas thin brodher/ eller 5.
 nakra mæn Oc thydher israel/ swa som sigher iose-
 phus gudblikan höffðhingia Sidhan kalladhe iacob
 then stadh gudz ænlite/ thy at ængelin tedhis honum
 ther a gudz weyna/ oc ran tha sool op sidhan han
 soor ower phaniel bergh som thydher a waart maal/ 10.
 gudz ænlite Ther til at tekna/ tha sörsta finnom wi
 liws oc ewerdheliken dagh/ sidhan wi fa at se gudz
 ænlite An fore thy at iacob kostadhe sinunor tha
 han brotadhis mæ ænglenom Ther fore æter ængin si-
 nor aff hans slækt 15.

Nw far iacob oc saar bradhlika at se esau komande
 mæ fyra hundrath folk/ oc skundar nw iacob/ at
 skipa sina konor oc siin barn/ oc sæter fræmmærst
 thiænista qwinnonar/ oc thera sönrir mæ them i en
 skara Oc i annan skaran sæter han liam oc henna 20. s. 139.
 söner oc dötter Epterst sæter han rachel oc iosep i
 sina bætzsta wærn Oc biwdher allom them hwarion i
 sinom skara/ at falla a knæ fore esau sörst ther han
 komber fram til thera/ æn han siælwer ganger wt
 fra them/ oc gör siin knæfall gudhi ther til at the 25.
 brödher matte saate wardha Nw komber esau saran-
 de/ oc löper iæmsköt mot sinom brodher/ oc sæmp-
 ner han/ oc helfar oc grater oc kyffer Sidhan talar
 han wæl til qwinnorna oc barnanna/ Tha biwdher
 iacob honum gawor som sönr Hin swarar oc sigher 30.
 sik wara yffrith rikan Jacob nöðhgar thæ i hænder

- hcnun Esau tagher widh mꝫ thakkom / oc biwðber honum sit sðlghe Jacob swardar / at hans sma barn magho ey mykith fara / oc bidber han fara fore til tha's the magho epter koma Swa skilias the aat brð-
5. dher / æn esau far hem j seyr landh / oc iacob komber i canaan til salem borgh oc kðper ther iordh fore hundradha saar / oc giordho op altara gudhi til hedhers / oc kallar a hans nadbugha nampn
10. **M**ædhan iacob bodhe i salem / tha wardher hans dotter dina raantaken aff sikim landzins herra sðne / som hon war gangin at tala widh annath qwinde / oc henna brðdher waro ey hema Sikem oc hans fadher kænna widh at wadhelika ær giort / oc bedhas mðna honum til hufsv oc biwdha honum oc hans sð-
15. nom / at agha alt landith mꝫ them / oc biwdha them brðdhrom hedhers gawor / oc læggin henna hemfðlgdh epter idhrom wilia Jacobs sðner gðra widh them swika sæt mꝫ tha'ssom forlaghom / at the skulo tagha thꝫ sama mark a thera kðt / ther abrahams slækt ba-
20. wer epter gudhꝫ budh Sikem oc hans fadher tala mꝫ landeno / oc tala fore them / swa at the ganga vnder sætina / oc at the skulo wara alle et folk mꝫ iacobs slækt Thridhia daghin sidhan ther thetta war giort / oc mænne lagho i saarom / tha tagha symeon
25. oc leui swardh i band / oc ganga diærflika i borghena oc drapo them badha fadhga / emor oc siehem / oc hwar then karman ther i stadhenom war oc ganga swa wt mꝫ sinne syster / Oc andre henna brðdher the fangadhø sa' oc folk / oc alt thꝫ gotꝫ som fore them
30. war innan stadhin oc vtan / oc sðrdho them heem til siin Jacob wardher aff tha'sso storlika wredher / oc

figher at landith mon alt saman koma om kring oc
fordarwa them alla/ hans søner giwas ther litith widh

Sidhan talar war herra til iacob Far op til be-
tel oc bo ther oc gør gudhi altara Swa gør iacob
som gudh biwdher Oc mædhan the fara ower landit 5.
tha gaff gudh sin ræddogha ower alla them i landith
bodho/ oc thordhe ængen fara epter iacob Sidhan
fødher rachel annan son oc døðr i barnsæng Oc fòr §. 140.
æn hon døðr tha kallar hon sonen bennone Thz thy-
dher a wart maal forgha son æn fadherin kallar han 10.
beniamin/ som thydher a wart maal/ hòghro hand
son Sidhan foor iacob til ysaac sin fadher Oc war
tha ysaac attatighi aara gamal oc hundradha Oc do
Oc iacob oc esau iordhadho han Sidhan boor iacob
i thy sama lande ther hans fadher bodhe Nw war- 15.
dher iosep siæxtan aara gamall oc gòmir sins faders
fæ mæ sinom bròdhrom/ oc røgher sinom bròdhrom
fore sinom fadher fore fwla synder som han fa mæ
them Æn israel ælfskadhe iosep ower alla sina sønir/
oc gaff honum manglitath klædhe oc siidh til fota Oc 20.
sidhan hans bròdher sagho/ at thera fadher hafde
han kærast/ tha hatadho the han/ oc snwbbadho ho-
num i hwario ordhe Nw figher iosep sin dròm fore
sinom bròdhrom/ oc wardher then dròm mere awunda
æmpne mællan them Oc figher iosep til them Mik 25.
syntis at wi bròdher stodho a enom akre oc skaarom/
oc miin neek syntis standa/ oc idhera neker om kring
bugha hezne Hans bròdher swara honum/ Mon thu
skulo wardha waar konunger/ eller skulom wi bugha
vnder thit wald/ fore tholka dròma tendis awund oc 30.
hat them i mællan Annan dròmin tedhe oc war herra
iosep/ oc sagdhe han fore sinom bròdhrom Mik syntis

- i sǫmpne at sool oc maane oc a'llowo stia'rnor lutadho mik oc thia'nto Sidhan hans fadher hǫrdhe thetta aff honum / tha rǫddis han awund them i mǫ'llan / oc snubbar honum oc sigher til honum Hwath mon tho-
5. lik drǫm sǫtta / skal iak oc thiin modher oc thine brǫdher lwta for thik til iordh Nw hawa brǫdhere awund widh honum / oc fadherin tha'nte mǫ sik hwath tholke drǫma hawa at sǫtta Nw mǫ'dhan io-seps brǫdher dwa'lias i sichem mǫ sins fadhers fa' Tha
10. talar iacob en dagh til iosep / Far til thinna brǫdhra / oc se hurw the fara / oc wit oc wiifa mik hwath ther gǫrs Josef komber aff ebron til sichem oc spǫr ther aff wǫghfaranda manne / at hans brǫdher ǫ're tha'dhan farne til dotaym Josef far til dotaym epter them / oc
15. tha hans brǫdher fa honum at se sia'rran til / tha talar then ene til then andra Se hwar drǫmarin komber mǫ sinom drǫmom / hawom alle en wilia oc drǫpom han / oc kastom han dǫdhan i nakaz gamblan brun / oc sighiom hans fadher / at wǫrsta diwr reeff han til
20. dǫdha oc swalgh han Oc ǫ'r thǫ fant at engte diwr ǫ'r wǫrra oc ofka'likare a'n awund / Oc skal tees hwath hans drǫma dugha Ruben hans a'lǫste brodher hǫrir tha'ssa widhertalan / oc lǫgger allan sin hugh til at frǫlsa smafwennin aff thera handom / oc talar
25. til them Fordarfwen ey hans liiff oc giwtin ey hans blodh wt mǫ swǫrdh vtan kasten han liwandis i brunnen / oc laten han sia'lf dǫ / oc gǫmen idhera hǫnder ther til at i maghin swǫria / at i ǫ'rin ska're aff the gerning Oc sagdhe han swa fore thy / at han tha'nte
30. at stia'la smafwenen sidhan liwandis aff brunnenom oc koma han i hans fadhers hǫnder Nw komber iosep fram til sinna brǫdhra / oc ia'mskyt sǫra the han aff

klædthom oc kâstædhe han liwandis i brunnin watnlôfan
 epter rubens radhe Sidhan gôra the som the mæn/
 ther tha ære gladhaft/ ther the hawa wærst giort/
 oc sitia til bordh i sinne glædhe Nw mædhan the
 æta/ tha fara mæn aff ismaels slækt/ oc sôra alþskona 5.
 kôpþkat til egipto landz at sælia Oc talar nw iwdas
 til sinna brôðhra/ Hwath hialper os thz thz wi dræpom
 waar broðher/ æn tho at wi maghom swæria at wi
 gutum ey hans blodh/ tho ær han dôðher fore waara
 skuld Oc ær thz at mærkia i hans ordhom/ at thz 10.
 ær litin hughnadher i mantz samwiti/ at wara orfaka
 fore mannom mædhan han weet sik sakan fore gudhi
 Swa som crisostomus sigher Oc bætra ær thz sigher
 iwdas/ at wi sæliom han waarom frændom ismaelitis/
 thy at han ær waar broðher/ oc aff samo kôti sôd- 15.
 der/ oc skulom wi warkuzna honum/ oc hælder sælia
 han swa som wart eghit Hans brôðher lydha hans
 raadhe/ oc dragha han op aff brunnenom oc sælia han
 ysmaelitis/ fore tiwghu silffpæninga/ oc swa sôra ys-
 maelite iosep til egipto land Nw war ey ruben ther 20.
 nær/ mædhan thetta æptermæer raadh war giwith oc
 giort/ vtan hæfdhe sôr draghith sik vndan oc wille
 koma smaswenen lônlika aff brunnenom oc frælsa han
 Oc sôr æn han kom til brunnen/ tha war smaswenen
 op draghen oc sælder Thy at han foor lônlika oc 25.
 warlika siærren om kring Nw sidhan han finder/ at
 smaswenen war borto/ tha wardher han swa illa wi-
 dher/ at han riwer siin klædhe aff sik/ som mæn
 gôra i them landom i mykle genwærdho/ oc talar
 til sinna brôðhra Hwart skal iak ganga at leta sma- 30.
 swennen/ mædhan iak seer han engen stædb Sidhan
 gôra the alle saman raadh/ oc litadho ioseps kiortel

- mꝫ kidhlinga blodhe / oc mꝫ wꝫghfaranda manne sꝫnda
 the thꝫ til thetas fadher / oc badbo han sꝫghia / at
 han hafðhe kiortelen funnith / oc spꝫria at theta fa-
 dher / ꝫn han kꝫnner kiortelen / Oc war thꝫ en
5. hæmpd ower fadherin / at han skulle mꝫ them kiort-
 lenom vnderstanda sꝫna genwꝫrdbo som han hafðhe
 giwith sꝫnom kꝫra son Fadherin kꝫnnis widh kiort-
 telin / oc griper sꝫwa til ordha / Alꝫ wꝫrsta diwr /
 oc banfattafta diwr hæwer riwith oc swolghith min son
10. iosep Oc tha all hans barn koma til honum at
 blidhka han / tha togh han widh ꝫngom hughnath /
 S. 142. Vtan sꝫwaradhe them Engen hughnath hæwer iak mꝫ
 idher / bætzst ꝫr mik at dð / oc fara nidh til helwi-
 tis til min son Oc skulom wi her mꝫrkia / at the
15. som ꝫre i sanno heluite hawa ena pino aff them sꝫa-
 dha / at the magho ey se gudꝫ ꝫnlite / oc hawa mist
 allan himerikis sꝫghnath oc glꝫdhi Andra pino hawa
 the aff thy / at them brꝫnner badhe vtan oc innan /
 helwitis elder / oc sꝫynda sampwit riwer sꝫwa som
20. orMBER Oc thꝫssa twa pinor hawa alle onde cristne
 mꝫn som ther koma / Oc sꝫwa hedhne som aff wꝫrl-
 dizne foro epter barndom ꝫn hedhin barn hawa the
 ena sꝫrsto pino at the hawa mist himerikis liws oc
 glꝫdhi / oc ꝫre tho sorghlðs / thy at the waro ey til
25. then alder komin som the matto sꝫik himerike for-
 skulla / oc ꝫrwa Swa som kotkarls son hæwer ꝫnga sorgh
 aff thy / at han ꝫrwer ey rike mꝫ konungꝫ sꝫone ꝫn
 gudhlike mꝫn the ther doo fore wars herra byrdh /
 sꝫwa som iacob oc hans forsꝫdher / the foro alle til
30. helwitis til then dagh ther gudꝫ son foor nidher aff
 grafwinne oc til them i helwite oc frꝫlste them ꝫn
 tho hafðbo the ther ꝫnga andra pino / ꝫn at the sa-

gho ey bimerikis liws / fôr æn han kom / oc tho haf-
 dho the mykla glædhi oc ro aff fulkompne tro / oc
 æftundan til hans komo / oc kalladhis then stadher
 abrahams skôôt / Oc i thz skôôtith / oc i then hughnath
 ftundadhe iacob til fin son iofep Nw mædhan iacob 5.
 fôrgdhe fin son / tha fælia kôpma'nnene iofep i egipto
 lande putefari pbarao konungx marfkalk / fom fidhan
 wardh hôghre præfter fwa fom bifkoper / for thy at
 han hiôlt fik aff kôtlikom fyndom Oc ær thz märke-
 likith at bedhne mæn togho fik renliwis mæn til pre- 10.
 fta Thæffa fama kôpma'nnena kallar fcripten fôrst yf-
 maelitas / oc fidhan madianitas. Thy at yfmael oc ma-
 dian waro brôdher / abrahams fônir aff agar / oc war
 madian fôdder fidhan fara war dôdh Swa fom ôwer-
 meer i bokinne prôwas / oc waro thera brôdhra flæk- 15.
 ter æn ofkilda / oc thy kallas hon ftundom aff ma-
 dian / oc ftundom aff yfmael

Nw ær iofep i egipto lande i putefari marfkals
 walde oc war gudh mæ honum / oc gaff honum
 wit oc lykko / fwa at hans herra giordhe han om fii- 20.
 dher wældoghan / ower alt fit gotz / oc fore iofep
 fkuld ôkte gudh hedhningans gotz / Æn iofep thia'nte
 fwa tryglika hedhnom herra / at han ænkte wænde
 fik til gangx aff hans gotz vtan fina fôdho Nw war
 iofep manna fægberft / oc awundadhe dia'wlin hans 25.
 myklo lykko oc dygdh / oc komber hans frwo til
 kôtlika freftning fwa frammarla / at hon talar ofôghe-
 lika til iofep om fyndelika gærning Josef rædhis /
 oc aff mykle dygdh ftyggis han widher / oc fwarar
 hezne fwa Min herra hawer mik giort wældoghan 30.
 ower alt fit gotz / vtan ower idher miin frv / oc fore

- thy ma iak ey góra swa mykith illa/ oc wardha
 s. 143. minom herra otro oc synda a mot minom gudhi Hon
 later ey aff at fresta swenin daghlika m̄ ofóghelikom
 ordhom An han gómer sina a'ro/ oc sigher a' ney
5. gen fwle synd Nw war iossep en dagh ensamber stad-
 der i sinne sýflo ther som hon war inne/ oc giordhe
 dia'wlin hona swa willa/ at hon griper han om klæ-
 dhen til haltz/ oc talar ofógho til honum/ han smó-
 gher sik bradblika aff klædthomin/ oc rymer aff hw-
10. feno fra henne Nw sidhan hon vnderstodh sik for-
 smadha/ tha ropar hon oc kallar. sina swena/ oc ka'-
 rer fore them/ at henna husbonde hawer formykitb
 framdraghith wtlæntzka mæn/ at góra henne skam/
 oc liwgher pa swenin/ at han beddis til olofflika
15. gerning m̄ henne/ oc sidhan iak ropadhe til hialp
 sagdhe hon/ tha wardh han redder/ oc rympde swa
 rasfliklika/ at han lagdhe siin klædher epter/ Oc ther
 m̄ læste hon lyghnena fore sinom husbonda/ sörst tha
 han kom hem Husbonden tror ofsmykith henna or-
20. dhom/ oc kastadhe han i mörkostowo m̄ konungx
 fangom An gudh war m̄ iossep swa ther som annars
 stadz/ oc gaff honum lykko oc nadher/ til thæs mantz
 ther owerstodh mörkahwsith/ oc trodhe han iossep swa
 wæl/ at han skipadhe honum at góma fangana pa sina
25. weyna/ oc iossep gómpde them m̄ fulle tro/ thy at
 gudh war m̄ honum/ oc styrkte han til alla dygdh

- Nw mædhan iossep ar i thæsse skipilse/ tha wardher
 Npharao konunger wredher sinom skænkiara/ oc
 androm som sa ower hans bródhgærning fore thera
30. brut/ oc bódh at kasta them i mörkahws m̄ hans
 fangom/ oc iossep togh widh thera gómo oppa hans

weyna som forfyna man war ower myrkobwſith Nakra
 ſtund ſidhan the haſdho ther ſitith / tha wille waar
 herra tee ſina nadher ower ioſep / oc la't thaſſa twa
 fe om ena nat hwar thera ſin dröm / oc gaſſ them
 mykin ræddogha aff drömomen Joſep komber arla til 5.
 them oc finder them mykith oblidhare / æ'n the waro
 wane at wara / oc ſpør aff them hwath thz walder
 The ſwara honum / at them hawer rædhelika drömp /
 oc the magha ængom them na ther thera drömp raa-
 dha kan Joſep ſwarar them / At hans gudh ær wæl- 10.
 dogher / at ka'nna honum at raadha dröma Nw ſi-
 gher ſka'nkiarin ſin dröm Mik ſyntis ſigher han Eet
 wiintra fore mik / oc thre knylor a wiintra'no ſom
 thre wiin qwiſta wæxſto wt aff oc giordho blomſter /
 oc ther næſt moen wiinbær / oc mik thottis hawa 15.
 mins herra konungxins kar i minne hand / oc thotte
 mik ſom iak togh wiinbærin / oc kriſte moſtin i ka-
 rith / oc bõdh iak minom herra drikka Joſep raa-
 dher hans dröm / oc ſigher at thre wiintra's knwlor /
 oc qwiſta / thydha thre dagha / Oc epter the thre 20.
 dagha / ſigher ioſep til ſka'nkiarens / mon pharao kon-
 unger minna a thina gambla thiænift oc ſkipar thik
 ater a thina æro / oc ſkal thu bæra hans kar tha ſom
 ſõr Oc ær thz miin bõn til thik / at hwilken tima S. 144.
 thik far wæl at / tha haſſ amiznilſe a minna nõdh / 25.
 oc tala fore konungenum / at han frælſe mik aff thaſſo
 fængilſe Thy at iak ær ſtolen aff hebreo lande / oc
 her infatter fore vtan minna ſkuld Nw vnderſtaar ba-
 karamaſtaren / at ioſep hawer witerlika raadhit drö-
 min / oc ſigher han nw ſin dröm Mik thotte ſom 30.
 iak haſdhe thry ilætis kar m; miõl ower mit ho-
 wodh / oc i thy owerſto ilætino tha ſyntis mik ſom

- iak bær ælzkona brôdh/ oc fughla aato aff thy Jo-
sep radher hans drôm/ oc figher at thry ilæte thy-
dher thre dagha/ oc fiærdha daghin later pharao ta-
gha liiff aff thik/ oc later thik ophængia/ oc tha
5. magho fughla riwa thit kôt Thridhia dagh ther æp-
ter/ tha wardh konungxfens høghtiidh/ epter thy som
han war södder/ oc giordhe mykith hoff Oc widber
bordh mintis han a them badha skænkiaren oc baka-
ramaftaren/ oc gôr swa widh them badha/ som iosep
10. hafðhe hwars thera drôm radhit An skænkiarin sidhan
honum foor wæl aat/ tha glômde han fina lowan widh
iosep/ oc thy rædh war herra honum annan wægh
til hialp.

15. **T**wem aarom ther æpter tha tedhe war herra pha-
rao konung twa drôma/ Honum syntis thz han
stodhe ower nilo strand/ oc thotte honum at siw
faghra kôðr oc sulfeta söddos op aff waato lande Oc
andra siw kôðr fluto op aff flodhinne swla oc maghra/
oc söddos op a strandinne/ a godhom græs wæxt Oc
20. syntis honum/ at thaßfa siw riwo oc aato the andra
siw som feta oc faghra waaro Aff thenna sympn wæ-
dher konungin bradhlika wæfter/ Oc iæmskôt wardher
han sidhan at sompna/ oc synis honum at siw ax wæxa
aff enom halm full mz korn oc fagher Oc annor siw
25. ax syntis honum fordærfwath aff ilwædhre/ Oc thotte
honum at thaßfe siw ax aato alla the andra siw axa
fæghrind Hær hðrir os til at vnderstanda/ at some
drôma ære skælika' oc some ofkælike Oc koma stun-
dom aff thy/ at mantzens natwra ær krank oc ær
30. antiggia hiti eller kyld rikare i hezna skipilse/ oc
for thy tha thykker siwkom manne/ stundom som han

ærwodhar i elde/ eller watne Thørstom manne thyk-
 ker som han drikker Stundom koma drøma aff wæ-
 dhra skipte Thy at fôr æn wi kænnom wædhra om-
 skipte vtan om kring os/ fôr rôris mantzins biærne
 aff thy/ oc ther aff drømir man stundom fiska fore 5.
 watn/ oc elder fore thørko Stundom drømir man
 om tholik thing som han thænker waken Stundom
 koma oc drøma aff ængla krapt/ badhe godha ængla
 oc onda Onde ængla wilia drøwa mantzens liiff/ oc
 rôra fore thy mantzins biærna i sòmpe til mykin 10.
 hæggomma/ oc sidhan wifa the sinom hemelikom wi-
 nom affgudha mannom eller konom andra manna drø-
 ma/ oc gøra them sina spamæn/ oc ther aff komber
 mykin willa Oc godhe ængla the wifa godhom man-
 nom opterlika gudhlik budhskap i sympne An i egipto 15.
 lande i them timæ hafde diæffla mykith wald oc man-
 ga trolkonor oc spamæn halla giærna mæ konungenom/
 Oc thy later han kalla them genaft om morghonen/
 oc biwdher them radha drømana An for thy at thæsse
 drøma waaro ekki mæ diæffla krapt rôktadhe/ vtan 20.
 hælder aff gudhi siælwom/ tha wisto ey diæffla at
 wifa sinom spamannom antzwar/ oc kunno the engin
 skæl gøra konungenom Nw sidhan konungin rædhis
 meer æn fôr om sina drøma/ tha minnis skænkiaren
 a/ oc wifar konungenom/ at en hebreisker swen war 25.
 i sængilsom mæ honum/ oc bwrw han rædh sænnelika
 thera drøma hans oc bakaramæstarens Jæmskøt biw-
 dher konungin at læta iossep koma fore sik Oc epter
 konungxins budhi/ tha wardher ioseps haar skorith/
 oc han wardh klædder/ oc opledder til konungen 30.
 Nw talar pharao til iossep Mik ære tedhe drøma/ oc
 ær then ængin ther them raadha kan/ Vtan thæ ha-

S. 145.

- wer iak hørt/ at thu kan aldra bætyst radha them
 Josef swarar War herra ma vtan mik swara pharao
 konunge til tholik thing Nw sigher konongin drø-
 mana fore iosep/ swa som sör waro sagdhe Josef
5. raadher hans dröma oc sigher swa Badhe konungxins
 dröma/ ære badhe en dröm/ oc tekna badhe/ at thz
 som gudh wil hawa giort thz tedhe gudh pharao kon-
 unge Siw faghra kóðr oc siw ax full m3 korn/ ære
 siw fruktfamlik aar som koma skulo sörst/ An siw
10. kóðr thuzna oc maghra som epter them komo/ oc
 siw wisin ax/ ære siw oaran/ ther æpter skulo ko-
 ma/ swa mykin/ at enkte mon epter lewas aff siw
 frwktfamlika aara awæxt An thz at i faghin thz sama
 tyfwar i twem drömom/ thz ær fore thy at drömin
15. ær stadlika fander/ at wars herra ordh som han ta-
 ladhe til idher i sympne skal wisselika wardha/ oc
 skiwtelika fulkompnas/ oc thykker mik thz radhlikt
 wara/ at i skipen en wisan man oc klokan ower alt
 landith/ oc skippe foghota vnder sik ower landen oc
20. læte saman hænta/ om the sörsto siw godhaarin fæmpta
 deel aff allom awæxt/ oc göma i konungx gardhom
 til at hiælpa rikeno ower siw aara sylt Oc pröwas
 her mædher/ at alt hører konunge til som i rikeno
 ær at skipa rikeno til gagnx epter godho radhe/ el-
25. ler hafdhe ey iosep swa gudhliker man thæssa lund
 radhit Nw vndrar pharao ower iosep/ badhe hurw
 witerlika han rædh drömana/ oc swa hurw tharflika
 hæz hafdhe radhit honum oc talar til sit raadh/ Mo-
 nom wi finna annan thæssa mantz lika som fuller ær
30. m3 gudhlikom anda Oc talar til iosep m3 giordho
 radhit Mædhan gudh wiiste thik tholik ordh oc radh/
 tha weet iak engin witrare/ eller thin lika/ Tha skal

thu wara ower min gardh/ oc thino budhi skulo alle 5.
 lydha Enfamit konungx namps wyrðning skal iak
 hawa fore thik/ oc skipar iak thik wældoghan ower
 alt egipto land Oc til witnis oc stadhfæstilsæ togh
 pharao konung gulring aff sinne hand/ oc satte a io-
 seps hand/ oc klædde han m; dyrafto bysso/ oc lag-
 dhe wridhin gulring ower hans hals/ som i them
 æwom war mykin prydhe/ Oc skipadhe honum sin
 wagn Thy at i them landom/ fara æmwæl konunga
 oc hoffmæn i dyrbonom wagnom/ oc bôdh at en 10.
 skulle ropa fore iosep oc kria ther han soor/ at alle
 skullo knæfalla honum/ oc wita han wara wældoghan
 foghot ower alt egipto rike Pharao talar æn til io-
 sep Swa som iak ær egipto konunger/ swa skal en-
 gin i egipto rike rôra hand eller foot a mot thino 15.
 budhi/ oc wænde honum nampn/ oc kalladhe han
 wærdizna helfara/ ther til at swa som hans nampn
 waro omskipt swa matto alle mæn th; prôwa/ oc
 wita m; hans nampna skipte/ oc gaff honum assent; 20.
 til hufstrv/ hans gambla herra putifer marfkalkx dot-
 ter som sidhan wardh affgudha biskoper innan them
 stadh oc mônstre ther solen dyrkadhis fore gudh/ oc
 wardh tha taghin til biskop fore sins renliwis skuld
 som sôr ær saght xxx aara gamall war iosep/ tha
 han fik wald ower egipto land/ oc soor han wældo- 25.
 gher ower all landen Nw koma siw godh aar oc
 wardh swa mykin wæxter alzskona korns/ at iæmpnas
 matte widh fänden a haffstrandizne/ oc ængin gat
 th; ræknaht eller mælt Assent; sôdde iosep twa sônir
 sôr æn oarenez komo Første war kalladher manaffes/ 30.
 oc annar wardh kalladher effraym Sidhan komo siw
 oaran/ oc mykin fylt at all wærliden tholde nôdh/

oc i egipto lande hittis engin sôdha oc roper alt fol-
kith a konungen oc bedhis hiælp/ oc konungen wi-
fer them til iosep Nw later iosep op lædhor/ oc sælde
sôrft inlæntzskom mannom/ oc sidhan allom them ther
5. aff androm landom komo

- I**Acob faar at spôria at hwete oc alzskona korn ær
falt i egipto lande oc talar til sinna sôna Jak ha-
wer sport at hwete ær falt i egipto lande/ farin thiit
oc kôpen os waara tharfwer/ sôr æn wi swæltom The
10. gôra som han biwdher/ oc fara alle brôdher vtan
beniamin Oc war han for thy hema/ at fadherin
thænkte sik ekki hawa flere sôner aff rachel/ som
honum war kærast/ oc ræddis at nakath skulle at
honum komo Nw komo the i egipto land mæ an-
15. drom mannom som oc foro at kôpa korn/ oc komo
fore iosep/ oc falla a knæ fore honum swa som andre
Han kenner them/ oc talar hardbelikare til them æn
S. 147. til andra hæltzst fore thy/ at han ræddes/ at the
hæffdho forkomith beniamin sambrodher hans/ swa som
20. the willo honum forkoma/ mædhan han war ekki
ther komin mæ them/ oc spôr hwadhan the ære kompe
ne The swara honum at the ære aff canaan kompe
at kôpa sik sôdho oc tharfwer/ oc tho kænner han
them wæl/ æn the kænna alzænkte til honum/ han
25. minnis a sina drôma/ oc thykker nw at the ære næ-
stan sannadhe/ oc talar thy/ æn næstan hardhæst til
them/ at han wil/ at the thola nakra genwærdho
fore thera synd i thæsse wærlid Oc wil ey at the bæra
bona til helwitis mæ sik/ vtan skipar thæ swa/ at the
30. magho kænna widh sina synd/ oc syndagiæld/ oc
figher

figher til them J ærin speiara ower alt landith/ oc ærin hæ'r kompne at skodha hwar landzins wærn ær otrôstast The swara honum Ey ær swa herra/ vtan wi ærom kompne at kôpa os sôdho/ oc ærom alle eens mantz sôner/ mz fridhi ærom wi kompne/ oc 5. ængin ondzskap wiliom wi drifwa/ gærna ærom wi idhre thiæniste mæn Josef swarar them/ thz ær alt annath sannare J ærin kompne at speghia landen The fighia ney gen/ oc fighia sik wara alla brôdher Oc for thy ær thz ey vanlikt at the fara alle at speia/ 10. vtan the matto wæl tro enom eller twem aff sik æn the willo landith speia Oc thy fighia the at the ære ther aller brôdher kompne/ vtan then yngxste som hema ær mz sathernom/ oc annar som borto ær Tha sagdhe iosep/ thz ær som iak sagdhe Thy speyn i 15. landin/ at i ærin marghe oc starke oc trôstin idher Nw wil iak prôwa idhra sannind Jak swær ower mins herra liiff oc helso pharao konungx i komin ey hæ'dhan sôr æn idher yngxste brodher komber/ sænden en aff idher heem epter honum/ oc i wordhin her i 20. iærnom bliwa/ til thæs iak prôwar hwath i ærin sal-fara/ eller sanninda mæn Wilin i ey swa gôra/ tha swær iak thz ower pharao konungx. liiff oc helso/ at i skulin hawa speiara ræt Nw wardha the alle inka-stadhe i môrkahws thre dagha Thridhia daghin later 25. han them wtledha fore sik. oc talar-til them An i wilin liwa tha gôrin som iak sagdhe/ fore thy at iak hedh-rar sannan gudh/ tha wil iak thz gôra fore hans skuld/ at ærin i sannelika kompne mz fridh/ tha wil iak en aff idher halda i sængilse/ oc alla the andra 30. wil iak lowa heem/ at sôra the sôdho som i hawin

- köpt/ oc komin sidhan ater m̄z idbrom yngxsta bro-
dher til mik Nw wardha the gōra som han sagdhe/
oc the tala them i mællan/ oc wita ey/ at han vnder-
stander thera maal Thæssa genwærdho hawom wi
5. skyldath/ tha wi syndadhom a waar brodher/ tha
S. 148. wi saghom hans nõdh oc han beddis nadher aff os/
oc wi lætom som wi bōrdhom thz ey/ thy ær nw
thæsse oro oc genwærdha komin ower os Ruben tha-
lar til them/ swa at iossep thz hōrir Wæl witin i at
10. iak æfrædh idher/ oc forbōdh at gōra syndelika widh
smafwennin/ oc i wille ekki tha lydha mizo radhe/
nw letar gudz hæmpd epter hans blodhe Engin thera
thænker thz iossep vnderstaar them/ thy at han taladhe
fōr til them m̄z tolk Josef wænder sik fra them oc
15. grater widh thera widhertalan Sidhan wænder han
sik til them/ oc weet at ruben then æl̄zste brodherin
ær saklōs/ oc fore thy biwdher han/ at binda then
brodherin ther næst ruben ær at aldre/ oc later binda
symeon i thera asfryn Sidhan bōdh han sinom swe-
20. nom/ at fylla thera sækkia m̄z hwete/ oc læggia all
thera silff som the hæfdho wtgifwith fore kornith ōwærst
i sækkiana/ hwars thera silff i sin sæk/ sidhan fara
the nio brōdher hem m̄z orloff Mædhan the æræ a
wæghenom/ tha later en thera brōdbra op sin sæk/
25. oc finder thz sama silff i sækkenom oc sigher thaghar
til sina brōdhra/ at honum ær hans silff ater giwith/
them vndrar them i mællan/ oc thænkie thz wara æff
gudz nadhom/ oc sidhan komo the beem til sin sa-
dher/ oc sagdho honum alt som til war borith/ oc
30. at landzherran taladhe hardhelika oc giordhe til them
Sidhan læto the alle op sina sækkia/ oc san hwar
thera sit silff i sinom sæk m̄z hweteno/ oc wordho

mykith rædde/ at thz ær them giort mʒ swik/ at
 them skulle witas thiwffnadher Jacob talar til them
 Barnlōsan hawin i mik giort Josef ær hworwin mik
 bort/ sʒmeon ligger i sʒngilsom/ beniamin wilin i
 bort sōra/ sʒwa mykin genwærdha ær ower mik ko- 5.
 min Jwdas hafðhe twa sōner phares oc Zaram mʒ
 thamar/ tha talar han til sʒin fadher Jak lowar thik
 at dræpa miza twa sōnir/ æn iak sōrer ey iæmwæl
 ater til thik beniamin/ som iak sōrer han bort/ giff
 han wt i miza hand/ iak wil waardha han ater i 10.
 thina hand Fadherin sʒwarar Ey far miz son beniamin
 i egipto land mʒ idher/ hans sʒambrodher ær dōdher
 Thenne liwer enʒamen epter rachel komber honum
 naghar genwærdha til/ tha ledhin i mit hwita huffwod
 mʒ mere sorgh til helwitis 15.

¶ Thæ's i mællan wæxte sʒyltin/ sʒidhan thz ær
 alt op ætith/ ther the kōpto at thz sʒinne Tha talar
 iacob til sʒinna sʒona Farin andra sʒærdh/ oc kōpin os
 æn nakath til sōdho Jwdas sʒwarar sʒinom fadher Land-
 zins herra han hawer sʒworith/ som wi sʒor sʒagdhom/ 20.
 at wi skulom aldre se hans ænlite/ vtan waars liiffs
 wadha/ sʒor æn waar yngxste brodher sʒolgher os/ Wil
 thu lata han mʒ os fara/ tha farom wi sʒaman oc kō-
 pom thik thina tharfwer eller farom wi enge lund til
 egipto land Nw hawa the badhe en ræddogha iacob 25.
 oc iosep ower beniamins liiff Thy at iosep rædhis/ at
 the hawa giort iæmpn illa widh beniamin som the
 willo sʒor gōra widh han sʒiælwan An iacob rædhis om
 them at the mondo skadha[t] iosep/ oc rædhis at the
 bedhas fore thy beniamins sʒolghe/ at the wilia honum 30.
 samuledh skadha/ oc bær thz hemelika i sʒinom hugh/
 oc antʒwarar thæssa leedh sʒinom sonom Thz giordhin i

S. 149.

- mik til drøwilse oc ysæld at i sǫgdhe idher hawa ðere brøðher The swara sinom fadher Landzherran spordhe os/ æn waar fadher lifdhe/ oc æn wi hafdom nakan broðher liwandis hema Wi swaradhom honum
5. thz sannafta/ oc kom aldre thz i waar thanka/ at han skulle wilia fore eens se waar broðher Jwdas talar frammermeer til sin fadher/ oc sǫgdhe Lat han fara i minne wærio oc wardhan/ til at wi ærom lidhughe at færdhas oc kōpa os sōdho/ at liwa widh oc waar
10. barn Jak tagher smafwennin i mina hand/ thu kræff han ater aff mik/ vtan iak ledher han helbrigdho heem som bort/ tha wil iak bæra synd oc skuld for thin skadha/ hafdhe ey thenne dwale warith/ tha waarom wi nw annaz tima ater komne Jsrael gi-
15. wer wt sin son/ oc sigher til them/ Mædhan swa mykin ær liifs nõdh/ tha gōrin idhan wilia mʒ smafwenenom/ oc taghin mʒ idher the dyrafto krydde oc kōpinskap som wæxer i waro lande/ oc sōrin gawor landzherranom/ oc taghin mʒ idher twæwæghit silff/
20. Thz ær at sighia/ badhe thz silff som i sōrdhen sōr/ oc sunnin sidhan i fækkiomen/ ther til at engin maghe idher odygdh wiita/ oc swa annath silff at kōpa mʒ sōdho æn thy sinne An min gudh alʒwalldogher/ gōre landzherran idher blidhare/ oc giwe honum thz
25. i hugh/ at han late lidhughan idhan broðher symeon aff bandom oc fængilse/ oc beniamin ater heem til mik mʒ allom idher Jak mon sitia barnlōs oc biidha tholkith som gudh wil mik vnna Sidhan togho the nio brøðher beniamin/ oc gawor/ at sōra landzherranom/ oc twæwæghith silff som sōr ær saght/ oc soro nidher i egipto land/ oc komo fore iosep Fōrsta iosep faar se sin sambroðher beniamin mʒ androm sinom

brøðbrom/ tha kalladhe han sin redheswen/ oc figher
 til honum Ledh thaßfa mæn i mit hws/ oc gòr wæl
 til mat/ oc the skulo æta m; mik i dagh Oc ma
 her vnderstanda at han wille ey hæmpnas the gær-
 ning som the hafðho giort op a han/ vtan sin bro- 5.
 dher wille han hæmpna/ æn the hafðho honum mis-
 giort/ for thy at swa biwdher wæl skipadher kær-
 leker at ælska mæst siælwan sik til himerikis/ oc an-
 delik thing æn ey til iordhrikis hedher/ Tha ær th; 10.
 dygdhelikt/ oc gudhlikt/ at vnna bæter sinom bro-
 dher/ æn sik siælwom Oc thy wille iossep hælder s. 150.
 hæmpna sins brodhers oræt/ æn sin eghin Redheswen-
 nin giordhe sins herra budh/ oc ledher them i fins
 herra herbærghe/ the sitia ther rædde oc bidha/ oc
 talar en til annan Wi ærom her infatte ma wæl ske 15.
 at swara fore th; silff som wi funnom i waarom sæk-
 kiom/ oc wil os landzherran wæßwia oc klanda/ oc
 døma os sik til ewerdhelika thræla/ Oc ganga nw
 alle saman fore stallaren/ oc tala til honum Sidherst
 wi hæðhan forom tha fingom wi thik silff fult wærdh 20.
 fore wart korn/ oc ka'nnoms tha's widher/ at wi fun-
 nom sidhan alt th; sama silff i waarom sækkiom sidhan
 wi heem komom/ oc ær th; ey i warom samwitom/
 hwaa th; ther lagdhe/ Vtan th; sama silff hawom wi
 ater sòrt thik i hænder at sælia/ oc annath iæmwæ- 25.
 ghith til wara kòpa/ Stallarin swarar them Gud; 30.
 fridher ware m; idher/ idhar gudh oc idhers faders
 gudh/ han hawer giwith idher thetta sama silff/ æn
 idhert korn giæld hawer iak gòmpt m; fulle wikt
 Hær ma vnderstanda/ at iossep hafðhe ekki hedhna
 mæn i sinne thiænist/ Vtan the gudhlika mæn ther
 troðho a hans gudh/ oc hafðhe vnderstandith aff

- thenna bróðhrom at the oc thera flækt dyrkadho oc then sama/ en sanna gudh Stallaren signar them wæl/ oc ledher sýmeon in til them aff mórkoðwe/ oc læt giwa thera asnom fodher An the saato oc
5. reddo sína gawor/ til iossep gik til bordh om mid-daghin Fórst ther iossep komber ingangande/ tha ptesentera the honum gawor/ oc bóghia sík til iordb fore honum Han helpar them blidhelika i gen/ oc talar til them Ar idhar gamble fadher helbrigdho/
10. ther i sagdhen mik fór aff/ eller liwer han The swara honum/ helbrigdho ær idhar thia'niste man waar fadher/ oc æn liwer han/ oc bóghia sík æn nidher til iordb fore honum Jossep seer til beniamin sín sambrodher/ oc talar til thera bróðhra/ ær thenne
15. idhar yngxste brodher som i sagdhin mik aff Oc iæmfskót talar han til beniamin Gudh giwe thik sína nadher mit kæra barn/ oc skyndadhe sík fra them bort/ oc in i lónlikare herþarghe/ thy at han gat ey taarom haldith ower sín brodher Sidhan thwaar
- 20 han sit ænlite epter taarom oc graaten/ oc ganger in oc later redha bordh oc skipar særdelis alla infódda mæn/ oc widh annath bordhit sína bróðher/ hwar thera epter sínom alder Oc innan them rættom som fram komo/ tha rættis æ iæmfult fore beniamin
25. som fore andra twa

Nw mæðhan the drikka oc huxa sík wæl hald-na/ tha bóðb iossep sínom stallara/ Fyll thera sækka wæl mý hwete/ oc læg hwars thera sílff i hwars

s. 151. thera sæk/ oc i beniamins sæk/ tha læg thu mit sílff-

30. kar Om morghonen arla som the waaro bort farne/ mý swa giordho radhe Tha kallar iossep stallarin/ oc biwdher honum epter them fara oc fanga them oc

wiita them thiwfft fore silff karith Stallaren gðr sa-
 muledh / oc far epter them / oc talar til them Onda
 gerning hawin i giort / oc stolith mins herra silffkar /
 thz som han ær wan at gðra sin spaadom m3 / oc thy
 ær wærst at lðna styldina fore honum The swara ho- 5.
 num Godhe herra hwi talin i swa / at wi idhre thia-
 niste mæ'n skulom hawa giort swa mykin ond3skap Thz
 sama silff som wi suznom sðrra sinne hema i waarom
 sækkiom / thz sðrdhom wi ater til idher Oc hurw ma
 thz nw wara / oc wi hawom nw stolith gul oc silff 10.
 aff herrans hwse / wardher thz suznith m3 nakrom
 waara tha skal han mista sit liiff / oc alle the æpter
 liwa skulo ewerdhelika wara herrans thræle Stalla-
 rin swarar them / then ther silffkarith hittis m3 / han
 skal wara min thræll / oc andre skulo wara orfaka 15.
 Oc iæmskót far han til / oc letar fra them æl3sta oc
 til then yngxsta / oc monde ther hitta silffkarith som
 han hafðhe thz laght Nw ære thenne skæl hwi iosep
 wille swa mykith qwa'lia them Oc ær thz / thz sðrsta
 At the matto aff the mðdho / sulkompnelika kænna 20.
 widh / at thz war synda gæld / oc magho hælder
 thola synda gæld i thæsse wærlð / æn i andre Oc
 maghom wi her aff vnderstanda / at loflikt ær fore
 gudhi / at mðdha then man som illa hawer giort widh
 os / ther til at han wil bætra sik widh gudh Annor 25.
 skæl waro thæsse / at han wille wita hurw mykin godh-
 wilia / the hafðho til beniamin / oc hafðhe han an-
 nath suznith / tha monde han tagha sin sambrodher
 til sik oc gðra wæl til honum / oc warna honum fore
 then wadha som han ær sialswer i komin / oc sidhan 30.
 monde han minna wyrdha hwru the andre fore Nw
 wardha the brðdher swa illa widher / sidhan beniamin

- ær op halden/ at the slita siin klædhe aff sik fore
 harm/ oc lópte op ater sina sækka/ oc wilia ænga-
 lund giwa wt beniamin/ sôf æn the koma fore iosep
 siælwan Oc ganger nw iwdas fore sinom bróðrom
 5. in fore iosep/ oc falla alle bróðher a iordh fore io-
 sep Tha talar han til them/ Hwi wilden i swa illa
 góra a mot gudhi/ eller hwi ræddins i ey min spa-
 dom/ eller wisten i ey/ at ængen man kan iæmp-
 mykith aff spadom som iak/ oc aldra mæst mæ thy
 10. silffkarino ther i hawin stolith Jwdas swarar honum
 Hwath hawom wi her til at swara/ eller hwath ræt
 maghom wi fore os biwdha/ gudh siælwer plaghar
 os/ fore nakra waara gambla synd Min herra wi
 ærom alle idhre thræla badhe wi oc swa han ther
 15. silffkarith ær sunnith mæ Josep swarar honum Fiærren
 ware then dom fra mik/ at orsaka mæn giælde mæ
 s. 152. skyldoghom Han som stal mit silffkar/ han skal wara
 min thræll/ i farin mæ fridhi som orskulla ærin heem
 til idhan fadher Jwdas ganger diærfflika nærmeer/
 20. oc talar til iosep Jak bedhis orloff at tala fore idher/
 thy at i ærin min hógxste herra epter pharao kon-
 ung J spordhin os bróðher tha wi komom sôrst/ æn
 wi hafdhom fadher oc modher/ eller bróðher flere
 liwandis Wi swaradhom minom herra/ at os lifdhe
 25. fadher gamal karl/ oc waar yngxste broðher sódder
 i hans alder/ ær hema nær honum/ swa kæær at
 fadherin ma ey se aff honum/ oc han ær modherna
 enga barn/ thy at hans sambroðher ær dódher J swa-
 radhin os/ Latin idhan yngxsta broðher til mik ko-
 30. ma/ oc iak wil se han/ Wi swaradhom idher minom
 herra/ At fadherin monde dð/ æn swennin fore fra
 honum J swaradhin os Wtan idhre yngxte broðher

kome mʒ os / tha ſkulin i aldre thora koma fore mit
 ænlite Sidhan wi komom heem fore waar fadher / oc
 han badh os ater annan tima færdhas til idhart land
 Tha ſwaradhom wi honum idher ordh / om ſmaſwen-
 nin Tha ſagdhe waar fadher til os J witin wæl at iak 5.
 baſdhe twa ſônir mʒ rachel Annar ſoor ærinde til idher /
 oc ſik iak budh ater aff idher at leon haſdhe han ſwol-
 ghit / Oc aldre ſpordhe iak meer aff honum æn til
 thenna dagh Nw æn i ſôrin thenna ſwennin bort mʒ
 idher / oc honum komber nakath meen til a wæghe- 10.
 nom / tha ledhin i min hwita alder til helwitis mʒ
 mere ſorgh Nw æn iak komber heem til min fadher /
 ſigher iwdas til ioſep / oc ſeer han ey thʒ ſmaſwen-
 nin ær mʒ os tha dôðr han aff harm / thy at hans
 liiff halder ſik widh ſmaſwensins liiff / Oc ærom wi 15.
 tha alle brôðher ſkylloghe at ſwara gudhi fore wars
 fadhers dôðh Min herra iak ſkal wara idhar thræll
 fore ſwenin / thy at iak togh han i mina lowan / oc
 gaff iak wt mina twa ſônir fore honum / oc mik ſiæl-
 wan ſkyldoghan fore mins fadhers dôðh Min herra lat 20.
 mik hælder wara thræll / æn fadhers bana / oc læt
 ſwenin fara heem til ſin fadher lidbughan mʒ androm
 ſinom brôðhrom / thy at iak giter ey tholt widh alla
 the yfæld ther minom fadher ower komber / æn han
 ſaknar ſmaſwenin Oc mon iak tha bæra witne a mot 25.
 mik ſiælwom i mino ſamwite fore gudʒ doom

IOſep vnderſtaar thera godhwilia til beniamin / oc
 finder aff thera ordhom / at hans fadher ſigher io-
 ſep wara dôðhan / oc warkuznar hans hiærta ſorgh /
 oc ſinna brôðbra genwærdho / aff innarſta hiærta / oc 30.
 giter ey længer haldith eller lõnt ſik ſiælwom / oc

- biwdher allom wtganga vtan *finom* brødhrom / oc wil at engin ware widh / mædhan the kænna hwar widh annan / thy at haz wiste at the mondo annars hughum wardha / oc sidhan talar han til them m; enne
8. 153. 5. gratande røst / swa at egipto mæn hørdho thz som vte stodho Jak ær iosep / liwer æn min fadher hans brødher wordho swa rædde widher / at engin aff them swaradhe honum Sidhan taladhe han blidhlika til them oc nadhlika Ganger nærmeer til mik / Oc sidhan
10. the komo fram til honum Tha talar han hemelika til them Jak ær iosep idhar brodher / Oc ær thz til iærtekna / at i falden mik til egipto land Tho skulin i ey ther fore rædhas / oc ey skal thz idher illa thykkia at i falden mik til thetta land / gudh sænde mik fore
15. idher til egipto land / idher til liiffs oc helso / Oc meer war thz aff gud; skipilse / æn aff idhro radhe / oc hawer gudh giort mik til fadher oc radhgiwara pharao konungx herra ower allan hans gardh / høffdinga ower alt egipto land Tw aar ære nw lidhin
20. sidhan sylvt oc hunger byriadhis oc ære sæm aar epter som ængin thørff pløghia eller skæra / skyndin idher heem epter minom fadher / oc sighin honum thæsse ordh Josef thin son sigher thik thenna budhskap / gudh hawer giort mik landz herra i egipto lande / far ni
25. dher til mik oc bo m; mik / thw oc thine sønir / oc thiin sonabarn m; allo thy som thu agher Jdher øghon sigher iosep til sina brødhra oc mins brodhers øghon beniamin se mik her fore idher / oc hørin miin ordh til idher / gørin kunnokt minom fadher alla mina æro /
30. oc skynden idher heem oc sørin han til mik Sidhan falder iosep ower beniamin / oc sæmpner han om hals / oc grata the badhe brødher / hwar ower annan fore

glædhe Sidhan mintis han widh alla sina bróðber/
oc hwar thera fælla growa taara Oc sidhan dirwas
the at thala widh honum Thæsse tidhande spordhos i
konungxins gardh/ oc sigher hwar androm at ioseps
bróðber ære kompne til honum Pharao konunger 5.
glæt̃ ther aff/ oc alt hans herskap/ oc bóðh pharao
konunger iosep/ at giwa them got̃ oc pæninga/ at
hawa heem m̃z them/ oc ærlika waghna/ oc sôra
thera fadher oc huffrwr oc barn til egipto land Oc
biwdher iosep lata sighia hans fadher/ at han skynde 10.
sik til egipto land m̃z allom sinom boskap/ oc at han
skal wardha wældogher ower alla egipto land̃ rikedo-
ma Josef biwdher epter konungx budhi/ at hans
bróðber gôra som han biwdher/ Han læter giwa them
sôdho oc næstning/ oc hwarior thera tw par klædher 15.
Oc beniamin gaff han særdelis thryhundradha stora silff-
pæninga oc sæm par klædher/ oc iæmpmanga penin-
ga/ oc par klædher sænder han sinom fadher/ oc tio
afna m̃z alzskona gôrsôma byrdhom/ oc andra tio m̃z
sfa mykith hwete som the gato borith Oc ær th̃z 20.
mærkelikt oc ey vtan skal/ at iosep gaff androm si-
nom bróðbrom tw par klædher oc beniamin gaff han
sæm Thy at barn hawer aff fadher oc modher/ thol-
kin likama som the hawa/ oc tholka siæl som gudh
giwer/ epter thera natwro skipilse An modher ha- 25.
wer sôrst mere môdho fore barne/ tha th̃z sôðhis/ oc
mere omwælo i opsôdhilse/ oc ma engte barn iæmp-
mykith iæwa om modher som om fadher Oc fore
thæsse thry tha ær son eller dotter mera skyldogh mo-
dher æn fadher/ æn tho at barn elsker naatwrlika 30.
meer fadher æn modher Thy at barn hawer th̃z aff
sinna natwra fulkompnilse Oc fore thæsse thry/ ther

S. 154.

- barn hawer meer aff modher æn aff fadher / tha gaff iofep beniamin thry par klædha ower andra brødher som ey waaro sambrødhra m̄ them / oc tw par klædher hwariom *finom* brodher / fore then skylskap / ther
5. sōnir hawa til faders badhe til siæl oc likama swa som nw war saght / æn tho at siælen sōdhis ey aff fadher eller modher / vtan gudh skapar hona aff alþængo / tha skapar tho gudh ey siælina / vtan epter likamans natwrlík skipilse Nw giwer iofep *finom*
10. brødher orloff / oc bidher them / fara saatlíka / thy at han rædhis æn th̄ sama om beniamin / som sōr war widh honum siælwán giort Sidhan komo allowo patriarche heem til sīn fadher / oc budhadho honum saǵhins budh / oc siǵhia honum at iofep liwer / oc ær
15. land̄ herra i egipto ríke Jacob wardher annars hughom widh / swa som then man ther bradhlika wækis aff thungom sōmpne / oc tho tryggis han ey widh thera ordh / sōr æn the siǵhia honum alla atbyrdhina / oc *presentera* honum gawor / oc godha waghna som iofep sǵnde mot honum Sidhan lisnar hughin i karlenom / oc siǵher swa / yffrith ær iak riker aff thy æn min son iofep liwer / gærna wil iak fara oc se han m̄ minom ðghom sōr æn iak dōðr Nw ma sōrst vnderstanda i iofeps atbyrdh at gudh later margha gen-
25. wærdho *finom* winom til koma i iordhrike / oc tho aldre vtan han thænker them meer æro i himerike Thy at som ære swa godh thing the ther gudh hawer skapath / at han an them ængom vtan *finom* winom som ær himeríkis glædhi Som ære oc swa genwærdhelik / at han an them ængom vtan *finom* owinom swa som ewerdhelik helwitis pina Som thing ære oc thæs i mællan / swa som ær iordhrikis fræmdh / oc

rikedomā / Ey swa got at han an thȝ ey marghom
 sinom owinom / Ey oc swa ilt at han an thȝ ey man-
 gom sinom godhom winom lofflika at agha / thy swa
 at ʾn han gawe ensampnom godhom mannom frʾmd i
 iordhrike oc illom genwʾrdho / tha matto mʾn thʾn- 5.
 kia at gudh hafðhe ʾngin annor lʾn thʾnkt sinom wi-
 nom / oc ʾnga andra pino sinom owinom / Oc thy
 blandar han at badhom / ther til at ille mʾn rʾdhas
 helwite tha the hawa iordhrikis frʾmd oc godhe mʾn
 wʾnta sik himerike tha the thola genwʾrdho / Thy at 10.
 swa ʾr gudh altȝwaldogher / at aldre læte han ilt S. 155.
 wardha ʾn han matte ey oc wille gʾra got aff illo
 Annath ʾr her at vnderstanda / oc faghert a at thʾn-
 kia / hurw marghom lundom ioseps atbyrdh tekmar
 wars herra pino Josef war salder fore tiwghū pʾ- 15.
 ninga / oc waar herra fore thrʾtighi / thy at han war
 wʾl x lwtom batre Jwdas patriarcha gaff radhit at
 sʾlia iosep Jwdas apostolus salde waar herra sʾlwan
 Josef war salder aff sinom brʾdher wtlʾndis Waar
 herra war wtgiwin romara walde aff sinom frʾndom 20.
 Patriarche litadho ioseps kiortel i kidhia blodhe Jwdha
 litadho wars herra likama mȝ thy blodhe ther han
 togh aff waare natwro Josef radher drʾma / oc wi-
 sar enom til liiffs / oc androm til dʾtȝ War herra
 predikadhe / oc wiiste godhom mannom himerike / oc 25.
 ondom iʾttadhe han helwite Josef sʾdde wʾrldina
 mȝ sino radhe aff likamens sylv War herra sʾdde ba-
 dhe likama oc sʾl mȝ rʾtte tro / oc gudhlikom na-
 dhom Josef war kalladher wʾrldinna helfare aff pha-
 rao konunge War herra war kalladher helfare aff ʾng- 30.
 lenom sʾr ʾn han sʾddes i modher liiff Oc war hin
 kalladher wʾrldinna helfare / thy at han hiolt mangom

mazne liiff oc helso i wærlidizne An war herra war kalladher helfare/ ey at enaft wærlidizna/ thy at han giwer badhe iordhrikis helso oc himerikis

- Sidhan færdhadhis iacob aff canaan land til egiptum
5. Mz allom sinom sonom oc sona barnom Oc om nakra nat i wæghenom sidhan han hafde giort sit offer gudhi om daghin/ tha talar gudh til iacob i sǫmpne Jak ær wældoghaste gudh thin oc thins fadhers/ far orædder til egipto landz/ thy at ther skal
 10. iak læta wæxa thina slækt/ iak skal weeta thik sǫlghe mz minom nadhom Jak skal oc sǫlghia thinne slækt ater thædhan mz gudhliko walde Josef thin son han skal sitia ower thik dǫdthom oc læggia thiin dǫghon* saman mz sinne hand Sidhan kom iacob til
 15. egipto landz mz sonom oc sona barnom oc waaro the at tale/ vtan iacob siælwer oc hans sona konor/ iacobs barn oc hans sona barn/ siæx oc siæxtighi som mz honum komo til egipto landz An mz iacob oc iosep/ oc hans twem sonom som fore waaro i egipto
 20. lande/ tha waaro the alle fadhga oc brǫdher oc brǫdhra barn siwtighi folk Sidhan sænde iacob fram fore sik sin son iwdam til iosep/ at bidhia han mǫta sik i iessen yterst i egipto lande Han skyndar at mǫta sinom fadher/ oc falder ower hans hals oc grater
 25. Jacob talar til iosep Nw ma iak glædhlika dǫ mædhan iak seer thit ænlite/ oc weet thik liwandis epter mik Sidhan talar iosep til them alla/ oc sigher/ at han wil fara fore them oc gǫra kunnught pharao konunge at the ære kompne/ oc radher them at si
 30. ghia fore konungenom/ at thera sæ ær mæst i faarom/ oc the hafdho ey græs i chanaan lande/ Oc

bedhas fore thy at the magho bo i ieffen som godher
 græs wæxter ær ensampne om sik Thy at egipto mæn
 maghø ikke thz se/ at mæn æta saara kót/ vtan the
 bedhra faar som gudh Thy at iwpiter hōgxste affgudh/
 han scriwadhis mʒ wædhra hornom Oc ær thz mær- 5.
 kiande/ at æn tho at oaaan war swa i egipto lande
 som i androm landom at alzskona korne/ tha war tho
 græs wæxter i egipto lande/ oc ey i androm landom/
 thy at egipto land ær swa skapt at nilus flodh flōdher
 ower landith/ oc komo ikke annor mykin ræghn a 10.
 iordhena/ oc munde swa mykith flōdha i them siw
 aarom/ at engin gat plōght/ eller skorith som sōr ær
 saght/ oc war græs wæxster swa mykith mere

Josep ganger in fore pharao konungin/ oc sigher
 honum at hans fadher oc hans brōdher ære kompne til 15.
 egipto land oc ledher in fore konungen oc mʒ sik siua
 brōdher/ oc taladhe fore konungenom siin ærinde som
 iosep hafde radhit them oc beddos at bo i ieffen/
 Konungin bidher iosep at skipa them thz land/ som
 honum thykker aldra bætʒst/ oc giwir them ieffen Si- 20.
 dhan ledde iosep sin fadher fore konungen Jacob swa
 som patriarcha plægher/ sagdhe gudhlika signilse ower
 konungin Konungin spōr aff iacob/ hurw gamall han
 ær Jacob swarar honum Mine dagha som iak hawer
 warith wæghfarande i iordhrike/ ære badhe stakkitte 25.
 oc onde/ thy at gudʒ wine ægha ikke hema i iordh-
 rike/ aldre ære the swa rike/ sōr æn the koma til
 himerikis/ oc ære hwar dagh wæghfarande/ aff wærl-
 dinne mʒ æstundan til gudʒ/ oc ære thæssa wærlʒ da-
 gha stakkitte thy at ikke ær thz swa langt/ at thz 30.
 ær ey stakkitt at ændanom/ oc onde æro the oc fwle
 mʒ genwærdho An himerikis dagher ær en ewerdheliken

- vtan anda/ batre ower alla thwſanda dagha iordhri-
kis glædhi Oc ær iak ſagdhe iacob thra'tighi aara
gamal oc hundradha yngre æn mine forſædher Si-
dhan bodhe iacob oc all hans affkømd i ieffen oc
5. fōdde ioſep them ower oaaranith Sidhan kom alt
egipto land fore ioſep/ oc kærðho ſik at the hæfdho
ey ſilff meer/ at kōpa mʒ korn aff honum/ Æn han
gaff them korn fore alt thʒ boſæ ſom i landino war
Sidhan thʒ korn war alt op nōt/ tha talar alt lan-
10. dith til ioſep Wart liiff oc helfa ær i thino walde/
Nw ærom wi pæninga lōſe/ oc ſælōſe oc æn kornlōſe
Tha kōper ioſep alla iordhina i egipto lande vnder
konungin fore korn/ vtan kirkio iordh eller preſta
Thy at the togho okōpande fōdho aff konungx gotʒ
15. Oc prōwas her mʒ/ at ther ær gudhliker rætter ſwa
ſtarker/ at iæmwæl hedhne mæn hioldo han/ oc kon-
unga oc hōffdhinga ære ſkyldoghe at ſtyrkia kirkiona
mʒ iordhrikis gotʒ oc fōdha gudʒ thia'nifta mæn/ oc
at the magho ey tagha ater thʒ ther kirkio war gi-
- s. 157. 20. with Sidhan oaaranin waro lidhin/ tha talar ioſep
til landith Taghin korn aff konungenom oc ſaan ior-
dbina/ mʒ them ſkælom/ at i gælden konungenom
ſæmpta delen/ aff allom awæxt/ oc i hawin ſiælwe
ſyra delana/ oc ſkal thʒ wara ewerdheliker rætter i
25. egipto lande Oc ther fintʒ thʒ/ at ioſep war badhe
ſinom herra konungenom tro/ oc økte hans ingiæld/
oc ſwa them nadhigher oc milder herra ther han war
ower ſkipadher/ thy at han kōpte nadhelika widh
them/ oc gaff godh epterdōme/ at rike mæn ſkulo ey
30. hardhelika kōpa widh fatigha Sidhan bodhe iſrael i
egipto lande oc eghnadhe ſik ieffen/ oc øktis hans
flækt

slækt mykith/ oc lifdhe ther siwtan aar/ oc wardh
 han siw aar oc fyretighi oc hundradha gamal Oc tha
 ther leedh at hans daghum/ tha læt han kalla iossep
 til sik/ oc badh han læggia sina hand vnder hans
 lænder/ oc swæria ower the natwro/ ther gudʒ son 5.
 skulde tagha aff hans slækt/ at han skal sôra han ater
 i thʒ hælgħa land/ ther gudʒ son skal thola pino/ oc
 dôdh i/ oc opsta oc domadagher wardha/ Oc iordha
 han ther Sidhan iossep hafde sworith/ tha negh han
 gudhi oc thakkadhe iossep 10.

Sidhan foor iossep heem/ Oc spordhe sidhan at
 thʒ fast leedh at hans fadhers dôdh/ oc kom thaghar
 ater til honum/ mʒ sinom twem sônom manasse oc
 effraim Jacob wardh gladher aff hans komo/ oc fik
 swa mykith mæghin aff glædhe/ at han sattis op i 15.
 sænginne/ oc taladhe til iossep Alʒwaldogher gudh iætte
 minne slækt at eghna alt chanaan land Nw hwilkin
 tima minna sona slækter skulo skipta thʒ landith/ tha
 wil iak at thine twe sône oc thera slækter/ taghi
 iæmpnan lut widh andra mina twa sônir/ oc thera 20.
 slækter/ Oc ey skal thiin slækt liita at tholkom lot
 som thinna brôdhra slækter tagha Vtan thinz twe sô-
 nir skulo gôra twa iæmpna slækter/ widher thinna
 twæggia brôdhra slækter/ Oc skulo thine twe sônir
 kallas mine twe sônir/ til allan ærfidha ræt mʒ mi- 25.
 nom twem sônom/ swa som ruben oc symeon mine
 ælsto sônir Oc ær thʒ at vnderstanda/ at ens bro-
 dherfins slækt som heet lewi/ oc war forfader alla
 biskopa oc presta fore wars herra byrdh/ togh engin
 lot eller arff epter iacob/ tha hans sona slækter skipto 30.
 thʒ hælgħa land/ vtan gudh siælwer bôdh them oc

- gaff sik oc sin tionda/ oc offer fore iordhrikis arff
 Oc tho skiptis landith i tolff lyter swa som mællan
 tolff iacobs sona/ thy at annar ioseps son/ oc hans
 slækt/ togh iæmfullan skiptis lot/ oc hans slækter i
5. leui stadh/ swa som annar ioseps son togh epter sin
 fadher/ oc hans slækter epter honum/ Faar thu flere
 sönir sigher iacob til iosep/ tha tagha the ekki mere
 skiptis lot/ æn nakar manasses son eller effraim Si-
 dhan wardher iacob war hwar tve ioseps sönir fore
- s. 159. 10. honum stodho manasses oc effraym/ oc spordhe at io-
 sep hwem the hördho til/ thy at han gat ey wæl
 feet. Josef ledher fram smafwenana fore iacob/ oc
 bedhis gudhlika signilse ower them/ oc skipar then
 ældre sonen manassen vnder hans höghro hand/ oc
15. effraym vnder hans winstro hand Jacob vnderständer
 aff them hælgha anda/ hwilkins thera slækt ther fro-
 mare skal wardha/ oc lægger sina hænder ower kors/
 swa at höghre handin komber ower effraym/ oc win-
 stre handen komber ower manassen Josef vndrar hwi
20. han swa gør/ oc wil oplypta fins fadhers hænder oc
 böghia them rättare/ oc sigher honum hwilkin thera
 ther ældre ær Jacob swarar honum Jak weet thz min
 son at annar thera ær ældre/ oc iak weet tho/ at
 then yngre wardher framare epter gudz skipilse/ oc
25. skal hans affkømd wæxa i wtlændis slækter Sidhan
 las iacob gudhlika signilse Først ower effraym oc si-
 gher til honum swa Thu skal wardha wælsignadher aff
 gudhi/ Oc hwilken man som wæl wil signa sin
 wardhnath/ oc ynskia honum got aff gudhi Tha skal
30. han bidhia mʒ thenna ordhom Gudh göre sina nadher
 widh thik/ oc giwi thik tholka signilse som han gaff
 effraym/ oc hans brodher manasse Sidhan signar han

them badha fræmermeer m̄ thenna ordhom Waara for-
 fædhra gudh/ han signe thaſſa ſmaſwena/ m̄ them
 ſignilſom ſom han ſignadhe iacob/ oc abraham oc
 yſaac oc giwi them wæxa i mykin mogha Nw ær ey
 th̄ vtan ſkæl/ oc tekn ther nw ær giort Jacob læg- 5.
 ger ſina hænder a kors/ tha han wil ſignilſe giwa/
 Thy at gud̄ ſon rækte ſina hænder wt a korſeno/
 tha han ſignadhe alla wærlidina/ oc lōſte bona aff
 adams banne Jacob kænner allom mænnum at ſigna
 ſin wardbnath ſamulund/ thy at alle crīſtne mæn 10.
 ſkulo m̄ korſeno ſigna ſik/ oc ſin wardhnath/ Oc
 war her ſōrft teknath/ kors ſignilſe m̄ hand Jacob
 ſignar fræmermeer then brodherin ther wæxa ſkal i
 wtlændis flækte Thy at iacobs flækt iwdha Tagha ſe-
 naſt/ oc nõdhoghaſt widh korſins tro oc ſignilſe/ oc 15.
 wtlændis flækter oc annor land trodho thaghar a han
 ther a korſeno do/ oc togho widh hans ſignilſe oc
 nadhom Joſep wille omſkipta ſins fadhers hænder/ aff
 korskwiſinne/ thy at thera ſadhga affkōmd iwdha wilia
 forekoma korſins tro/ oc lata ſik hawa rættare Th̄ 20.
 ær ey ofant/ at aff eſſraym ſōddes ieroboam konun-
 ger wældogher ower tio patriarcha flækter/ An æn-
 gin koning læſom wi wara komiz aff manaffe Si-
 dhan talar iacob til ioſep Gudh ſialwer ſkal æn ſom
 han iættadhe/ alla mina affkōmd aterledha til cha- 25.
 naan land/ oc gōra bona ther wældogha/ An ſtadhin
 i thy landino han heter tiktima han kōpte iak ſōrft
 m̄ rætto wærdhe/ oc ſidhan wan iak han ater m̄ 30.
 ſwærdhe/ oc bugha aff minom owinom Then ſama
 ſtadh giwer iak thik wtan lot æpter mik/ tha alla
 mina ſona flækter ſkipta chanaan land Oc prōwas

hær mȝ / at fadher ma giwa mera enom æn androm
aff thy gotȝe som han togh ey epter sin fadher

- N**w kænner iacob. at hans dagha mono liidhæ / Oc
later kalla alla sina søner til sik / oc talar til
5. them swa som then hælghe ande wisar honum Oc si-
gher at han wil wisa them aff gudȝ weyna margh
vnderlik thing / ther koma skulo i ytersta wærlidna
daghum / An tho at hwaro at som hans ordh ful-
kompnas / marghom æwom fore waara dagha / thy at
 10. honum war mæst hugher a gudȝ sons tilkømd i wærl-
dina / sørst at løsa adams synd / oc alla synder / oc
sidhan at døma alla them ther sidhan synda Oc ær
thȝ at mærkia at han spadhe hwariorom thera swa som
ower honum skulle koma / oc ower hwars thera slækt /
 15. got eller ont / oc særdelis aff thenna threm / hwru
hwar slæktin skulle skipta mȝ andre thȝ hælghe land /
oc hwath som hwarie slæktinne skulle ower koma / oc
hurw gudȝ son skulle sødhas / oc sidhan wærlidina dø-
ma ¶ Nw talar iacob til ruben sin ælȝsta son Ruben
 20. min sørste son / ophoff at mizne sorgh Thik bar rætter
til / at ærwa mæsta æro oc wald / oc gawor epter
thin fadher / An thu æst swa som et brutith kar som
alt watnith ær wt lopith / oc æst thu brøsker oc
skøðr i thinom likama / oc thu ofrægdhdhadhe thins
 25. fadhers sæng mȝ hans amio / for thy skal thu aldre
wardha thinna brødhra forman / swa som thik bær til
ælȝsta brodhors wyrdhning Nw prōwas hær mȝ at the
fa optarst mintȝsta lykko til rættskapath arff som syn-
delika liwa oc orætlika / sør æn the giptas mȝ gudȝ
 30. laghum / oc aldra mintȝst the som gōra fræntȝemio-
spial / eller hoordoom ¶ Sidhan talar han til symeon

oc leui m̄z thenna ordhom Symeon oc leui ilgerninga
 andbudh the drapo mannen i sinne giæld oc m̄z sinom
 wilia/ oc m̄z sinom wilia growo the mwrin/ læti
 gudh aldre mina siæl koma i thera raad/ oc aldre
 thykker mik ærlikt wara i thera samnadh Bantzat 5.
 ware thera giæld/ thy at hon ær foldiærff/ oc bantzat
 wardhe thera wredhe/ thy at hon ær hardh oc een
 thra Jak skal skilia them i iacobs arff oc kasta them
 hwar fra androm Thz han sigher at the drapo mannen
 Thz ær at vnderstanda aff sichem emors son/ som the 10.
 brôdher drapo An m̄z thy at han ônsker aff gudhi/
 at hans siæl kome aldre i thera radh/ giwer han oc
 annath vnderstanda/ thy at engin ônsker sik hiælp el- S. 160.
 ler frælse aff them wadha ther nw ær forlidhin/ vtan
 lowar hælder gudh/ at han ær ower komin wadhan/ 15.
 oc bedhis hiælp aff them wadhia som honum ma fram-
 ledhis til koma Oc thy ma ey wæl vnderstanda ia-
 cobs onsk aff tha's mandrapsins radhe ther tha war ful-
 kompnath/ vtan han giwer os vnderstanda/ at thz
 mandrapith teknadhe gudz sons pino Oc ær thz fant 20.
 at thera brôdhra slækter symeon oc leui the wolto
 mæst i wars herra dôdh Thy at aff leui komo bi-
 skopa oc preste/ oc aff symeon komo scribe oc pha-
 rifey Oc the giordho alle saman radh ower war her-
 ra/ tha chayphas biskoper sagdhe swa som then hæ- 25.
 ghe ande wiiste honum andelika blindom oc lagdhe
 ordh honum i mwn honum owærdhoghom Thz hõrir
 bæter til at en man thole dôdh/ hælder æn ælt fol-
 kilth foresars/ oc tho rædh han ey thz fore godho/
 eller m̄z godhom hugh/ vtan aff awund widh waar 30.
 herra/ Oc fra them dagh willo the dræpa gudz son/
 oc vndergrowo mwrin a the Irelghe kirchio/ som tha

- lagdhis m̄ wars herra predikan Oc aff th̄sso awundz̄siwko radhe / ðnsker iacob s̄ina s̄iæl orfaka fore gudbi / oc forbannadhe thera gerning oc spadhe them th̄z nw ær wordhit / at the skullo s̄under skilias oc s̄insl̄æstum
5. kastas om wærlid̄inna ¶ Sidhan talar iacob til iwdam Thik skulo lowa thine brōdher fore margha st̄arka ḡarninga Thina h̄ænder skulo nidherthrudha thinna owina halfast Thinna brōdhra affkōmd skal falla a kn̄æ fore thina affkōmd Thy at aff honum komo konunga
10. ower wars herra folk Jwdas ær som leons vnge / oc far op epter bradhinne / oc ligger sidhan oc hwilas̄ swa som leon Oc ær thetta faghert at vnderstanda War herra sōddis aff th̄sso same iwdas sl̄ækt / han foor oppa korfith / oc vnderwan the samo bradh ther
15. owinin hafde s̄ōr iæghath i them faghra paradiis skoghe Th̄sso bradh / ær th̄z salugha mankōnith / som ihesus christus fr̄ælste aff th̄s onda iægharins walde Thenne same leons vngen / han hwiltis sidhan i grawinne / thre dagha oc thre nætter / swa som annar-
20. stadh skal pr̄owas Swa ær oc fant aff leons vnga at han ligger vtan liiffs krap̄t / thre dagha oc thre nætter / til th̄s at han h̄ōrir s̄ins fadhers rōst / sidhan faar han liiffs m̄æghin Samulund gud̄z son aff thy gudhlika walde som han hawer ewerdhelika aff si-
25. nom fadher / rees han op aff s̄ins likama dōdha Oc thy sagde iacob yt̄ærst i thenna ordhom / hwa skal thenna leons vngan opwækkia Th̄z ær at s̄ighia Vtan th̄z gudhlika wald som han hawer aff sinom fadher ewerdhelika An talar iacob fr̄ammermeer til iwdam
30. Aldre skal brista konungx wald / eller hertogha aff iwdas sl̄ækt / thil th̄s ther then kombir all wærliden bidhar m̄z astundan / oc gudh s̄iælwer hawer iæt / at

s'nda wa'rdinne til himerikis nadhe Oc ær thz fan-
 nelika prówath / At aff them æwum oc til wars herra S. 161.
 byrdh waaro æwinnelika formæn ower wars herra folk
 aff iwdas slækt / fôrft hertugha alt til dauid konung
 oc sidhan dauid / oc æpter han fiortan konunga / oc 5.
 sidhan hertogha alt til tha's thz waldith gik affatta / oc
 herodes wardh konunger hedhin mæn mz romara wal-
 de Oc i hans daghum wille gudz son sôdhas i iordh-
 rike oc byria ewerdbelikt andelikt rike An talar ia-
 cob fræmmermeer til iwdam om war herra som aff 10.
 hans slækt skulle sôdhas mz mandom Min son / thenne
 same gudz son / oc thinna slækt son / han skal binda
 sin otama sola widher sin wiingardh Thz ær at si-
 ghia Wantyktadhin hedhinskapiu vnder the hælghe kir-
 kio andelikan hughnath oc lydhno Oc han skal thwa 15.
 siin klædhe i wiinqwista blodh Thz ær at s'ghia /
 Wara natwro i sino blodhe Thy at s'wa som mantzins
 likame / ær holder mz hans klædhum Swa war oc
 wars herra guddomber lônlika vnder waarom man-
 dom / som han togh aff sinne aldra helghasto modher 20.
 Thenna mandom thwo han aldra innarsta i sinna mo-
 dber blodhe / som han togh innærst / aff thy som hælg-
 bath war i henna modher liwe Swa som fræmmer
 meer skal prówas Oc sidhan thwo han aldra waara
 mandom oc synder i sino siælffs blodhe / som han 25.
 gaff wt i sinne pino / oc kallas hans blodh wiin el-
 ler wiinqwista blodh / Thy at hans blodh ær a gudz
 altara vnder wiins tha'ff oc liknilse / oc gôr gladhare
 godha siæl æn wiin gôr nakan man An talar iacob
 fræmmermeer til iwdam Fæghre ære hans ôghon æn 30.
 wiin / oc hwitare ære hans tænder æn mielk Wars
 herra ôghon i the hælghe kirkio / ære apostoli oc

- ewangeliste / thy at m̄ them vnderstander hon gudh-
 lik thing Thæsse ðghon ære sæghre æn wiin / thy at
 meer andelik glædhi / ær i the hælge kirkio / tha
 ther læsis oc siwngx thera kænnedomber / æn all the
5. glædhe som man saar aff wiin Wars herra tender
 ære hans predikara / thy at the biita / oc tugga syn-
 dogha mæn m̄ gud̄ ordhom / ther til at the magho
 wardha wars herra andelike lime / swa som natwrlík
 fôdha wændis om i natwrlíka lime ¶ Sidhan talar
10. iacob til Zabulon m̄ thenna ordhom Zabulons slækt
 skal bo fram m̄ hawino widh skipalæghit Oc ær th̄
 fant / at tha ther tolf patriarcha slækter skipto cha-
 naan land tha kom haffstrandin oc alt siolandith i
 Zabulons skipte / Oc ær th̄ landith ther waar herra
15. byriadhe sina predikan innan / Oc thædhan togh han
 margha apostolos swa som ysaias spadhe Tha sôrsta
 s. 102. tima gud̄ son kom i wærlidina / tha skulle Zabulons
 land aldra sôrft fa liifa oc lættilse aff thy thunga
 diæwls walde ¶ Sidhan talar han til ysachar thæssa
20. lund Ysachar starker afne hans loter skal liggia mæl-
 lan twæggia land̄ ænda Thy at han kunne skodha
 hwar landith ær bætzst oc rolikast / oc lagdhe sina
 hærdha vnder stora byrdha / oc thiænte konungom til
 skat / Oc sægdhe han thy swa at ysachar slækt fik sin lot /
25. th̄ kostoghafta land i chanaan landom / næft widh
 Zabulon som sighlingamæn hafdho Oc wardh ysachars
 slækt mykith ærwodhis folk at sôra al̄skona kôpenskap
 til skipa som wæxste i thera lande Oc fore thy fingo
 the konungom mæstan skat / oc flæsta tolla aff ysa-
 30. chars slækt ¶ Sidhan talar iacob til dan Aff dan
 slækt skal oc fôdhas domare ower sit folk / swa som
 konunger aff iwda Dan skal wardha hugormber / a

wæghom oc a stighom wadheliken orMBER / han skal
 hugga hæsten i howina / swa at han falder ater aff
 bake som op war stighin *Ån* til thik min herra aldra
 wærlidinna helssa later iak mina astundan / oc mina
 aliit Thenne domare som aff dan skulle sôdhas / han 5.
 war hin starke sampson sôdder aff dan slækt Thæsse
 twe ormane / som annor ligger a wæghomin / oc an-
 nor a stighomen oc ligger annar i bußkomen / oc an-
 nar ær diærferwer oc oppinbar / oc hawer hwas horn /
 the tekna iwdas skarjoth oc anticrist Thy at annar 10.
 thera sôddis / oc annar skal æn sôdhas aff dan slækt
 Oc kallas iwdas mórker orMBER / thy at han swek
 war herra i tro *Ån anticristus* kallas oppinbar orm-
 ber oc mæ hornom / thy at han teer sik i the hælge
 kirkio oppenbarlika swa som han ware gudb / oc skal 15.
 han fa mykith wald i wærlidinne / oc stanga hardhe-
 lika hælgha mæn / Første ormin iwdas lægger sik a
 bredhum wæghom Thy at han hafde kompanßkap mæ
 iwdhom som gingo bredhan wægh til helwitis *Ån*
anticristus lægger sik a stighin / thy at hans striidh 20.
 wardher a mot hælghom mannom / som ganga thran-
 gan wægh til himerikis Swa mange fulkompne mæn
 som hóght waaro opstighne i dygdhelikom tiffnath /
 giwas oc falla ater aff bak i wantro widh hans wald
Ån iacob sigher ytærst i sinom ordhom / at han wil 25.
 bidhia mæ fulkompne tro oc astundan alla wærlidinna
 helso ihesum *christum* ¶ Sidhan taladhe iacob til
 gad Gad skal giordha sik mæ swærdhe / oc stridha
 badhe fore honum oc epter honum Gad teknar siælf-
 wan ihesum *christum* Han stridher nw sôr / widh 30.
 anticrist æn han ær komin / mæ thy / at han wæpner
 sina mæn gen honum mæ rætte tro Han stridher oc

- epter sidhan han ær komin tha war herra ihesus skal
 s. 103. draþa han m̄ eno ordhe / oc m̄ tilkompno liwfe Thetta
 thydhis aff hans slækt gad Fore then skuld at then ti-
 ma tolf patriarcha slæcter / foro ater i chanaan land /
 5. m̄ wald at skipta landin sik i mællan Thz ær scri-
 wath / at the aff gad komo foro wæpnte fore folkeno
 swa som forwaardher ¶ Sidhan talar iacob til offer Oc
 spaar honum / at hans slækt skal fa / thz setasta södho
 land i chanaan lande oc sörgbia konungom kost ¶ Si-
 10. dhan talar iacob til næptalim Næptalim skal wardha
 en wtwiister hiorter / at giwa fagher ordh oc tharflik
 Hiortin löper aldra diwra mæst Oc war thz et dighert
 lop / tha gudz son kom aff högxsto bimerike nidher i
 iordhrike i eno öghna bragdhe / at giwa os fagher
 15. ordh m̄ gudblikom kænndom oc rætte tro ¶ Si-
 dhan talar iacob til iosep Josef min son / thu æst for
 thy kalladher iosep / som thydher öcter i wart maal
 Thy at thu skulle waxa oc ökias ower thina bröðher /
 badhe m̄ thino myklo walde / oc swa oc m̄ myklo
 20. starklek thinna slækt Thy at aff effraym komo star-
 kaste mæn til striidh / oc bætzste örlöghis mæn aff allo
 iacobs köni / swa som sidhan pröwas Thu min son sigher
 iacob / swa fagher oc wææn / at alla egiptolandz iom-
 frwr standa i swalom oc windöghom / hwar som thu
 25. komber farande Thik awundadho thine bröðher / swa
 som thera hiarta ware skotith i genom / An thu sette
 alla thino wærio / oc waku a gudh sia'wan / han lö-
 ste thiin band oc allan thin wanda / oc gaff thik wald
 ower alla iacobs synir / oc aff thik skal koma sörfte
 30. konunger i minne slækt Thins fadhers gudh wardhe
 thiin hiälp / oc alzwaldogher gudh han giwe thik sina
 signilse / badhe aff himpnom m̄ godhwædhre / oc swa

nidhan aff iordhinne m̄ godho aare Gudh al̄waldogher giwi thik oc the signilse at thiin sl̄akt maghe mykith ðkas/ oc til sin rætta alder opfðhas/ Swa som gudh hawir giwith mik alla the signilse som han gaff minom forfðhrom/ swa giwe han thik aldra 5.

waara signilse ower thit howodh oc ower thit halfbast Fore thy at thu hawer gðmpt renastan liffnath i al- lom thinom brðdhrom Oc thæsse samo signilse/ the winnæs m̄ thik oc thinne sl̄akt alt til then tima ther aldra hælghra manna astundan komber/ th̄ ær ihesus 10.

christus Oc kallas her i hans ordhom hælghe mæn ewerdhelika hðgher Thy at the waaro hðghe i dygdhelikom gærningom oc liffnath ower andra mæn/ oc hopadho sik ewerdhelikt liiff oc lððn Oc ekki wunnos thæsse signilse længer ower hans sl̄akt/ eller hans 15.

brðdhra/ sidhan ihesus *christus* hælghe manna astundan læt sik fðdhas Thy at sidhan the willo honum ekki tro epter sinna forfðhra spaadom/ tha wordho the forbannadhe aff gudhi Oc fore thy spaadhe them iacob gudhlika signilse/ ække længer æn til hans 20.

fðt̄lo tima Oc prðwas hǣr m̄ at wi skulom ey æl- s. 164.

ska gud̄z owinir/ æn tho at the ære os natwrlika til bundne ¶ Sidhan talar iacob til beniamin Thæssa lund Beniamin riwande wargher/ han skal arla æta bradhina/ oc at qwālde bytas Thetta thydhis flerom 25.

lundom Fðrst iherusalem som lðt i skipte beniamins sl̄akt/ ther bygdhe salomon wiife gud̄z altara oc mðnster/ oppa th̄ altara brændis al̄skona offer/ oc stektis om morghonin arla/ oc at qwālde tha bytto prestene hwath som them bar til rætta aff offreno An- 30.

dra lund thydhis th̄ swa Beniamins sl̄akt fik at ægha iherusalem/ oc ther giordhe salomon wiife swa gudh-

- likt mōnster at the hælgha kirkia kalladhis then tima alt saman ierusalem/ swa som hetir nw romara kirkia The sama ierusalem hon tuggar æn the hælgho scrift/ oc komber aldre in til kærnan/ sōr æn then
5. tima iwdha skulo kærnas widh rætta tro oppa ihesum *christum*/ oc tha skulo the skilia skaalina fra kærnanom/ thz ær ofannigh ordh i the hælghescript/ oc oklæd aff andelike vnderstandilse Thridhia lund thydhis thetta swa Sanctus paulus war aff beniamins
10. flækt/ han hafðhe swa mykin losta til thera blodh oc dōdh/ som trodho a gudz son sinman fōddan fore then tima at han wille riwa them mʒ sinom tannom æn han formatte Æn sidhan gudh lyyfte hans hiærta til rætta tro/ tha bytte han oc skipte marghfallelika
15. gudz nadher mællan *cristna manna*/ oc tedhe hwar-iom epter siin skipilse hurw han skulle liwa/ swa som prōwas i hans bokom ¶ Sidhan bōdh iacob sinom sonom at sōra han dōdhan ater til chanaan land/ oc iordha han ther nær adam oc ewo/ oc abraham oc
20. fara oc ysaac oc rebecca oc lya Oc orsækte sik iacob sōr fore iossep/ at rachel hans modher war ey ther iordhath/ thy at hon do i barnsæng/ oc wæghsfarande/ oc om hetan waar tima som blomster wæxste/ oc thy lagdhe han rachel i bethlehem som thz
25. signadha iomsrwo blomster ihesus *christus* skulle fōdhas Oc ær thz mærkeliht/ at the gamblo hælgho mænnene fore wars herra byrdh waldo sik lægherstadh/ oc aldra hælzst ther som gudz son skulle pinas oc iordhas oc opstanda aff dōdha/ fore thz hop oc
30. astundan the hafðho til hans komo/ oc oprisa mʒ honum aff dōdha swa som scriwas aff i læstinne/ at epter wars herra pino tha ypnadhos grawana oc riso

mange hælge mæn op aff dódha mꝝ honum Sidhan
lagdhe iacob sina sôter saman ower sængina / swa som
gudꝝ son lagdhe sina sôter sidhan a korseno / oc do /
oc ræknadhis hans siæl mꝝ godhom ænglom / oc lika-
min lagdhis mꝝ androm patriarchom 5.

IOfep siðll ower sins fadhers ænlite / tha han sa ho-
num dð oc kyfte ban mꝝ taarom Sidhan bðdh
han sinom lækjarom at rykta sins fadhers likama mꝝ
wæl loktande yrtom Oc hawom wi her æpterdðme / 8. 165.
at æra oc hedhra godha manna ljama oc been sidhan 10.
the ære dðdhe Thy at the waaro andbudh godha siæla
oc dygdhelika gerninga Oc ær thꝝ wærdhskyllight at
wi bedhrum benin oc muldina / mædhan gudh hedhrar
siælina / oc swa myklo hælder / at gudh skal æn giwa
allom saman ewerdelikin hedher oc sæghrindh i hi- 15.
merike Sidhan læt iofep liggia sin fader oiordhadhan
fyretighi dagha / thy at swa margha dagha skulle gudꝝ
son tees i iordhrike epter sin dðdh oc opreeft Alt
egipto land grater iacob iæmpna siwtighi dagha Oc
ther aff kom godh sidhwænia / at lata sighia mæssor 20.
fore sin wardhnath / hwar siwnda dagh / eller tionda
epeter hans dðdh / thy at siwtighi ære siw sinnom tio
Siwnda daghin fore thy / at siælin hawer thre krap-
ter / skiael oc lofta oc dirffwe / oc likamin ær saman
skipadher aff iordh / oc wædher / oc elde / oc watne / 25.
Hwar tionda dagh / for thy at siælin saar at bryta
wars berra budhordh / eller nakath aff them tio Si-
dhan taladhe iofep widh konungxins radh / oc badh
them sighia pharao konunge at iacob bðdh iofep / at
fðra sik dðdhan ater i chanaan land oc iordha han 30.

- ther mȝ patriarchom Pharao konung bidher iosep fara / mȝ likeno / oc gōra som hans fadher bōdh Joesep tagher mȝ sik mykin hār / badhe ōrs oc plankadha waghna / oc fōlgdho bonum alle hans brōdher /
5. oc alle the frāmsto herra mān aff egipto lande / oc fara mȝ likeno langa wāgha oc krokotta / swa at the komo fram / fāmtyghi miler wāgh bort om grawa stadhin / oppa the mark ther kalladhis adad / oc grāto ther oc fōrgdho iāmpna siw dagha Oc āre her tw
10. thing mārkiande Fōrst / hwi the foro ey siwa rātta leedh Oc annath hwi the grāto oc syrgdho i them stadhom / meer ān i androm stadhom Til thȝ fōrsta swaras A thera rāttom wāgh / waaro stark māghin land / oc waradho the sik fore stark ōrlōgh som them
15. matte til koma / oc thy foro the hālder om kring / os til āpterdōme / at wi skulom wāghia ondom mānom oc giwa them āngin missāmio āmpne Til thȝ andra āre thāsse antȝswar / at lango epter thera dagha / tha tolf patriarcha slākter foro mȝ moyse aff
20. egipto / at ārfwa oc eghna chanaan land / tha komo the til thenna sama stadh / oc ther togh folkeno at ledhas oc taladho a mot gudhi / oc kom elder aff himpnom / oc brānde mykin mogha / aff thera slāktom / thy at the mistrōsto gudhi / Oc sa iosep mȝ
25. gudhlikom spaadom / at i thenna stadh skulle een aff hans slākt synda gen gudhi / oc tagha syndagiāld oc fore thy grāt iosep ther oc alt hans fōlghe oc kalladhis sidhan then stadhin egipto grater Sidhan fōrdho
- s. 166. the iacob til hans lāgherstadh Oc sidhan han ār iordhadher tha far iosep heem til egipto land mȝ allom
30. sinom brōdhrom oc fōlghe Sidhan iacob war dōdher /

tha ræddos ioseps bróðher at iosep monde hawa ower
 borith thera ondþskap fore sins fadhers þkuld/ mædhan
 han lifdhe/ thy at han wille ey móðha hans hiærta/
 oc hawa tha's angift/ at han mon swa myklo har-
 dhare hæmpna ower them epter thera fadhers dóðh/ 5.
 oc fore thy góra the fit radh oc tala til iosep Thin
 fadher bóðh os fór æn han do at wi þkullom sigbia
 thik tha'sse hans ordh Jak iacob bidher thik iosep
 ower alla hælghe doma/ at thu glóm thinna bróðhra
 ondþskap/ oc the ilgærninga som the wærkadho oppa 10.
 thik Wi bidhiom oc at thu forlat os alla the synder
 fore thins fadhers þkuld gudþ thia'niste mantþ Jofep
 warkunnar them oc grater aff millo hiærta/ æn the
 bróðher falla a iordhina swa længe som the waro fore
 honum oc lowa honum sina thia'nist Han bidher them 15.
 ey rædhas oc talar til them swa Hwa giter giort gen
 gudþ wilia J thænkten illa góra widh mik oc gudh
 wænde thþ til godho badhe mik oc idher/ oc mango
 mankóne J þkulin ey rædhas/ iak þkal idher sóðha oc
 idhra affkómd/ oc hughnadhe them mþ blidhom or- 20.
 dhom oc linom oc bodhe han i egipto lande alla sina
 dagha mþ alle fins fadhers affkómd/ oc lifdhe swa
 længe at han sóðde op fins sons manasse sonabarn Si-
 dhan han wæxste gamal/ tha taladhe han til sinna
 bróðhra Epter min dóðh þkal gudh siælwer witia idhra 25.
 þlækt/ oc góra idher wældogha ower the land som
 han iætte abraham ysaac oc iacob/ Æn iak manar
 idher a gudþ weyna at miin been sórens aff tha'sso
 lande mþ idher Egipto land teknar wærlidina Oc ma-
 ghom wi her vnderstanda/ at bætra ær gamblom oc 30.
 sirla forlata wærlidina oc hænna synder æn ey mþ allo

Sidhan do iosep tio aara oc hundradha gamall / oc war hans likame ryktadher wæl mꝯ wæl loktande yrtom oc lagdher i skriin til tha's som sidhan wardher saght Oc war wærdhoght at wæl loktande yrter

5. thiænto hans likama / thy at hans siæl loktar mꝯ dygdhelike frægðh ewerdhelika ower alla wærdina

EXODUS
OCH
LEVITICUS.

Hær bõrias Exodus

Ghæsse ære israels sona nampn som til egipto
 land komo mʒ honum hwar mʒ sinne affkõmd/
 oc boskap Ruben/ symeon/ leui/ iwda/ ysachar/ Za-
 bulon/ beniamin/ dan/ neptalim/ gad/ oc asser/ æn 5.
 iosep han war i egipto lande sör Sidhan iosep do/
 oc alle hans brõdher/ oc all the ætin som i thera
 daghum lifdhe/ tha wæxste thera slækt oc affkõmd/
 oc wordho swa mange oc starke at the fylto alt egipto
 land Sidhan swa langer time leedh/ at iosep oc hans 10.
 godbgerninga til egipto land gingo aff manna minnom/
 tha taladhe then konunger som i then tima war til
 sinna inlæntʒska mæn J seen wæl/ at israels sona folk
 ær mykith oc starkare æn wi/ oc maghom wi rædhas
 æn the ðkia sik swa fram æ leedh/ at the sla sik til 15. s. 167.
 wara owina æn os kan nakath ðrlõgh til koma/ oc
 winna os oc fara frælse aff waro walde Ther skulom
 wi mærkia at israels folk war aldra kõnast til alʒskona
 gærning/ oc fore thy wille konungin ængalund mista
 them/ vtan togh thʒ til radha at nidhra them mʒ ær- 20.
 wodhe vnder sino walde/ oc skipadhe them formæn
 alʒskona gerning/ oc thwinga them oc thyngia mʒ ær-
 wodhe Jnnan thenna tima giordho israels sönir twa
 borgher pharao konunge/ the fræghasta ther i egipto
 land ære phiton oc ramassæs/ Æn waar herra skipa- 25.
 dhe thʒ swa at æ thy wærrre nõdh oc ærwodhe the
 hæfdho tha's meer ðgxladhos the oc wæxsto Egipto
 landʒ folk hæfdho mykin nõdh oc awund widh them

- oc hatadho them i hwariom stadh / oc giordho them
beefka dagha oc thunga / oc læto them bæra leer oc
tighel oc annor oreen thing manga fwla byrdh oc
thunga Sidhan skipadhe konungin twa konor / at the
5. skullo widherwara ther som ifraels sona qwinde fóddo
barn / oc bódh konungen thenna twem konomen som
annor heet Zephara oc annor phua at the skullo myr-
dha all swenbarnen m̄ nakre onde list / oc all mó-
barnen lata liwa Thæssa twa konor ræddos gudh / oc
10. forlæto konungæns budh Sidhan konungin vnderstodh
at swen barnen fódodos op swa som sôr / tha awiitte
han thæssa twa konor fore olydhno / The wardho sik /
oc tho ey vtan m̄ lygdh oc sagdho at hebreiska ko-
nor ære klokare æn annath qwinde oc kuzno swa
15. skipa th̄ / at the fódha sôr barn æn wi wantom at
time ær komin Oc for thy at thæssa twa konor ræd-
dos gudh / tha giordhe waar herra wæl til them oc
gaff them barn oc got̄ Nw ære her try mærkelik thing
Th̄ sôrsta at hwarce man eller kona ma lydha ko-
20. nunge eller nakrom manne til syndelika gærning An-
nath ær th̄ / at the godhgærninga ther nakar man
gôr m̄ dôdhelike synd the fa iordhrikis lôn oc ey
himerikis / thy at gudh wil hawa godhgærninga rena /
oc ængeledhis blandadha m̄ ond̄skaps sóðr Thridbia
25. mærkelikith thing ær thetta / at ængom ær lowath at
liwgha / ey fore siælffins eller annars liiff / oc ær th̄
dôdhelikin synd at liwgha fore sinom domara tha han
letar fannind Sidhan wæxste folkith oc styrktis my-
kith An pharao konunger bódh allo sino folke at ka-
30. sta hwart th̄ swenbarn i nilo flodh som fódodes aff
hebreisko folke / móbarnin lowadhe han at liwa Thenne
sæme pharao ær hins illa limber oc thy giordhe han

swa som hans mæstare giðr/ han later fa mæn wara
 m̄ nadhum oc vtan frestilse i wærlidinne/ gudhlika
 mæn oroar han/ oc komber opta soma aff them i
 fwla synder/ oc tha the gðra nakra fulkompna godha
 gærning/ tha awundar han them/ oc ærwodhar ther 5.
 til/ at the godhgerninga magho bortflyta/ m̄ ofstadh-
 likheet/ oc m̄ manna lofs giri An margha godhger-
 ninga som ey ære fulkompna/ vtan blandadha m̄ syn-
 dom/ oc hæggomma them thol han marghom syndo-
 ghom manne 10.

S. 168.

Vnder thæsse ysæld fðddis en smafwen aff leui
 slækt/ swa fagher oc manliker/ at modhorin
 kunne ængalund at lata forkoma honum vtan holde
 han lðnlika oc sik siælwa thre manadha Nw sidhan
 hon giter ey længer holt han/ tha læter hon gðra et 15.
 thæt widbiokar/ oc limar th̄ innan m̄ thæskona lime
 som noe limde fina arch m̄ oc m̄ biki/ oc lagdhe
 smafwennin i karith/ oc læter th̄ swa wtlæggia i flo-
 dhina/ som næst giter hon landino Hans syster heet
 maria/ hon stodh a strandinne/ oc waktadhe gðrla at 20.
 hwath aff barneno wordhe/ oc sik hon fama namn
 Thy at swa som hon war aldra næst/ tha moyfes lag-
 dhis wt i liifs wadha som frælste sidhan alt gud̄ folk
 aff pharao konungx walde Swa war oc waar bætzsta
 maria aldra næst/ tha gud̄ son hulde sin guddom vn- 25.
 der waarom mandom/ oc tha han war wtlagdher i
 liiffs wadha oc tholde dðdh a korfeno os til fræl̄fis
 aff diæw̄lsins walde/ Tha stodh oc waar maria aldra
 næst korfeno m̄ iohanne ewangelista Nw mædhan
 barnith ligger widh strandina/ tha komber pharao 30.
 konungx dotter oc henna iomfrwr nidher til strandina

- oc lôghadhos/ oc wardher war hwar karith ligger/
oc læter op hænta karith til sik/ oc sidhan later hon
op karith/ oc hither a smafwenin oc thænker thaghar
sfa som oc war/ at thz barn monde wara aff hebrei-
5. skum barnom/ oc warkunnadhe honum/ oc læt koma
the kono som honum matte giwa mielk/ oc tha the
konor komo tha wille han tagha til enga thera spina
Nw sidhan konungx dotter finder at han wil ey di/
tha talar maria til henna wilin i iomfvv at iak kallar
10. hebreifka konor Konungxins dotter biwdher henne
at góra swa/ æn hon kalladhe swensens modher Kon-
ungxins dotter faar henne smafwenin i hand/ oc si-
gher til henna/ södh op thenna smafwenin/ swa som
han ware min son/ oc iak skal giwa thik godh lön
15. Hon tagher widh smafwenenom oc södher op/ oc si-
dhan han ær til alder komin tha faar hon smafwenin
ater i hand konungxins dotter Konungxins dotter ta-
gher widh honum/ oc ælskar han som han waare
henna son/ oc calladhe hans nampn moyses/ som thy-
20. dher a waart maal/ aff watnom op takin En dagh
i hans barndom fat pharao konunger oc lekte m3 sma-
fwenenom swa hemelika at han togh sina krono oc satte
a hans howodh/ A the krono war iupiter högxste aff-
gudh giordher aff gull Then hælge and war fulkomp-
25. nelika m3 smafwenenom oc wiiste honum oc tröste han
at forfma falsan gudh/ oc tha kronan kom over hans
howodh tha kastadhe han hona hærmelika widh iordh
oc bröt hona alla sunder Oc iæmskyt ropadhe affgudha
biskoper oc sagdhe swa Mik hawa gudha wifaf/ at en
30. smafwen ær södher som alt egipto land skal fordarwa/
oc weet iak nw m3 sanno at thenna smafwen maghom
wi rædhas Thy at han hawer ilt blodh oc natwrlika
- s. 169.

awund widh waara gudha/ mædhan han dirwis til
 thaßfa gerning gen waarom högxsta gudhi Konungin
 wardh illa widh/ An en wiis man sat nær konunge-
 nom/ han taladhe til konungin Thz ær ont at wita/
 hwath barnith giordhe thz hælder aff ilzsko/ eller aff 5.
 wanwitzsko/ oc radher konungenom at læta bæra fram
 fore barnith heta glóðher/ oc sagdhe swa Rædhis han
 glóðhina/ oc faklar ey fingrom i ródha elden/ tha
 maghin i wita at biskopen hawer fant/ æn leker han
 handom i glóðhina/ tha ær thz liwft at han weet ey 10.
 bæter/ oc ey hælder sör Konungenom thykker thz
 wara skælikt/ oc later swa góra som then wiise man-
 nin rædh Jæmskót som glóðhirna komo fore moyfen
 tha fakladhe han fingrom i elden oc bar bradhlika til
 munnin/ oc brænde nakath swa aff sinne tungo/ oc 15.
 wardh fore thy sidhan læsper at maale Sidhan sag-
 dho alle at the sama gerning han giordhe sör/ hon
 war aff wanwitzsko/ oc thaßfa lund wardh smaswenin
 fræls aff biskops hand Konungxins dotter læter moyfes
 ganga til skola/ æn han nimber fulkomplika alla the 20.
 boklister som tha waro i iordhrike Jnnan then tima
 oroadho blama'n egipto land m; órlógh Thy hittis æn-
 gin then i egipto land/ ther sik tróste at ledha her-
 a mot them ower the ódhemarka som ma'llan landanna
 lagho/ oc waaro alla fulla m; wadhelikom ormom 25.
 Tha bidher konungin sina dotter/ at hon wille læna
 moyfen sino folke til forman/ hon lænte honum moy-
 fen nõd Hugh epter mykla bõn Moyfes later sanka
 margh thwsand storka oc sænder fore folkeno ower
 ódhemarkana Storkane óddo swa ormana at the 30.
 thorffte ey sidhan rædhas Sidhan foor han siælfwer
 m; myklom hæ'r oc wan wtlændis mykin sigher oc

- faghran Nw sidhan han kom helbrigdho heem til egipto land/ oc war helbrigdho m̄ konungenom/ tha fa han sinna a'tmanna nõdb/ oc om en dagh tha wardh han war at en hedhin egipto man flo oc bar-
5. dhe en hebreiskan man sik nãrskyldan Moyses gat ey tholt gud̄ wãhdedher oc sinna a'tmanna oc fa sik om kring gõrla/ a'n naghar waare nãr som witna matte gen honum/ a'n han hãmpdis/ oc flo thaghar i hãl hedhningan oc iordhadhe i sandenom Oc tho
10. war han ey mandrapare/ vtan hãlder en rãtter domare Thy at gudh siãlwer hafde lyst fore honum/ at han skulle wara hõffdhinge oc rãttare ower hebreisko mãn/ oc thy bar han rãtter til at dõma oc hãmpnas Annan dagh wardh han war at twe be-
15. breiske mãn deldo/ oc annar thera flo annan Moyses talar til then ther orãt giordhe widh annan Hwi slaar thu thin brodher Mannen swaradhe moyfi Hwa skipadhe thik til hõffdhingia oc domara owér os/ wilt thu ey drãpa mik som thu drap i gaar inlãntzskan egipto
20. man Moyses rãddis oc vndradhe hurw thetta maal war oppinbart Thetta maal frãghas fore pharao konunge/ oc iãmskõt letadhe pharao epter moyse oc wille
- s. 170. gripa han oc drãpa Moyses rypde til madian land/ oc war ther margha dagha m̄ wãldoghum biskope/
25. oc lowadhe honum sina tro at wara m̄ honum Biskopen gaff honum sina dotter Zephoram Hon sõdde honum twa sõnir ierfen oc eleazar Epter langan tima tha do egipto land̄ konunger/ oc israels affkõmd sokkadho fore gudhi/ oc ropadho til honum oc beddos
30. nadher/ War herra hõrdhe thera nõdh oc thera bõnir/ oc mintis the sããt som han giordhe m̄ abraham ysaac oc iacob oc skipadhe nw at frãlsa them

Moyfes war i ðdhemarkom m̄ fins swaʻrs fa' ietro/
 thy at maʻft mazna rikedomber war i them aʻwum
 i liwandis fa' som s̄or aʻr saght/ oc rikaʻsto maʻn foro
 siaʻlwe m̄ sino fa' / swa som nw fara faraceni Om en
 dagh tha som moyfes war komin langt wt a ðdhemar- 5.
 kina/ tha tedhis honum waar herra siaʻlwer m̄ lu-
 ghande elde i enom buska oc fa moyfes at buskin lo-
 ghadhe oc bran tho ey/ oc taladhe m̄ sik siaʻlwom
 Jak skal ga oc se thaʻssa vnderlika syyn hurw buskin
 brinder ey i lughande elde/ Oc maʻdhan han war a 10.
 waʻghenom til buskan/ tha kom wars herra roʻst til
 honum v buskanom/ oc bidher han ey ganga naʻrmeer/
 m̄ skodhom fotom/ oc sigher til honum Lððs aff thina
 sko/ thy at iordbin aʻr haʻligh som thu stander oppa
 Thenne same loghande buskin oc ey braʻnnande/ tek- 15.
 nadhe the signadha iomfrwo gud̄ modher Thy at hon
 war loghande i gud̄ aʻlʻskogha oc aldre kaʻnde hon
 then bronā som mantzens natwra hafðhe aff k̄ðt̄z̄sins
 loʻsta Hon aʻr oc the haʻlgha iordb som os gaff sina
 frwkt/ ihesu christi likama/ som waʻxʻste aff henne 20.
 vtan mantz saʻðhe Thy kallar waar herra sik aʻngla
 blomster Oc aʻr th̄z̄ maʻrkelikith/ At waar herra bi-
 dher moyfen fore thy loʻsa aff sina sko/ at iordbin aʻr
 haʻligh som han stander a/ Oc war th̄z̄ giort badhe
 fore hedhers skuld oc kaʻnnedoms F̄ðter i the haʻlghe 25.
 script/ teknar loʻsta/ thy at swa som likamen gaar
 fram m̄ fotom/ swa dragher loʻstin siaʻlina til et thing
 eller annath Oc tha waar hugher far ower syndelik
 thing/ tha thorsvom wi at thaʻsse andelike f̄ðter siaʻ-
 linna loʻste ware waʻl scodher/ at han kome ey naʻr 30.
 syndelikom thingom An swa opta waar hugher komber

- oppa dygdhelikt thing oc hæligh / tha skulom wi sætia
 baran fotin siællinna lofta fulkompnelika til them Sidhan
 taladhe war herra v buskanom til moysen Jak ær thin
 fæðhernis gudh / abrahams ysaac oc iacob
5. Moyses hulde sit ænlite oc thordhe ey se gen waarom
 herra Sidhan talar æn waar herra til honum Jak seer
 mins folkx nõdh oc pino / oc hõrdhe iak thera rop til
 mik / oc weet iak thera sorgh / oc thera hardha ær-
 wodhe / oc wil iak nw tee mit gudhlikt wald nidhre
- s. 171. 10. i iordhrike / oc frælfa them aff egipto lande / oc le-
 dha them til thz faghra land oc wiidha som flyter alt fult
 mʒ honigh oc mielk til chanaan land ther som bo
 thaßfa slækter hwar i sino lande / chananei oc ethei /
 amorrei / oc pherezei / ewei / oc iebozei Oc thu skal
15. fara mit ærinde til pharao konung / oc ledha mit folk
 wt aff egipto lande Moyses swarar waarom herra
 Hwru ær iak sðor eller mæktigh / at fara til pharao
 konung / oc ledha mina frænder wt aff egipto lande
 War herra iættar at wara mʒ honum Moyses swarar
20. waarom herra Tha iak komber til israels sona slæk-
 ter / oc iak sigher them / at waar fæðhernis gudh
 hawer mik sænt til them / oc the kunno spõria aff
 mik / hwath ær hans nampn / hwath skal iak swara
 them Waar herra sigher honum Jak ær then som
25. allaledh ær / oc thz ær mit nampn ewerdhelikt / oc
 swa skal thu sighia them / at then hawer thik sænt
 som ær / Nw skulom wi her vnderstanda / at i allom
 them nampnom wi næmpnom gudh / tha hõrir enkte
 swa fulkompnelika honum til som thetta nampn Wi
30. kallom honum skapara oc herra Oc war han ey ska-
 pare / eller herra sðr æn han skapadhe / oc the thing
 wordho ther hans wilia matto thiaæna Wi kallom han

oc wældoghan / oc wiifan oc godhan / æn han hawer
 oc giwit oc badhe ænglom oc mannom badhe wald
 oc wit / oc godhan wilia / oc tho ey swa fulkomp-
 lika som han hawer siælwer / Oc thz sama finnom wi mʒ
 andróm hans namponom / swa som ære konunger oc 5.
 domare oc margh annor An thetta nampon hórer ho-
 num ewerdhelika til oc ensamponom Thy at thz hórðhe
 til hwarce ænglom eller mannom / eller nakre creatwr
 fór æn gudh skapadhe them / oc ey hælder sidhan /
 thy at enkte creatwr ær swa længe vtan nakath om- 10.
 skipte antiggia sinna natwra / eller sinna wærkia / swa
 som mantzens likame / oc iordh oc watn / wædher oc
 elder / oc alt thz som liwer i them fyrom hawer om-
 skiptelika natwra / swa at hwart thera ma wændas i
 annath / An himbla oc himbla tungel oc ængla the 15.
 hawa natwram ey omskiptelika vtan thera wærk oc
 thera natwrlika sýslo / Thy at solen róris fra óster oc
 til wæster / oc ængla vnderstanda oc hóra et thing
 epter annath Oc engte thz thing ther skapt ær / ha-
 wer swa langan stadhga vtan omskiptilse / swa som 20.
 iak sigher Thz ær Vtan i hwarie the sýslo ær time
 fór oc sidhan i hwarie stund An gudh ensamen han
 hawer en dagh oc ena stund badhe at natwra oc swa
 at wærkom ewerdhelika vtan omskiptilse An tho at
 hans wærk byrias oc ændas swa som fræmer meer skal 25.
 sighias / Oc fore thy ma aff honum ensamponom sighi-
 as / at han ær en An talar waar herra fræmermeer
 til moyfen Jdhra frænda fædhernis gudh / abrahams
 gudh ysaacx gudh iacobs gudh / han sænde mik til
 idher / thz ær mit aminnilse nampon / æ mædhan en 30. s. 172.
 slækt komber epter andra Calla saman ælʒsto mæn oc
 wifasto aff thinom ætmannom / oc sigh them alt thz

- som iak taladhe til thik Oc sidhan skal thu ganga m̄ them fore pharao konung/ oc s̄ghia fore honum th̄sse ordb Hebreiska manna gudh calladhe os oc b̄ddh os at ganga thriggia dagha leedh i ̄dhemarkina/ oc
5. offra honum wart offer Oc weet iak s̄gher waar herra at pharao later idher ey lidhugha s̄r/ ān han hawer k̄nt mina hand/ thy at iak skal te mit gudh-likht wald/ oc plagha egipto land m̄ al̄skona plaghom/ oc īrteknom/ sidhan later konungin idher li-
10. dhugha H̄r skulom wi m̄rkia at th̄ssa thre dagx- ledher/ wt aff egipto lande som waaro syretighi aara f̄rdh til th̄ h̄lgha land som heet chanaan land/ tekna thre lyte r̄tta scriptamaala Sidhan gudh lyer syndogx mant̄ hīrta/ oc ledher han aff egipto land/
15. som thydher m̄rker a waart maal. F̄rsta scripta dagher ār s̄rgh oc tr̄ghi/ Annar r̄t widbergangilse Thridhi r̄t scripta l̄sn oc full owerbot Th̄sse thre dagha skulo winnas syretighi aar/ thy at wi syndoghe m̄n/ hawom syndoghan likama/ aff iordh oc watne/
20. w̄dhre oc elde Oc m̄ hwars thera krapt gangom wi gen wars herra tio budhordhom/ oc s̄r skulom wi d̄ ān th̄sse syretighi aar lidha/ th̄ ār at s̄ghia F̄r ān wi āndom waara script i th̄sse w̄rld

25. **M**oyfes s̄waradhe waarom herra Jak weet at mine fr̄nder the tro mik al̄ānkte/ oc s̄wara mik at iak liwgher Tha s̄agdhe waar herra til moyfen Kasta then wand som thu hawer i th̄zne hand nidher a iordhina/ oc īm̄skyt w̄ndis wandin i orms like s̄wa r̄dhelikx/ at moyfes s̄lydhe Til th̄a's at war
30. herra b̄ddh honum at gripa ormen til halt̄/ oc īm̄sk̄t w̄ndis ormen i wand/ som han war s̄r Thetta

skal wardha thik til tekn/ oc m^z th^æſſo skal thu pr^o-
 wa fore thinom fr^ændom at thu æſt mit ſ^ændebudh
 Sidhan talar waar herra fr^æmermeer til moyſen L^æg
 thina hand vnder thiin kl^ædhe i barmen Oc i^æmſk^ot
 ſom han hafdhe ſwa giort/ oc han drogh bona wt aff 5.
 barmenom/ tha war handin ſpet^ælſk oc hwiit oc l^ods
 ſom ſnio *Ån* taladhe waar herra fr^æmermeer til moy-
 ſen Wilia thine fr^ænder ey tro thenna twem teknom/
 tha ſkulo the tro thridhio tekmeno/ thu ſkal *ð*ſa watn
 aff nilo ſlodh oppa iordhina/ oc ſkal th^z ſidhan alt 10.
 th^z thu *ð*ſer aff ſlodhinne wardha blodh Moyſes dir-
 wis *æn* at orſaka ſik m^z th^æſſe ſk^æl oc th^æſſom or-
 dhom Min herra iak weet/ at thu ſkal ſ^ænda thin
 ſignadha ſon/ at fr^ælſa alla w^ærlidina/ Oc for thy *æ*r
 th^æs engin tharff eller n^odth/ at ſ^ænda mik/ f^or *æn* 15. s. 179.
 han komber Thy at b^æter forma herran *æn* thr^ællin
 Waar herra wardher n^æſtan wredher wid hans ordh/
 fore thy at ey war *æn* then time komin/ ſom th^z
 b^æt^zſta barn ſkulle ſ^odhas/ Oc ey alle the ſ^odde *æn*
 ſom honum ſkulle ſ^olghia Moyſes orſakar ſik *æn*/ 20.
 fore th^æſſe ſk^æl Jak *æ*r ey w^æl talande ſidhan iak
 war br^ænder a minne tungo *Ån* thykker mik at miin
 ordh *æ*re minna w^ærdh ſidhan iak h^ordhe gudhlik
 ordh Th^z *æ*r at ſighia Epter thy ſom en wiis man
 oc w^æl talande/ th^ænker ſik minna wita/ oc ey ſwa 25.
 w^æl tala ſom han hafdhe f^or h^ort aff wiſare manne
 oc b^æter talande Waar herra ſwarar moyſi Hwa ſka-
 padhe mantzins mwn/ eller hwa ſmidhadhe d^owan oc
 dumban/ w^æl ſeande oc blindan vtan iak ſi^ælwer Oc
*æ*r th^z f^orſt m^ærkelikt/ At waar herra ſ^æter badhe ſa- 30.
 man dumban oc d^owan Tha willo ſome wiſe m^æn ſi-
 ghia/ at *æn* nakath barn ſ^oddis op enſamit vtan manna

- ſamfund/ tha name thz barn natwrlika hebreiſko tun-
go/ thy at hon war natwrlika adams tunga/ fôrſta
mantz/ oc hona taladhe all hans affkômd/ alt til
tunganar ſkiptos widh babel torn ſom fôr ær ſaght/
5. Oc eber abrahams alderfadher han hiolt enſamin ſina
for'aldris tungo/ thy at han war ey i raadhe mz them
ſom tornith bygdho Æn thz prôwas ater mz rônto
maale/ oc ær thz ſannelika ſuznith At huilkin ſom
ſôdhis dôuer/ han wardher oc natwrlika dumbe/ æ
10. mædhan han ær dôwer/ Fore thy at ſwa ſom blinder
ſôdder weet aldre hwath ſwart ær eller hwiit/ æ mæ-
dhan han ær blinder Swa kan oc ey hælder natwrlika
dôwer/ hælder hôra ena rôft eller et maal æn annath
Waar herra talar æn fræmermeer til moyſen Far ſom
15. iak biwdher thik/ iak ſkal wara i thinom mwnne/
oc wiifa thik hwath thu ſkal tala Aaron thin brodher
han ær wæl talande man/ han ſkal tala fore thik til
folkith/ æn thu ſkal tala til honum a gudz weyna/
han ſkal môta thik mz gladho hiartha Thu ſkal taka
20. mz thik thenna ſama wanden oc gôra mz tekn Moy-
ſes foor heem til ſin huſbonda oc ſigher til honum
Jak wil ater fara til egipto land/ oc ſe æn mine æt-
mæn liwa/ oc mz hans orloff foor moyſes fra honum
mz kono oc barnom A thenna wagh talar æn waar
25. herra til moyſen Gôm at gôrla at thu gôr all the
tekn fore pharao konunge/ ſom iak hawer giwiz thik
kænndom til oc wald/ Æn iak ſkal hærdha hans
hiartha/ at han wil ey lata lidhught folkith Æn thu
ſkal ſwa tala til honum a mina weyna Jſraels ſlækt
30. ær min fôrſte ſon for thy at aff henne ſkal min enge
ſon ſôdhas/ wil thu ey lata mik min fôrſta ſon li-
dhughan/ tha ſkal iak dræpa thin fôrſta ſon Nw

mædhan moyfes war a wæghenom til egipto land Tha
 tedhis honum oc waar herra swa rædhelikin som han
 wille dræpa han Moyfes vnderstodh at waarom herra
 mislikadhe/ at hans son hafde ey taghith kôtzsins s. 174.
 skyrddh oc skirfl som waar herra bôddh abraham/ oc 5.
 allom them ætmanom Oc iæmskyt som Zephora vn-
 derstodh thz aff moyse tha gaff hon sinom son the samo
 skyrddh oc skirilse m; allom hwæssafta hall/ swa at blo-
 dhit kom a sôtrena/ oc sidhan sagde hon swa til
 moyfen Mins sons blodh hawer thu giwith mik fore 10.
 sæstningasæ Nw talar waar herra til aaron Thu skal
 ganga a mot moysi thinom brodher Sidhan môttos
 the a gud; berghe/ thz ær oræb oc faghnadhe hwar
 androm oc kyftos Moyfes sagde honum alt gôrla
 swa som war herra hafde budhit honum Sidhan 15.
 komo the badhe brôdher ater in i egipto land oc kal-
 ladho saman alla the wisæsto mæn oc æl;sto aff israhel
 Aaron taladhe al the ordh fore folkeno som war herra
 taladhe til moyfen/ oc giordhe gudhliken tekn fore
 folkeno/ Oc sidhan trodhe folkith oc hórdho gôrla at 20.
 war herra monde witia folkith israhel/ Oc at war
 herra hafde seet thera nôdh oc thakkadho gudhi/ oc
 siollo framlute a iordhina oc dyrkadho gudh

Sidhan gingo the badhe brôdher moyfes oc aaron
 in fore pharao konung Oc sagdho Thæsse ordh si- 25.
 gher waar herra siætwer Lat mit folk lidhught/ at
 gôra mik gudhlikt offer wtlændis Fore thy at hwil-
 ken man ther gudhi wil thia'na/ han skal sôr skilia
 sik widh andra manna wærdhskep Pharao konunger
 swaradhe them Hwath herra ær then ther biwdher 30.
 ower mik/ oc hwi skal iak honum lydha/ Jak weet

- ængin min herra/ oc ey later iak lidhugan ifrael Moyses oc aaron swaradho/ hebreiska manna gudh bôdh os at ganga thriggia dagha leedh wtl'andis a ôdhemarkina/ oc offra waarom herra oc waarom gu-
5. dhi/ ther til at os skadhar ey foot/ eller swærdh Konungin swaradhe moyfi oc aaron Hwi lokken i mit folk aff minne gerning/ gangin oc bærin idhra byrdhe mʒ them Sidhan taladhe pharao til sit raadh Folkith ær mykit oc wæxer fast oc ôkis/ An ôkias
10. the meer/ æn the fa nakra ro oc hwilo/ Oc fra them dagh bôdh han allom sinom foghotom/ oc them ther overfagho gerningina Latin them ey fa græs/ eller halm/ eller nakar the æmpne som the magho antiggia blanda leer mʒ eller brænna tighil/ vta
15. latin them siæwa hænta thʒ/ hwar som the magho thʒ finna Oc rækne tho fore idher iæmfulla gerning/ oc thʒ sama tighel stena tall som sôr Foghotane gôra som them ær budhit/ oc lyfa konungx budh fore folkeno Sidhan lupo the hwar sin wægh om landith/
20. at leta sik æmpni aff elde brande/ Oc sidhan the gato ey fulkompnath iæmfulla gerning/ som sôr/ tha wordhe the awiitte/ bardhe/ oc hudhstrukne aff foghotomin Sidhan komo fræmersto mæn aff ifrael fore pharao konung/ oc kærdho sik mʒ thaßsom ordhom Hwi
- S. 175. 25. wilen i swa gôra widh idhra thiañisto mæn/ oc giffs os engin æmpné til gærninginna ey halmbær thy sidher mera Oc iæmpfull rækning haltʒ mʒ os om gærningina/ oc ther wardhom wi bardhe/ oc hudhstrukne/ oc orætlika gôrs widh thit folk Pharao swarar them som en
30. omilder herra J hawen got til tooms swa som the mæn som hælight halda/ oc fore thy sighin i swa/ gangom

oc

oc offrom gudhi Nw wiifar iak idher annan wa'gh/
 gangin oc gðrin idhra gærning/ idher skulo ængin
 æmpne giwas til gerning/ oc tho skulin i rækna/
 iæmfulla gerning som sðr Nw se the sin wadha oc
 ganga til moyfen oc aaron/ oc tala til them Waar 5.
 herra ware rætter domare/ mællan idher oc waar/
 for thy at i hawin giort os swa ledha fore pharao
 konunge/ oc fwla/ oc fangith honum swærdh i hænder
 at dræpa os Moyses ganger fra them/ a sin
 hemelikin bðnaftadb/ oc talar til war herra Herra 10.
 hwi wilt oc thu thwinga thetta salugha folk/ hwi
 sænde thu mik them til mere thwing oc til ænkte
 frælfe

Vaar herra talar til moyfen Nw skal thu se hwath
 iak skal gðra widh pharao konung Han skal 15.
 lata them lidhugha sidhan han hawer rðnt minza
 waldugho hand/ oc skal gerna ælta them bort
 aff landeno sidhan han hawer kært mina waldog-
 ghasto hand Jak ær then herra som opterlika ted-
 dis abraham ysaac oc iacob alzwaldogher gudh/ 20.
 An ey wiifte iak them hwath mit wældogha nampn
 adonay thydher Jak sæste mina sææt mæ them/ oc
 iætte iak thera slækt oc thera æffkðmd chanaan
 land som the waaro gæster i oc wa'ghfarande Jak ha-
 wer hørt hurw ðnelika israel sukka vnder egipto kon- 25.
 unge/ oc wil iak minnas minna sææt mæ israel/ oc
 æn iak ær wældogher herra/ tha skal iak ledha idher
 wt aff-egipto sængilse/ oc frælfa idher aff thrældom/
 oc kðpa idher ater vnder mik mæ høght oplyptom ar-
 me/ oc mæ mykelikom doom/ oc wil iak tagha idher 30.

- mik til thia'nisto folk / oc iak skal wara idher gudh
oc maghin i tha wita / at iak ær idher herra oc idher
gudh som idher hawer wtløst aff egipto sængilse / oc
inleet i thz land som iak lōpte minza hand ower mz
5. wald oc signilse / oc lowadhe at giwa thz land abra-
ham ysaac oc iacob Oc æn iak ær wældogher herra /
tha skal iak giwa idher thz land vnder idhra eghn
Moyfes taladhe all tha'sse ordh waars herra til israels
sona / æn thera hugher fik litla ro eller ænga aff thenna
10. ordhom / fore thera thungasta ærwodhis skuld Waar
herra talar til moyfen Gak in fore pharao konung /
oc sigh honum / at han late mit folk lidhught / wt
aff egipto lande Moyfes swaradhe waarom herra Thu
seer at israels sōnir / the ære mik olydhughe huru
15. mykith minna mon pharao konunger / lydha minom
s. 176. ordhom Oc halzst fore thy / at iak ær ey kringfkorin
i minom ordhom oc ey wæl talande Nw fōr æn moy-
fes talar mz alware gerning / tha wiliom wi rakna
hans slækt Leui patriarcha iacobs son hadhe thre sō-
20. nir gersen chaat oc merari Leui lifdhe hundradha
aar oc thrætighi oc siw Gersen hadhe twa sōnir / la-
bena oc simej / chaat hadhe syra sōnir / amram / yf-
war ebron oc oziel Cbaat lifdhe [thrætighi oc thre]
aar oc hundradha / Merari hadhe twa sōnir / meoli
25. oc musu Amram sæste iacober sina modher syster /
hon sōdde honum aaron oc moyfen Amram lifdhe
[siw] aar oc thrætighi oc hundradha Yswar amrams
brodher / hadhe thre sōnir / chore / naphæg / oc Ze-
chri Oziel yswars brodher / hadhe thre sōner / mu-
30. sael / elizaphan / oc sechri Aaron amrams son han
sæste elizabeth dotter aminadab / aff iuda patriarcha
slækt syster nason / som war hōfdhinge oc hertoghe

ower sina slækt Hon sôdde aaron fyra sônir / naadab
 oc abiu / eleazar / oc ytamar Chore yswars son / han
 hadhe thre sônir / asser / elkana / oc abiasas An ele-
 azar aarons son / haz hadhe son som heet fines Thasse
 waro hôffdingia / oc sôrsto mæn ower leui slækt / 5.
 hwar i sinom boskap Thadhan komo moyfes oc aaron
 som war herra bôdh / at ledha ysraels sônir wt aff
 egipto lande Thenne moyfes ær then som war herra
 bôdh at tala fore pharao konunge / oc han orfækte
 sik at pharao monde ey lydha hans ordh / thy at han 10.
 hadhe ey kringkorith maal Oc ær thz mærkelikt oc
 tharflikt epter dôme allom them som wardha formæn /
 at moyfes togh swa nôdhogher widh formantz hedher /
 oc orfækte sik æ mædhan han matte An sidhan han
 hordhe andelikan gud; wilia / tha togh han badhe 15.
 widh wald / oc æmbite oc trôste a hans mæghin oc
 dygdh som honum bôdh Moyfes swa hælghe oc wiis /
 han rædhis at sætias ower andra mæn / Hwru mykith
 fool ær tha margher syndogher / oc wanwita / som
 hwarce kan eller wil gôma sina siæl / oc lægger al- 20.
 lan sin hugh / oc astundan at tagha widh andra manna
 siæla gômo / Oc ær thz digher wadhe oc blygdh / fore
 thy at han skal antzswara fore hwar then som tappas
 fore hans wangômo Likamans lækiara the blyghias
 widh sit nampn / fôr æn the nima grafsanna kragt / 25.
 Oc æn magho the meer blyghias / som wilia wara
 siæla lækiara / oc kuzno ey wars herra budhordha
 kragt / oc the hælghe script Oc tho ære siællinna saar
 badhe lônlikare oc wadhelikare æn likamens saar

Vaar herra sagdhe til moyfen Jak skipadhe thik 30.
 pharao konungx gudh / oc aaron thin brodher

- han skal wara thin propheta / oc ær thz sægt a thz lund / swa som konungx foghoten ær bondans konunger / thy at han lydher honum swa som konungenom
- S. 177. 5. sialwom Oc skulom wi thetta ordh vnderstanda / ep-
 5. ter thy som war herra sigher ðwermeer i bokinne Thu skal wara forman aff gudz weyna / oc wiisa aaron gudz wilia An aaron han skal framsðra wars herra budhskap / oc skal thu tala til aaron oc aaron til pharao konungx An iak skal hærðha hans hiærta /
10. oc han skal wardha idher olydhogher / oc iak skal te idher ower han margh oc høgh iærtekne Nw ma naghar man thænkia mʒ sik Hwath skuld atte pharao konunger at bæra fore the olydhno / som gudh hærðhe hans hugh oc hiærta til / oc ma thz waulika na-
15. krom manne synas / at war herra taladhe annath mʒ aaron i pharao konungx ðrom / oc annath wiiste han konungenom sialwer i hans hiærta Hær skulom wi swa til swara / at war herra biwdher opta syndoghom manne sina nadher / oc wisar honum sin wilia / i sit
20. hiærta / æn syndogx mantz hiærta sigher opta ney gen nadhom / oc wil ey sðlghia hans wilia / oc godho radhe / oc hawer forbrutith mʒ thesse olydhno tholikt nadhabudh fram aleedh / oc hemelikt raadh aff gudhi / oc sidhan wardher hiærtath æ swa mykith hardhare /
25. at thz bløter engin mʒ godho radhe / æn tho at thz talas vtan fore hans ðrom / oc thz ma han engen wiita vtan sik sialfwan Oc mʒ gudhliko walde skal iak ledba mit folk vt aff egipto lande / oc skulo tha egipto mæn kennas widh at iak ær een herra Moyfes war
30. aattatighi aara gamal Oc aaron thry aar oc aattatighi / tha the taladho wars herra budhskap til pharao konung Moyfes oc aaron ganga nw in fore pharao

konung/ oc tala wars herra budhskap Oc sidhan ko-
 nungin beddes gudʒ iærtekne aff them Tha badh moy-
 fes aaron/ oc iæmskyt kastadhe han sin wand fore
 pharao koning/ oc iæmskyt wændis wandin/ oc wardh
 at orme Pharao konungx mæstara taladho til sin herra 5.
 Wi kuznom iæmwæl gōra orma aff wandom som the/
 Oc ey ær thera gudh wældoghære æn waar/ Sidhan
 kalladho the sina diaßla Nw ær thʒ fant at diaßla
 hawa mykin natwrlikin kragt/ ey tho swa/ at the
 magho nagher thing skapa/ eller ǫmskipta mʒ sit ower- 10.
 budh/ vtan the wita wæl aff hwarfkõns kragt/ at et
 thing ma ǫmskiptas i annath Oc swa som en stekare
 tænder eld vnder kiætæl/ oc gōr thʒ heet som sōr war
 kalt Swa hænta diaßla lōnluka natwrluka krapta hwar
 the ære vnder himpnenom/ hwilkin tima the wilia/ 15.
 Oc them lowas at gōra vnderlik thing Oc ære fore
 thy vnderlik/ at the gōra thʒ i litle stund som natw-
 rin giordhe a marghom daghum/ oc tho mʒ natwrlu-
 kom kragt/ Swa som en stekare wærmer watn om
 wintrin lilla stund mʒ elde/ thʒ som ey wordhe 20.
 wærmt/ for somar tiidh aff natwro Æn waar herra
 siælfwer/ han biwdher ower natwro/ oc skipter hona
 iæmskyt om/ som han skapadhe hona mʒ eno ordhe 8. 178.
 Oc fore thy kallas hans siælfis ordauærk iærtekne Æn
 thʒ som gōrs mʒ diaßla kragt eller listogha manna/ 25.
 thʒ ma ey heta iærtekne/ for thy thʒ matte samuledh
 wardha aff natwro kragt/ epter sin stadh oc tima
 Vtan thʒ kallas vnderlik thing/ thy at wankuznoghe
 men vndra oc kuzno ey sinna hwru thʒ ær swa wor-
 dhit Mæstarene kastadho sina wænder fram/ oc wæn- 30.
 dos the oc wordho at ormom/ oc for thy hærdhis
 hughin i pharao/ oc rædhis ey gudʒ iærtekne/ æn

- tho at aarons wander swolgh thera wænder Fore thy at aldre magho diaffla nakar thing iæmfulkomen gora som gudh siaßwer Oc ær thz mærkiande/ at stundom söðhis orMBER aff orme/ oc ær then mæktoghare/
5. oc ma thaßkõns orMBER ey andra lund wardha/ vian særdelis mz gudz kragt Oc ey hælder nakath thz diwr som söðhis et aff andro Annars kõns orMBER/ söðhis aff rotne iordh/ oc solinna kragt/ oc ær thenne minna mæktugher Oc all thaßkõns thing magho wardha mz
10. diaffla kragt som för ær saght Sidhan taladhe waar herra til moysen Thyghnt ær pharao hiarta/ swa som thaß mantz hiarta/ som fast ær sompnadher/ oc ey waknar för æn widh ondan dröm Mööt honum morghin arla/ som han ganger til strand/ oc tala swa
15. til honum Gudh oc herra hebreiska manna/ sænder mik til thik/ oc bödh at thu skulle lata hanz folk lidhught aff thino walde oc lande Oc æn hawer thu warith olydhogher til thenna dagh Nw sigher waar herra til thik/ Mz thetta thing skal thu prøwa/ at iak ær
20. herra Jak skal plagha egipto land/ swa at alt egipto land watn skal wardha blodh/ watnin skulo all rotna/ oc alle fiskane dö Moyses giordhe samuledh Oc iæmsköt æpter moyses budh/ lypte aaron moyses wand ower egipto watn/ oc forbannadhe badhe æær oc bækia/ kær oc fioa/ oc wændis alt watn i blodh oc alle fiskane fluto dødhe a watnom Oc formatto pharao mæstara/ oc thetta tekn Oc war æn pharao hiarta iæmpthungt som för epter thaßsa plagho ower egipto land

30. **V**ar herra taladhe æn til moysen Gak in fore pharao konung oc tala til honum Swa sigher waar herra Lat mit folk lidhught/ eller skal iak plagha

egipto land / m̄ swa marghom fróðhom / at the skulo
 fylla thina sæng / oc thina oghna / oc thit wifthws /
 oc all thiin hws / oc aldra thinna manna / oc thins
 folkx ower egipto land Aaron lypte sina hand op
 epter moyses budh / Oc iæmskót komo fróðhe aff flo- 5.
 dhomen swa marghe / oc onadhughe som nw war
 saght Pharao konungx mæstara / the formatto oc thæssa
 gerning m̄ diaffla krapt Sidhan wardher pharao swa
 illa widh / at han giter ey tholt tholka oro Vtan la-
 ter kalla til sik / moysen oc aaron / oc bidher them 10. s. 179.
 bidhia fore sik til gudh / at thæsse plagha matte ater
 wænda / oc iættar them at lata folkith lidhught æn
 han wardher fræls aff thæsse plagho The bidhia fore
 honum til gud̄ / æn gudh hórer iæmskót thera bôn
 Konungen gôr som the mæn / ther mykith got iætta 15.
 fore them / tha the wardha siwke / eller nõdh stadde /
 gôra got testament giwa frælse annódhogho folke / for-
 lata sinom owinom / oc iætta gudhi godhan liffnadh
 An sidhan the ganga vndan / tha wardha the ekke
 bætre æn sôr / oc some wærrer / for thy at the ære 20.
 owærdhoghe / at gudh lyser swa thera hiarta sidhan
 som sôr / mædhan the willo ey nytia hans sôrsta na-
 dher / vtan bioldo ater sidhan / th̄ som the iætto fore
 gud̄ ræddogha Swa giordhe pharao konunger Sidhan
 gudh lypte sina hand / oc sina plagho aff honum / tha 25.
 gaff han ey hælder wt gud̄ folk æn sôr Waar herra
 talar til moysen Bidh aaron lypta wanden oc fla ior-
 dhina oc muldena Oc iæmskót som han giordhe swa /
 tha wardh all mulden i egipto lande flyghande myg /
 oc fattos a sæ oc folk / m̄ swa mykle oro / at engte 30.
 gat widh tholt Pharao konungx mæstara / frestadho
 widh / at gôra samuledhis / oc formatto ey Oc prôwas

- her mȝ/ at diaſſa magho enkte meer ſidhan gudh menar them thȝ Thy at iæmmykith war fore at gōra frōdhe ſom vſalt myg/ oc æn mera/ oc formatto the thȝ ſom mera war/ ſwa længe ſom gudh formeente
5. them thȝ ey An ſidhan han formeente them natwrlík krapť/ tha formatto the ey thȝ minna Stundom lowar waar herra them/ at gōra thȝ the formagho mȝ natwre krapť/ thy at han wil ey alȝſtingx fordarwa natwrina mȝ ſyndom Stundom formenar han them at
10. gōra thȝ ther the matto mȝ natwra krapť/ for thy at æn honum lowadhīs at gōra alt thȝ han wille oc matte/ tha fordærſwadhe han ſkōt alla wærlidina/ oc kome alla mæn i willo/ Thy at engte war thȝ iordhrikis wald/ ther iæmpnas ma widh hans klokſkap oc
15. natwro mæghin Sidhan ſagðhe mæſtarene til pharao konungx Thenne moyſes ær gudȝ finger/ for thy ma han meer æn wi Oc kalladho han hælder gudȝ finger æn annan lim For thy at finger ær rættaſt andbudh til alȝſkona gerning Oc ær thȝ mærkelikith/ At
20. thera liſt ſoor wil i thridhio plaghozna tekne Thy at hedhne philoſophi vnderſtodho mȝ natwrlík ſkæl gudhlikt wald/ ſom ſærdelis hōrir til fadher aff himerike/ ther aldre omæghnas aff alder Oc gudhlika ſnille/ ſom ſærdelis hōrir til gudȝ ſone/ thy at han ær ekki barn
25. at aldre oc witi ſins guddoms/ gudhlikan godhwilia
- S. 180. tha's hælgħa anda Oc at gudȝ ſon ſkulle ſōdhas mȝ tha's hælgħa andȝ krapť Thȝ formatto the ey forſtanda/ thy at thȝ war ower all natwrlík ſkæl/ oc tho ſingo the ræt at gitȝfa oc ſighia/ oc næmpdo then hælgħa
30. anda rætto nampne/ ſwa blinde ſom the waaro Oc kallar the hælgħa kirkia then hælgħa anda gudȝ finger/ Thy at hans godhwili thræwar mangx ſyndogx

mant; hiarta/ oc stinger ther til at the kænna widh
 sik Jæmhardher war pharao sidhan som sôr oc oly-
 dhogher gudhi War herra taladhe til moysen Stat
 op arla som sôrft daghas/ oc môt pharao konunge vte
 widh strandina/ oc sîgh at iak sîgher honum swa/ 5.
 Lat mit folk lidhught oc offra mit offer/ eller skal
 iak sânda ower thik/ oc ower thina ma'n oc alt thit
 folk/ oc ower alt egipto land/ vtan ower iessen al-
 skona flughu som ond ær oc meensam/ swa som get-
 unga ære/ oc manga andra/ oc skulo gôra thik swa 10.
 mykla oro/ at all iordhen skal rotna aff them oc
 lokta som fwlaste sôðr/ oc skal iak tha swa skilia
 mit folk oc thit aat/ at engin meensam flugha/ skal
 finnas mædhan i allo iessen Thetta sama tekn skal
 wardha i morghen War herra halder siin ordh oc 15.
 læter koma thæssa thungasta plagho Tha læt pharao
 kalla moysen oc aaron/ oc biwdher them oc allo he-
 breisko folke/ at offra gudhi i egipto lande/ Swa
 gôr hans mæstare diæwlin widh sîna fanga/ han later
 marghin man gôra godha gerninga/ giwa almosor/ 20.
 læsa godha bônir/ môdha sik til kirkio/ oc liwa tho
 i wadhelikom syndom/ oc ondom liffnath Thæsse offra
 gudhi i pharao konungx lande oc walde Oc ær th;
 mærkeliikt/ at waar herra kwskadhe swa mykla bæld
 vnder sik/ m; swa krankom oc litins moghande thin- 25.
 gom/ tha han plaghadhe wældoghan konung m; flu-
 ghom oc frôdrom/ For thy at swa matte bældin
 bæstst kænna widh sik/ tha hon sa sin starklek ni-
 dherkastadhan vnder the thing som mintst magho/ el-
 ler matte waar herra hawa plaghath them m; biðr- 30.
 nom oc leonum oc androm grymmom diwrom oc fu-
 ghom/ oc ær ængin swa wældogher at han ma ey

- winna tho at hwaro thz som minna ma mædhan flughan forwan pharao konung Moyses swarar pharao konung Ey wardher swa/ wtlændis skulom wi offra gudhi Fore thy at wi skulom thz diwr offra waarom gudhi
5. som i egipto mæn dyrken fore gudh/ thy at iupiter scriwas mʒ wædhra hoffdhe/ oc thy hawen i styg widh dræpin faar/ oc wæmilse Oc offradhom wi faar i egipto mazna afyyn/ tha stente the os i hæ'al Wi skulom ganga thriggia dagha leedh wt aff idhro lande/ oc ther offra waarom gudhi/ swa som han bôðð Pharao konunger sagdhe til moyfen Jak later folkith
- s. 181. lidhught/ swa længe i bedhins/ lowen mik thz/ at i farin ey længer bort Thæssa samsæt gôr hans mæstare dia'wlin widh thz folk som scripta sik fore pascha/
15. oc hafdho hughin at synda epter pascha/ oc fara swa ater vnder hans wald Moyses swarar honum Jak skal bidhia fore thik/ æn thu se gôrla at thu swiik ey mik Moyses ganger wt fra pharao konunge/ oc bidher fore honum til waars herra Oc giwer os epter
20. dôme/ at bidhia wæl fore waarom owinom Oc iamskôt som haz hafdhe bidhit/ tha war all flughna plughan swa forgangin/ at aldre en flugha war ater i egipto lande Pharao hiar'ta war swa thungt oc hart som sôr oc wille ængalund læta them æn lidhugha
25. thæssfo sinne

Waar herra talar til moyfen Gak in fore pharao konung oc sikh honum/ at swa sipher hebreisko folkx gudh oc herra Lat mit folk lidhught/ at offra mik mʒ frælse wtlændis/ halder thu them længer/ tha skal

30. miin hand/ oc mit gudblykt wald/ wardha ower alla thina marka/ oc ower alla thina hæsta oc afna/ oc wylwalla faar oc nô't/ oc ower alt thz fa' ther liwer

i egipto lande/ vtan ieffen/ oc skal falla alt nidher
 stendót/ Oc skal enkte thz dō eller skadha som israels
 sōner ægha/ swa at ey thaghnar thera mintzste rakke
 Waar herra halder siin ordh/ ' oc kom iæmskōt thæsse
 plagha/ som moyses sagdhe Pharao sa at enkte lif- 5.
 dhe ater aff egipto fa'/ oc hærdher sin hugh/ swa
 som sōr a moot gudz budhi Waar herra talar til
 moysen Gak in fore pharao konung oc tala til honum/
 swa sigher waar herra oc waar gudh Lat mit folk li-
 dhught/ eller skal iak plagha alt egipto landz folk/ 10.
 mz boldom/ oc warbla'dhrum a thera wfla liiff Si-
 dhan thæsse plagha kom/ tha dugdhe ængin lækedom-
 ber/ Oc pharao konungx mæstara the waaro swa ofōre
 aff boldom oc warbleinom/ at the gaato ey standith
 fore pharao konunge Pharao konunger latær kalla moy- 15.
 sen oc aaron/ oc spōr aff them hwru marghe mæn el-
 ler hwilke eller hwath kōns folk skal bort fara Moy-
 ses swarar honum Qwinde oc karla mz barnom oc fa'/
 oc enkte skal epter wara aff allo thy som tilbōrir
 israels sonom Pharao swaradhe honum Hwa ma nw 20.
 ey thz wita/ at i akten illa gōra/ oc ryma ændelika
 vndan idhrom rættom herra til wara owina Qwinde
 oc barn oc alt idhart fa' ware qwart epter i egipto
 lande/ æn karmæn the magho fara ensampne Moyses
 swaradhe pharao konunge Thz swær iak ower gudz 25.
 liiff oc swa sænnelika som gudh liwer/ tha skal aldre
 en soter wara qwar aff allo thy som os til hōrir/
 fore thy hæltzst/ at wi skulom gōra gudhi offer aff
 waaro fa'/ oc witom ey gōrla aff hwatzkōns fa'/ sōr
 æn wi komom til waar offer stadh/ oc gudh siælwer 30.
 wifar os sit offer Pharao konunger bidher moysen
 bidhia fore sik/ oc iættar them lidhugha/ æn han

- wardher lidhugher aff tha'sse plagho Sidhan war herra hõrdhe moyses bõn/ oc gaff pharao konung lidhughan oc alt hans folk aff tha'sse plagho/ Tha hãrdhe pharao sin hugh oc hiãrta gen gudhi siãlwom Oc ær
5. thz mãrkelikt/ oc gudhlikt epterdõme/ at waar herra hõrdhe bõn fore them manne som han wiste owerdhoghan/ oc ey monde balla tro widh honum Sidhan talar waar herra til moyses Gak in fore pharao konung oc tala til honum Swa sigher war herra
10. hebreisfa manna gudh/ Lat mit folk lidhught/ at offra mik eller skal i thetta sin fulkompnare plaghor læggias õwer thik oc ower thina mæn oc thit folk/ Tha skal thu fa wita at engin ær min iãmpninge i iordhrike Jak skal swala thik oc thit folk/ at i sku-
15. lin forfaras aff wãrldiane Jak hawer skipath thik ther til/ at iak skal te mit gudhlikt mægghin ower thik/ oc mit nampn skal frægghas ther aff i allo iordbrike/ Halder thu æn mit folk/ later thu mit folk ey æn lidhught Se nw i morghin thenna tima/ skal iak
20. lata rægghna nidher aff himpnom/ tholikt haghel som aldre wardh i egipto lande fõr/ sidhan thz bygdhis fõrsta finne oc skapadhis/ swa at alt thz wte wardher stat a markinne skal fordarwas folk oc fa korn oc kãrne Alle the mæn som nakath rãddos gudh/ læto
25. sit fa vnder hws/ thz oc siin hion oc sik siãlwa holdo the inne The andro forglõmdo sik oc forsmadho/ fingo skadha/ Annan morghen rægghndo saman haghel oc elder/ oc thordyna brãster/ Oc matte tha pharao se/ oc hõra hwar hans herra kom mz blofom oc basw-
30. nom/ oc forefors alt gõrla/ alt thz som wte war stat/ folk oc fa/ korn oc kãrne/ græs oc alzskona træ/ tho swa at aarsãdhin matte nytias/ Æn i iessen kom

aldre en haghel sten Tholka plaghor magho the rædhas/
 som aterhalda gud; offer oc tionda/ oc the som hin-
 dra th; som andre mæn gawo gudhi/ oc gud; thia-
 nisto mannom/ hwar fore sina siæl. Pharao konunger
 kalladhe moyfen oc aaron oc taladhe til them Oc 5.
 syndadhe iak nw m; thy at iak hiolt ey miin ordh
 m; idher Herra gudh han ær rætwiis/ æn iak oc mit
 folk wi ærom grymme oc ogudhlike Oc ær sompt i
 pharao scriþtamaalom skælika saght/ oc sompt ofkæ-
 lika giort/ tha han sigher Jak syndadhe/ tha sigher 10.
 han skælika/ fore thy at hwilken man som faar at
 bryta oc bôta/ oc ganger sidhan a[t] gôra sææt m;
 gudhi/ oc gôr annan tima the sama synd/ tha skal
 han ey at eno swa sighia i sinom hugh oc scriþtamaa-
 lom Jak hawer giort thæssa synd/ vtan iak hawer 15.
 giort scriþta brot/ swa opta eller swa opta/ fore thy
 at skriptabrut/ ær een the wadhelikafta dôdhelik synd/ S. 183.
 m; thy at hon othakkar gudhi fore himerikis nadher/
 epter heluitis doom/ oc forskyllar aldre nakan tima
 at fa himerikis nadher sidhan vtan han bætre sik/ swa 20.
 mykith som han forma Oc tha pharao sigher/ at gudh
 ær rætwiis Tha talar han amot them mannom som swa
 tala i scriþtamaalom Jak formatte ey/ eller iak kunne
 ey bæter/ oc rôghia gudh at han gaff them ey dygdh
 oc konst/ oc orfaka sik siælwa/ oc liwgha/ fore thy 25.
 at gudh hawer giwith hwariom manne at wita sidhan
 han komber til alders/ hwath wæl ær giort eller illa/
 Oc siælffwald at wilia got eller ilt An ey skulle han
 eller nakar rôghia flerom æn sik siælwom/ vtan syn-
 den ware giordh m; them manne eller kono/ som 30.
 ohôrlikaft ær at synda m;/ oc tha swa komber til/
 tha skal sighias thera wigxler/ oc wald eller lifnath/

- oc thighia thera nampn oc hws Pharao talar fræ-
mermeer til moyfen oc aaron Bidhin gudh fore mik
at haz frælfe mit land aff haghle oc thordyna bræ-
ftum/ oc dwælinz aldre her længer m̄ byghning/ oc
5. iætte nw mera/ oc bōdh/ æn the beddos fōr aff hans
godhwilia The beddos fīw dagha frælfe/ th̄ war at
ganga thre dagha bort aff landeno/ oc hin fiærdha
gōra sit offer/ oc i andra thre dagha ater koma Æn
han bōdh them nw/ lidhugha at wara aff fīno lande
10. oc lydhno alla fīna oc thera dagha/ oc aldra thera
affkōmd Oc thy ſkulle man m̄ godhe forſyyn/ ey
ſwa forſma lilla bōn/ at han biwdhe wt ſidhan mera/
ǣn hin fōrra beddis Nw maghom wi vnderſtanda m̄
fīw dagha lowe ewinnelikt frælfe/ thy at alle fīw
15. wærlidinna aldra ganga oc lidhas a fīw daghum oc
fīw nattom/ Thy at aldre wardha dagha flere/ eller
nætter fra adam oc til domadagx Oc ǣr thetta een
ſkæl hwi iwdha halda fīwnda daghin helghan Moyſes
ſwarar pharao konung Tha iak gaar wt fra thik/ oc
20. iak lōpter op mina hand til himils/ Tha forganger
iæmſkōt haghel oc lyghna oc thordyna bræfter Ther
til at thu witi/ at gudh ǣr iordbrikes herra Tho weet
iak wæll at ey rædhins i ǣn fulkomplika gudh/ thu
eller thine mǣn Sidhan moyſes fulkompnadhe fīn
25. ordh/ oc fīna iæt/ tha brōt pharao fīin ordh oc ōkte
fīna ſynd/ oc hærdhe ſit hiærta ſwa ſom fōr

- V**aar herra talar til moyfen Jak hærdhe pharao hiærta
ther til at thu maghe ſighia thinom barnom/ oc
thinom ſona barnom/ oc hwar fīinom barnom framle-
30. dhis hurw opta oc m̄ hwilkom iærteknom iak brōt
pharao konung vnder mik ther til at i ſkulin ſanne-

lika prôwa oc wita/ at iak ær gudh oc iak ær herra
 Oc ær thz mærkeliht at iordhrikis wald kennis ey widh
 himerikis wald ower sik vtan særdelis gudz nadher oc
 mʒ hõghom iærteknom Sidhan gingo moyfes oc aaron
 in fore pharao konung oc sagdho swa Thæsse ordh si- 5.
 gher waar herra til thik/ Hurw længe wil thu wara S. 184.
 olydhogher/ oc ey falla til fota vnder mit wald/ Læt
 mit folk lidhught at gõra mit offer/ wil thu æn mote
 standa/ tha skal iak i morghon wiifa a thit lænd hum-
 blo hæw/ som ær litith diwr/ oc hawer langa æptro- 10.
 sõtrena Tha skal thz diwr gõra thik oc thino lande/
 badhe skadha oc oro Skadha fore thy at thz õdher
 innan hws oc vtan/ alt thz haghel oc lyghnor leefdho
 Oro fore thy/ at the skulo krypa hemelika in til thik
 oc thinna manna/ oc fylla thiin hws/ swa at tholka 15.
 plagho sagho aldre thu eller thine forsædhra i egipto
 lande Oc tha moyfes hæfdhe saght thæsse ordh/ tha
 wænde moyfes wredher fra konungenom oc wille bort
 ga Pharao konungx mæn/ tala til sin herra/ oc si-
 ghia swa Hwru længe skulom wi thola badhe skam oc 20.
 skadha Thz ær wart radb oc bõn/ at i latin thæssa
 mæn lidhugha/ at offra sinom gudhi/ hwath ey seen
 i at egipto land fordarwas/ Oc iæmskõt waaro moy-
 fes oc aaron kalladhe ater til pharao konung Oc han
 taladhe til them Farin hædhan oc offrin idhrom gu- 25.
 dhi/ oc sighin tho mik sõr/ the mæn som fara skulo/
 Moyfes swaradhe Wi skulom fara alle ætmæn mʒ vngo
 folke oc gamblo/ mʒ sonom oc dõtrom/ mʒ faarom
 oc alʒskona sææs hiordhom/ fore thy at nw wardher
 waars herra en mæsta hõghtiidh Pharao sagdhe til 30.
 moyfen Swa ware gudh mʒ idher som iak læter idher
 thæssa lænd lidhugha oc aldre hælder Hwem ma thz

- iæfwa at i thænkin mæsta ondþskap / at ryma vndan rættom herra / ey wardher swa / farin karmæn enþampne / swa vnderstodh iak sörst idhra böñ Oc iæmþköt waaro the wtkastadhe aff konungx ðghsyn Sidhan lypte moyfes
5. sina hand ower egipto land som gudh bödh / oc kom iæmþköt flyghande stormber / swa at hwariom manne swedh om kinbenin en dagh oc ena nat oc bar mþ sinom blæst / swa margha humblor / at the fylto alt egipto land / oc ðddo mþ rotom korn oc kærna / oc
10. alt thþ wæxste mþ bladhe eller blomstre / som sör leßdho haghel oc lyghna Tha skyndadhe pharao / oc læt kalla moyfen oc aaron / oc taladhe til them Jak synadadhe oc ær iak þaker widh gudh / oc idher Bidhen æn en tima fore mik / at herra gudh frælße mik aff
15. thenna dödh / oc aff thæsse plagho / som ey ær bætre æn döðher Oc ær thþ mærkeliht / At iohannes baptista lifdhe widh humblo huld An pharao konunger ræddis / at humblor wordhe hans döðher Oc wille gudh ther mþ tekna / at thþ som gudþ owinum thykke
20. wara genwærdha / thþ thykker gudþ winom wara hughnadher oc æn andelik södhha Oc war pharao ther om daare / at han beddis hiælp oc frælße aff thæsse wærlðþ likamens dödh / som þköt forliidher / oc sørgher ey om iordhrikis ysæld swa som ær hunger oc thörst / soot oc
- S. 185. 25. ærwodhe / misiaþpnath oc all olykka / oc beddis ey hælder nadher aff siælinna dödh i helwite / som byrias aff ysæld oc aldre ændar Moyfes gik wt fra pharao konunge / oc iæmþköt som moyfes lypte sina böñ til gudh / tha kom wæstan wædher / oc blæste alla humblo plaghona wt i hawith / swa at ey war en epter
30. i allo egipto lande Pharao war iæmhardher som sör
War

War herra taladhe til moyfen Lypt thina hand til hi-
 mils Oc iæmfskót som han giordhe swa/ tha war mörk
 ower alt egipto land/ aff swa thiokkom skymm at hanna
 matte m̄ handom/ Thre dagha oc thre nätter sa æn-
 gin annan/ oc ængin rördhe sik aff them stadh/ som 5.
 han war i stadder Æn hwar stadh ther israels sönir
 bodho/ ther war liws Oc tedhe war herra egipto
 mannom/ m̄ ðghna mörke/ hurw mörk oc blind
 waaro thera hiærta/ oc tedhe them at the waaro tholke
 innan som vtan Pharao konunger/ læt kalla moyfen 10.
 oc sagdhe til honum Farin oc offren idhrom gudhi/
 m̄ konom oc barnom/ Æn faar oc alt idbert sæ skal
 epter wara Oc ma her mærkia/ at sæ oc gotz/ gôr
 marghin man hiærta blindan Moyses swarar honum
 Thu skal oc giwa wt alt thz som offeras ma gudhi/ 15.
 swa at en klöff bliwer ey epter m̄ thik/ aff allom
 waarom sæ hiordhom/ fore thy at wi witom ey hwath
 offer gudh wil hælyst hawa/ för æn wi komom til
 waar offerstadh Pharao hærdher sin hugh oc hiærta/
 oc wille ey lata israels sönir lidbugha/ vtan taladhe 20.
 til moyfen/ m̄ mykin wredhe Gak siærren aff minne
 ðghsyyn/ hwilkin tima thu seer mit ænlite méer/ tha
 skal thu dö Moyses swaradhe honum Swa skal wara
 som thu sigher/ oc aldre seer iak thik sidhan Oc
 skal thz swa vnderstandas/ at moyfes sa aldre pharao 25.
 konung sidhan wældoghan i sino rike Æn hwar dagh
 ma moyfes i himerike se pharao konung i heluite Oc
 alle hælghe mæn i himerike magho se ewerdhelika i
 heluite oc glædhias aff gudz owina hæmpd Oc mæst
 aff thy at gudh frælfte them aff thera wærdhskap/ 30.
 swa opta som marghom aff them komber i hugh/
 hurw opta the waro næær them sama wadha

- V**aar herra talar til moyfen *Ån* skal iak hanna pharao konung m̄ enne plagho / oc sidhan later han idher lidhugha swa at han wræker idher wt m̄ wald aff sino rike *Ån* thu skal tala til israels folk /
5. at the take sik gulkar oc silfkar oc godha gærſæmio / at læne aff egipto landz folke hwar aff them som næſt honum bo / æn iak skal ſkapa idher thera godhwilia / Oc om midhionat komber iak i egipto land / oc iæmſkõt dððr hwart thz fôrſta barn ſom i egipto lande ær
- s. 186. 10. gamalt oc vngt / swa wæl pharao konungx fôrſte ſon ſom thera thræla barn ther mall widh qwærn / oc wardher ther tha swa mykith roop / grater oc onð laat ower alt egipto land ſom aldre war fôr / oc aldre wardher ſidhan fore domadagh / thy at tha mwn næſt oc wærſt
15. illaat wardha *Ån* hwar ſom israels ſønir bo / ther ſkal ey thaghna mintzſte rakke Thenna budhſkap ſænde moyſes pharao konunge / oc ſagdhe ſwa ſidhan Tha thetta wardher Tha ſkulo thine næſto mæn koma til mik / oc falla a knæ fore mik / oc ſighia Far nw m̄
20. fridhi / oc alt thz folk ther thik thiaʼnar oc lydher Sidhan ſkulom wi ſærdhas Oc tha moyſes taladhe ſidherſto ſinne widh pharao konung / tha ſkildis han mykith wredher widh konungen Oc wardh moyſes mykith wærdhogher m̄ pharao konungx mannom / oc
25. m̄ allo folkeno Waar herra ſagdhe til moyfen Nw wardher pharao mik ændelika olydhugher / oc æn ær hans hiærta iæmbart ſom fôr

- N**w fôr æn israels ſønir ſærdhas wt aff egipto lande tha talar waar herra til moyfen Thenne manadher
30. ſkal idher fôrſte manadher i aars rækninginne wara /

thz war marcius manadher J marcius manadh war
 wærlidin skapath/ Oc a them sama dagh som adam
 war skapadher oc han syndadhe/ tha wordho israels
 sônir frælste aff pharao konungx walde Oc teknadhe
 thera frælse alla wærlidina frælse/ aff diawlsins willo/ 5.
 som gudz son frælste os aff mʒ sinom dôdh/ Oc fore
 thy wille han oc oppa then sama dagh sôdhas i mo-
 dher liwe mʒ waarom mandom Oc oppa then sama dagh
 thola sidhan dôdh fore adams synd/ oc oppa then sama
 tima_dagxins som adam syndadhe Thz ær wara frw 10.
 dagh om fastona Oc thy ær han wærdhogher ower
 alla dagha Sidhan bôdh war herra moyfi oc aaron
 at tala widh israels sônir thæsse ordh Thetta skal wara
 idher sidhwænia nw oc hædhan aff Tionda dâgh thæssa
 primis skal hwar man i sinom hwsom et lamb in ta- 15.
 gha/ hwilken man som hawer minna mantal i sino
 hwse/ swa at han forma ey at æta lamb mʒ them at
 eno maale/ tha skal han tagha aff sinom næsta granna
 hion at læne Lamb skal wara eens lita oc karlkyns
 Om the sama maato skulin i tagha/ oc et kidh oc 20.
 gôma them badhe/ inlukt om fyra dagha/ oc fior-
 tanda dagh thæsse primis at qwælde/ tha skulo alle
 israels sônir dræpa lamb oc offra gudhi The skulo ta-
 gha aff lamba blodhino oc smita badhe innarmeer oc
 vtan sin thryskula/ oc swa ower dôrrena Oc om the 25.
 nat skulo alle israels sônir/ æta stekt lamba kôl mʒ
 thz brôdh som aldre komber dræg widh/ oc mʒ be-
 skom lactucum J skulin ey æta thz raat/ oc ey su-
 dhit mʒ watn/ eller nakra lûæd tilboith/ vtan steekt
 mʒ elde J skulin æta thæs howodh oc fôter oc inælf- 30.
 we/ oc alt gôrla/ ther enkte leua aff til daghas Le-
 wis ther nakath aff/ thz skal til asko brænna Then

- tima i skulin æta thetta lamb/ tha skulin i giordha idher om lænderna J skulin hawa sko a fotom/ oc staff i handom/ oc æta rasflika/ fore thy at wars herra pascha ære/ oc hans owerfærdh/ Fore thy/ at
5. iak skal the nat fara ower alt egipto land/ oc dræpa hwart thz sôrsta barn ther hittes i egipto lande badhe aff sæ oc folke/ oc skal iak fôrdôma alla egipto land; affgudha/ oc prôwa ther m; at iak ær ensamen herra Lamba blodh skal wara i allom idhrom hwsôm/ oc
10. tha iak seer blodhit/ tha kennis iak widh idher/ oc skal iak idher enkte skadhâ/ m; egipto mannom Thenne dagher skal idher wara til aminnilse hwart aar epter annath/ oc i skulin halda han helghan/ æ mædhan en sôdhis aff idher. Innan the siw dagha/ skulin i æta
15. thz brôdh som aldre kom dræg widh eller syra Oc then sôrsta daghin/ skal enkte thz finnas til sôdho/ som ær syro blandath/ oc hwa som thz æter innan the siw dagha/ hans liiff skal forfaras oc skilias widh hælgða manna samfund Fôrste daghin oc siwnde the
20. skulo wara hælgðaste/ oc iæmpne at høghtiidh/ oc skulin i ænga gærning' gôra a thenna daghum/ Vtan the eno som thorff til sôdho/ thz ær at matbo. Hwath monde waar herra wilia m; thoikom sidh/ eller hwath war honum meer om lamba blodh/ æn om annath/
25. eller monde waar herra ey kænna et folk aff annath Oc ære thæsse ordh oc thenne sidher bægguma full oc aatlôghis æmpne/ Vtan the tekna nakath ærlikt ændelikt thing Oc fore thy ære iwdha wit stolne oc hemfke som halda thæssa sidhwænio/ sidhan henna tekn ær
30. komith/ the blunda m; ôghom oc ganga i môrke sidhan fool ær op ruznin/ oc the tugga skalina oc spotta wt kærnan Johannes bæptista tha han sôrft sa waar

herra i iordhrike Tha sagdhe han til sinna kærneswe-
na/ Se gud; lamb/ se then som bort skrapa skal
wa'rdinna synd *Johannes* hafdhe læsith ysaïam Ysaïas
sagdhe swa til fadher aff himerike Sânt wt lambith
som skal wara iordhrikes *herra*/ aff the hardhe ödhe- 5.
markinne Fore thy thetta signadha lamb/ th; war
teknath m; thæsso lambe som israels sönir offeradho/
oc aato/ för æn the gingo a ödhemarkina/ Oc kallas
gud; son lamb fore the skæl som giwin waro tha wi
taladhom om then wædhur som offeradhis fore ysaac oc 10.
æn skulo fræmermeer giwas Nw hawom wi brutith
skalina Nw wiliom wi æta kærnan Waar *herra* kom
a palmsunnodagh til *ierusalem* spaker som lamb/ oc
första daghin togho iwdha widh honum/ swa som widh
sinom rætta *herra* Sidhan möddo the han syra dagha 15.
m; awiitis ordhom/ oc sæmpta daghin/ som byriadhis
a fiærdha dagxsins qwælde/ tha drapo the han gud;
offer fore waara synder/ .oc en kidhling m; lambeno/
for thy waar syndogh natwra/ hon löste siin giæld/
m; gud; sons dödh/ Oc hafdhe gudh th; fore fullare 20. s. 188.
æn aldra waara dödh/ Oc ma raskest swa sigbia/ at
adams synd do m; gud; sone Thæssu lambfins kót
teknadhe wars *herra* likama a altareno Hwilkin man
som kærnis widh at honom ær dygdh faat/ tha han
skal ga til gud; altara/ tha skal han bedhas raadh oc 25.
hiælp aff sinom næsta granna/ th; ær aff sinom scripta-
fadher/ som næst boor hans samwite/ oc kalla a
hælgba maæn oc ængla/ thy at thera husbonde ær gudh
fiælwer waar næste granne/ som boor i gardhe m; os
i waaro hiærta Wi skulom læggia hans blodh oc hans 30.
pino ower twæggia dora ingång/ th; ær badhe i mwn
oc hiærta Oc ower dörena/ th; ær at idhna th; sacra-

- ment fore gudꝫ skuld som ower os ær oc ey for of-
fers skuld eller loffs/ eller nakra iordhrikis wyrðh-
ning Thꝫ skal ey ætas raat/ oc ey sudhit i watne/
vtan stekt mꝫ elde Fore thy at man skal ey othænk-
5. ter ganga til thꝫ sacrament/ oc ey mꝫ ostadhlikom
godhwilia/ oc ey fore loff skuld eller frægðh/ vtan
mꝫ brænnanda gudꝫ ælꝫskogha The andelika sôðhan/
skal oc taghas oblandath mꝫ witandis synd/ som sôðt
ær at drikka/ oc beesk atergia'lda/ oc hawe beskan
10. træggha fore gambra synder Meth howodh vnderstan-
dom wi hans guddom/ mꝫ fotom hans mandoom/ mꝫ
inælfwe alle gudꝫ sôðnir i the hælghe kirkio Oc i
thæffo signadho sacramento giwer os gudꝫ son badhe
sin guddom oc mandom/ oc gôr os fina kærefta wi-
15. nir oc andelika lime Wi skulom oc æta thetta lamb
om nattina sôr æn daghas Fore thy at waars herra
guddomber oc mandomber ær waar andelik sôðha vn-
der sacramento liknilse æ mæðhan wi liwom i thæffa
wærlðꝫ môrke Æn sidhan os daghas gudꝫ ænlite/ tha
20. faa wi at se han siælwan swa som han ær vtan lik-
nilse oc tekn/ oc sidhan wardher han ewerðbelika
vtan all tekn oc skiwll waar renasta sôðha oc frygðh
Oc ær thꝫ mærkelikin atskilnadher/ at the gudꝫ wine/
som waro fore gudꝫ byrdh/ the lifðho andelika widh
25. gudꝫ tekn oc tro Oc ey war thetta lamb vtan tekn
ensamith Æn wi oc alle gudꝫ wine epter hans byrdh
liwom widh tro oc tekn/ oc tho ey widh ensamen
tekn/ thy at vnder them ær fannindin huld/ swa som
waart signadha sacrament hawer thæff/ oc lit/ oc
30. mykelek aff brôðh oc aff wine Æn vnder thenna lik-
nilsom/ ær sander waars herra likame mꝫ siæl oc
guddom Æn tha wi farom hæðhan til himerikis/ tha

wardher waar herra waar sódha oc frygdh vtan alt
 skiwll oc liknilse Moyses talædhe all thæsse ordh/
 som war herra bódh fore allom ælþstom oc wifasta
 mannom/ oc sagdhe swa til them J skulin góma thæssa
 sidhwænio hwar epter annan Oc tha idher barn spória/ 5.
 hwath tholik sidhwænia skal/ Tha skulin i wiisa them
 thz/ oc sigbia/ at thz ær wars herra pascha oc offer
 epter thy som waar herra foor ower egipto land oc
 plaghadhe egipto mæn oc frælste os Om midhianat
 kom gudhlikt wald i egipto land/ oc plaghadhe egipto 10.
 land/ samuledh som moyses hæfde fórra saght/ swa
 at enkte war thz hws/ at ey la naghar dódher i/
 jæmwæl pharao ælþste son/ swa wæl som ambula son
 eller fange Tha stodh pharao rædder op oc skót aff
 sinne sæng/ oc alle hans mæn oc ropadho oc læto 15.
 illa oc komo alle til moysen oc aaron/ oc badho
 them mæ ðdhmiwkom bónom bort fara mæ fæ oc sol-
 ke/ mæ konom oc barnom/ oc allahanda thy som
 them tilhórdhe/ oc sagdho swa Skynden idher bort
 aff landeno eller monom wi alle dó/ oc nódhgadhe 20.
 them bort at fara/ oc beddos thera signan oc win-
 skap Jsraels sónir togho gulkar oc silffkar oc godha
 górfæme at læne aff egipto landz folke Oc skulom
 wi her vnderstanda/ at ængin ma mæ swikom kænnas
 at fins ærwodhis lónom/ oc giælla sik siælwer aff an- 25.
 nars honum ofspordhom/ vtan hwath som gudh siælwer
 biwdher thz ma syndalóft góras/ æn tho at thz ware
 ællæs synd Thy at han ma all skipilse omfkipta som
 skapadhe oc skipadhe Oc hæfde han nakath thz bu-
 dhit/ som han hawer nw forbudhit/ oc nakath thz 30.
 forbudhith/ som han hawer nw budhit/ tha waare
 thz wæl giort som nw ær synd/ oc thz synd som nw

S. 180.

- ær wæl giort / swa ær gud; wili al; waldogher Han
 hafðhe oc giwith gull oc silff egipto mannom / som
 giwer allom hwath som the ægha / oc hafðhe the for-
 giort widh han liiff oc got; fore otro skuld / oc thy
5. giordhe waar herra enkte a' mot them ræt som han
 skipadhe / vtan hælder m; oc galt thera giæld som
 the waaro skyldoghe / them ther ærwodhat hafðho fore
 them Wi maghom oc vnderstanda m; gôr;æme godhân
 kænndom / oc wiis ordh / oc m; egipto mannom
10. hedhna mæstara / som scriffwadho margha bôker / oc
 blandath ordh m; wiisdom oc hægumma / m; wantro
 oc godhom kænndom Oc hwilken tima wi saam at
 læsa thera bôker eller hôra / tha skulom wi sæsta m;
 os thera wiiso ordh oc godhan kænndoom / oc ower-
15. fara bluzdande thera wantro oc hagogmma Tha taghum
 wi at læne gulkar oc silffkar oc latom them qwarra
 fina leergrytor

- N**w fara israels sônir wt aff egipto lande / then
 sama dagh arfins som thera forfadher israel kom
20. sôrft i egipto land m; sinom sonom / oc waaro nw
 swa marghe wordhne at the ræknadhos sia'x hundrath
 thwfsand fotgangara / vtan konor oc barn / oc andra
 slækta folk qwinnor oc mæn obyris mykith som moyfes
 wille ey rækna / oc waro nw lidhin syra hundrath oc
25. thrætighi aar sidhan israel oc tholff patriarcha komo
 til egipto land Thæsse nat ær hæligh / oc skal m;
 wyrdhning haldas æ mædhan en sôdhis oc liwer epter
- S. 190. annan / th; ær pascha nat Waar herra giordhe oc læt
 wardha swa margh wærdhelik thing the same nat oc
30. thykker marghom liikt sanno / at domadagher mon
 wardha the same nat / eller faar ey wærliden alla fina

iæmlanga fulla / oc tho scriwas aff gudhi / at hans
 wærk ære all fulkomen / oc ær wæl skælikt / at alle
 mæn tagha sin doom oppa then dagh / som fôrste man
 war skapter / oc alle mæn waro aterlôfte / Oc at gudh
 dômer mannen / oc giwer sinom winom odðhelika li- 5.
 kama a then sama dagh / som han togh dððhelikan
 likama / oc wardh fôrsto sinne man. Tho ær ey thetta
 vtan en likligh wænda Fore thy at waar herra sigher /
 at engin weet aff them dagh ællar tima / vtan gudh
 sialwer / oc ær thz skælikast i hwario som gudh wil 10.
 thz hawa Sidhan pharao læt folkith lidhught / tha
 wille ey waar herra wiifa them genaft wæghin ower
 philisteym land / fore thy at ther waro stark land oc
 mæktigh / oc kuzne wanlika ðrlôgh wardha / mællan
 israels sôna oc thera / tha matte wanlika israels sôner 15.
 wantrôsta sik oc wænda ater wæghin til egipto land /
 vtan wiifte them wægh om kring ower langa ðdhe-
 marka / langa wægha oc pinlika fram mz hawino
 Moyfes fôrdhe mz sik ioseps been swa som han hafðhe
 bidbit Thy at alle hælghe mæn fore wars herra byrdh / 20.
 stundadho ther iordhas som then hælghe ande hafðhe
 them bewiift at gudz son skulle iordhas oc oprisa
 Fôrsta nat lagho the i sochhot / oc andra i etham som
 yterst byrias ðdhemarken An waar herra ledde them
 oc sagðhe them wægh om daghin mz eno mærkeliko 25.
 sky a stolpalund som the sagho æ fram fore sik / oc
 war them til skugga oc swala fore solinna hita An
 om nattena ledde han them mz lughande elde i wæ-
 dhreno fore them Oc epter thenna twem skuldo the
 ganga Oc hwilkin tima om daghin thetta sama sky 30.
 forgikx / swa at the sagho thz ey / oc elden flyktes
 om nattena / tha wifto the at the skullo ther hwila

- sik / oc ey lypta siin tiæld för æn annath thera tedhis
 Oc iæmfkødt som annath thera tedhis / tha skullo the i
 same stund lypta thera tiæld oc færdhas oc ey för
 Gud; ælskoghe ær hetare æn elder Thy at watn slyk-
5. ker elzens hita / Æn hwarce watn eller nakar gen-
 wærdha slykker fulkompnelikan gud; ælskogha Swa
 som wi prówom m; gud; martiribus Th; prówas oc
 ther m; / at minna liws lyktar ey / sidhan mera liws
 skiin Swa som prówas m; stiarno liwse / oc solinna
10. Swa oc hwar som hittis gudhliker elder oc ælskoge
 ther skadar ey naturlikir eldir / æn tho at nakar man
 kastas i eet baal / swa som *sanctus laurencius* / oc
sanctus vincencius / oc andre martires / swa som hete
 waro innan m; gud; elskogha at the tholdo m; glæ-
15. dhe / then natwriika eld som vtan brænner / oc some
 kændæ han ey m; allo / vtan læko oc sungo i bræn-
 nanda baale Waar tro hon likas widh sky / fore thy
 at swa som wi se solinna liws genom skyyn / oc tho
- s. 191. ey swa liwst / som wi saghom oppenbarlika solina
20. sia'lwa Swa vndirstandom wi oc gudhlikt thing m;
 rætte tro / oc witom sannelika at swa ær Æn hwilkin
 oc hurw søter han ær oc hans wærdhskap th; ærom
 wi owardhoghe at wita för æn han wil sia'lwer tees
 oc skina ower os / m; æro liwse Wart hop oc trøst
25. til gud; nadha teknas oc m; eld som allaledh lypter
 sik op til himilsins / oc swa oc m; sky som wardha
 ower os aff the wæto / som solinna gifla lypta nidhan
 m; sik gen himpnom Swa wil oc wart hop / æ lypta
 sik til gud; nadha / oc hawer trøst aff thy at gud;
30. ælskoghe hawer skilt os widh iordbrikis ælskogha oc
 giwer os trøst til himerikis aff sinna nadha godhger-
 ningom Thæssa thre dygdher / tro oc trøst oc gud;

alþkoghe/ kallas gudblika dygdher/ fore thy at the ledha os ower wærlidna til himerikis/ swa som elder oc sky leddo israels sônir ower ðdhemarkana oc til thz hælgða land som sôr heet chanaan land

An talar waar herra til moyfen Sigh israels sônóm 5.
 at the riwa siin tiæld/ oc wænde siin wægh ater i gen nærmeer hawino/ oc sæte siin tiæld i them tiæld stadh som kallas siæyroth/ mællan magdala borgh/ oc rôdha hawit Fore thy at pharao konung træghar at han læt idher lidhugða/ oc hans mæn sîghia/ at 10.
 thz war mykith oradh oc trôsta sik at fanga idher mællan ðdhemarkizna oc hawith/ oc biwdher wt alt sit herskap/ siæx hundrath enwalda ðrlôghx waghna plankadha mz borgher fulla mz folke/ oc alla andra ðrlôghx waghna som i egipto lande waaro/ oc alla siina 15.
 bertugða om kring/ oc thera wærdhskap/ oc skynda nw fulkomith epter israels sonóm at fanga them ther

Nw fa israels sône at se pharao konung oc allan hans hæ'r æpter sik farande oc wardha mykith rædde/ oc the som ræddaste waaro/ the talædho hwar 20.
 til annars Mondo ey lægherstedha wara i egipto lande/ hwi matto wi ey ther dô oc iordhas/ oc ledhas ey wt a ðdhemarka at dræpas/ oc liggia fore hund oc rampn/ oc skylto moyfen/ hwi han ledde them i tholken wadha/ oc sagdho at the ræddos thz sôr aff 25.
 honum/ oc sagdho honum i egipto lande/ at swa monde wardha/ oc badho han skilia sik widh them oc lata them som sôr egipto landz herrom oc sagdho/ bæter wara at thiæna them oc liwa/ æn dô a ðdhemarkom/ fore swærdh eller sylvt Moyfes badh siina 30.

- bõn til waar herra / oc satte sina trõst til honum An
 waar herra swaradhe honum / Hwi thõrff thu meer
 ropa til mik / iak hawer giwith thik gudhlikt wald /
 mʒ thinom staff Sla mʒ honum ower hawith oc skal
 5. hawith skilias vnder stawenom / oc standa som twe
 s. 192. mwra fram mʒ enom wagh / thwart ower hawith /
 swa at waghin ær thõr ther i mællan / oc læt folkith
 diarfflika ganga fram at them waghennom An pharao
 konungx hiarta skal æn hærðhas aff thetta tekn / oc
 10. fõlghia waghennom epter idher Oc skal iak æra mit
 gudblikt wald ower pharao konung oc ower alt hans
 herfkap / ower hans riddara oc ðrlõghx waghna Hær
 ære tw mærkelik thing Et ær thʒ at engin bõn ær
 swa lõnlik / oc aff thighiande hugh thænkst oc bidhin /
 15. at han ma ey op kallas / for thy at ðdhmiwx mantʒ
 bõn som laghlik ær a iordhinne smygher himblana / oc
 ær thʒ hõght op som hõra ma aff iordhinne ower
 himpnana Oc hõghra ropar thæssa lund hælignx mantʒ
 bõn laght læsin eller thiaenkst / æn syndogx mantʒ bõn
 20. sungen Annath ær thʒ mærkelikt thing / at war herra
 gaff moyfi wald / mʒ wande eller stawe / Oc fore thy
 hawer biskoper staff mʒ sino walde / oc konunger
 swærdh Sidhan talar moyfes til israels sõnir Warin
 ey rædde / hawin stadlika trõst til gudʒ / i skulin se
 25. mykin hans iærtekne Thæssa egipto mæn som epter
 idher fara skulin i aldre optare se / oc ær nw thera
 yterste dagher komen Wars herra ængel som soor alla
 ledhina fore them / han sõrir sik iæmfkyt epter a bak
 them / oc mʒ honum thera waghledha sky til bak-
 30. wærn / oc waro swa rædhelikin myrker mællan thera
 hær oc egipto mazna at hwarghin gat komith til an-
 nars om alla nattina Sidhan giordhe moyfes som war

herra bóðh/ mǝ sinom stawe/ oc iǝmfkyt kom blǝ-
 fande stormber alla nattina/ oc thórkadhe wa'ghin wt
 at midhio hawino swa som saght ǝr Nw ganga isra-
 els sǝnir at thórrrom wa'gh i midhio hawino/ oc pha-
 rao konunger far epter them mǝ allom sinom hǝr 5.
 War herra talar til moysen Sla mǝ staffwenom ater
 ower hawith gen pharao konunge Nw war alt sǝn-
 der at dagher kom fǝrst a himilin/ oc war herra fa
 mǝ wredhe ower pharao konung/ genom eld oc sky/
 oc iǝmfkyt Bǝdde hawet lukt ower pharao konung/ 10.
 oc ower allan hans hǝr/ oc waaro tha waghni hiwlen
 off lagh Nw ropa egipto mǝn tit sin konung/ oc
 radha honum at ryma/ oc wilia nw wǝnda wa'ghe-
 nom/ oc ey lǝnger stridha gen gudhi/ ǝn seent war
 tha at wǝnda/ sidhan bylghian wǝnde thz op a wagh- 15.
 nomin for fǝr wiste, nidher Oc magho alle the thenna
 gudz dom radhas som aldre wǝnda fǝr ater aff syn-
 dom/ ǝn the thǝnkia at ǝat ǝr komith ytersta daghe-
 nom/ mǝdhan ey war gudhi tǝkelikt pharao konungx
 aterwǝnda Nw sagho israels sǝnir egipto mǝn flyta/ 20.
 oc gudhlikt wald ower thera owinir oc trodho nw
 gudhi sǝlwom/ oc moysi hans thia'nisto mǝrne/ oc
 gingó thórrrom sotom til landz/ oc hawith war them
 fore mwr bǝdhe a winstro hand oc hóghro

Sidhan sang moyses thetta loff gudhi sǝlwom Sion- 25.
 Sgom gudhi loff/ for thy at han ǝr ǝrlika fra-
 gher/ han kastadhe órs oc riddara wt i hawith Mit
 mǝghin oc mit loff/ ǝr war herra/ han war oc ǝr
 minn hialp oc helfa Thenne ǝr min gudh som nw
 halp/ min sǝdhernis gudh/ iak skal góra han fra- 30.
 ghan War herra ǝr swa som órlóghx man/ alz wal-
 dogher ǝr hans namn/ han kastadhe wti hawith pha-

S. 103.

- rao konungx hæx/ oc ðrlôghx waghna Hans wtwaldo
 hõffdhingia druzknadho i rôdho hawino/ hæffdiwpen
 huldo them/ oc foro nidher som steen til gruzna
 Thiin hõghre hand ær mykith frægh wordhin aff
 5. mæghne/ thiin hõghre hand owerflo sin owin/ Oc
 thu fatte minna genwærdho mæn aff waldom thik til
 marghfallelika æro Thu sænde thina wredhe/ hon
 swalgh them som elder stikko/ watnin sankadhos sa-
 man/ m; thinne blaßande brædhe Flytande watn stodh
 10. som mwr/ hæffgruznen sankadhos i midbio hawino
 Owinin sagdhe iak skal fõlghia oc fanga/ iak skal byta
 rowith/ oc fulkompna min wilia/ oc fylla mina giri m;
 got; Jak skal brygdha mit swærdh/ oc them skal
 dræpa miin hand Tha blaßte thin ande/ oc hawith
 15. holde them/ the sunko som bly i mæktughom watnom
 Hwa ær thin iæmpninge min herra i mæktughom man-
 nom/ hwa ær thin iæmpninge mykin oc milder i hæ-
 lighdom/ rædheliker oc lofs wærdher m; vnderlikom
 wærkom/ thu rækte thina hand oc iordhen swalgh
 20. them/ thu wardh ledhare m; thinne miskund/ thy
 folke som thu aterlõfte Thu fõrdhe thit folk m; thi-
 nom krafftlek/ til thit hælgba hws Annor folk foro op
 m; bældes/ oc wredde widh/ forgher fingo philibteym
 land Tha wordho edom hõffdhinga hughmõdder/ oc
 25. moab risar oc kæmpa skolwo/ oc alla chanaan bwra
 wordho styrde Thin ræddoghe sælle nidher them vn-
 der thinom wældogha arme Wardhe the orðlike oc
 thunge som steen æ mædhan thit folk min herra far
 ower them/ mædhan ower them far thetta thit folk
 30. som thu thik eghnadhe Thu skal inledha thit folk oc
 planta them i thino ærfdha berghe/ i thino faststa
 hwæ som thu smidhadhe min herra Th; ær hælgba-

doma hws thit som thina hænder saman sæsto/ ther
skal waar herra wara wældogher konunger/ ewerdhe-
lika oc a'n længer Thz loff siwnger iak for thy/ at
pharao konunger/ han reedh i hawith mʒ riddarom
oc ðrlõghx waghnom/ oc waar herra ledde ater wat- 5.
nen ower them/ An israels sönir the gingo thõrran
wagh i midhio hawino

Tha een wiisa eller een sanger wæl diktadher a
swenska tungo/ wardher flutter oc thydder a rytʒa
tungo tha giter man ey the same ordh lakt til lika 10.
a andra tungo/ som sör siõllo wæl saman Thenne san-
ger oc alder pfaltarin/ oc marghe andre sanga i the
hælghe script waaro diktadhe a hebreisko tungo mʒ
sagher wers/ oc mʒ wæl sældom ordhom/ oc til lika S. 104.
lagdhom Oc fore thy gat ey sanctus ieronimus eller 15.
nakar som bibliam wænde aff hebreiske tungo oc til
latine eller gretʒke gõmpt wærfa natwra mʒ saman-
sældom ordhom/ oc til lika lagdhom antiggia i thenna
sang eller androm/ oc giter ey hælder man a waara
tungo An i thenna sang siwnger först moyfes gudʒ 20.
loff fore hans figher oc thera hialp Sidhan spaar han
hurw han skal them fram a ledh sölghia oc ledha Oc
ær thz mærelikt/ at gudblike spaamæn sighia swa/
om the thing ther wardha skulo/ swa som the waaro
nw/ eller hasdho warith Swa som ysaias spaadhe/ aff 25.
waars herra byrdh Smafwennin ær os sõdder/ oc so-
nin ær os giwin Swa som oc figher moyfes/ at waar
herra war thera sölghiare/ oc ledhare/ oc sördhe them
til sit hælghe hws/ oc the waaro tha sörst a wæghe-
nom/ oc gudʒ hws war ey a'n giort/ Oc ær thz fore 30.
tweenne skal Först fore thy At gudh siælwer wifar them

- siin hemelik thing epter them skipilsom som the ære innan hans hugh oc hiarta Nw ær ængen dagha omskiptilse/ eller aara/ eller stunda m̄ gudhi Vtan en stund ær ewerdheliker dagher m̄ honum/ oc th̄ som
5. nw komith ær m̄ os/ th̄ war ewerdhelika m̄ honum/ oc i hans forseo Oc fore thy s̄ghia gud̄ spaa-mæn/ hælghe propheta/ at th̄ war/ eller nw ær/ som wardha skal. Annor skal ære thæsse Os ma iæfwa om the thing ther wardha skulo/ An om the thing
10. ther wi seem m̄ waarom ðghom/ eller os minnis warith hawa/ th̄ maghom wi siidher iæwa/ Oc s̄r thy s̄ghia hælghe prophete at th̄ war eller nw ær/ som wardha skal/ at wi skulom balda gud̄ ordb/ fore s̄wa mykle meer sannind/ oc wisso Oc thy ær ey
15. fals/ i thera ordhom s̄wa som pr̄was m̄ skalom/ them som nw waaro giwin/ næst fore thæsse Th̄ ær oc mærelukt i thæssom sang/ at moyfes s̄gher/ at waar herra l̄ste them oc k̄pte ater aff egipto man-nom Tho læsom wi/ at engte wærdh ær wtgiwith fore
20. them F̄r æn gud̄ son s̄ælwer wardh giwin til l̄sn alle wærlidinne An for thy at enge wardha lottakne thæssa l̄sn vtan godhe mæn Thy s̄gher moyfes/ at waar herra l̄ste ifraels s̄nir/ som tha waaro en-fampne godhe i iordhrike oc trodho a gudh Oc th̄
25. wille moyfes/ giwa os vnderstanda m̄ sinom ordhom Sidhan spaar moyfes/ hurw hedhne mæn skulo rædhas them/ oc vndergiwa s̄ik gud̄ folke Sidhan spaadhe moyfes i sinom sang/ at wars herra andelikt m̄nster oc rike æru ewinnelik/ Oc ma th̄ ængaledh vnder-
30. standas aff iwdha m̄nster i ierusalem eller aff thera rike/ som badhe ære lango forgangin/ Vtan gud̄ rike

oc

oc hans mönster / är the hælgha kirkia / som ewinne-
 lik är i iordhrike / först til domadagx / oc sidhan i
 himerike vtan ända Oc for thy sigher moyses / at
 gud; rike skal wara ewinnelikt ewerdhelika / oc än
 sidhan ytärst i sangenom giwer moyses skal / hwi han 5. 5. 195.
 siwnger gud; loff m; thenna sang Maria moyses syster
 tagher sik leek i hand oc alla frwor dantza m; hen-
 ne / oc siwnga gut; loff epter henne som moyses dik-
 tadhe Moyses ledher israels sönrir wt aff hawino / oc
 gingo thre dagha / ower the ödhemark som kallas 10.
 surr / oc komo til marath / oc sunno ther enkte
 watn vtan bet;st som galla / oc är th; natwrligt / swa
 som at lwt saar ondan thaff aff asko som hon siilas
 genom Swa oc kældor oc rinnande watn / hwar the
 opnas eller rinna ther som al;skona malm hittes / tha 15.
 dragher th; watnith ondan thaff til sik aff th;skona
 iordh / thy at hon är mykith swidhin oc bränd aff
 særdelis siäna krapt Ther möddo israels sönrir moy-
 sen / oc kærtho ower han sina wat; nödh Moyses kær-
 dhe sin wanda fore waarom herra War herra tedhe 20.
 honum enskyns træ / oc iæmskyt som moyses lagdhe
 th; træ i watnith / tha wardh alt watnith söt / oc wæl-
 smakande Th; waare omöghelikt at th; wordhe m; na-
 kars træ krapt innan swa stakkitte stund / vtan th; træ
 war wisselika thæs hælgha kors tekn The hælgha script 25.
 likar waara natwra widh watn / thy at hon hawer
 engin stadhga / aff sik siälwe / hon war söt skapath
 oc syndalöds oc sidhan besk wordhin aff syndelikom
 losta / som særdelis bränner hona / hon wardh oc al-
 dre sööt sidhan adam syndadhe / för än th; hælgha 30.

kors fæstes genom hezra adhror m̄ starkom iærn na-
ghlom / then tima gud̄ son tholde dōdhin

- Thædhan foro israels sōnir / oc komo til elym /
ther waaro tolff kældor oc siwtighi palm̄ træ / oc
5. satto ther siin thiæld Her teknadhis m̄ tolff apostoli
oc siwtighi wars herra kænneswena Thædhan foro
israels sōnir / oc komo til the ðdhemark som heter
sin / som ligger mællan elym oc synay bergh fæmp-
tanda daghin apprilla manath / som ær næste manadher
10. marcij

- Y**sraels sōnir mōddo oc ther moysen oc kærðho
ower han m̄ thenna ordhom Hwi ledde thu os
wt a ðdhemarka gudh gawe at wi waarom hælder
dōdhe m̄ egipto mannom Ther saatom wi ower wæl-
15. lande kōtgrytom / oc aatom brōdh til wi waarom
mætte / her skulom wi dō aff sylvt War herra war-
kunnadhe them / oc taladhe til moysen Jak skal ræghna
idher brōdh aff himpnom / gange wt folkith hwar dagh
a markina / oc hænte sik brōdh / eens dagx sōdho /
20. Hwar siætta dagh maghin i tagha twæggia. dagha sō-
dho / fore thy at siwnde daghin war alsstingx hæ-
gher m̄ them Moyses oc aaron taladho til israel
sona J skulin ey thænkia at iak hawer idher daarath
aff egipto lande ther til at iak maghe bawæ herra-
25. dom ower idher At qwælde skulin i fa wita / at gudh
s. 196. siælwer ledde idher aff egipto lande Oc morghen sku-
lin j se hans gudhlika wald Waar herra hōrdhe wæl
idhra kæro / oc ær idher kæra mot honum at qwælde
skulin i æta kōt / oc i morghen wardhin i mætte aff
30. brōdhe At qwælde kom enskyns fughel som kallas ko-
turnix aff sinom rōst swa marghe oc thiokke / at ey

skortadhe/ Oc om morghonin tha hitto the a ior-
 dhinne/ swa som dag eller riimsrost/ thz kalladho
 the mazna/ som thydher a wart maal/ hwath ar thz/
 fore tha's vnder skuld/ som the hafdho/ tha the fuzno
 thz sforst Siwnda daghin willo some hanta/ thetta 5.
 brodh som andra dagha/ oc hittis alzenkte/ Hante oc
 nakar man a nakrom androm sia'x daghum/ meer an
 ens dagx sódho/ tha hittis thz owerwar rotith om
 morghonin/ oc hwa som hante meer an han thórffte/
 tha wardh honum ey thy mere gaghn at thy/ hwa 10.
 som oc hante minna/ han hafdhe a'ngin skadha Thz
 brodh smakadhe hwarion manne/ a som hans lofte
 kraffde Aff tha'sso brodhe sigher dauid i psaltarenom/
 At tha aat mannin a'ngla brodh Nw ar a'ngelin an-
 deliker Oc swa som a'ngin likame liwandis liwer vtan 15.
 likamlik sódho/ swa ar oc a'ngla sódha andelik Oc
 engin witandis man tha'nker at a'ngla a'ta tha'skóns
 brodh Thy ar thz vtan ia'ff at dauid wil sighia/ at
 thz brodh ther hans forfader aato/ teknadhe thz
 brodh som badhe sódher a'ngla oc godha sia'la/ thz 20.
 ar ihesus gudz son/ han sódher a'ngla i himerike mz
 the gládhe oc frygdh som the hawa aff hans guddoms
 afynn. Han ar oc andelik sia'la sódha vnder altarens
 sacrament/ swa som sniman war saght/ tha wi tala-
 dhom om iwdha pascha lamb Thetta brodhitt hittis 25.
 ey a siwnda daghin/ vtan rotnar an thz wardher
 gómp't ower sia'tta daghin Thz ar at sighia/ at iwdha
 sidher/ oc sacramenta the wunnos oc hafdho sin kragt
 til siwnda wärldizna alder kom/ som byriadhis tha
 gudz son læt sik sódha Sidhan wille gudh ey at the 30.
 sidher oc sacramenta waro længer/ mædhan then war
 komin/ som the teknadho Oc swa som the waaro gu-

- dhi thæk / oc tókelik / sör æn han kom / for thy at the teknadho han / swa wordho the sidhan gudhi ledh / oc alle the som them sidhan hioldo oc gómdo / for thy at the wantroa at gudž son ær komin oc sódder /
5. oc for thy sigx / at thera bróðh rotnadhe siwnda daghin Thž bróðh war oc iæmdrykt minna som mera Fore thy at wars herra likame / vnder altarens sacrament / ær iæmmykin oc alder vnder hwariorom lotenom / tha presten bryter óflætith som han war vnder
10. heelo / Thž smakadhe oc hwariorom epter sinom losta Fore thy at wars herra likame / sóðher oc siælinna epter henna skipilse / oc æn hon ær heel oc i godhom liffnath / tha saar hon aff honum andelikin styrk / dygdh / oc hughnath Oc æn hon ær siwk oc
15. syndogh / tha tagher hon sik swa starka sóðho / til hðghan wadha Manna war hwit at lit oc swa smakande aff sik siælwo / som renasta hwetebróðh mž honigh Tha bødð gudh moyse oc aaron Tagh et kar oc læg i aff manna / til aminnilse israel sonom at iak sódde
- S. 197.
20. them i óðhemarkinne / tha iak ledde them aff egipto lande Nw ær thž mykith mærkeliikt / at manna rotnadhe / æn thž gómdes ower ena nat / oc ey i thy karino i margh hundradha aar / swa at thž sigx æn wara til / oc thž war mik teet i trewers stadh / mž
25. androm hælgom domom som helena constantini keyfara modher sórdhe thiit aff ierusalem / oc prðwas oppenbarlika mž thænna skælnath / at thž war wisselika tekn at thž rotnadhe a siwnda daghenom swa som nw war saght Fyretighi aar liffdho israels sðnir widh
30. thž bróðh som gudh sænde them aff himpnom / alt til thæs the komo til chanaan land / swa længe foro the oc waffdhos i óðhemarkom

Sidhan fara israels sönir thædhan til raphidum oc
 satto ther sin tiæld/ ther war ey watn m̄ allo/
 oc fore thy kærdhe folkith ower moysen/ swa som
 sör/ oc sagdhe til honum/ hwi ledde thu os wt aff
 egipto lande oppa ððhemarka at dræpa swa mykith 5.
 folk m̄ thörst Moyses taladhe til wars herra/ Hwath
 skal iak gðra aff thæssfo folke/ th̄ ær ey siarren at
 the sla mik i hææl m̄ stenom War herra swaradhe
 moysi Tagh the æl̄sto mæn oc wifastu/ oc farin fram
 fore folkith/ oc haff m̄ thik then sama staff/ som 10.
 thu slo m̄ egipto stodh/ ther skal iak te mith gudh-
 likt wald ower ena halt Jæmsköt som thu slaar ho-
 num m̄ thinom staff/ tha skal hon giwa yffriith watn
 fæ oc folke Sidhan kallas then stadben frestilse/ thy
 at israels sönir frestadho gudh Nw mædhan israels 15.
 sönir waro i raphidym/ tha kom eens rikes herfskap
 som kalladhis amalech/ oc wille stridha widh them
 Tha kalladhe moyses iosue en thriffnan man oc gudh-
 likan aff effraym slækt iosep sons oc taladhe til ho-
 num/ Wæl thik tholka mæn som thu wil hawa til 20.
 striidh/ oc skal thu mōta amalech oc stridha widh
 them/ Jak skal standa ðwerst a berghkullanom/ oc
 hawa gud̄ wand eller staff i minne hand Josue gior-
 dhe thaghar som han bōdh oc foor diærflika til striidh
 gen amalech Moyses foor op som han sagdhe/ oc 25.
 stodh ther oc rækte op badha sina arma a kors wiis
 mædhan the striddo/ oc hwar then tima hans arma
 fighu nidher/ tha matte amalech bæter/ æn tha moy-
 ses lypte sina arma wæl op/ tha wan israel Moyses
 hænder waro thunga/ æn aaron oc wr the stodho op 30.
 m̄ honum oc studdo hans arma Moyses hiōlt oppe
 handom alt til fool fattis Josue stridde saghran figher/

- oc drap oc a'lte bort hedhin hæ'r War herra bôðh moyfi/ at scriwa thenna figher til amiznilse/ thy at iak skal æ'n fordærffwa alzstingx amalech Hwi bôðh war herra hælder scriwa til amiznilse thenna figher
5. æ'n margha andra Vtan for thy/ at thenne figher/ han teknar oppenbarlika/ wars herra figher a korfeno Hwath krapt hafðho moyfes hænder at winna figher
8. 198. vtan widher stridhina/ eller formatte ey gudh andra- lund giwa them figher vtan m̄ moyfes oplyptom ær- mom Vtan war herra wille tekna fore them/ hurw gud̄ son skulle rækka sina arma a korfeno/ tha han stridde figher aff allom sinom owinom Tha studdo hans hænder aaron oc wr/ th̄ ær at sighia/ thera sônir iwdha m̄ twem iærnsplikom genom them Oc figher
15. han fore thy mærkelika, Scriffwa thenna figher til amiznilse/ at iak skal æ'n alzstingx fordærwa mina owiner tha iak rækker swa mina hænder a korfeno/ som thu rækte nw thina a korswiso Ther giordhe moy- ses altara gudhi/ oc kalladhe th̄ miin oplyptilse/ oc
20. ær th̄ mærkelikt/ at samuledh kallar war herra sina pino i læstinne Oc lyste moyfes i then sama stadh at wars herra stols hand oc hans ðrlôgh skal wara amot amalech æ mæðhan en sôðhis aff androm Hwath kal- lar moyfes gud̄ stol/ vtan th̄ hælgða kors/ som ho-
25. num war fore stol. tha han war hardhelika fatter Oc for thy at han sat a handomen/ thy kallar han stols hand Oc ær swa mykith at sighia The handen som war herra skal stydhia sik m̄ a korfeno/ oc hafðhe ey annan stool/ han skal fordærwa gud̄ owinir
30. **N**w spordhe ietro madian biskoper modberfader moyfes sons at gudh hafðhe wa'l giort widh moy-

fen/ oc frälste israël aff egipto lande/ oc foor til
 honum thiit som han war/ a ödhemarkom m̄ gud̄
 folke Moyfes togh wäl mot honum/ oc sagdhe honum
 hemelika hwilka lund gudh frälste them/ oc m̄
 hwilkom iärteknom aff pharao konungx walde Jetro 5.
 lowadhe gudh oc sagdhe swa Signadher gudh oc wäl
 lowadher/ som frälste israël aff pharao konungx wal-
 de/ oc wt aff egipto lande/ oc offradho gudhi offer/
 oc bödh aaron oc allom främsto mannom aff israël at
 æta m̄ sik fore gud̄ altara Annan dagh epter thetta 10.
 sat moyfes a widhertalan m̄ folkeno/ oc hördhe
 hwath the spordho oc kärtho/ oc wiiste them gudh-
 likan doom/ alt fra morghnenom oc til qwäld̄sins
 Jetro prester awiitte honum fore swa giort/ oc sagdhe
 swa til honum Th̄ ærwodhe ær ower thit mæghin/ 15.
 oc m̄ ofkäliko ærwodhe fordærwar thu thit liiff/ oc
 ey orkar thu længe at bæra ensamin thæssa moghans
 byrdhe at ænda all thera ærinde Vtan th̄ ær mit
 radh/ at thu skipt sunder thina byrdhe/ oc skipa
 thæssa s̄ysto m̄ flerom mannom/ oc wäl wt aff sol- 20.
 keno m̄ godhe forsyyn wäldogha mæn/ oc the som
 rædhas gudh/ oc sannind fölgia/ oc forsma mwtor/
 oc alla pæninga giri/ oc skipa soma ower alla ena
 slækt/ oc soma ower hundradha herskap/ soma ower
 halft hundrath oc soma ower tio/ war thu sialwer 25.
 ower gudhlik thing/ oc wiisa folkeno hurw the skulo
 dyrka gudh An all annor maal magho wiise mæn æn-
 da/ m̄ them som nw ær saght/ vtan thyngre thing
 oc wandare at lösa/ them læt thu bidha til thins
 sialffs dom Moyfes giordhe samuledh som han rædh 30.
 Sidhan læt han sin swæær heem til siin fara m̄ fridhi
 oc sæt

S. 199.

- A** thridhia manadhe sidhan the gingo aff egipto lande / thz ær may manadher / tha komo israels synir til synai bergh oc satto siin tia'ld kring om berghit Moyfes foor oppa berghit som war herra kalladhe
5. han / tha taladhe war herra til honum Thæsse ordh skal thu sighthia israels sðnom a mina weyna J saaghin hurw iak ændadhe widh egipto ma'n / oc hurw iak bar idher ower ðrnawinga Thz ær at sighthia J ængla gðmo Wilin i lydha minom ordhom / oc gðma mina
10. sæ't / tha skulin i wardha mit forprisath folk / Alt iordbrike ær mit eghith / J skulin wardha mine konga / oc mine biskopa oc preste oc hælight folk Moyfes taladhe thæsse ordh fore folkeno / folkith swarar alt saman som en rðst ware Alt thz waar herra talar
15. skulom wi gerna gðra Sidhan bðdh waar herra til israels folk mz moyfen Nw wil iak koma til thik i myklo sky oc tala til thik swa at folkith hðrir mina rðst / oc tro the tik sidhan ewerdhelika / bidh them redha sik wæl til mz renom liffnadhe oc renom klæ-
20. dhom / sðr æn the hðra mina rðst / oc ware til redho A thridhia dagh tha wil iak te mit gudhlikt wald ower synai bergh Thu skal wara them widh / at engen thera kome nær bergheno / Alt thz nær thy komber / thz skal iæmskðt dð / ey mz swærdh oc ey
25. mz spiwt eller skote / oc ey mz steen Fðrsta min lwdher hðris / tha komber iak / tha skal folkith wakta sik / oc thu skal fara oppa berghit til mik Moyfes foor nidher til folkith / oc bðdh them at thwa siin klædhe oc ængaledhis koma nær sinom hufsrwm i the
30. thre dagha War thz swa mykin wadhe at hawa oreen klædhe / eller nalkas sinom hufsrwm i thre da-

gha sör æn the skulo hõra wars herra ordh / the som
 nakar ængel taladhe i wædhreno aff hans weyna /
 Hurw myklo mere wadhe mon thz wara at ganga til
 wars herra altara / oc tagha han sialwan oc hans
 signadha likama / oc hawa ey sör thwaghit sit hiarta 5.
 aff fwlom hugh m3 taarom eller m3 trægha / vtan hæ-
 der warith i wærrre stadh oc fwlare synd æn m3 sinne
 huffrw som gudh lowadhe mannom vtan hõghtidher
 Thz skulom wi swa vnderstanda om hõghtidhis for-
 budh / at ra't hionalagh thz ær skipath aff gudhi oc 10.
 lowath fore thenne skal Først fore thy / at thz skal
 tekna andelikt elskogha band / mællan gudh oc the
 hælghe kirkio Oc swa som gudh ær een / oc een ær
 the hælghe kirkio tro oc criftendomer / oc fore thy
 skal een wara hans huffrv oc ey flere / oc thz skal 15.
 wara m3 trolowandis sæsto Oc epter thæsse skal tha
 ær hionolagh fulkomith vtan likama bland / æn tho at
 the lowen badhen renliwe / oc halden / swa som ma-
 ria gud3 modher oc iosep Annath hionalagx skal ær /
 at ðkia gud3 thia'nisto folk Oc epter thæsse skal ma- 20.
 gho tw hion aldre saman koma m3 likama bland /
 vtan m3 them hugh / at the willo barn sõdha / oc
 opfostra til gud3 thia'nist Oc thy ær thz ogudhlikt at
 hindra siin barn aff gud3 thia'nist Thz thridhia hio-
 nalagx skal / ære gud3 nadher oc liise / fore thy at 25. s. 200.
 menniskian ær brutlik Oc fore thy ær hionalagh lo-
 wath / at swa mykith siidher gõris hoor / eller lõsko-
 læghi Tho ma hionolaghi swa mykin kõt3sins loste fõl-
 ghia / at thy sõlgber synd / hælsst om hõghtiidh oc
 sæsto tima / oc tho swa længe nadhelik synd / som the 30.
 hawa stadhlikin hugh ængeleedh swa at gõra vtan
 hionolagh An wardher man forwunnin aff swa mykle

- frestilse / at han wille synda m̄ andre iætmgerna / som wara m̄ sinne / æn hon ware ey næær / tha ær th̄ dødhelik synd oc hoor giort fore gud̄ doom m̄ sinne laghgipte kono / eller m̄ sinom laghgipta manne Nw
5. ær thridhi dagher komen Oc swa som dagher war liws om morghonen Tha hōrdhis wars herra baswner rædhelikir thordyn oc blufande lyghnelde / oc thiokkasto sky huldo berghit / oc baswna blæster wæxte æ meer oc meer ohōrlikare / oc rōk aff allo bergheno
10. som aff oghne Moyses ledde fram folkith vnder berghit siælfst i moot gudbi siælwom War herra kalladhe moyses / oc sagdhe til honum Wara folkith widh / at the gange ey fræmmermeer / æn them war sōra saght / fore thy at the waro ofornumstoghe at se gudh
15. utan the preste som næst skulo ganga / the skipi sin lifsnath swa at the wardha hælge thet til at iak slaar them ey i hææl Thenna gud̄ doom skulom wi rædhas som aldra fræmmærst gangom til gud̄ altara / oc hannom m̄ syndoghom hugh oc handom hans hælgha sacrament som han ær siælwor i War herra sagdhe fræmmeer til moysen Thu oc aaron gangen op til mik / æn preste oc folkith the standen qwarre som them ær skipath Oc fore thy ær th̄ forbudhit / at leekmæn sta i sanghwse eller altara trappom i stoor-
25. kirkiom Moyses foor nidher at wara folkith widh som gudh bōdh

- Nw talar war herra swa at alt folkith hōrer Jak ær thin herra oc gudh Jak ledde thik wt aff egipto lande aff thrældooms hwse / Jak forbiwdher
30. thik alla affgudha / oc at dyrka nakra script eller skyrdh eller nakra liknilse epter nøkar the thing som

ære a himpenom eller a iordhinne/ eller i watnom/
 eller vnder iordhinne/ thu skal ey hedhra them oc
 ey dyrka Aff thaſſo ordhe foro ſome mæn wille/ oc
 wordho kætara m; fals vnderſtandilſe/ oc ſagdho gudh
 hawa forbudhit bilæte/ oc ſagdho os wara affgudha 5.
 dyrkara ſom dyrkom oc hedhrom ſcriſſwath oc ſkorith
 belæte i kirkiom Thaſſe mæn vnderſtanda hwarce gud;
 ordh eller hwarſkyns hedher wi gðrom korſom eller
 belætom War herra bðdh at hedhra oc dyrka ſik ſial-
 wan/ han bðdh oc os at hawa ſik idhelika i amiznil- 10.
 ſe/ oc hawa hans wælgerninga oc hans budhordh
 ſcriſſwath fore warom ðghom oc thænkiã them idhe-
 lika i wærom hugh Nw formagho ey alle mæn hawa
 ſcriſſwadha bðker eller vnderſtanda/ Oc fore thy ære
 bilæte ſunnin oc kors giordh/ at the ſkulo wara leek- 15.
 manna bðker Hwath monde gudh tha forbiwdha/ vtan
 dyrka belæte fore gudh ſialwan/ oc tro th; at nakar
 guddomber ær i ſtokkom eller ſtenom/ ſwa ſom hedhne
 mæn thænkiã/ oc th; thænkiom wi engaleedh/ oc
 ſiarren ware th; ware tro/ at nakar gudhliker krap- 20.
 ter ær i nakra bilæte/ vtan tha waar ðghon ſe belæ-
 tin/ tha wæknar waar hugher til gud; ælſkogha/ ſwa
 mykith meer at belætin ære ſæghre/ oc tekna os
 gudhlika ſæghrind/ oc aſtundan fore then elſkogha/
 oc the trðft ſom wi hawom til gudh oc hælgħa 25.
 mæn/ aff them gud; nadhom ſom wi thænkiom/ aff
 belætom gðr gudh hðgh iærtekne widh ſalugħa mæn/
 badhe til ſial oc ſwa til likama Oc ey gðra belæte
 iærtekne andra lund æn ſwa ſom nw ær ſaght Tha
 hittis oc mykin willa m; kriſtnom mannom ſomom/ 30.
 ſom thænkiã ſom kors eller ſom belæte wæxa eller
 ſwetæ Thaſſe willa hon liwgher a mot natwrluk ſkæl

S. 201.

- Thy at enkte tra' wæxer sidhan thz ær widh rôter
 skilt oc iordh oc watn Han sigher oc gen rætte tro/
 thy at war tro giwer belætóm enga dyghdh eller
 kragt meer æn nw ær saght Nw wilióm wi wiífa
5. hurw *cristne* mæn dyrka sin kors oc belæte mꝫ wa-
 rom hugh oc knæfallóm Tha gðrom wi then sama he-
 dher for gudꝫ liknilse som *honom* bðr siælwóm til
 rætta/ oc tholkin hedher hælgha manna belætóm/ som
 them bðr til rætta siælwóm/ Fore thy at belætóm hð-
10. rir engin hedher til aff sik siælwóm Thz hælgha kors
 skal hawa then sama hedher som gudh siælwer ther
 do a korseno/ swa som keyfarens klædhe hawa then
 sama hedher aff hans mæznom som keyfarin siælwer
 An offer ma engom gðra vtan gudhi siælwóm Gðrs
15. nakrom androm offer/ thz ær affgudha gærning Thy
 at engin giwer gotꝫ eller gðr iærtekne vtan gudh Oc
 tha *cristne* mæn gðra sit offer til hælgha doma/ tha
 gðra the thz offer gudhi/ fore the nadher som the
 hawa fangith eller wænta sik aff *honom* fore thera
20. hælgha doma skuld som the gðra offer til Waar herra
 talar fræmermeer til folkith Jak ær thin herra oc thin
 gudh waldogher/ oc swa hedher gærn/ at iak thol
 engom gudhlikan hedher Jak hæmpnis forældra synder
 aff sðne oc sonasðne til thridhia man oc fiærdha minna
25. owina/ æn minom winom lðnir iak lydhno oc ælþko-
 gha mꝫ miskund til thwþanda man/ æn the hiðldo
 winþkap widh them Nw scriwar ezechiel prophete/
 aff gudꝫ weyna/ at son skal ey bæra skuld fore fa-
 dheres synd/ Ey sigher then hælghæ ande annath siæl-
30. wer oc annath mꝫ prophetans munne/ An hans ordh
 hawa ræt vnderstandilse/ soma pinor hðra siælinne
 til/ oc soma likamenom/ soma pinor ære ewinnelika/

oc soma forgangas Nw hawer sonin likama aff fadher
 oc modher / æn aff ængom hawer han siælina vtan aff
 gudhi Oc thy sôdhes opta siwker aff siwkom / som
 malatus aff malato Æn ey sôdhes syndogher aff syndo-
 ghom vtan adams synd Aff henne skulo gôras særdelis 5.
 skal fræmmërmeer i bokinne Oc ær thz for thy at so-
 nen ærwer sins fadhers thing aff likamens weyna / oc
 ey aff siælinna Oc thy sôlgher honum likamens gen-
 wærdha / aff sinom fadher oc ey siælinna synd Oc
 swa som sonen ærffwer epter fadherin gotz oc pæninga 10.
 Swa ma han oc æpter gudz doom / giælda gotz oc
 pæninga fore sins fadhers synd / faa faar oc swidha a
 sin likama som han hawer aff fadhernom / oc fa minne
 æro i wærlidne Æn nakra siælinna pino som ewinne-
 lik ær / faar aldre son fore fadher / vtan han sôlgher 15.
 fulom lifnadhe som hans fadher Waar herra taladhe
 fræmmërmeer fore folkeno Thu skal ey wanwyrdha
 thins gudz namn / eller swæria nôdhalôst om thz Thz
 ær at sighia / vtan nakath wardhar / vtan man wil
 thik ey hælder tro Ey ma hælder swæria / om gudh 20.
 oc om hælghe doma Oc ey skal thu thola han sak-
 lôfan som wanwyrdher gudz namn Thu skal oc ey
 glôma / at halda siwnda daghin hælgan Thy at waar
 herra skapadhe wærlidina innan siæx dagha / oc a
 siwnda daghinom giordhe han enkte / vtan swa som 25.
 sôr war faght Then sama dagh skal thu enkte syfla /
 thu eller thiin barn / thiin hion eller thit sæ / thin
 gæster eller thin innisman Hedhra fadher oc modher
 ther til at thu maghe at wardha swa langliwadher
 som the Oc eghna the samo iordh / som the eghna- 30.
 dho / oc iak skal giwa thik Oc ær thz rætter gudz
 domber ower them / som wanæra fadher oc modher i

- thera alder/ han wardher antiggia skamliwadher eller vfall siælswer Thu skal ey dræpa/ ey hoor gøra/ eller lóskolaðghi/ Thu skal ey stia'la/ Thu skal ey bæra fals witne Thu skal ey hawa giri/ til thins
5. næsta granna gotz Thu skal ey hawa wilia/ at synda widh hans husrv Alt folkith hórdhe thæssa róft oc fagho blusen brænnande/ oc hórdho baswna laat/ oc fagho berghit ryka/ oc war swa rædhelikt/ at solkith thordhe ey standa/ næ'r swa myklom wadha Wtan
10. badho moysen Tala thu til os a gudz weyna/ wi rædhoms waar dódh/ æ'n waar herra talar siælwer til os/ swa æ'r hans róft rædheliken/ oc hans fólge Moyses swaradhe them J skulin ey rædhas/ War herra kom thy swa mæktogher/ at han wille idher prðwa/
15. oc at hans tala oc rætzi ligge a idhro hiærta Sidhan talar war herra til moysen Sigh ifraels sonom/ Swa figher war herra J faghin at iak taladhe til idher aff himpnom/ J skulin ey hawa gulgudhar eller silfgudha J skulin gøra mik altara aff iordh/ oc offra ther
20. idher faar oc idher nõt/ i hwariom them stadh ther mins namps aminnilse æ'r/ Wil thu mik gøra altara aff steen/ tha skal han wara otælgdher Jæmskót iær-nith komber a stenen/ tha æ'r han ful oc owigdher Tha thu gør offer ower mit altara/ tha skal iak ko-
25. ma oc signa siælwer oc giwa thik mera gotz Thu skal ey gøra bro eller hðghan opgang ther til/ at thik time ey ofðgha

S. 203.

- T**henne ræt oc thæsse doma/ skal thu fram sighia Kõper thu hebreiskan thræll/ han skal thiæna thik
30. siæx aar/ Oe tha siwnda aarith komber/ tha skal han fræls fra thik ganga/ swa wæl klædder/ som han

kom til thik Hafðhe han bustrv hon skal fara lidhigh
 oc fræls m̄z honum Giptis han sidhan han kom til
 sin herra / oc m̄z hans hiælp / tha skal hans bustrv
 oc barn epter liwa i thrældom / oc han enfamen fræls
 fara / m̄z sinom klæðhom An sigher thrællen swa Jak 5.
 elskar min herra mina kono oc miin barn / oc wil
 iak bælder bliwa m̄z them / æn skilias widh them m̄z
 frælse / tha skal hans herra ledha han til thera pre-
 ste som gudhlikt wald hawa fore kirkio dør / ther
 skal han dragha bast genom hans ðra / oc halda si- 10.
 dhan ewerdhelikin thræll Sæl nakar man sina dotter
 annòdhogha / hon skal ey swa wtganga som anbotes
 Wil ey henna herra elska hona / tha ma han ey sælia
 hona andro folke / Wil han gipta hona sinom son /
 tha skal han swa gðra hona aff gardhe som hon ware 15.
 hans dotter Faar hon blygdh aff hans sðne / oc sæ-
 ster han honum andra kono sidhan / tha skal swensens
 fadher gipta sælugha mð / oc sðrghia henna klæðhædh /
 oc bða henna blygdh Gðr han ey thæsse thry / tha ær
 hon fræls aff hans walde Hwa som slaar man til 20.
 dðdh m̄z wilia han skal siælwer dð Faar man / en
 dræpa ey m̄z forlaghum eller ilwilia / iak skal skipa
 honum then stadh som han ma til ryma Hwa som
 dræper man m̄z forlaghom / oc giordho radhe honom
 skal engin altara hiælpa / thu skal ælta han wt aff 25.
 mino altara oc dræpa Hwa som slaar fadher eller
 modher / han skal dð Hwa som banner fadher oc
 modher / han skal dð Hwilkin man som siæl annan
 man / oc sæl han fore wærdh / wardher han fuznin
 oc wuznen / tha skal han dð Defa tve mæn / oc 30.
 faar annar fla annan m̄z steen eller næswa / oc dððr
 ey then som slaghin ær / vtan ligger sænga siwker / oc

- stander op aff sa'ngizne/ oc ganger m̄ stafwe/ tha
 a'r han orsaka som slaar/ tho skal han giælda allan
 lekedoms kost oc helso røkt Hwa som slaar sin thræl
 eller sina amboot til dødh/ han a'r saker til dødhli-
5. kan laft/ Tho swa/ at a'n the liwa en dagh eller
 twa/ oc dō sidhan aff thy slaghe/ tha a'r herran or-
 saka som slo thy at the a'ru hans fa' Dela twe mæn
 faar annar at sla olætta kono/ som wanlika wil
 mællan standa/ oc dōðr ey konan aff thy sidhan/
10. vtan sōdher dōt barn/ han skal hezne atergia'lda bar-
 nith/ them giældom som hezna husbonde bedhis/ oc
 wtwalder domare dōmir Dōðr konan siælff eller faar
 lyte eller faar/ tha skal then giælda som giordhe liiff
 fore liiff/ ðgha fore ðgha/ tan for tan/ hand for
15. hand foot for foot/ bryne for bryne/ faar for faar/
 blat for blat blodhight for blodhikt Slaar man sin
 thræl/ eller amboot oc læster them tan eller ðgha/
 s. 204. han skal lata them lidhugh/ oc fra'ls fore thera lyte
 An oxen stanger man eller kono til dødh tha skal oxan
20. bryta nidher m̄ stangom til dødh/ oc engin skal ma-
 gha at a'ta hans kōt oc huld/ An oxfans herra war-
 dher orsaka/ vtan oxfen waare sōr stangull Nw war
 oxfen sōr stangull/ oc hans herra waradhe ey sōr
 oxfan/ oc war ey innelukter/ oc dræper sidhan man
25. eller kono/ tha skal oxfen m̄ steen nidher brytas som
 sōr/ oc dræpa hans hezra fore wangōmo Tho a'n thz
 wardher honum laght til løsn/ tha skal han wtbiwdha
 fore sik alt thz ther bedhis oc kræffs aff honum Then
 same domber/ a'r ower oxfan oc mannin/ a'n oxfen
30. stangar son eller dotter til dødh Stangar oxfe til
 dødh thræl eller amboot/ tha skal oxfans herra/ giælda
 tha's

thæs herra som dödher ær thrætighi siclos / thz ær thry
 hundradha thera silffpæninga / An oxfen skal m3 stan-
 gom nidher brytas som sör Grawer man brun / oc
 lykker ey owan / oc fælder innaz annars mantz oxe
 eller asne / tha skal han giælda som groff / them som 5.
 sæith atte / swa manga pæninga som sæith war wært /
 oc hawe thz siælwer som do i hans brunne Dræper
 eens mantz oxe annars mantz oxa / tha skulo the sælia
 liwandis oxan / oc skipta wærdhit iæmpt widh sik / oc
 samuledh then dödha Nw ær oxen sör stangull / oc 10.
 hans herra wiste thz wæll / oc læt haz lófan ganga /
 vtan gómo som sör / tha skal haz herra giælda oxa
 fore oxa / oc tagha then dödha til sik allan ofskiptan

Stial nakar man annars faar eller oxa oc dræper
 Sæller sæl / tha skal han atergælda / fyra faar for 15.
 eet / sæm oxa for en oxa Bryter thiwfwer mantz
 hws eller grawer vnder / oc wardher dræpen a the
 gærning Tha ær han orsaka som han drap om midhia
 nat eller i mörke Wardher thiwfwer dræpin a liw-
 som dagh / oc sidhan fool ær opruznin Tha ær man- 20.
 drap giort / oc skal then dó som drap / Hawer ey
 thiwfwer stylda giæld / tha skal han siælwan sælia
 Wardher stolith liwandis sæ / sintz thz innaz thiwffs
 hænde / eller hwse / tha skal thiwfwer twæ giældom
 ater giælda Górs eens mantz sæ / skadha ower eens 25.
 mantz aker / eller æng eller wiingardh / tha skal ska-
 dhin wyrdhas / oc iæmpmykith wtgiællas aff sæ / her-
 rans aker eller æng eller wiingardh Komber elder i
 gardha oc brænner sædh eller ladhit korn / tha skal
 then fult fore góra som elden tænde Faar nakar man 30.

- androm pæninga eller andbudh til gðmo/ forfars thz m3 styld aff tha's weyna som gðma ſkulde/ oc bittes ſidhan ſtylden m3 honum tha ſkal han tholik tw ater giælða Hittes the ſtyld i annars mantz hwſe Tha ſkal
5. hwſherran fðra thz fore preſte ſom hawa gud3 wit oc wald/ oc ſkal han ſwæria fore them ſik orſakan ower alt thz honum hðrir til/ Præſter ſkulo prðwa bæggias thera maal/ oc æn the dðma mannen ſakan/ tha ſkal han tholik tw ater giælða An nakar man faer an-
10. drom afna eller oxa/ faar eller nakath fæ til gðmo/ oc
s. 205. wardher forgiort i hans wærio/ ællar uæfna eller waldfðris vtan witne/ tha ſkulo edher ſkilia them i ma'llan/ at han giordhe honum aldre ſkadha/ Then ſom ſkadha hawer fangith/ han ſkal tagha widh thenna edb oc
15. ma ey nõdbga han til ſtylda giælða/ vtan war annars fæ ſtolith i hans gðmo/ tha ſkal han tha's wardh atir giælða/ Wardher thz diwrbitith i hans gðmo/ tha ſkal han lata ſe aterlewor/ oc enkte atergiælða Forfars nakath laan honum na'rwarande ſom wtlænte/ tha
20. ſkulo fore thz engen giæld ganga Forfars laanith ſidhan han ær ey nær ſom wtlænte/ tha ſkal laan atergiælða ſom nw war ſaght Lokkar man iomſrv manne ofæſta oc ſwiker henne ſidhan/ tha ſkal han wtgðra henna hemgawor/ oc hawa fore buſſrw æn henna fadher wil/ Synis ey henna fadher ſwa/ tha ſkal then man ey thy ſiidher henne wtgðra fulla hemgawor/ ſwa ſom iomſrv ære wana at tagha/ oc æn redha henna blygdha giæld Jllgærninga mæn thol thu aldre eller lat liwa Syndar man m3 nakro fæ/ han ſkal dð
30. Hwa ſom offrar nakrom/ vtan enom ſannom gudhi han ſkal dð Wtlændis man gæſtkomen til thit land ſkal thu ey mðdha oc ſørgfullan gðra eller thwinga/ for

thy i waren oc wtländis i egipto lande Änkior oc fadherlös barn skal thu ey skadha gðra/ fore thy iæm-sköt som i gðrin them skadha eller meen/ tha hörir iak thera roop til mik oc wardher iak ohðrlika wredher oc skal iak hæmpna thera mʒ mino swærdhe swa 5. at idher barn wardha fadherlös/ oc idhra konor ænkior Än thu læner pæninga fadherlösom barnom som bo nær thik/ tha skal thu ey kwiska them til gisla/ oc ey trængia them til oker Tagher thu pant aff thinom fatighom granna/ ær thʒ hans klædhe tha skal 10. thu fa honum thʒ ater/ sðr æn sol sætz/ for thy at han hawer ey annor sænga klædhe/ oc kærer han ower thik tha honum wardher kalt/ tha hörir iak oc hæmpnir/ thy at iak ær miskundsamber/ oc warkunnar wslom Gudhlikom prestom oc domarom skal thu 15. ey bakmæla/ oc ey skal thu banna thinom höffdhingia Thu skal ey dwæla at offra thin tionda oc thin aarfins awaxt/ Thin sðrsta son skal thu giwa mik/ oc samuledh aff nõtom oc faarom Fðrsto siw dagha skal barn lamb oc kalwa wara mʒ sinne modher/ 20. Attunda daghin skal thu offra them i mit hws J skulin wara mik renliwis mæn Thʒ kðt som diwrbitith ær/ skulin i ængalund æta/ vtan kasta thʒ fore hunda

L At thik aldre lokka til lygdha rðft/ oc aldre 25. skal thu handtaka eller lowa fals witne fore ogudhlikan man Thu skal ey sðlghia flerom til ilgærninga/ oc ey skal thu lydha flera mænna saghu a mot sanind sðr æn witne ære prðwath Tha thu skal dðma rikx mantʒ oc fatigx mantʒ delo/ tha skal thu ey 30. s. 206. meer drægha mʒ fatighom æn mʒ rikom til rættan

- dom Tho skal domare bætter gðra widh fatigban æn widh rikan epter dðmpdan dom Mðter thu thins owins oxa eller afna/ tha skal thu ey lata them willa fara/ vtan heem ledha Seer thu thins owins afna
5. thrðttan vnder byrdhe liggia/ tha skal thu ey fðr owerfara æn thu lypter op byrdhe mð honum Innan fatigð mantð dom skal thu ey wika aff fannind Thu skal fly alla lygdh Orfakan oc rætwiisan skal thu ey dræpa/ eller dðma til dðdh Thu skal ey tagha ga-
10. wor eller mwtor/ fom wiifa mæn gðra blinda/ oc omwænda rætwiifa manna ordh Thu skal ey wara meensamber wtlæntðskom manne/ gæftkompnom til thit land/ J witin wæl thera nõdh/ thy at i warin wtlændis i egipto lande Siax aar skal thu faa thina
15. iordh/ a siwnda aare skal thu lata hona liggia fatighom maznom til hialp/ oc falghom diwrom Samulund skal thu gðra om thin wiingardh/ oc thin oliwa træ hæghnath Siax dagha skal thu ærwodha/ siwnda daghin skal thu hælight halda/ oc skal thin
20. afne/ oc thin oxe/ oc thinna amboto fon/ oc thin wtlæntðsker swen swala sik J skulin gðma alt thð iak fagðhe J skulin ey swæria om affgudha nampn/ oc ey skal thæskyns hðras aff idbrom mwne/ oc thu skal ey offra blodh mð syroblandadho brðdhe/ oc alðf-
25. kyns iister innan offer skal wara bradhit fore morghin tima Fðrsta awaxt aff thinne iordh skal thu fðra til gudð hws Thu skal ey siwdha kidhlingen i modher mielk Thetta budh brutu iwdha tha the drapo gudð fon/ æ them fama dagh fom han fðddes i modher
30. liwe Jak skal fænda min ængel/ at ganga fore thik/ oc gðma thik/ oc ledha thik/ i then stadh fom reeder ær til oc thæncter thik Oc mærkias her oppen-

barlica / thre ængla sýslor The ganga fore os tha wi
 fôdhoms oc wæria wart liiff / til wi fa rættan cristen-
 doom / eller fordærffwadho diaffla / formangt salught
 modherbarn som nw faar rætta cristno m̄ ængla wærio
 The gôma oc waar liffnath i wærlidizne oc styrkia 5.
 geen diaffla frestning / vtan wi wiliom os siælfwe giwa
 The ledha os oc wt aff wærlidizne / til then stadh som
 gudh hafde os thænk't i himerike Thy at the styrkia
 siælina oc wæria / tha hon mæst qwall hawer aff
 diaffenom / oc the ærwodha m̄ alle crapt / at stridha 10.
 andelikan sigher aff henne Th̄ ær tha hon skils widh
 likamen / Oc ænga widherstadhu hafde hon i then
 tima / æn ey waare godhra ængla hiælp Gôma sigher
 waar herra / at sôlghia them ænglenom / war honum
 lydhugher / oc forfma han ey / for thy / at han for- 15.
 later thik ey / tha thu syndar / oc ær mit namþn i
 honum / oc for thy skal thu han ey forfma / Thy at
 alt th̄ han sigher / th̄ ær saght a mina weyna / oc
 mino namþne Aft thu honum lydhogher / oc gôr alt
 th̄ iak sigher / tha skal iak wara owin thizna owi- 20. s. 207.
 na / oc thwinga them som idher thwinga / Oc skal
 fara fore / ther min ængel ær / oc skal ledha thik in
 til thæssa slækta / Amoreum / Etheum / ferezeum / oc
 chananeum / Eneum / oc iebuzeum Oc skal iak them
 fordarwa Thu skal ey hedhra thera affgudha / oc ey 25.
 dyrka them / oc ey gôra thera gerninga / som the
 byriadho fore idher Thu skal nidherkasta thera affgu-
 dha oc thera belæte / oc thia'na gudhi ensamþnom Tha
 skal iak signa thit brôðb / oc thiin watn / oc tagha
 allan siwkdom midhwakt w thino lande Thiin iordh 30.
 skal ey wardha ofrô Thu skal liwa fullan alder Jak
 skal sænda mina ræt̄l ower alt th̄ folk som thu kom-

- ber ower oc draþa them / oc alla thina owiner skal iak sænda til ryggia Fore idher skal iak sænda the madhka som sódhas aff dyngio / oc the skulo ælta thina owiner fore thik sör æn thu komber siælwer Oc
5. próffwas ther m̄ aldra mæsta gud̄z wald / oc han fordarffwar iordhrikis wald oc wærlidiana / mæst m̄ vflastom thingom / swa som han plaghadhe pharao konung m̄ slughom oc fróðhom Jak skal ey sigher waar herara / ódha thina owiner fore thik innan et aar / aff
10. them landom som thu skal ægha Fore thy at iak wil ey læggia landin ódhe / sör æn thu kænnis widh landin / eller matte leon eller annor diwr idher skadha / An aar fra aare skal iak ódha thina owinir fra eno hawe oc til th̄ andra / oc góra thik wældhoghan
15. ower them Sidhan skal thu ey góra sææt m̄ them / oc ey m̄ thera affgudhom oc lat them ey bo i lande m̄ thik / fore thy at the magho lokka thik til sinna affgudha thiænist / æn the bo nær thik Oc tha syndar thu mot mik / oc wardher th̄ thik til nõdh oc ni-
20. dherfall

- V**Ar herra sægdhe til moyfen Far op thu oc aaron nadab oc abiw hans sönir oc lxx ællris mæn aff israël Tho skal thu ensamin opfara til mik / An andre skulo wara siærren a sinom bõnom Moyfes sægdhe wars
25. herra ordh fore folkeno Folkith swaradhe alt som m̄ enne róst / Hwath waar herra biwdher th̄ wiliom wi gerna góra Nw far moyfes oc aaron nadab oc abiw oc lxx ællris mæn aff israël / wt mot warom herra Tha taladhe moyfes til ællris mænna oc sægdhe swa
30. Biidhen her til thæs iak komber J hawin wr oc aaron m̄ idher / hwath som spórs eller kæris mædhan /

tha skulo the swara oc anda Sidhan moyfes kom op/
 tha holde oc thakte gudz ara berghit m3 et sky / om
 siæx dagha Oc tedhis gudz ara allom israels s3nom
 swa som brinnande elder 3werst ower synai bergh
 Moyfes gik inne mit i skyno oppa berghith / oc war 5.
 ther xl dagha oc xl nætter / ther diktadhe war herra S. 208.
 bonum gudz hws / th3 som the matto s3ra m3 sik / oc
 preste oc presta klædher / altara / oc arch at g3ma i
 hælghe doma / dyran liwfastaka aff gull / oc mang an-
 nor dyr kaar til gud3 thia3nist Oc skipadhe aaron til 10.
 biskop / oc hans s3nir æpter han oc alla leui slækt til
 presta / oc dia3kna / oc kænde them offer oc offers si-
 dhe Oc aff allom thæssom wiliom wi s3ghia / tha wi
 komom til ezechiel m3nster / ther wiliom wi lika hans
 hws widh hans m3nster War herra gaff oc tha moyfi 15.
 wtnis breff twa tasslor aff steen skriwadha m3 gud3
 fingre

NW vndrar folkith hwath moyfes dwæl / oc talar
 til aaron Stat op oc g3r os gudha som os magho
 ledha a wan wægh / Fore thy at wi witom ey hwath 20.
 aff them moyse ær w3rdhit som os skulle ledha Aa-
 ron ræddis thera ond3skap oc wiste at the waro nit3-
 ske / oc wænte sik thæssa leedh vndan koma oc sagdhe
 swa Takin alt idhert gull oc silff oc iæmwæl idhra
 bu3rwor gull oc d3ttra bonadh oc bærin til mik 25.
 Folkith giordhe iæmsk3t samuledh Aaron ræddis them
 som s3r / oc kastadhe thera gull i en eld / oc wardh
 aff thy gulle en gwtin kalwer Oc iæmsk3t ropadhe
 alt folkith Se thin gudh israel som thik ledde wt
 aff egipto lænde Tha aaron h3rdhe thetta / tha ræd- 30.
 dis han meer / oc giordhe op altara fore folkeno / oc

- gulkalwenom/ oc læt ropa ower all tiællin Morghin ær gudʒ hōghtiidh Arla om morghonin stodho the alle op/ oc giordho sit offer affgudhom Sidhan fattis folkith nidher at æta/ oc drikka/ oc sidhan stodho
5. the op at dantzfa oc leka Sidhan talar war herra til moyfes/ far nidher/ thit folk hawer syndath/ som thu hawer leet aff egipto lande/ the gingo skōt aff them wægh som thu wiiste them Nw giordho the sik affgudha oc offradho them oc sungo thetta loff Thæsse
10. ære thine gudha israhel/ som thik leddo aff egipto land ¶ Nw seer iak sagdhe war herra at the ære hardhe halfa/ oc olydhoghe/ bidh ænkte fore them/ vtan læt mik wardha wredhan/ tha skal iak swa slæt stryka them aff wærlidizne/ som iak skapadhe them
15. Oc ær thʒ sakt æpter thy som en scriware skrapar aff sina scrift ¶ Nw ma her mærkias faghert thing/ hwru gotʒ mantʒ bōn ær wældigh/ oc halder ater gudʒ hæmpd An tho ær ænkte thing swa mæktight/ at thʒ for ma mena gudʒ wilia Vtan thʒ skal swa vnderstand-
20. das/ at gudh wiste æwerdhelika thera synd/ oc moyfes bōn/ swa som han wiste alla mazna misgærninga oc godhgerninga/ sōr æn the wardha ¶ Nw ær han
8. 209. badhe rætwiis oc milder/ oc hawa thæssa dygdber ena fatta striidh fore honum Rætwiisan kræwer at gudh
25. skal hæmpna/ æn miskuznin bedhis nadh/ oc dragher til at han skal gōra nadh Oc sæter han them systrom/ swa at i allom hans gerningom/ hittis badhe miskund oc rætwiisa/ oc sannind Swa som dauid figher i psaltarenom oc her prōwas nw/ at haf-
30. dhe war herra dræpith thæssa syndogha mæn/ tha ware thʒ ræt hæmpd fore thera synder skuld Thʒ ware oc nadhelika giort mʒ them/ fore thy at tha hafdho

the ey optare syndath her / oc ðkt siin synda giæld
 Thz war oc badhe rætter oc miskund / at haz læt
 them liwa Miskund fore thy at the hafdho dðdhin
 forskullath Oc rætter fore thy at haz hðrdhe sins
 wins bðn / Thy at win ær skyllogher at gðra fore sin 5.
 win Thæssa satto striidh wifar os war herra i thæssom
 ordhom?

MOyses badh sina bðn til war herra / oc sagdhe /
 Hurw ma thu min herra wardha illa wredher
 thy folke som thu hawer swa mykith mz giort aff 10.
 gudhliko mæghne Gðr ey swa min herra Egipto mæn
 the magho tha sighia / at thu ledde thit folk wt mz
 swikom / at draþa them i berghom Stillis thiin wre-
 dhe oc war nadhugher oc ey oblidher ower thins folkx
 ondskap Læt thik i hugh koma abraham / ysaac / oc 15.
 iacob / thina thiænista mæn / som thu lowadhe oc swor
 om thik siælwan Jak skal ðkia thina affqwæmdh swa
 som himilstiærnom oc giwa them oc thera æpterkoman-
 dom alt chanaan land / til ewinnelika ægho War herra
 wardh blidher aff moyfes bðn / oc giordhe ey swa illa 20.
 widh sit folk som haz hafdhe sakt Hurw thz hælgða
 land wardh ewinnelik ægha abrahams affkðmd / thz
 war sakt / tha wi taladho om abraham ¶ Nw gaar
 moyfes nidher aff bergheno / oc bær twa witnistafflor
 i sinne hand / scrifwadha bæggia weyna / oc giordha 25.
 aff gudhliko wærke / oc war scriptin huggin i stenin
 Josue / moyfes thiænisto swen / haz waktadhe sin her-
 ra / oc wiste ey thera leek Oc swa som the ganga
 badhe nidher aff bergheno / tha sagdhe iosue til moy-
 sen Jak hðrir bardagða tywt oc ðrlðgx rop i tiallo- 30.
 men Moyfes swaradhe honum Ey ær thz rop til stridh

- vtaz iak h rir qw dhara r ft Tha the komo fram til
tia'llen tha sagho the gulkalwen / oc dant; Oc wardh
moyses swa wredher / at han kastadhe tafflonar oc
br t them synder a gulkalwenom / oc tok swa han oc
5. br t s nder oc kastadhe i eldin oc br nde / oc kno-
fadhe han allan i dofft / oc kastadhe doftith i watnith
oc gaff drikka israels s nom / til amiznilse / at the
skullo a'n the synd giælda Sidhan stodh moyses i
tia'lla portin oc taladhe fore allom israels s nom Alle
10. the som a gud; weyna wilia wara the kome til mik
s. 210. Oc i mskyt sankadhis all leui sl kt Moyses taladhe
til leui sona Giordhe sik hwar m; swærdhe / oc gan-
gin midhwakt ower tia'llen / fra enom port oc til
annan / oc dr pen gud; owinir / a' hwa som fore
15. wardher / a'n tho at han se brodher win eller granne
Leui s nir giordho samuledh oc drapo xxiiij thwsand
folk i the same stund Sidhan taladhe moyses til them
Nw wigdhin i idhra h nder gudhi si lwom i frænda
blodhe oc wina / oc skal gudh giwa idher sina sig-
nilse ¶ Annan daghin a'pter taladhe moyses til fol-
kith J syndadhin aldra m sta synd Nw wil iak a'n fara
til wars herra / oc bidhia fore idher / a'n th; a'r m -
ghelikt / at han forlate idher swa giort
25. **N**W ma her sp ria / hurw war herra sagdhes f r
wara blidher / oc nw r ddis moyses at han ware
wredher Oc a'r th; sant at synden forskyllar twa d -
dha En likamins her i w rldinne / Oc annan si liana
d ddh ewinnelika i helwite Thenna w rre d ddhin hel-
witis pino / forlæt gudh israels s nom fore moyses b n
30. Oc fore thy sig; han wara blidher An iordbrikis plikt
oc pina / stodh them a'pter / swa som scrift a'pter

synda afflösn / oc tha'ssa plikt wille nw moyses forbi-
 dhia ¶ Sidhan badd moyses til war herra oc sagdhe
 swa Thit folk min herra syndadhe mykla synd / the
 giordho sik gudh aff gull Nw bidher iak ower all
 hæligh thing at thu antiggia forlat them tha'ssa synd / 5.
 eller skrapa mit namn aff ewinnelike liiffs book

NW ma her spõria fõrst / hwath han kallar wars
 herra book / eller liiffs book / Oc æn nakath ma
 skrapas aff henne som scriwath ær / Oc sidhan hwath
 moyses bõn war skalik eller ey ¶ Til thz fõrsta ær 10.
 thetta swar / At war herra weet wæl / oc kænir alla
 them som himerike skula sik forskulla / oc særdelis alla
 them / som thz skulo ændelika fa Oc thetta sama gudz
 wit oc forthanke / kallas liiffs book / Fore thy / the
 konst som scriwas i book ær sannelikast oc sørgangher 15.
 sidher / Wars herra forthanke han forgaar aldre / oc
 thy kallas han book I tha'sse book ære some swa
 scriwadhe at the skulo ændelika fa himerike Oo some
 swa at the skulo fõrst forskulla sik himerike mz godh-
 gerningom / oc sidhan forskulla mz syndom helwite / 20.
 Oc fore thy sigx / at tha'sse skrapas aff liiffs book /
 fore thy at the waro scriwadhe i gudz forthanka til
 himerikis / tho ey ewerdhelika / at fa the glædhi mz
 andelike rætwiiso / vtan skylla sik the glædhi mz ens
 tima skipilse / oc annan tima forwærka thz ¶ An om 25.
 moyses bõn / hwath hon war skalik eller ey / swaras /
 At gudz ælskoghe / han skal swa wara skipadher / at
 hwar gudz win / skal wilia hwariom manne wæl / oc
 aldra bætzst sik siælwom om andelik thing Oc ma
 ængin forfighia sit himerike fore annars godho / vtan 30.
 gudz owinskap oc sin egbin wadha Oc ey forfagdhe

- moyses sit himerike fore israel's sðnom Vtan hans ordh
 s. 211. skulom wi taka/ æfter thy som en fulkomen win/
 talar til then man som haz iæwar enkte om/ at han
 ær hans win Oc plæghar opta en fulkomin win at
 5. sigbia til sin fulkomin win Weet mik thæssa bøn/
 fore then fulkomin winskap som thu hawer til mik

- N**w war moyses swa fulkomin gudʒ win/ at æn-
 gin liwandis man læsom wi then/ ther swa fa
 gudʒ guddom i iordhrike som moysen som war gudh-
 10. lika manna mæstare/ fore wars herra byrdh Oc sancte
 paual som war gudhlika manna mæstare æfter wars
 herra byrdh/ Thy at the skullo mera wita som an-
 drom skullo læra Oc fore thy hafdho the fulkompna
 tróft/ at gudh hafdhe them ændelika thænkt til hi-
 15. merikis Oc fore thy læsom wi aff ængom hælgom
 manne i the hælghe scrift/ tholka forlaghu bøn hawa
 haft til gudʒ/ vtan the twe/ moyses oc sanctus pau-
 lus Oc ære moysi ordh swa ludhande/ at mit nampn
 skal ey askrapas aff thinne book Oc ær thʒ gudhlikt thw
 20. wiisar/ som aldre liwgher/ tha forlat them thæssa synd/

- V**Aar herra swarar moysi Jak skal scrifwa then aff
 minne book som thʒ forskullar oc ey annan Gak
 thu oc ledh thetta folk som iak thik bõdh/ min æn-
 gel skal thik ledha Æn oppa hæmpda dagh tha andra
 25. synder hæmpnas/ tha skal oc thæssa synder hæmpnas
 Oc vnderstandom wi her/ at the synder som wi gõ-
 rom/ oc gudh forgiwer os i scriftamaalom/ oc wi
 gõrom them ater sidhan/ them hæmpner gudh særde-
 lis thæssa lund Ey swa at forgifna synder koma ater
 30. i gen mʒ synda fallom Vtan then syndogx mantʒ læ-

ster/ at han kan ey gotz skõn/ oc ey thak fore wæl-
giort Vtan glõmer gudz nadhom/ oc ganger aff gõre
fæt/ fram at gambloom syndom Then læster ær skyllo-
gher at hæmpnas aff gudhi/ iæmfarlika som gamul
synd/ tha hoz war ny Aff thæsse synd war mere 5.
fakt/ tha wi taladhom om pharao konung Fore thy
sagdhe war herra nw/ at han wille hæmpna tæssa
synd oppa hæmpda dagh/ oc andra æpter komande
synder Oc swa hæmpde gudh thæssa synd m̄ androm
syndom 10.

SJdhan taladhe war herra til moysen Far wt aff
Sthenna stadh m̄ folkeno/ til thz land som iak lo-
wadhe m̄ minom edh abraham/ ysaac/ oc iacob Jak
skal sænda min ængel fore thik/ oc kasta wt siæx
flækter fore næmpda Oc skal thu inga i thz land/ 15.
som flyter m̄ mielk oc honigh Jak wil ey siælwer
fara m̄ thik/ Fore thy at thu hawer hardhan bals/
oc æst olydhogher Oc wardher thu mik olydhogher/
ther iak siælwer ær ther mon iak fordarwa thik a
wæghenom Oc ær thz sakt æpter thy som oc ær m̄ 20.
honum At ther ær hardhaft ræffst/ som konungen ær
siælwer næsst ¶ An fore thy at the kunno ey skõn
oppa hõgha gudz iærtekne/ som han giordhe fore thera
skuld/ tha waro the owerdhoghe at hawa framledhis
swa wærdhikt fõlghe Oc fore thy sigher war herra/ 25. s. 212.
at han wil sænda m̄ them ængla ledho/ vtan gudh-
likin kragt/ An tho at gudh ær alla stadhe Oc swa
som konunger ær alla stadhe iæmnær i sino rike m̄
ombudh oc walde/ oc ey allom stadhom siælwer/
Swa ær gudh allom stadhom siælwer/ oc hans wald/ 30.
oc teer han ey alla stadhe iæmmykût sit wald oc ombudh

- M**Oyses talar til wars herra/ Thu biwdher/ at iak skal ledha thetta folk/ oc sigher ey mik/ hwem thu sænder mʒ mik/ oc tho sigher thw at iak ær ther namkunnogher/ oc at iak hawer thina nadher Tee mik thit ænlite/ at iak maghe kænna thik/ oc finna thina nadher fore thinom ðghom War herra swarar honum Mit ænlite skal ganga fore thik/ oc iak skal giwa thik ro oc liifa ¶ Nw fore thy at hwilkin man som ganger fore androm/ tha seer han
10. ey haus ænlite/ Thy rædhis moyses/ at gudh wille ey tee honum sik siælwan Oc talar til wars herra Wil thu ey siælwer ledha os/ tha ledh os [ey] aff thenna stadhin/ Hurw maghom wi thʒ wita/ at wi hawom funnith thina nadh oc winskap som wi hawom tap-
15. path/ vtan thu sðlgher os/ tha wardhom wi ey æradhe aff androm landom War herra swaradhe moyfi Jak skal gðra som thu bidher/ thu hawer funnith min winskap/ oc thu æft min namkunnogher win

20. **N**W ær mangt andro liikt/ oc ær gudʒ ængel skapadher æpter gudʒ liknilse/ som mæft prðwas j ænlite/ oc tho ær ængelin ængeledhis swa ærliker i afynom som gudh siælwer Oc fore thy rædhis æn moyses/ at gudh wille ey siælwer sðlghia them/ Oc bedhis nw aff warom herra Te mik thins siælfs æro/
25. War herra swarar honum Jak skal te thik alt got Thʒ ær at sigbia Jak skal te thik mik siælwan/ Thy at æn tho at all thing som gudh skapadhe ære godh/ oc ænkte swa got/ at thʒ matte ey bætra wara æn gudh wille Oc ær et thing get til eet/ oc annath
30. til annath/ Oc hwart thera teknar som thʒ wæl ma/

sin godha gudh / som the a're godh aff / oc han en-
 famin som a'r swa godher at honum a'r a'unkte got
 asaaf / oc a'unkte a'r os got vtan han / oc hans nadher
 Tha sigher war herra til moysen Jak skal te thik alt
 got / thz a'r at sighia / mik sia'lwan Jak skal biwdha 5.
 aff mino nampne fore thik Jak skal miskunna hwem
 iak wil / oc wara them milder som mik thykker
 ¶ ware gudh os nakath skyldogher / tha mattom wi
 kæra ower han / at han gðr misia'mpnath oc miskund
 ma'llan manna / oc giwer enom flere andelika nadher 10.
 a'n androm Nw hawom wi a'unkte thz wi maghom
 nakath skylla honum m; / vtan thz som han hawer os
 giwith Hænder / oc fðter / ma'ghin / oc helso / hugh
 oc godhwilia / swa at a'ngin ma oc wa'l wilia / Vtan
 gud; nadher / lyser sðr hans hugh til godhwilia Oc 15.
 fore thy a'r gudh os a'unkte skyllogher Oc a'ngin ska'l
 magho hittas / hwi war herra / giwer enom mere
 dygdh a'n androm / vtan thz a'r gud; wili Oc ey
 maghom wi sighia / at gudh gaff nakrom manne dygdh
 oc ha'lgha nadher / fore thy at han forstodh mantzins 20.
 godhwilia Vtan mannin wardher donde / a'n gudh gi-
 wer honum godhwilia Oc ey forgiwir gudh syndo-
 ghom manne siin brut / fore thy at han bedhis nadher
 Vtan syndogher man bedhis thy nadher / at gudh ha-
 wer nw giwit honum nadher at bedhas nadher / oc 25.
 hans grater oc ha'rta træghe / a're aff gud; nadhom
 An hwi war herra wil ha'lder giwa enom godhwilia /
 a'n androm Ther swaradho some til / at swa som kon-
 unger giwer enom riddara got ðrs som a'unkte hawer
 a'n forskyllath aff honum / vtan fore thy at han wa'n- 30.
 ter at han skal wa'l nytia got ðrs / oc gðra mant;
 gernig Oc androm giwer han a'unkte / som han wa'n-

S. 219.

- ter at ey skal hawas iæm ærlika widh Swa sǣghia oc
 the at gudh wil enom giwa dygdh oc ey androm/
 thy at han weet at thenne skal gōra dygdhina/ si-
 dhan han faar hona/ oc ey swa hin andre An hwa
 5. som letar gudʒ wilia skal/ han far in i thʒ diwþ/
 som angen hawer grunden

- Nw spōriom wi aff them swa sǣgdho Hwi wil ey
 gudh/ giwa swa enom dygdh swa wæl at nytia
 oc wærka fore gifna dygdh som androm Oc wardha
 10. the swara/ som the matto fōr hawa swarath At gudʒ
 wilia weet angin vtan gudh siælwer Oc skulom wi
 thʒ wita At syndogher man ma sik wæl skipa til gudʒ
 nadh mʒ natwrlike dygdh/ oc godhgerningom An
 angedhis forskullar han sik gudʒ nadh oc winskap/
 15. fōr æn gudh giwer honum nadher/ at forskullath mʒ/
 Tho giwer gudh swa myklo hælder syndoghom manne
 nadher/ at han skipar sik wæl mʒ godhgerningom
 ¶ Hær wiliom wi eet exemplum til likne sǣghia Twe
 mæn standa vnder eno sky/ som them menar solinna
 20. skin Annar wænder sik til solina/ oc annar fra Tha
 wædher komber oc wræker bort skyth/ tha skiin so-
 lin i thæs ænne som sik wænder til hænnan/ oc ey i
 hins som sik wænder fra henne Sky thydher synd/
 oc fool gudʒ nadher/ oc wædher then hælghe anda/
 25. wænder syndogher man sik til gudʒ mʒ godhgerningom
 tha forskyllar han sik ey tho mʒ them himerikis liws/
 æ mædhan han ær vnder syndinne/ fōr æn then hælghe
 ande wræker skyyth/ oc the ganga bort fore gudʒ
 nadhom/ Tha skiin gudʒ nadha liws fōr ower thæs
 30. hiartha som sik wænder til gudʒ

Uaar

UAar herra sigher til moyfen frammeer Ey for ma
 thu se mit ænlite/ oc ængin man for ma mik
 siælwan se/ mædhan han lifwer i iordhrike/ thz ær
 at sighia/ vtan gud; nadher/ lypta nakars mant; akt
 oc vnderstandilse/ swa hōght ower all likamlik thing/ 5.
 swa at han weet ey siælwer bwath hans siæl war i
 likamenom mædhan/ eller ey Swa som *sanctus*
paulus sigher aff sik siælwom Swa waro the ba-
 dhe oplypta moyfes oc *sanctus paulus* ¶ An talar war
 herra til moyfen Thu skal standa nær mik/ oc tha 10.
 miin gudhlik æra fær ower thik/ tha skal thu magha
 se æpter mik An ey skal thu gita sæst thit ðgha widh
 mit ænlite Fore thy ær thz sakt At swa mykith skal
 at thera gudhlika syyn som i himerike ære/ Oc thæss-
 kyns gudhlika syyn/ som moyfes oc *sanctus paulus* 15.
 sagho gudh siælwan i iordhrike At the som i hime-
 rike ære sæsta sina syyn/ æwerdhelika a gudhi siæl-
 wom/ æn moyfes oc *paulus* sagho gudh siælwan vn-
 der eno flyghande liwse oc skõt owerfarande

VAar herra talar til moyfen Gðr thik tholka twa 20.
 stentafflor som thu hafde sðr/ oc iak skal scrif-
 wa i them the samo ordh som scrifwath waro i sðrra
 tafflonne War tilredho morghen arla/ oc far til mik
 oppa synai bergh enfamen som sðr/ oc hwarce fa' el-
 ler folk kome nær bergheno Moyfes giordhe som 25.
 gudh bðdh Oc tha war herra soor nidher ower synai
 bergh/ tha stodh moyfes fore honum/ oc kalladhe a
 hans namn Nw seer moyfes wan herra nidher fara
 oc talar til honum Wældogher herra gudh milder/

- oc nadhugher / tholugher / oc mykit miskundfamber /
fander / oc vtan alt fals / thu gðmir miskund til thw-
fanda mæn / oc forgiwer oc afftaker oræt oc onþskap
oc synder / oc ængin ær orfaker fore thik / thu gæl-
5. der þðnom forældris synder / oc þona barnom / til thri-
dhia man oc fiærdha / Oc bradhlika negh moyfes
fram luttir a iordhina / oc æradhe gudh oc badh An
iak hawer funnith nadher fore þinom ðghom min
herra / tha bidher iak thik ower all hæligh thing / at
10. thu wili os fðlghia oc taka aff allan oræt oc synder /
oc heghna os mþ thit wald / thy at folkith ære har-
dha halfa War herra swaradhe Jak skal ga til sætta
oc fðlghia idher Oc skal iak gðra swa / at alle mæn
magho se swa mang iærtekne / oc stoor at tholik waro
15. aldre seedh fðr i iordhrike / at thetta folk som thu
æft hðfdhinge ower magho se minna rædhelika makt
Gðm wal oc gðrla all the budhordhin som iak biw-
dher thik i dagh Scrifwa all thaþsse ordh / som iak
biwdher mþ sæt widh thik / oc widh thit folk i dagh
20. **S**Jdhan war moyfes ther ensamen mþ warom herra
xl dagha oc xl nætter swa fastande / at han hwarce
aat eller drak oc skreff i the twa tafflor x gudþ budh-
ordh Nw far moyfes nidher aff bergheno mþ tafflomen
Allris mæn israels þona ræddos mykith / fðrsto the fingo
25. at se han / thy at horn syntos wtga aff hans ænne
¶ Hær þkulom wi vnderstanda / at swa som mantzins
likame ær mærkelika bæter skipadher / tha han ær
gladher oc qwidholðs / æn tha han ær mþ omsorgh oc
genwærdho Swa ær oc myklo fræmmermeer bætra
30. likamins skipilse þidhan siælin faar glædhi mþ gudhi
siælwom Thy at æpter domadagh / wardha ware likama

síw lotom liwfare æn solen / Oc komber thz liws aff
 thy lywse som síalín hawer aff gudz asyyn / thy at
 gudz liws skiin genom síalina / oc síalina liws ge-
 nom likamen Oc fore thy at moyfes hafðhe hemelika
 talath m3 gudhi oc feet han síalwan / nakra stund / 5.
 tha war hans síal swa frygdha full / oc liws / at aff
 hans ænne gingo wt swa skinande liwsgiiþlor at isra-
 els sônir tholdo ey widh at se gen honum / oc thaþssa
 liwsgiiþlor kalladhis horn aff iwdhom Æn moyfes síal-
 wer wiste ey / at hans ænne hafðhe horn / kirkiozna 10. s. 215.
 formannom til æpterdóme / at the skulo oc ey alla-
 leedh thænkia eller akta sit mykla wald / oc stanga
 kollot diwr som ære fatighe klærkia oc lekman / Vtan
 hælder wænta sik syndogha oc litith wærdha fore gu-
 dhi Sidhan holde moyfes sit ænlite hwar then tima 15.
 han taladhe widh folkith Oc hwilkin tima han taladhe
 widh gudh / tha lagdhe han aff ænlitis skrwðhin Fore
 thy hawer biscooper twæhórnaðha krono tha han sígher
 sungna mæþso / Æn sidhan ganger han som andre klærka
 Swa længe wi ærom m3 iordhrikis folke / tha hawom 20.
 wi hult ænlite / oc seem ey gudhlikt thing / vtan vn-
 dær tronna skiwle Æn hwilkin tima wi fa tala widh
 honum síalwan á domadagh / oc sidhan ewinnelika /
 tha seem wi han opnum óghom tholkan som han ær

Aller israels sônæ komo nw fore moyseþ kalladhe 25.
 Oc sagdhe moyfes swa til them J skulin ærwodha
 om síax dagha / oc síwnda daghin skulin i hálda swa
 hælgan / at ængin skal tænda eld i sino hwse Hwa
 som gór nakan wærknath om sunnodaghin han skal dó
 J skulin skilia all aarþæðhis offer gudhi / Hwar wæl- 30.
 hughadher man oc wælwiliogber offre gudhi gull oc

- silff/ eer oc iacinctum/ pæll/ oc twælitadhan coccum/ biffum/ oc geta wll/ rôdhwædhra fkin litadh mʒ iacincto/ cethym træ/ oc oleum til liwfa/ oc at gôra fôtafta fmdriife 'oc rôók/ dyra onicbinos gim-
5. ftena at fætia ower bifkops howodhliin/ oc hans rationale Oc the mæn fom wiife ære oc wælkonnadhe/ Warin til redho at gôra wars herra hws/ oc hans altara/ prefta bonath/ oc alzfkona thing fom til wars herra dyrk hðrir Jæmskôt gik aller ifraels fona moghe
10. oc offradho/ badhe qwinnor oc karla til gudʒ hws oc hedher/ mʒ myklom godhwilia/ all fiin gulkar oc gulbonath til gudʒ hedher/ oc alzfkona dyyr klædhe/ oc liti/ oc all the thing fom fôr waro optald

15. **B**Efeleel oc eliab/ the giordho alla wars herra gerning/ fom nw ær optald/ oc frammeer fculo fulkomplika wt thydhas æn gudh wil Sidhan thʒ war alt giort/ Tha taladhe war herra til moyfen Fôrfta manadh æ fôrfta dagh tha's manatʒ fkal thu oprefa wars herra hws/ alzftingx fkipath til gudʒ dyrk Sidhan gudʒ hws war alt fulkomith/ tha kom et fky aff bymblom/ oc hulde wars herra hws/ An gudhlik æra fylte alt hwsfith/ fwa at moyfes gat ey ingangith fore myrkre Oc war thʒ et mærkelikt tekn/ fore thy/ at iwdha kirkia oc fampnadher waro myrk vtan/
20. fwa at the gato ey ingangith/ oc vnderftodho ey hwath thera fidher teknadhe/ oc thera offer/ thʒ ær wars herra byrdh oc pina An gudhlik æra hoz hawer nw fyllt alt hwsfith innan/ thʒ ær/ at nw æru fulkompnath all the tekn/ mʒ wars herra byrdh oc pi-
30. no/ fom i thera fidhom waro huld/ oc lônlik/ oc ær æn i dagh gudʒ hws the hælgða kirkia/ fwa myrk

iwdhom/ at the vnderstanda ængeledh/ henna ingang
 til rætta tro/ eller cristendom Oc magho ey fe at the
 hælgha kirkia/ ær all fulkomin innan/ m̄ gudblike
 æro/ som ængla fungo/ gudhi til loff/ om iwla nat/
 m̄ gloria in excelsis Thz teknadhis samuledh m̄ 5.
 thy/ som nw war fôr sakt/ at moyfes hafde oppen-
 bart ænlite/ fore gudhi/ oc hult fore sino folke Fore
 thy at gudh siælwer/ han wiste wæl hwath hans ordh
 til moyfes teknadho/ æn fore folkeno tha war thera
 andelik vnderstandilse huld Hwilka tima dagxins 10. s. 216.
 thetta sama sky/ skildis widh gudz hws/ tha særdha-
 dhis israels sônir iæmskyt Oc swa længe thz hængde
 owir gudz hwse/ tha waro the qwarre i sama stadh
 Allan daghin hængde sky ower gudz hwse/ oc alla
 nattena elder/ swa at alle israels sônir sagho hwar 15.
 annan i sinom tiállom

SJdhan war herra ka'nde them offers sidh/ oc aaron m_z sinom s_{onom}/ hafdho fulkompnath alt gud_z offer oc dyrk/ oc moyses oc aaron gawo gud_z signan ower folkith/ tha tedhis gud_z æra allom moghenom/

5. oc kom nidher elder aff himpnenom/ oc brænde gud_z offer/ Thy at alt waart andelikt offer/ swa som godha b_{onir}/ m_æssor/ oc tidher/ oc alt th_z wi g_orom til gud_z æro/ th_z skal alt wara brænnande m_z gud_z æl_{skogha} ¶ Oc i_æm_{sk}o_t som folk_ut sa tha_{ss}o gud_z

10. i_ærtekne/ tha fullo the framlwtte til iordh/ oc lo-wadh_o gudh

¶ An nadab oc abiw prester aarons s_{onir}/ the tha_nkto w_æl at g_ora/ oc waro soldia_rw_e/ oc giordho th_z som them war ey budhit The toko sin

15. r_okilse kar/ oc r_okilse/ oc owigdhan eld/ oc willo g_ora gudhi hedher/ fore hans i_ærtekne J_æm_{sk}o_t kom elder aff himpnom/ oc brænde them badha til d_odh/ fore gud_z altara/ fore thy at the offradho gud_z offer m_z owigdhom eld ¶ Wigdher elder til gud_z offer/

20. æ_r w_æl_{sk}ipadher gud_z æl_{skoghe}/ Owigdher elder æ_r p_æninga giri/ eller k_otliker æl_{skoghe} Oc the p_reste som dirfwas til gud_z altara at ga/ oc gud_z thia_nist fore p_æninga giri/ eller i k_otlikom s_yndom g_ora/ the magho r_ædhas oppinbara gud_z h_æmpd swa myk_ut me-

25. ra/ som the hawa w_ærdhoghare offer handa m_ællan/ æ_n tha_s timans prester Swa som hine s_ingo tha_{ss}a w_ær_lz bruna/ swa magho tha_{ss}e r_ædhas ewerdhelikin bruna i andre w_ærlid

30. **M**Oyses taladhe til aaron/ Nw æ_r th_z p_rowath/ som iak sagdhe/ at gudh wil hawa them hæl-

gba oc skælika / som thia'na skulo fore hans altara /
oc at the halde hans offer mꝝ gudhlike rætzl. ¶ Si-
dhan bôdh moyfes sius brodhers sônom / misael oc he-
lifaphan / at bæra thera liik vtan tield stadhana / oc
forbôdh aarons sônom / at grata sinna brôdhers dôdha / 5.
fore thera wigxla sæke Vtan idhre frændir sagdhe wæ-
herra til them oc all israels sôna slækt / skulo grata
thenna wadha eld

V Aar herra talar til moyfen oc aaron Thæsse ære
the diwr som israels sônir magho æta All the 10.
diwr oc fæ som kloffna hawa klôwa / oc drypia / the
ære lowath at æta / Oc hwath som drypiar / oc ekki
hawa klofna klôwa / swa som wlwalla oc thera han-
da / thꝝ skulin i ængaledhis hanna eller æta Oc alt
thꝝ som klofna hawa klôwa / oc ey drypia / som ære 15.
swiin / thera hold skulin i ey æta / oc ey hanna / thy
at thæsskôns diwr ære swll oc oreen Thæsse ære the
liwande thing i watnom / som i maghin æta Alt thꝝ
som badhe hafwer sinu / oc fia'ld / flos oc vgga / thꝝ
ær idher lowath til sôdho / badhe i hawino / oc swa 20.
i fræskom watnom Oc alt thꝝ som liwer i watnom /
oc ey hawer thæsskyns / thꝝ skal idher thykkia onat-
wrlkith til mantꝝ sôdho Thæsse fughla ære idher
forbudhne Griiper oc ðrn / falke oc alꝝskyns hōka kōn /
rampn oc roka oc kraka / oc alt swart fyghle / storka 25.
oc hornwipa / wuer / oc fiske maka swan oc ænder /
natfkæwa / oc alt thꝝ fughla kōn som fyra sôtir ha-
wer Alle thæsse fughla skulo idher thykkia onatwrlik
mantꝝ sôdha An alt thꝝ som hawer fyra sôter oc hop-
par a iordhinne mꝝ misia'mpnom benom / swa som ær 30.
locusta oc bruchus / thꝝ ær idher lowath at æta Alt

S. 217.

- thz diwra kóns som ganger a handom / som ær api-
 nia oc biðrna / thz skal idher thykkia onatwrlík sò-
 dha Aff allom liwandis thingom som ære i iordhin-
 ne / ære thæsse idher forbudhin / som ær mws oc rò-
 5. fewisla / oc mwldwærpel. Hwa som komber nær
 thenna thingom sidhan the ære dóðh / han skal wara
 ofkiir allan daghin til qwæltz oc swa hwart thz klæ-
 dhe som therá hold komber widh / thz skal thwas m₃
 watne / oc wara ofkirt / oc forbudhit til alzskona nyt
 10. allan daghin til qwæltz Ære the kar aff leer eller
 iordh tha skulo the sunder brytas Komber thz watn
 som thæsse kar eller klædhe waro thwaghin i / widh
 idhan loffikin mat / tha wardher then mater ofkiir oc
 idher forbudhin Komber therá hold i idhra oghna /
 15. tha skal them nidher bryta Kuzno the falla i kældo /
 eller bækkia / eller annor mere watn / tha ære the
 iæmwæl skiir som sòr Ey ma oc sædhe wara ofkiir /
 fore thæssa skuld / vtan badhe koma widh sædhe / Fòr-
 sta orena thinga skiirsl ær watn / oc sidhan forbudhit
 20. siælft holdith Siælff dóðr sæ eller nakath diwr / som
 idher ær loffikt at æta / tha ær thz iæmskòt ofkiirt /
 oc idher forbudhit Æ hwa som thz hannar sidhan /
 han ær ofkiir allan daghin til qwæltz Oc hwa som
 æter aff tholko holde / han skulle thwa siin klædhe oc
 25. wara ofkiir alt til qwæltz Alt thz som kryper liwan-
 dis a iordhinne / oc alt thz som hawer fyra sòter / oc
 kryper a sino bryste / oc alt thz som mangha hæffwir
 sòtir oc dragher sik fram at iordhinne thæsskyns ær
 onatwrlík mantz sòdha / oc idher forbudhin at æta
 30. J skulin ey smitta idhra siæla / oc idhert liiff m₃ oreen
 thing / oc wara siælwe ofkire Fore thy Jak ær idhar
 herra oc idhar gudh J skulin wara hælghe oc ren-

færdhoghe / fore thy iak ær hælgber oc renfærdhogher

HWilkin kona som sôdher swenbarn aff mantz samblande / hon skal ofskiir wara i siw dagha / oc attunda daghin skal barneth taka skyrdha skiirsl An 5.
 modherin skal wara ofskiir om xxxiiij dagha Oc om thæssa dagha skal hon hanna ænkte belight thing eller wight / oc ey skal hon koma i gudz hws / fôr æn thæsse dagha ære lidhne Hwilkin kona som sôdher môbarn / hon skal wara ofskiir lxvi dagha / oc ey hanna 10.
 hæligh thing / oc wigdh / eller koma innan gudz hws / S. 218.
 fôr æn thæsse dagha ære lidhne Apter son eller dotter / tha skal hon sôra mz sik til gudz hws / thæs iæmlanga lamb / oc en duffvnga eller tórtilduwo / oc skal prester offra gudhi fore henna skirsl aff syndogho 15.
 blodhe Nw æn kona ær fatigh oc orkar ey lamb / tha skal hon offra twa tyrtelduwor eller twa dwffvnga

AHwilkins mantz kôt eller hwdh wæxa aff nyo ymse liter oc liwsa blemor / thz ær likt at han ær malata / Han skal ledhas til aaron prest / eller oc til 20.
 then som æpter honum komber Seer prester malata likne / a hans hwdh / oc harund / haarith omwænt til hwitan lit / oc malata stadhin meer inswnkin æn annath kôt om kring / tha ær thz malata plagha / oc skal skilias widh annath folk / æpter prestins dom 25.
 An tha ther skinazde liter synis somastadh a hwdhinne / oc ey tho meer kôtith inswnkith / ther æn annanstadh / oc ey haarith omskipt sin sôrra lit / Tha skal prester han innelykkia siw dagha / oc skodha han a siwnda dagh Finder han ængin annor mark æn fôr 30.

- tha skal prestin dōma oc lyfa han skiran / oc skal sidhan bo m̄z m̄annom / Fore thy th̄z war skabber / oc ey malata / tho skal han thwa siin kl'adh' oc wara swa skiir Nw sidhan han ʒr dōmpder skiir / oc w̄xer
5. honum sidhan malata tekn / oc wardher ledder fore prest / tha skal prester dōma han sannelika malata / oc ofkiran / oc bort fra manna samwaru Finder prester fōrst at th'ʒsskyns man wardher fore honum ledder / oc hwdhin ʒr mislitath / som sōr war fakt / oc
10. ʒr liter omfkipter / oc kōtith w̄xer swa som nakath ware ther liwandis / tha skal prestin dōma / at th̄z ʒr aff gamalt malat aff natwro draghit Oc ey thōrff han innelykkia til mere prōwilfe / vtan han skal genast wte lykkias / fra manna samwaru Finder prester at
15. malata likn ʒr gangith m̄z skinanda lite īmpt fra iessa oc til ilia / tha skal prestir dōma han skiran til manna samw̄aru Finder prester en tima at kōtith ʒr mislitath m̄z liwande w̄xst / oc dōmir then man thy sinne ofkiran / thy at malato liter a liwande kōte gōr
20. man ofkiran Oc annan tima finder prester / then sama man allan hwitan oc enlitan / tha skal han dōma han ater skiran / oc til manna samw̄aru W̄xer bolde a kōte / eller a hwdh manne / oc wardher ʒpter hwiit eller brwnt / tha skal then man ledhas til prest Fin-
25. der prester malata likn m̄z inswnkith kōt om kring / oc haarith mist sin fōrra lit / tha skal prester dōma han ofkiran oc fra manna samwaru / thy at malata plagha ʒr wanfyn i boldom Halder haarith sin fōrra lit / tha ʒr arret myrkt oc ey meer inswnkith ʒn an-
- s. 219. 30. nath om kring / tha skal han innelykkia i siw dagha W̄xa m̄adhān malata mark / tha skal prester dōma han ofkiran oc fra manna samw̄aru Giter man ey fun-

nith annor mark / æn fðr / tha skal prefter dðma han
 skiran / fore thy at thz ær ænkte annath æn bolda ar
 ¶ Hawer elder brænt huld eller hwdh / oc wardha ar
 hwiit eller rðdh / tha skal prefter samuledh dðma /
 som nw ær fakt om bolda ar Oc samuledh skal han 5.
 dðma æn malato tekn synis i hans hofdhe eller haare
 Vtan fælder haar aff mantz hofdhe / tha wardher ho-
 wodh haarlðft / oc ær han skiir oc skallottir Hwil-
 kin man wardher dðmder malata aff preste / han skal
 alla sina dagha til tha's han ater wardher skiir dðm- 10.
 der / hawa ofðmath klædhe / oc hawa bart howodh /
 oc holdan mwn mz klædhe Oc skal han ropa fore
 hwarior manne / oc fighia sik wara fwlan oc smit-
 toghan Tholkin presta dðm / oc prðwilfe / bðdh gudh
 ower hws oc klædhe / æn nakar vnderlikin misliter oc 15.
 nywordhin synis a them

V Ar herra taladhe til moyfen Tala til allan isra-
 els sona mogha oc samfnadh / Warin hælghe oc
 fagherfærdhoghe / thy at iak ær hælgher / oc fagher-
 færdhogher J skulin ey gðra æpter egipto landz sidh- 20.
 wænio / som i hawin warith i / oc ey æpter chanaan
 landz sidh / som i skulin nw til koma Gðmin miin
 lagh / oc mina doma / hwa som them gðmir han hal-
 der sit liiff ¶ Swa som iak ær herra / swa forbiw-
 dher iak at nakar man blandes widh sit næsta blodh / 25.
 Swa som iak ær herra / swa forbiwdher iak / at na-
 kar man eller kona liwa fwlika mz fadher eller mo-
 dher / mz stiwffmodher / eller fadhers amio / mz sam-
 syster / eller halfsyster the som hema ær fðd / eller
 vtan gardz / mz thinne sonadotter / eller dotterdotter / 30.
 mz thinne stiwffmodhers dotter som hon fðdde aff thi-

- nom fadher / oc tho ey thiin famsyster / ey m̄z thiinne fadherfyster / oc ey thiin kona m̄z thinom fadherbrodher Oc ey m̄z the kono som then man atte thik war nær bundin m̄z skylskap Oc ey m̄z thine sona kono /
5. sidhan han ær dōdher / eller æn fōr / oc ey m̄z thiinna kono dotter / eller henna sona dotter / eller dotter dotter / fore thy the ære thiinna kono kōt oc blodh Oc ey m̄z thiinna kono syster mædhan hon liwer Oc ey m̄z the kono som ær i fins natwrlíkx blodh; tima
10. Thu skal ey hoor gōra / swa som oc ær fōr forbudh̄t Thu skal ey lowa eller iætta diafflom / eller nakrom affgudhom th; som sōdhis aff thik sia'wom Jak forbiwdher alla onatwrlíka synder / m̄z fa' eller folke Alla tha'ffa swla ond;skapa / giordhe thetta folk / som
15. bodhe fore thik i chanaan lande Waktin idher fore tholkom ledhom / oc wamulom gerningom / eller mon th; land / oc idher wtspy aff sik / swa som th; skal wtspy them som ther nw bo Fōrsta thu komber ower them / Hwa som gōr nakath aff tha'ffom ledha gerningom / hans liiff skal skilias widh mit folk / oc hans sia' widh gud; ængla
- 20.

- N**w talar oc war herra til moyfen Tala til allan Israels sona mogha Warin hælage oc fagherfærdhoghe som iak fagherfærdhogher ær / idher gudh oc
25. idher herra Hwilkin tima thu skær thina fa'ædh / tha skal thu ey mykit skæra nær iordbinne / oc ey saman hæn̄ta nidherfallith korn / oc ey æpterlefdha wiinbara
- S. 220. klafa i wiingardhe vtan læt th; lidbukt fatighum mannom / oc wæghfaranda folke Thu skal ey gōra thi-
30. nom granna ora't / oc ey trodha han̄ eller nidbra m̄; ower wald Thins legho mant; wærk skal thu ey olōn-

adh dwǎlia mǝ thik til morghins/ Thǝ ǎr at fighia/
 ower then tima thu lowar honum Thu ſkal ey banna
 dǝwom manne/ oc ey lǎggia od fore blindan Then
 bannar dǝwom/ ſom illa talar om annan/ tha han ǎr
 ey ſiǎlwer nǎr/ vtan fighi ſant/ oc fore hans do- 5.
 mara/ oc fore them ſom honum magha oc wilia
 ſtyra til bǎtra Then lǎgger od fore blindan/ ſom gǝr
 godha gerninga fore onytom mannom/ ſom ey wita
 hwath bǎter ǎr giort/ oc thǎnkia thǝ opta wara giort
 aff illom hugh/ ſom giort ǎr aff godhom Thu ſkal 10.
 rǎdhas thin gudh/ oc thin herra/ thy at iak ǎr thin
 herra/ gǝr ey orǎt/ oc dǝm ey orǎt/ thu ſkal ey
 akta tha thu dǝmir/ fatikan man eller rikan Swa ǎr
 oc ſakt/ hwilkin tima man far innan domara nampn/
 han far aff wina nampn Oc tha biwdher gudh honum 15.
 ſwa Dǝm rǎttelika thina nǎſta granna/ thǝ ǎr at ſi-
 ghia/ hwarion 'manne/ thy at ther nǎſt ma hwar
 man rǎdhas gudǝ dom ower ſik ſiǎlwan/ ſom gǝr
 gudǝ dom ower annan Thu ſkal ey wara laſtbǎrre/
 oc ey tyſkare manna mǎllan/ Thu ſkal ey ſtanda 20.
 ǎpter thins nǎſta blodh Jak ǎr herran Jak biwdher
 Thu ſkal ey hata thin brodher/ i thino hiǎrta/ vtan
 awiita han oppenbarlika ǎn han ǎr ſkyllogher/ oc
 haff ey ſynd fore hans ſkuld Thu ſkal ey leta hǎmpd/
 oc ey minnas thinna granna orǎt Thu ſkal ǎlſka thin 25.
 win oc thin nǎſta ſom thik ſiǎlwan Jak ǎr herra
 Jak biwdher gǝmin miin lagh Thu ſkal ey lǎta eenſ-
 kyns ſǎ blandas widh annath kǝns ſǎ Thu ſkal ey
 ſaa blandkorn i thin aker/ Thu ſkal ey fara i thǝ
 klǎdhe ſom wǎwith ǎr aff twǎſkǝns thradhe Sower 30.
 man mǝ lǝſke kono/ the ſom ey ǎr frǎls/ tho at
 hon ǎr aff thrǎlom/ oc ey aterlǝft til frǎlſis tha ſkulo

- the badhin thola bardhdagha a sin likama/ thy at hon war ey fræls ¶ Hwilkin tima i komin til idhert land/ ther skulin i offra gudhi/ hwart fiærdha aar til loff/ alla the frwkt som wæxer a alzskona tra'em som wæx-
5. er i idhrom landom Fæmpta aarith oc annor aar si-dhan til attunda/ tha skulin i alzskona frwkt saman-sanka oc æta ¶ Jak ær idher herra oc gudh Jak forbiwdher idher at æta blodh/ eller nakarsfkõns hold mæ blodhe J skulin ey fõlghia nakarsfkyns spaadome/
10. mæ fughla radh eller drõmom/ Hwath drõme dogha eller hwilke hawa at thydha/ thæ war sakt tha wi taladhom om iosep An fughla hawa krankaz hiærna Oc hwilkin tima wædher/ eller time/ dagh eller aar skipar sik til omskipte/ tha rõris thera hiærne/ oc
15. thera natwra/ som mæfta delin hawer aff wædhre Oc æpter thy som thera natwra omskiptis loftelika eller oloftelika/ æpter loftelikan eller oloftelikan tima eller wædher/ tha qwitra the oc sionga/ oc some kwra/ oc gala Hedhne mæn the gõmdo mykõt at/ hurw fu-
20. ghla sungo oc skipadhe sik/ om thæffkõns thing/ oc s. 221. prõwadho æpter thy oc spadho hwilkin wædher skullo koma/ oc hwilkin aar eller helfa/ thy at wædher radher mykith/ om aar oc helfa/ oc sagdho sik kunna fughla radh oc spadom/ æn tho at wædherskipte ær
25. ostadhigh/ oc diafla wiipte them meer æn wædher Som tha war saght/ tha wi taladhom om ioseps drõma Thy forbõdh war herra at fõlghia eller tro thæffkõns spadom

30. **V**Aar herra talar frammeer J skulin ey skæra idhert haar omkring/ oc ey raka idhert skæg/ oc ey skæra idhert kõt ower dõdhom manne/ swa som hedhna

manna sidher ær Oc ey skulin i mærkia idhert kót/
 m̄ lytom eller ærrom Tha hedhne mæn offrado si-
 nom affgudhom/ oc fingo stundom ey antzswar/ iæm-
 skót som the willo/ tha skaro the sit kót til blodh/
 oc mærkto m̄ mangom mærkiom sik/ oc fingo ther 5.
 m̄ antzswar aff diæflom/ thy at th̄ thókte diæflom
 mæstan hedher/ at mænniskian offrado honum sit
 eghit blodh/ oc bar sidhan hans märke a sinom li-
 kama ¶ Thu skal ey thina dotter wtsætia til fwla
 winning/ oc smitta mit land m̄ ogudhlike synd 10.
 ¶ Gómin mina hælgða dagha/ oc rædhins mit hws/
 oc ærin th̄ oc hedhrin Jak ær herra Jak biwdher
 idher at i skulin ey affwiika/ oc mik affganga/ til
 spaamæn oc spória wiisdom aff them/ idher til siæla
 smitto oc last Jak ær idher gudh oc herra Jak biw- 15.
 dher idher Thu skal opstanda mot hwitom karle oc
 hedhra han/ oc rædhas thin gudh oc thin herra Oc
 ær th̄ mærkelikt her oc manga stadha i gud̄ ordhom/
 At han talar sörst swa som til flere manna Oc talar
 ther næst swa som til eens mantz/ swa som han sag- 20.
 dhe nw Jak ær idher gudh Stat op mot hwitom kar-
 le/ thy at han wil/ at alle kænna widh hans ordh/
 oc hwar góme swa at them/ swa som the waro ho-
 num særdelis sagdh oc biwdhin ¶ Jak ær herra sag-
 dhe gudh Jak biwdher idher Boor wtlæntzsker man i 25.
 thino lande/ oc wil dwælias nær idher i bland/ tha
 skulin i ey brygdha honum at han ær wtlænsker/ vtan
 halden han swa som infóddan man/ oc ælfkin han
 swa som idher siælwa/ oc minnins th̄/ at i warin
 wtlæntzske i egipto land Jak ær idhar gudh oc idhar 30.
 herra J skulin ænkte wilia oræt góra/ j doom/ oc
 radhe i skirfl/ i wikt oc maal. Mællan idher skal

- wara ræt mætſkaal. oc iæmpne pundara/ ræt ſkæppa/
 oc iæmpt ſaald Jak ær idhar herra oc idhar gudh
 ſom idher ledde aff egipto lande wt Gõmin miin ordh
 oc alla mina doma/ oc gõrin min wilia Jak ær her-
 5. ran then lõna ſkal/ eller hæmpna

- G**wdh ſiælwer taladhe til moyſen Tala til iſraels
 ſona a mina weyna Hwilkin man aff iſraels ſo-
 nom/ eller aff wtlæntzſkom mannom ſom bo mʒ iſrael/
 lowar affgudhom ſina affõdha han ſkal dõ Alt landz-
 10. folkith ſkal bryta then ſwnder mʒ ſtenom Glõmir landz-
 folkizt eller forſmar mit budh/ oc dræpa ey then onda
 man ſom iak bõdh/ tha ſkal iak ſætia mit wredha
 ænlite ower then man oc alla hans æt/ oc ſkæra
 han oc ſkilia hans liiff/ oc alla hans kompana til
 15. ondʒſkap/ widh mit folk Thʒ ær at ſighia Widh mæn
 i iordhrike/ oc ængla i himerike Samuledh ſkal iak
 s. 222. gõra widh hwan then man ſom wiker fra mik oc fõl-
 gher oc tro ſpaamannom oc manna gerningom Warin
 hælaghe/ thy at iak ær hælgher/ idher gudh oc idhar
 20. herra Gõmin miin budhordh Jak ær idher herra Jak
 gõr idher hælghe ¶ Sanctus a wart maal ſom wi
 lydhom almænnelika/ thʒ thydhis tho æpter ræt latiins
 maal Renfærdhogher oc faſter Oc thy ſigher war herra
 fõrft Warin hælaghe Thy at ænkte dugher at bõria
 25. renliiffnath oc liwa wæl ena ſtund/ vtan man ware
 faſter i godhom liiffnadhe ¶ Hwa ſom bannar ſigher
 gudh ſiælwer/ fadher eller modher han ſkal dõ Hwa
 ſom gõr hoor han eller hon/ ſkal dõ Hwa ſom ſo-
 wer mʒ ſinne ſtiwſyſter the ſkulo badhin dõ Hwa
 30. ſom ſowær mʒ ſinne ſona kono/ han ſkal dõ oc hon/
 thy

thy at the giordho badhin ontzskap Hwa som taker
 sinna kono dotter/ them skal all thry brænna liwan-
 dis Hwa som gðr onatwrlík wærk m̄ fæ eller folke/
 the skulo badhin dð Hwa som taker widh sinne sam-
 syster/ eller halffsyster/ the skulin badhin dræpas i 5.
 alla manna asyyn Hwa som sower m̄ kono i henna
 manadha blotz tima/ the skulo badhin dð Hwa som
 sower m̄ sinne modhersyster/ the skulo badhin bæra
 sina skuld Hwa som sower m̄ sinne fadhersbrodthers
 eller modhersbrodthers kono/ the skulo dð barnlðs Hwa 10.
 som taker fins brodthers kono/ the skulo ware badhin
 vtan barn Hwilkin man eller kona sightha sik wara
 spa/ oc wita hwath wardha skal/ oc wækkia dðdha
 men op/ them skal folkit bryta nidher m̄ stenom
 til dðdh 15.

GWdh sialwer talar til moyfen Sigh prestom/
 aarons sðnom Prester skal ey ofkiir wara/ oc
 gðrla wakta sik/ at haz ware ey nær ower dðdho
 folke/ ey ower sinom konunge eller hðffðbingia/ vtan
 ower fadher oc modher/ dotter/ oc brodher oc syster 20.
 æn hon ær ogipt Prester skal ey raka sit howodh/
 oc ey sit skæg/ oc ey skæra sit haar swa som al-
 mæningx folk giordhe i fornóm æwom Præste skulo
 wara renfærdhoghe oc hælage sinom gudhi/ oc ey
 smitta gudz nampn oc wan æra/ thy at the skulo bæra 25.
 gudz rðkilse oc offra wars herra brðdh ¶ Rðkilse som
 scrifwar sanctus iohannes ewangelista ær
 hælgha manna bðnir Thy at swa som rðkilse brinder i
 elde oc giwer sðtan rðk op i wædhrít Swa ære go-
 dha manna bðnir brinnande i gudz ælfskogha i thera 30.

- hiarta / oc giwa gudhi sôta lokt / op ower alla himblana Andelikt brôdh ær altarens sacrament Preste skulo wara hælage oc renfærdhoghe / fore thy / at the offra gudhi alla crîftna manna bônir i tidhum oc
5. i mæssom The offra oc wars herra likama vnder brôðz lit oc thæff Oc thy sigher war herra / at the skulo wara hælage oc renfærdhoghe Prestir skal ey sik kono taka / the som fwl hawer warith / oc wanfræydath skôkia Ware prester hælgher / thy at iak ær
10. hælgher / Thy at olydhogher thianista man gôr blygdh godhom herra / Oc thy bôdh gudh nw / at preste skulo ey hans namn smitta oc wanhedhra Wardher prestadottor gripin i lóskalaghe / tha skal hona brænna a baale / thy at hon wanfræydhadhe sin fadher An ær
15. them hardhare dom / som wanfræydhha sik siælwa ¶ Hôgxste prester som ær biscooper / han skal ey bæra sit howodh / ower nakars mantz dôdh Oc ey ther in
- S. 223. koma / som nakar man dôôr / ey ower sin fadher oc modher Han skal iomsrv fæsta til hussrv / ey ænkio /
20. ey skilda kona widh sin husbonda / ey swla kono / oc ey ofræghadha / vtan iomsrv aff sinne slækt / oc sino folke Angin then aff aarons slækt / som hawer nakra smitto / eller last / skal offra gudz brôdh / eller framga til gudz altara / æn han ær blinder oc halter /
25. oc æn han hawer offitla / eller offstora / eller wranga næfa / oc wridhna / eller hawer brotin foot / eller hand An han ær mwskôgdher / eller kroplytter / eller hóbol. Hwilkin aff aarons slækt / som hawer nakan likamens last / han skal ey offra gudhi offer eller
30. brôdh / tho ma han æta gudz brôdh / vtan altara / æn ey wil iak at han smitte mit altara ¶ Thæsse ordb skulo thydhas æn gudh wil / tha wi komom til sancti

pauli ordh/ ther som han sigher hurw biscooper skal wara vtan last Vtan swa mykith som n̄w ær sakt At swa som ængin prestes fore wars herra byrdh matte offra likamlikt offer m̄ nakrom likamins last/ Swa ma oc ængin prestes/ æpter wars herra byrdh æn 5. myklo siidher offra gudhi andelikt offer/ m̄ andelikom last

GWdh siælwer talar til moysen Tala til aarons sona oc bidh them wara sik fore ofskiran mat oc ore- 10. nom/ i them thingom som israels s̄onir offra/ Hwilkin aff idber/ som æter nakan ofskiran mat/ oc forbudhin i gud̄ offer/ han skal tappa liiff-oc siæl Ængin aarons son siidhan han wardher malata/ eller andra ledh oreen/ aff natwra/ ma æta then mat/ ther offradher war a gud̄ altara oc wigdher Hwilkin 15. man som hannar oreen thing/ som forbudhin ær n̄ær at koma/ han skal ey æta wigdhan mat a gud̄ altara/ s̄or æn han thwar sin likama/ oc sool ær nidber sat Ængin aff annars slækt ma æta wigdhan mat/ ey prestins fosterson/ ey leghoswen/ ey thræll/ 20. ey thiænisteswen/ ey prestins dotter æn hon ær gipt fra sino folke/ vtan hon wardhe ænkia/ oc skild widh sin bonda/ oc barnlós hem komin til sin fadher Hwa som æter wigdhan altara mat owitande/ han skal giælla prestenom tholik fæm Hwa som iætтар gudhi offer/ 25. han ær skyllogher at offra Al̄skona fæ skal han offra/ oc aff thy bætzsta helt oc ofiwkt

NW kom swa til/ at en man s̄odder aff israels sona slækt aff môdhernith som hafde hedhin fadher delde widh en aff israels mannom oc fik swa 30.

- ogudhlika at tala / at han bønnadhe gudhi siælwom /
 oc badhwette hans nampn / eller han bønnadhe man-
 nenom som han delde mꝝ / thy at han war gudhtroen /
 oppa the mato Gudh banna' thik swa gudhtroen Thæssa
5. affgudha mantꝝ modher / war aff dan slækt / som an-
 tichristus skal affódhas / han war ledder fore moysen /
 oc fatter i gðmo til gudꝝ antꝝswara ¶ War herra
 talar til moysen Leedh wt affgudha man / oc skal al-
 ler israels sona moghe bryta hæn nidher mꝝ stene til
10. dódha Oc sikh swa allom israels sona mannom Galin
 man som bannar sinom gudh / oc talar ohðrlika om
 gudꝝ nampn / han skal dó Oc skal wara iæmpn dom-
 ber / hwath han ær hælder aff gudhlika folke / eller
 hedhno Oc i alꝝskóna maalom / skal wara iæmpn dom-
15. ber / ower wtlæntꝝskan oc inlæntꝝskan

- G** Wdh siælwer talar til moysen Sigh israels sðnom
 Sia'x aar skal thu fa thin aker / oc sia'x aar skal
 thu qwista thin wingardh / oc samanfanka frwkt oc
- S. 224. affwæxxt A siwnda iæmlanganom skal iordhin liggia
20. qwar / oc halda hælight / swa at thu skal ey fa thin
 aker oc ey qwista thin wiingardh / oc ey skæ'ra thꝝ
 iordhin giwer ofadh / Vtan thin thræll / oc thiin am-
 bot / oc thiæniste swen oc wtlæntꝝsker man som sódher
 sik i thino lande / oc thit sæ / skulo sódha sik / widh
25. siwnda aarswæxstin Thw skal oc tælia siw aara wi-
 kur thꝝ ær siw sinnom siw aar / thꝝ ær xlix aar Fðr-
 sta the ære lidhin / tha skal thu blæsa baswna / siwnda
 manaðhin / x dagx thæs manadhens Ower alt thit land
 skal thu hælikt halda / Fæmpta x aarith / kallar han
30. atergipt / allom them ther i thit land boa / Thet he-
 ter iubileus / Tha skal hwar man ganga ater til sit

gotz/ som bort war saalt/ til sit hws/ oc hemele
 Fore thy at iubileus ær/ oc fæmptatiwnda aar J skulin
 ey sa oc ey skæra innan thz aar/ hwarce sædhe
 eller siælffwæxit/ vtan swa mykith i offren gudhi/ oc
 ætin fore gudz altara/ om the høghtiidh/ Nw skal 5.
 hwar man ganga til sit gotz oc hws Wil nakar mæl-
 lan the twægga fæmptatiwnda aara/ sælia sina æghor/
 eller kôpa aff androm/ tha skulo the rækna sik i mæl-
 lan/ hurw mykith iordhin skyllar til fæmptationda aa-
 rith/ oc tha fæmptationda aarith komber/ tha lófir 10.
 iordhin sik siælff fore swa myküt iordhin skylladhe
 War iordhinna herra meer skyllogher/ tha skal han
 tho sit hemolt ater taka oc giælða sidhan mz androm
 giældom/ Hawer iordhin mera skyldath sidhan/ æn
 henna herra war skyllogher/ tha skal then som kôp- 15.
 te/ giælða iæmmyküt ater/ them som salde/ som ior-
 dhin skyldadhe ower thz som han gaff wt J skulin
 ey thrugha idbra siælffs ætmæn/ Vtan rædbins hwar
 sin gudh/ fore thy at iak ær badhe gudh oc herra
 Górin mit budhordh oc gómin/ oc fulkomin them/ 20.
 ther til/ at i maghin bo oc eghna mit land vtan
 ræddogha oc sódhas i fridhi Nw maghin i swa si-
 ghia Hwar skulom wi sódha os widh hwart siwnda
 aar eller hwart fæmptationda aar mædhan wi skulom
 ey i them sa eller skæra Tha skal iak sigher gudh 25.
 siælwer giwa mina signilse ower sætta aarith/ oc
 ower thz aar som næst ær fore fæmpta tionda aarith/
 oc skal et aar giwa thriggia aara frwkt/ sidhan sku-
 lin i sa attunda aarith/ oc æta gamalt korn til ix
 aar/ oc til tha's i faan nytt/ skulin i æta gamalt 30.
 Jordhin skal aldre mz kôp eller salw bort ganga æn-
 delika fra sinom herra/ fore thy at hon ær miin/ oc

- i ærin mine landboa / Oc alla idhra landzæghor skulo sælias mʒ aterlõsfn forlaghom Wardher thin brodher oc thin granne fatigher / oc sæl fina æghor fore fatikt werdh oc wil hanz næste iwdhe thʒ aterlõsa / tha ma
5. han thʒ aterlõsa / hawer han ey næsta iwdha som forma eller wil thʒ aterlõsa / oc faar han ey siaʒwer æmpne thʒ aterlõsa / sör æn sæmptationda aarith komber / tha skal han rækna hwath iordhin skyldadhe / sidhan han salde hona oc til thæs dagx / Oc thʒ som
10. iordhin hawer wangullith / thʒ skal han fulla them som kõpte / oc eghna siaʒwer fina iordh Faar han ængeledh æmpne at lõsa hona / tha skal han hawa iordh som kõpte / til iubileus komber Sidhan skal han eghna iordh som salde / mʒ them skalom som sör
15. war sakt Hwa som sæl androm hws innanz borggha
 s. 225. wægh / eller stadʒ mwr / tha hawi han loff at lõsa innanz iæmlanga Stander hwsfith olõst / ower iæmlanga tha ægher then hwsfith som kõpte / swa som sit egbit oc hanz arwa æpter iæmwæl sidhan iubileus komber
20. som sör Sæl nakar man androm hws i landʒby / ætler hwar som thʒ ær / vtan borggha wægh oc stadʒ mwr / tha hawer thʒ hws then sama ræt som iordhin / thʒ skal aterganga tha iubileus komber ¶ Praʒta hws oc gudʒ thiænista manna som wara skulo aff leui slækt /
25. the magho aterlõsa fina iordh alla tima / hwath the ære vtan stadha eller innanz stadʒ mwra eller borggha wægh / thʒ ma ængeledhis sælias / thy at thʒ ær ewinnelik ægha ¶ Wardher thin brodher fatigher / oc at litins moghande / oc liwer widh thit laan i thino
30. hwse / tha skal thu ey taka oker a han / oc ey meer atirkrafwia / æn thu hawer honum wtgiwith Thu skal radhas thin gudh oc hiaʒpa thinom brodher til liiffs /

Thu skal ey taka aff honum fa' eller pa'ninga til oker/
 oc ey thit korn wa'nda til owerwa'ttis winning The
 ha'lgha scriffit kallar opta ena sla'kt eens mantz so'ner/ swa
 som hon kallar israels afkómd israels so'ner/ Swa skulom
 wi vnderstanda hwar thera annars brodher som aff israels 5.
 sla'kt komo Wardher thin brodher swa fatigher/ at
 han sa'll sik sia'lwan thik til thra'ldom/ tha skal thu
 han ey througha swa som thra'll/ vtan han skal wara
 m; thik/ swa som legghofwen eller landboe/ til iubi-
 leus komber sidhan skal han fra'ls wt fra thik ganga 10.
 m; sinom barnom Israels so'nir a're mine thra'la/ thy
 at iac fra'lste them aff egipto lande/ oc fore thy skulo
 the ey sa'lias mannom som andre thra'la Thra'la oc am-
 bota skulin i a'gha aff andra handa folke/ om kring
 idher/ oc them maghin i a'rwa hwar a'pter annan/ 15.
 swa at ey hialper them iubileus Wardher wtlantzsker
 man swa riiker oc ma'ktogher/ at thin brodher sa'l
 sik honum til thra'ldom fore fatikdom/ tha ma nakar
 hans brodher eller nabundin lo'sa han/ eller oc han
 sia'lwer tha'ssa lund Han skal ra'kna honum sit a'rwo- 20.
 dhe/ oc hurw mang aar han thia'nte honum/ oc fulla
 leggho fore hwart aar Giter han opfullath m; sinne le-
 ggho so'r a'n iubileus komber alt sit wa'rdh/ tha a'r
 han ia'mskyt fra'ls A'r ey hans a'rwodhis lo'n tha iubi-
 leus komber ia'mgodh som hans wa'rdh tha skal han 25.
 tho fra'ls fra honum ganga m; sinom barnom/ oc
 ga'lda sinom gambla herra swa mykit som hans a'r-
 wodhis skuld war mi'na a'n hans wa'rdh Tholikt
 skal thu ey thola/ at wtlantzsker man/ throughe of-
 mykith thin brodher ma'dhan han a'r thra'll/ ther thu 30.
 a'ft na'r stadder Israels so'nir a're mine thra'la/ thy at

iak frálste them aff ðe egipto lande / oc iak ær thera
gudh oc herra

- A**ffgudh oc affgudha liknilse skulin i a'ngaledh góra
Gangin i fram at minom budhordhum / oc gómin
5. them / oc górin them / tha skal iac giwa idher ræghn
aff himble æpter sin tima / oc skal iordhin fódha sit
blomster / oc træen fyllas mæ frwkt / swa at hwar ær-
wodhis timen griper annan a bake Oc tha thu thry-
s. 226. skær thit korn / tha skal thin wiingardher wardha til
10. redho / oc kra'wia sit sædhe aff thik Oc aldre skal thu
wita hwart thiin hion skulo sik sórst wænda fore ær-
wodhe / oc skulin i æta idher mætta mæ fridhi Oc
iak skal giwa fridh i idhrom landæ'ndom / swa at
ængin rædher idher om kring Jak skal ódha skadhelik
15. diwr aff idhro lande / oc ey skulin i rædhas swærdh /
fore thy at idhre owinir skulo fly fore idher oc falla
Fæm aff idher skulo ælta hundhradha wtlæntzka mæn /
Oc fore hundradha idhrom mannom skulo fly fæmthw-
sand wtlæntzke mæn Oc ær thz prówath maal mæ mar-
ghom dðmom sidhan Oc særdelis mæ ionatha saul kon-
20. ungx sðne / oc hans enom swenom / tha en tima fly-
dho fore them twem aller philistiim rikis her Jak
skal se ower idher / oc læta idher wæxa oc ókias Jak
skal sæsta mina gambla sææt mæ idher J skulin ey
25. thórfwa æta eller nótta vtan idhert ælztæ aarfædhe Fór
æn aarfæwæster annars aars komber / tha skulin i ka-
sta bort gamalt fore nytt / fore kætis skuld Jak skal
sætta mit hws midhwægh mællan idher / oc skal iak
idher aldre bort kasta Jak skal ganga mællan idher /
30. oc wara idher gudh / oc skulin i wara mit folk / thy
at iak ær thin herra oc thin gudh / som frálste idher

aff egipto land/ oc brôt idhur halfband/ oc giordhe
 idher frälfa oc lidhugha/ at i maghin rättte ganga/
 ¶ Ar thz swa at i wilin ey wara mik lydhoghe/ oc
 gôra all miin budhordh/ vtân forfman miin lagh/ oc
 mina doma/ oc kallin ater mina sa'at/ tha skal iak 5.
 oc swa gôra widh idher Jak skal witia idher bradh-
 lika m̄ fatikdom oc oاران Jak skal brænna idhur
 ôghon wt/ oc swidha idhert liiff m̄ foolbrwna J sku-
 lin tharffôst sa/ the sa'adh som idhre owine skulo a'ta
 Jak skal sätia mit ænlite a mot idher oc skulin i fal- 10.
 la/ fore idhrom owinom/ oc wara thera vnderdana
 som idher hatadho J skulin tha fly ther ængin far æp-
 ter/ Wilin i ey æn tha wara mik lydhoghe/ tha skal
 iak æn tha tillægga mina siwfalla næstfer fore idhra
 synder/ oc knosa alt swnder hoghmodh oc bæde oc 15.
 idhra hærdzsko Jak skal skapa himilin ower idher som
 iærn/ oc iordhina swa som eer/ tha mwn hwarce
 ræghna aff iærne/ eller græs wæxer aff ere Jdhert
 ærwodhe skal idher onyt wardha Jordhin skal ey gôra
 sit blomster/ oc ey træen bæra frwkt Gangin i æn 20.
 sidhan aff rättenom/ mot mik/ oc wilin i ey lydha
 mino budhi/ tha skal iak æn tillægga/ mina siwfalla
 plaghor fore idhra synder Jak skal wiifa til idher sko-
 ghadiwr/ the skulo riwa oc a'ta/ oc swa ôdha idher/
 oc idhert sa'/ swa at alle wæghane liggia ôdhe Wi- 25.
 lin i ey æn tha lydha minne næstfer Oc wilin i æn
 ganga thwært aff rätto/ a mot mik Tha wil iak tro-
 dha a mot idher/ oc skal iak idher m̄ siw plaghom
 plagha fore idhra synder Jak skal ledha hæmpda swærdh
 ower idher Wilin i tha fly vndan swærdhe in i fasta 30.
 borgher/ oc starka stædher Oc ey kalla mik til hiælp/ s. 227.
 oc iætta mik lydbno/ Tha skal iak wiifa ower idher

- foot oc bradhan dōdha/ oc skulin i giwas i owina wald/ oc wardha swa wfle/ at tio huffrwr baka brōdh i enom oghne/ oc wāgha sit brōdb Arin i ʼn tha olydhoghe som sōr/ tha skal iak ga a mot idher
5. som sōr mʒ wredhe oc rāssa mʒ siwfallom plaghom fore idhra synder/ swa at i ʼtin idhert barna kōt/ sona oc dōttra Tha skal iak nidher bryta idhur hōgha affgudha hws/ oc skulin i nidherfalla/ vnder thera nidherfall/ oc wardha swa ledhe mizo liwe/ at idhra
10. borgher oc idhur mōnster/ skulo wara ōdhemarka/ oc ey skal iak taka widh idhert sōta offer/ nakan tima sidhan ¶ Haʼr prōwas oppenbarlika at iwdha offer skulle fordʼrwas ʼndelika om siidher/ fore thera synder oc olydhno/ oc war thʒ aldre sōr ʼn the wordho
15. olydhughe gudʒ sōne siʼlwom/ som the drapo Oc ʼr thʒ ey vtan skaʼ/ fore thy at the offradho tha thʒ offer/ som alt thera offer teknadhe sōr Swa som sakt ʼr/ oc mera skal aff sīghias ʼn gudh wil/ oc thʒ ensama offer hawer fulkompna dygdher at lōsa alla
20. synder/ oc offras hwar dagh daghlika ʼ thʒ sama swa widha som māssa sigx Thy at iwdha offer/ war owerlōpis sidhan swa som skugge sidhan soolgiistor skina ¶ Nw skal iak sīgher war herra skipta idher swnder/ oc spredha hwar om bedhit land Jak skal
25. brygdha mit swʼrdh ʼpter idher/ oc skal idhert land wardha ōdhe/ oc mine stʼdher nidher brutne/ Tha skal iordhin gerna siʼtff hwila sik/ oc halda hʼlikt/ mādhan i willen ey som iak bōdh/ thy at the waro badhe girughe oc olydhoghe Oc the som ʼpter war-
30. dha liffwandhe aff idher innan landʒ/ the skulo wardha swa hughslaghe oc rādde/ at the skulo swa fly fore flyghande lōffwe/ swm fore swʼrdhe/ the skulo falla

som ængin far æpter / hwar ower sin brodher Owina
 land skal idher ðdha The som æpter wardha leffde
 i landeno / the skulo thwæna i sinom syndom / oc
 thwingas swa fore sina synder / oc sina forældra /
 æ ther til the ganga widh sina synder oc kænna 5.
 hiærtelika widh / at the gingo thwært aff rætto / oc
 syndadho a mot mik siælwom Thz war tha the drapo
 hans signadha son ihesum christum / som ær en oc san-
 der gudh mz honum sinom fadher Jak skal ga mz wre-
 dhe mot them i owina wald / oc land / æ til then 10.
 dagh ther hardha hiærta blotnar / som ey skæmpdos
 eller blygdhos fore sina synder tha berghin sprungo
 Sidhan skulo the bedhas nadher fore sina ogudhlika
 synder / Tha skal iak minnas mina sææt om abra-
 ham / ysaac / oc iacob Jak skal oc tha minnas oc tha's 15.
 salugha landz / som min son skal i sódhas / oc pinas /
 oprisa aff dódh / oc skal dóma wærdina Oc mædhan
 the waro i owina walde / tha war iak them nadhu-
 gher / oc ey kæstædhe iak them swa bort / eller for-
 smadhe / at the fordærwadhos alzstingx / oc góra miin 20.
 ordb lóðs oc sææt / mz ther forældra hælgom patri-
 archom / thy at iak ær ther gudh oc ther herra Jak
 wil tha minnas at iak ledde them aff egipto lande
 Thz wardher som sanctus paulus sigher sidhan
 all hedhnan ganger vnder cristindomin War herra 25.
 hóter oc them mz sæm sinnom siw handa plagho / fore s. 228.
 thy at the forsmadho siwnda dagx hóghtiidh oc ro / oc
 sinom siwnda aars liifa widh fatika mæn oc arma / oc
 sidhan fore the sæm vnder som the lagdho a gudz son
 siælwæ 30.

NUMERI
OCH
DEUTERONOMION.

Jncipit liber numeri

GWdh siälwer taladhe til moysen a ððhemar-
kinne ower synai bergh i gudʒ hwse/ Första
dagx aprilis manadh Sidhan annan iæmlange
byriadhis/ fra thera wtgange aff egipto lande Thu skal 5.
tælia alla israels sona slækter/ ætter/ oc nampn thera
manna som ære xx winter gamble/ oc söre ære til
stridh mʒ aaron/ oc tolf patriarcha slækter höfdhin-
giom Höfdhingen aff ruben slækt war elizwr son se-
deur Aff symeon slækt war höfdhinge salamiel suri/ 10.
fadi son/ som thydher a wart maal. wæl dygdher
herra Aff iwda slækt war höfdhinge naason amina-
dab son Aff ysachar slækt war höfdhinge natanael
hans fadher het suær Aff ʒabulon slækt war höfdhinge
elian/ hans fadher het helon Twe ioseps sönrir effra- 15.
im oc manasse/ giordho twa slækter iæmpna widh
hwars annars patriarchæ slækt swa som iacob thera
fadher skipadhe oc spadhe Aff effraym slækt war höff-
dhinge elizama/ amiwdh son Aff manasse slækt war
höfdhinge gamaleel/ phadasur son Aff beniamin slækt 20.
war höfdhinge abidan/ hans fadher het gedeon Aff
dan slækt war höfdhinge achiezur/ amisaday son Aff
asser slækt war höfdhinge phegeel. hans fadher het
ocram Aff gad slækt war höfdhinge elisaph hans fa-
dher het duel Aff neptalim slækt war höfdhinge achim/ 25.
hans fadher het ewan Thæsse waro ærlikaste höfdhin-
gia almoghans hwar ower sina slækt The ræknadhe

- alle oc taldo tolf flæcter oc funno siæx hundrath thwfsand/ oc thry thwfsand oc fæm hundrath oc fæmtighi mæn vtan konor oc barn/ wæl fõra men til stridh ¶ Aff ruben flækt gingo til stridh firetighi
5. thwfsand oc siæx thusand oc fæm hundrath Aff symeons flækt ræknadhis til stridh/ I thwfsand oc ix thwfsand oc thry hundrath mæn Aff gad flækt ræknadhos wælfõre mæn til stridh xl thwfsand oc fæm thwfsand oc siæx hundrath oc .i. mæn Aff iwda flækt
10. ræknadhos sulfõre mæn til stridh lxx thwfsand oc fyra thwfsand oc siæx hundrath mæn Aff ysachar flækt ræknadhis til stridh .i. thwfsand oc fyra thwfsand oc iiijc mæn Aff zabulon flækt ræknadhis til stridh .i. thwfsand oc siwthwfsand oc iiijc mæn Aff effraym flækt
15. ioseps sona ræknadhis til stridh xl thwfsand oc v^c mæn Aff manasse flækt ioseps sona ræknadhis til stridh [xxxij thwfsand oc ij^c mæn Aff beniamin flækt ræknadhis til stridh] xxxv thwfsand oc iiijc mæn Aff dan flækt ræknadhis til stridh lxij thwfsand oc viijc mæn Aff asfer
20. flækt ræknadhis til stridh xlj thwfsand oc v^c mæn Aff næptalim flækt ræknadhis til stridh liij thwfsand oc iiijc mæn
- Alder thenne hæz skullo skipa tiældstathom om kring wars herra hws/ hwar som the lagdhos Oc bõdh war herra moyfi at iwda flækt som naason war
- s. 229. 25. hõfdhingia ower skulle fræmmærft wara/ oc fõrst færdhas/ oc sætia siin tiæld õstan at gudz hwfe Oc m; honum ysachar flækt/ oc zabulon/ Oc swa waro the alle i iwda flækt hersærdh vnder naason hõfdhingia aff threm flæktom hundradha thwfsand oc lxxxvi thwfsand oc iiijc mæn Suznan at gudz hwfe skulle ruben flækt sætia siin tiæld/ vnder el[iz]ur hõfdhingia/ oc m; them symeon flækt/ oc gad thre flæcter til fa-

man/ oc swa waro the alle saman i enne herfærdh
hundradha thwfsand oc li thwfsand oc iiij^c oc l mæn/
oc the skulo færdhas næft them fôrsta rotanom Wæ-
stan at gudʒ hwse skulle effraym flækt fla siin tiæld/
vnder elifama hōfdhingia/ oc mʒ them manasse oc 5.
beniamin thre flækter saman i enom rota hundra-
dha thwfsand oc viij thwfsand/ oc skulo the færd-
dhas i thridhio rwme Nordhan at gudʒ hwse/ slo-
gho siin tiæld dan flækt/ vnder [achiezer] hōfdhingia
oc mʒ them asser oc neptalim thre flækter saman i 10.
enom rota/ hundradha thwfsand oc lvij thwfsand/ oc
vi^c mæn/ oc skulo sidherst færdhas Leui flækt hon
war ey tald til stridh/ vtan the ræknadhes til gudʒ
thiænift i gudʒ hwse/ oc war hōgxste hōfdhingie ower
leui flækt eleazar aarons son Thy at moyses oc aaron 15.
willo ey rækna sik siælwa fore hōfdhingia/ vtan fore
gudʒ sændebudha An vnder eleazar/ waro andre flere
hōfdhingia/ hwar ower sit herskap oc sina sýslo/ til
at sōra oc nidhersætia gudʒ hws/ oc gōma/ oc allan
thas bonath oc andbudh Oc ær thʒ mærkelikt/ at 20.
the som gudhi skulo thiænna i gudʒ hwse/ ræknas ey
til stridh/ thy at the skulo wara spake/ oc fridh-
sæme som ærna skulo mannom fridh aff gudhi/ oc
skulo the wara thulughe oc nadhughe/ thy at the
skulo bedhas nadher mannom oc tholl aff gudhi 25.
¶ Vtan gudh siælwer skipadhe alla ðrlōghis men
kring om sit hws Thy at alt ridderskap oc herskap/
ær ther til skipath aff gudhi/ at the skulo wæria kir-
kio oc klærka Oc ær then riddare/ som hæriar kir-
kior oc klærka/ oc nidhra nakra ledh kirkionna ræt/ 30.
swa som hiordhhunder biiter faar/ som skulle wæria
faar fore warghe oc ær siælwer wærræ æn wargher

- Oc ær thy wær/ at iordhrikis herþkap/ ligger nw om kring kirkiona/ hælder at hæria æn at wæria ¶ Nw ær thz mærkiande/ at war herra kalladhe i exodo/ ifraels þonir fôrsta þon Fore thy at aff ifraels
5. flækt/ þkulle fôdhas hans ewerðhelike þon Oc fore thy wille war herra/ thz fæþta i thera hiærta oc hugh/ mþ fulkomplikom widherkænnilþe teknom Fore thy drap han pharao konungx fôrsta þon/ oc all fôrsto barn egipto manna/ þom thwingaðho oc thruhadho
10. ifraels folk Fore thy bôdþ han ifraels folke þidhan/ at lôþa hwart fôrsta barn/ mþ offer aff gudþi þiæl-wom/ æ til then dagh hans fôrsta barn/ hans ewerðhelike þon/ *Jhesus christus* lôþte hwart thz modher barn þom a han tror Fore the þamo þkuld talar oc
- S. 230.
15. war herra til moyfen Tæll alla fôrsta ifraels þonir/ Oc tæll alla leui flækt/ hwart manaðha gamalt þwen barn Thz ær at þighia/ badhe gambla karmæn oc vng- ga/ Oc wil iak hawa alla leui þonir/ mik til egþo/ oc til thiaþniþt/ fore alla ifraels fôrsta þonir Warþrv
20. gudþ modher hon fôddis aff leui flækt/ Swa þom ewangelifþa þcriþwar Oc fore thy/ war *ihesus christus* ewerðhelikin gudþ þon/ oc iomþrv marie aff leui flækt Oc fore thy wille war herra taka leui til lôþn/ fore ifrael/ Oc teknadhe ther mþ at gudþ þon
25. þkulle lôþa alla gudþ winir Moyfes giordþe þom gudþ bôdþ/ oc þan þidhan/ tha han ræknaðþe aff allo ma- naðha gambla karlkyni leui flækt xxij thwþand badþe gambla oc vnga Æn aff allo ifrael ræknaðþe han oc hitte thera fôrsta þonir xxij thwþand [oc ij^c oc lxx oc iij.]
30. Sidhan þagðþe war herra moyþi Mædhan ifraels fôrsta þonir ære ij^c oc lxxiiij [flere]/ æn alle leui þonir/ manaðha gamþle oc ældre/ ther fore þkulo alle ifrael

offra / til gudꝫ hws / leui s̄onom / t̄d̄ffwar hundredha
 finnom oc lxxiij sinnom v sicl̄os / hwar siclus wāgher
 x p̄ninga ¶ Hwi læt war herra alla s̄orsta s̄onir
 l̄ofa mꝫ andre sl̄akt s̄onom Vtan fore thy / at israel
 kallas wars herra s̄orste son / fore thy at aff honum 5.
 skulle s̄odhas gudꝫ son Nw waro s̄orste s̄onir aldra
 w̄ardhoghaste / oc fore thy wille gudh / læta them til
 l̄ofn Oc teknadhe / at ængin wardher swa w̄ardhogher
 s̄odder / at han th̄dr̄ff ey l̄ofas mꝫ gudꝫ sona d̄odh /
 som s̄oddis aff leui sl̄akt Oc ængin wardher lottakin 10.
 thera l̄ofn / vtan then ene som sik halder w̄ardhelika
 til gudꝫ nadha Moyses giordhe som gudh b̄odh / oc
 tok aff israel thw̄fanda oc iijc lxxv siclos / fore ijc oc
 lxxiij howodh s̄orsta sona aff israel / som owergingo
 ower alt leui sona tall / æ v siclos fore hwart ho- 15.
 wodh / oc syclus wāgher x p̄ninga Thꝫ teknadhe /
 At iwdha skullo offra gudꝫ s̄one v vnder genom hans
 liiff Oc hwar thera wogh swa diwpt annanwāghin
 nidher / tha han foor s̄ialwer annanwāgh nidher til
 helwitis / oc fr̄alste th̄ædhan godha m̄æn at waar na- 20.
 twra lyptis op annan wāgh til ix ængla chora i hi-
 merike An ower them tha han s̄ialwer foor op / oc
 hans modher foor æpter honum / oc ḡora the m̄odh-
 gene tienda choor i himerike ower ix ængla chora
 Oc fore thy sigx at siclus wogh x p̄ninga Waar 25.
 natura kallas p̄ninga / thy at hon ær skapt æpter
 gudꝫ liknilse / oc hawer hans mot / oc sigher scrip-
 tin m̄ærkelika / at siclus wogh op xx halff peninga /
 fore thy at wars herra pina / oc hans vnder / wogho
 badhe wara s̄ial oc war likama mꝫ hop ower ix 30.
 ængla chora til then x som the badhin mydhgene
 byggia

- War herra badh moysen / at rækna oc tælia /
 alla leui sönir / fra xxx^a oc fæmptationda aar / them
 som thia'na skulo i gud; hwæfe Oc ær th; mærkelikt /
 s. 231. at mællan xxx aar oc I aar / tha ær mannin bætzst
 5. fallin til gud; thia'nist / thy at tha hawer mannen
 mæst mæghin / oc liwfast skæl Oc fore thy magho ey
 biscopa wighias fôr æn the ære xxx aara gamble

- G**wdh siælwer talar til moysen Lat gôra thik twa
 smidhadha silflwdha / til at kalla saman allan
 10. mogha mz / til gud; hws Qwædher lwdrin en tima
 widh / tha skulo hõfdhingiane all ene koma til thik
 Wæxer lwdher blæstin længre / tha skulo the riwa siin
 tiæld som õstan lagho widh gud; hws Tha lwdren
 qwædher annan tima sama lund / Tha skulo the riwa
 15. siin tiæld som sunnan boa / Oc swa hwart herfkap
 æpter andro som lwdhrane sïghia til / fôrst wæstan oc
 sidhan nordhan Thenna lwdhra blæster tekna / at
 the skulo aff stadh færdhas / han skal wara mz nota
 slaghi / oc melodia Hwilkin tima / ther folkæt skal fa-
 20. man kallas / oc ey aff stadh færdhas / tha skal lwdhra
 blæster wara enfaller / rættir / oc slætter / vtan nota
 skipte Aarons sönir som ære preste / oc wigdhe mæn /
 the skulo lwdhrom blæfa Hwilkin tima i hawin offer /
 oc hælgða dagha / tha skulin i lwdhrom blæfa ¶ Nw
 25. spôr iak idher tw thing / til hwars the thõrffto lwdh-
 rom blæfa / tha the skulo færdhas / mædhan sky wiifto
 them wæghin om daghin / oc elder om nattena / oc
 the skullo thaghar færdhas / tha antiggia thera om-
 skiptis / hwart om annars tima Oc swaras ther til /
 30. at the riwu ey siin tiæld fore nakan lwdhra blæst /
 fôr æn the sagho sky eller eld omskiptas Vtan [war] lwdhra
 blæst til thæs / at folkæt skulle wita / hwath moyses

wille nakath tala til folkit för an the færdhadhos eller ey Oc swa oc ther til / at hwart herfskap skulle wita nar the skullo riwa siin tia'ld / hwart a'pter annath ¶ Annath ma spõrias / hwath skilde at hõghtiidha blæst / oc sampnadha blæst / oc færdha blæst / oc 5. hwilka lund folkit vnderstodh hõghtiidha blæst / aff antiggia hinom twem Ther swaras til At alt war enfskyns blæster til hõghtiidha oc færdha / oc tho vnderstodho the et aff andro som nw war sakt Hwilkin tima the hõrdho lwdhranna noto slagh oc skipte / oc 10. sagho sky eller eld omskipta / tha færdhadhos the An hõrdho the lwdhra blæsa / oc sagho ey sky eller eld omskiptas / tha war thz hõghtiidha blæster oc lagho qwarre ¶ Nw annaz iæmlangan a'pter thera wtgang aff egipto land / [tiwghunda] dagh aprilis manath 15. loptis op doggin / som för la lwkt ower gudz hwse Oc iæmskyt færdhadhos israels sönir / hwart herfskap a'pter siin skipilse / fra synai bergh oc wiiste them wagh / sky om daghin / oc elder om nattena / a' til thas the komo til pharan ödhemark / ther sattis oc 20. staddis sky / som för ower gudz hwse / sidhan the hadho farith thre dagha oc thre nætter

Nw mædhan the foro tha kærdhe folkith om ærwodhe Oc iæmskyt komber elder aff himpnom / oc brænde en deel aff folkit An moyfes badh til wars 25. s. 232. herra / oc elden sloktis Sidhan kærdhe folkith om södho / oc sat oc græt / mz wtlæntzsko folke / som mz them soor aff egipto lande / oc sagdho swa Minnas maghom wi alzskona kõt oc fiska som wi atom i egipto lande okõpandis Wæl ma os i hugh koma / alzskona 30. krydde oc löka / nw komber os ængin södha fore waar õghom / vtan manna / som wi witom ey hwatz-

- kyns thz ær Moyses hørdhe thera grat/ oc ondo
 laat Wars herra wredhe waktis ower them mykith/
 oc thyktis moyfi obærlikin wara tholik thing oc ta-
 ladhe til wars herra Hwi môdher thu then man/ som
5. thin thiærnisto man wil gerna wara Hwi ma iak ey
 finna thina nadher oc winskap Hwi lægger thu alz
 thæffa moghans thunga ower min bak/ ær iak fadher
 eller modher til thæffa moghans/ hwi figher thu mik
 ey/ bær thetta folk i thit skôdt/ swa som modher
10. bær barn/ oc fordha them til thz land/ som iak lo-
 wadhe them mz minom edh thera forældrom Hwadhan
 faar iak kôtwist/ at fôdha swa mykin mogha/ mæ-
 dhan the grata fore mik/ oc bedhas kôtwist Ey forma
 iak enfamin bæra thera byrdhe Giff mik hælder thina
15. nadher/ oc læt mik dô mz winskap/ oc læt mik ey
 thwingas/ oc môdhas længer/ swa marghfallelika oc
 swa illa Hær synas som thing vnderlik David i
 psaltarenom kallar manna alzskôns fôdho/ Oc i
 snille bokinne sigx At manna hafde alzskôns
20. thæff/ Fore thy at thz thæwiadhe hwariom manne
 swa som then mater han lyster tha til Hwru matte
 tha thz wara/ at them lyste til annan mat/ mædhan
 thenne thæwiadhe æpter thera wilia Hær swaras swa
 til/ at frestilse til synd/ komber stundom aff thy/ at
25. mannin hafde ey æmpne til thæs syndelikx thingx
 som honum thykker loftelikt/ oc letar hughin thæs
 thingx æmpne/ oc komber thæffskyns frestilse optaft aff
 kôtzins kranklek Stundom komber oc frestilse aff thy/
 at han hawer ey æmpne til thæs syndelikx thingx som
30. han lyster til/ vtan hans hugher oc hans giri ær swa
 ofinnelika skipadher/ at han wækker siælwer sin lofta
 marghfallalikare æn hans kôtt kraewer aff honum/

swa som mārgher man hawer wæna kona / mꝝ gudꝝ
 lowe / oc æn han wil opta sina giri fulkompna / oc
 fwlare bland / oc flerom lundom Oc ær thæsse synd
 swa myklo siidher nadher wærdh / at han krafde æn-
 gin wan æmpne / vtan ofinnogher ondsķaper Swa ær 5.
 oc riker thiwfwer wære oc fwlare æn fatigher Åp-
 ter thæssa lund syndadho ifraels sōnir tha them lyste
 at kōtwiſt / mædhan the hafdho the sōdho aff gudhi
 som hwariom thæfwiadhe som honum lyste ¶ Annath
 ordh war oc her vndirs wært Moyſes hafdhe ſeet gudꝝ 10. s. 233.
 ænlite / oc tha ſynis han ther i ſinom ordhom iæwa /
 hwath han hawer gudꝝ winſķap / nadher / eller ey
 Ther ſwaras til ſōrſt ſwa / At ſwa længe ær mannin
 ſynderliker ſom han liwer i thæsse wærlꝝ liwe Oc ær
 thꝝ gudhlikx hugx kynne / at rædhas ther lōnlika 15.
 ſynd / ſom han finder ey mꝝ ſik oppenbara Oc æpter
 thæssa mato / matte moyſes ſwa myklo meer rædhas /
 at han hafdhe ſyndath ſidhan / ſom han hafdhe mere
 gudꝝ nadher Oc thæsse ſķæl ſwara ſult fore moyſen An
 fore hwi ængin man ma fulkompnelika wita / hwath 20.
 han ær gudꝝ win / eller ey / Ther ſķulo giwas til an-
 nor ſķæl. Siælin ær naturlika ſķapath til godh thing /
 oc tho ſoma bæter ſķipadha / fore bætre ſķipilſe lika-
 mens blodh Fore thy liſdho / oc giordho mange hedhne
 dygdhelika Nw ær ſwa ſant ſom ſōr ær ſakt / at pela- 25.
 gius han ſoor wilder / tha han ſægdhe / at wi mat-
 tom forſķulla / mꝝ natura krapt oc dygdh himerikis
 nadher oc wars herra winſķap Vtan thetta ær my-
 klo ſannare ſom læſtin ſigher At wi formaghom
 ænkte gōra vtan gudꝝ nadher / oc ey hælder thænkia / 30.
 Som ſanctus paulus ſigher / oc prōwath war
 ðwermeer / tha war herra taladhe til moyſen Jak ær

- them misfunfamber som iak wil Oc skulom wi swa
fighia som læstin figher At then hælge ande/
han giwer swa lônlika sina nadher/ at thu weest ey
nar han komber til thik/ eller han far fra thik Oc
5. godh natwra hon kræwir mænnin/ stundom til tholka
gerninga som gudʒ nadher kræwia annan man/ eller
then sama man annan tima/ Oc ær thetta guddlik
fannind Wækker os godh natura/ til godhan hugh/
eller godhgerninga/ oc forskullom wi ængaledh os
10. gudʒ winʒkap/ eller himerike/ thy at himerike ær
ower wara natura/ oc ænkte thing orkar/ eller for-
ma ower sik siælft Wækker os then hælge ande mʒ
sinom nadhom til en pater noster/ eller oc ens
pæningx almofo/ tha forskullom wi os iæmskõt wænta
15. gudʒ winʒkap/ oc ewerdhelikan himerikes faghnað
Hwa som thetta læs/ tha märke at gõrla/ at the ordh
som sagdhus ower thy ordhe Jak ær misfunfamber
them iak wil Nw ma hwar man vnderstanda som
thað læs/ thetta swa som iak thañker Oc fore thy
20. ma ængin man wita/ nar han ær gudʒ win/ vtan
gudh siælwer wiifar thʒ honum Tho ær et tekn som
mannin ma nakraledh mærkia/ hwath mænnin hawer
gudʒ nadher eller ey Finder han mʒ sik/ at han thol
gera fore gudʒ skuld nakra genwærdho sins liiffs/
25. swa som frost/ eller fasto/ blygdh/ eller ofærdh dôdh
eller nakra liiffs nôdh/ tha ma han wænta mʒ ôdh-
miwko hiærta/ at han hawer gudʒ nadher oc win-
ʒkap/ Fore thy at thaʒffkyns godhwili ær a mot na-
twrinne/ oc ower henna krapt ¶ War herra talar
30. til moyfen Sanka saman lxx mæn/ aff israël/ the som
thu weest/ at ællris mæn ære/ oc mæstara magho
wara mʒ kænndom/ oc æpterdôme/ oc ledh them

til mins hws dðra/ thz ær sætta hws kallath læt them
 ther standa mʒ thik Jak skal nidher fara/ oc tala til
 thik/ oc giwa them nakath aff them hælgða anda
 som thu hawir/ ther til at the magho bæra byrdhe
 mʒ thik/ oc omsorgh som thik ær ensampnom thung 5.
 Then hælghe ande hæz ær en oc owmskipteliker a sik
 siælwom/ vtan hans gawor/ oc hans nadher/ the ære
 marghfallelika/ oc skiptis mællan hælgða manna All-
 ris mæn takas fore thy hæller til formanna/ æn vnge/
 at the ære rðnte/ tho ære vnge mæn stundom iæm 10.
 wise Oc fore thy scrifwar en wiis man/ At
 ængin wall vnga mæn til formæn/ Fore thy at thz
 ær ey wift/ at the ære wise Oc thy sigher war herra
 swa til moyfen Wæl the mæn thu weeft at ællris mæn
 ære/ oc mæstara mogho wara ¶ War herra talar 15.
 frammer til moyfen Sigh oc swa folkeno Skipin swa/
 at i ærin renfærdhoghe/ Morghe skulin i kðt æta/
 fore thy at iak hðrdhe idhræ qwidho J skulin æta
 kðtwift/ ey en dagh eller twa/ eller fæm eller tio/
 vtan helan manath/ ther til kðt gaar wt aff idhrom 20.
 næfom oc idher loste wændis idher til wama/ fore thy
 at i skuwin handom gen gudʒ nadhom/ oc kærin at
 i ginge wt aff egipto lande Moyfes swaradhe warom
 herra Thetta folk ær mera æn siæx hundradða thw-
 sand/ oc thu sigher min herra Jak skal giwa them 25.
 kðtwift helan manath/ hwadhan skulo fæ eller nõðt
 koma/ eller fiska aff hawino/ at fððhæ/ oc fylla swa
 mykit folk War herra swaradhe honum Mon herra
 gudʒ hand wara wanmaktogh/ Thu skal nw se/ at
 miin ordh skulo fulkompnas mʒ gerning Sidhan kom 30.
 moyfes oc sagdhe fore folkeno/ wars herra ordh/ oc
 wtwalde lxx mæn som gudh bððh oc ledde fore gudʒ

- hws/ oc iæmſkõt wordho the framsyna mæn oc wife/
oc vnderſtodho gudhlik thing ower andra mæn/ oc
wordho mæſtara oc kændo folkeno Nw waro twe
mæn atir æpter i tiældomin ſom walde waro/ oc ſcriſ-
5. wadhe/ oc hafdho ſik vndan draghit fore ðdhmiwkt
Nw komber moyſes ater i tiældin mꝫ nywordhnom
gudꝫ prophetum/ oc thaghar môtte honum en ſwen
oc ſagdhe/ ældath/ oc meldalth ære wiſe ſpamæn oc
kænna mannom gudhlik thing i tiældom Joſue moyſi
10. thiænisto ſwen/ en wtwalder aff flerom ſagdhe til
moyſen Min herra forbiwdh them gudhlikin kænne-
dom/ mædhan the waro ey mꝫ os til gudꝫ hws Joſue
rædhis gðrla at thera kænnedomber ware ey ſkæliker/
oc at the forſmadho at ganga til gudꝫ hws oc læta
15. ſik tho wara iæmwiiſa/ ſom the ære thiit gingo Oc
ſyndadhe ioſue dðmande ower lðnlìkan gudꝫ dom oprð-
wath maal An hans hugher mðddis tha ther til fore
gudꝫ hedher/ oc orſakar thꝫ hans ſynd Moyſes for-
ſtodh fræmmermeer gudꝫ wilia oc nadher/ oc ſwara-
20. dhe ioſue Hwa giwir mik the vnſk/ at alt folkith
waro gudꝫ propheta oc alle mæn waro iæmwiiſe ſom
wi Then wil alla mæn wara propheta/ oc iæmwiiſa
- s. 235. ſom ſik/ ther ey afwunda androm the ſamu nadher
ſom han hawer aff gudhi Awund fðlgher likamlika
25. thinga giri Fore thy at ſwa mykla mera wald oc ri-
kedoma en hawer/ ower nakar likamlik thing/ thy
minna wald hawer annar ower thꝫ ſama Oc ær tho
thæſſkyns awund dðdhelik ſynd/ æn hin ær rætlika
komin at gotꝫ oc walde Oc om andelik thing ære
30. annor ſkæl. ſom ær wit/ konſt/ oc dyghdh/ thy at
the gita wæl at gðra flere iæmrika aff ſik/ oc ey
weet en ther fore minna/ at annar weet mera/ vtan

han faar swa myklo mera wit/ at han halder sik til
 wifare ma'n Oc fore thy ær andelika thinga awund
 wære/ æn likamlika thinga oc mere synd An awun-
 dar man androm/ at han ær bætre fore gudhi oc
 mannom/ tha ær thæsskyns wadhelikast synd/ thy at 5.
 han taker fore hand gudhi siælwom/ oc wil mena
 bonum skipta sina nadher/ som han wil Wæl ma oc
 syndaløst fatikom manne thykkia illa/ at han hawer
 ey sina tharwer/ Oc sörghia skal syndogher man/ æn
 han er ey jæmgodher som hælagher man/ oc tho læta 10.
 sik wæl thykkia at nakar ær godher eller riker ¶ Si-
 dhan kom wædher aff hawino/ oc sördhe in a lan-
 dith/ swa margha flyghande fughla/ at the huldo
 ena dagxleedh a landeno/ oc flughu twæggia alna
 høght fra iordhinne Tha singo the swa mykith fughla 15.
 kôt/ at then som litith sagdhis hawa/ han fylte tio
 stoor ilætis kar An war matin i thera mwnne/ oc
 gudʒ wredhe kom ower them/ oc slo nidher ohyris
 mykin mogha til dōdha Oc fore thy kalladho israels
 sōnir/ then stadh girugha grawer Thædhan foro the 20.
 oc komo til azerok

MAria oc aaron moyfi sitzkene/ taladho ofkælikast
 om moyfen/ oc sagdho swa Mon gudh hawa he-
 melika talan mʒ moyfen ensampnom Gudh hawer oc
 hemelika talath mʒ os/ oc wi hawom hørt hans rōst 25.
 War herra war mykelika wredher widh Thy at moy-
 ses war aldra manna millaster i iordhrike/ oc fore
 thy bæmpde gudh hans oræt/ at han war siælwer
 thulugher/ Oc taladhe war herra sidhan til them all
 thry sytzkena Gangin til mit hws oc hørir ther miin 30.
 ordh Nw mædhan the thry standa fore gudʒ hwse/

- tha hórdho the gudhlika róft / i eno sky / ower wars herra hwse / oc sagdhe swa / Hwilkin aff idhre slákt / som wardher min prophete / tha talar iak til honum thaßsa lund Antiggia at iak synis honum m̄ ængla
5. budskap / eller iak wisar honum lönlík thing i sympne An moyses min thianisto man / som alla tryggaster ær mik i mino hwse / han ær mik swa hemelikin / at hwar wara talar til annars m̄ sinom mwnne / oc han feer gudh sia'wan oppinbarlika vtan tekn / eller skjwll /
10. eller skugga / hurw rædhins i ey / at mintþska hans loff / oc tala ofkálíka om han Jámskýt gik sky aff wa'gh oc wars herra róft fra them / oc maria stodh ater malata Aaron wardh rædder / widh hezina plagh / oc ópte thaghar til moysen Jak bidher thik ower
- s. 236. 15. all hæligh thing / at thu forlat os / th̄ wi giordhom darlika / oc syndadhóm mot gudhi / oc taladhóm ofkálíka ower thik / oc læt ey thaßsa salugha wara syster / wara iæmgodha som dódha / oc ey bætra æn th̄ barn som kastas dót aff modher liwe Oc sagdhe han fore
20. thy swa / at malata folk skulle bortkastas aff manna samfund Nw ær hezina halwer likame malatin Moyses ropadhe til wan herra / oc sagdhe swa Herra gudh iak bidher thik ower all belagh thing / giff minne syster sina helso War herra swaradhe honum Hafdhe
25. hezina fadher spottath i hezina óghon / tha skulle hon tola siw dagha blygdh Th̄ ær at sigbia / hafdhe thiin syster fangith malata last / oc blygdh aff sins fadher blodhe / oc forældre / tha skulle hon m̄ minom laghom / siw dagha at mintþsto inne lykkias / eller wt-
30. kastas aff manna samfund An nw swa myklo hælder at hon hawer th̄ fangith aff gud̄ hæmpd Sidhan wardh maria wtkaftadh aff manna samfund om siw

dagha/ som gudh bôdh/ An folkit flutte sik aldre aff
 stadh/ fôr an maria war aterkallath/ fore thy at ey
 forgik fôr skyfsins myrk Ankte thing ar andro swa
 liikt/ at the hawa ey nakan skilnath/ eller warin
 the badhin eet thing/ oc ey tw Oc fore thy sigx i 5.
 the boklist ther thasskyns prôwar/ at i olikom thin-
 gom/ skal man leta liknilse oc i likom thingom skil-
 nath/ Fore thy hawa wiise klârka fore ordhqwadhe/
 at angin liknilse rinder allom syrom fotom/ thy at et
 thing ar andro liikt/ fore een skal/ eller tw/ eller 10.
 flere/ an aldre alzstingx som nw war sakt ¶ Maria
 moyfi syster/ hon teknadhe mario 'gudz modher/ tha
 hon war nar moyfi i liifs wadha/ som nw war sakt/
 Thasse maria teknadhe oc wara godho mario/ tha
 hon sang gudz loff fore allom frwm Swa som oc 15.
 war fôr scrifwith Maria gudz modher sionger
 gudz loff/ fore alla frwghur/ oc wi siongom æpter
 henne gudz loff/ oc henna/ at hon hawer anga frw
 sin lika/ fore barnbyrdh/ eller epter/ thy at hon
 war ensamin iomfrv/ badhe fore barnbyrdh oc æpter 20.
 Margha frwor are milla/ oc angin swa mild swa
 som maria/ hon gaff blodh aff sino blodhe fore warl-
 dinna lôn Margha iomfrwr sôlghia henna renliwe oc
 æpterdome/ oc sionga gudz loff æpter henne An hon
 hâris the sôrsta/ som lowadhe gudhi renlifnath/ oc 25.
 iomfrvdom/ oc hon war sôrsta/ oæ alzsta badhe mo-
 dher oc iomfrv/ Oc thz loff sionger hon ensamin mz
 sinom sôta son Oc ar the thry thing sagdh i thenna
 stadh/ aff maria moyfi syster/ som prôwas oppenbar-
 lika mz mario gudz modher andelika vnderstandith 30.
 Maria moyfi syster sagdhe/ at gudh siælwer talar
 iamhemelika widh hona som widh moyfi/ Hafdhe war

- godha maria swa fakt/ tha ware hon ey awitande w'ardh/ thy at gudz son war marghfallelikare heme-
 S. 237. likare gudhi æn moyses Moyses sa siællan gudh/ el-
 ler gudz budskap/ Maria sôdde gudz son oc taladhe
5. hwar dagh mꝫ honum Moyses taladhe widh wars herra mwn Maria mintis opta sôtelika widh gudz son Moyses sa ey gudz son vnder skugga Maria teer alle w'orldizne gudz son oc sin vnder kôt oc sacrament skiwll oc skugga ¶ Annath thing war thꝫ/ som war
10. vnga oc godha maria/ liknas widh thæssa gamblo mario Maria moyfi syster/ bar thæ's skuld/ at hon taladhe gen moyfi Maria gudz modher bar thæ's orfaka skuld/ at hon giordhe gen moyfi laghom/ Thy at moyses forbannadhe alt thꝫ qwinno kôn/ ther ey wil-
15. le/ eller formatte mꝫ natwra krapt barn sôdha Gabriel archangelus han predikadhe warafrv wælsignadha/ thy at hon sôdde gudz son vtan natwra bland Moyses kastadhe mario sina syster vtan tiel Jwdha som halla moyfi lagh/ the magho ey hõra wara godho
20. mario nampn ¶ Thridhia ær thꝫ thing/ som gambla maria tekmar mꝫ ware godho vngo maria Hwars mantꝫ likame helaghx oc syndogx hawer twæsskõns malatu Ena tha han falnar oc mister natwrlikin lit/ i dôdhenom Oc andro tha han lósis sunder i mwld oc
25. madhka æpter dôdhin. Nw sigx aff gamble mario at henna kôt war halft ætith aff mafatu/ oc swa som prôwas skal æn gudh wil Waro godho mario likame falnadhe/ som fallith blomster/ oc ey lóstis han sunder i madhka oc mwld æpter dôdhin Vtan thaghar
30. litith æpter henna dôdh tha komo saman ater hænna siæl oc likame/ oc rees hon op/ til then ewinnelika faghath/

faghnath/ som wi wæntom os til oprisa a doma dagh
 Jsrael sônir flytto sik ey aff stadh sôr æn gamla ma-
 ria war aterkallath/ oc ey forgik thera sky sôr Jw-
 dha aff israels slækt/ the standa som sten i stadh/ oc
 ganga aldre til rætta gudz tro/ sôr æn the kalla a 5.
 wara mario nadher oc kænna widh sannan gudz son/
 Henna barn som ær war herra *ihesus christus* signa-
 dher oc lowadher wærdhelika/ oc æpter alla wærl-
 dina Amen ¶ Thz ær oc mærkelikit/ som her
 scrifwas i sôrsto/ at aaron oc hans syster/ tala- 10.
 dho illa om moyfen/ fore hans husfrv skuld/ som
 hæn hæfdhe takith aff blamma slækt Moyfes tekna
 opta gudz son siælwan Moyfes tok sik brwdh aff bla-
 manna slækt Oc gudz son walde the hælgha kirkio/
 aff syndoghom mannom oc swlom/ oc thwo hona swa 15.
 rena oc faghra i sino blodhe/ at hon hawer ængin
 smit eller last Som *sanctus paulus* scrifwar aff
 Ther fore taladhe aaron oc hans syster illa om moy-
 fen Thy at iwdha oc iwdha kirkia/ som kallas a
 thera maal synagoga/ forfma gudz son/ sidhan hæn 20.
 tok war mandom oc natura/ oc wilia ey tro at hæn
 ær fander gudh Fore thy wardher synagoga wte lukt/
 aff gudz thia'nist/ fra *cristna* manna samfwnð/ siw
 dagha/ thz ær at sigbia Om siwnda werldinna alder/ 25.
 Sidhan wardher hon kallath attunda daghin/ thy at
 gen domadagh/ som bôrias attunda wærlidinna alder/
 tha komber iwdha kirkia til *cristindom*/ Oc far fol-
 kit ey aff stadh/ sôr æn maria ær ater kallath/ thy
 at ey komber the hælgha kirkia til himerikis/ vtan
 thia'na gudhi her i iordhrike/ sôr æn synagoga ær 30.
 aterkomin til rætta tro/ oc gudz thia'nist/ oc kallar
 ater mariq/ oc henna son sik til hiælp oc nadher

S. 238.

- A**ff stadh foor alt folkit / sidhan maria war aterkallath / oc kom til pharan / oc sætia ther tiæld / ther badh war herra moysen / sænda speiara / at skodha chanaan land / en maz aff hwarie slækt Moyses
5. walde tolff mæn Aff ruben slækt / sæmmua secur son Aff symeon slækt saphat vri son Aff iwda slækt caleph iephone son Aff ysachar slækt ygal ioseps son Aff effraim slækt ofsee nwm son Aff beniamin slækt [palti] son raphu Aff [zabulon] godiel son sodi
10. manasse gaddi lyfi son Aff dan amulal son gamali Aff asser stygh michael son Aff neptalim naalby son phaafi Aff gad goel son machi Thæssa tolff sænde moyses / at skodha chanaan land / oc badh them fara fuznan a landith / oc skodha gōrla hwilkith landit
15. ware / oc hwilkit folkit i landino / oc hwilka borgher / oc landzins sæste Swa skulom wi / Mædhan wi ærom a wæghenom til himerikis / i iordhrike / sænda speiara fore os til himerike / thz ær wart eghit hiarta / som wi skulom opta lata lidhukt / oc thiænkia
20. hwilkit himerike ær / fram fore iordhrike / hwilkith folk ther ær fore os / swa som ængla / oc patriarcha / oc propheta / apostoli / martires / confessores / oc iomfrwr / oc frwghur Hwilkin sæste ther ære swa stark / at ængin owin ma in koma / oc landit siælft swa
25. skipath / at ther ær ænkte nakrom afat / som honum ma lysta til ¶ Speiarene foro op i landit oc komo til ebron / tha bodho ther rifa oc iætta / achimani / oc sifar / oc cosmai sōnir enach / thædhan komo the til torrentem botri / som thydher a wart maal wiin-
30. klase Fore sik hitto the / swa got wiinland / at en qwift mʒ sit wiin / baaro twe mæn a enne baar / Oc

fördho m̄ sik paradis a'ple/ oc fikor/ oc kalladho
 then stadh n̄sk̄al/ som thydher a latino Torrens bo-
 tri/ oc a wart maal wiinklafa fors Sidhan komo the
 ater til moyfen oc aaron/ oc til alt folk̄it a'pter xl
 dagha/ oc hafdho tha gangith om kring alt chanaan 5.
 land/ oc sagdho til moyfen Ther warom wi Oc a'r
 th̄z sant at landith flyter alt fult m̄ mielk oc al̄skona
 godhe frwkt/ swa som pr̄owa ma m̄ th̄asse frwkt/
 som wi fördhom ater m̄ os An folkith i landeno/ a'r
 aldra starkast/ oc stora borgher oc starka Ther sa- 10.
 ghom wi ena sl̄akt/ stora rifa oc starka Amalech boor
 sunnan i landeno/ etheus oc iebuzeus/ oc amorreus
 oppa berghomen/ chananeus han boor widh hawith/
 oc iordans flodb/ Tha r̄adh̄is folk̄it at s̄okia tholikt
 land/ oc swa starkt folk/ Oc toko til at kurra/ oc 15.
 k̄ara starkt folk Oc the toko til at kurra/ oc k̄ara
 gen moyfen/ hwi han fördhe them til tholkin wadha
 Tha sagdhe caleph/ en aff them tolf som speiath haf-
 dhe landith R̄adh̄ins ey/ fore thy at wi formaghom
 w̄al/ at vnderwinna os alt th̄z landith/ Andre waro 20.
 the som swaradho/ oc sagdho swa Angalund maghom
 wi opfara/ til thetta folk/ thy at the a're starkare
 a'n wi/ oc speiarine sīalwe taladho illa om landith/
 oc sagdho swa/ Th̄z land wi s̄aghom th̄z a'ter s̄it eghit
 folk/ th̄z folk wi s̄aghom/ hawer h̄oghan w̄axt/ oc 25.
 like trullom/ oc rifa sl̄akt

S. 239.

¶ Tha gra't folk̄it/ oc l̄æt illa alla nattena oc
 vnsto sik d̄odha i egipto lande/ oc r̄adh̄o hwar widh
 annan/ at the willo h̄alder taka sik nakan annan for-
 man/ oc ater fara heem til egipto land/ a'n fram- 30.
 ganga vnder sw̄ardh oc d̄odh Tha sīllo moyfes oc

- aaron fram lwto a iordhina fore alt folkēt An iosue [nwm] son ,oc chaleph iæppone son/ som oc hafdho speiath landith The taladho diærflika til folkēt Landith wi saghom/ ær halla got wil os gudh hiælpa/ wi
5. maghom wæl diærflika fram ganga/ oc vndirwinna os landith/ som flyter m̄ mielk oc honigh Warin ey gudhi olydhoghe/ oc rædhins ey th̄ folk/ thy at wi maghom æta them æn wi wiliom swa som brôdh/ them ær all wæria/ oc hiælpa affgangin/ war herra
10. han ær m̄ os/ warom ey rædde Nw mædhan folkēt ropar æ iæmfast/ oc wilia tyrfwa them i hæal m̄ stenom/ som them wilia styrkia til got̄ Tha teddis gudhlik æra ower thakith ower gud̄ hwse fore alla israels sona ðghom Oc taladhe war herra til moyfen
15. Hurw længe skal thetta folk/ illa tala om mik/ oc wan æra mik m̄ wantro/ æpter all the iærtekne som iak hawer giort fore them Nw skal iak fla thetta folk m̄ bradhe foot/ oc ðdha them flæt aff iordhinne Oc wil iak góra thik hōfdhingia ower mera folk æn thetta
20. ær Tha badh moyfes æn til wars herra/ fore them/ at han skulle wara nadhugher som sôr/ thy at hōgho iærtekne waro nw flytande/ om wærlidina/ hurw han ledde them dagh oc nat/ oc wiiste them wægh oc tial̄stath Oc æn han forlæte at hiælpa them længer/
25. tha mondo hedhne mæn sighia/ at han formatte ey længer War herra swaradhe swa/ Lifwer iak/ all wærlidin skal fyllas m̄ gudhlike æro Æn fore thera kur/ oc kæro/ tha liwe iak swa/ at ængin thera som nw liwer aff allo thaßfo folke/ skal koma li-
30. wande/ til chanaan land/ vtan iosue [nwm] son/ oc caleph iæppone son/ thera sōnir som nw rædhas mæst om/ at the skulle wardha owina bradh/ the skulo

inga til chanaan land / oc eghna thz Alla thera krop-
 pa / som her liwa nw / the skulo rotna i ðdhemar-
 kizne Swa skal wara som the wilia / Aldre skulo the
 koma til chanaan land Swa som landith war skodhat
 xl dagha / swa skal thetta folk ganga ater oc fram 5.
 om ðdhemarker om xl aar / til alt thz folk ær dõt
 som nw liwer The skulo hawa ens aars scriff / fore
 hwar daghin ther landith war skodhat Sidhan tala-
 dhe moyfes thæsse ordh fore folkeno Tha reddo the sik
 til at færdhas / oc willo tha for eens opfara til cha- 10.
 naan land / oc sagdho sik wara til redho Moyfes af-
 rædh them at fara gen wars herra budhi / oc vtan S. 240.
 hans hiælp / The sankadho sik ey thæs siidher / oc
 foro lilla stund wal. Amalechites oc chananeus môtto
 them iæmskõt / oc hioggo them nidher / oc ælto them 15.
 then fama wægh ater / som the komo fram

Mædhan folkith war i ðdhemarkom / tha hittes en
 man som fôrdhe widh om hælgan dagh Moyfes
 læt han innelykkia / ther til war herra wiifte honum /
 hwath aff them manne skulle gôra War herra taladhe 20.
 sidhan til moyfen / oc dômpde then man til dôdh / oc
 bôdh at alt folkith / skulle bryta han nidher mz ste-
 nom / oc iæmskõt wardh oc swa giort Sidhan tala-
 dhe æn war herra til moyfen Biwdh allom israels sô-
 nom / hawa widh nidhersta sôðm sinna klædha / rô- 25.
 dha klwta / ther til at hwar tima the se thz mark /
 tha magho the swa myklo hælder minnas a gudz
 budhordh / oc thænkia ey annan hægumma -

Nw komber moyfes ny drôwilse / oc môtta chore
 sytzlunge moyfi fiærdha mantz i fræntzæmio patri- 30.

- arche/ oc datan oc abyron tve bróðher mʒ honum oc hon aff ruben slákt/ oc mʒ them halfþridhia hundradha frámmársta manna aff ifraels sónom/ som fórstu kalladhós/ til hwaria stámpno oc radh/ lypto
5. sik mot moyfi/ oc komo alle saman/ oc sagdho til honum Wi létom os nóghia wál/ at gudh siálwer ær war herra/ oc alt hans folk ær hælíkt/ oc lydhugt honum Hwath herradóm wílin í bróðher/ hawa ower wars herra folk Moyses swaradhe them Leui
10. sónir í wílin hókt op/ J mattin wál lata idher nóghia/ at war herra hawer giwith idher alt ifraels sóna offer/ oc then hedher/ at í skulin wara gudʒ preste Oc tho at aaron ær idher bíscooper oc hógxste prester Nw ær ey idhur kára amot aaron/ vtan hæl-
15. der amot gudhi siálwóm/ som swa hawer skipath An morghon arla tha skulin í se/ oc oppenbarlika prówa/ hwem gudh siálwer wíl hawa til sinna hemelika thianíft/ oc skulin í tha taka hwar sit rókilfa kar/ oc tánda eld/ oc brænna rókilse fore gudhi/ oc then
20. som gudh siálwer wál mʒ oppenbarom iærteknóm/ han skal wara hæligher Mon gudh hawa ther til walt idher til fina presta/ at í chore oc thine kompana skulin her sampna oc sætia í dagh gen honum siálwóm Om morghonin giordho the samuledh som nw
25. war fakt/ vtan datan oc abiron the wílló ey til koma Oc tha moyses sænde æfter them tha swaradho the at the wílló ey koma/ oc sagdho swa År thʒ os ey yfrith/ at thu ledde os wt aff egipto lande/ oc in í óðhemarka/ at thu skal ey æn wara herra ower
30. os Thʒ mon nw wara sannath som thu iætadhe os/ at thu skulle fa os land at eghna/ thʒ som flute mʒ honigh oc mielk/ wíl thu tagha war óghon fra os

Then sigx taka ðghon fra androm/ som sigher nakrom
 manna nakath sannare/ æn han seer siælwær mʒ sinom
 ðghom Oc fore thy sagdho thæsse at moyses wille taka
 thera ðghon fra them/ Thy at han hæfdhe sannelika
 sakt/ at the skullo koma til bætra land/ oc the sa- 5.
 gho æn ænkte vtan fwla ðdhemarka oc rædhelika oc S. 241.
 gato ey biidhat/ thy at the wantrodho honum Tha
 sagdhe moyses Æn the sa natwrlikin manna dðdh/ tha
 hawer iak lwghith/ oc ey hawer gudh mik sænt
 Wardher os at iordhin opnar sik vnder thera fotom/ 10.
 oc swælgher them til helwitis tha ær iak sander gudʒ
 sændabudhi Oc iæmfkðt warar moyses alla mæn widh
 oc badh them bortga fra bantʒfattom mannom Si-
 dhan opnadhe iordhin sin mwn/ oc swalgh them som
 the stodho/ hwar i sinom stadh/ mʒ konom oc bar- 15.
 nom/ oc alt thʒ gotʒ the atto Sidhan kom elder aff
 gudhi/ oc brænde chore oc halffthridhia hundradha
 mæn/ som sik hæfdho sambundith inʒ honum a mot
 moyfi Æn eleazar aarons son/ æpter moyfi budhi oc
 aarons lop wt i elden/ sidhan the waro alle brænde/ 20.
 oc tok til sik allas thera eldkar Oc sagdhe moyses/
 at the waro mænga syndogha manna dðdher/ oc læt
 fla them/ som flata skiwor/ oc sæsta them framman
 fore gudʒ altara/ til aminnilse/ swa at ængin thordhe
 fram ga til gudʒ altara oc thiæna honum oc offra/ 25.
 vtan aarons sðnir/ oc hans affkðmd/ oc at hwar an-
 nar ræddis/ then dom som war herra gaff ower chore
 Sidhan kom æn iæmmykin wande som sðr/ thy at alt
 folkit tok at ropa/ oc sagdho til moysen oc aaron J
 dræpin wars herra folk/ oc tha folkit sæmpnædhis/ 30.
 oc ropith wæxte tha lupu the badhe moyses oc aaron
 til wars herra hws Tha sagdhe war herra til moysen

- oc aaron Skilin idher widh thetta folk thy at nw wil iak fordærwa them alla Tha sagdhe moyfes til aaron/ Tak thit røkilfa kar aff gudz altara/ oc fyl m3 wighdhom elde oc røkilse/ oc gak til th3 salugha folk/
5. som nw falder alt nidher/ m3 bradhóm dódha fore gudz hand/ Oc bidh fore them til wars herra Aaron giordhe samulund/ oc stodh mállan dódha oc liwande/ oc blidhkadhe wars herra wredhe Oc sídlo then dagh aff bradhóm dódha/ aff gudz hæmpd fiortan
10. thwsand folk/ vtan them som sörbruzzo oc tappadhos m3 chore Sidhan aterwænde gud3 bardaghe aff solkeno Tha gik moyfes ater til wars herra hws

- War herra taladhe til moyfen/ Sigh israels sönom/ at the take hwar thera sin wand fore hwarie
15. slækt/ th3 ær en man aff hwarie slækt/ swa at aaron/ honum hóre til en wander Sidhan alle wandane ære saman kompne tha skulo the læggias/ oc innelykias i gud3 hwse/ om ena nat/ Oc tha's mant3 wander som hittis om morghonin m3 blomster/ oc frwkt/
20. han skal wara min hemelikir prester/ oc thianisto man Sidhan swa war giort/ tha hittis aarons wander om morghonin wtsprungin/ m3 blomster oc frwkt/ oc ængin annars wander ¶ Then wander teknar mærkelika/ wara sru iomsru maria/ gud3 modher/ som
25. sóddis aff aarons slækt a sino móðherne/ som annan
- s. 242. stadh skal sighias/ æn gudh wil/ ¶ Aaron war thy giwin the æra/ fore nakan annan man/ aff gud3 folke at han skulle wara hans hógxsta prester/ oc offra gud3 offer/ thy at aff hans slækt/ skulle sódhas tha's móðher/ som offradhe sik sia'ltwan/ dyraft offer/ sinom signadha fadher/ fore wara skuld Aarons wander giordhe blomster aff sik/ ophuggin aff iordhizna wæto/

oc i litle stund Thy at renasta maria fódde gudʒ son/
 alla renastan / som ængla aff himerike lystē til at se/
 vtan karmantz natwra bland / oc swa skót oc bradh-
 lika / at i eno óghno bragdhe / tha wardh gudʒ son /
 mʒ kótlike natwro / som annor barn / oc mʒ skæl / oc 5.
 fulkompno witi Sidhan bódh war herra moyfi / at sóra
 ater wanden til gudʒ hws / oc góma han ther til amin-
 nilse Swa wiifadhe oc war herra / at warfrv fórdhis
 tha hon war dódh til himerikis / som ær sárdelis gudʒ
 hws / ther til at hon skal wara os til aminnilse / oc 10.
 tróft / oc at wi skulom til henna om siidher / oc at
 hon skal minnas ther aldra thera / som henne min-
 nas her

Sidhan komo israels sónir ater i the ódhemark
 som kallar sin Oc ther do maria moyfi syster / oc 15.
 iordhadhis fama stadhʒ / ther hafdhe oc folkith nódh aff
 watnlófo Ther kom aller moghin saman a mot moyfi /
 oc sagdho swa Gudh gawe at wi hafdom dódhe ni-
 dherfallith / mʒ warom bródhrom oc frændom Hwi le-
 dhin i wars herra folk / oc sampnadhin wt i ódhe- 20.
 marka / at draþa them oc thera sáhiordh aff thórst /
 hwi lætin i os opfara aff egipto / oc ledhin os til
 then wærsta stadh / som ey ma sa eller skæra / som
 hwarce ær fikw tra' eller wiingardher / eller paradiis
 æple / oc ey bawer watn at drikka Moyfes oc aa- 25.
 ron gingo in i wars herra hws / oc ropadho til wars
 herra mʒ thenna ordhom Herra gudh / hódor hwath
 thetta folk ropar / lat op fore them thit liggiande sæ /
 liwandis watʒkællor / ther til at the maghe fulle war-
 dha / oc thighia War herra swaradhe moyfi Tak 30.
 thin wand oc sankæ saman folkit / oc tala til ballin-
 na / hon skal giwa watn Moyfes sankadhe saman fol-

- kít / oc fagdhe swa fore them Monom wi gita fangith idher watn aff hallinne Oc tha han hafdhe tyfwar til flaghit / m; wandenom / tha gik op swa mykith watn / at yffrith war badhe fa' oc folke / Tha fagdhe war
5. herra til moyfen oc aaron Thy at i trodhen ey mik / oc trósten ey fullelika folkít / at iak matte them alla thera tharfwer giwa / fore tha's skuld / skulin i ey ledha thetta folk til chanaan land Nw ma her vndera / hwi war herra war nw wredher moyfi meer æn
10. fôr / Oc synis at moyfes giordhe iæmwæl gud; wilia oc budh som fôr Ther til swarom wi swa i thetta sin At gudh siælwer han seer ensamin liwfast hwars mant; hiarða / oc aldre hafdhe war herra nw wordhit wredher heller æn fôr moyfi / æn han hafdhe ey vnder-
15. standith mera iæfwugha i hans hiarða / æn fôr / oc ma man mærkia nakra mistro i moyfi ordhom / tha han fagdhe swa Monom wi gita giwith idher yffrith
- S. 243. watn aff hallinne / Ther ær at sighia Wara ma th; æn th; skal / æn ey ær ther liikt til Fore thy ær th;
20. oc mærkelikt / at moyfes slo tyfwar til hallinna / fôr æn watnith gik wt Æn han hafdhe flaghit til m; fulkompne tróft / tha hafdhe hallin iæmwæl giwit wt watn at thy fôrsta huggi / som at andro Oc ær th; mærkelikt / At war herra wille ey at moyfes oc aaron / skullo wars herra folk ledha til chanaan land
25. Oc ey war th; fore thera synd ensampna / vtan oc fore eet mærkelikith tekn skuld Thy at th; hælgða land teknar himerike / som fôr ær fakt Oc aller then wægher som wars herra folk giordhe / fôr æn the
30. komo til chanaan / teknar os allan then tima som wi hawom i iordhrike Oc ower thenna tima ledher os hælghe mæn / m; wars herra kænedom / æn ængin

annar til himerikis/ vtan war herra si'lwer Oc a'r
 thz m'arkelikt/ At wi maghom kasta gen iwdhom i
 thera na'fa/ at war herra wille ey at moyfes skulle
 them in ledha i thz ha'lgha land/ vtan iosue skulle
 thz g'ora/ som oppa hebreiske tungo a'r thz fama som 5.
 ihesus/ Fore thy at han wille ey/ at iwdha skullo
 hawa a'ndelika tr'ost a moyse/ Oc the lagh gaff han
 them/ at ey th'orwa the wa'nta sik a'ndelika himeri-
 ke/ vtan the take widh ihesu christi tro/ som alla
 ledber them til himerikis/ som a han tro/ oc a'ngin 10.
 komber ther annar hwarce iwdha eller hedhne

Om then tima sa'nde moyfes sa'ndebudha til edom/
 som Esaw sl'akt bodhe/ brodher israels eller ia-
 cobs/ oc la't swa sighia til konungxins Thetta a'r
 thins brodhers israels budhskap til thik Thu hawer 15.
 wa'l ho'rt/ oc vnderstandith/ alla the no'dh wi ha-
 wom tholt i .egipto land/ sidhan ware forsa'dher ko-
 mo thiit/ oc hurw war herra fra'lsta' os tha'dhan/ m'z
 sin a'ngel Nw a'rom wi her na'r thino lande oc be-
 dhoms at wi maghom fara m'z fridhi/ ower thit land/ 20.
 til thz land som gudh hawer os ia'ttath Wi skulom
 ey ga ower thina akra/ oc ey ower thina wiingar-
 dha/ wi skulom ey drikka watn i thinom brunnum
 vtan fore sult wa'rdh Wi skulom ganga adhelwa'gh/
 ey a ho'ghra hand oc ey a winstra/ ma'dhan wi fa- 25.
 rom ower thit land Esaw sl'akt swaradhe swa Ey
 saar thu orloff at fara ower mit land/ vtan th'or thu
 fara Jak wil mo'ta thik m'z wa'mpte hand Oc reddo
 sik til stridh/ a'n israel so'nir hafdho ther komith
 ¶ War herra wille ey at the striddo Oc fore thy 30.
 week israel om kring edom Israels so'nir i thenna

- stadh tekna the som forfma wærlidina / oc wilia hwarce ægha aker eller æng / eller nakar ingield / vtan swa mykith som gudʒ winir wilia them giwa til klædha / oc sôdho / oc ther giwa the fult ærwodhe fore mʒ
5. gudhlikom kænndom / oc bðnom Swa som apostoli giordho / mʒ sinom mæstara ihesu christo / oc alle the æpter them som sôlghia wilia thera wilia / oc ære swa som wæghfarande ower wærlidina / oc ænkte æghande / fôr æn the koma til thʒ hælgða land / thʒ ær hime-
10. rike / som gudh hawer them iæt Ther komo israels s. 244. sônir til et bergh / som hetir hor Ther taladhe war herra til moyfen Tak mʒ thik aaron / oc eleazarum hans son oc far op mʒ them a berghit / oc skal thu ther sôra aaron aff sinom presta klædðom / oc sôra
15. eleazarum i them / thy at aaron skal nw dð / oc fara til sît folk ængla oc patriarcha / oc ey wil iak / at han liwe længer / oc ey wil iak at han fare fram til chanaan / thy at han hæfðhe wantrôst til mik widh missæmio watnin Moyfes giordhe samulund / oc do
20. ther aaron ðwerst a bergheno / æn moyfes foor ater nidher / mʒ eleazaro klæddom mʒ hans faders presta klædðom oc bonadhe Sidhan græt folkit oc harmadhe hans dôdha xxx dagha / Oc ther aff ær komin godh sidhwænia / At læta sionga sia'la mæssor / oc giwa
25. almosor thra'tighindin daghin æpter sin wardhnadha dôdhan

¶ Nw mædhan the dwaldos ther Tha hórdhe en konunger aff chanaan / at the waro swa nær kompne honum / oc môtto them mʒ mæktoghom her til stridb

30. Israels sônir môtto honum / oc gaff gudh them sigher / oc mykith gotʒ Tha iætadho israels sônir gudhi / at the skullo bryta nidher alla borgher / oc fæste i cha-

naan land/ æn han gawe them sigher Oc giordho samulund/ oc kalladho then stadh orma Thædhan foro the swa langan wægh kring om edom/ oc tok æn folkæt at kurra/ oc kæra/ fore ærwodhes skuld/ oc taladho gen warom herra til moyfen Hwi ledde thu os 5.
 wt aff egipto/ at dō her i ðdhemarkom borto ær brōdbit/ oc ænkte ær watnith/ os wæmiar skōt widh thæffa lætta sōdho/ som war herra sander os aff himponom Tha plagadhe war herra them m̄ eenskyns ormom/ som bioggio them swa sarlika/ som elder bræn- 10.
 de/ oc mykith folk war dōt/ oc plaghath aff them Tha komo the til moyfen som æpter lifdho Oc sagdho Wi syndadhom/ bidh fore os til war herra/ at han nadhe os/ oc take aff os thæffa orma War herra swaradhe moyfi Læt gōra en orm aff eer/ oc læt han 15.
 sætia fore tekn Oc sagdhe swa Hwa som slaghin wardher/ oc se thenna orm/ han skal fa hela bōter/ oc liwa Swa giordhe oc moyfes/ oc sannadhis wars herra ordh Th̄ kænner ængin lagha domber/ at thæffkyns orMBER/ matte hawa the dygdh aff sik siæl- 20.
 wom/ utan han ware nakars annars thingx tekn Swa som oc sigher scriptin At ormin war fatter til tekn Oc ma th̄ hwær man vnderstanda som a thænker/ At han teknadhe ihesum christum/ som op war fatter til tekn/ tha han war korsfæster/ Thy at hwa som 25.
 han seer/ m̄ rætte tro oc akallan/ han wardher hell/ aff thy orma biti/ som diæwlin beet mankōnith i orms like Oc fore thy teknas han m̄ orme/ thy at han skulle os lækia/ aff thy ormsbiti/ som owinin beet adam oc ewam Sidhan israels sōnir hafdho fa- 30.
 rith thædhan flere natbolstatha/ som sidhan skal si- ghias/ tha alle natbolstatha skulo optælias fra egipto/

- oc til chanaan land/ æn gudh wil Tha komo the til
 S. 245. basobot i moab lande/ Thædhan sændo the til seon
 amoreorum konungx/ oc beddos thz sama/ som the
 beddos fór aff chanaan konung/ at the matto fara
 5. ower hans land/ hwarion manne menlðst Oc sagdhe
 han ney som hine sagdhe fór Oc striddo israels sönir
 m3 honum/ som widh hin fór/ oc wuzno figher oc
 land aff honum Sidhan sænde moyfes speiara til ia-
 zer/ oc vndirwan thz/ Oc ther næst og konung aff
 10. basan/ som kom m3 myklom her a mot them Æn war
 herra trðste sit folk/ oc sagdhe til moyfen/ at the
 thðrfto ey rædhas alla hans makt/ thy at han wille
 fa han them/ i theru wald

15. **T**her næst hðrdhe balac son sephor/ som konunger
 war om then tima i moab/ oc kalladhe iæmfskðt
 til sik/ sina bætzsta mæn/ oc sagdhe them/ burw ny-
 komith folk aff egipto/ hafdho vndirwuznith sik næsto
 land/ oc sagdho swa Swa som oxo æter græs/ swa
 mon thetta folk fordarwa all thæsse rike/ oc land om
 20. kring Sidhan sænde balac konunger til balaam aff-
 gudha prophetam/ m3 thæssu budhskap Folk ær ko-
 mith aff egipto/ swa mykith/ at thz fyller alla ior-
 dhina/ starkare æn iak Nw weet iak wæl/ at han
 ær wælsignadher som thu wælsignadhe/ oc han bantz-
 25. satter som thu bantzatte/ kom oc liws thit ban ower
 thetta folk/ ther til at iak matte nækra lund them
 wtkafsta/ wt aff mino rike/ oc bðdb honum ther til
 godha gawor Balaam badb sændebwdhana biidba ther
 om nat/ thy at han wille leta sins mæstara wilia oc
 30. hiælp Æn om the samo nat komo honum antzwar
 Ey skal thu fara m3 them/ eller bazna thy folke/

thy at thz ær fighnath folk aff gudhi An dia'wulin
 swaradhe fialwer swa/ aff wars herra weyna/ tha
 swaradhe han nõddugher/ thy at han hawer aldre
 godhan wilia/ vtan han forma tho ey meer/ æn ho-
 num lowas aff gudhi Sidhan balac fik thæsse antz- 5.
 swar/ tha sænde han flere oc ærlikare sændebudha æn
 fõr/ oc læt fighia honum/ at han wille mykelika he-
 dhra han/ æn han kome oc giordhe hans wilia Ba-
 laam swaradhe them Giwir balac konunger mik alt
 sit hws/ fult mʒ gull oc silff/ tho ma iak ey om- 10.
 skipta mins herra/ oc mins gudʒ wilia oc ordh Wa-
 rin æn her i nat/ morgthen skal iak fighia idher æn-
 delik antzswar Om nattena komo antzswar til honum/
 at han skulle fara mʒ them/ oc tho ænkte annath ta-
 la/ tha han kome fram/ vtan thz som gudh budhi 15.
 honum at fighia Nw mædhan balaam ær a wæghe-
 nom/ oc han kom i en gatwgardh/ mællan twægga
 wiingardha/ Tha teddis en ængel hans afna/ oc ey
 honum fialwom/ mʒ brwno swærdhe/ oc læt fik wilia
 dræpa han/ oc thy thordhe afnen ænga ledhis fram 20.
 ga Oc tha balaam hiðg fast til mʒ sporom/ tha thræng-
 de afnen fik in til annan wiingardhin/ oc thrængde
 hans herra fot til gardhin Oc tha han bardhe afnan
 æn fastare/ tha fiðll han nidher mʒ allo vnder honum
 Tha bardhe han afnan mʒ stang til thæs war herra 25. s. 246.
 opnadhe afnans mwn/ oc gaff honum maall/ Oc ta-
 ladhe swa til honum Hwi flar thu mik thit eghit diwr/
 som thu æft wan at sitia ower/ eller nar giordhe iak
 swa fõr som nw Tha opnadhe war herra balaams
 ðghon/ oc fik han se ængelin fore fik Sidhan wifadhe 30.
 ængelin honum/ at han skulle mʒ honum fara/ oc tho
 ænkte annath tala/ fidhan han kome fram/ æn thz

- gudh wille Balac konunger bygdhe op altara swa
 hōght/ at the matto thædhan se israels sona her/ æp-
 ter thy som balaam rædh honum Oc tha offer war ret
 oc ther stodh fæ widh/ oc alle landz mæn mʒ honum/
 5. tha kom balaam thiit til them aff them stadh som han
 hafde warit hemelika oc lōnlika/ oc letath aff diæff-
 lom hwath han skulle gōra Sidhan bōriadhe balaam
 swa sin ordh Balac konunger aff moab/ han læt hænta
 mik aff aran/ aff ōsterrikis berghom/ oc badh mik
 10. skynda oc banna israel Hurw ma iak them banna som
 war herra signadhe Jak skal se israel siærrin aff hōx-
 sta flinto stena berghom/ The skulo ensampne landin
 byggia/ oc wardha swa marghe/ at ængin giter them
 ræknaht i bland annath folk Hwa skal gita talt ia-
 15. cobs/ eller ræknaht israels slækt/ gudh giwi mik dō
 mʒ rætwiifa manna dōdh/ oc wardhe mine yterste da-
 gha/ tholke som thera Swa ynskar æn marghe mæn/
 thy at flere wilia wæl dō/ æn wæl liwa Oc flere mæn
 sighia swa War herra giwe mik godha ændelykt/ El-
 20. ler oc swa War herra giwe mik wæl liwa/ oc litla
 stund Thæsse vnſka sik dō mʒ rætwiifom mannom/ oc
 ekki liwa som the liwa Oc sigher *sanctus augu-*
stinus Mærkiom tha at hwar mæn wil hawa all sin
 thing godh/ swa som godhan hæst/ godha gripe/ oc
 25. godh klædhe/ æn færrre mæn wanda ey hwilkin thera
 lifnadhær ær/ oc mere rykt lægger margher man a
 sina hofor/ eller ſko/ æn a sina siæl. oc sin limpnaht
 Swa litith wandar margher syndogher man om sin
 lifnath/ at mera aktar han godhan dōdh/ æn godhan
 30. lifnath/ oc tho ma ængin fa godhan dōdh/ vtan han
 se stadder i godhom lifnath/ tha han skal dō/ Oc

hwa

hwa som tha hittis i godhom lifnadhe / tha hans dōdha
 dagher komber han ma ey dō vtan godhan dōdha / æ
 hwath dōdh ther han dōr / tho at han wardhe hæng-
 der / eller stæghlder / eller han drunknar / eller bræn-
 nir a baale / tha dōr han godhom dōdha / æn han ha- 5.
 wer wæl liwath oc ey illa Balac konunger wardher
 wredber / widh thæsse ordh / oc sagdhe til honum Jak
 kalladhe thik at banfætia thetta folk / oc thu lyser gudꝫ
 signilse ower them Balaam swaradhe Hwath ey swara-
 dhe iak thik oc sōr / at iak matte ænkte annath tala / 10.
 æn thꝫ gudh wil Balac konunger ledde han i annan
 stadh æn hōghre / som han matte wæl se allan israels
 sona her / oc giordhe ther op sit altara / oc offer oc
 badh han banna them thādhan Æn tha balaam hasdhe
 radhit mꝫ sinom ængle i lōnlikom stadh / tha kom han 15.
 ater til konungen oc alle landꝫ hōfdhingiane widh al- S. 247.
 taren / oc bōriadhe swa siin ordh op Ey ær gudh swa
 som man / at han ma liwgha oc omskiptas / skal han
 tha nakath thꝫ sighia som han fulkompnar ey æpter
 Jak ær hiit komin at signa / oc fore thy ma iak ey 20.
 signilse aterhalla Ey ær affgudh i iacob / oc ey ær
 affgudha signilse i israel / herra gudh ær mꝫ them /
 oc sighersblæster konunger aff himerike ær mꝫ them /
 herra gudh ledde them wt aff egipto / oc hans stark- 25.
 leker ær liker rinoceronti Ængin spadomber ær i ia-
 cob / oc ey truldomber i israel Thetta folk skal op-
 rifa som leon / oc oprefas som leena / oc skal ey ni-
 dherlæggias / sōr æn han swælgher bradhina Tha sag-
 dhe balac til balaam Wil thu ey banna them / tha
 læt wara qwart mꝫ allo / oc signa them ey Balaam 30.
 swaradhe honum Hwath ey sagdhe iak thik / at hwath

- gudh budher mik tala/ thz wardher iak tala Balac ledde han æn thædhan/ til en annan stadh/ oc wille fresta æn balaam wille hælder ther banna folkeno An hwi monde han thiankia/ at en stadher ware batre
5. ther til/ æn annar Wanlika fore thy/ at en stiarne hawer mere kragt ower en stadh/ æn annor ower annan Oc hedhra the i thy lande himiltungel fore gudha/ oc sagdho at en planete war godhwilioghare æn annar Swa som iduis stiarne/ Oc soma ilwilioghare/
10. swa som saturnus Oc fore thy wille han koma balaam i then stadh som saturnus hafde sin kragt
- ¶ Nw vnderstodh balaam/ at gudhi thæktis wæl/ at han signadhe folkit/ oc far ekki nw længer at leta siin antzswar/ vtæn byriar thaghar swa siin ordh Hurw
15. fagher ære thiin tiæld iacob/ swa som skogher/ oc swa som trægardher widh rinnande watn/ oc som the hws/ som gudh siælwer bygdhe Hwa som thik wælsignar/ han skal wara wælsignadher/ oc hwa som thik bannar/ han skal wara siælwer forbannadher Nw
20. wardh balac illa wredher/ oc sagdhe Jak badh thik banna minom owinom/ oc thu giwer them nw thridhia sinne signan Jak hafde oc thænkt/ mykilika at hedhra thik oc gudh rænte thik thænktan hedher Balaam swarar honum Hwath ey sagdhe iak thinom sæn-
25. debudhom tha sôrst/ Tho at balac gawe mik sit hws fult m3 gull oc silff/ tho ma iak ey annath tala/ æn gudh biwdher mik Tho skal iak giwa thik raadh/ sôr æn iak far fra thik oc fighia hwath them skal til koma ændelika Oc bõriar balaam/ æn aff ny sin spadom/ oc sagdhe swa Swa sagdhe balaam beor son/ figher then man som lukt hawer õghonin/ sagdhe then man som hõrdhe gud3 ordh oc kænde gud3 hõgxta
- 30.

kænnedom/ oc þa thz alzwaldogher gudh tedhe honum/
 iak skal se han/ oc tho ey nw Jak skal skodha/ oc
 tho ey an nær Een stia'rna skal oprinna aff iacob/ oc
 en wander skal oprifa aff israel/ oc skal fla moab
 hõfdhingia/ oc alla syni sat/ oc skal ydumea land 5.
 wardha thera æghor/ oc seor ærffidha land skal falla
 finom owinom til fota/ Jfracl skal starklika gðra/ Aff
 iacob skal then koma som herra skal wara/ oc for-
 darfwa statzins aterleswor Sidhan spadhe balaam
 ower amalech landzfolk Amalech howodhfolk oc thz 10. s. 248.
 fõrsta/ the skulo at ændelykt fordarwas Ower cine-
 um spadhe han swa An tho at thu bygger thin redhra
 ower fastasta hall/ oc æft wtwalder aff chanaan slækt/
 oc tho ma thu ey længe winna/ oc widh halla/ af-
 sur landz folk skal thik fordarwa An spadhe balaam 15.
 fræmmer oc sagdhe/ Herra hwa skal tha liwa/ tha'ffe
 thing skulo tima Her skal koma aff ytalìa som rom
 ligger i/ mʒ skipom/ the skulo sighra asyrie land/ oc
 õdha hebreisca mæn/ oc ændelika skulo oc the for-
 darwas Sidhan gaff balaam radh balac konunge/ at 20.
 sænda wænt qwinde aff sino lande mot israels sðnum/
 oc at qwindith skulle them biwdha/ til sinna affgu-
 dha offer oc koma them til synd/ thy at tha monde
 gudh wardha wredher/ oc hæmpnas hardhelika ower
 fit folk/ oc wanlika fordarwa them mʒ allo Oc si- 25.
 dhan thetta radh war giwit/ tha skildos the at balac
 konunger oc balaam spaman/ oc foor hwar thera heem
 til siin

The bedhne madianite/ the giordho samulund/
 oc syndadho mange mæn aff gudz folke mʒ hedhnom 30.
 qwinnom/ som them budhu til affgudha offer Oc si-
 dhan moyfes lyste wars herra wredhe ower folkit

- fore thaſſa ſynd/ tha gik en fræmmaʀſte/ oc fôrſte hõfdhinge aff ſymeon flækt/ ſwa at alle mæn ſagho/ til dotter hedhins hõfdhingia aff madian/ ſom fræmaſter war oc fôrſte/ oc ſyndadhe m̄ herne Finees
5. preſter aarons ſon/ han gat ey tholt gud̄z wanhedher oc ſkam ſinne flækt/ oc gik in æpter honum/ m̄ kniwe/ oc lagdhe them badhin ſaman til dõdh Oc war waar herra blidhare æpter ſwa giort/ oc iætthe phinees oc hans ſõnom æpter honum ewerdhelikin be-
10. dher oc æro/ ther m̄ at the ſkullo wardha ewerdhelika gud̄z preſte/ oc biſcopa hwar æpter annan Fõr æn phinees hafdhe thetta giort/ tha war gudh ſwa wredher ſino folke/ at moyſes bõdh a hans weyna/ allom domarom at hæmpna the ſynd/ oc at hwar
15. ſkulle annan dræpa/ oc waro tha nidherſlaghne xxiiij thwſand mæn Sidhan bõdh war herra iſraels ſõnom/ at fordærwæ oc õdha madyan land thy at the hafdho komit them til ſyndſkap oc ſwikit them illa

- ¶ Æpter ſwa giort/ bõdh war herra moyſi/ at
20. tælia alla iſraels ſõnir Oc hittis aff ruben flækt fõre mæn til ſtridh xliij thwſand/ vijc oc xxx men Aff ſymeon flækt [xxij] thwſand oc ijc fõre mæn til ſtridh Aff gad flækt xl thwſand oc v hundrath redho mæn til ſtridh Aff iwda flækt lxxvi thwſand [oc vc] fõre
25. mæn til ſtridh Aff yſachar flækt lxiiij thwſand oc ijic fõre mæn til ſtridh Aff ſabulon lx twſand d fõre mæn til ſtridh Aff manaffe ioſeps ſons flækt/ lij thwſand oc vijc fõre mæn til ſtridh Aff eſſraym annars ioſeps ſons flækt xxxij thwſand vc fõre mæn til ſtridh
30. Aff beniamin flækt [xlv] thwſand oc [vi]c fõre mæn til ſtridh Aff dan flækt lxiiij thwſand oc iiij[c] fõre mæn til ſtridh Aff aſſer flækt [liij] thwſand/ oc

iij^c mæn sǫre mæn til stridh Aff neptalim slækt
 [xlv] thwfsand oc iij^c mæn til stridh Alle israels
 sǫnir til saman sǫre mæn til stridh waro de thwfsand 5. S. 240.
 et thwfsand / oc dcc / oc xxx mæn alle witre mæn
 Tha ssum bǫdth war herra skipta chanaan land / iæmpt
 5. mællan sik / swa at flere skullo taka mere lot / oc
 færre minna / oc at loter skulle skipta thera i mællan
 leui slækt skulle ængin lot taka mʒ them annan / æn
 wan herra siælwan / oc hans offer Tha taldis ther
 hwart thʒ swen barn som war manadha gamalt eller 10.
 meer / oc hittis xxiiij thwfsand Moyses oc eleazar pre-
 ster / aarons son / the taldo alla israels sǫnir / oc scrif-
 wu thera tall / som nw war optalt / Oc war tha sse
 rækning gǫr a moab slæt widh iordan / gent aff iericho
 stadh Ængin then war ræknadher sǫr i synai ǫdhe- 15.
 markom / oc ængin lifdhe nw / tha the rækning war /
 vtan iosue oc caleph iephone son / Thy at war herra
 hiðlt siin ordh widh them / at ængin thera skulle ko-
 ma liwandis til chanaan land / oc alle waro the nw
 dǫdhe / vtan moyses siælwer / som taghar do nw li- 20.
 tith æpter thetta oc caleph oc iosue / som eghna skulle
 chanaan land

SJdhan tha sse rækning war giordh / oc allaledhis
 ræknadhos mæn til skiptis oc ey qwinnor Tha gingo
 fram fore moyfen dǫtter ens mantʒ aff manasse slækt / 25.
 oc beddos ræt aff moyse War fadher do sonalðs / hwi
 skulom wi fore thy mista arff æpter wan fadher / at
 han fik ey son at ægha Moyses letadhe antʒswar aff
 warom herra siælwom / Han swaradhe honum / at the
 beddos ræt Oc bǫdth at halla skulle gudhlikan ræt / oc 30.
 dǫtter skullo ærwa / æn ey ware sǫnir til / oc brǫdher

- æn hwarce ær til / son eller dotter / fadherbrodher æn
 ey ær brodher Næsto widher æn ey ær [fadher]bro-
 dher / oc ærwe tha then som næst ær skylder Nv
 talar war herra til moysen Far op a thetta bergh
 5. som heter albarim / oc se thædhan oc skodha / th;
 land som iak skal giwa israels sonom / oc sidhan skal
 thu dð som aaron thin brodher / thy at i giordhin
 mik wredhan widh missæmio watn / Moyses swaradhe
 warom herra Radhe war herra gudh / ower alt th;
 10. andas / sikh then man / som forman ma wara / ower
 allan thenna mogha oc ganga in oc wt fore them / oc
 ledha them wt oc in / at ey ware wars herra folk
 som faar vtan hirdhe War herra wiiste honum hwa
 forman skulle wardha æpter han / oc bðdh honum oc
 15. eleazaro biscope / aarons sðne / at læggia hænder ower
 iosue howodh / fore allo folkeno / oc lyfa wars herra
 budhordh / oc wilia / Oc at han skulle wara forman
 fore wars herra folk æpter moysen / oc at eleazarus
 prester / skulle wara then sðrste / om the thing / som
 20. spðrias skullo aff gudhi siælwom / oc æpter hans radh /
 skulle alt folkæt wt oc in ganga / færdhas oc quart
 liggia

- V**Ar herra sagdhe æn til moysen Æn skal thu sðr
 hæmpnas ower madyan / oc sidhan fara thin wægh
 s. 250. 25. aff thæsse wærlð Thu skal wælia thwæfanda mæn aff
 hwarie slækt / oc sænda them til stridh / oc ðdha madyan
 oc fordærfwa ¶ Tolff thwæfand mæn til stridh wæ
 sðra mæ phinees eleazarus sðne / som them war for-
 man skipadher / the striddo widh madian / oc drapo
 30. sæm konunga / ewi / oc reten / hur oc sur / oc re-
 boe / oc hwar then karman som the komo hænder

widher i madian / oc balaam son beor m̄z them An
 qwinnor oc alt thera fa' i alʒskyns a'ghom / tha f̄or-
 dho the ater m̄z sik til moysen An ower alla borgher /
 oc thorp / oc st̄ædher gik brinnande loghi ower Nw
 m̄ædhan the komo ater m̄z figher / oc rikt roff / tha 5.
 gingo them wt a mot aff tiældom / moyses oc eleazar /
 oc alle h̄ofdhingia Oc sidhan moyses fa at the f̄ordho
 qwinde m̄z sik aff madian / tha wardh han mykith
 wredher / oc taladhe hardhelika til thera formanna aff
 herin War ey qwinde m̄æst nidherfall warom fr̄æn- 10.
 dom / oc the fwiko them til fynd oc d̄odh / hwi ḡom-
 den i them liwandis Oc b̄odh tha moyses at dr̄æpa
 alla qwinnor / æn iomfrwom gaff han liiff / Oc lowa-
 dhe israels sonom at ægha them / Oc læt alla som aff
 stridhinne komo wara siw dagha vtan tiæld stadh Ele- 15.
 azar taladhe fore folkeno / oc sagdhe swa Th̄z ær wars
 herra budhordh / at gull oc silff / eer oc iærn / tin
 oc bly oc alt th̄z som eld ma thola aff idhro rowe /
 th̄z skal skiras m̄z lugha Oc alt th̄z ey ma thola el-
 din / th̄z skal skiras m̄z watn / oc skulin i thwa idhur 20.
 klædhe / oc sidhan siwnda daghin inga til os Sidhan
 b̄odh war herra / at eleazar oc h̄ofdhingiane / skullo
 skipta iæmpt rowith m̄ællan them som str̄it hæfdho /
 oc rækna th̄z s̄orft hurw myk̄it th̄z war ofskipt / oc
 offra gudhi / aff hwario thy som liiff hæfdhe / et ho- 25.
 wodh aff f̄æm[hundredhe] howodh / Oc th̄z offer skulle
 eleazar taka oc sik eghna Oc aff allom halfningenom if-
 rael sona / b̄odh war herra taka et howodh aff f̄æmp-
 tighi / oc offra gudhi / oc skulle th̄z offer egha andre
 leuite / som thia'nto i gud̄z hw̄se / oc ḡomdo th̄z wæl. 30.
 Moyses oc eleazarus giordho som war herra b̄odh Oc
 sidhan alt rowith war ræknað de [thw̄sand oc lxxv

- thwſand faar / oc] lxxij thwſand nôt / oc lx[i thwſand] afna / oc [xxxij thwſand] iomſrwr Sidhan thetta war alt ſkipt ſom war herra bôd^h / oc alt hans offer oc giwit eleazaro / oc androm leuitis Tha gingo fram
5. hõſſdhingane oc ſagdho til moyſen Wi raknadhom alt folk / ſom til ſtriidh ſoor m₃ os / oc funnom at the ære hilbrigdho / oc ængin hawom wi tappath / oc fore thy offrom wi gudhi ſiælwom alt th₃ gull wi ſingom ther til at thu ware bidhiande fore os Oc war
10. alt th₃ the offradho gudhi xvi thwſand dcc oc l ſieli Sielus wagher ſom ſôr war ſakt x peninga / Oc lagdho thetta gull i wars herra hws / iſraels ſõnom til aminniſe

15. **R**vben ſlækt oc gad / oc halff manaffe ſlækt / hadho mykît ſæ / oc ſagdho at th₃ land the lagho tha i / ware them wæl fallith / thy at ther war mykin graſwaxſter / oc beddos aff moyſe oc eleazaro /
- S. 251. at the matto taka ther ſin lot oc byggia / oc budho ſik til lowan / at the willo ængin lot taka hin wægh
20. iordan m₃ androm iſraels ſona ſlæktom Oc ære the land ſwa kallath / aſtarot / dibon / iazer / næmram / eſebon / eleale / ſaban / nebo / oc beon oc ære all ſaman kalladh galaad Moyſes affwitte them / oc ſnybde bradhlika / oc at the willo koma lætlika at godho
25. lände / oc læta ſina brôdher oc frænder andra iſraels ſõnir / fara til ſtridh / oc wadha ower iordan / oc the qwarre ſitia / oc ſagdhe at the giordho andra ſlækter iæmrædda / oc owiliogha ſom ſik ſiælwa Oc ledde them til aminniſe / hurw war herra wardh wredher / them
30. ſom aſſtaldo folkith tha hau ſænde wt at ſpeya landin / oc allo folkeno ſom owilioght war fore thera ſkuld at

fara fram / swa at ængin lifdhe nw æfter vtan iosue
 oc caleph / aff allom them som tha lifdho / thy at
 ængin thera war wærdhogher / at fa thz landit / som
 the waro owilioghe til Oc sagdhe swa til them Nw
 ærin i kompne æfter idhra fædher / syndogha maena 5.
 affodha / til at ðkia wars herra wredhe ower israel.
 The orsakadho sik oc sagdho / at the willo gðra fæ-
 hws / oc borgher sinom barnom oc huffrwm / oc siæl-
 we fara m3 androm slæktom sinom brðdhrom ower ior-
 dan / oc ganga fræmmæft i hwarie sðlkning / oc stri- 10.
 dha til then dagh / ther alt landit ær vnderwunnith /
 som gudh hawer iættath israels sðnom / oc aldre sðr
 ater koma til huffrw eller barna Sidhan tok moyfes
 widh thera orskuld / oc lowadhe them sin wilia / æn
 the giordho som the iættadho / oc bðdh iosue oc elea- 15.
 zaro / at halda them frælsa galaad An the sðlghia is-
 raelis sðnom sinom brðdhrom / oc gingo wæpnte fore
 them ower all the land / som gudh hafdhe them iættath

¶ J thæssom stadhom lagho israels sðnir / oc
 dwaldos til thæs the fram komo til iordan The foro 20.
 sðrst aff ramasse i egipto lande / oc fatto the siin tiæld
 sðrst i sochot / aff sochot komo the til etham / som
 bðrias ðdhemark / oc lagho ther Thædhan foro the oc
 komo gen phiayrot / widh bealfephom / oc fatto siin
 tiæld fore magdalum Aff phiayroth gingo the mit ower 25.
 hawith i ðdhemarkinne / oc gingo thre dagha fram at
 henne til mara / oc fatto ther siin tiæld Aff mara komo
 the til helim / .oc lagdho ther sin tiæld stadb Aff he-
 lim foro the fram m3 hawino / oc fatto sin tiæld stadb
 widh hafwith Thædhan foro the oc lagdhos i depheta 30.
 Thædhan foro the oc lagdhos i aliis Thædhan foro the
 oc lagdhos i raphadim Thædhan foro the oc lagdhos i

- synai ödhemarka Thædhan foro the oc lagdhos i giri
grawer Thædhan foro the oc lagdhos i asseroth Thæ-
dhan foro the oc lagdhos i reoma Thædhan foro the
oc lagdhos i remmon fares/ Thædhan i læbna/ Thæ-
5. dhan i refa Thædhan i ceeleca Thædhan i sepher bergh
Thædhan i mafeloth Thædhan i thaat Thædhan i thaare/
Thædhan i mata Thædhan i efmena Thædhan i mose-
roth/ Thædhan i baneiacham/ Thædhan i galaad
S. 252. Thædhan i iethobatha/ thædhan i ebrona/ thædhan i
10. afiungabet/ thædhan oc ater til sin ödhemark til ca-
des/ thædhan i oe bergh widh edom xl aaronz oc
nakrom manadhom fra them tima the foro fra egipto
Thædhan oc i salmona/ thædhan oc [i] phiom/ thæ-
dhan oc i edob/ thædhan oc i leabarim/ thædhan oc
15. i helmon de belaym/ thædhan oc til abbarim Thæ-
dhan oc til iordans ödhemark i moab/ oc fatto ther
sin tiæld til belfimon/ oc til bæffarim

- H**Ar wiiste war herra moyfi/ hurw wiit oc langt
thz landit ware/ som israels sönr skullo skipta
20. oc sik eghna Oc sagdhe honum all landamæra om
kring/ öfter/ oc wæfter/ nor oc fwdher Sidhan
bödh war herra moyfi/ at wisa israels sönom/ hurw
margh hem leuite skullo ægha i bland israels sönr
Thy at leuite skullo ey byggia landit m3 androm is-
25. raelz sönom/ Vtan ægha sæborgher oc nakar thorp ena
milo om kring i bland andra israels sönr Oc bödh
war herra/ at israels sönr skullo giwa wt leuitis
xlviij borgher/ oc ena mile wægh om kring hwaria
borghena Swa at hwilkin israels söna slækt/ ware
30. mæst/ oc hafdhe mæstan lot takith i sit skipte/ hon
skulle flere borgher wtgiwa leuitis/ aff sinom lot/ oc

hwar therā / swa margha som the hafðhe flere m̄
 iæmpne rækning / aff thenna xlvij borghom / skullo
 siæx wælias til hiælp / them mannom / som m̄ wadha
 eller bræðhe drape nakan man Oc skipadhe war herra
 swa / at hwilkin man som drape annan m̄ bræðhe / 5.
 eller wadha / vtan staddan wilia at dræpa sin næsta /
 han skulle fly til nakra thessa siæx stadha / oc prōwa
 ther sit maall / at han giordhe the gerning vtan be-
 radh oc staddan wilia Oc gate han th̄ prōwath / tha
 skullo the mæn som i stadhenom bodho / taka widh 10.
 honum oc halda felighan / fore hans næstom som dra-
 pin war / oc ey matte han thædhan wtkoma / oc an-
 nan stadh frælse oc fridh nyta / fōr æn hōgxste bisco-
 per doe Tha matte han fara m̄ fridhe / oc feligher
 fore hwariom manne / æ hwart han wille Oc skipadhe 15.
 war herra swa / at hwilkins mant̄z blodh wordhe wt-
 gwtith / tha skulle th̄ ater bōtas / m̄ thæs blodhe som
 wtgōt annars blodh m̄ hat / oc giordho radhe Oc
 then som drap / m̄ wadha oc ey m̄ wilia / wordhe
 han gripin aff hans næsta som dræpin war / fōrra æn 20.
 han kome til sinna fridhborgh / tha laghe han a si-
 nom wærkom ogilder / oc skulle ey blodh m̄ blodhe
 bōta / eller m̄ biscopps dōdh An mandrap war giort
 m̄ wadha oc ey m̄ wilia forehugxadhom Thetta war
 et mærkelifasta tekn / Lucifer giordhe fōrsta mandrap / 25.
 Som sanctus iohannes seriswar / th̄ war tha
 han drap adam oc alt mankōnith m̄ honum til hel-
 witis dōdh Oc war thetta mandrap giort m̄ awund /
 oc illradhom / thy at lucifer sa / at mannenom war S. 253.
 mōghelikt til the æro op koma / m̄ lydhno / som han 30.
 miste m̄ bældē / oc awundadhe honum gud̄z nadher
 Oc fore thy frestadhe han m̄ allom listom / oc kom

- han til dódhelika synd/ Oc fore thy ær han dómper
 til ewignelikin dódh Adæm han drap alt mankónith/
 mʒ sinne synd som fôr war sakt/ ey mʒ awund/ eller
 mʒ forþhænkto radhe Fore thy dómperdis han til fridh-
 5. borgh/ oc alle the aff honum komo mʒ hans synd/
 thʒ war til helwitis skóðt/ som sakt war tha wi ta-
 ladhóm om iosep oc iacob i genefi/ oc matte aldre
 thædhan koma/ fôr æn hógxste biscopper oc pawe ihe-
 sus christus gudʒ son thólde dódh Sidhan ma hwar
 10. man fara til himerikis genast mʒ fridhi mʒ rættom
 cristindom/ thy at adams mandrap ær ater bót/ mʒ
 wars herra blodhe

- ¶ Sidhan bóðh war herra/ at ængin man eller
 kona/ skulle giptas vtan sina slækt/ badhe ther til/
 15. at fôrsta landʒins skipte mællan slæktirna matte standa/
 oc swa oc meer fore thæs skuld/ at the slæktir som
 gudʒ son wille sódhas aff the skullo ey blandas widh
 andra slæktir Wtan them twem slæktom/ lowadhe
 war herra stundom at giptas them i mællan/ som
 20. waro konunga slækt/ eller bicipa/ iwda oc leui
 Oc thy war maria gudʒ modher/ badhe aff iwde
 slækt/ oc leui/ som tha skal sghias/ tha wi ther
 komom/ æn gudh wil

MAdhan almoghin !a widh iordan i moab / tha talde moyfes op / fore allo folkeno / all wars herra budhordh / som fór waro giwin / oc minte ~~them~~ oppa all the ordb / oc gerninga / som gudh hafde wifath them / oc them hafde timpt War thetta giort fórsto 5. dagh / állopta manadhin / firitighi aars / ápter thera wtgang / aff egipto Oc sidhan han hafde optalt thz fore them / tha manadhe han them til / at góma wars herra budhordh Oc fagdbe swa Gómir thu wars herra budhordb / som thu hórdhe / tha skal war herra góra 10. thik hóghre / oc árlíkare án nakath annath folk i iordhrike / oc skulo all tháffe signilse fólgbia thik ¶ Wálsignath skal wara thins likama frwkt / oc thinna iordh awáxtir / oc thz som sódhís aff thino fá wálsignadha skulo wara thina ladhur / oc thin wísta 15. hws / thw skal wara wálsignadher wtgangande oc inkomande War herra skal láta thina owina falla fore thinne hand At enom wágh skulo the koma til thik / oc at síw wághom vndan ryma War herra skal giwa sína signilse thik oc ower thin kállara / oc ower alt 20. thit árwodhe oc handawórk War herra skal opláta sít bátzsta liggiande fá / oc giwa thinne fádh tima rághn Thu skal oc taka winning aff thinom páningom / oc annars peningom / oc ángin skal hawa winning aff thinom peningom / oc á skal thu wara hógh- 25. re / án andre mán / oc hówit man ower them / Oc s. 254. the skulo ganga ápter thik oc thu fore them / án thw gómir all wars herra budhordh / som iak bódh thik i dagh / oc dyrka ey affgudh ¶ Wil thu ey góma gudz budhordh / tha skal thetta ban koma ower 30.

- thik Thu skal wara bantzatter i stadh oc vtan stadh/
 Forbannath skal wara thins likama frwkt oc affðdba/
 oc thins sædhis frwkt/ oc alt thz som fðdhis aff thino
 fa' / Forbannadher skal thu wardha wtgangande oc
5. inkomande / War herra skal sænda ower thik hunger/
 oc sylv / oc bradhan dðdh / oc nidhra all thiin han-
 dawerk Han skal plagha thik mʒ fatikdom / oc siwk-
 dom / mʒ frost / oc bruna / oc ilwædher Himilin
 ower thik skal wara som eer / oc iordhin vnder thik
10. som iærn / tha mon hwarce ræghna aff himblenom /
 oc ey hælder nakath wæxa aff iordhinne Gudh skal
 giwa thik nidherfall fore thinom owinom / Thu skal
 mðta them / at enom wægh / oc fly vndan them at
 siw wæghom / til tha's thu wardher sunderkastadher
15. oc skilder swa widha som iordhrike ær / oc skal thin
 wfle kropper / wardha diwra mater / oc fughla / oc
 skal wardha plagadher mʒ egipto landʒ plaghom / iæm-
 wæl thiin hemelik oreen thing mʒ okladha / swa at
 thik giter ængin lækt Gudh skal oc plagha thik mʒ
20. witlðso / swa at thu kænir enkte thz thu seer mʒ
 thinom ðghom hæller æn thu ware blinder / Oc mʒ
 giæld skal thu fara thrawande / om midhian dagh /
 swa som blinder man i mörke / Alla tima skal thu
 thola aff androm ora't oc wald / oc ængin skal thik
25. frælfa Thu skal taka thik huffrv / oc annar skal sof-
 wa mʒ hezne Thu skal byggia op hws / oc annar
 skal bo i thy Thin oxo skal nidher flas fore thinom
 ðghom / oc ey skal thu siælwer fa æta aff bonum
 Thit fa' oc thiin barn skulo fangas / oc sðras til an-
30. nath folk fore thinom ðghom / som dagblika skulo for-
 darwas aff harme Oc skal aldre bidha nakath mæ-
 ghin / eller starkleker i thinom handom Thit sædhe

oc thit ærwodhe skal ænnath folk æta Gudh skal pla-
 gha thik wærftom boldom/ i knæm oc hamulboghom/
 oc alt fra iæffanom oc til ilia swa at ængin skal gita
 thik lækt Thin koninger oc thu skulo wardha ledde
 til annor land/ oc thiæna stokkom oc stenom/ oc 5.
 wardha hwars mantz atlöghe/ oc at qwælde tha thu
 komber fram/ oc skal koma ther in forna saghur oc
 wiifor Thu skal mykit fa oc litith inlæggia/ thy at
 locusta skulo æta oc ödha thit sædhe Thu skal planta
 wiingardh/ oc ey drikka winith/ thy at han skal 10.
 wardha madhka mater Oliwo træ skulo wæxa ower
 alt thit land/ oc ey skal thu hawa gaghn aff them/
 thy at olian skal bort flyta/ oc fordarfwas Thu skal
 fódha sônir oc dotter/ oc ey nyta them/ thy at the skulo
 ledhas i sængilse Thin innis man oc gæfter i thino 15.
 lande/ the skulo hawa mere wald æn thu/ oc hõgh-
 re/ han winder aff thik mʒ laan/ oc thu enkte aff
 honum Han skal wardha thin hõwitz man/ oc thu skal S. 255.
 ganga æpter honum Thu skal thiæna thinom owinom
 mʒ hunger oc thõrft/ oc i klædhißlõso/ oc i alʒkyns 20.
 fatikdom/ oc han skal læggia iærn ower thin hals/
 ther til at thʒ bryter thic allan sunder War herra
 skal ledha thik/ folk siærran fra androm landom/ swa
 som flyghande ðrn mʒ bradh/ hwilkins tungo thu ey
 vndirstænder Aldra oblyghasta folk som ængin skal 25.
 wurdha gamblan/ eller warkuzna vngom/ som badhe
 skal ödha fore thik fæ/ oc frwkt/ oc ey skal ther
 æpter liwa/ hwarce hwete/ eller wiin/ eller oleum/
 eller nõt eller faar/ ther til thina starka borgher oc
 hõgha mwra falla widh iordh/ som thu hafde mere 30.
 trõft a/ æn a gudh siælwom Thu skal wardha be-
 lagdher i thino lande til thæ's thu æter thins likama

- frwkt/ oc affðdho/ oc thizna sona oc döttra kót
 Kaater man oc kræflika op fódder aff thino folke/
 han skal awunda konozne/ oc heuna sönnum/ oc ey
 vnna them/ at æta mʒ sik aff sins sona kóte eller
5. döttra Klenasta frwgha oc swa stolt at hon gat ey
 ftighit fullo fiæte/ a iordhina/ fore sin blóta harund
 hon skal awunda sinom kæra husbonda/ oc vnna ey
 honum/ at æta mʒ sik sit spædha barn/ oc the oreno
 thing som wtganga mʒ barnom aff modher liwe Tho-
10. lik odðme oc annor tholik/ skal idher tima/ æn i
 gðmin ey wars herra budhordh War herra skal ðkia
 thina fottter wærsta oc owinnelika/ oc wænda oppa
 thik alla egipto plaghor som thu ræddis tha thu flydde
 thædhan/ ther til at i wardhin vʒle oc famæghne/
15. som fór waro som himiltungel Oc war herra war gla-
 dher/ tha han æradhe idher mangom lundom Jæmgla-
 dher skal han fordarwa idher/ oc kasta idher kring
 om alla wærdina/ oc skal thu ther thia'na affgudhom/
 mædhan thu wil ey thia'na enom sarnom gudh J
20. bland thæs folkx som thu skal tha til koma/ skal thu
 ænga nadher eller ro bidha/ oc aldre fæsta thin foot/
 mʒ fridhi eller ro War herra skal giwa thik rædt
 hiærta oc qwidhofult/ oc thwinande ðghon/ oc forgh-
 fult liiff/ oc skal thik allaledh thykkia/ som thit liiff
25. hænger fore thinom ðghom Om morghonen skal thu
 sighia hurw skal iak liwa til qwældʒ Oc om qwæld-
 den/ hurw skal iak liwa til om morghonin/ fore
 thit rædda hiærta/ oc fore alla the nõdh thu skal se
 mʒ thinom ðghom Thu skal sðras ater til egiptom mʒ
30. myklom skip her/ oc skipfarmom/ oc sælias ther til
 thræla oc ambota/ i thy lande som thu skulle aldre
 hawa aterkomith
- Moyfes

Moyfes taladhe æn fræmmer til ifraels sona J sa-
ghin all the vnderlik thing / som war herra giordhe
i egipto / widh pbarao konung oc alla hans mæn oc
land Mang frestilse / oc hõgh iærtekne som i kunnin
kænna mꝝ idher æn i dagh / hurw war herra ledde 5.
idher xl aar ower õdhemarka Jdhur klædhe nõttos ey /
eller wordho forgamull Jdhre sko the ey slitnadho J
aatin ey brõdh / oc ey drukkin i wiin / eller nakar S. 256.
moft aff nakarskyns frwkt / oc wordhin tho sõdde /
ther til at i skullo wita / at gudh han ær herra / Oc 10.
komin til thenna stad / oc hawin nw wunnith figher /
ower som land som giwin ære [ruben oc] gad oc
halwom manaffe Gõmin tha wars herra budhordh / oc
fulkomin them swa wift / som i wilin ey / at alt thꝝ
ban kome ower idher / som nw war lyyft fore idher / 15.
oc scrifwas skal Minnins ewerdhelika / hurw idhre
fædher waro gudhi olydhoghe / tha speyara afftaldo
them / at fara fram æpter gudꝝ wilia Oc hurw amo-
reus hiõg them nidher oc ælte / sidhan the willo fram
fara / vtan wars herra hiælp oc radh / Oc saato si- 20.
dhan oc græto i cadosbarne / oc dwaldos ther langan
tima oc wafdhos ther om kring xxxviij aar / fõr æn
the waro alle dõdhe / som gudh hafde formenath in-
gang til chanaan land The gingo fõrst ower feir land
som efaw slækt boor / oc forbõdh os gudh at oroa 25.
them / vtan kõpa mat oc dryk aff them ¶ Sidhan
komo wi til moab land / oc forbõdh os gudh samu-
ledh at stridha widh them eller taka thera land / thy
at lot broderhson abrahams / slækt oc affkõmd boor
i them landom. Eimir refa iæmstore næstan som ena- 30.
chim slækt bodho ther fordhom / oc horrei i feir lande

- War herra fordarwadhe them / oc gaff thera land
 esaw s̄onom feir / oc lot moab land Sidhan alle the
 ðrlõghis m̄n waro dõdhe / som war herra wardh wre-
 dher wordhin / tha taladhe war herra til mik J dagh
5. skal thu fara ower moab / til amon land Ankte ðrlõgh
 skal thu gõra a mot them / eller thera lande / thy at
 amon war annar son lot / brodher moab / oc gaff iak
 hans affkõmd thetta land / ther bygdho fõr zomini
 store refa / oc starke oc fordarwadhe war herra them
10. fore amon s̄onom / alt thera land Stat op oc far ower
 thera land / oc thadhan ower zarath fors / i seons
 konungx land / som amorei boa / thz land giwer iak
 thik / oc thz land skal thu winna m̄ stridh ¶ Hær
 skulom wi m̄arkia at esaw / oc moab / oc amon /
15. waro kompne aff godhom mannom oc gudhlikom / oc
 fordhom hafdho the æn nakra ater aff thera tro / æn
 tho at the waro hedhne / Oc ær opta prõwath aff
 gudhi / at fore godha forfadhra skuld / giwer gudh
 thera barnom iordhrikis æro / oc lykko / æn tho at the
20. forskylla sik ey himerike m̄z illom lifnath Mange ille
 m̄n / ære tho ey iæm ille / som andre warre m̄n /
 oc gõra godhgerninga m̄z illom / the magho ey fa
 himerike / fore sina godhgerninga / thy at the ære
 gudz owine / fore illa gerninga skuld / oc ma ængin
25. fa himerike / vtan godhe gudz wine oc tho ma æn-
 gin godhgerning wara olõnt aff gudhi Oc fore thy gi-
 wer han thæskyns mannom iordhrikis fræmd oc rike-
 dom / oc halder them hawa stadlika vtan genwar-
 dho / ther til / at the magho swa myklo hælder kæn-
30. nas widh sin skapara / oc gudz nadhor oc hawa si-
 dhan ænga orskuld fore sit heluite / æn the ænda sin
 alder i ondom lifnadhe Fore thæsse skal / wille gudh

halda esau sonom oc lot/ tha'sse land/ som nw ar
 fakt Oc sagdhe war herra swa til mik J dagh skal
 iak boria/ at ara mit folk/ fore allom landom/ oc
 gora alla man swa radda fore them/ a hwar the
 fram koma/ eller spors aff them/ at the skulo skalwa 5.
 oc warkia som kona i barnsang/ tho bedhoms wi at
 fara m3 fridhi ower seons konungx land An war herra
 hardhe hans hirta/ ther til han for m3 myklom har
 Oc starkom gen os/ Wi sigradhom/ om then tima/
 oc wunnom alt hans rike vnder os/ ther drapom wi 10.
 gamalt oc vngt/ qwinde oc karla/ alt th3 liwandis
 war/ vtan fa som the bytto ther striddo Angin war
 the borgh/ eller stadher/ ther sik ey gaff vnder wart
 wald Nw ma thu sporia/ hwi war herra wille/ at
 the drapo qwinde oc barn/ som donde man warkun- 15.
 na/ oc nadha i orloghom/ Ther til swaras/ at the
 land waro all hedhin Oc wiste wal/ at hedhna qwin-
 nor komo hans man til hedhin sidh/ an the lifdho
 nar them/ oc swa thera barn/ som thaghar waro
 diaflom giwin/ oc offrath ther the waro fod/ oc 20.
 giordhe gudh nadhelika widh them/ thy at the haf-
 dho wanlika/ wordhit fadher liik/ an the hafdho li-
 wath/ oc forskullath sik mera helwite An nw foro
 the aff warldinne/ m3 ensampne adams synd/ i thy
 helwite/ oc the ensampne pino/ som henne h3rir sa- 25.
 delis til

THadhaz foro wi op til baasan oc motte os og kon-
 ung/ m3 myklom her oc starkom/ Wi striddom
 sigher aff honum/ Oc i hans lande/ war angin the
 borgh/ eller stadher ther vndan gik warom handom/ 30.
 Firetighi starka borgher oc hogha mwra om kring/

- wunnom wi vnder os i hans land/ oc munga ærlika
 stædher/ oc dræpom han siælwan oc alt hans folk/
 han war mykin rise/ oc komin aff gambloom iættom
 Hans sæng synis i baasan/ ixalna lang/ oc iijalna
5. bredh Thæssa twæggia konunga land/ oc rike gaff
 iak rwben oc gad/ oc halwe manasse slækt/ swa at
 manasse slækt fik baasan i sin lot Oc waro thæsse tw
 konungx rike/ annan wægh iordan ¶ Rwben/ oc
 gad/ oc halff manasse slækt tekna oppinbarlika the
10. mæn/ som læggia sin mæsta hugh a iordhrikis gotz/
 oc thykker swa got oc loftekilic her omga i iordhrike/
 mæ wærlidinna fæ oc gotz/ at the wanda aldre at fara
 ower iordan/ til thæ hælgða land/ vtan liwa swa som
 the waro aldre kompne i fontkar/ som teknas mæ ior-
- s. 258. 15. dan/ oc hawa ænga astundan/ til thæ hælgða hime-
 rikis land Oc ære the alt offmange/ som allan sin
 hugh læggia til iordhrike/ oc enghin til himerike/ som
 teknas mæ ruben oc gad Oc some hittas oc the/ som
 halwan hughin læggia til himerikes/ oc halwan til
20. iordhrikis a mot wars herra budhordh/ som biwdher
 at ælfska fik aff allo hiærta/ oc teknas mæ halwe ma-
 nasse slækt Thæsskyns mæn ære illa siwke/ thy at thera
 hiærta ær i tw skorith/ oc magho ængeledhis ga til
 himerikis/ oc ewerdhelikin sagnath Swa sigher
25. ofee propheta aff thæsskyns mannom Thera
 hiærta ær sunder slitith the skulo nw dô thy at tha
 ær ey natwrlika langt til dôdhin/ tha hiærtað ær
 sunder An hurw thæ ær nakrom manne môghelikt i
 iordhrike/ at læggia allan sin hugh til himerike Thæ
30. skal fræmmer sighias æn gudh wil ¶ J then tima bed-
 dis iak innerlika aff gudhi/ at iak matte fara ower
 iordan i thæ loftekilicasta land oc bætsta War herra

war næstan wredher widh minna bön/ oc badh mik
 fara öwerst a phafge bergh/ oc se thædhan landit/
 oc liita swa at oc styrkia iosue til gud; nadha/ oc
 biwdha honum at wara forman æpter mik/ oc ganga
 in i chanaan land ¶ Hwi wille war herra ey at 5.
 moyfes ledde sit folk i th; hælgða land/ Ther waro
 skal til giwin sör/ tho wille war herra/ at han skulle
 se th; hælgða land ther til/ at wi skulum ey magha
 wænta/ at gudh war honum ændelika wredher/ swa
 at han kome aldre til himerikis/ eller gud; asyn 10.
 Moyfes kalladhe saman folkith/ Oc taladhe aff ny all
 wars herra budhordh/ oc the sidhe/ som the skullo
 sölgða Oa las fore them wars herra laghbok sör æn
 han do ¶ Hær ær wæl til fallith/ at spörria nakar
 mærkelik thing At wi maghom bæter vndersta hwath 15.
 war herra bödh/ eller hwi han bödh th; alt

AFSLUTANDE
BIBLISKT-FILOSOFISKA
SPÖRJSMÅL.

DW spõriom wi fõrst/ æn the gamblo moyfi lagh
 waro godh Oc prõwas fõrst/ at the waro ey
 godh Ångin lagh ære godh/ vtan the biwdha godh
 thing War herra figher siælwer mʒ sinom pro-
 phetis Jak gaff them budhordh oc ey godh/ oc the 5.
 doma som the magha ey liwa widh Fræmmer swa
 som figher yfodorus Godh lagh skulo hiælpa al-
 moghanom til helso oc gaghñ Sanctus paulus han
 prõwar at moyfi lagh/ the skadhado meer til
 dôdh/ æn the holpo til helso Oc figher swa tha 10.
 han scrifwar til romara Vtan laghin war synden
 dôdh/ oc sidhan budhordhin komo/ tha lifnadhe syn-
 den Fræmmermeer/ thʒ hõrir til godhom laghom/ at
 the se môghelik at halda Swa som figher yfodo-
 rus Sanctus petrus han scrifwar i actibus 15. s. 259.
 apostolorum/ At moyfi lagh waro the byrdhe/
 som ængen gat borith Annath figher sanctus
 paulus oc til romara At moyfi lagh waro godh/
 oc budhordhit hælight oc got/ oc rætwiift ¶ Til
 questionem swaras At vtan iæff/ gamblo laghin waro 20.
 godh/ Oc prõwas ther mʒ/ At alʒskyns kænne-
 ber/ ær fore thy godher/ at honum fõlgher skæl/
 them gamblo laghin fõlgdhe skæl/ thʒ prõwas mʒ thy/
 at kõtʒins giri ær gen skælom/ oc ofkælilik Oc the
 gamblo laghin/ the tyktadho kõtʒins giri vnder skæl/ 25.
 tha the forbudho hawa nakra giri/ til annars kono/
 eller til nakars annars thing ¶ Nw ær thʒ mårki-
 ande/ swa som dyonisius figher i sinne book/
 aff gudhlikom mannom/ at som godh thing ære

- fulkomin/ oc som ære blandath/ oc wanfam The thing
 ære fulkompnelika godh i thera thinga bland/ som
 gudh siælwes skipadhe/ som ledha fulkomplika man
 til then som ensamin ær godher/ thz ær til wan herra
5. siælwes/ swa som wi kallow then fulkomin lekedom/
 som hawer krafft oc dygdh/ at giwa fulkompna helso
 An then lækedomber som hælper til helso/ oc tho ey
 til fulkompna helso/ han ær godher/ oc tho ey ful-
 komplika godher/ Oc ær hwart natwrligt thing/ æp-
10. ter thy fulkomit/ som thz ledher fulkomplika til sinna
 natwrlika skipilse Nw ær swa at tala om lagh/ at
 wærlidnna rætter han styrer ey meer/ æn mantzins
 lime oc likamins gerning/ aff allom them ilgernin-
 gom som drōwa matto/ eller nakra lund hindra/ ens
15. stadz fridh/ eller ens landz/ oc thera ro/ oc nadhe-
 lik skipilse/ An ey gita the forbudhit eller formenath
 hiærtans oro/ eller syflath hughenom fulkomin fridh
 Wars herra lagh oc rætter/ the styra ey at eno mantz-
 ins lime/ oc mantzins gerning/ til ens stadz/ eller
20. til ens rikis fridh Vtan oc hiærtath oc hughin/ ther
 til at manin matte hawa fridh oc nadher m3 gudhi
 siælwom oc hans ena stadh oc rike/ som byggis aff
 allom hælghom mannom oc ænglom/ oc styra manna
 ther til at han maghe wara wæl fatter m3 allom them
25. Oc fore thy hōris ey at eno gudz laghom til/ at the
 skulo wara fulkomplika godh/ oc forbiwdha syndens
 oc plikta ilgerningana/ vtan giwa oc mannenom ther
 til nadher oc dygdh/ at styra swa sit hiarta/ oc sin
 hugh/ at han maghe wara tōkeliker oc thælker i
30. bland hælgha manna oc ængla/ oc thera wærdzskap
 i himerike/ oc ewerdheliko liwe oc glædhi m3
 gudhi

NW figher swa iohannes baptista Oc scrifwar
 N iohannes ewangelista/ at laghin ære giwin
 mʒ moyse/ An nadher mʒ ihesu christo Thʒ ær at fi-
 ghia At war herra gaff/ the lagh mʒ moyse/ som
 forbudhu syndina/ oc pliktadho alla ilgerninga/ som 5.
 hindra matto godhan fridh/ oc sæat mællan gudh oc
 manna An ey gawo the lagh nadher eller dygdh/ at
 fulkompna laghin/ oc gōra mannom gudʒ dom Swa
 som fræmmer skal fighias æn gudh wil/ Oc fore thy
 waro moyfi lagh godh/ oc tho ey fulkomin godh 10.
 ¶ An ihesu christi lagh som han gaff sidhan han war
 sōdder mʒ mandom Swa som dōpilse oc annor sacra-
 ment/ ære fulkomin godh/ fore thy the giwa nadher
 oc dygdh/ oc fulkompna thʒ han biwdher Swa som
 tha skal fighias tha wi komom til sacramentith æn 15.
 gudh wil ¶ Til sōrsta genburdha skal War herra ta-
 lar aff iwdhom/ oc thera sidhom/ som war herra bōdh
 them/ som ænga dygdh gawo aff sik/ vtan waro et
 märke oc widherkænnilse/ at the kændos widh at the
 waro syndoghe tha the offradho thæsskyns offer/ eller 20.
 thwogho sik/ eller siin klædhe/ oc ey forlæto the
 sidhin/ eller the skirflir syndizne/ vtan prōwa-
 dhe them syndogha/ som them idhnadho/ oc fore
 thera lydhno oc ðdhmiwkt/ forlæt war herra them
 thera synder/ vtan nakaz skirflo kraft ¶ An the 25.
 hælghe kirkio dōpilse/ oc særmilse/ oc scriptamaal/
 oc wigxl/ oc all sacramenta hawa gudblikin kraft/
 oc giwa dygdh oc nadher/ ey at enaft fore thera
 lydhno skuld/ oc ðdhmiwkt som dōpas/ oc særmas/
 eller wighias/ eller scripta sik/ vtan oc aff them 30.
 krapth ther the sacrament hawa/ aff wars herra blo-
 dhe Oc fore thy figher sanctus augustinus/

S. 200.

- At dõpilse watn / wætir likamen / oc thwar siælina
 Oc fore thy ære the fulkomplika godh / thy at the
 giwa andelikt liiff Oc fore thy kalladhos the gamblo
 laghin ey godh / fore thy / at the gawo ænkte andelikt
5. liiff / vtan mæn teddo sik syndogha / mʒ thæsskyns
 skirfflom / oc kallas fore thy ey godh / Ey fore thy /
 at the waro ill / vtan fore thy / at the waro ey iæm-
 godh / som ihesu christi lagh Til annath swaras Moyfi
 lagh sîghias fore thy dræpa / oc ey liiff giwa / thy at
10. them sôlgdhe ængin the nadh oc dygdh / ther mæn
 matto fulkompna / thʒ som budhit war Oc hafdhe syn-
 den swa myklo mere æmpne / ower mannin / badhe
 fore thy / at thʒ ær mannom syndelikt / at gõra si-
 dhan thʒ ær forbudhit / som ey war sôr Oc swa oc
15. fore thy / at mannen dragher mæst loste / til the thing /
 som honum ære forbudhin Til thridhia swaras swa
Sanctus petrus sîgher / at ængin gat the la-
 ghanna byrdhe borjth oc thunga / vtan gudʒ nadher /
 som the hafdho ængin krapt til at giwa
20. **N**W ma æn spõria An gudh siælwer gaff gamblo
 laghin eller ey Oc prõwas sôrft at ey *J eccle-*
siastico scrifwas Jak vndirstodh / at all gudʒ han-
 dawærk ære æwinnelik Nw ær mykith forgangith aff
 moyfi laghom / som wi ærom ey skylligh at halda
- s. 201. 25. swa som sidhan skal sîghias æn gudh wil Oc swa
 som paulus scrifwar til iwdha At gamblo laghin
 ære ater kallath / fore thera kranklek / fore thy / the
 ære litith nyttigh Hwa som kærlika / oc nyttelika skal
 skipa en lagh / han skal ey at enæft formena syndelik
30. thing / vtan oc thera æmpne Nw hafdhe synden mere
 æmpne / ower mannin fore the laghanna skuld / som

nw war sakt/ æn bon hafde fôr Tha waro thaßkyns
 lagh aldre giwin eller diktath aff gudhi siælwom/ som
 aldra wiffast ær *Sanctus paulus* scrifwar til
 thimotheum At gudh wil alla mæn hela wita/ oc
 sæla The gamblo laghin/ the giordho ængin man he- 5.
 lan/ oc sælan/ tha waro the ey gudz lagh Ther
 amot ær thz at *ihesus* i læstinne kallar moyfi lagh
 gudz budhordh/ ther som han awiiter iwdha/ at the
 halda ytermeer manna sidhwænio/ æn gudz budhordh
 ¶ Til *questionem* swarom wi swa At moyfi lagh waro 10.
 giwin aff gudhi siælwom/ som ær fadher wars herra
ihesu christi/ thy at moyfi lagh/ skipadho wæl man-
 nin til *ihesum*/ oc leddo til hans tro Fôrst mz thy/
 at the baaro honum witne/ oc wiifto mannom at han
 skulle södhas/ badhe mz ordhom/ oc swa mz teknom/ 15.
 swa som han sigher siælwer/ oc *lucas* scrifwar At
 thz skal alt fulkompnas som scrifwith ær aff mik/ i
 laghomen oc prophetum Oc æn annan stadh/ swa
 som *sanctus iohannes* scrifwar/ at war herra
ihesus christus talar/ til iwdha Tron i moyfi/ tha 20.
 tron i mik/ thy at han screff aff mik Moyfi lagh/
 the skipadho oc wæl mankônith/ oc ledde til *ihesu*
christi tro/ mz thy/ at the hioldo mannin vnder en
 gudh/ som frælfa skulle alt mankônith/ oc war swa
 mykla minna fore/ at taka widh rætte tro/ at man 25.
 wiste nakath aff enom sannom gudhi Oc ther aff
 scrifwar *sanctus paulus* til galathas Fôr æn
 tron kom gömdoms wi inlukte i the tro/ ther oppen-
 baras skulle Nw hörir alt enom mæstara til/ at dikta
 wæl æmpnith/ oc fulkompna wæl gerningena/ mz sik 30.
 eller mz finom kænneswenom Oc fore thy matte thaße
 lagh/ aldre wara giordh/ eller diktath/ vtan aff

- gudhi siælfwom / oc aff hans godho winom scrifwath /
oc framfördh Til thz första swaras swa Wars herra
gerninga ære ewinnelika / thy at the winnas swa længe
som han wil Swa waro oc moyfi lagh ewinnelik thy
5. at the wuzno / allan then tima / som them hördhe til
Til annath swaras swa War herra later stundom go-
dha mæn falla i synd / ther til at the riifa swa myklo
hælder ödmiwkare op / oc kænna widh sik / at the
waro för godhe / ey aff sinne dygdh / vtan aff gudz
10. nadhom Swa wille oc war herra giwa the lagh / som
mannen gate ey fulkompnath aff sik siælfwom / ther til /
at han matte kænna widh sik / oc bedhas aff gudhi
s. 262. nadher / oc nadhelikare lagh Til thz thridhia swaras
swa Ån tho at moyfi lagh / leddo ængin til himerikis
15. oc giordho ængin fulkomplika helan / oc sælan / tho
hafdhe war herra giwüt / them gamblo mannom som
tha waro / rætta tro / oppa ihesum christum gudz
son / som södhas skulle / oc koma / oc the tro ledde
them til himerikis hop / för æn han kom / oc alla
20. godha mæn til himerike / æpter hans tilkømd Oc al-
dre forlæt gudh swa mankønith / at thz hafdhe ey æ
nakra helso æmpne / oc himerikis wægh
- ¶ Nw skal spörrias Hwath war herra siælfwer /
sagdhe thaßfe lagh / æller gudz ængla Oc pröwas sörst /
25. at gudh siælfwer J exodo scrifwas / At war herra
taladhe all the budhordh J iohanne ewangelista
scrifwas At laghin waro giwin mz moyfi Nw scri-
was swa i exodo At war herra taladhe siælfwer
widh moyfen / swa at hwar thera sa annars ænlite
30. Ther amot ær thz Som sanctus paulus scrifwar
til galathas Laghin ære giwin mz ænglom i midh-
lara hand Til questionem swarom wi swa At vtan

the ska'l som dyonifius giwer almænnelika/ ower
 all thing/ At gudhlik thing komo til mantzins/ mʒ æn-
 gla budhʒkap Tha hittas annor særdelis ska'l om moyfi
 lagh Thy at moyfi lagh/ waro ey fulkomin/ vtan ski-
 padho oc leddo til fulkomplika helso/ alt mankônith 5.
 Nw ær swa i alzskyns gerningom/ oc listom/ oc kon-
 stom at en minne mæstare scriwar wanæmpne/ oc an-
 nar mere mæstare/ fulkompnar gerningena Swa som
 almænnigx timbermæn ta'lgia bordhwidth/ til skip/
 oc kôll/ oc annor æmpne An skipmæstarin sæter them 10.
 saman/ oc fulkompnar skipith Swa læt oc war herra/
 sina godha ængla/ framsighia moyfi lagh som skipadho
 oc leddo til wan herra ihesum christum Swa som
 oc figher stephanus in actibus apostolorum
 til iwdha J tokin lagh mʒ ængla skipilse/ An sina 15.
 fulkompna helso/ ræt/ oc nadher/ wille han siælwer
 lysa/ mʒ sinom siælffs mwne/ sidhan han war sôdder
 i iordhrike/ oc predikadhe siælwer rætta tro/ oc cri-
 stindom Oc fore thy figher sanctus paulus til
 iwdha/ Mangaledh oc mangom lundom taladhe war 20.
 herra til os i prophetum/ oc i ytersta daghom/ tha
 taladhe han til os mʒ sinom son Til sôrsta swaras
 sanctus gregorius/ at then ængel som taladhe
 widh moysen/ fore folkeno/ han kallas stundom i
 scriptinne/ ængel/ oc stundom war herra Ångel fore 25.
 thy at han thiænte gudhi/ oc war hans budhʒkap
 War herra fore thy/ at han wiiste ænglenom hwath
 han skulle tala/ oc gaff ordhomen dygdh oc krapt/
 oc fore thy taladhe ængelin aff gudʒ weyna/ oc aff
 hans nampne Til annath swaras Sanctus augustinus 30.
 han wa'gher scriptena oc mærkir/ at hon figher/
 sôrft/ at war herra taladhe widh moysen/ ænlite

- S. 263. widh ænlite/ Oc tha liith æpter/ figher hon At moy-
ses badh war herra/ te sik sit ænlite Oc figher *san-*
ctus augustinus/ At moyfes kænde thz han sa/ oc
aftundadhe/ oc wnste sik thz han ey saa Oc ænga-
5. lund sa moyfes then tima/ wars herra ænlite/ eller
taladhe widh han siælwan/ Vtan thz *scriwas swa*/
fore thy/ at almænningx folke syntis at swa ware

- N**W ær æpter at spõria/ Hwath hælder thæsse la-
ghin skullo giwas *ensampnom iwdhom*/ eller allo
10. mankymino Oc prõwas sörst/ at the skullo giwas al-
lom mannom Som *petrus scriwar i actibus apo-*
stolorum/ at war herra giordhe ekki mismona man-
na mællan/ vtan swa ær hwar honum kær/ oc thæk-
ker i hwarie slækt/ oc landzskape/ som han ær gudh-
15. likin/ oc hawer gudz rætzi Tha ma synas/ at war
herra skulle ey hælder wiifa eno folke/ himerikis
wægh/ oc æwerdhelika helfo æn andro folke The
gamblo laghin skipadhe mannin wæl. oc leddo til
ewerdhelika helfo/ som koma skulle mz *i hesu christo*
20. ¶ Nw figher war herra til sin signadha son/ mz ysaia
propheta Jak gaff thik allom/ til andelikt liws/ som
sõdhas/ ther til at thu skal wara wærlidinna helfa/
a minn weyna in til wærlidinna ænda Ther a mot
ær *sanctus paulus*/ oc dauid *Sanctus paulus*
25. *scriwar til romara swa* Hwath hõrir mera laghin
iwdhom til æn *grecum* Allom lundom Mykelika/ Fõrst
fore thy/ at them ære wars herra ordh i hænder fat
oc fangin Dauid figher swa Ange slækt giordhe
war herra the nadher/ at han wiiste them gudhlikin
30. ræt/ vtan *israels sõnom* Til *questionem matte man*
swara

swara swa At war herra gaff/ fore thy iwdhom sår-
 delis siin lagh/ oc gudhlikin ræt Thy at the ensamp-
 ne/ aff alle wårldizne/ hiöldo rætta tro/ a en san-
 nan gudh/ Oc alt annath folk war hedhit An thæsse
 skæl ære ey fulkomin/ oc magho aterbrytas/ mʒ thy/ 5.
 at iwdha wordho opta affgudha dyrkara/ oc hedhne
 oc wantro An sidhan laghin wordho them giwin/
 swa som prðwas i exodo/ tha the giordho gul-
 kalwin Oc mʒ amos propheta Som scriwar swa/
 aff gudʒ weyna til iwdha Hwath offradhin i mik nakath 10.
 offer i ðdhemarkom i xl aar/ tha i barin mʒ idher
 affgudh Oc ær thʒ thyngre synd/ at wara wantro/
 æpter lowadha tro/ æn aldre wita rætta tro Swa
 som sanctus petrus figher oppenbarlika Oc war
 herra i thæsse book aff moyfi weyna til iwdha Wit 15.
 thʒ fannelika/ at war herra gaff thik ekki thʒ godha
 land/ fore thina ratwiiso/ eller dygdh/ Thy at thu
 æst en hardhaste hals/ oc olydhikt folk Oc giwas aff
 moyse wisso skæl/ oc aldra sannast/ litith fore thæf-
 som ordhom/ Hwi war herra giordhe bæter widh iw- 20.
 dha/ æn widh annath folk/ i them æwom Oc ære
 thæsse moyfi ordh/ ther til/ at war herra skulle ful-
 kompna sina iæt oc siin ordh/ som han iætte mʒ
 swornom edh abraham/ ysaac/ oc iacob An hwath
 ordh/ som war herra iætte abraham Thʒ wiifar os 25.
 sanctus paulus mʒ thæssom ordhom Abraham
 waro iættadha gawor/ oc giordha enom/ them som
 aff honum skulle fðdhas Swa figher alla stadhe
 scriptin/ Oc ey flerom æn enom/ thʒ ær ihesus
 christus Oc ære thæsse fulkomin skæl/ oc ængin an- 30.
 nor/ hwi war herra gaff them siin lagh/ oc thʒ hæ-

S. 264.

- gha land Thy at war herra skulle södhas aff them/
som alt mankðnith skulle lösa/ swa som gudh hafdde
iättath thera forfædhrom Oc war thetta mykith skæ-
likt/ at thz folk skulle hawa særdelis æro oc hedher/
5. som han skulle södhas aff *ihesus christus*/ Oc at the
skullo hawa rätta tro/ a en sannan gudh/ som then
skulle södhas aff/ ther alla wærlidina skulle lysa/ mz
rette tro ¶ Nw æn thu spør/ Hwi war herra iätte
hælder abraham/ æn nakrom androm patriarchom/
10. tholkin hedher oc æro Ther swarom wi swa til/ som
opta ær för sakt/ At ængin finder grund/ i gudz
nadhrom oc hans wilia Oc aldre finnom wi swa godha
mæn/ oc hælghe/ at wi maghom ey æ se gudz na-
dher fram om them/ oc ower them/ oc at ængin ær
15. godher/ vtan aff gudz nadhom Oc fore thy at wi ma-
ghom ey sighia At war herra iätte fore thy/ hælder/
abraham/ oc patriarchom oc prophetom/ tholkin he-
dher oc æro/ æn androm/ at the waro bætre/ thy
at abraham war thy godher/ at war herra gaff ho-
20. num mere nadher/ oc æff sinom særdelis nadhom/
iätte war herra honum thenna hedher/ oc tholka æro
Ey fore nakra hans forskullan Fore thy scriwas i thæsse
book/ som heter *deuteronomium* J hørdhin hans röst
aff midhiom eldenom/ thy at han ælskadhe forfædher-
25. na/ oc walde thera kðn æpter Oc ma thz hwar man
vnderstanda/ At gudh siælwer ælskar alla sina winir/
för æn the ælska han Swa sigher oc *sanctus* io-
hannes Ælskom gudh/ thy at han elskadhe os för
¶ An hwi war herra giwer mera nadher enom/ æn
30. androm/ Ther til war swarath ðwermeer i bokinne/
æpter thy som hælghe men oc the wisafo/ finnas ha-
wa swarath ther til/ som fræmmærft thet matte ¶ Ti

första skäl swarom wi swa/ At hwilkom ware mykith
 godz giwit i hændr Ther til at han skulle skipta thz
 flere mannom mällom/ oc skipta them thz til tharwa/
 oc sik siälwom/ Gawe han somom oc ey allom them
 han skulle/ oc formatte/ tha giordhe han lastelika 5.
 mismon manna mällan/ oc ware affwitande wårdher/
 An tha an nakar hafde swa frälst gotz/ at honum
 ware ankte giwith/ tha ware han fräls at giwa them
 han wille/ oc lata them han wille/ vtan allan last
 Oc ar ængin then til swa frälst gotz hawer/ vtan 10.
 gudh siälwer Oc fore thy ma han enfamin/ vtan last
 giwa mera nadher enom an androm/ tho hwarghin
 thera forskullar thz aff honum/ oc för an the kunno
 forskylla nakath/ eller magho aff honum Oc sigher
sanctus augustinus et märkelikt ordb/ i the 15.
 book han giordhe/ aff thy hwru war herra thænkte
 hælgha mæn/ ewerdhelika til himerike/ för an wærl-
 din war skapath Oc sigher swa Them som war herra
 wisar oc kännir/ them wisar han aff miskund oc na-
 dhom Them som han wisar ey/ eller kännir/ them 20.
 latir han æpter domin oc rættin Thy at thz ar rätter
 domber/ ower alt mankønith fore adams synd Til
 annor skäl swaras swa An tho at gudz son skulle sö-
 dhas/ oc lösa alt mankønith/ tha skulle han tho/
 særdelis ther til södhas aff nakre enne slækt/ oc henne 25.
 hördhe til særdelis hedher/ som nw war sakt Swa
scriwar oc *sanctus paulus* til romara Jwdhom
 hörir til laghin/ oc at wara gudz barn/ thy at the
 waro thera sædher/ som *ihesus christus* war södder aff
 Thæsse skäl sæstas oc prôwas oppenbarlika mz thy At 30.
 swa længe the trodho a *ihesum christum*/ för an han
 söddis/ oc at han skulle södhas/ swa længe hiöldo the

S. 265.

- mæftan hedher aff gudhi oc männom Oc sidhan *ihesus christus* war södder / oc the willo ey tro / at han war fander gudh; son / tha hawa the fangith mere wanhedher / æn nakath annath folk i iordbrike / oc
5. ære nw alla manna atlöghe oc fotatrodh

- N**W hörir til at spöria / æn alle män waro skylloghe fore wars herra byrdh / at halda then rät oc lagh / som gudh gaff iwdhom Oc pröwas sörst swa At alle the som ære vnder enom konunge / them hö-
10. rir til at halla en rät / oc hans doma Nw ær gudh siælwer al; iordhrikis herra Som dauid sigher Jwdha matto ey fa himerike / vtan the gömdo the gamblo laghin Swa som scriwas i *deuteronomium* At then ware bannadher aff gudhi siælwom / som ey
15. ware stadliker i gud; lagha ordhom Matto tha hæl-der andre män / koma til himerike / vtan thera thunga laghanna byrdhe / tha waro iwdha wær widh kompe- / æn nakre andre män J *exodo* scriwas At æn nakath aff andro folke / wille bo m; them / oc thiana
20. gudhi som the / tha skullo the taka thera skyrdha skirfl / oc göra sidhan pascha m; them / oc halda thera sidhe Ware th; swa at nakar man matte koma til himerike om then tima / vtan han gömde the gamblo laghin /
- S. 260. tha hafdho the ænga nödh / eller thörfst til iwdha skyrdha
25. skirfl / eller til thera pascha sidhe Ther a mot sigher *sanctus dyonisius* i *ecclesiastica* iherarchia At mange män aff hedhno folke / fore wars herra byrdh söddos til gud; nadha / m; lönlikom kæn- nedom / oc wisan Nw ær th; liwst / at hedhne män
30. gömdo ekki moyfi lagh Tha thörfsto ey alle män göma moyfi lagh / ther til th; the matto himerike fa Til

questionem hördhe swa til at swara At i moyfi laghom/
 waro som thing budhin/ som natwrlika ær budhin
 hwariom manne/ oc natwran siælf diktar/ oc wiifar
 allo mankynino i hwariom som atwaktar Swa som he-
 dhra fadher oc modher/ oc dyrka sin gudh/ oc æl- 5.
 ska han ower alt Oc ey gōra hoor/ eller mandrap/
 eller stiaæla/ eller liwgha/ fals witna/ oc til thaßf-
 kyns maal waro alle mæn skylloghe/ at gōma/ oc
 halda/ oc ære æ mædhan wærliden staar/ thy at the
 fölghia mantzins natwro/ som hwariom manne diktar 10.
 them i mantzins samwiti/ oc ære alle mæn/ oc alle-
 ledh waro skyldoghe/ at gōma oc halla tio gudz
 budhordh/ som scriwas i moyfi laghom Ey fore thy
 at the ære ther scriwath/ Vtan hælder fore thy/ at
 the ære natwrlika scriwath/ i hwars mantz hiarta oc 15.
 samwiti Thaßfo tio budhordh wars herra/ the skulo
 liwfare gōras nidher meer/ æn gudh wil J moyfi
 laghom ære oc mang the maal scriwath/ som ey ære
 natwrlika diktath hwariom manne/ swa som ær margh-
 skyns skirfle/ sidhwænia/ oc offer Oc waro thaßfkyns 20.
 maal giwin iwdhom oc bwdhin til særdelis hedher/ oc
 hæligh tekn/ fore thy at gudz son ihesus christus skulle
 södhas aff them/ som nw war sörst fakt Oc til all
 thaßfkyns maal/ waro the ensampne til bundne/ oc
 skylloghe/ som wi finnom oc nw i the hælghe kirkio 25.
 skipilse/ Oc thz ær mangt budhit klærkom/ som ey
 ær budhit leekmannom Oc kloster mæn ære mang the
 maal skyldoghe at gōma oc halda/ som ey ære wærlidz
 mæn/ fore thy/ them hörir til at wara gudhi heme-
 likare/ oc tho magho swa lekmaæn koma til himeri- 30.
 kis/ mæz almaænnelikom ræt/ som klærker mæz særdelis
 ræt/ oc iæmwæl wærlzmaæn/ som kloster mæn/ æn

- tho at the magha wænta fik nakra færdelis ære aff
gudhi/ oc mere lôn Swa waro oc iwdha om then
tima i andro folke/ som nw ære kloster mæn i wærlðz
folke Oc fore thy sigher war herra til them/
5. i thæsse book som heter deuteronomium Thu
skal wara fulkomin/ oc vtan last/ oc smitto/ fore
gudhi siælwom Oc fore thy giordho the ena professio-
nem/ swa som kloster mæn/ som scrifwas oc her
i deuteronomium Til thz fôrsta swaras swa Alle
10. the mæn som bo i eno konungxrike/ the ære skyllo-
ghe/ at halla allan then ræt oc lagh/ som konungin
s. 267. hawer ower alt rikith/ oc budhit almaannelika/ at
halda oc gôma An ey æru bônder skylloghe at gôma
allan then hoffsidh/ oc tokt/ som han biwdher sinom
15. bætstom mannom/ oc næstom oc hemelikom thiaenisto
mannom oc swenom Til annath swaras swa Swa my-
klo meer nakar man ær gudhi hemelikin/ thy bæter
ær han widher komin oc thy bætre ær hans rætter/
æn tho at han hawer mera ærwodhe/ oc thol mera
20. nôdh fore honum Som wi maghom oc se/ at en rid-
dare hawer meer ærwodhe/ oc môdho i ôrlôgh/ fore
sinom konunge/ æn margher bonde/ oc ær tho ærli-
kare riddara rættin æn bondans Swa ær oc at sighia
om iwdha/ i then tima/ fram om annath folk/ Thy
25. scrifwas aff them i thæsse book Hwilkith ær
annath folk swa ærlikt/ som hawer swa ærlika sidhe/
oc doma oc lagh Thridhia tiidh swaras swa Swa som
nw magho alle crîstne men koma til himerikis/ æn
the gôma sin crîstendom/ oc tho wærlz mæn mæ mere
30. wadha/ thy at the hawa mang syndelik æmpne/ æn
kloster mæn som gôma sit affhald/ oc bindogha/ aff
mangom them thingom/ som kræwia oc lokka man-

nin til synd / oc. *ære* hemelika m̄ gudhi / som hwar-
 iom manne wiifar dygdh / oc hiælper them som ry-
 mer vnder hans skóðt Oc fore thy fara mange fra wi-
 nom oc frændom / oc forlata wærlidina / oc giwas i
 kloster lifnath fore thy at the se / at wærlidin *ær* wa- 5.
 dhelik / oc dragher meer fra himerike / *æn* til Swa
 war oc i them tima / som wi tælathom nw om / at
 wærlidin war full m̄ affgudha willo / oc tha donde
 mæn oc skælike / funno th̄ at iwdha haðdho gudhlika
 sidher / tha gingo the i thera lagh / oc sælskap Ey 10.
 fore thy / at the matto ey wara gud̄ wine vtan iw-
 dha lagh / *æn* the gómdo gudhlikan ræt Vtan fore
 thy / at the gato bæter gómp̄t natwrlikin gud̄ ræt /
 m̄ godhom mannom *æn* m̄ ondom

Ok ma nw spórias / *æn* gamblo laghin waro qwa- 15.
 melika giwin i moyfes tima Oc prówas sôrst at
 ey Moyfes lagh waro giwin fore thy / at the skullo
 ater styra mankônith til gud̄ nadha oc himerikis
 helso / *æpter* adams synd / thy skullo the giwas tha-
 ghar *æpter* adams synd / i hans daghum Thy at *æn*- 20.
 gin lækiare biidhar længer m̄ sinom lekedom / *æn*
 then siwke thórf / *æn* han *ær* honum godhwiliogher
 Laghin waro giwin thy folke / som ihesus christus
 gud̄ son war iættadher at sódhas aff Nw war abra-
 ham sôrst oppenbarlika iættath aff gudhi / at han 25.
 skulle sódhas aff hans slækt / tha skullo oc laghin
 wara giwin i hans daghum *Ængin* godhwiliogher læ-
 kiare / giwer sôrst onytan lekedom / oc sidhan bætre
æn han hawer bæggia *æmpne* / tha skulle war herra /
 ey sôr hawa giwith moyfes lagh / *æn* han læt sik 30. s. 268.
 siælwan sódhas Thy at hans blodh war enfamin fulko-

- min lækedomber allo mankynino / oc ey annar Ther
 a mot swaras Gudh weet bætzst oc wil bætzst / oc
 fore thy ære all thing swa bætzst skipath eller wtgi-
 win / som han skipadhe oc gaff Til *questionem* swa-
5. rom wi swa thæssom lundom At alzskyns lagh oc ræt-
 ter / giffs badhe oftyroghom mannom til spækt / oc
 wanwitande mannom til kænndom Nw ære tw thing/
 ther nakar man ær storhughadher aff / oc onadhogher
 Først æn han læter sik wifare wara / æn andra mæn /
10. oc æn han later sik starkare wara / æn andra mæn
 Ther til at mannin skulle ey forstõras aff sino witi
 oc trõsta sik at han matte wita wæl. hwath oræt ware
 eller ræt / oc got oc ont / vtau gudʒ nadher oc kæn-
 nedom Fore thy læt han mannin / fresta sit eghit wit /
15. oc styra sik siælwan / mʒ natwrlík skæl / til natwr-
 lika godha sidha / æn han formatte Oc fore thy gaff
 han ey thy lagh eller ræt som mantʒins wit matte
 styra til godha sidha / for æn mannin hafdhe ront sik
 siælwan / oc sunnith fannelika / at han gate ængaledb
20. thiant gudhi / eller wæl liwath / oc skælika vtau
 gudʒ nadher / oc kænndom / oc læt mankõnith liwa
 swa længe vtau lagha liws / til mantʒins natwrlík
 skæl war swa myrkt / at han gat ænkte thʒ som gudh-
 likt war seet mʒ thy / oc flæst wærlidin war affgudha /
25. oc giordhis ledhastu synder / oc wamwla / donde man-
 nom at tala ther om Swa som scrifwes i genesi /
 i abrahams daghom aff sodoma lande Sidhan gaff
 war herra siin lagh / oc rættan kænndom / thy at
 tha matte hwar man kænnes widh sik / at han hafdhe
30. ænga trõst aff sino enradhe Oc fore thy gaff han abra-
 ham skyrda skyrfle / oc mærkte et folk aff alle wærl-
 diune som han hafdhe giwith siin lagh Sidhan the

wordho swa marghe/ at the matto heta et folk oc et
 landskap/ oc frälse aff sinna owina walde/ Swa som
 wiise mæn sighthia Lagh skulo ey wtgiwas vtæn al-
 mogha folke/ oc ey fore thra'la skuld/ vtæn fore frälfa
 manna skuld Nw matte ey man bældas oc trösta sik 5.
 aff sinom affle oc mæghne/ at han formatte at halda
 the lagh vtæn gudz hiælp/ Oc fore thy gaff war herra
 för laghin ensamin för æn han söddis sialwer The
 byrdhe som sanctus petrus sipher/ At ængin
 gat hona borith/ eller widhertholt/ ther til at man- 10.
 nin skulle swa myklo hålder kalla til gudz hiælp/
 oc taka thæklika widh gudhi sialwom/ æn han wille
 södhas Oc fore thy wille ey war herra thaghar sö-
 dhas ther adam hafde syndath Aller moyfes lagh waro
 giwin/ Fore thy at dyra gawo/ skal han wægha som 15.
 giwer mæ biidhan oc astundan/ tha koma gawor swa
 mykith thækkare/ at længer war bidhat/ oc mere
 astundan war til them/ at han matte widh kænna
 som widh skulle taka/ at han gat sik ey holpith/
 vtæn them Oc ær swa skiotaft swarath til questionem 20.
 At moyfes lagh gawos ey för Badhe fore thy/ at
 mannin kændis ey för fulkomplika widh sin kranklek
 Swa oc fore thy/ at ey waro mantzins skæ'el/ swa myrk
 wordhin aff adams synd/ at han formatte sik ey æn
 sialwer styra i langan tima/ ther til synderna waro 25.
 manga/ oc fwla/ oc wanin gik ower skælin/ som
 skin ower ðghonin Oc war tha första fulkomin tharff/
 at gudh sialwer gawe sit lagha liws mannenom/ si-
 dhan han war alstingx blinder wordhin Oc mæ thæf-
 som antzswarom/ ma hwar then som görla gömir them/ 30.
 at swara genburdha skæ'lom/ som giwin waro först i
 thæsse questione

S. 260.

- H**Är äpter wiliom wi spöria/ hwath hælder all natwrlík gudʒ budhordh/ äre et budhordh/ eller ey Oc synis sörst at the äre all et budhordh Paulus scrifwar til romara All budhordh fulkomp-
5. nas i eno At älska thin nästa som thik siälwan Annan stadh ä'r oc scriwath Hwa som älskar sin nästa/ han fulkompnar laghin War herra sigher Oc sanctus matheus scrifwar Alt thʒ som i wilin at män göra widh idher/ thʒ sama görin i them/
10. thy at thʒ ä'r alt thʒ prophetane budhu oc laghin Ther a mot scrifwas i exodo tio wars herra budhordh Til questionem swaras swa/ At budhordh biwdha nakath thʒ som göma skal Nw biwdher war herra änkte göra vtan skal/ eller nakra andelika
15. skuld Oc ä'r thʒ swa sunnith i mangskyns thingom/ oc skuld at the thing som äre mang aff sik/ the hawa en ändelik skal oc skuld Swa som margha konstler oc smidhe/ hörir til hwfa gärdh/ oc tho kallas thʒ alt en bygning/ oc hwsfagerdh/ fore thy at bygning/ ä'r ändelik skal oc skuld alʒskyns smidhis som
20. ther thiäna til Swa ä'r oc om wars herra budhordh ändelik skal oc skuld/ hwi war herra biwdher manenom nakath/ äru thässe/ oc ey annor At fridher oc sæt ware mällan gudh oc manna Thenne fridher oc thäffskyns sæt/ skal gömas mʒ mangom budhordhom/ thy at hon ma mangom lundom brytas/ oc spillas/ oc hawa tho en ändelik skal oc skuld som nw war saght/ oc ther mʒ ä'r swarath til thʒ sörsta Thy at all budhordhin styra man ther til/ at han
30. älske sin nästa/ Oc ey skal nakar älska nakan män/ vtan fore thy/ at han ä'r hans näste/ til nadha Oc the skulo taka badhe et fädherne i himerike Oc fore

thy älskar ängin annan rättlika / vtan fore gudꝫ skuld
 Oc fore thy sigher paulus / at then som älskar
 sin nästa / han fulkompnar laghin Oc ängin älskar
 sin nästa rättlika / Vtan han älskar gudh siälwan Oc
 all budhordhin styra männin ther til / at hawa fridh 5.
 oc sät mꝫ gudhi oc männom Til annor skal swaras
 swa Som aristoteles sigher i sidha bokinne
 Winlik thing til annan man / the koma aff them win-
 skap / oc älskogha / man hawer til sik siälwan / thy
 at hwar älskar mäst natwrlika sik siälwan / oc ther 10.
 näst hwar annan / äpter thy som han är honum na-
 komin oc nabundin / oc nytteliker Oc fore thy at wi
 wiliom aldra siitꝫ at os siälwom ware nakath meen /
 eller genwärdha Tha biwdher os the hälggha scriff /
 at göra ey hälder warom nästa meen ä n os siäl- 15.
 wom / Fore thy at tha ware fulkomplika halden fri-
 dher manna mällan Än hurw thꝫ skal vndirstandas /
 hwath hälder wi ärom skylloghe iämmykith got göra
 androm / som os siälwom / thꝫ wardher annarstadꝫ fakt
 ä n gudh wil 20.

¶ Thꝫ är nyttelikt at spörria / oc wita / Än wars
 herra budhordh äre flere än tio / Oc sigꝫ at the äre
 flere Sanctus ambrosius sigher At synd är brut /
 oc olydhna gudhlika budhordha. Nw är thꝫ synda
 skalnadher / At soma miskipa männin widh gudh / oc 25.
 soma widh sik siälwan / oc soma widh sin nästa Nw
 är swa om thässe tio budhordh / som kallas wars herra
 budhordh / at som the skipa männin wäl til wars her-
 ra / oc som til nästa manna Tha skulo oc wara na-
 kar budhordh som han skipadhe wäl til sik siälwan 30.
 Swa som war herra bödh lögherdagx hälgdh / swa
 bödh oc han andra hälgdh Nw är änkte scrifwath i

- androm tio budhordhom / aff androm hælgha daghe /
vtan aff lögherdaghenom enom / tha synis at budhor-
dhin skulo wara flere A mot gudhi syndas ey at
enaft m̄ ofkælikom edhom / vtan oc m̄ fals kænne-
5. dom / oc ogudhlikom ordhom Tha skulle ey at enaft
giffuas et budhordh / som forbiwd̄ at taka onyttelika
gud̄ nampn / vtan at flere mot ogudhlikom ordhom
oc kænnedom Mannin ær ey at enaft skyllogher godh-
wilia oc wælgerninga fadher oc modher / vtan oc si-
10. nom winom oc frændom / oc androm nasfyldom Tha
skulle oc ey at enaft wara budhit mannenom / at al-
ska fadher oc modher vtan oc andra nasfylla mæn J
hwilke synd syndar man badhe m̄ hugh oc mwn / oc
gerningom Nw forbiwdhas sōma synder badhe til hugh
15. oc gerning Swa som styld oc hoordomber Swa skul-
S. 271. le oc andra synder forbiwdhas badhe til hugh oc ger-
ning / tha skulle oc ey at enaft forbiwdhas / at hawa
giri til annars got̄ / oc hufsv / vtan oc at hawa
wilia / oc lofta til mandrap eller andra synder Ther
20. a mot ær th̄ / At war herra sigher sia'lwew hawa
seriwath tio budhordh i stentaflom / som bæt̄st wiste
oc kunne ¶ Til questionem ær godh ant̄swar At
swa som iordhrikis lagh oc ræt / skipa mannom wæl
thil them som han skal nær bo / vnder sinom land̄-
25. herra Swa skipa oc wars herra lagh / gudhlikin ræt /
oc styra thier til mankōnith / at the magho dygdhe-
lika oc saatluka liwa / vnder sinom rætta herra gudhi
sia'lwom ¶ Nw ther til at nakar man maghe hawa
sik i ens stad̄ eller land̄ ræt / oc saatluka boa / tha
30. hōrir honum til tw thing Først at hæn hawe sik wæl /
til then som forman ær i landeno / eller stadhenom
Oc sidhan at hæn hawe sik wæl. til alla them som bo

i landeno eller stadh m̄ honum Oc äre thæsse tw som
gõra godhan stadh oc godh land m̄ godhom rät / Oc
fore thy hawa badhe karl oc konunger / rät ower
then som bryter laghin / oc ä'r han skyldogher badhe
härät; rät oc konungx wt at giäl'da Oc fore thy ä'r 5.
oc wäl skipath / swa i gud; budhordhom / som biw-
dha mæn'nenom at styra han ther til / at han hawe
sik wäl til gudh siälwan / Oc hurw han skal hawa sik
til andra mæn

Nw ä're thry thing / som hwar man ä'r skyllogher 10.
sinom herra oc land; domara Th; första / at han
ware honum fultro Annath at han gö're honum skylla-
ghan hedher Thridhie at han thia'ne honum / m̄ thak-
kom / fore land; fridh oc wärn Tro oc trygdh til
sin herra ä'r aldra mä'st ther m̄ / at hwar man thia'ne 15.
sinom eghnom herra / oc ey androm Oc fore thy giffs
första budhordh / ther ower oc sigher swa Thu skal
ey hawa flere gudha eller affgudha Hedher til sin
rätta herra ä'r aldra mä'st ther i / at han gö're ho-
num ä'ngin wanhedher / vtan te honum fulla öd- 20.
miwkt oc rät; . Oc fore thy giffs annath budhordh
ther ower / oc sigher swa Thu skal ey taka gudhlikt
nampn tharffö'st i thin hugh / oc mwn Th; ä'r at si-
ghia Thu skal ey swä'ria om gudh / vtan thik driwer
nö'dh til / at wä'ria sannind Thia'nist hörir rättom 25.
herra til / fore the nadher oc fridh / oc godhgernin-
ga / som land oc städher / eller nakar en man hawer
aff honum Oc fore thy giffs thridhia budhordh / oc
sigher swa Haff aminnilse / at halda hælghan siwnda
daghin Th; ä'r aminnilse / at gudh siälwer skapadhe 30.
alla wä'ldina / fore tima skuld i siä'x dagha / oc thik

- S. 272. a siåtta daghenom Oc fore ty skal thu thiåna honum/
oc sionga oc læsa hans loff/ a siwnda daghenom/ oc
offra honum thit offer Til wan næsta oc iæmcråtna/
åre wi skylloghe/ at hawa os wål/ sårdelis til wara
5. næsta oc skyllasta/ oc sidhan til alla the/ som tholka
natwra hawa/ aff gudhi/ som wi hawom/ oc åre
människior Fore thera skuld/ som os åre næste oc
skyllaste/ gifs et budhordh som swa sigher Hedhra
fadher oc modher Oc år thz märkelikt/ At warom
10. næstom fråndom oc winom årom wi skylloghe/ at
göra mykith got/ åpter warom åmpnom An androm
mannom oc ofskyllom/ årom wi skylloghe/ at göra
ånkte ont Oc fore thy forbiwdha all siåx budhordhin
som åpter åre/ at göra nakrom manne nakath meen
15. eller genwårdho oc skådha ¶ Nw ma nakar man
wilia androm antiggia tala eller göra skadha Oc fore
thy forbiwdher war herra ondan wilia/ til annan
man/ mż sårdelis budhordhom Thu skal ey hawa giri
til annars mantz kono/ eller til hans gotz Jlla tala
20. til sin næsta/ forbiwdher han Tha han sigher Thu
skal ey bæra fals witne/ a mot thinom næsta granna
Skadha mż gerningom faar en aff androm/ antiggia
oppa sik siålwom/ eller a siin barn/ eller a sit gotz
Then sörsta skadha forbiwdher war herra/ tha han
25. sigher Thu skal ey dråpa Then annan skadha forbiw-
dher waar herra/ Tha han sigher Thu skal ey göra
hoor Thy at hoor hindra mykith then hughnath/ oc
affkåmd/ som man hopas at hawa aff sinne huffrv
Then thridhia skadha forbiwdher war herra/ Tha han
30. sigher Thu skal ey göra styld Oc ån tho at war herra
nåmpnir sårdelis nakan en skadha/ eller nakra ena
godhgerning/ til nakath sårdelis folk/ i eno budh-

ordhe eller andro Tha wil han tho vnderstanda m̄
 them/ alla handa skadha/ som i tholkom thingom ma
 nakar man gōra/ oc alla gerning til alla handa folk/
 Åpter thy/ at thetta war liwfare wiifath i exodo/
 tha wi taladho om thässe budhordh Oc ær thz m̄r- 5.
 kiande/ at thry budhordhin hōra gudhi til oc siw
 mannenom Thy at fadher ær gudh/ oc son ær gudh/
 oc then hælge ande ær gudh/ oc tho alle en gudh
 An mannin ær samansfatter/ m̄ siæl oc likama Siæl
 hawer thre krapte/ skæl oc lofta/ oc arædhe Lika- 10.
 min ær blandadher aff fyrom elementis/ oc fore thy
 hōra vij mannenom til/ oc thry gudhi ¶ Til thz
 sōrsta swaras swa Mantzins natwrlík skæl waro mōrk S. 273.
 wordhin/ fore syndinna skuld/ til gudz ælfskogha/ oc
 hans næsta/ æn ey ther til at ælfska sik siælwan Oc 15.
 fore thy thōrftte mannin s̄rdelis k̄nnedom/ oc budh-
 ordh ther til/ hurw han skulle ælfska sin gudh/ oc
 sin næsta/ æn ey til at ælfska sik siælwan Ther ma oc
 swa til swaras At tha han ælfskar wæl sin skapara/ oc
 sin næsta tha ælfskar han sik siælwan/ oc ey ellas Oc 20.
 fore thy ær tha mannenom fulkomplika budhit sik
 siælwan at ælfska/ tha honum ær budhit at ælfska sin
 gudh oc sin næsta ¶ Til annath swaras Alla wars
 herra hōghtidher/ oc hælgdher/ waro antiggia skipa-
 dha/ fore the gudz nadher/ oc godhgerninga som 25.
 han hafde teet/ oc giwith mannenom Eller teknadhis
 m̄ them/ the gudz nadher oc godhgerninga/ som han
 skulle framledhis mannenom giwa Oc i bland alla
 thera nadha oc godhgerninga/ som war herra hawer
 giort widh mannin/ eller han skal gōra m̄ honum/ 30.
 tha ære thassa twa m̄sta/ at gudh skapadhe mannin
 swa ærlíka aff alzængo/ oc at han skal giwa honum

- a'werdhelika ro oc a're i himerike m̄ sik siälwom
 ¶ Nw a'r siwnda dagx höghtiidh fore tha'ssa twa'ggia
 skuld Först til aminnilse / at gudh skapadhe alla wärl-
 dina / oc mannin siälwan herra / wäldoghan ower alla
 5. wärlidina / Fore thy scriwas i exodo tha war herra
 biwdher siwnda dagx höghtiidh J siäx dagha skapadhe
 war herra himil oc iordh / a siwnda dagh tha hwil-
 tis han aff alle gerning Oc sidhan til tröst oc hop /
 At swa som wi hawom ro oc hwilo / om hælgha da-
 10. gha i tha'sso liwe / swa skulom wi sa mykle mere ro
 oc hwilo i ewerdheliko liwe Fore thy scriwar
 swa ysaias propheta aff wars herra weyna Än
 thu halder siwnda daghin hælghan / swa at thu rörir
 ey thin foot mot wars herra budhi / tha skal thu
 15. siälwer kallas til wars herra kraslika ro / oc a'rlik
 wars herra höghtiidh Oc a're tha'ssa twa wars herra
 godhgerninga / aldra mäst i donde manna aminnilse
 Thy at andra wars herra godhgerninga / a're giordha
 fore nakars s'ardelis tima skuld / som forganger om
 20. siidher Swa som pascha Fore thy at war herra frälste
 israels sönir aff egipto / oc teknadhe thz frälse som
 war herra gaff os allom m̄ sinom dödh / oc klädde
 os til a'werdhelika himerikis a'ro Än the natwra war
 herra skapadhe os / oc the himerikis a'ra han hawer
 25. iä'ttath oc thänkt os / hon forganger aldre a'werdheli-
 ka / oc fore thy bödh war herra ensampna siwnda
 s. 274. dagx höghtiidh i tio budhordhom ¶ Til thridhia
 swarar sanctus paulus oc scriwar til iwdha
 At all deela skils m̄ edhom Oc hwar man swär /
 30. om then mere a' / a'n han siälwer Oc fore thy at
 edha a're swa myklo uadhelikare / at the a're almen-
 nelikare /

nelikare / tha wille war herra hælder forbiwdha them /
 m̄ s̄ærdelis budhordhe / æn antiggia falsan kænedom /
 eller ogudhlik ordh / som ey ære s̄wa manga manna
 wadhe / Thy at flere mæn smittas i tholkom maalom
 oc thingom ¶ Thil siærdha s̄waras s̄wa M̄ them he- 5.
 dher som war herra biwdher at hedhra fadher oc mo-
 dher / Wnderstandom wi alt th̄ got wi skulom ḡdra
 winom oc frændom Oc tha ær th̄ s̄ærdelis budhit / som
 wi ærom mæst skylloghe / s̄wa som ær at hedhra fa-
 dher oc modher ¶ Til s̄æmpta s̄waras s̄wa Hoor oc 10.
 peninga giri / hawa natwrlikin losta / aff sik siælwom
 Oc fore thy forbôdh war herra ey at enast / hoor oc
 styld / vtan oc giri til ænnars mant̄ kono / eller pæniga
 Ån mandrap oc lyghn hawa hælder vidherseo natwrika /
 æn losta / oc hælder natwrlikin styg æn giri Oc fore 15.
 thy thôrffte [ey] iæmmykith widh at forbiwdha wilian
 til mandrap / eller til lyghn / som til hoor oc styld
 Thy at hwar man ælskar natwrika sin næsta oc san-
 nind Oc fals oc mandrap / ære hælder pinlik mant̄zins
 wilia æn lostelik 20.

Et märkelikt thing ær nw spöriande Hwath hælder
 Enakar man takar orloff vndan nakro wars herra
 budhordhe eller ey Oc pröwas sörst at s̄wa ma wæl.
 Aristoteles sigher i sinne s̄æmpte book At na-
 twrlikin rætter ma omskiptas / s̄wa som mant̄zins natwra 25.
 ær siælf omskiptelik Nw ære wars herra tio budh-
 ordh / at natwrlikom ræt / oc natwrika hwarion
 manne diktath at ḡöma Tha ære oc the omskiptelik /
 oc ma nakar man taka orloff / vndan wars herra
 budhordhe oc löfn Swa som en man hawer sik til 30.

- the lagh han hawer giwith Swa hawer gudh sik ower
 the lagh som han hawer giwit Nw ma en konunger
 giwa en man hwilkin han wil frælfan/ vndan them
 laghom han hawer ælmannelika giwith/ tha ma oc
5. swa gudh siælwer gōra/ hwem han wil lidhughan
 vndan sinom laghom Nw hawer pawin/ oc biscopa
 oc fræmmarsto kirkionna formæn/ fulkomith gudž
 wald i iordhrike/ oc ær thž swa alt giort som the
 gōra mž cristnom mannom/ som gudb siælwer giordhe
10. thž Swa som sanctus paulus scriwar til cho-
 rintios Thž iak gaff/ thž gaff iak a gudž weyna/
 swa som ihesus christus gawe thž siælwer Tha magho
 kirkionna formæn orlowa mannom/ mot thy at war
 herra biwdher siælwer J bland annor wars herra
15. budhordh tha ær et thž/ at man skal ey dræpa mæn
 Nw ma thž hwar daghlika se/ at en domare dōmir il-
 gerningis mæn til dōdh/ oc slaar sin owin/ oc sins
 stadž/ eller landž owinir i rætte striidh ¶ Siwnda
 dagx hōghtiidh ær et budhordh i bland tio budhordh
20. Nw læsom wi i machabeorum book/ at iwdhom
 S. 275. lowadhis at striidha mot sinom owinom om siwnda
 dagh Tha ær samulund mōghelikt om annor wars
 herra budhordh ¶ Ther a mot awiiter ysaias/
 the mæn som omskipta gudhlikin ræt/ oc æwerdhelika
25. sæt ¶ Til questionem swarom wi swa/ At i wærlidinna
 ræt/ ære som the thing budhin/ som hwarion manne
 tea hans andelikin wilia oc thanka som laghin gaff
 wt Oc som ære swa budhin/ at han weet enfamber
 full skal oc alla thanka som laghin gaff/ hwi swa ær
30. budhit Swa som wi maghom prōwa Wari swa laghin
 i enom stadh/ eller rike/ at ængin skulle fordarfwa
 sin stadh/ eller rike/ eller giwa borgher/ eller fæste

rikefins owinom Hær matte hwar man vnderstanda oc wila alla hans akt/ som laghin gaff wt/ at the waro wtgiwin fore swa full skæl/ at ey matte rikith/ eller stadhin standa/ utan thæsse lagh hiöldos Oc fore thy matte ængin fowthe/ omskipta/ eller om bæra thera 5. brot/ m̄ nakrom mannom/ oc aldra siit̄t lowa/ nakrom manne/ mot thessom laghom/ utan han wordhe siælwer otro An ware swa budhit i nakrom stadh/ at swa mange men skullo waka til en port Aller i eno rike/ at swa mange mæn/ skullo liggia til land- 10. wærn i eno lande Ther ma hwar man vnderstanda at hans akt oc thanke som laghin gaff wt/ war ey aldra mæft ther ower/ at swa mange mæn skullo waka til en port/ eller liggia til landwærn i eno lande/ utan thz war hans fræmmæfte akt/ at stadhin eller 15. landit waren gōmd oc halden Oc fore thy matte en fowghodhe thæsse lagh omskipta/ sidhan nõdhin ware forgangin/ oc trōsto sik fulkomplika/ at halda land oc stadh utan swa mykla wakt oc wærn/ thy at til landzins wærn/ oc stadzins hald/ waro laghin giwin/ 20. oc thz war hans akt/ oc thanke som laghin gaff wt/ at ey swa manga mæn mōdha/ sidhan nõdhin ware forgangin ¶ Nw ma hwar man hōra/ oc oppenbarlika finna i wars herra tio budhordhom/ at the ære swa wtgiwin at ey ma wærlden wara/ eller m̄ fri- 25. dhi standa/ oc dygdhom nakan tima/ utan the haldas/ oc ære ræt swa alle wærlidinne nytlik/ som enom stadh ware thæsse lagh/ at ængin skulle stadhin fordærwa Oc fore thy ma hwar man finna/ at gudz akt war at the skullo ewerdhelika gōmas Oc fore thy 30. ma ængin/ Ey biscooper/ eller nakar kirkionna forman/ lowa nakrom manne/ at gōra mot nakro thera aff tio

- wars herra budhordhom Swa som ær antiggia at siæ-
la/ eller liwgha/ eller gðra hoor ¶ Til sðrsta wil
aristoteles sfighia At rætwiifa ma wardha ymsom
lundom/ æpter thy som mantzins skipilse ær/ stundom
5. en/ oc stundom annor/ oc skiptas opta om/ at et
thing wardher en tima ena lund rætwiiflika giort/ oc
annan tima andra lund Oc thz som rætlika gðrs en
tima ena lund/ thz gðrs annan tima the lund orætlika
Swa som thz er ræt/ at hwar man faar androm thz
10. ater/ som han sik honum til laan/ eller gðmo Oc tho
s. 276. ma thz swa til koma/ at thz wardher oræt Swa som
æn nakar man faar androm sit swærdh til laan eller
til gðmo/ oc wardher siidhan galin/ oc wittlðs/ Tha
skal ey then honum ater fa swærdh/ som aff honum
15. tok/ thy at thz ware badhe honum wadhelikt/ oc
androm Wil tha aristotiles sfighia/ at rætwiifa
ma wardha ymsom lundom/ oc at thz ma omskipta/
hurw rætwiifa skal gðras An aldre ma siælf rætwiifan
omskiptas/ thy at aldre ma thz wara lofflikt som ey
20. ær rætwiift Oc fore thy at wars herra budhordh/ the
wiifa siælinne rætwiifo/ oc styra mannin til henna
Tha ma aldre nakath thz wara lofflikt/ som the for-
biwdha/ eller oloflikt som the biwdha/ swa at nakar
man/ eller nakar creatwra giwe nakath orloff fram
25. om wars herra budhordh ¶ Til annath scrifwar
sanctus paulus til timotheum Gudh ær swa
troballogher/ at han forma ængalund/ sfighia ney mot
sinom ordhom/ oc sik siælwom Oc fore thy ma han
ængom lundom lowa nakrom manne/ at gðra mot
30. hans budhordhom/ oc wara honum olydhogher/ oc
rætwiifonne/ thy at han ær siælwor rætwiifan ¶ Til
thridhia swaras swa/ At man ær skyllogher en dðdh

fore adams synd / tha gudh siælwer wil / oc mantzins
natwrlík time komber / eller hans gerninga forskulla
dóðhin / oc fore thy forbóðh aldre war herra dóðhin
drapara / om han forskyllar sin dóðh Oc ey forbóðh
han landzdomara / at dóma ilgerningis mæn til dóðh / 5.
hælder æn han menar nakrom dó natwrlíka / síðhan
hans natwrlíke dagher komber Thy at swa som hwar
man ær nóðhbundin vnder natwrlíken dóðh / fore the
natwro wi hawom aff adam / fore hans synd Swa ær
hwar ilgerningis man skyllogher thola dóðh / fore sins 10.
siælffs synd / æn hon ær thæsskyns synd som wadhelik
ær flerom mannom / swa som mordh / roff / oc stýld
Oc fore thy forbóðh aldre gudh / at dræpa ilgernin-
gis mæn mæ ræt / hælder æn han forbóðh nakrom
mæne at dó natwrlíka dóðha Vtan han forbóðh / at 15.
nakar skulle dræpa annan man / vtan han ware hans
rættar domare / oc hin hafðhe forbrotith sit eghit liiff /
som dóðhin skulle thola Oc ey ma thæ kallas mandrap /
æn nakar wardher dræpin fore ilgerninga / Thy at thæ
ær gudz wili / swa som han biwdher annan stadh i 20.
scriptinne At ængin domare skal ilgerningis mæn læta
liwa Oc fore thy ær ey hælder domaren mandrapare /
æn gudh siælwer oc ey hælder stupogrewen / æn do-
maren Oc fore thy ware ey abraham mandrapare / æn
han hafðhe dræpith sin eghin son / fore gudz wilia 25.
Thy at hwar ær skyllogher / at thola dóðh / tha gudh
wil fore adams synd Oc aldre ma nakar dóðher man-
drap heta / vtan han se vtan mantz til skyld mote S. 277.
ræt Thy at hwilkin tíma mænnin skyllar dóðhin / tha
ær gudh siælwer domaren Oc mænnen som lantzins el- 30.
ler stadhins domare ær / han rættar a gudz weyna oc
fulkompnar gudz dom Swa ær oc at tala om annor

- budhordli som forbiwdha styld / hoor oc annor tholik
 Oc ær thz mæркиande At swa længe hõrir nakar thing
 enom manne til / som gudh an honum at ægha them
 Oc iæmskõt som war herra / wifær oppenbarlika nak-
5. rom manne / at han wil ey længer vnna them sama
 som fõr haldhe / tha ær them lowath / at taka aff ho-
 num / som war herra wiifær hemelika sin wilia Swa
 som han giordhe widh egipcios / tha han lowadhe is-
 rael's sonom / at taka thera gulkar / oc silfwer / swa
10. som scrifwath ær i exodo Swa lowas oc landz
 domara / at taka thæs mantz gotz aff honum / som
 skõf- hawer oppenbarlika forbrutith sit gotz / mot wars herra
 ling budhordhom / oc landz laghom Oc ma thz hwarce
 heta styld / eller roff / eller raan Swa giordhe oc
15. ofee propheta syndalõst / oc lastalõst / at han
 tok annars mantz kono / æpter wars herra budhi /
 thy at hon war ekki længer thæs mantz kona / æn
 gudh wille Oc fore thy war thz ey længer hoor / at
 taka hona sik til huffræ / sidhan prophetin wiste he-
20. melika gudz wilia / som skipadhe hiona selagh Oc war
 thz skiotaft at sighia / mæ saam ordhom / at war herra
 lowadhe aldre mandrap at gõra / eller styld eller hoor
 Vtan ængin ma længer liwa æn gudh wil Oc ængin
 ma længer ægha nakath thing / æn gudh wil / som
25. honum gaff badhe liiff oc gotz Oc sidhan nakar for-
 bryter widh gudh / liiff oc gotz / oc thz wardher op-
 penbart fore wærlidinne / eller hemelika wifath a gudz
 weyna / thz ær ey mandrap at dræpa / oc ey hoor at
 taka annars kona / æn gudh siælwær biwdher honum
30. thz / oc ey styld / eller raan / at taka annars gotz
 ¶ Til siærdha swaras swa Thz sama loff som macha-
 bey gawo / at stridha om siwnda daghin / han war

giwin *männenom* / at halda hælghan / til aminnilse / at
 war *herra* skapadhe *männin* / oc alla wærlidina / i
 fôrsta siæx daghom / oc fore thy matte *männin* wæria
 oc sina natwra om siwnda daghin / oc sit liiff / som
 war *herra* skapadhe *honum* swa som war *herra* 5.
 prôwar i læstinne / oc *matheus* ewangelista
 scrifwar / at hans apostoli oc kænneswena / aato aff
 sædhinne / som gingo mæ warom *herra* / oc riswu thæ
 aff akrenom mæ sinom handom / om siwnda daghin
 fore hunger skuld Fore thy / at swa som gudh skapa- 10.
 dhe *männenom* liwith / swa skal oc *männin* syndalôst
 hialpa sino liwe / tha han thôrff widh

Nwa ær æpter at spôria / at thæsskyns offer / S. 278.
 som war *herra* bôdh *israels* sônom i iwdha laghom /
 hwath hæller the waro fore nakar skal budhin eller 15.
 ey Oc prôwas sôrft / At the waro budhin / vtan na-
 twrlík skal / som wi kunnom finna J thera offer war
 opta budhit / at offra warom *herra* nôt oc saar / oc
 alþkyns diwr Nw ma thæsskyns ænkte wara wars
herra fôdha / eller wara *honum* nakralund nytlikt Tha 20.
 ma synas / at thæ ær ofkælikt / at war *herra* skulle
 gôra *männenom* skadha a hans sæ / oc sik siælwom
 ænkte gagbn Swa som han sigher i psaltare-
 nom Hwath skal iak æta thiwra kôt / eller drikka
 bukka blodh Oc ær thæ rættlika oc mærkeliika spôrian- 25.
 de Hwi war *herra* wille hældher hawa som diwr til
 offer æn som *Aller* hwi han bôdh som diwr at offra
 fore ena skuld / oc som fore andra / swa som spirff
 særdelis fore malata foot Swa som war *herra* gaff oc
männenom wald / oc herradom ower annor diwr Swa 30.
 gaff han oc *honum* wald ower fiska Oc fore thy spôr
 iak skal / hwi war *herra* bôdh *männenom* ænginstadh /

- oc fore ænga skuld / at offra iæmwæl fiſka ſom annor diwr Gudh ſkapadhe mannenom liiff oc ſwa allom diwromen / oc ſkulle thz rætwiiflika gudhi offras ſom haz ſkapadhe Tha ma ſynas at diwr ſkullo hælder
5. offras gudhi liwandis æn dōdh / ſom laghin biwdha oc ſtyrkias thæffe mʒ thy Ther *ſanctus paulus* han manar os til / ther han ſcriwar til romara At offra gudhi wara likama lewandis offer / oc gudhi thækt ¶ Skullo the oc dōdh diwr offra gudhi
10. Tha ſpōr iak Hwath thz wardhadhe hwath dōdh the tholdo ena lund eller andra Skullo oc diwr offras gudhi dōdh / tha matto the blind oc lam wara / thy at ey wardhar ſidhan thz ær dōt / hwath thz war ſōr blint / eller wæl ſeande mædhan thz liſdhe The
15. ſom offra gudhi / the ſkulo nyta offrith Swa ſcriwar *ſanctus paulus* til chorintios Then ſom altarenom thiænar / han ſkal liwa aff altareno Hwi wille tha war herra / forbiwdha ſom thing at æta / the ſom offrados / Hwi monde war herra forbiwdha i ſompt
20. offer / æʒskyns diwr / oc i ſomom / forbiwdha ſom diwr Hwath ſkal monde oc ther til wara / hwi ſompt diwra offrath kōt matte ætas om morghonin æpter / oc ſompt ey mʒ allo Alla ſynder frawænda mannin fra gudhi / tha matte oc enſkyns offer / gōra
25. ſyndogx mantʒ ſææt mʒ gudhi / oc wænda gudʒ nadher ater til honum Hwi monde oc war herra biwdha / at thz offer / ſom offrathis aff iordhinna awæxt / ſkullo ſom baka i oghne / oc ſom ſtekie i pannom / oc ſom a riſte Alt thz os komber til / gamalt eller nytt /
30. aff gudʒ gawom / ther aff ærom wi ſkylloghe at gōra gudhi offer Hwi monde tha war herra ſærdelis at biwdha at offra brōdh / oc wiin / oc oleum / oc rōkilſe /

oc falt Likamlikt offer thz war hiärtans offers
 tekn Nw är gudhi thækkare söt hiärta/ oc fult m;
 gudhlikom alskogha/ än bitirt oc vredzfuld Oc likas
 söt hiärta oc gudblikt widh honigh i *ecclesiastico*/
 ther som gudhlik snille sïgher swa Min ande 5.
 är sötare än honigh Tha ma synas/ at ey war skä-
 lika forbudhit honigh i wars herra offer oc budhit at
 falt skulle wara m; alzskyns offer Ther a mot är eet
 ordh At thz skal ä skälikt wara/ ther gudh sïälwer
 wifar oc biwdher ¶ Til *questionem* swarom wi swa 10.
 At the gamblo laghin kallas i *deuteronomio*/ snille
 oc vnderstandilse/ fore alle werldinne Nw alt thz
 som giort är/ m; snille oc vnderstandilse thz ma ä
 wara skälikt/ oc fore nakra skuld oc skäl swa ski-
 path Oc är thz omöghelikt/ at then wifaste/ oc wit- 15.
 raste gudh skipadhe nakath/ eller bödh vtan sãrdelis
 skäl Oc är swa sunnith/ aff hãlgha manna
 ordhom/ oc sãrdelis *sancti ieronimi*/ At wars
 herra lagh the gamblo/ hafdho badhe skäl aff sik
 sïälwom/ swa om oc fore thy At the teknadho/ thz 20.
 ena offer/ ther alla wãrlidina löfte/ *ihesum christum*
 gud; son Thz är at sïghia/ At therã gambla laghanna
 offer/ the waro budhin/ badhe fore the skäl som the
 hafdho aff sik sïälwom swa oc fore thy/ at the tek-
 nadho oc thz ena offer/ ther alla werldina löfte ihe- 25.
 sum *christum* gud; son Oc sidhan sãrdelis til amin-
 nilse/ gud; sons *gerninga*/ oc som at tekna gudblikt
 wald/ oc hedher/ oc som at tekna therã hiärta/ oc
 andelik skipilse/ som offrado ¶ *Apter them skälom*/
 som the hawa aff thy/ at the tekna thz signadha sïälffit 30.
 offer *ihesum christum*/ Oc som fore thy/ at the tek-
 nadho godha sidhe therã manna som honum thiãna Oc

- fom fore thy / at the teknadho skipilse / som ær i hi-
merikis kirkio / mʒ gudhi siælwom / oc hælgdom man-
nom oc ænglom Oc ære thæsse liwfast thera skæla At
war herra wille dragha mannen aff wantro / oc aff
5. affgudha offre / som hedhne mæn offra / oc wille hæll-
ler / at thʒ offradhis honum siælwom / som alt gotʒ
giwir mannenom / Oc ther til at mannin skulle swa
myklo hæller minnas / a then som honum hawer alt
gotʒ giwith / oc kænnes widh sin skapara Oc ther
10. mʒ maghom wi swara / til the sörsto genbyrdha skæl.
At war herra wille ey / fore thy hawa thæskyns of-
fer / at han thörffte thæs widh / Vtan ther til / at
han wille hæller hawa gudhlikin hedher / æn affgudh
oc diaffla hafdho han / oc at mannin matte ther aff
15. wæl skipa sik / til sin skapara / oc til sit eghit gaghn
oc faghnath Oc at tekna mʒ them / oc wiifa thʒ offer
som alla wærlidina skulle lösa ihesum christum gudʒ
son ¶ Til annath Are oc ther til skæl Hwi thæff-
kyns diwr skullo offras / oc ey annor Först for thy /
20. At hedhne mæn / oc særdelis the mæn i egipto / som
the hafdho mæst omgængith / offradho all annorsfkyns
diwr affgudhum eller nytiadho them til trulskap /
oc ilgerninga An tholik diwr som her biwdhas at
öffra / them drapo the / oc thordho ængelund offra /
- S. 280.
25. thy at thera affgudha teddos them / oc scriwadhos i
thera liike Oc fore thy wille war herra ey / at hans
folk offradho honum tholikt offer / som hedhne mæn
offradho sinom affgudhom / Oc wille swa oppenbarlika
skilia sit folk oc sit offer fra afgudha offre oc thera
30. folke ¶ Annor skæl til thʒ sama / ære thæsse At thæff-
kyns som war herra bódh at offra sik / ære mannenom
mæst til gaghn / oc nytto / oc hialp / oc liwa widh

renasto södhö Oc fore thy wille war herra them wælia
 til sit offer/ badhe fore thy/ at männin war meer
 skyllogher/ at thakka gudhi/ oc dyrka han/ fore
 the diwr/ som han hadhe mæst gaghñ aff/ oc swa
 oc fore thy/ at reent offer teknar reent hiærta/ oc 5.
 tha's thanka som offrar Swa som sigher en glofa
 ower leuiticum Tha offrom wi kalff/ tha wi for-
 winnom kôtzins lofta bælde Oc tha lamb/ tha wi
 styrom oc rættom ofskælika giri Oc tha kidh/ ther wi
 spækiom war lofta aff/ til ha'gunna leek Oc tha off- 10.
 rom wi turtur duwo/ ther wi gômom kôtzins renliwe
 Tha offrom wi oblandath brôdh mꝫ syro/ oc samu-
 ledh/ tha wi hawom reent hiærta/ An om duwo ær
 thꝫ liwst/ at hon teknar kærleek/ oc enfallighet
 Thæsskyns fughla/ som war herra bôdh at offra/ the 15.
 finnas flæste oc mæst i thy hælgða lande/ som the
 skullo bo/ ther widh laghom toko Oc teknadhe wars
 herra offer/ thꝫ alla dyrafa/ særdelis mꝫ thenna diw-
 rom/ som nw waro op tald/ fore thy/ at swa som
 sigher the sama glofa fræmmer som nw war 20.
 fakt J kalffs offer/ teknadhis war herra/ fore the
 byrdhe skuld/ som war herra drogh/ tha han bar sit
 eghit kors J lambs offer teknadhis wars herra meen-
 löfa J wædhurs offer teknadhis wars herra hólðhingia
 domber/ ower alla mæn/ swa som wædhur ower 25.
 faar J bukx offer teknadhis/ at gudꝫ son ihesus chri-
 stus skulle taka tholikt kôt/ oc likama/ som andre
 syndoghe mæn/ æn tho at han ware ey syndogher
 fialwer som andre mæn J tyrtilduwo offre/ teknadhis
 wars herra limpnadher J duwo offre teknadhis hans 30.
 mykle ælfskoghe/ oc kærlekir J thera twægga saman/
 duwo oc tyrtelduwo/ teknadhis/ at war herra ihesus

- christus* / skulle hawa twa natwra badha saman / guds-
doms oc mandoms J sãmblo bróðh / som bakath war
aff reent miðl. oc watn / teknadhos alle *crif*tne mæn
som dôpas i fontkare / oc mꝝ renom hugb / oc betom /
- S. 281. 5. oc brænnandom mꝝ gudꝝ ælfskogha ¶ Til thridhia
swaras swa Fiska ære ey iæm hemelike / oc ey iæm
nyttoghe mannenom / som annor diwr / oc fore thy
bóðh ey war herra / at offra fiska som annor diwr
Fiska magho oc ey liwa swa længe vtan watn / at
10. the matto wæl fôras liwandis / til gudꝝ mônster / oc
hóghtiidh Oc fore thy bóðh war herra ey at offra
fiska / Thy at haz biwdher ænkte mannenom vtan thꝝ
som honum ær wæl móghelikt ¶ Til siærdha swaras
swa J duwo kône ære bætre vngane æn gambla du-
15. wor til sóðho Oc i tyrtelduwom / ære bætre gambla
tyrtelduwor æn vnga Oc fore thy bóðh war herra offra
sik / twa tyrtelduwor wæxna / eller oc twa andra du-
wo vnga Thy at thꝝ ær gudhi giwande / oc thꝝ ær
honum ærlikt / som bætzst ær Swa figher oc ló-
20. fer thetta / raby moyfes ¶ Til sãmpta swaras
At diwr offradhos dôðh / fore thry skæl Fôrst fore
thy / at swa ære the bætzst mannenom / oc nyttelik
til sóðho / Andra lund fore thy / at swa teknadho
the bætzst / thera synda andelikan dôðh oc fordarwilfe /
25. som the offradhos Oc fore thy At maennin war skyl-
dogher at dô siælwer fore sina synder Tha war thꝝ
wæl qwæmelikt / at the diwr offradhos dôðh / som
haz skulle lósa mꝝ sina synder / til tekn At thæsskyns
diwra dôðher / skulle stãnda fore mantzins dôðh Thri-
30. dhie skæl / hwi the offradhos all dôðh / ære thæsse
The teknadho wars herra dôðh / oc at ængin matte
lósa sik vndan æwerdhelikom dôðh / fore adams synd /

Vtan ihesu *christi* dödh oc hans pina ¶ Til siätta swaras At fore thy bödh war herra/ swa/ eller swa drapa/ the diwr som offradhos/ thy at han wille ey/ at the drapo samwlund siin offer diwr/ som hedbne ma'n drapo siin offer diwr Thy at han wille alzstingx 5. skilia sit folk/ oc tha's sidhi/ fra hedbno folke ¶ Til siwnda swaras/ Lam diwr oc læst at limom/ ære forsmadh fore mannom/ oc fore thy war thz ey skælikt/ at nakar man skulle thz offra gudhi/ som han forsmadhe siælwer/ Fore the samu skæl war oc forbudhit/ 10. at offra gudhi nakath diwr/ för æn thz ware siw natta gamalt/ thy at tha'sskyns ær litith wært Oc maghom wi sighia/ at tha'sskyns forbudh/ war os et saghert tekni/ thy at wi skulom offra os siælwa swa myklo hælder til gudz thiænist/ at wi ærom bæter 15. före/ oc wærdhoghe fore wærlidne/ oc góra wara script/ oc scriptamaal/ fore wara synder/ mædhan wi ærom hele/ oc wælskipadhe/ at waro liwe Thz ær a mot mangom mannom/ badhe them som aldre wilia ganga til gudz handa/ mædhan the ære hele/ 20. oc wælstadde at helso/ oc pæningom/ oc alzskona lykko/ Oc swa them/ som ey offra thz bætzsta fæ/ eller gotz som the ægha Swa offra oc margher man oc kona/ tha sina dotter til kloster/ som antiggia ær een ögdh eller i limom læstadh/ eller miskapath i ænlite 25. ¶ Til attunda swaras J gamblom laghom war tha'sskyns offer Eet swa som brændis Oc kalladh is fore thy holocaustum/ som thydher a wart maal/ alt brænt Oc offradhis tha'sskyns offer/ særdelis til gudz hedher/ aff them mannom som hælghe/ oc fulkompne waro i 30. s. 282. gudz thiænist/ som ængin hawa sin wilia/ vtan lata sik alla æpter gudhi/ oc fölgia ængom sinom lofta/

- fram om thz the wita gudhi wara thækkaft Annath offradhis fore synder Oc thz offradho the ma'n/ som syndoghe waro/ oc kalladhis fore thy hostia pro peccato/ som thydher a wart maal. offer fore synd Oc
5. war en thæsskyns skælnadher om thæsskyns offer/ at æn thz war fore ens mantz synder eller flere/ oc tho ey fore almoghans synder/ tho skulle en lot brænna aff thy/ oc annan skulle preste æta/ oc nõta/ thy at preste ærwodha til andra manna synda afflat Æn offer
 10. giordhis fore almoghans synd/ tha skulle thz alt brænna/ oc ænkte koma eller lewas til presta gaghn/ eller södho/ Thy at ey skulle the æta/ eller nõta thz offer som offradhis iæmmykith fore thera synd/ som fore andra manna/ thy at the skullo wara alzstingx
 15. vtan wadhelika synd oc swla/ som gudz offer skullo rykta fore andra manna synder ¶ Thridhia offer war thz i gambloom lathom som godhe ma'n offradho gudhi/ fore nakra godha lykko/ swa som sör sigx/ eller got aar/ eller wæl syft ærinde/ eller nakra gudz
 20. nadher/ som godhe ma'n thakka gernu gudhi fore/ Thy kallas thetta offer hostia pacificorum Thz thydher a wart maal. spækt offer/ eller spaka manna Thetta offer skiptis threm lundom Een loter brændis aller gudhi til hedher oc loff Annar lefdhis prestom til thera
 25. gaghn oc ærwodhis lön Thridhi loter/ swa som blodh oc iifter/ skulle hwarte brænnas eller æta/ vtan blodhit skulle wtrinna a iordhina oc iistruidh rökia sötelika ower gudz altæra Oc hittas flere skæl hwi thæffe tw/ blodh oc iifter/ skulle ey ætas aff prestom/ el-
 30. ler nakrom manne Första skæl/ fore thy/ at hedhne ma'n oc affgudha/ the offradho sinom affgudhom/ aldra hælyst blodh/ oc blandadho thz mæ sit offer/ oc

ato iiftridh/ swa som figx i deuteronomio i
 moyfi lagom At hedhne mæn æta iifter aff affgudha
 offre Oc fore thy forbóðh war herra/ at blanda blodh
 widh fit offer/ eller iifter/ eller at æta them nakra
 lund Annor skæl ære ther til/ at war herra forbóðh 5.
 at æta blodh/ ther til/ at man skulle swa myklo
 mere styg hawa a mot/ at giwta annars mantz blodh
 oc iifter/ fore thy at thz ær mwn tókt/ oc thaß-
 wiar sótelika Oc wille war herra mz thaßskyns for-
 budhi/ forbiwdha owerwætis krafa/ oc lofta til mat 10.
 Thridhia skæl ære fore gudz hedher/ fore thy/ at siæl-
 lin oc liwith ære mæft i blodheno/ oc blodhit ær thera
 mæfta hald Oc fore thy/ at gudh siælwer/ han giwer
 mannenom liiff/ oc siæl/ tha wille han aterhalda sik
 then hedher aff mannenom/ at han skulle ængalund 15.
 æta blodhit som siælinna hald ær/ eller mæft i li-
 kamenom Oc ey hælder iifter/ thy at iifter ær oc
 blodhz natwra ¶ Fiærdha skæl fore thy/ At blodhit
 teknadhe wars herra blodh ihesu christi/ oc hans sóta
 kærlek til os/ som han offradhe fore os/ sinom fig- 20.
 nadha fadher J thaßskyns offer lowadhiss prestenom
 bryftith/ oc hõghre boghin/ badhe fore thy/ at
 hedhne mæn giordho ogerninga/ oc spadom mz thaßs-
 kyns thingom Swa oc fore thy/ at bryft ær hiarra
 stadher/ oc rwm Oc hõghre bogher ær starkaster i 25.
 likamenom Oc fore thy wille ey war herra/ at andre
 mæn skullo fara mz thaßskyns limum/ aff hans offre/
 som them matte wara æmpne til wille/ vtan preste
 som fulkompne waro til tro/ oc dygdh/ the skullo
 skipa them sik til tharwa/ særdelis oc til tekn/ at 30.
 the skullo hawa mere wit oc skælikære akt/ æn andre
 mæn/ oc mere krafft oc dygdh mot syndom/ æn an-

S. 283.

- dre mæn ¶ Til nionda swaras Holocauston som alt bran war thz fulkompnasta offer gudz/ oc fore thy hõrdhe ther ænkte til vtæn karlkyns An fore thy at tyrtelduwo offer/ hõrdhe fatiko folke til at gõra/ fore
5. thy lowadhis them at offra thaßskyns fughla/ som the matto flæsta fa i them landom An fore thy/ at spækta offer/ som kalladhis hostia *pacificorum*/ offrådhe ængin vtæn mz sin godb wilia/ Fore thy war forbudhit/ at offra thaßskyns fughla/ i thaßskyns offer/ som næste
10. waro at finna/ thy at thaßskyns thing/ hõrdho til nõdhfyna offer Oc offrådhos fughla i tholko offre/ som alt skulle brinna/ fore thy at thz war hõghre offer/ ower all annor offer/ Oc teknadhis fore thy/ wæl mz fughlom/ som hõgxt fara i himblenom sialwom ¶ Til
15. tionda swaras J allom wars herra offrom/ i them gamblo laghom/ tha war fræmmerst holocaustum som braenna skulle/ som nw war alt sakt/ oc ænkte æta aff Ther næst war thz offer wærdhoghaft fore gudhi/ som offrådhis fore synd/ oc tho ey fore almæn-
20. ningx synd/ eller presta/ oc preste skullo ensampne æta sin lot i wars herra mõnster/ oc a them sama daghe som offrith war offrath/ Oc i hwilkom stadb man wille i ierusalem Ther næst war thz offer/ som man iætte fore sik gudhi sialwom/ oc thz matte ætas/
25. hwilkin tima man wille Oc ære skæl til thenna skælnath/ fore thy Aldra mæst ær man skyllogher gudhi sialwom fore hans hedher oc æro Oc ther næst fore synda afflat/ oc misgerninga/ oc ther næst fore godha gawor nw giffna/ oc ther næst fore the godha
30. gawor som nakar man wænter sik/ oc hopar framledhis aff gudhi ¶ Til ællipte swaras Syndin ær swa
myklo

myklo mere at then ær wældughare som syndar / Oc fore thy / hōrir til bætra bōter fore mere mantz synd / æn fore minne mantz synd Oc sigher raby moyfes / At swa myklo then war wældoghare som syndadhe / swa myklo wflare diwr / eller fa' offradhis / 5. S. 24.

fore hans synd i them gamblo laghomin Oc fore thy offradhis get / som ær swlafta diwr / fore mæsta synd / swa som ær wantro / oc guddoms willa / oc affgudha dyrk Oc kalwer fore prestæ glōmsko / Oc bukker fore hōffdhingia synd ¶ Til tolfsta swaras War herra wille 10.

warkunna wflom mannom / oc fatikom / som ey orkadho allaledh dyrt offer / oc fore thy lowadhe han them fughla / som ey hafdho fyrafota fa' oc them brōdh / som ey formatto fughla / oc them miōl / eller ax som ey formatto brōdh Fore tekn skuld / bōdh 15.

war herra thy offra brōdh / At ihesus christus gudz son / skulle wilia wardha wart andelikt oc sant offer / vnder brōdz liknilse Swa som han sigher i iohannis ewangeliste læst Jak ær liwandis brōdh / hwa som mik æter han skal liwa fore mina skuld Thetta 20.

andelika brōdh war i axe andelika hult / allan then tima som war fore moyfi lagh / vnder hælghom patriarchom / Thy at i then tima waro tekn / mykith likamlik oc mōrk genom at se Oc sidhan i propheta kænndom / oc spadom / war thz brōdh almennigx 25.

brōdh / som andelika starke mæn oc krafftoghe matto nōta / sik til tharfwa / oc vnderstandilse An sidhan war herra sōddis mæ mandom / tha wardh thetta brōdh / swa som renasta oc sōtafta sæmblo brōdh / bakath i thæs hælgha anda bruna / oc ælfskoghafullo iomfrwzna hær- 30.

ta / oc liwe / oc war æn sidhan stekt i mangskyns ær-

- wodhis / oc genwårdho pannom / oc hetom andbudhom / som han tholde / badhe a korfeno / oc swa för i wårdinne / m̄ marghskyns nõdh oc drõwil som / næstan som brander i elde ¶ Til thrättanda swaras Alt thz som
5. aff iordhinne komber / oc komber mannenom til gagh / oc ær honum nyttelikt til södho / ther bõdh gudh offra sik aff Oc fore thy bõdh war herra / offra gudhi brõdh / til aminnilse gudz laans Oc sompt til dryk / eller til soops / oc salso Oc fore thy bõdh war herra / at offra
10. oleum oc salt / Thy at thæsse tw thing / ære dryghast oc almænnelikast i them landom til salso oc soops / som laghin waro giwin / eller til lækedom / Fore thy bõdh war herra offra rökilse / som wræker bort onda lokt / oc siwkdom / oc stadhnar mantz liiff ther aff Brõdh
15. teknar wars herra hælghe likama i mæssø Wiin hans dyra blodh / som wi ærom löste m̄ Oleum teknar wars herra nadher i allom sacramentis / som smyghe genom likamin til hiærtath Salt teknar gudhlika konst oc snille / som thæwiar hwath got eller ilt ær Rökilse
- s. 285. 20. teknar godha bõnir som sötelika ryker op ower alla himbla fore gudhi siælwom Rökilse ær badhe söt thing natwrlika / oc wæl loktande / oc fore thy offrædhis thz opta i marghabanda offrom / til tekn / at the skulo wara wæl rykande i frægdh / som gudhi offra godh-
25. gerninga / oc særdelis i thera kono offre / som sik skullo skira aff thæsskyns wiite / som bonde wiiter sina kono om hoor / eller nakan thæsskyns fwlan læst Thy at m̄ thæsskyns thing skulle hon skira sik til godha frægdh / som natwrlika giwer aff sik godha lokt / oc
30. rök som teknar frægdh ¶ Til fiortanda swaras Honigh offrædhis fore thy ey / i gudz offer / thy at hedhne mæn / waro wane at offra thz / i affgudha offer / Swa

oc fore thy/ at war herra teknar m̄ thy/ at ængin ma gudhi offra thækt offer swa længe han fólgher fót-
om kótjins lofta Syra eller dræg hon war fore thy
forbudhin/ i gud̄z offre/ thy at tholik thing teknar
orent hiærta/ oc awundsiwkt/ som ængin ma then 5.
hawa/ ther gudhi skal offra/ swa oc fore thy/ at
hedhne mæn waro wane at offra tholik thing/ finom
affgudhom

NW ær æpter at spória/ æn full skal magho fin-
nas/ hwi war herra bódh/ tholka hælgða doma 10.
i gamblo laghomen/ oc tholka gudhlika dyrk Oc pró-
was fôrft At i gamblo laghomen waro margh tholik
thing ofkælika budhin *Sanctus paulus i actibus
apostolorum*/ han figher At mædhan war herra
ær wældogher/ ower himil oc iordh/ tha thórff han 15.
ængalund widh at bo i hans bygdhom mônstrom/ oc
templum Tha ma synas/ at th̄z war vtan all skæl. at
gudhi skulle nakath hws opbyggias/ til hedher oc
dyrk ¶ The gamblo laghin skullo ey omskiptas/ fôr
æn war herra *ihesus christus* war fódder Fræmmer/ 20.
gud̄z lagh skulo ókia/ oc stærkia gud̄z hedher/ oc
ængalund mint̄ska Nw ær mere gud̄z hedher/ at mang
altara góras æn færre Tha ma synas/ at ey war skæ-
lika forbudhit/ at góra flere altara/ i thy hælgða
lande/ som war herra skulle bo wti Gudh ær en/ oc 25.
ey flere gudha/ hwi skulle tha wars herra mônster/
oc hws hawa flere nampn/ oc heta som *tabernacu-
lum*/ oc som *sanctuarium*/ oc som *atrium*/ oc
som *sancta*/ oc som *sancta sanctorum* ¶ Fræmmer
Fórste gud̄z gawa/ krafft/ oc mæghin ower iordhri- 30.
ke/ synis daghlika/ oc teknas óstan Tha skulle oc

- wars herra hws/ wara swa skipath/ at thz skulle wita ðster/ oc ey wæster War herra forböddh i exodo/ at gðra nakath bilæte/ eller liknilfe/ Tha ma synas/ at i bland andra helgho doma/ i
5. gudz mðnstre/ skulle ængalund scrifwas eller skaras cherubin/ oc propiciatorium oc candelabrum ¶ War herra böddh i exodo/ at hans altare skulle gðras aff iordh/ oc swa laaght/ at ey thðrffte ganga op/ til thæs mz træppom Mz hwath skæl böddh han
- s. 286. 10. sidhan/ at gðra altara aff scethim tra/ eerflagnom/ oc gyltom/ swa högh/ at omðghelikt war/ at fara op til altarith/ vtan mz trappom/ swa som scrifwas i exodo J gudz gerningom oc budhskape/ skulle ænkte wara owerwætis Nw ær et thak ower
15. eno hwse Til hwars waro swa marghskyns thak/ ower eno hwse/ swa som fyrafall/ oc haardwker/ oc röddhlitath wædhra skin/ oc annor skin/ litath mz iacincto The wixler som giwas nakrom/ vtan the tekna hiærtans/ oc siællinna wigxler/ oc helighet/ til hwars skulle
20. tha skælalöds kar wighias/ som ængin skæl hafdhø/ eller hælightet i sik Som dauid sigher Jak skal lowa gudh i alla tima/ oc æwinneliga skal hans loff wara i minom mwn ¶ Höghtidher ære til gudz loff skipadha/ hwi böddh war herra tha iwðhom/ særdelis
25. höghtidhis tima/ Hær a mot ær/ at war herra sagdhe til moyfen/ tha han skulle lata fulkompna gudz hws Gðr æpter thy som thik war teet/ aff gudz weyna/ oppa berghino Thz ær at sighia/ Apter thy som gudh siælwer wiiste honum hemelika/ andelik himerikis thing/ som thz hwsfith skulle, tekna/ ther han læt gðra i iordhrike ¶ Til questionem swaras At all the gudhlik dyrk/ som tha war i gudz hwse/ oc som

nw ar m̄ cristnom mannom / hon ar ther til aldra
 m̄st skipath / oc sat / at m̄n skulo swa myklo meer /
 wyrdha oc hedhra sin skapara / at the se hans dyrk
 oc ar̄o Nw ar mantzins hugher swa skipadher / at han
 aktar minna almannelik thing / oc the som ængin skæl- 5.
 nath hawa / aff ængom androm almannelikom thin-
 gom / oc the thing / som nakra s̄rdelis s̄mpda bo-
 nath hawa / them vndra mantzins hugher / oc aktar
 them meer / oc wyrdhar Oc fore thy lata herra m̄n /
 som hedher skulo hawa aff androm minne mannom 10.
 góra sik st̄orre hws / oc s̄ghre / oc dyrare kl̄dhe /
 oc wiisa sinom s̄venom s̄rdelis tokt oc h̄witzsko /
 eller wyrdho m̄n them litith meer æn andra m̄n
 Oc fore thy wille oc war herra / hawa s̄rdelis hws /
 olikt andra manna hwsom / oc s̄rdelis kar / oc bo- 15.
 nath i sino hwse / oc s̄rdelis thiænista m̄n / oc s̄r-
 delis tima ther til / at m̄n skullo swa myklo h̄l-
 der / w̄nias til gud̄z hedher oc akta han w̄rdho-
 ghan Oc swa som s̄r war sakt / om gud̄z offer swa
 war oc nw hans dyrkan i hans hwse / at hou tekna- 20.
 dhe m̄st wan herra ihesum christum ¶ Til s̄rsta
 genburdha skæl swaras / at th̄z kallas gud̄z hws / ba-
 dhe fore thy / at gudh dyrkas i thy Swa oc fore thy /
 at m̄n skulo dyrka ther gudh oc hedhra Oc fore
 thy at gud̄z hws heter aff them twem / som hedhra 25.
 oc dyrka / oc ther dyrkas oc hedhras / Tha ar th̄z
 hws mannom tharflikt / som likamlikt ar tho at gudh
 sīlwer tharff ey th̄z widh / fore sina skuld / vtan
 fore mantzins skuld / som m̄z likamlikom thingom ma
 styras / til andelik thing oc ey ellas Oc war th̄aff- 30. s. 287.
 kyns hws / tharflik mannom / fore the skæl F̄rst fore
 thy / at folkith skulle / swa myklo meer hedher / oc

- wyrdhning hawa til wars herra dyrkan / at the komo flere saman / oc aff flerom stadhom / oc wæktis theru hugher ther aff / til mere gudʒ hedher / æn the saato hema ¶ Annor skal war thæsse / at mannen matte
5. ther i vnderstanda nakath aff wars herra guddom / oc aff ihesu christi inandom / som ther teknadhis mʒ si-dhom oc godhgerningom / oc thiznist som ther giordhis Fore thy sagdhe salomon wiise swa Tha han hafdhe fulkompnath wars herra mōnster / oc tala-
10. dhe swa i sinom ordhom til wars herra Mædhan bimilin / oc the himbla / som omkring ganga alla himblana / the gita thik ey innelykt / oc takith widh thik allom / hurw myklo hælder ær thetta hws thik offitith Vtan ther til at thiin ðghon oc thiin ðron / ware open
15. athyggiande / ower thetta hws / dagh oc nat / oc matte swa mæn kænna widh at gudh war andeliker siælwer / oc widhare ær hans guddomber / æn alla werldinna rwm ¶ Thridhia skal ære thæsse / at swa myklo meer / som mannen ærwodhadhe / oc mōdde sik til gudʒ hws /
20. fore gudʒ skuld / thy hælder hōrdhe gudhi til at hōra hans bōnir / oc giwa honum nadher Oc thʒ ma oc mærkias / i salomons wiisa ordhom / som nw war fōr fakt ¶ Til annor skal swaras / At the gamblo laghin siælff skullo aldre omskiptas / fōr æn
25. gudʒ son ihesus christus fōddis / oc pinadhis Tho waro mang omskipte fōrra giordh / om folkith siælff / Thy at wars herra folk / war fōr wæghfarande i ðdhemarcom Oc sidhan the komo til chanaan land / som nw heter iorsala land Tha hafdho the længe manga stri-
30. dher / oc mykla oro / fore sinom owinom / oc fore thy hōrdhe them ey til / at hawa stadhaft gudʒ hws / fōr æn the komo siælwe til stadga / oc the wordho

wældoghe ower landith Oc wardh thz aldre fôr/ æn
i dauid konungx daghum/ oc salomonis wiifa hans
sons ¶ Oc giwer raby moyfes ther ower thry
skæl Hwi war herra wille ey/ at hans folk hafðhe
nakath gudz hws/ i nakrom særdelis stadh/ fôr æn i 5.
salomonis wiifa daghum Vtan hafðho thæsskyns gudz hws/
som the matto flyta m3 sik hwart the foro/ Fôrft fore
thy/ At hedhne mæn skullo ey eghna thz sinom aff-
gudhom til dyrkan Annor skæl/ At hedhne mæn/
skullo ey bryta thz nidher Thridhia skæl At the skullo 10.
ey siælwe dela/ i hwilka slæktins skipte/ wars herra
hws skulle byggias/ oc stridha ther om oc dræpas/
Thy at thz war mæste hedher/ oc androm slæktom
mykin mōdha/ oc ærwodhe/ at fara længre wægh til
gudz hws Oc fore thy wille war herra ey/ at the 15.
bygdho honum hws i nakrom særdelis stadh/ fôr æn
the waro wældoghe/ ower alt landith om kring/ Oc
fôr æn the hafðho swa wældoghan konung ower sik/ S. 288.
at han matte spækia thera delo/ æn the willo ey
sæmia sik ower stadhin ¶ Thz war oc et faghert oc 20.
mærkeliht tekn/ at gudz folk skulle fôrft hawa ostadh-
iht gudz hws oc sidhan stadhikt Thy at thz fôrsta/
teknar the hælgða kirkio/ i iordhrike/ oc hælgða
manna skipilse/ i thæsse wærlðinne/ som all ær ostadh-
igh/ oc omskiptelik An thz stadhæfta gudz hws/ tek- 25.
nar the hælgða kirkio/ i bimerike/ oc hælgða ængla/
oc hælgða manna skipilse m3 gudhi/ som aldra stadh-
ghast ær/ oc æwinnelik/ oc i mæftom fridhi Oc then
fridher teknadhiss fagherlika m3 thy/ at ængin hōrdhe
hamar slaggh/ eller yxa bang/ mædhan salomon læt 30.
opgōra wars herra mōnster Thy at i bimerikis kirkio/
ær ængin oro/ eller bang/ vtan ewinnelik fridh

- oc ro ¶ Nw ma thz sörsta gudz hws / som the sör-
dho mz sik / til thæs salomon wiife giordhe annath /
tekna iwdha kirkio synagogam / som wars herra folk
skulle thiænna gudhi wti / til thæs then wifaste konun-
5. ger / oc konung aff himerike ihesus christus giordhe
op / oc styrkte the hælgha kirkio cristna manna / som
aldre skal nidherfalla / fore domadagh / eller onskip-
tas Oc teknar fagherlika / salomonis mōnster the hæl-
ghia cristna manna kirkia / Oc thz sörra gudz hws
10. synagogam / Fore thy at iwdha giordho sörra ensampne
thz hwsfith / oc thiænnto oc tha ensampnom gudhi ¶ An
salomonis mōnster giordho oc andre mæn mz iwdhom /
sua som konungin aff tyro / han læt hugga / oc tæl-
ghia / alt. træwirth / at dyrom træim til gerningænna
15. Swa ær oc the hælghia kirkia opgiordh / ey at enast
aff hælghom apostolis / oc androm hælghom mannom /
vtan oc aff mangom androm otalikom / hælghom mar-
tiribus / oc confessoribus / oc iomfrwm / som komo aff
the gamblo hedhnozne ¶ Til thridhia genburdha skal.
20. skal swaras At war herra wille fore thy / hawa et
wærdhelikt gudz hws / at mæn skullo ther aff vndir-
standa / at gudh siælwer ær en / oc ey flere Oc æn
frammer / Fore thy at han wille wiifa them / at ho-
num thykte lithith wara om likamlika dyrk Fore thy
25. wille han ey hawa mangom stadhom thæsskyns dyrk
¶ An til gudhlikan kænndom / wille han hawa flere
stadha i landomen som haus folk skulle optare til ko-
ma / oc fore thy waro manga sma synagoghe / i thera
landom / til kænndom / oc et mōnster til offer oc ey
30. flere / thy at gudhliker kænndomber / ær gudhi thæk-
ker / oc tōkeliker aff sik siælwom Oc ey fore thera
likamlikith offer / vtan fore thy / At thz teknadhe then

signadha wars herra likama / som honum ær aldra
 thakkast / oc tåkelihaft Oc fore thy / at thetta offer /
 som hint teknar / ær swa mykith thækt gudhi / aff sik
 sialwo / oc fore thy wil war herra nw hawa manga
 kirkior / oc manga tha stadhe som hõra til gudʒ of- 5.
 fer / oc swa til gudhlikan kænndom ¶ Oc war thʒ et
 faghert tekn / oc mærkelikt / at een ær oc ey flere the hæl-
 [Här är ett blad bortskuret ur A. Det felande är upptaget ur B.]
 ga tro innan allom kirkiom / oc swa ær en fagnadher
 oc en glædhi alla hælga manna j himerike ¶ Til
 fiærdha genburdha skæl swaras at swa som j eno møn- 10.
 stir teknadis at en ær gudh / swa teknadis innan margh-
 falde mønsthersins omskiptilse oc innan tha's manghom
 lutom thera manghsaal skipilse / som gudhi waro skyl-
 dugir at thiæna innan hans mønstre oc waro ther til
 skipadh oc giordh at vækia manʒsins hug oc styra 15.
 mangfallelika til gudʒ hedher / Oc war thʒ siælfst gudʒ
 hws skipat innan twa lôte / en var væster oc kalladis
 sancta sanctorum ¶ Annar war østir oc kalladis sancta
 An vt aff gudʒ huse war giort eel forstadu hws oc
 haffwa tæsse lottir oc skipte sin skæl badhe til gudʒ 20.
 dyrk oc swa til tekn ¶ Til gudʒ dyrk haffua the
 thæssa skæl Sancta sanctorum teknar andelika himbla
 skipilse oc hymmerikis dyrkan som gudh haffwir ther
 aff ænglom oc særlikom mannom. An sancta teknar tæssa
 likamlika wærlid / oc skildos thæssa thwe stadhir. sancta oc 25.
 sancta sanctorum mʒ enom dwk oc fyrifalle som haffde
 fira liti ¶ Første var aff bysso Annar var aff pæl.
 tridhi war aff iacincto Oc fiærdhe war aff cocco
 bistincto ¶ Bissus ær enskona linneth som væxir a ior-
 denne / oc teknar thʒ sør thy iordinna pæl giordhis 30.
 aff enskons skalfskom som hittis innan haffwino oc

Sp. 546.

Sp. 547.

- hafftrandh. *jacinctus* ær enlitir sliker som wædher haff-wir / tha thz ær skært vndir hymblenom *Coccus twælitadher* ær rødher som eldher oc sør thy teknaer thaßfe fyghur iordh oc watn / oc wædher oc eldh
5. som os skilia vidh hymbla. oc æru mællan war oc theræ swa længe wi ærom j iorderike oc æru taßfe fyghur skælnadher mællen vaar oc theræ som boa innan himerike mz gudhi siælfuom / oc tekna at wi ærom swa vanir naturlika widh thaßfe fyghur ele-
10. menta / at wi kunnom enkte annat tænkia ællir vndirstanda ¶ Innan fôrsta oc værdugasta rwmit som wæstir vifte / oc heet *sancta sanctorum* kom enghin jn vtan högste præstir ¶ En tima om iæmlangan Innan thz annat rwmit som østir vifte gingo alle præ-
15. stir hwardaglika in / æn ey almæanningx folk. vtan thz stodh j forstadu huse som matte kalla sørstufuo ælla forborgh / thy at wifir mæn j iorderike kwæno nakot thænkia thz andelikt ær innan bland theræ thinga som synas innan fyrum *elementis* / æn almæanningx folk
- Sp. 548. 20. kan enkte annat tænkia æn thz som the see vtan oc likamlikt ær / mz thenna thingom teknadus oc al the gamblo laghin / the haffdo mangskons offir oc manga præste swa som thz øffra rwmet j gudz huse An the ny laghin som *ihesus christus* gaff the hælgo kirkio /
25. the haffwa eet offir som all hin teknado. thz ær thæn signadhe likamen wars herra / oc mz thetta gik han enfamin in til signada sathur / sidæn han offrade sik siælfuan honom sør wara skuldh oc tolde enfamin nødh oc dødh sør vara skuld Oc æn innan dagh / huar som
30. hans signade likame offras innan mæßso. tha sighias the ordh som ther til høra a hans wæghna oc ey aff tha's wæghna som mæßsona sigher ¶ Ther teknadhis

oc æn frammer mǝ/ at innan tǝffa hems kirkio æru
 mange prestir som kristnom mannom hialpa til hym-
 merikis oc bidhia før syndoghom mannom/ oc løsa
 them aff syndom ¶ An enghin ær thæn prestir som os
 løfir in til hymerikis/ vtan en. han ær ihesus *chri-* 5.
stus gudǝ son aff himmerike som en tima gik in til
 fadhur som før var fact/ ælla en thima skal os inle-
 dha før hans øghom/ thǝ wardher tha domadagher
 kombir/ Thǝ syughur litat skyul oc fyrasald. teknar
 the syughur som wi skulom haffua oc thola før æn wi 10.
 komom til vars herra oc til hymerike ¶ Biffus som
 haffwer hwitan lit/ teknar renan liffnadh oc hǝlaghan
 Pæl som ær hwaft at tola oc mǝ krafft oc æruodhe/ Sp. 549.
 teknar alskons ærfuode oc mødho som godhe mæn
 thola oc bæra før gudǝ skal ¶ Thuælitadher coccus 15.
 som ær rødher lither/ teknar twæskons brinnande æl-
 skoghe som hwar man ær skyldugher haffua badhe til
 gudh oc swa oc til sin næsta ¶ Jacinctus som haff-
 wer hymils lit/ tha wædher ær skært/ teknar the
 astwndan oc thæn hugh wi haffwom til himerikis/ 20.
 Oc var mærkeliker skælnadher om thera offer thy at
 folkit oc almoghen vndirstodo enkte meer huat thera
 offir teknade vtan swa mykit som the sagho mǝ sinom
 øghom/ oc før thy var thǝ quæmelika skipat at al-
 mænningx folk offrado sith offer vtan mønstir innan 25.
 forstadu huse Oc prestir som vndirstodho huat tǝskons
 offir teknade/ the toko ther widh/ thy at the offrado
 thǝ gudhi siælfwom/ østre mønstherfins rwme oc en-
 famin høxte prestir/ han gik innan vester oc værdu-
 gasta rwmit mǝ gudǝ offre/ thy at engin saa fulkomp- 30.
 lika huat hinna gambla laghanna offir teknade/ før
 æn ihesus *christus* gudǝ son tolde dødhin/ oc wifade

- en tima all thera tekn oc lyfte/ oc lyktade them
 ¶ Til sãmpta hedhnir mæn dyrkado solizna sør gud
 oc sør thy lutadho the østir som solin rindher vp
 ¶ Nu vilde var herra at hans folk haffde enga tolika
5. sidi som hedhnir haffdo/ thy at ther aff matte dærla
 wardha affgudha/ oc fylia flerom hedhna manna si-
 dhom Oc sør thy wilde var herra at hans folk
- Sp. 550. lutadhe hældber væstir æn østir som hedhnir mæn
 ¶ Thz war oc eet faghirt tekn/ thy at aller hælghe
10. mæn hopado til vars herra dødh/ som them skulde
 [Här upphör bristen i A; aftrycket derur vidtager således ånyo.]
- S. 201. frælsa oc alla werldina/ oc thianto ther til gudhi/
 mz offer oc knæfallom Oc fore thy bōdh war herra/
 at the skullo wæster nigha/ som solin fattis/ oc
 qwalladhis/ tha han gaff sit liiff/ oc sina siæll oc
15. hurw himilsins sooll myrktis widh/ tha ængla solin/
 ihesus christus/ skylte sit liws mz dødbenom An fore thy/
 at wi som æpter komo hans pino oc dødh/ wi stun-
 dom til thæs/ at thæsse andelika sool/ skal os ater
 oprinna a domadagh/ oc lysa os ewinnelikin faghna-
20. dha dagh/ Fore thy ær os budhit/ at wænda gudz
 altara østir ¶ Til siætta swaras At i thy wærdho-
 ghara mōnsterfins rwme/ ære thry thing/ oc hælghe
 doma særdelis godhe Archin/ oc en span aff gull/
 som manna war i gōmpt til aminnilse/ Oc then aa-
25. rons wander som blomster bar mz gudz iærteknom Oc
 laghbokin i twem stentafflom scrifwath Thæsse archin
 war sat mællan twa scriffter/ som kalladhis cherubin/
 oc waro swa [som] flyghande/ oc seande hwar mot
 androm Oc ower cherubin oc archena/ la et bordh
30. swa som en fiōl/ eller sæte oc kalladhis propiciato-
 rium ¶ Thæsse sama skipilse/ teknar then heem oc

wärld / som gudž a'ngla / oc andelik creatwr ære mž
 gudhi Thž ðwersta bordhit / som kalladhis propicia-
 torium / teknadhe andelikin gudž stool / oc ewinneli-
 ka / som han hawer ower allom a'nglom / som teknar
 mž cherubin / som alle falla honum til fota / oc he- 5.
 ter then stool propiciatorium / som thydher a wart
 maal nadha stadher / oc miskund / thy at thædhan
 ma hwar man wænta sik nadher / oc miskund æn han
 kan ther til thia'na / Cherubin ære twe / thy at a'ngla
 natwra / ær ey all en / vtan mangfald at tale / the 10.
 fa se sik hwar annan saatelika / thy at i himerike ær
 aldra bætzst sãmia / oc mæste fridher Bordhit hafde
 oc a'nga scriffit / eller skrwdh / vtan war alt slæt / oc
 teknas ther mž / at gudhlik natwra / ær ower alt thž /
 ther nakar creatura ma thænkie / eller vnderstanda 15.
 scrifwath eller skorith / eller nakra handa skapath
 Cherubin baro thetta bordh ower sik / thy at alle
 gudž a'ngla thia'na sinom skapara oc ære vnder honum
 mž lydhno oc hedher ¶ All the hælghe kirkio ski-
 pilse / hon styris oc skipas / æpter then sælasta hem / 20.
 oc wärld som mž gudhi siælwom ær andelika / Oc
 ære the thry dyrafta thing som wärldin hawer / oc
 the wifas os mž archinne / oc them trem i henne
 waro Først ær wit oc snille / Annath ær wald oc
 rætter / An thridhi ær godhwili oc miskund Snille 25.
 teknas mž laghbokinne Rætter oc wald mž wandenom
 Miskund oc nadher mž manna som war nadhelik gudž
 gæff / i myklom wanda oc nõdh ifraels sonom J ðstra
 rwmeno som ey war iæmwærdhikt / Waro thry mæ-
 kelik thing Først et altara midhwakt i thy rwmeno / 30.
 oc genwart archinne / som war i wæstra rwmeno Oc
 war then altare til thæ's / at offra gudhi alžskyns rō-

S. 292.

- kilse Sunnan at altarenom/ war en dyr lysebrander/
 aller aff gulle/ som wtgingo aff siw stialka/ til at
 bára flere liws An nordhan at altareno/ war et bordh
 som allaledh skulle a liggia tolff bródh/ swa wigdh/
5. at them matte ængin æta/ vtan preste enþampne
 Thæsse thry swara hinom androm threm som waro i
 wæstro rwmeno/ Oc thydha the samo thing/ som bin
 thyddo/ oc æn oppenbarlikare oc liwfare ¶ Thz wæst-
 ra rwmith/ thydher the hælghe kirkio i iordhrike/
10. som styris æpter the kirkio skipilse/ som m̄ gudhi
 ær i himerike/ oc æro os henna siidher liwfare æn
 hine Liwfastodhin aff gulle/ thydher oppenbarlika
 snille oc wiisdom/ som scrifwath waro lónlika i taff-
 lonne/ An allom mannom liws giordh m̄ liwson
15. logha Altaren thydher presta wald/ oc kirkionna
 formanna Bordhit thydher andelika sódhó/ oc gud̄
 nadher/ som hælghe mæn/ gudhi wigdhe/ skulo æta
 oc nóta/ oc ey syndoghe mæn Vtan alla thydhning
 maghom wi s̄ghia/ At tafflor oc laghbook/ gómdos
20. ther til/ at folkith skulle ey glóma laghin Aarons
 wander gómdis fore thy/ At israels s̄onir skullo min-
 nas/ oc widherkænnas/ at gudh hafðhe walt leui
 slækt til presta/ oc thiænisto manna/ oc aarons slækt
 særdelis til biscopa Manna gómdis fore thy/ At ifra-
25. els s̄onir skullo æwerðhelika minnas/ hwar æpter an-
 nan/ hurw gudh siælwer sódde thera forældra i ódhe-
 markum xl aar ¶ J andro rwmeno/ War liwfastolpe
 til sómd Thy at hwart liws ær swa myklo sægbra/
 at thz ær liwfare Oc sigher iosephus At liwsoftol-
30. pane thydha siw planetas som alla wærlidina lyfa Al-
 taræn/ som alþskyns rókilse offras ower war fore thy/
 At ællar ginge kranc luct/ aff thy sæ/ oc them

fughlom/ oc diwrom som drapos/ oc offradhos i för-
 stowo hw̄som ¶ J förstowohw̄som/ war then altare/
 som folkith matte til ganga/ oc preste offradho thera
 offer fore thera ðghom All th̄affe thing som nw a'ro
 optald/ oc thyd/ the tekna os siälwan ihesum *chri-* 5.
stum gud̄z son *Jhesus christus* gud̄z son/ han a'r pro-
 piciatorium/ som thydher saät oc miskund Thy at han
 a'r saät oc miskund fore wara synder Som *sanctus*
iohannes figher Cherubin bära propiciatorium/
 Thy at alle ängla thia'na ihesu *christo* oc vnder hans 10.
 budhskap *Jhesu christi* likame/ han teknas m̄z ar-
 chinne/ som war giördh aff sethim trä/ som aldre
 rotnar Thy at ihesu *christi* likame/ han war takin
 aff thy renasta blodhe warafrv oc iomfrv mario/ som
 aldre rotnadhe m̄z nakre synd/ oc ey hælder likam- 15.
 lika til mold Swa som hælghom mannom thykker liikt
sauno Th̄affe archin war gylt/ thy at then likame/
 som *ihesus christus* tok aff iomfrv mario/ a'r th̄ak-
 kare sidhan a'n för/ oc war andelika skinande/ m̄z
 gudhlike snille oc älskogha *Jhesus christus* gud̄z son 20.
 teknadhis oc m̄z them gulfspannenom/ som i archinne
 war Thy at han hafdhe i sik manna/ Th̄z a'r at si-
 ghia/ gudhlikan sötma/ Oc aarons wand/ th̄z a'r at
 fighia Alt th̄z wald som preste/ oc kirkionna forma'n
 hawa/ Thy at han a'r prester ewerdhelika Som da- 25.
uid figher Ther waro oc laghtafflor Ther til/ at
 tekna At then same gud̄z son/ gaff först the gamblo
 laghin/ m̄z moyse Oc sidhan læstina Oc all the nyo
 laghin m̄z sik siälwom *Jhesus christus* han war oc
 then liwfastolpin Som han figher i læstinne Jak 30.
 a'r wärldinna liws Siw liwfa siälka/ wt aff stolpane
 gagbnä/ Åre siw th̄a's hælgha and̄z gawor Som ysa-

S. 293.

- ias figher aff Oc the skulo thydhas tha gudh wil
Jhesus christus han teknas oc m̄ thy bordheno Thy
 at hans signadhe likame/ ær alla *criftna* manna an-
 delik södha Swa som han figher i *iohanne'* Jak
 5. ær liwandis brödh Tolff brödh ower thæffo bordhe
 Ære tolff apostola kænndomber Tw altara som an-
 nath thera heter *timiamatis*/ oc annath *holochaufsto-*
rum/ tekna oc wan herra *ihesum christum*/ thy at
 ower hans dygdh Thz ær at fighia/ honum oc m̄
 10. hans nadhom/ offrom wi badhe/ alla wara dygdha
 gerninga/ oc swa bönir oc astundan til himerikis
 Swa som *scriswar sanctus paulus* til iwdha
 ¶ Til siwnda swaras Thy bōdh war herra först/ ther
 som han gaff laghin At altare skulle byggias aff ior-
 15. dhinne/ eller aff stenom otælgdhom/ badhe fore thy
 At hedhne ma'n waro wane at göra dyr altara/ oc
 klædha m̄ dyrom thingom/ *scriswadha* oc skorna/ oc
 trodho at nakre gudhlike hælghedoma waro i tha'skyns
 fæghrind Oc fore thy wille war herra ey/ at hans
 20. folk giordhe samuledh/ vtan styrdhe them i allom si-
 dhom bort aff hedhna manna sidhom Swa oc fore thy/
 at altaren skulle tekna *ihesu christi* mandom/ som han
 tok aff *adams* kōni/ som skapadher war aff iordhinne
Jhesus christus ær oc sten Som *daniel* figher At
 25. stenin han war skorin aff berghe/ vtan mantz hand
 Oc wardh sidhan thz ma'sta bergh Thy at hans lika-
 me/ war takin aff skære iomfrv/ vtan natwrlikan
 mantz krafft Til thenna altara wille ey war herra at
 wara trappor/ eller opganger/ vtan altaren skulle
 30. wara iæmhōgher Thy at *ihesus christus* gudz son/
 han ær iæmfædhra/ oc iæmwældhogher/ som hans sig-
 nadha

nadha fadher / aff *finom* guddom Sidhan laghin waro
 giwin / oc folkit hafdhe widh takit *ra'ttom* kænndom /
 oc tro tha wille han / oc bôdh / at gôra / tw altara
 Annan thimiamatis allan aff gulle / Oc annan holochau-
 forum aff ere ¶ J exodo giwas en skæl i textu Hwi 5.
 war herra forbôdh / at ganga m; trappom til gud; al-
 tara At ængin skulle se prestins blygdh Th; ær at si-
 ghia / hans hemelika lime / thy at ey hafdho mæn næ-
 sto klædhe æn i then timan Oc waro hedhne mæn swa
 affgudha wordhne / at the dyrkadho / oc natwrlika 10.
 mant;ins lime Oc tha the giordho hans offer / fore
 hans altara / tha hafdhe dia'fwlin styrte them til swa
 fwlan sidh / at thera preste tedho sik bara fore alta-
 ren Oc ther til / at wars herra folk / skullo hawa
 stig / oc ledho / widh fwlan sidh Tha wille han giwa 15.
 tha'skyns skæl / hwi the skullo ey hawa hõghre trap-
 por til sin altara / at the skullo ey te sik bara / som
 hedhne mæn giordho Tho matto the hawa lósa trap-
 por / oc liggia fore altara i offers tima / Oc sidhan
 taka them fra / mædhan altaren waro swa hõghe ¶ Til 20.
 attunda swaras Th; sama gud; hws som moyfes gior-
 dhe Oc war herra diktadhe fore honum / th; war rest
 aff opreste studh / oc all studhin oc wæggiana klædda
 innan til m; fyra litadhom klædha bonadhe Fõrste li-
 tin war aff twinnadhom bysso Annar war aff iacincto 25.
 Thridhi aff pæll Oc fiærdhe aff twælitadho cocco /
 Hw;ith war owan thækt m; thra'sskyns tiællom Et
 war aff skinnom litadhom m; iacincto / oc tholkom
 lit som liwst lazarium Oc annath war m; rõdblithadhom
 wædhur skinnom Oc waro thæsse tw tiæld / swa wiidh / 30.
 som hw;ith war owan Thridhi a tiældith war aff har-

- dwk/ swa wiit som gik ower alt hwsfith owan om kring/ oc hwars weyna om kring/ nidher til iordhinna Thenne bonadher war ey at enaft ther fore/ at tha'kkia hwsfith mꝫ/ oc til sꝫghrind/ vtan han
5. war oc ther til/ at tekna os/ oc thydha himerikis skipilse/ oc hælghra manna dygdher Mꝫ theßskyns bonadhe a hwsfeno/ oc tiældom/ som swa manglitath waro/ teknar os/ himbla/ som synas os some bla/ oc some brænnande/ oc some liwse Thꝫ ma oc tekna
10. hælghra manna dygdher/ theßse luud som en glofa figher At twinnath byßsus/ teknar kðtꝫs renliwe/ som ængin giter wæl gömt/ eller haldith/ vtan thꝫ se thwingath/ oc pinath J iacincto teknas astundan/ hælghra manna til himerikis J pælle tha teknas the
15. nõdh/ oc oro/ som mannen hawer aff kytino/ oc likamenom Mꝫ cocco bistincto/ teknas twæßskyns ælßkoghe badhe then som wi hawom til gudh/ oc swa til war iæmeriðtin Mꝫ tiældthakinom/ teknas kirkiõna
- S. 205. formæn/ oc kænnefædher Thy at the skullo hawa/
20. oc halda hælghaz himerikis limfnath som teknas mꝫ skinnom oc tiældom litadhom mꝫ iacincto/ som hawer himbla lit The skulo oc wara til redho/ at giwa sit blodh oc thola dðdh fore gudꝫ skuld/ oc teknas thꝫ mꝫ rðdhlitadhom wædhra skinnom The skulo oc hawa
25. hardhan limfnath widh sin likama/ oc teknar thꝫ mꝫ haartiældom ¶ Til nionda swaras At war herra bðdh wighia sit hws/ oc all the kar som presten skulle hawa/ til gudꝫ dyrkan/ badhe fore thy/ at folkith skulle swa myklo mera/ wyrdha oc akta gudꝫ hws/
30. at halda gudꝫ hws wærdhoghare/ Oc swa fore thy/ at the wigxler/ skulle tekna andelika wigxler/ oc hælghare dom alla thera manna/ som gudhi thiænna/

som ære gudʒ andelika kirkia oc mōnster ¶ Til ti-
 onda sʒaras At i them gamblo laghom waro flere
 hōghtidher æn hwar daghlik / badhe om qwæld oc
 morghin / æpter thy som nw halder kirkian hwar-
 daghlika tidha hælikt / oc andra som hwar man hiōlt 5.
 i sinom tima Fōrste hōghtiidh aff them siw / war
 siwnda dagx hōghtiidh / en tima i hwariorom siw nat-
 tom eller wiku til aminnilse / at gudh skapadhe wærl-
 dina i siæx daghom Annor thera hōghtiidh war at
 hwarior ny / en tima i manadhenom / til aminnilse / 10.
 at then same gudh styrer alla werldina / iæmwæl alla
 himblanna gang / fra enom manadhe / oc til annars
 oc sʒa æ mædhan wærlidin stander / som hona skapa-
 dhe i siæx daghom Oc hōrdho thæssa twa hōghtiidher
 allom mannom til / mʒ rætto / fore wars herra byrdh / 15.
 oc pino Thy at thæssa twa / gudʒ nadher oc wælgern-
 ninga / ære almennelikare / allom mannom / oc alle
 wærlidinne Tho wille war herra ey / at hans folk /
 hafdhe hōghtiidh oc hælight / tha manen ware fuller /
 Thy at sʒa hiōllo hedhne mæn / som trodho a ma- 20.
 nan / oc andra planeta / at himiltungel waro gudha /
 oc hafdho nakan gudhlikan kraft aff sik siælwom
 Vtan bælder wille war herra / skilia fins folkx siðh-
 wænio fra hedhna manna siðhom / i allom thingom /
 som opta ær saght Annor sæm hōghtiidher / waro 25.
 them budhna / til aminnilse thera gudʒ nadha / oc
 wælgerninga / som war herra hafdhe særdelis teet is-
 raelis sōnom / oc thera slækt oc forældra ¶ Fōrste
 hōghtiidh aff them sæm war thera pascha hōghtiidh /
 til aminnilse / at war herra frælfste them aff egipto 30.
 om pascha nat Annor war pentechostes / til amin-
 nilse / at war herra gaff them siin lagh / oc gudhlikan

- ra't / oc tro / om then tima Andra thera höghtiidher
 som æn ære æpter / waro alla i siwnda manadhenom /
 som wi kallom septembrem / som næstan war aller
 hælager haldin aff them Oc war the första höghti-
 5. dhin aff them threm / horna höghtidher oc ludhra /
 thy at tha skullo the lowa gudh / m̄ hornblæst oc lwdhra /
 til aminnilse / at gudh siælwer frælste ysaac / abrams
 son / aff dödh / m̄ enom wædhre som hængde m̄
 hornom i thörne buskanom / tha hans fadher wille
 10. offra han gudhi siælwom Oc waro annor skæl / hwi
 war herra wille / at thæsse första höghtiidh / skulle
 halda m̄ horna blæst oc lwdhra / Thy at thæsse war
 swa som kalende Til andra twægga som æpter them
 komo / oc lyyfte fore folkeno / at tionda daghin skulle
 15. koma / annor höghtiidh / Oc heter thy annor höghtiidh
 som næst kom æpter thæssa / th̄ ær at attunda daghe-
 nom skirfla dagher / oc miskunna aminnilse / at gudh
 giordhe nadher widh them / oc skirdhe them / sidhan
 the hafdho warith affgudha / oc dyrkath en gulkalf /
 20. fore gudh Thridhi höghtiidh / aff thenna thrim siwnda
 manadhins höghtidhom / kalladhis cenophegia / th̄ ær
 at fighia / tiælde höghtidher / oc thera hwfa / som
 mæn magho föra / m̄ sik / om landin / swa som fi-
 skebodher / til aminnilse At war herra ledde them i
 25. xl aar / ower ödhemarka / i tiældom oc bodhafta-
 dhom Oc war oc thæsse höghtidhin om siw dagha
 Attunda dagh thæsse höghtiidh / tha sankadho mæn fa-
 man pænninga oc görsömir til gud̄ dyrkan oc godh-
 gerninga skuld / til wars herra hws Oc hafdhe thenne
 30. attunda daghin / thera æptersta höghtidhinna særdelis
 nampn / oc kalladhis cetus / oc collecta Th̄ ær at
 fighia samnadher / oc samskot J thæsse thridhe högh-

tiidh som kalladhis cenophegia / tha skullo the hawa
 gudhi til dyrk / frwkt aff wænasto træ Thz ær cedrus /
 oc thiokqwistath / oc mangqwistadb træ / ther ær pors /
 som myklo högbre wæxer i iorsala lande / æn i hal-
 lande / Thy at thæsse oc thæsskyns træ / ryka wæl / 5.
 oc palm qwæsta oc piila / thy at thæsskyns træ waro
 hwariom manne til redho i iorsala lande / oc mintzst
 kostadhe fatigha mæn / oc halda længe sin krafft / oc
 dygdb Oc skullo thæsse thing tekna / the aminnilse /
 At war herra ledde them ower ödhemarker / som æn- 10.
 gin godh frwkt wæxste / oc ængin sagher træ / eller
 wæl rykande ¶ Thæsse thing oc höghtidher / hawa
 oc sagher tekn Thy at mz hwar dagx offer / som off-
 radhis / et lamb / badhe om morghonen / oc om qwæl-
 lin Teknadhis At thz signadha lamb / ihesus christus 15.
 gudz son / offras daghlika i cristna manna mæssso / oc
 skal wara ewærdhelikt offer / til domadagx / Oc fore
 thy kalladhis thz offer æwinnelikt offer / som teknadhe
 wars herra likama ewinnelikt offer Mz siwnda dagx
 offer / som kalladhis hwilo dagher oc ro / teknadhis 20.
 the ro / oc hwila / oc höghtiidh / som wi skulom
 æwerdhelika hawa mz gudhi Mz neomenie tima / som
 war hwar tima manen tedhis sörst / oc lyyfte nattina
 Teknadhe then tima / som ihesus christus predikadhe i
 iordhrike / oc lyyfte wærlidina sörst mz rætte tro Mz 25.
 pingitzdagha höghtidhinne / som kallas pentechoften /
 fæmtighinda daghin / æpter thy som laghin waro gi-
 win / Teknadhe then tima / oc the höghtiidh / som then
 hælge ande war giwin / æpter wars herra opærdh
 Oc wiiste them hælgho apostolis rættan kænndom / 30.
 oc gudhlikan ræt / æpter gudh byrdh Mz lwdhra
 blæft / oc horna / Teknadhis predikan apostolorum / oc

S. 297.

- kirkiouna formanna kænnedom M3 skirfla hóghtiidh/ Teknas dõpilse/ oc scriptamaal cristna manna M3 tiælla oc bodhaftadha hóghtiidh Teknadhis/ at i alle ware glædhi/ oc hóghtiidh/ skulom wi amiznas/ at war*
5. *glædhi i iordhrike/ ær all ostadhlik/ oc forgangelik M3 skirfla hóghtiidh Teknas cristna manna dõpilse/ oc cristindom M3 tiælda hóghtiidh/ oc bodhaftadha/ Teknadhis At alle the ther gudhi thiæna/ ære wæghfarande i iordhrike/ oc ganga fram at dygdha*
10. *wægh/ aff enne dygdh/ oc til andra M3 samþnadha hóghtiidh oc samskot Teknadhis alla hælgða manna samfunder i himerike/ til gud3 loff oc æro/ thy at ther góra hælghe ma'n/ loff gudhi/ hwar aff them dygdhom som han hawer honum giwith Oc waro*
15. *thæssa thre hóghtiidher/ samfæsta/ hwar æpter andra Thy at the cristne ma'n/ som wilia/ m3 fulkompne trõst/ koma til hælgðra manna samfwnd/ i himerike/ the skulo idbelika/ vtan ophald/ fara fram at dygdha wægh alla tima/ til the fa se gud3 õghon Swa som*
20. *dauid sigher The skulo ganga aff enne dygdh/ oc til andra dygdh/ Oc swa skal gudh ower alla gudha/ synas them oc teas*

- A***pter thæssa questiones Ar æpter at spõria/ æn iw-dha skirfl/ oc sacrament/ hafðho nakar skæl.*
25. *Oc synis at ey/ Oc prõwas fõrst swa The thing oc skirfler/ som hõra til gud3 dyrkan/ the skulo al3stingx wara oliik/ widh bedhna manna sidhe/ oc affgudha/ som opta ær saght Oc scrifwas særdelis i deuteronomio/ thæsse lund/ Ey skal thu samulund*
30. *góra thinom gudhi/ tholka fwla gerninga/ som the giordho finom gudhom/ som bodho i thy hælgðo lande*

fore idher Nw hafdho hedhne mæn thz til fidh/ fore
 finom affgudhom/ at skæra fina lime til blodh/ Oc
 fore thy forbøddh/ oc war herra i deuteronomio At
 skæra sit kòt/ eller raka sit haar/ fore affgudhom
 Tha ma synas/ at ey war skælika budhit gud; folke 5.
 at idhna skyrda skirfl The thing som hõra til gud;
 dyrkan the skulo wara sidherlik Nw ær thz ængin si-
 dher/ at æta sin mat bradhlika/ swa som ofskælik
 diwr/ som flita oc riwa i sik fina lödho Tha ma sy-
 nas/ at ey war skælika budhit/ aff gud; weyna/ at 10.
 hans folk skulle bradhlika æta pascha lambith Thera
 gambla laghanna sacrament/ waro ther til skipath/
 at tekna cristna manna sacramenta Swa som pascha
 lamb/ teknadhe wars herra likama/ som wighis i
 mæssone Tha skullo oc nakar annor sacramenta i them 15.
 gamblo laghomin/ tekna annor war sacramenta/ swa
 som færmilse/ oc olian/ oc annor tholik/ Skirfler hõra
 til at gõmas/ fore oren thing Nw ær ænkte thing
 orent fore gudhi/ thz han skapadhe Vtan swa som
 sanctus paulus sigher til thimotheum Alzskyns 20.
 gud; creatura ære godh/ oc ænkte bortkastande/ thz
 som man takir m; thakkom Tha ma synas/ at ofskæ-
 lika war budhit/ At mæn skullo skæras aff thy/ æn man
 kom nær dödhom manne/ oc androm tholkom thingom
 J ecclesiastico scrifwas/ At enkte wardher rent 25.
 aff oreno Nw war swa scriwath At then prester
 som offeradhe rödhan qwigho kalff/ han skulle siælwer
 wara oren/ fore henna skuld/ thy at hon war orent
 offer/ oc swa then som brænde/ oc askona bort bar/
 oc waro alle ofkire alt til qwæld; Tha synis at ey 30.
 war tha skælikt/ at thæsskyns aska/ matte nakra
 mænnskio rensa eller skira Synder ære oc ey swa

S. 298.

- likamlika/ at nakar annar/ maghe b'ra aff stadh/
oc i annan/ vtan then enfamin/ som syndena giordhe
Oc ey ma nakath orent thing skira annath eller orent
gõra Tha ma synas/ at ey war skälika budhit/ At
5. prestin skulle optaka israel's sona synder ower en bok/
oc s'nda han sidhan fore syndoghom/ at b'ra thera
synder bort/ i õdhemarkom/ oc annan bok br'anna
mz enom kalwe/ oc the waro ofkire/ som them bort
leddo/ eller br'ando/ swa at the skullo thwa badhe
10. sit kõt oc siin klädhe Thz som en tima ar w'el skiirt/
thz thõrff ey widh mera skyras/ hwi bõdh tha war
herra/ at sidhan nakar man war skiir aff malato skulle
han skira sik mz offer Andelik orenlik thing/ forma
a'ngeledh skiras/ mz likamlike skirfl. Fore hwi bõdh
15. tha war herra/ at i gudz h'wse skulle gõras et lõgho-
kar/ mz stolpa Oc ther i skullo preste thwa badhe
h'nder oc sõter/ hwilkin tima the skullo ga i gudz
hws Oc at alle leuite/ skullo st'ankia sik mz wigdho
watne/ oc raka alzstingx haar aff allom sinom likama
20. Thz thing som annath skal skira/ thz skal wara w'ard-
dhoghare/ an thz som skiras skal. Fore hwi bõdh tha
war herra/ at preste som w'arddhoghare are/ an na-
kath skälõst likamlikt thing/ skullo wighias oc skiras/
mz likamlikom skirflom/ oc offre/ Swa som sigx
25. i konunga bokinne Man faar se hwath vtan ar/
an gudh sialwer han seer hiartath Fore hwi bõdh
tha war herra/ at hans preste skullo hawa s'ardelis
klädhe/ oc s'ardelis skipilse/ i sino anlite Swa
som sigx i leuitico Jak ar sialwer gudh som idher
30. skirir Nw ma ankte ofkälika wardha/ aff gudhi/ el-
ler biwdhas Tha ar thz alt skälika budhit iwdhom/
som the idhnadho/ oc pl'aghadho i sinom skirflom

S. 209.

¶ Til *questionem* skal swaras thæsse lund At alla skirslor oc wigxler / som israelis sönir hafdho / i them gamblo laghumen / the waro tilskipadha oc budhna / aff gudꝝ weyna / at hans folk skullo swa myklo bæter skipas / oc styras til gudꝝ dyrkan Nw waro alle 5. israelis sönir / almænnelika skipadhe / til gudꝝ dyrk An some aff them til wærdhoghare gudꝝ dyrkan Oc fore thy / waro soma almænnelika skirslor / oc wigxler / som tilhørdhe allo folkeno / oc soma særdelis / som hørdho til særdelis prestom / oc hemelikom gudꝝ thia- 10. nisto mannom Oc waro thæsskyns skirslor særdelis / oc thæsskyns almænnelika / æpter thy som mæn skullo sörst styras til gudꝝ dyrkan oc skilias widh hedhna mæn mꝝ oppenbarliko märke / oc tekn Oc ther næst skullo the wita / mꝝ hwilkom lundom / oc sidbom / the skullo 15. dyrka / sin sannan gudh Oc ther næst skullo the wita / at halla sik aff allo thy / som them matte hindra / aff gudꝝ dyrkan / oc skira sik ater aff thæsskyns hinder / æn the sidlo stundom ther i / fore nakra skuld Fore sörsta skuld war en almænnelik skirsl. allo fol- 20. keno skipath oc budhit / som them skilde fra hedhnom mannom / mꝝ oppenbarlikt mark Swa at vtan thꝝ mark / matte ængin ga til gudꝝ dyrkan / eller heta wars herra man / som war skyrtha skirsl Fore then sama skuld war en særdelis skirsl / som hørdhe særde- 25. lis prestom til / som waro thera wigxler / som skildo them widh annath folk / til særdelis gudꝝ dyrkan Fore andra skuld / waro budhna almænnelika sidhwænior / allo folke / hurw the skullo dyrka sin gudh / som war thera pascha lamb oc offer gudhi / som the skullo 30. æta / ther skyrtha skirsl hafdho takith / oc ey andre Swa som sigx i exodo An prestom særdelis / at

- s. 300. offra gudhi alskins offer/ oc a'ta wight bröðb Fore
 thridhio skuld/ waro allo folke budbna/ almennelika
 mangskyns skirflor/ aff orenom thingom/ at the skullo
 thwa siin klædhe/ eller sin likama/ eller offra pre-
5. stom thæsskyns offer/ eller annarskyns offer/ som kal-
 ladhis skirflor aff syndom Oc særdelis prestom/ at
 thwa hænder oc fôter oc raka alt sins likama haar
 ¶ Til första skyrdha skirfl/ war tekn oc mark/ At
 the som tha skirfl toko/ the waro gudꝝ mæn/ oc aff
10. gudꝝ folke/ oc ey andre/ oc giordhis a attunda dagh/
 sidhan barnith war fôt Badhe fore thy/ at barnith
 hawer ostadhikt kôt/ oc liif fore attunda daghin/ oc
 ware liifs wadhe/ æn thꝝ tholde fôr nakan saarôka/
 oc swa oc fore tekn skuld/ Thy at attunda daghin
15. tekmar then æwinnelika daghin/ som koma skal æpter
 thæssæ wærdinna skipilse/ ther all ganger oc lidher
 mꝝ siw daghom Oc tha then daghin komber/ tha
 wardher takith aff warom likamom/ alt thꝝ som ower-
 wætis ær/ i ware natwro/ oc aller oskæliger lika-
20. mins loste som mæsta wald hawir nw/ i them mantꝝ-
 ins lime/ som widh skulle taka skyrdha skirfl/ oc
 gawos ther gudꝝ nadher mꝝ thera skirfl/ at mænne
 matte sik bæter styra/ aff kôtꝝsins losta/ æn han wille
 siælwer Fore thæssæ skæl. bôðh war herra skyrdha
25. skirfl/ thy at hon war gudhi til loff/ oc mannom
 til hialp Æn at skira nakra sina lime nakralund fore
 affgudhom/ eller the lund/ som hedhne mæn waro
 wane at gôra fore them/ thꝝ forbôðb war herra Æn
 hwi mondo hedhne men hawa the sidhwænio/ at
30. skæra sik oc sargha/ fore affgudhom Ther til ære
 thæssæ antꝝswar At diaßla ære owermato girughe/ at
 gudhlikom hedher/ oc wilia ledha mænne ther til/

at han göre them then hedher / som gudhi ensampnom
 hörir til / thz ær alzskyns offer / oc alla hælyst mantz-
 ins blodh / som skyllest ær siælinne / oc samthydhaft
 Oc thy wilia the ey stundom weta antzswar sinom
 mannom / för æn the offra sit eghit blodh ¶ Til annath 5.
 war fult antzswarath Tha wi taladhom om pascha lam-
 bith öwermeer i exodo ¶ Til thridhia swaras At som
 sacramenta the hælghe kirkio / hafdho i them gamblo
 laghomin / genswarande sacrament / oc ey som Swa
 som waro döpilse / swaradho skyrda skirfl. i gamblo 10.
 laghomen Thy at swa som beda sigher The sama
 dygdh oc krapt / hafdho skyrda skirfl i then tima /
 som nw hawa döpilse / Fore vtan thz at himerike op-
 nadhis ekki swa them / som nw thaßsom ¶ Wars
 herra likame som wighis i mæssonne / swaras pascha 15.
 lambith / som teknadhe wars herra likama ¶ The
 hælghe kirkio scriptamaall / swaradho alla thera skirfl-
 or / som iwdha hafdho / aff orenom thingom / æn tho
 at the waro ey ren fulkomin ¶ Færmilse oc olning /
 hafdho ænkte sacramentum / sik genswarande i them 20.
 gamblo laghomen Thy at færmilse ære ther til skipa-
 dhe at giwas At then skal wara fulkomin i gudz tro /
 som thz sacramentum gifs Oc wardher fulkomin aff thy
 Oc fore thy war swa skipath / i the hælghe kirkio
 Först / at ængin skulle swara oppenbarlika fore trona / 25.
 för æn han ware færmder Sidhan skulle hwar man
 framganga til antzswara / oc biwdha sik diærfflika til
 dödh fore the hælghe tro skuld Nw gawos ekki ful-
 kompna nadher / i them gamblo laghomen Oc fore
 thy hafdho the ænkte sacramentum / som swaradho kir- 30.
 kionna færmilsom ¶ Olning skipar man til tha's At
 hwilkin man hona taker wæl tilreddir / han ma ora'ddir

- fara oc m̄ fulkompne tröft vnder gud̄z dom/ oc til himerike Oc fore thy at the gamblo laghin gawo ænga thæſſkyns nadher/ thy war ænkte ſacramentum giwith m̄ them/ ſom ſwaradhe kirkionna olning
5. ¶ Hionalagh ær badhe ſkipath/ til at ðkia mænniſkionna natwra/ oc ſwa til tekn/ at gud̄z ſon wille ſöghia ſina gudhlika natura/ widh wara natura/ eller the hælgho kirkio J gamblo laghomin waro hionolagh/ fore th̄z förſta ſkuld/ oc ey fore th̄z andra Thy at ey
10. war æn tha gud̄z ſon ſödder/ m̄z warom mandom Oc fore thy lowadhis i them gamblo laghomen/ at man matte ſkilias widh ſina huſſrv/ oc ſcriſwa ther breff ower/ ſom kalladhis libellus repudij An ſidhan ihesus christus fæſte th̄z band/ m̄z ware natwra/ at han ær ewer-
15. dbelika ſander gudh/ oc ſander man/ tha magho aldre tw hion ſkilias at/ Thy at criſtins folkx ſalagh/ ær thera andelika ſamſögha tekn/ gud̄z ſons oc the hælgho kirkio ¶ The hælgho kirkio wigxlom ſom klærka taka/ ſwaradho the ſkirfl/ oc wigxle ſom preſte haf-
20. dho i them gamblo laghomen ¶ Til fiærdha ſwaras/ At offer oc ſkirflor/ waro ther til ſkipadha/ at göra mannin lidhughan/ oc wæl ſkipadhan til gud̄z dyrk/ aff allo thy han matte hindra aff henne ¶ Nw waro the twæſſkyns ſom mannin matte miſkipa/ fra gud̄z
25. dyrkan/ et andelikt/ ſom ær ſynden oc illa ſkipadher hugher til gud̄z/ Oc annath likamlikt/ ſom ær likamins orenlikhet/ eller thinga ſom man ſkulle omganga m̄z Fore th̄z förſta hinder/ hafdho the offer/ ſom the ſkirdho ſik m̄z fore ſynder/ ſwa ſom fore wantro/
30. eller mandrap/ eller fræntzæmio ſpiæld Ey tho ſwa/ at thæſſkyns offer/ hafdhe nakæn krap/ eller dygdh at löſa thera ſynder/ oc forlata Swa ſom nw hawa/

the hælgho kirkio sacramenta Swa som döpilse/ oc
 scriptamal oc annor tholik/ Vtan the teknadho thz of-
 fer/ som alla synder skulle lösa ihesum christum/
 som offradhis fore os a korseno Oc waro alle godhe
 mæn lottakne hans tro fore wars herra byrdh/ oc 5.
 teknadhe hans dödh/ m3 sit offer Oc fore thæssfa tronna
 skuld/ tha forlätos thera synder/ oc ekki aff nakrom
 them krapt/ eller dygdh/ som thera offer hafde
 ¶ Fore annath hinder/ som likamin miskapadhe fra
 gud3 dyrkan/ som war likamlik orenlikheet/ Waro 10.
 them skipadha andra skirflor swa som thwätter oc S. 302.
 thæsskyns ¶ Nw maghom wi märkia/ At all thæss-
 kyns orenlikhet/ waro antiggia m3 mannenom siäl-
 wom/ eller oc m3 them thingom som honum waro
 nær Aff sörstekyns orenlikhet war thz sörfsta nakar- 15.
 kyns folkx dödh Thy at hwar man hawer natwri-
 kan styg widh dödhin/ oc dödhin miskapar likamen
 til orenlikhet/ swa som madhka oc fwla mold oc dy
 Ther näst malata foot/ som salgha människior faa/
 aff fwlo blodhe Oc fore thy waro the ofkire/ oc mi- 20.
 skapadhe/ til gud3 dyrk oc manna samwæro/ som
 nær komo dödhho folke/ oc ower alt malata folk
 ¶ Qwinnom koma oc mang oreen thing til/ badhe
 i thera natwra mädhaz the ære m3 barne/ oc i ma-
 nadha motom/ oc swa fore siwkdom skuld/ Oc fore 25.
 thy dömpdos konor ofkira/ hwilkin tima/ them komber
 nakath thæsskyns til Oc fore thæsskyns oreen thing/
 som manne komber til/ antiggia i sömne/ eller oc
 wakande/ m3 wilia/ eller fore siwkdom Tha dömpdos
 oc thæsskyns mæn ofkire/ oc miskapadhe til gud3 30.
 dyrkan Fore thy at thæsskyns thing/ miskapar mantz-
 ins natwro/ oc göra haz orenan ¶ Fore thæsskyns

- oreen thing / som mannenom koma til aff thy / at han nalkadhis androm orenom thingom / war oc mannen ofkiir / oc miskapadher / at koma nær hælghodomom / eller gud; dyrk / badhe fore thy / at mæn are ey
5. wane / at hanna dyr thing / thaghar æpter oreen thing / vtan the thwa sik fôr Swa oc fore thy At mæn wyrdha meer the thing / ther the formagho ey alla tima til koma vtan alt meen / Oc fore thy at mæn gato siællan gömt sik / swa længe renfærdhogha /
10. at the nalkadhos ey thæsskyns orenom thingom / oc wordho opta vtelukte æff gud; dyrk Tha komo the sidhan æpter lagha skirflor / swa myklo ödmiwkare / oc m; mere wærdhelikhet ater til gud; hws / oc dyrk at the matto rædhas oc iæfwa / at the hafdho haft
15. nakath sambland m; nakrom them thingom / som them waro forbudhin / oc wordhe swa mykith mera gud; hedher / oc ræddos gudh siælwan / oc hæns hws oc hælghodoma / Oc waro thæsskyns oreen thing fore thy forbudhin at hanna / them ther fram skullo ganga
20. til gud; dyrk Thy at hedhne mæn / offradho sinom affgudhom / tholik oreen thing Swa som mant; ins natwro bland / oc qwinna manadhæ blodh / oc annor tholik oreen thing ¶ Fore thæsskyns oreen thing ofkire mæn / skirdho sik / some m; stænkto
25. wigdho watne / oc some m; thwæt al; likamens / oc some m; thy / at the luktos wte fra mannom ¶ Til fæmpta swaras Som nw war fakt / Merom [De sista raderna, som saknas i A genom blads utskärande, upptagas ur B.]
- Sp. 572, 3. vrenom thingom hørdhe til mere skirflir oc offir oc swa myklo nakor synd var mere / swa myklo mera
30. skuldo vægha th; offer som fyri the synd skulde offras oc theas allom mannom huru ogudhelik thing synden

war/ oc för ty at wars herra folk haffde giort alla
 mästa syndh. tha the förfagdo sin skapara oc dyrkado
 en gyltan kalff för sannan gudh/ tha wilde gudh at
 hwilkin thima the giordho nakna tholika vgudelika
 syndh. tha skuldo the offra ena quighu gudhi. tåssa 5.
 lundh/ at the skuldo hona brænna alla til asko. ther
 til at tekna. at affgudha dyrk skuldo all fördærffuas
 aff thera hiarta oc hug oc alt thz som giordhis sidhan
 m; tåskons offre/ thz giordis them til amynnilse huru
 ogudelik the synd är som manghe män göra saman 10.
 swa som eet landh alla stadher/ oc huru mykelika
 hon är gudhi otåk

FEM MOSE BÖCKER

PÅ SVENSKA

TOLKADE OCH UTLAGDE

VID MEDLET AF 1300:TALET.

STOCKHOLM, 1848—1855.

HISTORISK INLEDNING.

ANMÄRKNINGAR.

Ind
1
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Ändringar och rättelser gjorda vid textens aftryckande ur handskriften A.

Sida. Rad.

- 1 23 Atrabus rättadt till Strabus enligt B.
 6 5 Aff » oc »
 7 7 thridhi » fiärdhe »
 7 27 konung » konungenom»
 9 2,3 Sidan till och med bokenne upptaget ur B.
 10 29 bidhi rättadt till bidhia enligt B.
 11 22 thridhi » fiärdhe »
 18 4 ioachin » ioachim »
 18 25 æn upptaget ur B.
 19 26 Thik rättadt till Thit enligt B.
 20 30 nero { nbytta mot { nærua } i B.
 20 30 neronem { næruam }
 26 30 swa upptaget ur B.
 27 7 dagha »
 34 8 licamen »
 34 9 ey tillagdt af utgifvaren.
 35 2 wanlika utbytt mot vændeligh i B.
 35 3 ændelika rättadt till vændelika enligt B.
 36 19 hwart upptaget ur B.
 37 16 got utbytt mot gudh i B.
 37 16 æska rättadt till ælska enligt B.
 38 4 mʒ himil upptaget ur B.
 40 5 henna rättadt till himbla enligt B.
 41 4 skærane » skærare »
 42 19 som upptaget ur B.
 44 17 ræddos rättadt till rördos enligt B.
 45 9 stæno » stæarno »
 45 12 diærwan utbytt mot diruir i B.
 47 20 oc thʒ ær thʒ ändradt till oc ær thʒ enligt B.
 54 30 oc rättadt till ey enligt B.

Sida. Rad.

- 55 18 seem *upptaget ur B.*
 55 22 som »
 57 20,21 Annan dagh »
 59 4 meen som *rättadt till meensam enligt B.*
 59 16 mæghen » men »
 60 31 wardh » vadhher »
 62 14 oc v dagha *hade bort upptagas efter siæxtighi enligt B.*
 63 6 dagh *rättadt till dagha enligt B.*
 63 14 aar *upptaget ur B.*
 64 2 æn »
 64 19 eno *utbytt mot Giffuom i B.*
 67 2 ey *upptaget ur B.*
 67 17 thing »
 67 22 ær »
 68 3 sæt *rättadt till sæther enligt B.*
 69 6 thy at thy *rättadt till thy at tha enligt B.*
 69 12 thing *upptaget ur B.*
 69 16 Oc en dagh *rättadt till Odhensdagh enligt B.*
 70 10 attonda *upptaget ur B.*
 70 16 solin »
 71 25 oc tyr »
 72 6 war *tillagdt af utgifvaren.*
 77 21 Årlikast *rättadt till Årlikare enligt B.*
 78 24 vtan alla » vatn ælla »
 80 9 som *upptaget ur B.*
 80 11 ær »
 81 8,9 thz andbudh. *till och med fallit til upptaget ur B.*
 82 3 råddelika *rättadt till rättelika enligt B.*
 83 9 Nw *upptaget ur B.*
 85 7 them frakasto *utbytt mot teophrasto i B.*
 85 28 wardher menath » vadhher menar i B.
 86 10 biskoper » boskaper »
 88 28 til » litin »
 89 13 byrdh » brud »
 89 21 mankyne/ fins forfadhers *rättadt till mankynefins
 forfadher enligt B.*

Sida. Rad.

- 92 7 skal upptaget ur B.
 95 28 häller »
 97 18,19 mannenom upptaget ur B.
 97 28 lyghogher rättadt till lydhogher enligt B.
 99 18 æt » æn »
 100 14,15 iæmskyt utbytt mot iæmnir i B.
 101 18 fulstarkare rättadt till fulstarke enligt B.
 102 18 som ær fagher » ær faghert »
 103 9 scriwa » scriwar »
 104 4 soma utbytt mot sinne i B.
 104 7 æn war » ther far i B.
 107 3 natwrikt » ær naturlig makt i i B.
 107 13 tingh upptaget ur B.
 107 25 hindrar utbytt mot hindher i B.
 108 8 aflar tillagdt af utgifvaren.
 108 8 lika upptaget ur B.
 108 16 oræfflis löds utbytt mot off æfflis las i B.
 108 30 henna frwkt oc utbytt mot enne frukt; i B.
 109 15,16 tha ma till och med økias upptaget ur B.
 110 6 swa ræt sammandraget till ett ord enligt B.
 111 4 vicens rättadt till nicens enligt B.
 111 19 dyura upptaget ur B.
 112 3,4 thia'nar utbytt mot kæn'nir i B.
 112 9 enkte upptaget ur B.
 112 12 aata ändradt till æta enligt B.
 112 30 oc mæghin at styra sik upptaget ur B.
 113 2,14 kranleek rättadt till krankleek enligt B.
 114 19,20 hunghrughande » hunggrugh æn dya enligt B.
 115 26 son til upptaget ur B.
 115 27 fylia »
 115 29 wanfskille rättadt till wanfskilse enligt B.
 116 16 ey upptaget ur B.
 116 20 oc utbytt mot at i B.
 119 26 aff » m; »
 120 1 ær upptaget ur B.
 120 13 some utbytt mot sinonar i B.

Sida. Rad.

- 122 29,30 sompt mꝝ utbytt mot swunnit aff i B.
 123 32 högꝛfter » öster i B.
 124 19 swaras tillsatt af utgifvaren.
 124 28 a mot utbytt mot annat i B.
 125 23 enighum » enghom i B.
 125 23 dyurom upptaget ur B.
 127 31 ytemeer rättadt till ytermeer enligt B.
 128 1 (o)rædder utbytt mot orættir i B.
 128 10,11 för thy till och med handa wærk upptaget ur B.
 130 22 oc utbytt mot tha i B.
 130 28 södt rättadt till södt enligt B.
 131 15 styrk utbytt mot stridh i B.
 131 16 tho » thꝝ »
 131 18 honum » henne »
 133 6 oc — væghna upptaget ur B.
 133 7 ther utbytt mot thy i B.
 133 14 odödhliker » onyttther i B.
 144 9 för æn hon upptaget ur B.
 147 14 at røna »
 147 22 gior rättadt till gjorde enligt B.
 158 18 nkan » nakan »
 163 24 tik upptaget ur B.
 165 20 siwtighi ändradt till siæxtighi oc fæm af utgifvaren.
 165 23 oc fæm aar upptaget ur B.
 165 27 atta ändradt till nio af utgifvaren.
 165 31 dotter rättadt till dötter enligt B.
 168 26 ær upptaget ur B.
 169 21 noe »
 170 21 emsamber rättadt till ensamber enligt B.
 172 21 særdelis atskild utbytt mot sædhe oc skyrde i B.
 174 24 menirot rättadt till nemrot enligt B.
 175 3,8,11,19 d:o » d:o »
 175 29 råsta » rasta »
 176 25 nio utbytt mot xix i B.
 178 1 a kalladhe ändradt till oc kalladhe enligt B.
 178 21 oc hionom upptaget ur B.

Sida. Rad.

- 178 23 *det 2:dra oc upptaget ur B.*
 179 20,21 *sonir rättadt till sonir*
 180 27,28 *Än en hans till och med abraham upptaget ur B.*
 181 22 *konungir oc upptaget ur B.*
 182 4 *flikt »*
 182 27 *wærdhoghe ändradt till wærdhoghe enligt B.*
 183 17 *flæk rättadt till flækt enligt B.*
 184 11 *salmon af utgifvaren rättadt till nason*
 184 27 *tho utbytt mot ty i B.*
 184 28 *bærn rättadt till barn*
 185 6 *smorsmar » forsmar enligt B.*
 185 23 *wærdoghare är i handskriften ändradt till wældoghare, men den förra läsarten behålles här enl. B.*
 186 15 *iak upptaget ur B.*
 186 30,1 *Oc iak skal giffwa tik upptaget ur B.*
 187 14 *flæt rättadt till flækt enligt B.*
 191 18 *thy » tho » B:s æn thot*
 193 25 *oc tho sa hwar thera annan/ utelemnadt efter dörrena enligt B.*
 194 20 *sodoman rättadt till sodomam*
 194 25 *fastas » fast enligt B.*
 195 12 *ræghboghonom » ræghnboghonom enligt B.*
 200 18 *æn utelemnadt efter liwgha enligt B.*
 205 26 *samlika rättadt till sannlika »*
 206 8 *nio » tio »*
 206 27 *han » hon »*
 208 6 *win utbytt mot man i B.*
 210 12 *watns upptaget ur B.*
 212 9 *flæk rättadt till flækt enligt B.*
 212 19 *Jæmsköt » Jæmsköt »*
 217 16 *at framsför radher utbytt mot oc i B.*
 222 19 *diwam rättadt till dinam enligt B.*
 223 11 *æn » an »*
 223 28 *flæflsta » flæsta »*
 226 6 *sik upptaget ur B.*
 227 25 *knafall rättadt till knafall enligt B.*

- Sida. Rad.
- 228 5 æn esau far hem j seyr landh/ *upptaget ur B.*
- 228 10 diwa rättadt till dina enligt *B.*
- 228 12 brodher war » brodher waro enligt *B.*
- 230 25 giwin » giwtin »
- 232 26 kotkarl utbytt mot kotkarls son i *B.*
- 236 16 wille » nilo »
- 239 18 th; *upptaget ur B.*
- 239 24 Tiwghu utbytt mot xxx i *B.*
- 241 10 vtan iæff utbytt mot ey vanlikt i *B.*
- 241 17 Jak swær *upptaget ur B.*
- 242 11 ekka rättadt till ekki
- 243 14 lætin (af yngre hand ändrad till lædin) utbytt
- 243 14 huffwod *upptaget ur B.* [mot ledhin i *B.*
- 243 29 skadha rättadt till skadhat af utgifvaren.
- 243 29 rædhas » rædhis enligt *B.*
- 244 6 wilia *upptaget ur B.*
- 245 28 gudh (efter gudh/) utbytt mot han i *B.*
- 246 26 oc huxa *upptaget ur B.*
- 246 31 karlar rättadt till kallar enligt *B.*
- 250 11 det 2:dra ær *upptaget ur B.*
- 251 23 han utbytt mot barn i *B.*
- 251 30 eskar rättadt till elskar enligt *B.*
- 252 32 frænder utbytt mot fræmdh i *B.*
- 253 8 alle » ille »
- 253 17 tiwghu » x »
- 255 28 wæghfande rättadt till wæghfarande enligt *B.*
- 261 4 wald utbytt mot raad i *B.*
- 262 16 salgha rättadt till salugha enligt *B.*
- 262 31 then kombir *upptaget ur B.*
- 264 24 Ån tho utbytt mot han thy swa i *B.*
- 267 5 forfadhrom rättadt till forfædhrom enligt *B.*
- 267 27 slæt » slækt »
- 272 1 thrætighi utbytt mot tio i *B.*
- 276 4 konungin *upptaget ur B.*
- 276 7 fana rättadt till phua enligt *B.*
- 276 18 tw utbytt mot try i *B.*

Sida. Rad.

- 277 26 tha upptaget ur B.
 279 22 orodho rättadt till oroadho enligt B.
 281 21 tha utbytt mot thy i B.
 282 13 ekei rättadt till ethei enligt B.
 286 24 konom » kono »
 289 11 hwi upptaget ur B framsför wilt
 289^{19,20} reddis rättadt till teddis enligt B.
 289 30 önkeli kom » mykeli kom »
 290 19 iacobs upptaget ur B.
 290 23 adhertan rättadt till thratighi oc thre af utgifv.
 290 27 atta » siw »
 291 11 kringkorith » kringkorith enligt B.
 291 16 wände utbytt mot æmbite i B.
 292 3 konunge- rättadt till konungenom enligt B.
 293 24 iærtekne siælsyn utbytt mot siællis ordauærk iær-
 tekne i B.
 294 26 dødhe a watnom upptaget ur B.
 296 21 filosophi upptaget ur B, rättadt från filosofphi
 297 27 blindin utbytt mot bældin i B.
 298 3 skulin rättadt till skulom enligt B.
 300 22 fösta » första »
 301 12 a » at af utgifvaren.
 302 6 aara utbytt mot dagha i B.
 307 14 tiwghunda uteslutet efter Tionda enligt B.
 313 9 dagh ællar upptaget ur B.
 313 23 othan utbytt mot etham i B.
 313 29 skulom wi » skuldo the »
 314^{10,11} oc ælskoge till och med eldir upptaget ur B.
 315 11 at utbytt mot oc i B.
 316 5 the » twe »
 317 11 hwilen rättadt till hiwlen enligt B.
 320^{11,12} Oc för thy sighia hælge prophete upptaget ur B.
 321 5 ytærst rättadt till ytærst enligt B.
 321 7 eller utbytt mot oc alla i B.
 321 11 surct » furr »
 322 5 tra' » thia'ld »

- Sida. Rad.
- 322 8 synia rättadt till synay enligt B.
- 322 27 j upptaget ur B.
- 322 31 rök rättadt till röft enligt B.
- 324 18 badh moyfes utbytt mot bødth gudh möyfe oc i B.
- 324 24 ær æn mykith » war mik teet i B.
- 325 11 folk » flodh i B.
- 325 11 mʒ » mith »
- 326 21 lypte rättadt till lyste enligt B.
- 328 18 tik upptaget ur B.
- 330 19 hugh »
- 330 19 hannom rättadt till handom enligt B.
- 332 20 som the göra offer til upptaget ur B.
- 333 19 at upptaget ur B.
- 334 23 full oc wigdher rättadt till ful oc owigdher enligt B.
- 335 13 eska » elska enligt B.
- 336 3 röft » rökt »
- 336 7 thy at the æro hans fæ upptaget ur B.
- 337 9 wårdhit rättadt till wårdhit enligt B.
- 337 12 oxa utbytt mot hans herra i B.
- 337 24 tiwghu » twæ i B.
- 338 11 allar uæfna upptaget ur B.
- 338 16 ær utbytt mot skal i B.
- 338 16 wårdhogber at utbytt mot wårdh atir enligt B.
- 338 32 fulan utbytt mot sørgfullan i B.
- 339 9 wrængia rättadt till trængia enligt B.
- 339 11 thʒ sæls utbytt mot sol sætz i B.
- 340 24 förublandadho rättadt till syroblandadho enligt B.
- 341 1 barlila » barlica enligt B.
- 341 27,28 affgudh » affgudha »
- 342 28 mʒ » mæn »
- 345 30 thiit bardagha utbytt mot bardagha tywt i B.
- 346 21 mæst rättadt till mæsta enligt B.
- 347 15 somestadhe safænger utbytt mot sannelikast oc
förgangher i B.
- 349 7 tæssa upptaget ur B.
- 350 12 ey tillsatt af utgifvaren.

Sida. Rad.

- 355 9 liws *utbytt mot horn i B.*
- 359 31 ey *uteslutet framsför lowath enligt B.*
- 360 26-28 oc kryper *till och med haffwir fötir upptaget ur B.*
- 362 13 innekkia *rättadt till innelykkia enligt B.*
- 365 14,15 faar faar *utbytta mot far innan far aff i B.*
- 365 16 at *upptaget ur B.*
- 369 10 modhersbrodher *rättadt till modhersbrodhers enl. B.*
- 370 3 wa- *rättadt till vara enligt B.*
- 374 10 them *upptaget ur B.*
- 378 30 födde *utbytt mot lifswandhe i B.*
- 378 32 foghle » löffwe »
- 379 2 lowadhe/ wara *utbytt mot leffde i B.*
- 379 11 hiart *rättadt till hiarta enligt B.*
- 379 27 forfma- » forfmadho »
- 383 22 amifayda » amifaday »
- 384 16-18 xxxij thwfsand *till och med til stridh tillagdt af utg.*
- 384 31 eleur *rättadt till elizur af utgifvaren.*
- 385 9 abicher » achiezer »
- 385 30 ræt *upptaget ur B.*
- 386 29 oc ij^e oc lxx iij. *nedflyttadt från 386 27 af utgifv.*
- 386 31 færre *rättadt till flere af utgifvaren.*
- 388 31 war *tillagdt af utgifvaren.*
- 389 15 tionda *rättadt till tiwghunda af utgifvaren.*
- 391 11 thy *utbytt mot tha i B.*
- 394 8 gamble oc midhældra *utbytt mot ældath/ oc mel-*
dalth i B.
- 394 10 thinisto *rättadt till thiænisto enligt B.*
- 396 23 gaff » giff *enligt B.*
- 400 9 palti *tillagdt af utgifvaren.*
- 400 9 neptalim *rättadt till zabalun af utgifvaren.*
- 402 2 beniamin » nwm (*B har bennum son*)
- 402 30 » » » (*B har bænnum son*)
- 407 28 thik » thit *enligt B.*
- 408 28 æn » ær »
- 414 19 andelykt » ændelykt *enligt B.*
- 415 17 Ær » Ey ær »

Sida. Rad.

- 416 2 annath rättadt till annan enligt B.
 416 13 far upptaget ur B.
 416 15 tiæld utbytt mot oc i B.
 417 5 thera söna » syni »
 418 5,6 sinne slækt från tholt flyttadt till skam enligt B.
 418 22 lxx rättadt till xxij af utgifvaren.
 418 24 oc v^c tillsatt af utgifvaren.
 418 26 d upptaget ur B efter twsfand
 418 28 viij rättadt till vij enligt B.
 418 30 xlij » xlv af utgifvaren.
 418 30 vije » vi^c »
 418 31 ^c tillagdt af utgifvaren.
 418 32 lvi rättadt till liij af utgifvaren.
 419 1 ^c tillagdt af utgifvaren.
 419 2 xliij rättadt till xlv af utgifvaren.
 419 26 dö » do enligt B.
 420 2 fadher tillsatt af utgifvaren.
 420 2, 3 brödher rättadt till brodher enligt B.
 421 26 fæmptighi rättadt till fæmhundradhe af utgifvaren.
 421 32, 422, 1 thwsfand oc lxxv thwsfand faar/ oc til-
 lagdt af utgifvaren.
 422 1, 2 i thwsfand tillagdt af utgifvaren.
 422 2 thwsfand oc xxxij rättadt till xxxij thwsfand af utg.
 424 13 i tillsatt af utgifvaren.
 427 21 handawæk rättadt till handawærk enligt B.
 431 5 ey uteslutet framsör kænna enligt B.
 431 12 ruben oc tillsatt af utgifvaren.
 431 20 herra upptaget ur B.
 431 30 Enna handa utbytt mot Eimir i B.
 434 17 fa » enghin »
 440 12 ey upptaget ur B.
 441 16 genbrygdha rättadt till genburdha enligt B.
 441 22 skyld utbytt mot skirslir i B.
 441 22 til hördhe uteslutet efter syndinne enligt B.
 441 26 fæmilse rättadt till færmilse enligt B.
 445 20 mangaledh/ Oc rättadt till / Mangaledh oc enl. B.

Sida. Rad.

- 446 26 landom rättadt till lundom enligt B.
 447 10 mik upptaget ur B.
 448 13 ey »
 450 10 et rättadt till en enligt B.
 450 24 the upptaget ur B.
 454 8 }
 452 10,11 } skyllogher rättadt till skylloghe enligt B.
 453 24 aff utbytt mot at i B.
 457 5, 6 fridh oc upptaget ur B.
 458 6 giffuas upptaget ur B.
 458 26 thu maghe rättadt till the magho enligt B.
 460 1 ty upptaget ur B.
 462 5 oc mannin siælwan wældoghan ower alt iordh-
 rike uteslutet efter wærlidina/ enligt B.
 462 15 til upptaget ur B.
 463 14 foreseo utbytt mot vidherseo i B.
 463 16 ey tillagdt af utgifvaren.
 463 23 prðwast rättadt till prðwas enligt B.
 469 26 hældher upptaget ur B.
 469 28 som framsför spirff upptaget ur B.
 471 1, 2 s tekn upptaget ur B efter offer
 471 3 orentfult rättadt till vredzfult enligt B.
 471 12 ær uteslutet efter Nw enligt B.
 471 27 at som ändradt till som at »
 471 30 siæfft rättadt till siæfft »
 472 29 fok » folk »
 474 24 the upptaget ur B.
 476 1 wilia utbytt mot wita i B.
 477 2 lagom upptaget ur B.
 477 8, 9 ey uteslutna framsför mwn och søtelika enligt B.
 477 22 höhre rättadt till höhre enligt B.
 478 23 ther offer » thz offer »
 479 1 wælghare rättadt till wældughare enligt B.
 481 4 fobudhin » forbudhin »
 482 22 enkannelika utbytt mot æwinneliga i B.
 483 31 tw uteslutet efter the enligt B.

Sida.	Rad.	
484	1	herra upptaget ur <i>B</i> .
485	20	fagher rättadt till fagherert enligt <i>B</i> .
490	28	som tillagdt af utgifvaren.
491	23	trem upptaget ur <i>B</i> .
492	16	Bordher rättadt till Bordhit enligt <i>B</i> .
492	23	thiænasta » thiænisto »
492	32	alle gingo fram lwt utbytt mot ællar ginge kranc luct i <i>B</i> .
496	26	bodh rättadt till bôdh enligt <i>B</i> .
499	20	hwillo » hwilo »

Utom dessa ändringar är en för sammanhanget nödvändig, större omslyttning vidtagen å sidorna 72—76 i den tryckta texten, sålunda, att de 12 sista raderna, från orden *Oc fore thy*, af sidan 45 jemte de 41 första raderna, till och med orden *likamlikom thingom*, af sidan 46 uti *A*, blifvit insatte mellan orden *aff watneno* och *Nw ma*, på sidan 44 raden 20 i *A*. — Texten är på samma sätt förstucken i *B*, och denna besynnerliga omkastning torde derför ej kunna förklaras annorlunda, än att det gemensamma originalet, till båda afskrifterna *A* och *B*, haft det blad bakvändt inbundet, som å rätsidan innehöll stycket: *Oc fore thy* till och med *likamlikom thingom* (= sidan 727 — 743 i trycket) och å frånsidan: *Nw ma* till och med *likamlikom thingom* (= sidan 743 — 767 i trycket). Bladet i den ursprungliga handskriften har således på båda sidor slutat med samma ord (*likamlikom thingom*), hvilken omständighet efter all sannolikhet förorsakat detsamma oriktiga inbindning, sedan det af någon händelse blifvit lösryckt.

Språkprof och Läsarter ur handskriften B.

ADAM war første man skapadhir aff iordh oc hans qwinna Sp. 1.
 eua aff ena riffwi j hans sidho the waro æmfskøt waxin
 swa som tilhørir mænnskio natur tha hon ær xxx ara
 gamul Moyses sghir mꝝ fam ordhom aff hans swnom
 Sanctus methodius martyr sghir frammeer aff them æpthir
 thy som thæn hælge andhe wisadhe honom thæn tima han
 war a sinom bonom thæn thima han laa fanghen innan
 hæftom oc iærnom Oc sghir sanctus methodius swa. A
 fæmptande are sidhan the waaro skapadh oc the waro
 wtkastadh aff paradys tha fødde eua adam son oc kal-
 ladhe han cayn. Æpthe litin tima sidan. fødde hon dotter
 oc kallade hona calmana Thæn thima. xxx aar waaro
 lidhin sidhan adam oc eua waro skapadh tha fødde eua
 adam annan son oc kallade han abel. oc ther næst fødde
 hon abels syster som heth delbora ¶ Thæn thima cayn
 war c aara gamal oc xv ara. oc abel war c ara. tha
 drap cayn abel. ¶ Strabus sghir en wis mæstare/ at
 adam oc eua græto abels dødh c aar innan renliffwe Oc
 aldrih hæfdo the sidhan naturu bland før æn gudh
 siælfwir wisadhe them at gudꝝ son ibesus christus skulde
 fødas aff ens thera swna slækt som æn war tha oføddhir
 Sidhan waro the badhen saman hion oc føddo son oc
 kallado han seth cc aar oc xxx ara gamul waaro the
 adambir oc eua tha seth thera son war føddir. xxx syni
 oc xxx dötter fingho the adam oc eua/ wtan abel oc
 cayn oc thera syster æn thot hwaro at moyses innan genesi
 talar enkte aff them thy at han skyndade sik til noe oc
 til abraham/ oc aff ensampne sæth slækt wiliom wi først Sp. 2.
 tala. oc ledha henna rækningh til wan herra siælfswan
 ¶ Alt thꝝ som føddis aff adam oc ewa tappadis innan
 noe flodh. wtan noe oc hans hushion som fødodos wt aff

feth affkommo Sæth afflade son oc kallade han enos. aff enos kom caynan aff caynan malaleel. aff malaleel kom iareth aff jareth kom enoch. thænne enoch war badhe godhir oc wiis oc hitte göra først bokstaffwa. oc skreff wijsdom innan bökir han war fördhir liffwandis til paradis oc liffwir æn/ ther til han kombir atir fyri doma dagh Thæn thima ther enoch war ccc. aara gamal oc xvij. tha doo adam hans ældhir fadhír .M. ara gamal oc xxx. oc liffdhe enghin man j tæssa hem swa længe som adam Oc the som sïghia at mathusale liffdhe længhir the wrækas athir frammer ther wi ræknom hwars thera ældhir .xl. aar oc vij aar liffdhe enoc tæssa hems før æn han fördis til paradis. sidhan adam hans forfadhír doo Oc war enoch siwnde man aff adam/ Aff enoch kom matufale. aff matufale kom lamec. aff lamec kom noe. Noe war tionde man aff adam Fra adam sidhan han war skapadhír oc til noe. ræknas thu thusanda aar oc thu hundrada aar. xl aar oc iiij aar. oc hær ændas første wærdenna ældhir

Aff noe foddis føre noe flodh Thre syni oc the ensamne hiello liffwit j arkenne m3 fadhír oc modhir oc sinom konom. Aff them kommo sidhan alla iordbrikis slæctir. oc bygdis alt iordherike Oc æptir thera thria slæctir skiptes aller hemberen innan thry. Aff sãm noe syni kommo alle the som boa j grekland oc iørssala land/ oc alla siriã oc kaldeã. oc indiam/ oc blãmanna landh
 Sp. 3. oc tartara land oc ryisalandh. oc hethir thæn delen aff wærdenne asia oc wæl halffwir deel wærdenna ¶ Aff iafeth kommo alle the som boa j swærike danmark oc norghe oc all landhin om kringh mællan iørssala haff oc mællan wæstra haff oc østra. oc hethir thæn delen aff wærdenne europa Oc sïghir ysidorus en wiis mæstare/ biscoppir aff ysperia wtkommen aff wæsgotom. at slæft all europa ær komen aff gotom. oc gotar aff magog suna syni iafeth/ th3 maa oc ther m3 prøffwas at mænkønet økxladhís alt æpte noe flodh. ¶ Førsth binwagh iørssala haff thy at ther liggir armenia som arkin stadnadhe æfte flodbena.

flodhena. oc ær tha's mere waan at ma'n kwnno ey taghir
 ledhona offwir haffwit Oc ey waro ma'n taghir swa kon-
 stoge til skip oc at gora dromunda oc sigla. oc for thy
 bygdho the landhin forst waestan jwrfala haff. oc ostan
 grekland; haff Oc gatu aldrigh kommit vmkringh grek-
 land; haff. for æn the bygdho alt fram fyrri iffwir ryza-
 land. oc swa landuaghis sidan ¶ Innan swarike oc gøta-
 landh oc bygdo swa warldena fram sidhan swdhir oc
 wastir wndhir jwrfala haff. oc for ty æru swerike oc
 gøtlandh ælstu landh oc bygdh thenna wagh jwrfala haff.
 ¶ Aff cham noe syni kommo alle the som boa oc byggia
 waestan nordhan jorfala haff Oc hethir then delin warl-
 denna affrica ¶ Aff enom adams syni som hethir sæth
 ær alt mankynit wtkommit æphir noe flodh thy at noe
 war. niunde madhir aff sæt adams syni. An chain slækt
 oc alt annat som kom aff adams sunom androm. tappades
 innan noe flodh. Aff seth adam syni. oc aff iasæt noe syni
 æru gøthar oc sweiar wt komne

-
- 4 16 thriggia 25 turrem babel 26 ther wara 29 widh
 5 5,6 abram 7 allom för allowo 13 aar *utelemnadt* 17 for
 18 eldin 22 aff baaleno *utel.* 26 see för synas 27 stodh
 för war 27,28 circumcisonem 28 mark aff för märke at
 6 4 tæssom 5 at *utel.* 14 nød för mödho 16 salomons 25 Salo-
 mon 17,18 caath 20 tørru haffwit 23 a waghennom 27 obech
 7 2 slæctir 3,4,6 rikis 5 valdhe 9 arom 10 honom för
 dauid 11 huat vithna för alt 12,15 var madhir för man
 war 15 gen för mot 16,17 æn han *utel.* 17 hedhner 24 acham
 26 forst
 8 1 thima för alder 5,13 ioachan 7 owerdughir 10 ko-
 nungin ioacha; *utel.* 14 æn för En 18 fore *utel.* 20 idhir
 iffwir för ower 30 bok thu för book; saman *utel.* 31 boke
 9 1 at vetat för th; at wita 4 kniffwe för sinom kniiff
 4,5 a gløde för i eld 7 for för fra 13 som andro nampne
 heth ioachim *tillagdt efter konung* 23 radha för beradha sik

- 10** 1 Tha för the 2 nabugodonozor (*ofta*) 18 garfima
 19 an utelemnadt 22 lygn 24 trodhe bæthir för trodhe
 27 faghnar 28 boa för bo 30 niuta för nyta
- 11** 1 ægha för eghna; falsir för Falshe 7 war stadben be-
 lagdher. tillagdt efter aar 10 wæl utel. 13 halffwan annan
 iæmlangan för halffit annath aar 16 han utel. 18 oc hans
 hærtugha. utel. 20 badhe; bindhan för binda han 21 fõran
 för fõra han 24 x för xx; thwem konunghom oc xx för
 xxij konungom 26,7 allan iherusalem mwr för ierusalem
 mwra alla 27 læt utel. 28 kotkarla; æptir för ater 29 æpthir
 för vnder
- 12** 3 iudea för iwdha lande 5 som utel. 6,7 Tha konungen
 mʒ för han kom ater sidhan 8 sinom utel. 10 fatiko; æp-
 thir för ater 11 tæffin för thæffe 12 enkte; annat 14 alle
 faman 18 striddhe för wan 21 an utel. 23 swa utel. 24 æ utel.
 26 affgudher 28 præsthir 29 wetto för giordho 30,31 langhom
 æwom för mangom aarom
- 13** 1,6 etir 9 komner 12 captiuitatem — sighia utel. 16 som
 hæffde oc the samu tw 18 konunga 19 dyghran för mykin
 29 hymblom 30 thik mʒ thinom för idher mʒ idbrom
- 14** 1 Thu hugxade för J thænkte 2,5,6,11 thu för i
 5,6 tik för idher 2 thina för idhra 11 thine för idbre
 12,13,14 thit för idbert 2 skal för skulle 3 skulu för skullo
 5 tedbes; thʒ utel. 6 tolikom drøm; saet för saghen 7 ællir
 10 waro utel.; summe, somme; skorer; skala. för staal 14 tha
 för tho; nw ær för war 16 thʒ ær utel. 19 Thʒ utel.
 20 iffwir budh för budh 24,5 skaman tima för stakkit tiidh
 27 allan malm. 28 skala för staal 29 uagh, wagh 31 kefara
- 15** 2 ælla 4 tydhe 4 som utel. 7 himbla 17 tha hwaro
 för tho at hwaro 18 nakor 19 thianisto 20 mʒ utel. 22 wt
 a eldin; 28 wt a 25 hæmdis; iuda
- 16** 1,2 statue för til the statuam swa 2 at utel. 4,8 lughin
 7 ey a utel. 10 eldin 12 oc utel. 13 thæn 14 alle för aller
 moghin 15 saghu 17 ware för ær 18 tolikon; ær utel.
 19 hwar 22 annan tima utel. 23 vp 24 vm; fuglar 28 foglar
 27 himblenom 29 latin tha 30 skiptas
- 17** 2 gudhin han för gudh 4 træt; æptir eeth aar för

Ther — at 5 sidhan som 7 wetit; ware 8 til *utel.* på båda ställena; æptan 9 oc aff 12 weth 15 script 16 hwatzske 16,17 a them vij arom 18 xl. aar. oc iiij aar 20 xxx. oc vij 21 thok 23 æm wallogher 26 eiulmerodach *utel.* 26,27 war wilter för lifdhe — halfföör

18 1 ioachim som andro namn het iechonias wnge 3 wart; 4 thorne; 5 wærdogan 6 æn *utel.* 7 ater *utel.* 8 oc *utel.* 9 ioachims radh 10 skipta bolin 12 ørnane för alle ørna 13 maat 14 dødha 16 fadher dødhan; 17 fiugbur för the fyra 19 tedhos 20 oc æn 22 thæssa hems oc för i — at 23 stan för standa 24 Oc *utel.*; himblum 26 tha för the 29 aff skymen 30 thy at *utel.* 31 honum *utel.*; oc för at 19 5 at *utel.* 7 Cyrus 8 fik oc *utel.*; badhe saman 10 hoff oc rikt 12 fadhir 17,18 Mane — skipte *utel.* 25 scriptin hon 28 mædskal 31,20:1 tha för the

20 4 han *utel.* 5 siwtighi aar oc vij aar 7 war fangen 8 at *utel.*; frælsir 11 wan för war; som *utel.* 13 at för .Oc 14 atirkomma 19 oc för ekki 20 nee 24 næstan för nær 27 fannelica; romara 30 kefare

21 1 atir för i gen 2,8 hon 2,3 Tha teedhos iudha rådelik kors blodugh 5 elderen up wndan för eld — aff 8 caluaria för caluarie locus 9 war korstæstir 10 tha för för 12 them threm 13 hæfdo 14 ther för tha 17 archangelus 18 manghir hardhir konunghir skulde 22 at *utel.* 24 halff 25 giffwas 26 firetighi dagha oc v dagha 27 sæl 30 xx aarom

22 6,7 widhirthok för vnderstodh 18 Salachiel 23 forman 23 4 sarna 5 wildo för skullo; fik *utel.* 6 swa dighirt 12 fiughir; han heet *upprepas vid alla namnen.* 18 at *utel.*

20 at byggia *utel.* 25 heryneides 30 rikeno

24 2 iæmpn aldher; honom för han 4 walloghir för riker 6 henne för hona 7 nattina 10 sagdhe sinom fadher 11 taladis th; 17 æn för om 19 thera thidanda. 20 taghir för tha genæft 23 som 25 swara *utel.*

25 3 sigbia honom 6 tree; oc samt aff them *utel.* 11 war för ær 12 Mannen han; radher (*det 2:a*) *utel.* 13 oc tho hwaro 14 iæmskyt *utel.* 16 hæfde 17 hwarte för antiggia 19 konungin 22 Oc samt all *utel.* 23 tykkir 25 hon

- 26** 5 aarom *för* aar 15 thy *för* th₃; at byggia 19 bygde; *ster utel.* 22 waldførdho 24 xerxex 30 hefdras
- 27** 1 bok 4 in libro regum 6 nyo 8 mykit 11 æptir *för* ower 12 fyrri; æru *för* waro 13 fængnir; fuldo 16 fidi 17 bade templum m₃ 20 stadhin 25 aara 26 byggia vp mwrin 29 xerxes (vanlig form)
- 28** 1 tima *för* daghum 2 regina 3 oc æpthir; arsanium *för* han 4 darius han 6 all *utel.* 11 badha *utel.* 13 pynor 15 mathan 17,18 syflungi 18 henne *utel.* 20 at *för* oc 21 som *utel.*; at gomer; ræknas *för* redhas 24 nær syflunga oc fæsteman 25 modber *för* módoom 28 lidhin fran thøn daghi 29—31 oc hundrada/ xc. oc ix aar/ ther aff tydha twe latins versir tæsse Milia sunt quinque centum nonaginta nouemque Annos ad christum si numerare velis
- 31** 5 skapadh och war *utel.* 7 sinom *för* them 10 æwerdelica 12 som *utel.* 15 m₃ *för* aff 17 spadho *för* hafdho 18 hægare *för* haghare 22 oc vtan 27 eeth thæs
- 32** 5 oc vm 6 første 9 framaste 10 elderin 12 mana *för* mata 14 frwgha 15 naturlika kraptir 16 alla mæghin; alla *för* aldra 17 oc før thy 19 hona *för* wærlidina 21 bætri 22 æller *för* æn 24 frammer *för* fræmmer meer 25 æru; ælla *för* oc; Naturu 26 Nature 27 naturan 27 fulkommen 30 vt aff *för* vtan
- 33** 1 hwars fadhurs 5 frammer 8 ærffuodar *för* gðr vnder. oc 12 tha *för* Oc tho 14 then *utel.* 18 nyian 21 hans *utel.* 22 æn *för* Thy 26 ælla nyttelikit 27 eller lofterlikt *utel.*
- 34** 1 som *för* the 4 ælla *för* oc 5 skælfndadh 7 Æn *utel.* 13 æn aff 13,14 the *för* flere eller alla 15 engaledh; neigh 18 frammer *för* fræmmer meer 19 tæssens 20 ther swa *för* tha the 21 thorua; widh *utel.* 22 thorffua; vphæld 23 skæl 24,25 ær nw swara til. Først 26 mæghini 27 th₃ ær *utel.* 29 Tha *utel.* 32 oc *för* at
- 35** 1 førwarande æmpni 3 komme 7,11 aff *för* at 9,12,15 oc *utel.* 12 at *för* (det 2:a) oc 13 aldra. Før 21 theea mangskungx 22 gudh *för* hælder war herra 31 the *utel.*
- 36** 2 iæmuæl 8 matten 12 nakot eeth 14 ther wanda 16 oc *för* at 19,22 dagher 19 Oc fidihan 22 hwarn 23 annor *utel.*

36 24 skylt 25 tha *utel.*; næstan 26 som then *för* at 27 som *för* hwa; hygghir *för* hugxar 29 æn en gudh maghi; wærida 31 eth *för* een

37 4 oc gōra 5 som *utel.* 7 thz *för* ther 8 æ en; ena 13 sik siælffwan 17 skylda 18 fridh 20 myklo 23 til at 24 siælwer *utel.* 31 framluktir vaaro oc skötir *för* raske waro

38 1 wetto *för* giordho 3 vtan *för* oc 4 andelikafta 5 vndirstandhir 11 vppehaller 13 hawer *utel.* 14 en *utel.* 20 wæridena 21 hwatyske 22 æn *för* (*det 2:a*) om 24 Annat 26 vmskiptilse 27 vædhrif 32 østan

39 1 alla *för* aldra 4 thera 7 naturlikan 15 æ mynne 18 annar stadz 20 oc *för* at 22,28 ær *utel.*; 22 fran *för* aff 23,24 oc skulde thz ganga *för* oc — ganger 25 æn ey ware

för Æn — ey 27 som enkte flygha 30 søren m; thz orkar

40 2 oc *utel.* 3 vp m; 6 søren 7 andra *för* aldra 10,11 oc swa vrakas oc til hænnar vætan oc offwan til *för* oc — all 11 skulom; her *utel.* 13 enga stada 15 swa som *utel.* 18 kallar *för* sigher 20,21 yimst 21 sagdo *för* hawa saght 23 nakro *utel.*; likt ær 24 *för* *utel.* 28 elder *för* aller 30 haffwir 31 kænner *för* kænna the

41 1 nw ær sagt aff *för* wiin — thæff 3,10 gonom 5 steen *utel.* 10 som *för* swa 12 haffwir 19 iffwir *för* hwrfwen 20 at *utel.* 23 lika *för* lydde 27 tha *för* thy 29 hwat *för* æn 32 hælaghe

42 1 ymmist 2 fræmaste; allom som 4 sætta 10 oc swa 18 liffwa the 22,24 licamans 26 fæm witi *för* aff fæm sinnom; hulkin 27 nakot aff fæm likamans vitom *för* et — sinnom 28 røker, thæuer, trauan 29 licamans *för* konst oc; som *utel.* 30 han *utel.* 31 huat som; eller blekt eller brwnt *utel.*

43 1 hon 4 at *utel.*; æn *för* eller 8 antiggia *för* thænkiande 10 fyrom; æru 13 kænneft 16 ælla *för* tha; tha *utel.* 16,17 ælla æwinneligh *för* mantz lik eller qwinnelik 17 twæskont naturur 18 fiughir 21 matte wara 24 sinna *för* soma 25 skipt huart thera *för* skilt 25 som *utel.*; tarff 28 vxn 30 mwne 31 likom *för* likath

44 2 os *för* oc 4 at lika; m; thy 10 hærtoga 13 hwit witna *för* alt 14 wardhir *för* war/ 15 timans *för* timis

- 44 15 oc om 21 war *utel.* 24 m₃ *för* nw 30 swa som
- 45 1 mykla 3 när *för* ower 4 øwir *för* i 5 thæn *för* at han 5,6 som godhom daghi ær *för* a — wardher 12 uir 13 hui uitna th₃ *för* hwilkith 14 ofkyldughan 27 dygdenar; liffnadh_{ir} 29 vtlagd; doghandis *för* donde 30 prøffuande rønd
- 46 2 doghande 4 oc æn 5 twillingar 7 the *för* (*det 2:a*) thæsse 8 vald oc krapt 11 eller fool *utel.*; swa som 18 at gøra 24 lystelikare 26 aff wærrøm skapadom 27 siælin hon 27,28 frwa oc *utel.* 30,31 æ huru ælla *för* Oc — æ
- 47 1 sigghi 8 himblenom 25 ther *för* th₃ 26 oc gudblikt *utel.* 28 myrker
- 48 1 æmpne firi 3 at *för* aff 6 dærla *för* diærware 19 oc æ mædhan at 20 væghin 21 domen 23 bundin; throa; hwi witna *för* alt 25 hælghom *utel.* 27,28 fyughur
- 49 2 annars hælax; tænkki_r 3 then *utel.* 5 særliken 19,20 skulda 22 vændhir siggh 25 ther *för* the 26 omatins *utel.*
- 50 1 væslir *för* wslæ; ændelika 2 nadha 3 hælagh_{ir} 4 tholigh *för* thæsse; hwi swa ær *utel.* 6 dødhren 11 døør *för* ær dødh; glædes 15 sin hugh oc øgha a gud; afyn 19 var 20 thera *för* hans 24 widh gudelikin
- 51 4 nw *utel.* 9 nyuthe; si_{th} 11 til dødhin *för* oc dødha 14 sakt *för* fant 15,16 th₃ latha høra vara omøgelikt 20,21 vn *för* om 26 ætladh 28 hænder *utel.* 29 widh gudh
- 52 2 til *för* th₃; 4 annara 8 minnom 22 vildh ath 28 tæssa hems *för* i thæsse wærlð
- 53 6,7 oc kallas th₃ta lyus morghin thy at gudlikt lyus ær lyufare æn *för* ther — æn 8 mællom 11 om *för* fore 14 for thy *utel.* 16 naghør man; fullo 30,32 thera *för* the
- 54 4 wnnen oc bundin 5 ær nær *för* komber; ær kommen oc *för* komber/ tha 9 talas widh; gørla *för* diærflika 13,14 gømer aat androm oc hyggh_{ir} 20,28 wandare 21 man prøffua *för* prøwas 23 answaras 28 wænt
- 55 6 the som ær vtscriffuat 6,7 all ware *för* tho — all 8 vtscriffwin *för* ofscriwath tassla 9 aller kwnnistur 10 giffwit benne *för* siælwer giwith 18 tha ledis 19 luta *för* lykta 22 sem
- 56 5 wordho værdugh_{ir} 6 vir seem 17 æn tala; ænglin han 20 andralwndh 22 huxa *för* thænkia 27 hygh_{ir}

- 57 1 vaan iæmþalan ven 3 mykith *utel.* 7 man *utel.* 17 fyra *utel.* 19 tha för the 20 oc lyufa/ som æn ær för liws — dagh 21 skilde gudh hwan 27 fyughir 28,29 namkunnogast för namkunnught hælþst
- 58 12 thænna för thæffom 26 framledis
- 59 4 dorla för næþlika 7,26 ærffuoda 10 adambir 11 enghin annor 15 ær gör för görs 20 aff tæfkons för at alþskyns 23 inga 27 þkalt
- 60 2 tha bygghir han myrka stufwo 11 jæmlanga för aar 15 liwþith *utel.* 16 aff för a; aff för m; 18 tha samt æn *utel.* 28 thera *utel.*
- 61 9 All *utel.* 10 siælffuan för siælff/ æn 12 första 14 iæmlanga för aar 17 oc för eller nakath 18 gaffwo för göra 22 aff-wæxt 25 för för thridhia — wæxith 28 vænthæ för trö 29 vænto oc dyrkado
- 62 1 nærme; försto 3 þkötare 7 oc för a 11 gaar 14 xl (lx) oc v dagha 16 tha för the 25 þkötast 28 solinner 30 midhian dagh
- 63 8 ey mera för solinnar lyufi 10 iæmlangin 13 thu för et 14,17 søn/ søne för sunno 21 aff för at 22,23 iæmlangans för om aarith 23 wtgagnar; æptir för ater 25 framledh 26 æ för swa at; wara 28 bokstæffwinor
- 64 3 midhian dagh 4 at quældenom; midhia nat 7 æru saman iæmpn 8 stunder *utel.* 9 aars *utel.*; til för oc 16 han j för in 18 hælft 20 færsta; dagana; han för Th; 22 Thy — þkæpath *utel.* 24 manadh *utel.* 27 latin för wart maal
- 65 1 mæffa för dagh (på båda ställena) 2,14 midhian somar 2,3 sanctus iohannes mot hælgana mæffo om jwl för Oc sancti — iwll 8 siærdunx lutir 11 iæmlanganom 19 ællir daghir tekna för ære — oc 20 fat för fant 23 gillar för gör 27 swa langan *utel.* 27,28,29 uær för war
- 66 3 nedhan 5 vir; ællir för alle 15 ællis för gamble 16 hiærna 32 æptir aff ena wærlð aldri
- 67 3 tro oc *utel.* 5 gudh *utel.* 9 frælse/ oc 13 þkipilse oc ffærdh. 21 þkulu för hwru 24 aff joue torfdaghen 26 som ær alf maananom *utel.*
- 68 3,6 tydisker 6 ænþkir 12 siðhan för thy; frid; at kallas

- 68 15 the romarar hedhno 16 hedhnom *utel.* 16,17 oc het odhin *utel.* 18 förnämpta för gamblom 20 kalladho han *utel.*; aff thoor *utel.* 29,30 son, swn för sunno
- 69 1 aptarste 2 ledher 10 eghin *utel.*; särlika 12 oc ärlikast *utel.* 19 sextam feriam/ thz är *utel.* 24 wärkom för ärwodhe
- 70 4 dagherin 7 a latino *utel.* 8 mästa för största 14 threr 21 hin för sin 26 thria för thre
- 71 2 vmganx; lyctir 6 soler daghir 13 sith lakedom 14 thæs planeta 20 ære the *utel.* 20,21 oc tha hetare æn Jouis 22 the for *utel.* 31 dærla för tildirwas thz
- 72 6 fughil matte annan aff sik fõdha tha. wtan 22 hui-uitna för alt
- 73 1 uinnan 5 aat mykelek 6 mäktigh eller *utel.* 9 hænnæ 10 fat 17 fiædra; flos 19 vnga 28 som är molduarper 29 oc annath swa dant *utel.* 31 affast för a
- 74 oc alla för eller 13,14 enkte fæm with 24 vardha frammer; frõgd för witz
- 75 8 faar dærla för tildirwis 10 øpir; hwar 12,13 oc sithir tha mästarin siælfwir oc hans kænneswenar oc lee/ oc spotta 14 thera för tholke 16 hugxa; nyuta 27 wæl konstoga 29 kost; 29,30 løste han *utel.* och frælste tillagdt efter son
- 76 6 æru tæsse tillagdt efter samma 23,24 villu draffuel 26 hiærta sins lastom 31 æwinneligh
- 77 9 band 14 samma för thz 24 siælar æru alra
- 78 7 wara *utel.* 8 swa för særdelis (på alla 3 ställena) 13 lottakin 15 kwnnist 16 mødho för mannen 18,19 likas 25 vhyris 31 fiugura
- 79 17 oc huatzske för thy at — hwarce 18 tunghir/ hardhir ællir læthir för hardher 20 oc fulkomat för at föla m; 23 kænna för föla
- 80 1 särlikin 9 hælder *utel.* 10 aff enom för en 11 Swa som wi seem 14 andra för alla 22 Rackar 24 dyrk för dygdh 27 nakor annor för manga andra
- 81 4 seem 6,7 tha för Godher mäster man 11 læggi 14 huarghi creature
- 82 1,2 I stället för oc tho — kændo them är på rad. 4

- efter hans tillsatt thy at the varu för när tha the kända
 them 7 vndir för til 23 at honom för som henne; wir
 24 kötit för lodhit 31 kunnist; sær för sik
 83 19 wërra för waaror 21 krankan för thrangan 24 wër-
 ranar 25 trea; träom 30 spør thu för spörs thy æn
 84 5 mästar 21 wanfam för i wanskilse 22 ætladhir 23 ætlan
 85 11 særliga til tæff 13 økia för höghia 27 ær wanfam
 för wanfkas 30 ætlar
 86 6 vtan utel. 7 tiænisto manzins för herrans 19 wil
 för maghe; haffwa för hona fa 20 kørnen för thornin
 och rofin
 87 2 økia för höghia 9 sørfadhir alz 29 oc soff för dödher
 30 sanctus paulus til 32 løst för liwft
 88 3 qwinnonna för komber 4 natwrlika hindrar hion-
 lagh 12 dørla för wanlika 25-27 slik tio mykit för tholik
 tio 32 tunnare
 89 3 questionem 7 fru 8 ware; dørla 16 sompnadhir för
 hængder 27 sik adam för adam særdelis 38 sik ther för
 særdelis
 90 9 hældhir för meer 20 økir för gør 25 til sin
 91 1 mykelek 11 vasæl för ofæll 12 haa 14 madhir; yskia
 23 dørla swa
 92 17 gudh för war herra 22,24 tiænadh 29 glædhi oc utel.
 31 man utel.
 93 9 nimi nakra 11 honum thz utel. 13 taghir för tha
 genaft 28 wita för kunna
 94 2 ælla nokran man 5 adam för mannin 8 thz utel.;
 maal tillagdt efter honum 14 mykelik 16 madherin 23 hygir
 24 Fiærdha
 95 4 nakor wanskilse 17 iættadhe 19 withir 32 witre
 96 11 fiærdha 26 spart för spækt; gøri 27 fatthir 28 ofatthir
 97 3 haa 9 fult 11 huiuitna 17 oc födha utel. 18 frammer
 20 maderin ær rætteligare
 98 1 wærskylloghir 10 wisado 11 hulka
 99 9 them allom 23 lydhogh utel. 25 innan nakot för i
 100 2 waruld 4 alla them 16 taghir för tha først 24 til
 skuld för forskyllan 25 ær stundom 27 ledh för lund

- 101** 3,4 the *för* tha hafdho oc 9,10 wardha *för* hawa warith 16 uæni *för* dæglikare 18 fuluæni 26 doghande *för* godhe
- 102** 6 ower andra *utel.* 9 *fræmmari* 11 herradomar 18 tolikan 23 väfald 31 som *för* til; fræmd huxar 32 aldrighen wæl enar; i et *utel.*
- 103** 19,20 in libro sapiencie 23 döderin 28,30 annare 28,32 æwinnelikir 31 fyughur
- 104** 15,16 in libro de questionibus veteris et noui testamenti (107,9,10 likaså) 25 ther skuldade han om
- 105** 6 æwinnelikir 31 tarff
- 106** 3 oc *fiæl utel.* 7 annars hems *för* i — wærlid 24 renfaret ey annat sinne
- 107** 3,4 ware *för* matte wara 10 menadi
- 108** 1 täuir *för* smaker 9 slæckis 14 allir *för* alder oc 25 æn — lakedom *utel.* 27 iorderike 28 enka *för* some 32 halde
- 109** 13 allir *för* allo 24 wordit økt; eet *för* hwart 28 ætlar
- 110** 1 oc aktan *utel.* 7 swarom wi
- 111** 19 sambland 26 sötma *för* sæt 27,28 orenan wærma *för* war swa 29 enghin skæl
- 112** 1 hauat 5 at hon hæller j fanna sædh 14 iæmpgodhan *utel.* 15 tæff *för* smak 18 xiiij libro 22 tykker *för* th; thykkes
- 113** 6 æn nakot annat 11 fus *för* födr 23 sægn *för* sæghu 25 storom *för* förom 28 mykelik
- 114** 2 th; fact at 7 limbir 9 til *för* wili wil 14 aldra thera 27 til redho
- 115** 3 lagh oc ræt; ællis 7 karman 8 karmen 16 gaffwa 17 fõdas 29 vanfa *för* wanskilse
- 116** 7 sægt *för* sant 13 tha slik *för* tholik 14,15 swarom wi *utel.* 29 sighir oc swa
- 117** 7 xiiij libro 16 wænta them vara 19 tæffa maals 32 til thera orda som sighia. *Sanctus gregorius* oc *sanctus ancelmus*
- 118** 8 æn han syndade ey 9 kunnistom 19 fylia 22 han ælla *för* them hælder

- 119 14 man *för* han 20 *för* æn han syndade 21 ærende
för ærwodhe 23 vanda *för* wyrdher 24 huxan 25 haffuino
 30 frammer 31 Nu mat thu æn spyria
- 120 2 *skæla utel.* 7 *gambloom för* galnom 10 *ther för* thz
 11 *fiæloom utel.* 18 *stadhnar oc utel.* 20 wæto; fyughura 23 huar
- 121 3 *prolomeus* 17 wæntu *för* thanka 27 lustelikaste
 30 høghir *för* godher
- 122 2 kolnar *för* kokiar 4 wædherit *för* thz 6 tyngri;
 orka *för* gita 13 som hon war vplypt 14 oc elda *för*
 som — wædher 17 torduna 20 fullo 32 *ospiæld*
- 123 4 hyggir *för* thænker 12 alzkons *för* allom 13 gudh
 han *för* han ængelin 17 affwnde 19 bom *för* bo i
- 124 1 iorderike 2 huar dagh lika 24 særlika
- 125 4 thetta samma 14 swaras ællir synas 21 slika *för*
 tholka samo 31 dodeliker
- 126 10 hugnadh *för* bygning 15 æmpne *för* æwe 16 vart
för nært 24 skõtare 32 thy *för* thæs
- 127 6 myklo 20 ledo *för* ledzn 21 løne *för* lowe
- 129 19 wært *för* ræt 21 flutto 30 swedhan; syndena *för*
 skuldina
- 130 4 likama 12 skildhir 13 hwi *för* Hwath 15 ingangh
för mang 18 warkwnnoghir 19 dauidir 23 godra
- 131 1 lyustis 4 thy *för* thz 14 hænnar 17 annan
- 132 4 qwinnonar ær hon plagadh m; 11 gerna *utel.*
 13 nødh *för* meen 17 ærffuode haffwa m; 19 ofructsam
 ändradt så *från* ofrd til 20 sædhekorn 30 swa som en
- 133 16 bætre 17 rodgangit 21 gömat *för* thz göma 24 thæn
för sin 32 vndbudh
- 134 8 konor; bunnar 10 frwa *utel.* 11 wisat henne
 12 dispenserat 13 mat thu 19 taghar *för* genast 25 æ komit
för som ey kome
- 135 6 thu *för* iak 9 loddara 28 brynin; frum 29 karfklek
för tharfflik
- 136 2 hældhir *för* bæter 11 at eno 17 rakkar *för* hunda
 19 lustelikt *för* dygdhelikt 23 olykan 28 gangnelikit *för* laghligt
- 137 2 ey hældhir 6 huart *för* all 7 godhra 26 ne; huarghe
- 138 3 lætteliga sighia ne 28 vrætteren

- 139** 5 likna 14 fina för therä 15 æn frammer för ytermer
140 3 döm 12 fynda för syndadhe 14 Konan utel. 27 en
 man 30 mangskons
141 3 gørla för wæl 4,5 iættade 18 fōdas 22 wetha 24 awita
142 4 boā innom 5 ener för eens 8 rättarin 9 oc gæl
 wndhir om hans hōffwidz man 22 fighir för scriwar 23 oc
 scriffwir til för ad 26 see för ær 28 luttaknir therä
143 23 wtrønt 24,25 mon för matte
144 8 tha för doo the 10 brada huxan 15 dærla för warla
 15 Thz som fighir dærla thz mærkir iæuogha haffwa bradha
 hugrænin til för J thy — till
145 15 see för ær 23 takit æller skæmtat 30 vitrir
146 6 thy för ther 15 madhir haffwir aff 20 widh för
 mot 32 litins wærdh
147 1 mykelik 5 stor oc dighir 20 komma för hawa
 komith 25 ma gørla 27 hans för honum; haldit för bliwih
148 2 modherena 3 stilkom för stykkiom 11 var likamæn
 wæl för likamen 26 fighir för scrifwar; oc scriffwar til
 för til
149 16 skæl utel. 13 licama oc mader 31 fōdoms

Genesis Kap. I ur B.

Sp. 168. Gudh skapadhe aff alzengho himil oc iordh. ey aff
 sik siælfuom som fadhir fōde son. oc ey aff nakro æmpne
 som smedhir gør yxe Jordin war æn onyt oc tom oc myrk.
 onyt for thy at enkte vaxte a henne Tom for then skuld
 at huarte var skapat fæ æller folk. -myrk for thy at
 hwatzske war sol ælla stiærnor Oc thæs hælga anda hughir
 foor iffwir vatnen thz ær at fighia iffwir himil oc iord
 thy at fwa som watn ma ledas æptir manzins wilia.
 fwa war himil oc iordh æmpne gudz til andelica oc
 likamlika creatur ¶ Sidhan sagde gudh mz æwerdeliko
 ordhe thz ær mz sinom fighnadha syni. varde lyus Oc
 iæmskøt wart lyus thz ær at fighia. ængla naturu som
 andelict lyus ær badhe sik siælfst oc lyser androm ¶ Nw

viste gud at lyufit war got thy at tha varo uandhir ænglar vordhnr at myrki oc skilde war herre lyufit fran myrkeno/ th; ær ath fighia goda ængla fran illom oc kallade lyufit dagh oc myrkit nat. oc swa wordin aff qwælle oc til morghon en daghir før then skuld at qwælsins lyus ær minna æn morghon lyus/ oc teknar at ænglanar allir haffdo først naturlikt vit oc vndirstodo alt th; gudh haffde skapat. huart innan sinne natura oc tha bældos sommir/ aff sino myklo viti Oc fœrgiordo ther m; at see nakon thima gud; øghon. oc thy nadis them æn swmir Sp. 169.

tackado gudi før th; myklo wit/ han haffde them giffuit. oc vordho ther m; wærdughir at see gud; ænlite the signada sol. oc swa dagadis them æwardeliker daghir swa at engin kom nat mællan Oc six at aff qwællenom oc morgnenom vardh en daghir ¶ Sidhan sagde oc gudh varde fæstilfe oc skilis at likamlika thinga æmpne som før var ostadugt som vatn var/ oc skipade gud at swmar creatura skulde vara iffwir tæssa fæstona/ oc swmir vndir/ oc iæmskøt vart oc swa oc tæssa fæstuna. oc kallade gudh himil/ oc ær vordhen aff quælde oc morne annar daghir/ m; thy som før ær fakt. at godhir ænglar sagdo th;ta dagx værke først j sinne naturu/ oc sidhan innan gudi som ær spæghil hin skærafta aldra sinna værka ¶ Sidhan sagde oc gudh komme saman vatnen/ the som vndir himblenom æru/ som før gingo alla vægna luct iffuir alla iordena j ena hyl/ som nw ær oceanus haff oc oppenbares tyrt land oc iæmskøt vart swa oc kallade war herra tørt land; iordh. æn vat; hylena kallade han haffwin oc gad; gudhi wæl aat swa giordo Oc mælte. Blomstras iordhin m; grøn græs oc sædhe oc fructsamom thræm æptir sith kyn/ m; naturliko sædhe/ swa at eet maage plantas oc vaxa aff andro. oc iæmskøt ær swa vordhit/ oc gad; gudhi Sp. 170.

wæl aat swa giordho. oc swa ær vordhin aff quælde oc morne/ thæn tridhie daghir. m; godha ængla lyuse som før ær fakt/ Sidhan mælte gudh Nw vardhe lyufin j himblenom oc skili aat daghen oc nattena/ oc vari til tekn timanna oc daghana oc skini j himblom oc lyse

iordhena Oc iæmsköt ær swa vordit oc giordhe gudh tw
 stor lyus sol oc mana. solena mera oc skæra daghen Manen
 minne at lyfa nakra ledh natthena. Oc ther til giordhe
 han manga stiærnor oc satte them j himelin/ at lyfa om
 iordena badhe om dagh oc nat/ æn thot hwaro at thera
 lyus synis ey vp a daghen fyri solennar lyufi/ oc at the
 skuldo skilia aat daghen oc nattena/ oc gad; gudhi wæl
 at swa giordho/ oc swa ær vordhit fiærde daghen badhe
 aff ængla vndirstandilse oc swa aff solinnar lyuse ¶ Sidhan
 mælte gudh. Nw varde liffwandis creatur j vatnom badhe
 thz krypir a iordhinne/ oc swa thz flygir j wædhreno oc
 swa thz flytir j vatneno. hwar æpthir sith kyn oc ga;
 gudhi wæl aat swa giordho. oc gaff nw fôrsta sinne sig-
 nilse oc bødth them at waxa oc økias. oc vpsyllen vataen
 oc wædherit oc iordena oc swa war vordhit sæmpta daghen
 ¶ Sidhan mælte gud Nw vardhe alzskons dyr huar æptir
 sith kyn. oc iæmsköt ær swa vordit oc gad; gudi wæl aat
 swa giordho. ¶ Nw haffwir gudh giort som andelik thing
 swa som ængla oc likamligh swa som iordh oc hymmil
 sp. 171. sol oc dyr Nw vil han skapa the creatur som badhe
 æru likamligh oc andeligh oc mælrir til til sin signada son
 oc til thæn hælga anda ¶ Gærom mannen æptir os siælfswom
 m; siæl oc vndirstandilse oc vari herra iffwir fiskin j
 haffweno oc iffwir foglum j wædhrom/ oc iffwir dyurom
 a iordhinne oc iffwir alt thz skapat ær a iordhinne oc
 swa skapade han mæniskionna æptir sik siælfuom en man
 oc ena qwinno oc gaff them sin signilse. oc bødth them
 at waxa m; affkømd oc økias oc fylla iorderike oc halla
 herradøme iffwir all the dyr ther skapadh varo Oc gaff
 them alt thz væxte a iordhinne til sødho. oc swa oc an-
 drom fuglom oc dyurom m; them Oc iæmsköt ær swa
 wordhit tha gad; gudhi mykelica wæl at allo thy han
 haffde skapat oc swa ær vordin siætte dagheren badhe
 ængla dagher oc manna

Olika öfversättning af Genesis Kap. I.

Ur Kongl. Bibliothekets handskrift med gammal signatur (Antiquitets-
Arkivets) A 3; skrifven 1502 i Wadstena.

(Lectie på tisdagsqvällen i dymbel-veckan.)

J Första timanom tha all tingh waro skapat/ Tha Sp. 153.
skop gudh himel oc iordh Jordhen hon war an thom oc
onyth oc mørker war ower all element/ Oc gudz andhe
gaffs ower all elementa/ Tha sagdhe gudh wardhe lyws/
Oc genstan j samma ordhe wardh lyws/ Oc gudh han
saa oc wndherstodh at lywset war nyttogt oc gaat/ Oc
thy at skildhe han lyws oc mørker/ lyuset kalladhe han
dagh oc mørkret nat/ Oc ther m3 wardh qwældher oc
morghon Första daghen ther näst sagdhe gudh wardhe
sæsta oc stadughet mit j watneno/ Oc the sæstan hon skili
watn fran watne/ Oc gudh han giordhe sæsto oc stadughet/
Oc m3 the sæstonne/ thz ær m3 enom stadwghom hymel
Tha at skeldhe gudh thz watnet som war wndher hymi-
lenom/ fran thy watnena som war owan før hymlenom
Oc thy kalladhe gudh sæstona oc stadoghetena hymil/ Oc
sua war fran qwälle oc til morghon annar daghen

Thzta æptherskreffna skal læsas om odenf- Sp. 168.
dax qwällen j dymbel wiku Sp. 169.

Sidhan saghe gudh/ watnet komme alt til saman thz som
ær wndher hymlenom/ oc synes iordhen thør/ Thz wart
oc genstan/ swa/ Tha kalladhe gudh tørkona iordh/ oc
watnet som samman kom kalladhe han syø oc haff/ oc
gudh han saa oc wndherstodh at thzta war nyttokt oc
goth/ oc han sagdhe swa Jordhen blomstres oc bæri grønt
græs oc yrther oc fruktamlik træ oc sædh/ oc hwar en
sædh haffwi sith frø æpther sino køn/ oc sædhin matte
thriffwas oc ey ferga oppa iordhene/ oc at thz maghe
plantas oc waxa aff andra/ swa wart oc genstan/ Jordhen
bar græs oc yrther som haffdhe frø m3 sik hwar en yrth
æpther sino køn/ oc ther m3 bar hon træ som baro frukt/
oc hwar eth træ haffde sith frø/ æpther sino køn/ oc

- gudh han saa at thzta war nyttoch oc got/ oc ther m; warth fran qwæld oc til morghon/ Thæn tridhia daghen/ Sidhan sagdhe gudh wardhe lywsen j hymlenom/ oc the skili at daghin oc nattena/ oc wari tekn til timana oc daghana oc aarin/ oc the skine j hymlenom/ oc lyse ower alla iordhena swa wardh oc genstan/ gudh han skop tw stoor lyus sol oc mane/ Thz stora lyufet skulle lyfa oc
- Sp. 170. skina om daghen/ Thz mindbre lyufet skulde lyfa oc skina om nattena/ Oc ther til skop han mangha stiar nor oc satte them j hymelen at the skullo lyfa oc skina badhe dagh oc nath/ æn tho at thera lyus/ synes ikke om daghen/ før solenna lywse Oc the skullo skilia aat daghen oc nattena/ Tha saa gudh at thzta war nyttoch oc goth/ Oc swa wardh fran qwæld/ oc til morghon/ fiardhe daghen Sidhan sagdhe gudh/ wardhe lifwandes creatur/ badhe the som kræka j watneno/ oc the som flygha j wædhreno/ oc ther m; skop gudh stora hwalen oc alt thz som liff haffwer oc roras kan j watneno æpther sino køn/ Oc gudh han saa at thzta war nyttogt oc goth Thy wælsignadhe han sin creatur oc sagdhe/ wæxen oc øgxliens oc opfyllen watnit j haffweno/ oc foglana øxles j wædhreno/ oc oppa iordhinne/ oc swa wart fran qwæld oc til morghon samte daghen/ Sidhan sagdhe gudh nw wardhe alskons creatur nøt oc fææ oc wille dywr hwart æpther sino køn swa wart oc genstan/ oc gudh han saa at thz war nyttokt oc goth/ oc sagdhe all the hælga trefalloghet fadher son oc thæn hælge andhe/ sik jnbyrdhes en persona til andhra/ gørom nw mænnskona æpther os siælfwom/
- Sp. 171. æpther warom liknilsom oc waro belæte/ m; siæl oc wædherstandilsom/ Oc hon wari herra ower fisken j watneno/ oc ower fuglen j wædhreno/ oc ower dywren a markenne oc ower alt thz som skapat ær oppa iordhenne/ Oc swa skapadhe han mænnskiona æpther sik siælfwom badhe man oc qwino/ oc han gaff them sin wælsignilse oc sagdhe wæxen oc øgxliens m; affødho/ oc fyllen op iordhena m; idhre aff fødho/ oc haffwen herradøme ower fisken j

watneno

watneno oc ower fughlana j wædhreno/ oc ower all the dywr a iordhenne ærw/ Oc ther m̄ sagdhe gudh til människiona/ Seen iak hæffwer giffwit idher til mat oc fødho alt th̄ som iordhenne wæxir oc fruktana a træmen/ Th̄ta skal wara idher oc allom dyurom a iordhen ærw oc allom foghloim j wædhreno til mat oc fødho swa wardh th̄ oc æpther gud̄ wilia/ Tha swa gudh all the tingh som han hæffde skapat oc honom gad̄ wæl aat/ oc the waro alstingx godh/ oc swa wardh fran qwæld oc til morghon/ swatte daghen/ Oc swa wardh hymil oc iordh fulkomnat j allom sinom prydlisom/ bonadh oc fæghrin/ oc a sywnda daghenom/ Tha fulkomnadhe gudh alla swa gærni[n]g oc gaff allom sinom skapadha tingom sin fulkom- Sp. 172.
nilse/ Oc før thy at a sywndha daghenom fingho all tingh sin fulkomnilse/ thy hælgadhe gudh then daghen m̄ roo oc hwilo/ oc giordhe han lidhwghan aff alle s̄yslo

(En annan, ungefär samtidig afskrift häraf finnes i Kongl. Bibliothekets pergaments-handskrift med gammal signatur (Antiquitets-Arkivets) A. 10, på sidorna 48—51. Den utgör der endast en lectie, med öfverskrift: Førsta leccio i mæssonne a paascha aften Efter denna afskrift är å föregående sida, raden 16, kraka rättadt till kråka)

158 6 huardaghlika 13 var 21 lustelikast 27 och 159:13 kun-
nistu för wiisdomsins 30 thædhan utel.; æær för flodher

159 2 bedlidellium 4,8 aan 6 aæn; hon fölghir för aff
15 mansins 24 konona för qwinmant̄ 28 som wt för ther
29 død̄sins för dödhom

160 12 qwinnona för ewam 16 aff huarie there 18 dærla
för swa 22 gudi lik 23 tykte för thotte

161 4 var herra för gud̄ son 6 talar för kallar; til för at
10 fiælade för skylte 11 huar sagde tik at thu var nakin/
vtan før thy at thu aast för Engin — ætith 18 swika för
tholka 20 thin för thik 22 laghur 24 mykla för margha

162 4 aat nampne 8 vithir för wiis

- 162 9,10 teer vitran för later wara wiis 23 abel för Oc han 27 owilia 29 sith för thera
- 163 7 at skämta för oc glædhiom 9 drap han m; staffri 13 mins brodhirs 14 øpir 18 flotan för wilder
- 164 2 thyt för thy at 12 kring om för ower 20 huffrughom 21 huffrughur 24 siwfald för siw 28 varla för orat
- 165 29 thiænade för thiænte
- 166 11 oc doo tillagdt efter aar 12 tassom; lykkias för thighis 22 haffua 26,27 allom ærffuonde mannom för alle — hawa 30 qwinnonar
- 167 3 oc för thy för Nw 7 varo för komo 8 æn chains slæct var 9 oc hatadho the mæn 12 thy som swa blandandis m; diæffla 12,13 risar oc iætmar 13 frakkir 15 væxte för war 23 innan thæssom 26 iæmdoghandis 29 ma madhir för matte 31 ær nu komen m; för skal — æpter
- 168 1 bura för rwm 6,7 aln ær iæmdighir swa som vara ix alna 8 studhen 9 eet 25 kæt som liffwir innan 29 allaledh för hafdhe 31 nakot mer som før var fækt
- 169 2 iadhons för fôr 7 dyurom som ey magho mæn 10 øxlas aff andro 12 økias 13 stadhna för stadh; thyr 20 hans för honum 26 væl slikan för tholkin
- 170 5 grunnanir 9 oc hans huffru. oc hans sona konor för oc thera huffrwr 11 ther gudh haffde føre för som fôr ær 20 huatuitna för allahanda 29 the fingho vtuaugh 31 skotna oc utel. 31 gik för stadhnar
- 171 1 bar in för nimber stadh 5 tha oppen utel.; bærg 15 tha för sidhan 11 fik för fan 14 fatar för tagher 16 annat sinne 18 biddhe 20 æn hon för oc 25,26 honom vt at ganga som honom haffde inbudhit 31 konur m; tik
- 172 3 skæt för han stort 4 aff alle för oc alt 5 ther matte atas 6 altaren 10 hans utel. 11 manzins för oc hugher 21 gaa
- 174 13 slæktir för æter 15 lotte 19 than delin för th; 23 børn 30 bræddis för bradhnadhe
- 175 7 redh för war 8,9 til rikis 9 wart riker oc 10 arket utel.; kolne för calampne 11 mæle 15 totte; taghar ther nær för leer 18 rægn ællir vatn 19 maagha för at 21 fastas

175 22 dighir för mykin

176 1 ieronimus 2 æm wærd; sliik gærningh 3 hon för tho-
likt 9 son som het *utel.* 31 quæntadus för giptos

177 6 ryma 14 wælsignilse 16 yskia 23 thy at för oc
30 hai bærggh

178 18 mykin *utel.*; oc gotz *utel.*; fordadhe them för foro
thadhan 23 bærggh för borgh 24 Om för J; iffrit för my-
kith 29 thin oc min

179 1 byggia för ganga 2,3 tha wil iak æmwæl ganga
14 nor 16 kant; thinom hugh 18 rindhir 20 kyn för sönir
21,22 til gud; oc hawa godha sidhi *utel.* 23 hæghna

180 1 badhe landh oc bærggh för a — bred 3,4 som het
mambre som ær ebron för threm — ebron 22,23 var hiit
seghast som var widh 29 wæknade 31 m; sinom tre för sins

181 1 lagdhe för fylkto 9 fik för bôdh 10 flæst för frælst;
gat för hafdhe 16 hörir för bôr 30 smak oc *utel.* 31 som
för sæm son 32 gamal karl

182 6 dærla för warla 8 thu tørf for Wyrddh 15 gitir
för format 18 likar; hona för them 22 iuda synir 23 til
likas 24 trode stadlika alt th; var herra

183 5 laghat 6 aa. dighre för adhughe 10 faa vetha
15,16 m; godhom fridhi *utel.* 22 mællan offerfins 29 tæff
för th; aar

184 14 a them samma 16 flodena för korolabel 21,22 my-
kin faghnaadh 23 iffwir mattis 28 oker för os; børn 29 oc
radhit *utel.* 29,30 faar för afflar nw

185 5 vndir för i 6 oc ær th; thit siælffs wald at hon
thik forsmar/ *utel.* 21 aat för m; 23 see för ære 25 m;
sæpnadhom *utel.* 26 børnom

186 12 gudh för swa 25,26 iffwir för widherla om 28 mællan
utel. 29 annan för en; skuli för skal 32 waffrat för warith

187 3 annan för en 12 tekn för thaghar 16 økiande
allom slæktomen för kænd aff allom slæktom 22 huffrugha

188 4 o wæntande för ekki waanlikt; alt saman 8 fighia
för thydha 16 affkømdh för slækt 19 bode 19,20 oc hans
twem brôdhrom *utel.* 22 vp för hart 25 thina för idhra
26 træfins för af træno 29 edhars swans

- 189 1 bødþ för han biwdher 7 kōt för han þkōt 16 vara at för det sista at 19 oc vnder dōrom le 28 tw samt thing utel. 32 thiit eller gōra th; utel.; Oc thæssi threir
- 190 10 arla tillagdt före det första om 18 iak haffwir iæt 24 þkuli 30,31 engin domare ma dōma nakon man
- 191 9 gōra för dōma 10 wærlдена för männina 13 hælf för særdelis 15 fwnnos för waro 16 dirffdis 18 se för ær 21 swarade för iætтар 22,23 the funnos för ther — mæn 24 til wars herra utel. 27 þkuli þta 28 oc halla utel. 32 sahdhe abraham utel.
- 192 2 for thera þkuld utel. 3 fōrdarffwa för forkoma 4 ower all hælgthon utel. 7 fōrdarffuas för forfaras 14 eno för enaft 19 gik 22 gen för at 25 thre varo ænglanir hema at abraham
- 193 3 nōdhir 8 qwinnom 10 gamblir 12 talar för tæl 13 vanþlika för fwlika 18 vtdragha 19 brygda 24 matte se för þa 28 bidh
- 194 6 vndan för þadhen 7 han j hændhir oc hans kono 9 til ryggia utel. 12 halfwir thina nadhe teet 14 orkar 17 byudhir 26 þik om för ater 28 qwinman;
- 195 2 fulasta för fallasko 4 þinom för hans 18,19 ensam för thy — wifath 22,23 thæn för þkulle — fore 24 teknar för oc teknas m;
- 196 3 okar för waara 7 Thōn för The 9 al amon för mykin — amons 15 bæthir sydhir j för i fwdher 17 rædas för ræddis han 31 þkæmtan 32 thæs land; utel.
- 197 17 myōlk 21 mistykte 22,23 ambutinna för thiañiþa qwinnonna 28 tykkia för þynas wara th;
- 198 1 kallas 2 huar thera för han 5,6 yfmael för þinom þon 6 økn 11 þithir 13 kræfelika 14 þiærran þom þkyutas matte 20 quængas för giptis 28 iak troo för halder
- 199 5 aat vatne; kostir 6 thy för watn 7 enkte aff för aldre 11 þik för særdelis 25 aat þino för hans 30 twa þina
- 200 12 til liffs ganga för wardha liwande stældt efter dōr (rad. 13) 16 þkyndelica för þkiotelika 24 fullelika 26,28 fadher þigher þonen/ utel. 31 þon min tillagdt efter hawa
- 201 13 þkōtare 14,15 abraham för tyfwar at nampne

- 201** 24 skuldh för fake 30 här nw teknadhir för herra teknas nw
- 202** 4 figher waar herra *utel.* 5 mina skuld 10,11 figher waar herra til abraham/ *utel.* 21 thera manna 22 vtländis 27 rike för lande
- 203** 3 ægho för æng 4 bæri för hawe 10 miædiu för lænd 11,12 som aff thæsse *utel.* 12 miædhnunne 13 quængas 17 wilia ther til 18 at hon fari 25 miædiu 27 fyflo för ærinde 31 qwinde gik
- 204** 1 tha fighir swænnen oc talar til 12 vandhir för granne 17 dryk för drikka 23 ørnaringa 25 hemma aat för til 29 sins för hans 32 hæfde giffwit
- 205** 4,5 thing oc hans mæn. oc latir twa 5 lathir för sæter 6 bordhe firi them 8 swen för man 11 quinde 12 sinne ælle 13 bødth 14,15 ey j the lande som han boor wtan j thæffo lande 20 swarat 27 th; idhir synis/ tykir
- 206** 1 sændeman 4 sætias 9 nær os. oc; færdas för fara 27 dyrre 30 mykelika för mykith wæl 31 næstan
- 207** 12 gør för körir; bort *utel.* 24,25 taghar hænnæ 32 anffwar aff gudhi
- 208** 11 iacobs slæct 16 foddis för kom i liwfið 21 mykin vedhe man för foor — weydhe 22 enfalder 29 æwum oc i them *utel.* 31 yngre fyskenom
- 209** 4 ginftan för sköt 10 matherin 13 mykit fwlt 30 ohyris för mykith
- 210** 2 fina för hans 13 ysaaks oc thera swena ther 16 gi-thir för ma 25 mato nyuta för watn nytiadho 26 här teknas 30 gudhlikan kænndom *utel.* 31. gudelikom för gud; om för a mot
- 212** 2 hans fadhir ysaac 3 blandadis m; för skulle blandas 4 Nw ællis ysaac oc gaar skin a 6 war herra för gudh 9 affkømdh 17,18 at yskia tik aff 26 yskia för økia 27 hørde för bõr 30 yskir för ønsker
- 213** 3 ther han lysthir gärna æta 6 ysker 6,7 tha swa at han væntir at thu see 7 sinne modher *utel.* 9 linan 17 at hænta för oc hænter th; 18 matgiorde 19 at karlen lystte at æta hema nær sik för wæl — lystte 21 wæfde

214 4 i skoghin *utel.* 5,6 at thz skulde sköt honom möta som han wilde 11 maal 16 sin för gudz 22 karlin för ysaac; blidhir 25 ordhum som sagdo för saghu 26 i hwarie släkt *utel.* 29,30 huar kanna klädin för klädhin kennas 31 ætlade för gaff

215 7 hymerikis 8 oleum til ymnins warda 9 fæste för önfte 20 ther got för thz sköt 24 hin at nampne *utel.*

216 7 gaffs mykelika för wardh vnderlika 8 sympn *utel.* 13 wredhir/ som ællar vorde vtan iæff 14 see för ske skal 19 øpir för ropar 20 røtar 32 oc wald *utel.*

217 3 øfk för önsk 9 vk för släkt 14,15 aff gudhi *utel.* 15 iluilia 16 sin för hans 17 hans brodhir för at 23 Ra-skelika 27 alzwaldughir 30 ther han iætte för som — iættath

218 3 vigdhir för signadher 8 hina för the 9 odygdelikir madhir för ogudhlika mædhan 12 fins fædhirnis för til sit faders 23 til hans för til — lund

219 10 gudhi i himerike *utel.* 11 i iordhrike *utel.* 28 væsgøzco för wart maal. 29 oc nuta skoghir a smaalensco tillagdt efter hebrezco 32 lætir för ledher

220 8 mykin nut 16 sæno för sino fæ 17 swara oc sighia 24 saa för wardh at se

221 8 til löna *utel.* 10 ondh för blöt; vænt för faghert 16 j sængh til hans iacob owitande 19 sør yngre dotter æn ældre 21 m; sættum 22 samuledh för æn framledhis 26 buiuitna för at alt

222 1 hemenom för wærlinne — släkt 4 them æwom för wærlinne 7 aff gudhi *utel.* 8 dærla mynna vandat för tha minna giwith 11 vilia för skipilse 14 gjorde för skulle göra 20,21 Oc the andra *utel.* 29 thz för winskap 31 siæff-wir för oc — Oc

223 3 iak kom til thik *utel.* 4 gödz för hws 6 mislitat 9 mislita 11 mina tiænist 19 ey för læter — sitia 21,23 tidhas för timas 24,25 wart thz bæst för bætst waaro 26 wandade för wyrdhe 27 thz feta oc bæsta 28 j iacobs vald oc loth 29 naturu krafft 30 dōme för æpterdōme 31 ufrægd för wanfræydhath

224 3 vænast 5 gat för kunne 6 faghir för tholik dæghelik

224 12 skulu för magho 15 vtan farlikit w. h. budh
17 fædernis för fadher 18 kallar han sina huffrughur til sin
för talar — huffrwr 23 bort færdh

225 5,6 väsgöfco för waart maal 7 sændebudh 15,16 til
wars herra utel. 21 giort widher mik oc fulkommat
28 twem skarom; næplika för uadhelika

226 5 nidhrade 12 ængla skarin 14 brytiadis 14,15 i mant;
like utel. 18 styra för flytia 20 stwndar för stundom
23 ena lundh ther m; visa iacob at haffua mere 32 giff-
wir för later

227 9 honom för tha 10 bergh utel. 14 brytiadis 21 barn
för söner oc dötter 25 gudhi syw sinnom

228 8 valdugha 10 höffdinga oc herra 11 andra qwinna
13 at off illa war giort 18 slika för swika 21 fyri folkeno
j landeno för m; — them 31 mykelica

229 21,22 at han war kærast aat honom. tha 22 fylgdo
för snwbbadho honum 23 theer för sigher; sin utel. 26 syntis
os brödher standha; skæra för skaarom 28,29 luta för bugha
32 taladhe för sagdhe

230 4,5 hwat mwn tik budha thænna drömbir 7 m; sik j
hiartano för m; sik 8 sætte för hawa at sætta 11 them
mon för the 16 en til annan 22 hwat honom hialpa hans
dröma 28 ther til at j see skire

231 4. oc haffwa sina skæmtan för i sinne glädhe 23 sma-
suennen haffua lönlika vndan kommit aff

232 1,2 sændhen för sænda the th; 11 hugna för blidhka
15 som skadha them för aff them skadha 25 thiana för
forskulla 28 dogho

233 8 högste 23 trolika 25 vänastir 27 framarlika 28 ræ-
dis gudh 29 stygdis han vidh olofflica gærningh

234 3 uroa för fresta; olofflikom 12 offmykit 20 myrke
hus 23 iffwir saa 26 styrde 30 skuld för brut; myrke
stuffwo för mörkæhws

235 6 mera oblida; æru fœrra för waro 9 thera drömp
utel. 15 iak för mik 26 tæl för tala 29 vislika 31 ilætæ
miæls för ilætis kar m; miæl

236 2 teknar för thydher 7 mykla væjlo oc hoff

236 9 swa gik för oc — widh 12 reddhe 12,13 hiälp annan wagh 14 Thwem iæmlangom sidhan 19 gräsum oc gräsuaxt 22,23 oc æmsköt somnade han atir 25 allo wadhri 26 hinna för the andra

237 1 ærwdi 6 wæto för watn 7 huxar tha han ær 9 oc swa illa för oc onda; drøia för wilia drøwa 16,17 oc manga tro vina spamæn hærda oc gæwa m; 27,28 lætir konungen för biwdher — læta

238 3 tæl för sigher 4 talde för sagdhe 6 eet för at 9 vij fulkommen godh 11 o aare 13 godha för frwktfamlika 17 raskefica 18 vitran 22 folkeno för rikeno 27 radelika för tharflika

239 1 wardh hœffdinge iffuir 10 hœffdinga a dyr bonadum 11 oc kria utel. 13 land för rike 14 pharao för egipto 22 elipolis för oc mœnstre 26 al æri för godh aar 30 warin

240 3 ladhur 17,18 æn til andra utel.; 18 huxar för råddes 24 æn the kænna ey han 26 bradelikast för næstan hardhaft 28 hem för wærl; bæren

241 1 iffwir land 6,7 wi göra vtan gærna idhre tiænisto mæn wiliom wi vara 14 m; fadhir sinom; hwrwin för borto 21,22 huat hælthir j ærin sanninda mæn ællir ey 29 oc skal för tha wil 30 idhra för aff idher; allom androm 31 wil iak utel.

242 2 til mik utel. 4 twngo för maal 13 weth at 20 aldra för alt 27 the vndra sin j mællom 29 alt th; them war til kommet

243 16 the hæfdo för th; ær 28 hæfwa giort för gðra; iæwar för rådhis 30 mondho för wilia 31 bær tho iffwir för bær — hugh 32 thæssa leedh utel.

244 1 oc mere ysald 5 wæntu för thanka 14 longo för nw 17 frukt för krydde 18 kœpskat 23 thæffo för fœdho æn thy 27 til min at komma m; allom idhir 28 tolika vaan 32 fik ath för faar

245 3 til matha 15 dærla för ma wæl ske 17 blandha för klanda 19 snimast för Sidherst

246 2 enfamin oc sannan för en sannan godh 12 waar — han utel. 13 kastar øghon för seer 20 taarom oc utel.

246 21 sårdelis *utel.* 22 widh sith bordh *tillagdt efter* män
24 æm mykit *för* æ iæmfult

247 1 styld *för* thiwffit 15 skal æwårdelica; orskulloge
18 thwænne *för* thenne 19 monde *för* wille 21 synda gældh
j thenna heme 31 vandha *för* wyrdha

248 2 harm skuld; latha *för* löpte 16 see thæn domberen;
oskyldugbir *för* orsaka män 18 orsake 27 suenenom *för*
honum; oc han ær *utel.*

249 1 fore mik *för* m; os; thorra 2 til wan *för* heem
fore waar 23,24 tolt ællir widh the ysældh liffwat ther
28 wæntir *för* sigher 29 hiarta *utel.* 31 eller lönt *utel.*

250 13 lika *för* thykkia 15 idher — helpo *utel.* 21 Fordhin

251 2 oc sællir tara iffwir hwar thera 6 raadh oc her-
skap 9 hufstrughor 15 næst *för* næstning 16,17 tryhundra-
dha — oc *utel.* 18 par *utel.* 27 vpsædo 31,32 thy ath barn
haffwir fulkomilse aff fadhir sinna naturu

252 17 styrkis *för* tryggis 19 gærsimmar *för* gawor (27—253 10
Jemför dessa Sct. Augustini ord med *Legendarium* 647:1—15)

253 26 illom *för* ondom 29,30,32 helare 32 halp *för* hiolt

254 18 m; iacob. vtan *för* Ån — oc 20,21 barna barn
22 bidhia han *utel.* 23 Josef stwNDAR *för* Han skyNDAR
24 iffwir hals honom

255 5 wædhurs 16 oc m; sik *utel.* 25 wærlidenne 25,26 skam-
mir oc ille 28 buardaglika; hemenom *för* wærlidinne 29 hems
för wærl; 30 skammir oc ille *för* stakkitte 31 skamt *för*
stakkit; ille *för* onde; fulle *för* fwle

256 1 alla thæssa hems dagha oc 3 oc ær iak ey æn
kommen til minna sörfædhra aldir *för* yngre — sörfædher
5 oaren 8 som war j landeno aff thy sinne 13 fore korn
utel.; klærka *för* kirkio 24 lotte *för* delana

257 5 miædiu *för* lænder 8 oc opsta *utel.* 11,12,13 Sidhan
sporde ioseph at foot fiøl a hans fadher oc kom til hans

258 16,24 frammarmeer *för* fromare 18 effraim ynghre
brodherin 21 lægia *för* böghia 25 vthlænška 29 yskia

259 10 sina slæct oc 14,16 vtlænška; vilde *för* iwdha
18 mandom *för* nadhom

260 1 enom syni 20,26 bør *för* bar, bær

- 260 23,24 oc *sköör utel.* 29 orenlika
- 261 2 *mæn för mannen* 2,3 oc — *wilia utel.* 5 *samfwndh*
6 *fördiærff* 7,8 *för hardh oc enthrættin*
- 262 1 *lagdis grundualin* 3 *gæld för gerning* 4 *finslæstum*
utel. 17 *hins illa* 32 *at utel.*
- 263 1 *saenda utel.* 6 *orætta för affatta* 21,22 *renast för*
innarsta 28 *thæff oc utel.*
- 264 11 *nær sidonem tillagdt efter skipalæghit* 18 *lætta för*
lættilse 19 *willo för walde* 23 *harda axlar för hærddha* 24 *sin*
lot utel. 26 *som fighlinghena hæfde* j 27 *køpikat*
- 265 3 *a sithir för op war stighin* 4 *ætir för later* 14 *skal*
thee 31 *væknir*
- 266 6 *vænkir för wæpnte* 23 *affkømdh för køni* 26 *skurit*
för skotith 32 *owan för aff himpnom*
- 267 1 *m; godho aare utel.* 3 *mykin fødhas* 13 *gærningom*
oc utel. 21,22 *nabundnir för til bundne*
- 268 1 *var för kalladh* 3 *The sama ierusalem utel.* 6 *skipta*
för skilia 28 *næst för hælst;* *skulde fødhas/ pinas*
- 269 1 *hælghe mæn utel.* 9 *wælyrykande* 10 oc *been utel.*
15 *fagnadh för fæghrindh* 18 *synas för tees* 19 *græt iacobs*
dødth 22 *sidan han dør för epter hans dødth* 25 *ætir för*
skipadher
- 270 10 *mærkelik thing* 24 *wifte för sa flyttadt efter spa-*
dom (på raden 25)
- 271 8 *i Josef min son* 22 *sinne för fins fadhers* 23 *han sa*
sina sona effraim oc manasse sona barn
- 272 2,4 *rykande för loktande* 5 *rykir för loktar*
- 275 15 *framledhis* 17 *frælse v wara lande* 24 *frakkafto*
27 *tholdo thy för hæftho thæs*
- 276 14 *kønære æn nakra andra quinnor* 29 *allo sino folke utel.*
- 277 1 *sina för sa* 5 *vroar för ærwodhar* 13 *timde för*
kunne; *dræpa han för lata forkoma honum* 16 *tættafta;*
innan m; utel. 21 *aff munde varda karino* 31 oc *hænnar*
møiar för oc henna iomsrwr
- 278 1 *at løgtha sik* 2 *lætir ena sina mø vp* 9,10 *at iak*
kalle idher nakra til barnsins aff ebrefcom qwinnom
11 *samuledh för swa* 21 *lek* 26 *falskan*

- 279 4 vaant för ont 8 fathar för faklar 9 sannare 21 waro
fwana oc bitta i 22 tha för Thy
- 280 1 fråghan för faghran 2 m; konungx mannom för
oc — konungenom 22,23 at gripa moysen oc låta dräpa
för epter — dräpa 28 kärtho sina nödh tha för sok-
kadho 29 oc øpto til hans 31 sina sæt m; abr.
- 281 10 bland för lughande 13 scognadum för skodhom
21 ængia för ængla 29 fotha för föter 30 se wæl skonadhir
- 282 4 idhars fadhirs 7 øp för rop 10 walde (ändradt)
för lande 17 maghande 19,20 sighir æn til wan för swarar
waarom 21 fadhirs 22 spøria gørla för the kunno spøria
27 fom ær æwerdelik 32 fylia oc tiæna
- 283 1 witran 5 mannom för nampnom 11 sÿslo för wærkia
18 hugxa för håra 20 stadhna 24 omskipte 32 vitrafto
- 284 8,9 plaghom/ oc utel. 13 iætir för lyte 15 twngo för
maal. 23 innan thenna hem 28 vanderen
- 285 6 malata för spetælsk 19 häller för alle 20 orsækte æn
25 oc sighir sik ey swa
- 286 1 numme 5 hølt 6 fadhirs twnga
- 287 8 håll för hall 10 mins sonar 27 offra för gøra
29 ondha för andra
- 288 1 iak æn jfrels folk lidukt 19 sina wæghna 23 fræmste
- 289 4 vanda 11 tyngia för thwinga 16 kært för rønt
17 lata them lidugha för ælta them 18,19 sidhan — hand
utel. 21 hwath utel. 22 thydher utel. 23 slækt oc utel.
24,25 Jak hørir israel ønkelika sukkan
- 290 7 th; sama land til ægho 9 haffwir för sik 25 Amrat
kaat fon han sæste iochaber sina fadhir sÿsthir
- 291 4 phinees 5 formæn för höffdhingia
- 292 5 frammer för øwermeer 21 hans wilia/ oc utel.
22 nw før giort för forbrutith 30 aaron haffde
- 293 25 swa fom alkimie gul tillagdt efter manna
- 294 11 Thwnkt 17 walde oc utel. 24 ær oc utel. 25 kær utel.
- 295 8 konst för gerning 15 giordhe swa för gør 31 præff-
uado för frestadho
- 296 18,19 redast til at budha för rættaft andbudh til 23 ælli
för alder 29 fakla för gitÿsa oc sighia

- 297 9 illa för ond 22 dodelikom för wadhelikom
 298 7 vadhra för wæmilse 8 tha tyrffdo the os j hæl
 m; stenom 12 swa — bedhins utel. 13 sammo fæt 29 længhir
 oc thwingar
 299 1 alt sændir nidhir 5 konunge för fa 14 var blædhrom
 300 11 iak för i thetta sin 12 læggia för læggias 16 wald
 för mæghin 22 oc skapadhis utel. 25 hustak för hws
 301 10 fact för giort 12 swa oc för sidhan at 14 atenafto;
 hugh oc utel. 29 eller nakar utel.
 302 3 bræskom för bræstum 9,10 hæmde för lande oc
 lydhno 11 forseo för forsyyn 13 æn — beddis utel. 14 lope
 för lowe 19 Førsta för Tha 29 barna för sona
 303 9 i morghon utel. 9,10 locustas för humblo hær
 18 wænde han sik wredhan
 304 1 aktin för thänkin 6 hwarior manne utel. 8,18 lo-
 custur för humblor 10 huiuitna för alt 14 tidh för tima
 17 locusta 22 hialp oc utel. 23 lyktar ændelika alla för
 förgher ey om 27 alla för aff 28 han badh för moyfes
 lypte 29,30 locustana för humblo plaghona
 305 3 skyiom at traffwa 4 swa at engin saa för fa ængin
 5 rordis för rördhe sik 9 wifade för tedhe 10,11 swarade
 för konunger — honum 13,14 göra man; hiarta blint
 306 1 hanla för hanna 11 thera ambuta som staar oc
 mall 12,15 illæte för ond laat 20 folk thu æghir/ ther
 22 widh pharao konung utel.
 307 5 walde för willo 11 wærdelikir 15 primu 19 enlit
 25 vtarmes för vtan; træsculla

Skiljaktig öfversättning utur Exodus Kap. XII.

Efter Kongl. Bibliothekets pergament-handskrift med gammal signatur
 (Antiquitets-Arkivets) A 10 från slutet af 14- eller början
 af 1500-talet.

s. 47. Annar leccio i mæssonne a langafredagh
 libri exodi

Gudh han sagde til moyfen oc aaron tha the varo i
 egyptolande. Thænne manadhen som ær Marcus. han skal

kallas när idhir at wara första manadhen i areno. Talin til allan israhels mogha oc sårghin them swa. tiionda daghin i thænna manadhenom. tha skal hwar man i sino huse. taka eth lamb til sik oc sit folk. oc thz skal gömas til fiortanda daghin oc skal thz tha dräpas oc ätas. Är thz swa atj nokors manz huse äru swa faa persone. at the orka äkke äta vp eth lamb. Tha thaki sin nästa granna oc swa manga personas af hans folke. at the äru nogh mang til at vpäta eth lamb. Thz lambith skal wara wtan smitto. vtan vanska. helbrýgdho. oc väl til ræka. færdhugt oc got. oc thz skal wara gummar lamb. oc ey äldre än aars gamalt. Oc i sama matona skulin i oc taka idhir en kidhling. oc han skulin i göma til fiortanda daghin i thænna manadhenom. oc thæn sama kidhlingen skal allir israhels moghe offra om aftons tima vm qwällin. Oc ther mz skulu the taka lamba blodhin. oc stryka han vppa badhen dor träen. som standa langx vp mz durumen. samuledhis oc vppa thwarträen som standir ofuan for durumen. i thy hufeno ther the äta lambit. oc the sama nattena skulu the äta stekt kiöt. oc brödh vtan surdegh. mz lætekio ällir androm beeskom yrtem. Af thy lambeno skal enkte ätas raat. oc änkte thz som sudhit är mz vatn vtan atenast thz som stekt är widh ellen. J skulin äta thz mz hofdhe. fotom. oc inälwom. oc thær skal enkte vara qwart i geen af til morghonen. løpir nakot ofuir. thz Sp. 48. kastin i ellin oc brännin vp. Oc i thæssa matona som hær äptir star skulin i äta lambit. J skulin giordha idhra lände. hafua sko a idhrom fotom. staf i idhrom handom. oc i skulin skynda idhir oc äta hastelika. for thy i skulin færdhas oc skynda idhir af egyptolande. oc til thz landit som gudh hafuir idhir lofuath

(Finnes äfven i Kongl. Bibliothekets handskrift med gammal signatur (Antiquitets-Arkivets) A 3, å sp. 151—153, såsom lectie på tisdagsqvällen i dymbel-veckan. Då en rad der är öfverhoppad, har afskriften i A 10 blifvit följd vid aftrycket.)

- 308** 7 fördarffwa 11 tha kan för skal iak 14 liffwir æptir annan för födhis aff idher 18 fördarffwas 27 lateris för aatlöghis
- 309** 2 föra för skrapa 10 abraham offrade 20 gudh fader 21 skötaft 30 m; gud; licama tillagdt efter hiarta
- 310** 4 ohuxadhir 9 surt för beef 14 syni för winir 21 oc tekn utel. 23 märkelikit; atskilnadher utel. 25 en-famin för gud; 24,25 widh tekn utel. 31 m; liff oc siäl
- 311** 3 som — bödh utel. 18 hwat th; för allahanda thy 20 maghom för monom 24 komma för kännas 26 ofspordhom honom som æghir 27 tha maa hwar man för th; ma 30,31 för war för han hawer nw
- 312** 3 haffwir giffwit 17 thera för sina 23 quinde 27 födhis oc utel. 29 märkeligh; the same nat utel. 30 mik för marghom
- 313** 12 genstan 14 maghin vidh för mäktigh 21,22 wisade them för hafde the bewiift 24,25 Nu var han thera ledhe war herra oc wisade wæghin 30 dax för om daghin
- 314** 1,2 antighia för annath 3 rypta tiældhen 7 hælgom för gud; 8 lyser för lyktar 25 thy at han för som
- 315** 13 enwalda utel. 14 alla plankadha som 17 fast för fulkomith 24 awitto för skylto
- 316** 6 wægh/ thwært ower hawith utel. 7 swa at ther ær wæghen thera j mællom 16 laagt ligghir för laghlik ær 21 staffin för wande eller stawe 32 om alla nattina utel.
- 317** 8 kom för sa 13 vagnom för wæghenom 14 senare för seent 15 vända vagnom 18 vânta at kommen ær ytarsta daghen 19 tæckelik 26 frægadhir 28 war oc utel.

Annan öfversättning utur Exodus Kap. XIV.

Efter Kongl. Bibliothekets handskrift med gammal signatur (Antiqvitets-Arkivets) A 3, skriven 1502 i Wadstena.

(Lectie på onsdagskvällen i dymbel-veckan.)

Sp. 172. Tha gudh han saa thera ilherd;ko j egipto landhe/
Tha plagadhe han them m; tordøn oc lygneel/ oc drap

en storan deel aff harenom oc han wändhe omkringh
thera waghna/ swa at hiwlen stodho op j høgt oc the
drwnknadho oc swnko nidher j dywpa grwndit/ Tha
sagdhe egyptane/ the som æn tha waro liffwa[n]dhe/ wæn-
dhom om wara waghna oc flym wndhan för israels man-
nom/ för thy gudh han stridher m̄ them/ amote os/
Tha sagdhe gudh til moyfen ræk wt thina handh oc thina
makt ower haffuet/ oc læth watnet j bøliona komma
ower egyptana oc nidhersänkia them oc thera waghna oc
the som ridha til hæst/ Tha moyfes rækte wt sina handh
oc sprotan gen moth haffweno/ arla om morghonen j
gryningenne/ tha lop alt watnet j gæn j samma stadhen
th̄ förra war/ Oc j thy samma at egyptane willo tha
haffwa om want oc wndhan flyt/ tha kom watnet moth
them/ oc kastadhe them mith j bylionar/ oc sänkte ni- Sp. 173.
dher allan pharaonis hær/ m̄ waghnom oc hestom swa
at ey wnkome en man aff them allom samman/ Oc israels
søner the gingho mith gonom rødha haffwet m̄ tørrøm
fothom/ oc watnet stodh som en mwr/ oppa badha si-
dhor/ badhe oppa høghre handh oc wenstra/ oc thæn
samma daghen tha frälste gudh israels folk aff egyptanna
handhom/ oc the sagho egyptana dødha liggia a haff-
strandenne/ oc sagho gud; stora makt som han haffdhe
tha bewist amoth thera owenom/ Oc sidhan toko the til
at rædhas gudh/ oc trodho gudhi oc hans tiænara moyfi/
Oc tha sangh moyfes oc israels syni thenna loff sanghen
gudhi til hedher Cantemus domino gloriose enim etc

(Denna lectie finnes äfven i Kongl. Bibliothekets ungefär
samtidiga handskrift med gammal signatur (Antiquitets-Arkivets)
A 10, sid. 51, 52. Öfverskriften der är: Annor lenne
i mæssone a pascha affton)

318 2 druknado 4 stark för frægh 9 vatn qwar stodho
17,18 mildhir m̄ hælaghom 22 starklek 23 oc vredus nidhir
26 fiøl iffwir them

319 3 songx för ty 8 dikter 9 ryjska 10 laghat

319 14 metær för wers 17 metærs för wærfa 23 the tala för sïghia

320 7 hælge propheta utel. 19 oc tha war för Tho læsom wi at; ær utel.

321 4 æwardelikt för ewinnelikt 10 hetir för kallas 12 märkelict 23 täffuande för smakande 24 litla för stakkitte

322 1 tinnom för naghlom 14 dödhe utel. 16 tolom wi dödth 18 huar daglika 20 hænta för tagha 27 æro för wald 29 skulen j warda 30 hetir för kallas

Annun öfversättning utur Exodus Kap. XVI.

Efter Kongl. Bibliothekets handskrift med gammal signatur (Antiquitets-Arkivets) A 3, skrifven 1502 i Wadstena.

Sp. 91. Leccio in benedictione palmarum die dominica libri exodi.

J(ſ)raels folk kom til helim/ ther waro xij rinnande watn källor/ oc lxx palm træ/ Ther slogho the wt thera tiæl/ som næst the kwno widh watnet/ Ther næst foro the aff helim/ oc kommo til eth økn som kallas syn/ thz øknet ær j mællan helim oc synai bærg/ tingat kommo the ffæmtande daghen j androm manadhenom

Sp. 92. æpther thz at the waro farin wt aff egyptho land/ Tha toko ather ifraels folk oc almoghe til at danta oc korra/ amoth moyse oc aaron/ oc sagdho/ wi willom at gudh gaffwe os thz/ at wi haffdom warit dræpne j egypto landh/ tha wi satom ther ower sywdandhe køt grytomen/ oc haffdom køt oc brødth nogh til mættes/ Hwi haffwen j let os jn j thzta øknit/ at j skwllen dræpa allan thenna almoghan mz hwngher oc swlt/ Ther næst talade gudh til moyfen oc saghe/ iak skal lata rægna idher brødth nidher aff hymblenom/ læt folket ganga wt hænta thz samman/ swa at the haffua nogh til at æta hwan dagh oc iak wil fresta om æn the wilia sta widh min lagh/ allar ey/ Siætta daghen hwat the jnbæra oc saman fanka/ thz skal finnas thw swa mykyt som andhre/ Apther thzta
at

at gudh haffde fackt moyfi oc aron taffen förskreffna ordhin/ tha talade the til ifraels folk oc fagdho j affton skolen j faa wita at gudh ledde idher wtaff egypto landh/ oc arla om morghon/ tha skulin j see gud; æro oppenbarlika m; idhrom øghom/ Tha ængla brødhet regna nidher aff hynblenom

(*Denna lectie finnes äfven i Kongl. Bibliothekets ungefär samtidiga handskrift med gammal signatur (Antiquitets-Arkivets) A 10, sid. 26, 27.*)

- 323** 8 owerwar *utel.* 12 tæffiade
324 5 sönedaghen för siwnda daghin 8 æmfuldhir för iæmmykin 10 tæffiade 16 mykin för höghan; tæffuiande 24 treueris
325 8 tyrffua för fla 10 thak för haff 11 slot 12 hællu för hall 23 wand eller *utel.* 30 foro nu för stodho op
326 3 monde för bōdh 4 bidhia för hælder 25 thæn för tha; fatthir vppa
327 23 oc - giri *utel.*
328 17 myrko sky 26 blæs för hōris
329 11 thrænna för thenne 15 ens för hans 19 hiona fælax 28 hionafælage 32 hionafælagh
330 6 blæstu för hōrdhis 14 oforkunnoghir 19 hanlom för hannom 24 stande
331 6 oc skorith *utel.* 12 at wi skulom för oc 20 see för ware
333 2 hawer han *utel.* 12 skuld för synd 16 som hans fadher *utel.* 29 langliua 32 at thæn för ower them
334 1 ælli för alder; skam liffuir 7 baswnen blæfande 8 rykande 10,12 war för os 15 tala oc *utel.* 18 göra idher för hawa
335 3 oc - hialp *utel.* 10 stinga gonom hans øra m; syl för dragha - øra 25 dragha för ælta
336 9 ganga för standa 13 a sik för eller faar 15 bruna 20 stenom för stangom 21 oc huld *utel.*

- 336** 23,24 oc hans herra waradhir för widhir oc oxen ey thy hældir förre inneluktir 30,31 j hæl för til dödh
- 337** 2 stenom för stangom 14 faar eller utel. 16 fæm yxn 20 tha ther för oc sidhan; wp lupin för oprunnin 21 gjorde för drap 23 stolit fæ oc liffuandis fwunnit j 27 atirgiældas aff thy bæsta som hittis j herrans fææ 30 gälla för göra
- 338** 11 dör thz för wardher forgiort 15 skulda för stylda 19,21 lanadhe för wtlænte 23 til syndis för henne sidhan 24,26 hemgæff 31 til thit land utel. 32 tynghia för thwinga
- 339** 1 vtlændis mæn 8 ey hardelika kuska them til atirgiælde 18 arfædhis awæxt 19 Förste utel. 20 första barn
- 340** 2 giffwin för dömpdan 3 owenar 13 vtlæniskir för wtlændis 15 lidugha för liggia 21 træl för swen 25 brænt för bradhit 26 arfwæxt för awæxt 31 som iak redhe til oc ætlade thik
- 341** 3 opta markt för formangt 9 vro för qwall 11 honom för henne 15,16 han lætir tik ey tha synda 21 tyngia för thwinga 26,27 ther bodho för the byriadho 27 nidherbryta 38 oc kasta bort thera
- 342** 2 wændha 25,26 en røft vare. huiuitna för m3 — Hwath
- 343** 3 gudhlik för gud; 5 j miduaghu för mit i 11 biscop oc högxta prest
- 345** 13 hwilis för Stillis 18,19 them aff idher komma at 21 taladhe för hafdhe fakt
- 346** 12 huar madhir m3 swærde om sidhi 27 thæssa hems
- 347** 14,16,22 förhyghia, förhygio 23 fagnadh för glædhi
- 348** 12,13 som flerom skuldo wisa 24,25 tha och hæmpnas utel.
- 349** 2,3 aff göre sæt utel. 25 oc wærdelikt tillagdt efter fylghe 31 stadhe utel.
- 350** 4 haffwir fwunnit 29 til ens 30 til annars; prædikar oc teknar
- 352** 18 til likn læghia **354** 22 the twa utel.
- 355** 1 æn nu ær för æn 18 thuæ byrdnat
- 358** 27 hems för wærl; 28 annars hems brwna
- 359** 11 som klyffia sina kløffua 12 Huiuitna thz för Oc hwath 12,13 klyffuir ey sina kløff för ekki — kløwa 14,16 hanla 14,15 Huiuitna oc thz som klyffuir sina kløff för Oc — kløwa

- 359** 21 færskoni 22 tæffe thu för thæffkyns 25 fogla køn
 för fyghle 27 natuiskia för natfkæwa 30 m; missiæmnom
 m; længre æptre benom
360 4 røse. visla för røsewisla 11 tha skal them syndhir bryta
361 3 karmans 9,12 lidha för ære lidhne 14 duwa vnga
 æller turturduffwo (*likaså* 22) oc harund *utel.*
362 10,11 swa som ware nakot annat liffuande innan
 12 offgamalt för aff gamalt 14,20 Hittir för Finder
363 6 likn för tekn 19 mogha oc *utel.* 28 stiftmodhir
365 3,7 nwdh för od 21 næsta granna 29 blandat korn
 30 Sompnar 32 trældom
366 24 før thy för tho
367 2 litom 6 thotte 19 taghar för talar
368 10 nidhir för swnder 21 wara twnga 29 stiftmodhir
369 8 bærin för bæra **370** 9 skökia *utel.*
372 2 som manlikare ær för han bannadhe 10 sonom för
 sona mannom 29 kalla för kallar han
373 18 thruffua för thrugha
374 25 fina iordh *utel.* 26 æru hældhir
375 2 meer wætis 18 nakar *utel.*
376 2 thera herra 5 rægn wædhir
377 16 hærddho 21 thuært aff
378 20 hwar daghlica 28 Oc ey giffwa iordhinne ro *til-*
lagdt efter bõdh
379 25 wndi 26 falda för handa
388 12,14,30 rypta för riwa *Likaså* 389: 3
389 26 slæktis för sloktis
391 8 til køtuistins för at køtwißt 14 hems för wærl;
392 25 vfrægd för ofærdh
393 12 mæn til *utel.*
394 1 fram synir mæn prophete oc wittre 20 tha vskia
 för the vnfk 31 orka för gita
395 17 ilæte för ilætis kar 29,30 til thera trighia
398 1,2 awita wærdh 13 gora för hon giordhe 30 skamt
400 27 iættnar för iætta
403 18 sønedaghen för hælghan dagh
406 15 huarghi för hwarie 27 hwar en för nakan annan

- 407** 11 om *fidhe* komma
408 6 *fulkomplika* för *fullelika*
409 28 *vænkte* för *wæmpte*
410 22 *klædthom* oc *utel.* 23 *kombir* för *ær* *komín* 29 *vældughan* för *mæktoghom*
411 6 *døia* för *dø*
412 7 *widh* *han* för *mʒ* *honum* 18 *mæltu* för *ſagdho*
413 17 *en* *trangan* *gatugardh* 19 *brænnande* för *brwno* 23 *fíns* för *hans*
414 6 *hemelika* oc *utel.* 19,20 *æn* för *Eller* oc 24 *oxa* för *gripe* 27 *lifnad* för *limpnath*
416 20 oc *ſagdhe* *utel.*; *kalladhe* för *badh*
419 16 oc *ængin* *utel.* 20 *ſkampt* för *litith*
420 2 *Næſto* *widher* *utel.*
421 8 *liffuande* *qwinde* 13 *konor* 27 *eleazar* *preſtir*
423 17 *wænktir* för *wæpnte*
425 7 *flyia* för *fly* 11 *thæ's* för *hans*
427 4 *værka* för *gerninga*
428 18 *mʒ* *okladha* *utel.*
430 *Spegbelikaſta* för *Klenafſta*
431 9 *alzſkons* för *nakarſkyns*
434 23 *ær* *ſwndhir* *innan* *thu* *ſkoreth*
439 17 *orkade* *at* *bæra*
440 7 *kombir* för *hælper*
441 8 *guddom* för *gudz* *dom* 21 *twadhø* för *thwoghø*
442 5 *aff* *ſinom* *krafft* *tillagdt* *eſter* *liff*
443 3 *witraſt* för *wiffaſt* 9 *frammer* för *ytermeer*
445 22 *taladen* för *taladhe* *han*
446 1 *thagar* *ſkamt* för *tha* *litith* 2 *thea* *honom* *ſit* 12 *miſſæmia* för *miſmona* 24 *dauid* *konungir* *j* *pfaltarenom* 27,28 *ſat* oc *utel.*
447 19 *ſkamt* för *litith* 24 *huarſkons* för *hwath*
449 6 *miſſæmio* för *miſmon*; *awita* för *affwitande*
450 11 *j* *pfaltarenom* *tillagdt* *eſter* *ſigher*
451 4 *athyggir* för *atwaktar*
452 6,7 *fore* *gudhi* *ſiælwom* *utel.* 27 *Til* *tridhia* för *Thridhia* *tiidh* *ſwaras* *ſwa*

- 454** 10 nakor annar för andra män 11 styras för for-
 stöbras 13 vranct för rät 31 skirda skyrdir
455 10 haffwa för hona
456 4 huart för All 17 listir för konstler
457 11,12 nakomin oc utel.
458 6 förbudhi för förbiwd; 13 hwarfkons för hwilke
 14,15 värk för gerningom
459 24 vräki för driwer
460 16 ællar för antiggia 17 illan för ondan
461 2,3 al;skons för alla handa och alla 2 tafskons
465 5,17 fogathe för fowthe, fowghodhe
467 4 ælla dræpa mannen för drapara 8 nabundin 10 drap
 för dödh 28,29 m; orät för mote rät
468 9 gulbra; för gulkar 12 förvärkat för forbrutith
 26 lyuft för oppenbart
470 3 rättelika för rättwiiflika 12 the iæmuæl blindh ællir
471 6 sötir meer för sötare
473 6 hugkot för thanka 16 hittas för finnas
474 7 nytlike för nyttoghe 20 radh för raby
475 27 th; som alt för swa som
476 24 hedher oc utel.
478 10 hörde hældir til 14 høgfast 29 gauar för gawor
480 8 win för sompt 9,11 sups för soops 22 rykande för
 loktande 23 mangskons för marghahanda
482 14 iffrit j för ower 16 eno vars herra hufi 21 dau-
 dhir sigbir innan psaltarenom
484 32 stadhana för stadga
486 14 al fangin för alt træwirkith
490 23 spandhir för span
492 26 förfædhra män för förældra 30 lydha för thydha
496 11 sigbir har iffwir för sigher
497 25 fæm fæsta oc för fæm
499 5 tuafskons för oc thæffskyns
504 31 vhyrughis för owermato
506 16 hiona fælagh för fælagh
507 2 th; ena offir 26 ofkiror för ofkira
508 1 som mannenom koma til utel.

Felaktigheter i B.

- 7** 1,2 oc foor — walde *felar*.
9 1,2 Sidhan — bokinne *felar*.
9 26,27 thy at — nabogodonofor *felar*.
12 16 iudea för til
13 1 ma koma *felar*. 15 kallas *felar*.
14 20—22 Ther m₃ — wærlidina *felar*. 24 frælſadh för rike — iæmwidha
20 8—10 heem — frælſe *felar*. 30 Epter — adrianus *felar*.
21 23 fyretighi för niotighi
24 28—25 2 Darius — bwrſwenom *felar*.
27 19 iffwir för mwr
32 2—5 Tha — ſkiæl *felar*.
33 19—21 en hughir oc ſtund. ganghir wm kring alla vara ſtundhir för hugher — ſynder
34 9 ens likame för likamin
41 7—9 aff — himpnom *felar*.
42 12 vtan likama *felar*. 14,15 æn tho — likama *felar*.
43 1 gerninga *felar*. 5—7 vtan for — likama *felar*.
51 30—32 Swa — krapt *felar*.
52 3 fangith — hafdhe *felar*.
61 2,3 Epters — ſiætta daghin *felar*.
63 8 trättanda för thrætiwghunda
72 31 Elderin för eller
73 21 mædhan — wædhre *felar*.
76 23 Daniel för Daud
88 10,11 tha — opſtanda *felar*.
88 26 Oc — wædher *felar*.
90 23,24 thy at natwra *felar*. 28,29 at nakor — bröd₃ *felar*.
96 3—10 andra lund — nakath thing *felar*.
99 13 enkte för witi
102 15 thæn ær herra för at han ær thræll
112 18—21 Swa — liwe *felar*. 26,27 Vtan — ſkôte *felar*.
 (Båda dessa ställen äro uppenbarligen uteslutna genom afskrifvarinnans blygsamhet.)

- 113 13 alle the som för aldren the
 117 20—23 at ey ma — gudh siælwer felar.
 118 9,10 Oc synis — konstum felar.
 120 27—30 oc hörir — at elde felar.
 129 30,31 then swidhan — skuldina felar.
 133 19 enkte hitte för hitte
 134 5 th; see ær vnderlict för theth ær ærwdhlikt
 135 11,12 ærffuoda nakot nyttelikt at androm för ær-
 wodhe — androm
 137 25 at sigbia för æn han sagdhe
 159 3 Ther hittes oc felar.
 163 25 synd för siw
 164 4 sighir för thigher om; byriadhe — oc felar.
 170 2,3 tha — aar felar.
 172 23—174 11 Hela nionde kapitlet af Genesis felar.
 182 16,17 Oc ær — affkømd felar.
 184 13 egyptu för th; hælgha
 185 29 swæna för sowa
 190 32 vet enkte
 197 22 thiænista qwinnona oc felar.
 199 31 sigher til them felar.
 207 19 oc dwma/ Massa felar.
 209 8 Oc — bort felar.
 217 25,26 modherfadher — fins felar.
 218 14 nw venir för owine
 221 23 thera systra oc bøn för systrana bøn oc wilia
 224 5 tha læt mæster felar.
 227 11—13 Ther — ænlite felar.
 241 28,29 tha wil — m; fridh felar.
 (Denna öfverhoppning är tydligen föranledd af de 2 "tha
 wil" (rad. 28,29), som förekomma i A och utan tvifvel
 afven stodo i urskriften. Ändringen i B till "oc skal iak"
 är således obestriddig, och stället visar derfor afskrif-
 varinnans både vårdsløshet och sjelftagna frihet.)
 243 29 skadha — at the felar.
 247 21,22 oc magho — andre felar.
 257 19—21 taghi — släkter/ Oc felar.

- 264** 16-18 Tha — fa *felar*.
266 7-9 Sidhan — kost *felar*.
267 12 Thy — höghe *felar*.
275 11 syrla ælla aldre gangen aff manna mwne för
gingo aff manna minnom
283 21 the finna för ær time
290 21-23 hafde — Chaat *felar*.
291 7-9 at — bōdh *felar*.
294 7-9 fōdhis — thing *felar*.
298 16-18 Moyfes — mik *felar*.
300 1-3 Sidhan — plagho *felar*. 13,14 Tha — folk *felar*.
301 20 utan han batre sik *felar*.
323 18,19 Thy — ther *felar*.
332 3 thy at war tro *felar*.
335 8-10 ledha — han *felar*.
336 22,23 Nw — stangull *felar*.
341 10 æru væffdha för ærwodha
389 7 hymnom för hinom twem
390 12,13 at fōdha — kōtwist *felar*.
393 1 *Glossan* tabernaculum federis numeri vndecim
är oriktigt intagen i texten efter kallath
394 12-14 Josue — gud; hws *felar*.
399 12-14 Moyfes — slækt *felar*.
424 13 Thædhan — phiom *felar*.
451 14,15 ther scrifwath — the ære *felar*; 15 scrifwath *felar*.
468 11 *Glossan* som skōffling är oriktigt intagen i texten
efter god;
473 28,29 æn — mæn *felar*.
483 19 Oc swa — om *felar*.

Ett fullständigt uppräknande af alla skiljaktigheter mellan de två handskrifterna vore liktydigt med utgifvande äfven af B i sin helhet. För att undvika denna ytterlighet har utg. sökt följa en medelväg, genom upptagande af blott de större olikheterna, i afseende på såväl språket som texten. Härvid torde ihogkommas, att i allmänhet äro *icke anmärkta*:

olikheter i kommatering;
 smärre fel i B, hvilka äro ganska många; (öfver de större är en särskild lista bifogad.)
 tal med latinska siffror, i stället för de med bokstäfver fullt utskrifna, och tvärtom, hvilket senare dock sällan inträffar;
 olika skrifsätt af namn, vanligen försämrade i B:
 enkel omflyttning af enskilda ord;
 obestämd form för bestämd, och tvärtom;
 imperfectum för presens, plusqpf. för impf., och tvärtom;
 pronomen han, hon i stället för det ifrågavarande namnet eller ordet;
 enstaka tillagda eller uteslutna små fyllnads-ord, då de icke ändra meningen eller förorsaka någon skiftning deri, såsom t. ex.: at, swa, som, wæl, mʒ, oc, til, han, thʒ, a, a'n, the, aff, med flera. Likaså enstaka upprepade ord, såsom: aar, han, hon m. fl. — På de första sidorna äro dock en hop sådana uteslutna småord anmärkta, till prof derpå att de sannolikt, såsom obehöfliga, icke funnits i den äldsta, nu förlorade handskriften. Omvexlingen af dessa småord fortfar hela boken igenom; på de ställen de finnas i A äro de oftast uteslutna i B, men då de saknas i A uppträda de vanligen i B.

I läsarterna upptages icke det motsvarande ordet ur A, när detta tydligt utvisas af sjelfva variant-ordet; eljest utmärkes det alltid med ett lutande *för*. Ofta upptages äfven ett för båda handskrifterna gemensamt ord, vid hvilket olikheten börjar eller slutar, för att sålunda angifva densamma, utan att upprepa de motsvarande orden i A. Likaså, då ett eller flera ord finnas tillagda i B, anföres såsom kännemärke det gemensamma ordet, hvartill de sluta sig. På en och samma rad anmärkta olikheter åtskiljas med semikolon. Oftare återkommande olikheter äro naturligtvis icke allestädes upptagna ibland läsarterna. Till öfversigt af sådana ord och

former torde följande listor kunna tjena; dock få de icke alltid betraktas såsom uppställande orubbliga regler, ty B har äfven samma ord och former som A, somliga mer, andra mindre ofta.

Vanliga ord och former i B.

B	A	B	A
a för aff (i uttrycket a gud; waghna)		himbla, hymbla	för himpna
aldrih för aldre		himblenom	för himilin
alla för aldra (ofta omvändt)		himlane	för himpnane
annara för andra		bimna, himnane	för himpna, himpnane
at för oc (och omvändt)		hiolt, hiollo	för hiolt, hioldo
badhe för badhin		hugxa	för thænka (ej omvändt)
boa för bo		hwar	för hwa
börn för barn		hwarte	} för hwarce
dughande för donde (alltid)		hwatzke	
därta, dörta för wanlika (alltid)		hwi hwitna	för alt (oftast)
elder, elderin för eld, eldin		hyghir	för thænker
engaledh för ængalundh		hælagir, hælagt	för hælgber, hælight
ey för ekke		iffwir, iuir	för ower
firi för fore		innan	för i (oftast)
fiughur för fyra (oftast)		iorderike	för wærlidinne
foghata för foghota		Judar	för Jwdha
framdellis för fram a ledh		iæmlanga	för aar
framledh för framledhis		kunnift	för konst
frammer för fræmmer, fræmmer mer (alltid)		kunnifthir	för konster } (alltid)
fran för fra		licaman, -ns	för likamin, -ns
før, føre för fore		madhir	för man
først för flør		madherin	för mannin } (oftast)
gen för mot		mang	för margh
gudh för war herra (och omvändt)		midhian dagh	för middagh
hanla för hanna		miolk	för mielk (alltid)
hem för wærlid		morghon	för i morghen
		mykelek	för mykilikhet

B	A	B	A
mykla, myklo	för mykith,	thænna	för thæffom (o. omvändt)
mykin	(och omvändt)	thorfft	för thörff
mällom	för mällan	tæuir, tæff	för smak
oc	för nw (och omvändt)	tæskons	för tholka, tholik
om	för j (och omvändt)	tæffa	hems för i thæffe wærlð
om	fidhe för om fidher		(alltid)
questionem	för thæffe spörilfe	wan	för waar
	eller blott spörilfe	war	för wardh
qwinna	för kona (oftare; men	wardha	för wara
	äfven omvändt)	waro	för wordho
fact, sagt	för sant	wart	för war, wardh
script	för scrift	waxa	för wæxa (alltid)
see	för ær (oftast)	wilt	för wil
fin	för hans (och omvändt)	wir	för wi
skalt	för skal (oftast)	vitir	för wiis (oftast)
skipa	för skapa (och omvändt)	vndi	för vnder
skælnadh	för skilnath	wæghna	för weyna (alltid)
skotast	för skiotast	wælsignilse	för signilse (och
slik	för tholik (oftast)		omvändt)
slika, -n	för tholka, -n (oftast)	wænta	för thænka (ej om-
syni, -r	för sönir		vändt)
færlika, -ken, -kom	för færdel	yския	för önska (alltid)
	(alltid)	ælla, ællir	för eller
tha	för tho	ælla	för ellas
tha	för the	ællis	mæn för ællris mæn
ther	för the	æm	för iæm, iæmpn
ther	för som (och omvändt)	æmfast	för iæmfast
thera	för the	æmgodh	för iæmgodh
thera	för them	æmsköt	för iæmsköt
thin	för thik	æn	för om (och omvändt)
thin oc min	för thik oc mik	ætla	för thænka
til hans	för til honum	ætlan	för thanka
tha	hwaro för tho		(icke om-
tho	hwaro för tho at hwaro	øffwir	för ower
thot	hwaro för tho at hwario	øp, øpa	för roop, ropa (alltid)
thænna	för thæffa (o. omvändt)		

a i B för æ eller e i A
 fördarffwar för fordærwar
 maktoghir för mäktogher
 mark för märke
 riddarskap för ridderfkap
 tha för the
 wagh för wagh
 waldughir, walloghir för wal-
 waxa för wæxa (*alltid*); [dogher
 waxt för wæxt
 ytarft för yterft

a i B för o i A
 annar för annor
 mäffabok för mäffobok
 tha för tho

e i B för i i A
 (*mycket oftare omvändt*)
 drukken för drukkin
 himel för himil
 læfen för læfin
 nedærft för nidherft
 riken för rikin
 skuggen för skuggin
 wen, wenir för win, winir
 weth, wetit för wit, witit

e i B för æ i A
 betre för bætre
 enghin för ængin
 enkte för ænkte

ee i B för e i A
 eet för et (*sällsynt*)

i i B för e i A
 (*otaliga*)
 aari för aare

aldir för alder
 atir för ater
 badhi för badhe
 brännir för bränner
 drikkir för drikker
 eldin för elden
 enghin för ængen
 etir för eter
 fangin för fangen
 giffwir för giwer
 hiöldi för hioide
 hwilkin för hwilken
 iffwir för ower
 konungi för konunge
 landin för landen
 lughi för lughe
 mankini för manköne
 mæghin för mæghen
 offir för offer
 rinnir för rinder
 røftin för røften
 fami för same
 fighir för figher
 fkapari för fkapare
 ftabhin för ftabhen
 thæffi } för thæffe (*icke ofta*)
 thæffin }
 vphoffwi för ophowe
 watni för watne
 wæghir för wægher
 yngri för yngre
 ængil för ængel
 æmpni för æmpne

o i B för a i A
 annor för annar
 nakon, -r, -t för nakan, etc.

o i B för u i A

(mindre ofta så, än omvändt)
 daghom för daghum
 kwnoct för kunnught
 skyom för skywm

o i B för ö i A

alzskons för alzsköns, —kyns
 fonum för fönom
 thorff för thörff
 thorua för thörfwo

u i B för a i A

mæstu för mæsta (sällsynt)

u i B för e i A

fadhur för fadher (icke ofta)
 idhur för idher (sällsynt)
 aru för are

u i B för o i A

blodugh för blodogh
 forbudhu för forbudho
 fæstu för fæsto
 gyurda för giordha
 husunna för hoſonar
 lughin för loghin
 maktughare för mäktoghare
 rædhu för redho
 ſaghu för ſagho
 ſkulu för ſkulo, ſkullo
 ſumme för ſome
 ſommum för ſomom
 ſyflu för ſyflo
 tollum för tollom
 vm för om
 vp för op

wtallika för otalika
 waldughir för waldogher

u i B för y i A

enſkwns för enſkyns
 forſkulda för forſkylda
 ſkulda för ſkylda
 taſkwns för taſkyns

y i B för i i A

hymil för himel (sällsynt)
 pyna för pina

y i B för ö i A

fylghir för fölgher
 fylia för fölghia
 fyrra för förra
 mankini för manköne
 ſpyrium för ſpöriom
 ſyni för söne
 ſyrgde för ſörgdhe
 tyr för thör

aa (=å) i B för a i A

aa för a
 aadru för adhrur
 aat för at
 baaro för baro
 faa för fa
 fraa för fra
 laa för la
 maa för ma
 raadh för radh
 ſaa för ſa
 vpaa för oppa
 vaaldh för walde
 waaro för waro (icke ofta)

æ i B för **e** i A

than för then
æwerdelica för ewerdhelika

ö i B för **o** i A

för för fore
hiolt, hiello för hiolt, hioldo
öfwer för ower

ö i B för **y** i A

døgne för dyghne
frögd för frygdh
æmsköt för iæmskyt

ff (öfvervägande) i B

B A

affwnd för awnd
gaffwo för gawo
haffwir för hawer
iffwir för ower
kraft för krapt
lifde för lifdhe
loffwat för lowath
pröffwadho för pröwadho
siälffwir för siälwer
vphoffwi för ophowe
ærffuodha för ærwodha
öfwwir för ower

gh i B för **k** i A

andeligh för andelik
licamligh för likamlik
naghra för nakra
naturligh för naturlig
rätteliga för rättelika
fig, figh för fik
fälight för fälikhet

toligh för tholik
vnderligh för vnderlik
ærligh för ærlik

k i B för **gh** i A

lönlikir för lönligher
fakt för faght
taka, takir för tagha, tagher
thok, toko för togh, togho

id i B för **ll** i A

skulde,—o för skulle,—o
wilde,—o för wille,—o

ll i B för **ld** i A

halla för halda
hiello för hioldo
hällir för hælder
molline för moldinne
walloghir för waldogher

Ändelser på **ar** i B

B A

daghanar för daghane
faghnar för fangne
falnar för falna
fiskar för fiska
flæstar för flæsta
gislar för gisla
godhar för godha
hænnar för henna
lidhnar för lidhne
planetar för planeta
romarar för romara
fambundnar för sambundne
siälinar för siälina
skælikar för skælika
stormar för storma

fwmar för some
 thitzlar för thitzla
 thornar för thorna
 wekar för weke
 wtgangnar för wtgangne

Ändelser på **er** i B

B A

ener för ene
 fisker för fiska
 godher för godhe
 likamliker för likamlike
 hedhner för hedhne
 næster för næsta
 ther för the
 threr för thre
 ænglaner för ængla
 æwinneliker för æwinnelik

Ändelser på **ir** (otaliga) i B

B A

allir för alle
 bundnir för bundne
 döðbir för döðhe
 falsir för false
 flæstir för flæste
 frælſir för frælſe
 fængnir för fæghne
 kaldhir för kaldhe
 kraptir för krapt, krapta
 kristnir för cristne
 likamaløfir för likamsløſe
 liwfir för liwſe
 lættir för lætte
 mangir för mange
 naturlikir för natwrlík
 fannir för ſanne
 ſkapadhir för ſkapadhe

ſkipadhir för ſkipadhe
 flæctir för flækt
 ſomir, ſwmir för some
 ſælir för ſæle
 trældombir för thrældom
 twnghir för thunge
 vatir för waate
 vir för wi
 wiſir } för wiſe
 witrir }

Ändelser på **rin** i B

B A

døderin för döðhin
 elderin för elðin
 foterin för foðhin
 hugherin för hughin
 madherin för mannin
 ſtaderin för ſtaðhin

1:a conjugation i B för 2:a i A

B A

frælſado för frælſte
 hwiladis för hwiltis
 iættade för iætte
 kristade för kriste
 ſkapade för ſkapte
 ſkapader för ſkaptir
 thiañade för thiañte
 viſade för viiſte

Activa i B för passiva i A

B A

bryta för brytas
 mærkia för mærkias
 ſcriffwa för ſcriwas
 ſpøria för ſpørias (oftast)

Exempel på några af urskriftens ord och former, hvilka kommit ur bruk då den äldre afskriften gjordes och därför deri utbyttes mot andra mera brukliga, men blifvit bibehållna i den yngre afskriften.

B	A	B	A
ambuta	för thræla	quængas	för giptis
ambutinna	för thia'nista qwin-	røkir	för lokt
	nonna	tha	för the
dighir	för myken	ther, thera	för the
dærla	för wanlika, warla, gørla	trauan	för hannan
fiughur	för fyra	tælf	för smak
fiälade	för skylte	tæssa hems	för i thæsse wærlð
flotan	för wilder	wir	för wi
hugxa	för thænka	vitir	för wiis
hwiwitna	för alt	væntkir	för væpnte
hyghir	för thænker	vænta	för thænka
iadhons	för fòr	yfskia	för ðnska
iæmlanga	för aar	ætla	för thænka
kunnist	för konst	øp, øpir	för roop, ropar
madhir	för man		Ändelserna på:
oker	för os, wara	-er, -ir, -in	

Efterskrift.

Det är en gammal sägen, att den tidigaste Svenska bibel-öfversättning företogs genom den heliga Birgittas försorg. De äldsta, och enda bevisande, yttranden härom hafva vi uti en icke så lång tid efter hennes död författad lefnads-beskrifning, som finnes framför hennes uppenbarelser på Svenska, samt i en annan, samtidig eller föga yngre, lefnads-teckning på Latinsk vers. I den förra säges att Birgitta, redan under den tidigare delen af sin lefnad, före uppenbarelsernas början, tillbragte sin tid

Stundom owerläsfande hælghra manna liuerne ok bibliam hulka hon hafde latit scriwa sik a swensko¹

Den Latinska bearbetningen åter har följande verser:

De lectura eius

DVm praxi domina manuali sancta pepercit
 Confluit ad libros paruaque legit eos:
 Scriptos sanctorum de gestis atque triumphis.
 Et gaudebat in hiis ocia vana timens
 Biblia translata cui de sermone latino
 Ad linguam swecam mansit. in hacque studet.
 Atque probatorum doctos audire libenter
 Sermones solita. corde reseruat eos.²

¹ Enligt Kongl. Bibliothekets pergament-handskrifter med gammal signatur (Antiquitets-Arkivets) A 5 a, spalten 6, A 33, spalt. 13, samt Skokloster-handskriften N:o 136 i folio, spalt. 5. Den förstnämnda är icke yngre än 1430-talet. — Denna lefnads-teckning, och samma uppgift, är sedermera begagnad af Surius och Vastovius, samt medelbart genom dem af de yngre utländske författarne om Birgitta.

² Efter den förmodligen enda öfverblifna afskriften, från medlet af 1400-talet, bevarad uti en Wadstena-codex (N:o 47 Benz.)

Emot trovärdigheten af dessa uppgifter, båda inhemska och af tillräcklig ålder, torde väl knappast någon skäligen invändning kunna göras, i synnerhet som ett betydande stöd lemnas dem genom det ojäfviga beviset för en Svensk bibels tillvaro på Birgittas tid. Konung Magnus Eriksson hade nemligen en sådan på 1340-talet, enligt Magnus Niclissons inventarium och redogörelse för den Kongl. fataburen.³ Orden i sjelfva pergament-urkunden, förvarad i Riks-Arkivet, lyda: "Jtem vnum grossum librum biblie in swenico" (sc. assignavi).

Alldeles osökt följer här den tanken, att denna "stora bibel-bok på Svenska," var en, i hög grad lämplig, gåfva af Birgitta till hennes frände konungen; åtminstone skall man gå utom det sannolikas gräns, för att vilja anse densamma såsom innehållande en annan öfversättning än den Birgittinska.

Om således den gamla sägnens trovärdighet får antagas vara styrkt, och den Birgittinska bibel-tolkningen satt utom tvifvel, följer närmast den frågan: "Hvad har då blifvit af denna öfversättning? Är hon förlorad?" — Vi tro det icke. Enligt alla sannolikhets-grunder, ty positiva bevis finnas ej, bestod densamma just af den i detta band meddelade tolkning och utläggning af de fem

på Upsala Bibliothek. Den har öfverskriften "Incipit vita Beate Brigitte metrice conscripta;" upptager 16 blad, signerade M xiiij—N ix. Det anförda stället finnes på bladet M xvij, frånsidan.

³ Se *Nova Acta Societatis Scientiarum Upsaliensis*, VIII s. 321—326; *Diplomatarium Norvegicum*, III s. 178—180 (af hvad anledning här läses sweuico, för swenico, är obekant); *Svenskt Diplomatarium*, IV s. 709—712. Årtalet är i de två första antaget vara 1340; men detta är icke så säkert, ty sedan M^occc^o xl^o är utskrifvet fattas ett hörn af pergamentet, der ett enhets-tal möjligen, och troligen, varit tillagdt.

Mose-böckerna. Den till denna slutsats ledande tankegång är helt enkel. — Vår text finnes visserligen numera blott i två jmförelsevis unga handskrifter, den ena från ungefär 1430-talet, den andra af år 1526; men lyckligtvis innebära de beviset för en högre ålder. Ehuru båda sannolikt afskrifter efter samma original, har nemligen *den yngre*, jemte en mängd moderniseringar och försämringar, talrika gamla ord och former, hvilka kommit ur bruk redan då den äldre afskriften gjordes, och därför deri utbyttes mot andra, mera brukliga.⁴ Här af följer, att sjelfva arbetet måste uppflyttas ett godt stycke högre i tiden före den äldre afskriften, eller till ungefär 1330-talet; ty mindre än 100 år kunna ej gerna, under dessa tider, anslås till en sådan föråldring af språket. — Med hänseende till vårt land och vår litteratur på 1300-talet har antagandet af två olika, samtida öfversättningar ingen sannolikhet för sig; det torde därför icke vara så särdeles vågadt, att anse den för Birgitta gjorda öfversättningen identisk med vår text, om man afräknar språkets moderniserade skick. — Likaledes är det sannolikt, att Birgittas och Magnus Erikssons bibel icke innehöll mera än pentateuchen; ty om redan på 1300-talet hela bibeln funnits tolkad, så hade de i vårt 2:a band meddelade öfversättningarne från 1400-talets slut af Josua bok, Domare-boken, Judith, Esther, Ruth, Machabeerne och Uppenbarelse-boken, såsom obefläga, säkerligen icke blifvit företagna. I detta fall skulle den på 1430-talet gjorda afskriften, efter all rimlighet, icke heller slutat med pentateuchen, likasom ock den yngre afskriften nödvändigt hade måst omfatta de

⁴ Se sidan 574.

öfriga, nu utelemnade bibel-böckerna; ty afsigten att i denna codex samla, så vidt möjligt, hela bibeln är omisskännelig. — Magnus Erikssons "vnus grossus liber biblie in swenico" har väl ej heller kunnat inrymma mer än de fem Mose-böckerna med deras förklaring, hvilka i afskriften från 1430-talet också kallas, med nära nog samma ord, "biblia pa swensko;" ty denna text, i tryck upptagande 500 täta sidor, bildar verkligen ett ganska drygt band, i synnerhet då den tänkes praktfullt utskrifven, för en konungs räkning, med 1300-talets stora stil och på tjockt pergament (det fina utländska velin-pergamentet nyttjades aldrig i Sverige). En god jämförelse för beräkning af det behöfliga utrymmet för hela bibeln, tolkad och kommenterad på samma sätt som pentateuchen, erbjuder äfven den nedanför aftryckta uppgiften om Mag. Matthias' latinska concordantier, hvilka upptogo ej mindre än tre band af betydlig storlek.

Man har af gammalt ansett bibel-öfversättningen för Birgittas räkning vara gjord af hennes biktfar, Kaniken i Linköping, Mag. Matthias. Det första yttrande vi funnit härom är af P. Brask, då han, i anledning af den år 1525 tillämnade nya öfversättningen, skrifver till Biskopen i Skara, anno xxv vltima mensis Julii:

Ad translationem autem partis ewangelij de qua rememoratur f: v: nichil cepimus post priora scripta In legenda sancte Birgitte meminimus nos legisse ipsam transferri sibi bibliam in linguam gothicam [fecisse] forte per doctorem Mattiam vel magistrum Petrum confessores suos quibus dominus inter alios magnam contulerat gratiam Posset ad huiusmodi translationem si sic necesse fuerit haberj recursus, quam nondum vidimus ipsam tamen quamprimum poterimus perquiremus.

Några dagar senare, den 9 Augusti, skrifver han till P. Galle i mera bestämda ordalag:

Curabimus etiam perquirere bibliam illam quam beata Birgitta per doctorem Mattiam sancte memorie sibi transferri fecerat in linguam goticam.*

Denna uppgift förnyas sedermera af Messenius, m. fl.;^o men man har ej anført några bevis, och sådana finnas dessvärre ej heller. Deremot äro de i fullt mått till för Mag. Matthias' kommentarier (glossæ, concordantiæ) öfver bibeln. I *Birgittas uppenbarelser* och förklaringarna dertill af hans samtida Petrus, Prior i Alvastra,

* Se *Handlingar rörande Skandinaviens historia*, XVIII s. 295, 302.

^o *Scandia Illustrata*, III s. 7, IX s. 43, XV s. 59. Vidare i förspråket till *Carl XII:s bibel*; Benzeli's noter till *Vastovii Vitis aquilonia*, s. 65; Celsius och Noreen, *De Versionibus S. Bibliorum Sveo-Gothicis*, s. 8; Stiernman, *Anonymorum centuria prima*, s. 1; Densammes *Tal om de lärda Vettenskapers tillstånd i Sverige*, sid. 32, 33; Alnander, *Anvisning till et Theologiskt Bibliothek*, II s. 155; Loenbom, *Utkast till en historia om Svenska Bibel-öfversättningar*, s. 13; Lagerbring, *Svea Rikes historia*, III s. 624; Fant, *Historiola Litteraturæ Graecæ in Svecia*, I s. 7; Schinmeier, *Geschichte der Schwedischen Bibel-Uebersetzungen*, II s. 30; Nyerup, *De fem Mose-Bøger paa Svensk*, i *Skandinavisk Museum*, 1800, III s. 168; Haggman, *Tal i Evangeliska Sällskapets sammankomst 1812*, s. 3; Hammar-sköld, *Svenska vitterheten*, I s. 51, uppl. 2, s. 35; Schröder, *De luxu aulae Magni Smek*, i *Nova Acta Soc. Sc. Ups.*, VIII s. 337; Molbech, *Den ældste danske Bibel-oversættelse*, s. XII; Wieselgren, *Sveriges sköna Litteratur*, I s. 24; uppl. 2, s. 91; se äfven I sid. 26—28, 72—77, 93, 94; uppl. 2, sid. 85—92 samt II s. 408! — Yttermera är samma ämne afhandladt af Reuter-dahl, *Några undersökningar om de första försöken att bearbeta Bibeln på Svenska*, i *Vitterhets, H. o. Ant.-Akademiens handlingar*, XVIII sid. 1—36, samt (af Ol. Fryxell) i *Hvarjehanda*, 1:a häftet, Stockholm 1847, 8:o, sid. 19—46.

förekomma uppgifter och antydningar härom.⁷ Ett säkert bevis för arbetets tillvaro ännu ett århundrade senare gifver följande anteckning om Matthias och hans arbeten, af någon Wadstena-broder inskrifven i ett af dem, kalladt *Copia exemplorum*.⁸

¶ Hic liber Subscriptus qui incipit absolucio multum &c dicitur Copia exemplorum quem fecit magister Mathias Canonicus lyncopensis & collegit/ Hic venerabilis vir .M. fuit primus confessor matris nostre gloriose Sancte birgittæ. quia vita & religione valde erat preclarus. & tempore suo magistrorum omnium summus Qui plures libros fecit scilicet Concordancias super totam bibliam quem habemus in wadstena in tribus voluminibus magne quantitatis Item vnum

⁷ Revelationes Birgittæ, Lib. 1. Cap. 3, Lib. V Interrog. XVI Resp. 3, Lib. VI Cap. 89. På första stället heter det: "Magister in Theologia, qui vocabatur Magister Mathias de Suecia, Canonicus Lincopensis, qui glossavit totam Bibliam excellenter."

⁸ Finnes i en Wadstena-codex (N:o 54 Benz.) på Upsala Bibliothek. Anteckningen är i förra hälften af 1400-talet inskrifven på en då tom plats näst framför boken, som är afskrifven med olika handstilar, i slutet af 1300-talet. Den består af 50 pergament-blad i qvart, märkta a 1 — 13, b 1 — 38, men b 22 öfverhoppad. Öfverskriften är: "Istum librum collegit magister Mathias canonicus lincopensis pro exemplis habendis" Exemplerne äro uppställda i bokstafsordning, såsom: Absolucio, Abstinencia, Accidia, Accusacio, Adulterium, Aduocatus et ballius, Ambiciosi, Amicicia, Amor carnalis, Angeli, Anima, Auarus, Aversio, Ballius et aduocatus, Bellum, Beneficium, Blasfemia, Cantus, Caro, Caritas, Castitas, Cautela, etc. Deribland förekomma utdrag ur legender, folksagor, sägner, o. s. v. Nederst på 50:de bladets rätsida står: "Liber dominj gutmarj ad nostram dominam enecopie" Jemte flera af herr Gudmars böcker har äfven denna kommit till Wadstena, och der blifvit hopbunden med åtskilliga andra; den första boken i samma band har varit "Domini katilberni in straa curati"

librum qui dicitur Homo conditus Item super apokalipfin Item tractatum de modo loquendi & quam plures alios *

Af de anförda uppgifterna följer dock icke, att Mag. Matthias' utläggningar voro författade på Svenska. Tvärtom! Just emedan det icke nämnes, icke tillägges något "in swenico," är klart att här åsyftas det språk, hvarpå intygen sjelfva skrefvos och hvarpå *Copia exemplorum* samt *Homo conditus* författades. Emot sannolikheten af utläggningarnes författande på Svenska, och således fulla identitet med Birgittas och Magnus Erikssons bibel (hvilken då också bort bestå af 3 band), talar äfven den slutledning vi redan ofvanför gjort, att i så fall voro öfversättningarne från slutet af 1400-talet obehöfliga, samt att afskrifterna från 1430-talet och 1526 då hade måst omfatta hela denna bibel, i stället för blott pentateuchen deraf; ty man kan omöjligt antaga, tvärtemot den bestämda uppgiften i *Copia exemplorum*, att Mag. Matthias' kommentarier redan så tidigt skulle blifvit förstörda, eller skingrade så att endast 4:a delen (pentateuchen) funnits i behåll, och att detta således skulle vara orsaken till afskrifternas stannande vid pentateuchen, och till behovet af de nya öfversättningarne.

*) Den häri omnämnda förklaring öfver Uppenbarelse-boken fanns äfven i Wadstena och afskrefs af brodern Petrus Olavi, som dog 1438. (Se *Diarium Vazstenense*, s. 80 i Benzeliis upplaga.) I senare tider hvarken afskref eller bevarade man dessa arbeten; tvärtom förstördes de jemte många andra, vid eller efter reduktionen af Wadstena kloster. Kanske gingo de sin undergång till mötes i sällskap med "de fem och tiugu Pergmentz boker som äre tagna til at binda Handlingar uti," enligt ordalydelsen i en af Johan Bure undertecknad lista öfver "böker -- lefwerede vr Librijet som kom ifrå Wastena, wälachtat Pedher Månson Secr. til handa åhr 1620 vti Octobri." (Efter originalet i Riks-Arkivet.)

Men något ursprung och någon författare måste dock vår nu utgifna utläggning och tolkning af de fem Mose-böckerna slutligen hafva. Vi tveka ej heller att anse den som *början till en bearbetning eller öfversättning af Mag. Matthias' kommentarier, icke osannolikt gjord af honom sjelf.* — Vår åsigt hvilat på följande grunder:

Arbetets Svenska ursprung visas genom de på flera ställen förekommande uttryck, som omedelbart åsyfta Sverige och Svenska förhållanden.¹⁰ Fåfångt skall man dessutom söka efter ett utländskt original.¹¹

¹⁰ Se s. 3 r. 10—30: "Aff iaphet komo alle the som bo i swe-rike." "Fore thy æru swerike oc götland älzta land oc byg-dher thenna wagh iorsala haff." S. 68 r. 15—23: ware fädher; odhin, thoor, frig. S. 219 r. 28 läsarten ur B: "nuta skoghir a smaalensco." S. 319 r. 8—11: om öfversättning från Svenska till Ryska. S. 499 r. 4,5: "pors, som myklo höghre wäxer i ior-sala lande, än i hallande." Om författarens lefnad vore mera känd, skulle man kunna draga någon slutsats af uppgiften att han besökt Trier (324 r. 24: manna "war mik teet i trewers stadh"), samt af den förkärlek han synes hysa för Vestgötarne (3 r. 15: ysodorus "wtkomin aff wästgötom;" 219 r. 28 och 225 r. 5,6 i de utan tvifvel ursprungliga läsarterna ur B: "gudz hws a väsgözco;" "a väsgöscö borghir älla sampnadhir"). Möjligen var han född i Vestergötland; men ingalunda är hans arbete skrivet på Vestgöta-dialekt, utan på vanligt bokspråk. De slutsatser i språkligt afseende man, utan att akta på hela skriften för öfrigt, skulle vilja draga endast af de två uttrycken "a väsgözco" motverkas ju fullkomligt af det tredje "a smaalensco."

¹¹ Härmed yrkas ej att utläggningarne till alla delar äro den Svenske författarens egna. Tvärtom anföras mycket ofta yt-tranden af kyrkofäder och andre "vise mästare." "Then främmerste aff them allom" är S. Augustinus; han åbero-pas också oupphörligt. De öfrige äro Anselmus (s. 52, 116), Ambrosius (s. 457), Aristotiles (s. 85, 141, 463, 466), Basilius (s. 61), Beda (s. 120, 505), S. Bernardus (s. 135), Crisostomus (s. 48, 231), S. Dyonysius (s. 48, 78, 137, 439, 445, 450), S. Gregorius (s. 54, 84, 116, 176, 445), Gregorius nicenus (s. 111), Hugo de sancto victore (s. 115), S. Ieronymus (s. 85, 96, 176 i B, 223, 471),

De talrika hänvisningarne till förklaringar som skola gifvas längre fram, men hvilka icke förekomma, visa att boken utgör endast början af ett större verk.¹²

Vi hafva redan visat sannolikheten af dess härstammande från Birgitta, dess tillvaro omkring 1340, och således fulla samtidighet med Matthias.

Dennes Latinska utläggningar öfver hela bibeln äro icke underkastade något grundadt tvifvel.

Osannolikheten af *två helt olika* sådana inhemska arbeten i Sverige vid denna tid är i ögonen fallande, och man blir på detta sätt nästan nödsakad, att i tanken förena den Latinska och Svenska redaktionen till *ett*, att betrakta dem som två grenar af en stam.

Hvad är också naturligare, än att Birgitta med sin önskan om en bibel-öfversättning vände sig till sin egen biktfar, hvilken hon visste vara sysselsatt med en lärd utläggning öfver bibeln, och att han företog en Svensk bearbetning af sitt arbete? Denna Svenska bearbetnings

Johannes Damascenus (s. 50, 110, 125, 148), Josephus (s. 227, 492), S. Methodius (s. 1, 185), Rabi Moyses (s. 474, 479, 485), Origines (s. 76), Plato (s. 41), Strabus (s. 1), Theophrastus philosophus (s. 85), Ysodorus (s. 3, 121, 439). — Äfven anföras bevis ur åtskilliga af bibelns böcker, isynnerhet "dauid i psaltarenom."

¹² Se sådana, med orden "som sidhan skal sighias, än gudh wil," gifna löften om förklaringar å sidorna 38, 39, 41, 43, 44, 49, 52, 69, 77, 88, 91, 98, 122, 127, 139, 140, 143, 144, 149, 262, 263, 266, 268, 309, 333, 343, 356, 370, 378, 398, 406, 411, 426, 434, 441, 442, 451, 457, 494. Af alla dessa kunna endast tre möjligen anses vara uppfyllda; jemför s. 39 med 122, 69 med 124, 411 med 423, 4. På sidorna 98 och 370 heter det uttryckligen "tha wi komom til sancti pauli ordh;" s. 343: tha wi komom til ezechiel mönster;" s. 426: maria var "badhe aff iwde släkt, oc leui, som tha skal sighias, tha wi ther komom än gudh wil;" s. 441: "tha wi komom til sacramentith."

afstannande med pentateuchen får sin enkla förklaring i de af Mag. Matthias sedermera företagna arbeten, hvilka väl ansågos viktigare och hindrade honom från fortsättningen af det förra. Dessa senare arbeten voro: den nya uttolkningen af Apocalypsen och redaktionen af Birgittas uppenbarelser. Båda dessa synas tillräckligt kunna hafva sysselsatt Mag. Matthias under de sista 6 åren af hans lefnad, om såsom man antager Birgittas egentliga uppenbarelser börjades 1344 och han dog 1350. Att den nya utläggningen af Apocalypsen inträffar under denna tid är klart deraf, att Birgitta hade en särskild uppenbarelse derom enligt Matthias' önskan.¹³

¹³ *Revelationes Birgittæ*, Lib. VI Cap. 89:

Tempore, quo Magister Matthias de Regno Sueciæ, glossator Bibliæ glossabat super Apocalypsim, rogabat quadam vice Sponsam, ut sciret in spiritu de tempore Antichristi, & utrum a Beato Joanne Apocalypsis esset conscripta, quia multi contrarium sentiebant. Igitur super hoc orante, fuit rapta in spiritu, & tunc vidit personam quasi unctam oleo, sed resplendentem fulgore magno. Cui loquens Christus dixit: Dic testimonium, quis composuit Apocalypsim. Respondit ille: Ego sum Joannes, cui in Cruce assignasti Matrem tuam. Tu Domine inspirasti mihi mysteria ejus, & ego scripsi ad consolationem futurorum, ne fideles tui propter futuros casus everterentur. Et ait Dominus ad Sponsam: Ecce Fi-

Kongl. Bibliothekets pergamenthandskrift A 5 a:

Nar mäster mathius giordhe vtthydhilse ower apocolipsim badh han christi brudh at hon matte fa vita aff gudhi aff antichristi tima oc vm sanctus johannes samanskreff apocalipsin thy at somlike sagdho ther a mot Ther äpter nar hon var a bönom saa hon ena människio swa som smordha mz oleo ok skinande mz mykyt skin. hulke christus sagdhe Sigh sannind hwa som sammansatte ok skreff apocalypsim Han suaradhe jak är johannes hulkin som thw anduordadhe thina modher a korseno thw herra tedhe mik oc inbläste mik the bokina ordh ok iak skreff thom til thina komaskolanda thiänisto manna hugnadh at the skullin ey vändas aff tronne for komaskolande fal ok var herra sagdhe

I saknad af bestämdare bevis hafva vi har nödgats bygga på sannolikheter; vi hoppas dock att grunden ej må finnas alltför lös och våra slutsatser för djerfva. Skulle man än icke här vilja tillämpa den gamla satsen, att *det sannolika är det sanna*, så må dock medgifvas att förhållandet *kunnat vara* sådant, som vi framställt det, och i denna fråga kan äfven detta vara tillräckligt.

Angående sjelfva arbetets innehåll och beskaffenhet torde det vara öfverflödigt att vidare orda, då det nu är till fullo utgifvet och lätt öfverskådligt genom den vidtagna indelningen och de bifogade öfverskrifterna. Endast det torde böra nämnas, att slutmeningarne fela, så att 6—10 frågorna om Judarnes sakramenter lemnas obesvarade. Då de sista bladen i den äldre afskriften äro bortskurna, och de nuvarande sista raderna hemtade ur den yngre, har man nästan ingen ledning för en gissning om orsaken till detta tvära afbrott, utan måste nöja sig med den ledsamma verkligheten, att *slutet saknas*.

Hvad våre föregångare yttrat i ämnet finner den derpå hugade läsaren af de skrifter som uppräknas i 6:te noten. Då vi naturligtvis icke ämna företaga nå-

lia dico tibi, quod sicut Joannes scripsit de spiritu meo futura, quæ vidit. Sic Matthias Confessor, & pater tuus, de eodem spiritu intelligit, & scribit spiritualem veritatem sacræ Scripturæ. Insuper dic eidem Magistro tuo, quem ego feci Magistrum, quod multi sunt Antichristi, sed quomodo, & quando veniet ille maledictus Antichristus ostendam sibi per te.

See dotter iak sigher thik at sua som johannes skreff aff minom anda komascolande thing som han saa Swa forstar mathias thin scripta fadher aff thom sama andanom oc scriffer andelica sannind the hælgho script Ther ower sigh thom sama thinom mästara hulkin jak giordhe til mästara at nu äru mange antichrista An huru älla nar then forbannadhe antechristus skal koma thz vil iak tee honum mz thik

gon granskning af alla dessa uppsatser, få vi blott anmärka, att om någon skiljaktighet i hittills eller härefter meddelade faktiska uppgifter skulle finnas mellan dem och oss, de oriktiga icke torde böra föras på vår räkning.

Ofvanför är redan nämnt att detta bands text finnes i två afskrifter, dem vi kallat A och B, af hvilka den förra tillhör det Store Kongelige Bibliothek i Köpenhamn, och den senare Kongl. Bibliotheket i Stockholm.

Handskriften A är en liten quart, bunden i ekpermar, öfverdragna med enkelt brunt skinn, samt midtpå ytterkanterna försedda med trekantiga messingsbeslag till igenhåktande; spännet saknas dock. Framför sjelfva boken finnes 1 $\frac{1}{4}$ försittsblad af pergament. På fränsidan af det första och halfva är skrifvet åtskilligt dels ovigtigt, dels oläsligt, jemte nummern 1554, hvarom talas här nedan. Rätsidan af det andra bladet innehåller ett nästan utplånadt dombref från år 1532, aftryckt här längre fram; fränsidan har blott anteckningen: "Continet hoc volumen folia 150. Werlauff." De till boken hörande skrifna bladen äro således nu 150, fördelade uti 10 lägg, som ursprungligen bestått af 16 blad hvardera. Uti tredje lägget har likväl afskrifvaren instuckit ett nytt blad (= sidorna 91,92), hvarigenom bladens antal vid bokens fulländande var 161. En vandalisk hand har sedan bortskurit 10 blad, nemligen af nionde lägget det sista (= sidorna 289,90) samt af tionde det 7:de till och med 15:de bladet, men kvarlemnadt det oskrifna 16:de, hvilket är bokens sista (151:sta) blad, fastlimmadt på bakpermen. Af nionde läggets sista blad återstår endast en smal remsa med några bokstäver för hvar rad. De vid slutet felande 9 bladen halva

väl till största delen troligen varit oskrifna; men handskriftens sista rader hafva dock gått förlorade, jemte möjligen bifogade anteckningar om afskriftens ort och år. — De 2 yttersta och 2 innersta bladen i hvarje lägg äro af pergament, för att gifva styrka åt inbindningen; de öfriga äro af papper; tillsammans voro således här 40 pergament-blad, af hvilka 3 (det 36:te, 38:de o. 39:de) äro bortskurna och det sista blankt. — Gammal blad- eller sid-räkning finnes icke.

Skriften är samma vackra, jemna och täta karl-stil, som uti Kongl. Bibliothekets dyrbara codex med gammal signatur (Antiquitets-Arkivets) D 4, senast och utförligen beskrifven af Stephens uti inledningen till *Ivan Lejonriddaren*; båda hafva således gemensam stam-ort. De temligen små sidorna inrymma 41 till 48 rader. Prydnaderna äro enkla; stora begynnelse-bokstäfver äro helt röda, de mindre ha blott ett rött streck uppifrån nedåt. Comma är på samma sätt märkt; vanligen har det förut ett svart streck eller punkt. Paragraf-tecknen ha likaså ett rött streck. Flera ord äro understrukna med rött; dessa äro tryckta med spärrad stil. Förkortningar äro ej fåtaliga; här upplösta och återgifna med lutande bokstäfver. — I kanterna äro här och der skrifna några hänvisningar till texten; utom de oftare förekommande "nota, questio, expositio" finnas följande: "de etate adami, Differentia, Salomon, augustinus, ignis, aer, aqua, terra, plato, de bissexto, nota de paradiso, paulus, peccatum ewe, de etate ade, de etate sæt, de etate enos, nota de leone, tabernaculum federis, awund, virgã, sköfling, quid de hoc vide numeri v capitulum (vid 480 25), döpilse, gud; licame, Scriptamaal, Færmilse,

Olning, Hionolagh;" dessutom några få kapitel-numror. Af alla dessa har endast ordet *sköfling* blifvit, såsom märkligt nog, upptaget i trycket (468 12). — Af en yngre hand från 1400-talet finnes i kanten af sidan 25: "dauid, empyrium, cristallinum, dauid;" med 1500-talets stil finnas många anteckningar, såsom: "om dröma, de antecristo, eth swenbarn, en wiss; man, om lepro, regna brödh aff hymnomen, altaren; sacramenth, i ffiiretiio aar föde te sik m; th; bröd, amaleck striiddhe", med flera. Häraf synes att boken verkligen blifvit läst.

Enligt språkets och stilens sammanstående intyg är denna afskrift gjord på 1430-talet, kanske 1430—50, och sannolikt i Wadstena kloster, såsom temligen tydligt synes bevisas af den omständigheten, att vid bindningen blifvit inhäftad en detsamma vidkommande pergamenturkund. Den är af följande lydelse:

[Jn] nomine dominj amen/ Jach tyrgils jonsson gör allom witherlikit som thetta breff høre alla se at jach m; beradhno modhe oc m; helb[ri]gda skalom oc allom licamma oc sinom gudhi see loff hafuer jac wnt oc gifuit clostreno j watzstenom swa mikit som här næ[mn]as fförst xiiij oxon oc tho ragnas the for xij gille oxon/ at the skule wara thes gillare oc vj march for hwan oxan [oc] v skippond flæsk hwart thera for xij march oc j læst smør xij march for hwarie tuno/ oc ena tuno honagh oc for xij march ffor [thet]ta som forescrifuat staar tha wart mik for hwart stykke mera budhit æn iac th; clostreno saldhe ffor thy jach wil [cl]ostreno th; ey forstykkia j th; ytersta thy iac wil thæs gagn oc bæt;sta th; ytersta jac forma For thy iach hafuer ena [do]tter som iac hafuer aktat oc gerna wille

henne j fornæmpde closter hafua om æn gudhi swa tæktis/
 thy at alt conuentit [ha]fuer jakit at jac hafuer thera kar-
 lek ther til nytat Jtem thæssa samma fornæmpde pænningia
 skall henna prouenta wara om [th]; swa ær at hon in-
 kommir Ar thz oc swa at hon ey inkommer oc hon annor
 foruift fangir tha skall thz wara mith [t]estament mina
 hustrv oc hennes/ oc thz skal engaledis jgen kallas Til
 tassa fornæmpde pænningia wil jac bætra m; hundra[dh]e
 march til hennes prouento om hon inkommer Jtem hafuer
 abbatissan oppa conuentene vægna vnt mik och mina hustrv
 en gar[dh] m; alla the tillaghor som ther hafuer tilhørt och
 tilligat m;dan som tyrgils muramestare honom hafde i bæg-
 gis [wara liif;dagha Ar thz och swa at] hon ey inkomer tha
 ær thz oc henne wnt aff abbatiffone oc conuentit at hon skall
 14

I början af 1500-talet var handskriften i Uppland.
 Följande i boken inskrifna härads-dom af år 1532 be-
 rättigar till detta antagande.

For alle the godhe mæn Som thetta breff hendber fföre
 komma thå bekennæs iach iogan ionsson stadh; scriffwer

¹⁴ Detta permebref är infästadt emellan sidorna 92 och 93, för att gifva styrka åt ett inuti 3:dje lägget (mellan 13:de och 14:de bladen deraf) inhäftadt supplement-lägg på 4 blad, af hvilka dock de 3 sista, såsom öfverflödiga, blifvit åter uttagna, och det enda qvarvarande, första bladet nu utgör sidorna 91, 92 i handskriften, såsom redan ofvan är anmärkt. — Behöfgheten af detta supplement-lägg kan väl endast förklaras sålunda, att afskrifvaren påbörjat tredje afdelningen, Genesis, innan han slutat den andra, Spörjsmålen, men missräknat sig på det utrymme han lemnat deråt. Skriften på de 3 sista bladen af denna afdelning (sidorna 87—92) är också betydligt mera sammanträngd än eljest. — Hvad som står inom [] är helt och hållet, eller i det närmaste bortskuret vid inbindningen.

i enek(øping) och h(æra)d; hœffdingh; dom haffwande i ååfwndhe (hæradhe på hederli)gh; och velbørdog; mand; vægna' iwer månsfons oppå edbby a vapn anno domini mdxxxii tisdaghe(n) (ne)sth ffor sancte karin dagh thå iak tingh h(ø)lt m; almoghan i ååfwndhe hæradhe kom ffor mik och næmpden ærligh (man?) per erikson i æspelwndhe och taladh til kirki(ona?) radhit i bred; fokn om iiii ortoger landh iordh ligende i ffor næmpde æspelwndhe som ffordom var giffwin til bred; kirkia vndan ffor næmpde æsp(elwndhe hwi)lkit ærendhe iak insætthe ffor næmpden ath ranfaka och (the?) ranfakath withn(en) och swor samma dag ath i fanningh (fwa war) thy dœmdhe iak ffor næmpde per erikson til ffor næmpde iiii ortoger land iordh och kirkian til fina ffwlle pæninga æpther thy som ortogen gangher tesse xii fotho i næmpden ¹⁶

Sedan har handskriften tillhört Rikskansleren, Grefve Axel Oxenstiernas boksamling, dit den kanske kommit genom arf i släkten.¹⁶ Den ofvannämnda nummern 1554, på 1:a försittsbladet, hänvisar nemligen till förteckningen af år 1732 öfver denna samling, som då uppläts till försäljning under hand i det gamla Oxenstiernska huset, vid Storkyrkobrinken i Stockholm. Den otvetydiga beskrifningen under denna nummer, bland

Manuscripta

¹⁶ Denna handling, skriven på andra pergament-bladets åtsida, är troligen endast en oafslutad afskrift. Den har varit så urblekt, att man ej varsnat skriften, och är ännu, oaktadt flera gånger förnyad kemisk behandling, nog svårläst. — De inom () satta ord och bokstäfver äro oläsliga.

¹⁶ Det kan måhända förtjena anmärkas, att den i dombrevet af 1532 nämnde Ivar Månsson till Edby var gift med Karin Axelsdotter Tott, som var syssling med Åke Jöransson Tott, farmorsfar till Axel Oxenstiernas hustru Anna Åkesdotter Båth.

Manuscripta in Quarto, lyder: "Bibeln på Svenska. skriven deels Pergament, deels på Papper." Längre stod den här öfversedd af våra offentliga biblioteker och enskilde samlare. Slutligen kom Langebek till Stockholm år 1753; han försmädde icke att köpa den, och sålunda gick den ur landet. Efter Langebeks död förekom handskriften ånyo till salu, på hans bokauktion i Köbenhavn år 1777, under N:o 202 af Libri Manuscripti in Quarto. Kongl. Bibliotheket i Stockholm hade en icke obetydlig summa (6000 dlr k. m.) anvisad för inköp vid detta tillfälle; men denna klenod köptes icke, och så blef Grefve Thott ägare deraf för 2 Rd 4 mark. Genom hans storartade gåfva af sina dyrbaraste samlingar tillföll den sedan det Store Kongelige Bibliothek i Köbenhavn, der den ännu förvaras, och hvarifrån den benäget blifvit lånad till vårt begagnande. Den har N:o 4 in quarto af Codices manuscripti uti den år 1795 tryckta 7:de delen af Thottska förteckningen. — Sedan dess har den blifvit granskad och beskrifven af Nyerup och Reuter dahl i deras ofvan (not. 6) nämnda uppsatser.

Detta angående handskriftens yttre tillstånd och historia; dess inre beskaffenhet belyses bäst af sjelfva den derefter tryckta texten, samt af de jemförelser med B, hvilka vi lemnat här framför. — Ehuru icke fullt återgifvande den gamla bibel-tolkningen i dess ursprungliga skick, och af B understundom öfverträffad i afseende på bevarandet af en del äldre former, har den dock framför denna senare företrädet af långt större korrekthet i texten och jemnhet i språket, hvarför den också blifvit lagd till grund för utgifvandet.

Handskriften B är en ansenlig foliant, 17 t. hög, 12½ t. bred, bunden i tjocka trädpermar, öfverdragna med pressadt brunt skinn. På frampermens ytterkant finnas 2 fyrkantiga, genombrutna messingsbeslag, hvarifrån fordom utgingo remmar, eller band af tjockt tyg, att häktas på 2 motsvarande, från mellandelen af bakpermen utskjutande taggar, med ett genombrutet löfverk till botten, likaledes af messing; endast en af dessa finnes i behåll. — Boken innehöll ursprungligen 262 pergament-blad,¹⁷ fördelade uti 26 lägg, hvilka nederst på sista bladets frånsida äro märkta med hvar sin bokstaf, ifrån a till och med z, samt de 2 sista med 1 och 9. Det första lägget har 12 blad + ett särskildt inhäftadt och hopsydt dubbelblad; läggen v och x hafva blott 9 blad hvardera, emedan i hvardera ett blad blifvit kasseradt och borttaget. Alla de öfriga läggen ha 40 blad hvarje. Nu finnas blott 258 blad kvar; ty 4 äro förlorade (nemligen sp. 833—836, 844—844, 853—856, 861—864; se 2:a bandet, Machabeerne, sid. 226, 230, 237, 240). De 3 första samt de 4 sista bladen äro lemnade oskrifna, och af dessa åter det främsta och yttersta limmadt på hvar sin perm. De 4:e och 5:e från början bilda det nyssnämnda dubbelbladet, insatt till bokens prydnad; på frånsidan deraf, som är gentemot textens begynnelse, är nemligen fästadt ett färglagdt trädsnitt, tryckt på pergament. — De öfriga bladen, sp. 1 t. o. m. 4012, innehålla texten, delad i 2 spalter på sidan, och

¹⁷ I slutskriften (se 2:a bandet sid. 370) uppgifves att till handskriften åtgått 13½ deker = 135 skinn = 270 blad. De 8 bladen, som skilja mellan denna och vår räkning, hafva förmodligen under afskrifningen blifvit kasserade, i följd af begångna misstag.

skrifven med den vid början af 1500-talet i Wadstena vanliga, stora, prentade stilen, på linjer uppdragna med bläck. Radernas antal på hvar spalt omvexlar från 34 till 40. Öfver- och under-skrifter äro skrifna med rödt, eller understrukna med röda linjer; paragraf-tecken och commata äro röda; vanliga stora bokstäfver hafva ett rödt streck. De stora begynnelse-bokstäfverna i hvar ny afdelning äro af guld, med silfver, blått och rödt; de mindre, för nya kapitel, äro vanligen helt blå eller röda, men ibland af guld eller silfver, med en röd eller blå rand omkring.

Det omnämnda trädsnittet föreställer Jungfru Maria, med svärdet från höjden sänkt mot hjertat. Hon omgifves af sju små runda bilder, innehållande Christi fram-bärande i templet, Flykten till Egypten, Christus lärande i templet, Korsdragningen, Korsfästelsen, Nedtagningen och Grafläggningen, alltsammans på en grund af moln. På bladet, omkring trädsnittet, är en ram af ekollon och löfverk målad i guld, silfver, rödt och blått; i bladets öfre kant är ett grönt sidenstycke fastsydt till tafians skydd. Det motsvarande första text-bladets två spalter omgifvas på alla sidor af en bred ram med sirater, lysande af guld, med blått, rödt och hvitt som mellan-färger. Den stora och granna begynnelse-bokstafven A förenar ramens ofvandel med dess venstra sida; på midten af den högra ser man ett hjerta af guld med röd inskrift: fons amoris. En annan sådan ram, men enklare och ej omgifvande mera än bladets ofvan- och nedan-del samt mittel-rummet mellan spalterna, förekommer vid början af Apocalypsen (sp. 967,968). Två mindre ränkor finnas öfverst på sp. 553,554, 743,744 i samband med initialerna till Domare-boken och Judiths bok. Alla

dessa prydnader äro tunga och smaklösa. Härförutom finnes ännu ett stort trädsnitt insatt i handskriften; det är, omedelbart efter Ruths bok, fastklistradt öfver sp. 821,822 och täcker en kasserad sida, innehållande slutet af den historiska inledningen i detta 1:a band (sid. 27 rad. 22 från artaxerfe t. o. m. s. 28 r. 31). Det föreställer Jungfru Marias stamträd alltifrån Adam, med porträtt och namn för hvar och en af anorna; vid David delar det sig till både fäderne- och möderne-slägt; nederst till venster står Gud fader med jordklotet i venstra handen, pekande på Adam med den högra; öfverst, samt närmast till Joachim och Anna, sitter den heliga Jungfrun med barnet. — Trädsnittet är samtidigt med handskriften, groft, tryckt på papper, färglagdt och af Nederländsk tillverkning, hvilket visas af inskrifterna. Den första, öfverst på bladet är "Eene deuote salutacie tot al desen heleghe ghesclachte ons heeren Jhesu christi." Sjelfva helsningen är på Latin; derefter följa 2 stycken på landets mål hänvisande till Lucas, Matheus och Nicolaus de Lyra. Nederst på bladet är åter en Latinsk bön med öfverskrift "Oracie tot desen heleghe ghesclachte." — Ett tredje, mindre trädsnitt har varit fastsatt på sp. 964, straxt efter Machabeernes böcker; det är nu alldeles borta.

Innehållet är först hela den gamla utläggningen öfver de fem Moseböckerna, upptagande 572½ spalt. Derefter följa de i 2:a bandet tryckta, yngre öfversättningarna af Josua bok, Domare-boken, Judith, Esther, Ruth, Machabeernes böcker och Johannis Uppenbarelse. Angående den förstnämnda är redogjordt här framför genom språkprof och läsarter. Om de senare lemna 2:a bandet underrättelse. — Denna afskrift är gjord i Wadstena klo-

ster, oaktadt detta icke uttryckligen nämnes i slut-under-rättelsen (2:a bandet s. 370), på bekostnad af Ingegerd, hustru till Torsten Bowastason i Lödöse. Deras dotter Ingegerd, nunna i Wadstena sedan 1502, besörjde afskriften, som dock gjordes af en annan, onämnd convent-systers hand år 1526. — Utan tvifvel är det denna handskrift J. Bure åsyftar i följande anteckning,¹⁸ som han gjort i slutet af 1500- eller början af 1600-talet: "Svensk Biblia skrifuin var i Vastena then togh Hertigh Carl." — Först förvarad i Riks-Arkivet, blef den år 1668 d. 4 Sept., jemte andra medeltids-handskrifter, lemnad till Antiquitets-Kollegiet, senare Antiquitets-Arkivet, och öfverflyttades slutligen den 27 Sept. 1780 till Kongl. Bibliotheket.

I början af 1600-talet begagnades handskriften af J. Bure, som här och der understrukit ord, gjort en och annan anmärkning i kanterna (t. ex. vid burswena, burar), tillskrifvit åtskilliga kapitel-siffror, samt försett handskriften med sidräkning, på så sätt att endast de udda talen blifvit utskrifna, på hvarannan sida. Härvid har han öfverhoppat 441—450, och derigenom hunnit till 546, i stället för 506, som är de skrifna sidornas rätta antal. De nu förlorade 4 bladen funnos då ännu i behåll, hvilket visas af språnge i nummerföljden. Han har äfven uti en handskrifven afhandling¹⁹ *Om språkens uppkomst* (?) lemnat några utdrag derur, med hänvisning till "Gambla Svenska Biblie-Krönikan," som han kallar den; dessa utdrag återfinnas i denna upplaga s. 2 r. 14—17, s. 3 r. 10—30, s. 4 r. 24—s. 5 r. 2 och s. 285 r. 31—

¹⁸ Bures "Sumbra," handskrift på Kgl. Bibliotheket, bladet 583.

¹⁹ Efter Bures egen handskrift på Linköpings Gymnasii Bibliothek.

s. 286 r. 7. — I medlet af 1600-talet begagnades handskriften af Stiernhielm, som anför ett par exempel derur, under rubriken Enarratio Biblica Manuscr. Suecic. vet., i sin endast påbörjade *Gambla Svea- och Götha-Måles Fatebvr*, Sthm 1643, s. 29. Han har äfven på handskriftens 2:a blad skrifvit: "NB Thenna bok är skrifuin på Wästgötska. som är til at see af pag. 125. col. 4. GS Macabeorum böker, Judit, Hester och Rutt äbre Vttålkade i Nådendals clöster. pag. 410. fac. B. col. 2." Denna åsigt om bokens författande på Vestgöta-dialekt har sedan gått igen på flera ställen, såsom i Antiquitets-Arkivets inventarier, Celsii och Noreens disputation *de Versionibus Bibliorum Sv. Goth.*, 1716, i Rhyzelii företal till Bibeln tryckt i Linköping 1751 samt hos Wieselgren. Vi hafva redan yttrat oss derom ofvan, s. 582 not. 10. — År 1704 d. 4 Augusti lånades handskriften af U. Hiärne, för hvad ändamål veta vi icke. — Er. Benzelius d. y. har äfven granskat handskriften och meddelat de första tryckta underrättelserna derom, uti den nyssnämnda akademiska afhandlingen. — På 1750-talet uppsatte C. R. Berch en beskrifning deröfver, i förteckningen å Antiquitets-Arkivets handskrifter; den erhöill då signaturen A 1. S. Loenbom tryckte denna beskrifning, i sin *Historia om Sv. Bibel-öfversättningar*, sid. 14—17. — Vid år 1777 var handskriften utlånad till J. A. Schinmeier, som beskrifver den i sin *Gesch. der Schw. Bibel-Uebersetzungen*, II sid. 32—66. I nyaste tider har den blifvit granskad och beskrifven af H. Reuterdahl och O. Fryxell, i deras ofvan (not. 6) nämnda uppsatser; i den senares är Ruths bok aftryckt härur.

Då vi i denna upplaga måst föredraga att aftrycka handskriften A, har likväl denna, som vi kallat B, varit

af väsendtlig nytta för rättande af mångfaldiga små-fel, och för de bevis den lemnar om arbetets högre ålder, genom bevarande af åtskilliga äldre former midtibland ett i öfrigt yngre språk.

Utan tvifvel hafva flera afskrifter af den gamla uttolkningen öfver de fem Mose-böckerna blifvit gjorda; men de äro ej mer i behåll. Den äldsta af dessa var kanske den som tillhörde K. Magnus Eriksson. En annan sådan synes J. Bure utmärka i följande anteckning (Sumbla, 583): "Min fadher H. Tomas i Åkerby lefde efter sikh et exemplar af een skrifvin Sv: biblia på perment, ther af iagh och sågh medhan iagh var barn mest hela genesin, men hvart thet for vet iagh icke."

Rättelser.

Sidan 89 rad. 13 *ſ*åla *l*äs *ſ*ålo
» 324 » 18 *ſ*tårna » *ſ*tårna
» 474 » 20 om » *ſ*om

